

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

58. aastakäik

25. september 2015

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

OTSUSED

- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1582, 17. juuli 2013, meetmete SA.30704 – 12/C (ex NN 53/10) kohta, mida Läti rakendas äriühingu Latvijas Hipotēku un zemes banka kommertsharu suhtes (teatavaks tehtud numbri C(2013) 4406 all)⁽¹⁾ 1
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1583, 4. august 2014, riigiabi SA.18859 (11/C) (ex 65/10 NN) kohta, mida andis Ühendkuningriik Täitematerjalimaksu vähendamine Põhja-lirimaal (ex N 2/04) (teatavaks tehtud numbri C(2014) 5466 all)⁽¹⁾ 18
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1584, 1. oktoober 2014, riigiabi SA.23098 (C 37/07 (ex NN 36/07)) kohta, mida Itaalia rakendas ettevõtja Società di Gestione dell'Aeroporto di Alghero So.Ge.A.AL S.p.A. ja mitme Alghero lennujaamas tegutseva lennuettevõtja suhtes (teatavaks tehtud numbri C(2014) 6838 all)⁽¹⁾ 38
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1585, 25. november 2014, riigiabi kava SA.33995 (2013/C) (ex 2013/NN) kohta, mida Saksamaa on rakendanud taastuenergia ja energia suurtarbijate toetamiseks (teatavaks tehtud numbri C(2014) 8786 all)⁽¹⁾ 122
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1586, 26. veebruar 2015, meetme SA.35388 (13/C) (ex 13/NN ja ex 12/N) (Poola) kohta, millega muudetakse Gdynia-Kosakowo lennujaama (teatavaks tehtud numbri C(2015) 1281 all)⁽¹⁾ 165
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1587, 7. mai 2015, riigiabi SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Portugal andis ettevõtjale Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A. (teatavaks tehtud numbri C(2015) 3036 all)⁽¹⁾ 208

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

ET

Aktid, mille pealkiri on trükitud harilikus trükikirjas, käsitlevad põllumajandusküsimuste igapäevast korraldust ning nende kehtivusaeg on üldjuhul piiratud.

Kõigi ülejäänud aktide pealkirjad on trükitud poolpaksus kirjas ja nende ette on märgitud tärn.

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1582,

17. juuli 2013,

meetmete SA.30704 – 12/C (ex NN 53/10) kohta, mida Läti rakendas äriühingu Latvijas Hipotēku un zemes banka kommertsharu suhtes

(teatavaks tehtud numbri C(2013) 4406 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sätetele ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) 19. novembril 2009 kiitis komisjon heaks kaks rekapiitalseerimismeedet äriühingu Latvijas Hipotēku un zemes banka ⁽²⁾ (edaspidi „LHZB” või „pank”) toetuseks kogusummas 72,79 miljonit Läti latti ([102,5–103,6] miljonit eurot), mis eraldati pangale vastavalt 2009. aasta jaanuaris ja novembris ⁽³⁾ (edaspidi „2009. aasta novembri otsus”).
- (2) 1. aprillil 2010 teavitasid Läti ametiasutused täiendavast rekapiitalseerimisest summas 70,2 miljonit Läti latti (100 miljonit eurot), mida oli rakendatud 23. märtsil 2010. Teade registreeriti 6. aprillil 2010. Läti ametiasutused esitasid komisjonile täiendavat teavet ajavahemikus 2010. aasta maist kuni 2012. aasta jaanuarini ⁽⁴⁾.
- (3) 26. jaanuaril 2012 otsustas komisjon ⁽⁵⁾ ajutiselt heaks kiita rekapiitalseerimismeetme summas 70,2 miljonit latti, mis eraldati 23. märtsil 2010, rekapiitalseerimismeetme summas 50 miljonit latti, mis eraldati pangale 2011. aasta lõpus (likviidsusmeetmena, mis konverteeritakse kapitaliks), kuni 250 miljoni lati suuruse

⁽¹⁾ ELT C 130, 4.5.2012, lk 42.

⁽²⁾ Läti hüpoteegi- ja maapank.

⁽³⁾ Komisjoni 19. novembri 2009. aasta otsus riigiabi NN 60/09 kohta, „Recapitalisation of” Mortgage and Land Bank of Latvia („Läti hüpoteegi- ja maapanga rekapiitalseerimine”, ELT C 323, 31.12.2009, lk 5).

⁽⁴⁾ Täpsemad üksikasjad vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 3–21.

⁽⁵⁾ Komisjoni 26. jaanuari 2012. aasta otsus riigiabi SA.30704 (12/C) (ex NN 53/10) kohta – Täiendavad abimeetmed äriühingule Latvijas Hipotēku un zemes banka (ELT C 130, 4.5.2012, lk 42).

reservlikviidsuskrediidi pangale, kuni 32 miljoni lati suurused tagatised LHZB kommertsharu rahvusvahelistele võlausaldajatele ja kuni 60 miljoni lati suuruse likviidsustoetuse probleemsete varade likvideerimiseks HipoNIA kaudu, mis on varahaldusettevõtja, mille omanik ja rahastaja on LHZB, ning algatada Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „alusleping“) artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse seoses nende meetmetega ulatuses, milles neid oli vaja LHZB kommertsharu ümberkorraldamiseks (edaspidi „ümberkorraldusmeetmed“) ja kuivõrd need olid kasulikud panga arenguharule, ning seoses LHZB ümberkorralduskavaga ⁽¹⁾ (edaspidi „menetluse algatamise otsus“). Komisjonil oli kahtlusi seoses sellega, kas ümberkorraldusmeetmed on kokkusobivad siseturuga, arvestades komisjoni teatist finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta ⁽²⁾ (edaspidi „ümberkorraldamisteatis“).

- (4) Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama märkusi ümberkorraldusmeetmete kohta. Komisjon ei saanud huvitatud isikutelt ühtegi märkust.
- (5) 22. märtsil 2012 toimus Läti ametiasutuste ja komisjoni esindajate kohtumine.
- (6) 5. aprillil 2012 esitas Läti oma märkused menetluse algatamise otsuse kohta.
- (7) Ajavahemikus 2012. aasta maist kuni 2013. aasta juunini vahetasid Läti ametiasutused ja komisjon korrapäraselt teavet. Läti hoidis komisjoni kursis panga kommertstegevusega seotud haru erastamisprotsessis tehtud edusammudega, edastades mitmel korral teavet.
- (8) 23. mail 2013 küsis komisjon täiendavat teavet. 3. juuni 2013. aasta kirjaga vastas Läti teabenõudele, välja arvatud panga arenguharu kohta esitatud küsimustele. Samal ajal esitas Läti mitmeid tõendavaid dokumente, sealhulgas ajakohastatud andmeid LHZB kommertsharu müügi kohta.
- (9) 21. juunil 2013 teavitasid Läti ametiasutused komisjoni, et nad on erandkorras nõus kõnealuse otsuse vastuvõtmisega inglise keeles.
- (10) 28. juunil 2013 teavitas Läti komisjoni, et ta oli tegelikult laenanud HipoNIA-le 70,98 miljonit latti ja ületanud sellega menetluse algatamise otsuses lubatud ajutise meetme summa umbes 11 miljoni lati võrra.

2. ASJAOLUD

2.1. Abisaaja – LHZB

- (11) Läti valitsus lõi LHZB 19. märtsil 1993 riigile kuuluva pangana. Kõik panga aktsiad kuuluvad Läti Vabariigi rahandusministeeriumile.
- (12) LHZB on Lätis jaepangandusteenuseid pakkuv keskmise suurusega pank. LHZB-l on kaksikroll, kuna see toimib nii arengu- kui ka universaalse kommertspangana ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Eeskätt väljendas komisjon kahtlusi seoses abivahendite väljamaksmise, LHZB kommertstegevuse lõpetamise, LHZB kontserni majandustegevuse pikaajalise elujõulisuse, müümata kommertstegevuse nõuetekohase lõpetamise ja kompenseerivate meetmetega.

⁽²⁾ ELT C 195, 19.8.2009, lk 9.

⁽³⁾ LHZBga seotud täpsemad üksikasjad on toodud menetluse algatamise otsuse põhjendustes 22–42.

- (13) LHZB ja selle tütarettevõtjad moodustavad LHZB kontserni. Kõik panga tütarettevõtjad on seotud kommertstegevusega. Peamised tegevusalad on järgmised:
- SIA „Riska investiciju sabiedriba”, eriotstarbeline rahastamisvahend (edaspidi „RIS”);
 - SIA „Hipolizings” (edaspidi „Hipolizings”), kes osutab liisinguteenuseid (eeskätt sõidukite liisimine) ning kelle turuosa on 30. juuni 2011. aasta seisuga 5 %; rahastaja on üksnes LHZB 49 miljoni lati suuruse laenuvahendi kaudu;
 - IPS „Hipo Fondi”⁽¹⁾ (edaspidi „Hipo Fondi”) on varahaldusettevõtja, kes haldab 34 miljoni lati suurust (turuosa umbes 4 %) riiklikku kohustusliku kogumispensioni fondi (teine sammas), 51 % omanik on panga tütarettevõtja RIS; Hipo Fondi tegutseb iseseisva üksusena, kuid kasutab LHZB filiaalivõrku, müügipersonali ja IT-tuge;
 - SIA „Hipotēku bankas Nekustama Ipašuma Agentura” (edaspidi „HipoNIA”) on probleemsete varade⁽²⁾ haldusettevõtja, kes haldab varaportfelli ja keda rahastab üksnes LHZB.
- (14) Kooskõlas menetluse algatamise otsuse põhjendustes 45–95 kirjeldatud ümberkorralduskavaga muudetakse LHZB täielikult arengupangaks (st pangaks, mis toetab riigi nimel struktuuri-, majandus- ja sotsiaalpoliitikat oma avalike ülesannete kohaselt). Selleks loobutakse selle kommertstegevusest.
- (15) Läti määras ametisse sõltumatu väliskonsultandi valmistama ette Läti arenguinstitutsioonide kontseptsiooni. 11. veebruaril 2011 esitati komisjonile ja Rahvusvahelisele Valuutafondile (IMF) esimene aruande projekt arengufinantsasutuste süsteemi optimeerimise kohta Lätis.
- (16) Muu hulgas soovitatakse aruande projektis luua ühtne arendusasutus, tunnistades samas vajadust tagada selle sõltumatus, rajades selle eriseadusega ja luues sõltumatud otsustusorganid. Selles kontekstis tuuakse aruande projektis esile vajadus töötada välja ühtse arendusasutuse täiesti uus toimimisstruktuur, tuginedes olemasolevate programmide ning nende funktsionaalsete ja personaliga seotud vajaduste täielikule läbivaatamisele, eeskätt seoses riskihindamise ja juhtimisülesannetega.
- (17) Lisaks rõhutatakse aruande projektis vajadust riigi sekkumise järele kaudsete vahenditega (individuaalsed ja portfelligatagised, riskikapital, vahefinantseeringud jne), eemaldudes samas suuremahulisest otsesest laenamisest ja säilitades otsese sekkumise üksnes valikuvõimalusena mõnel väga konkreetsel ja põhjendatud juhul (mikrolaenu, põllumajandusettevõtjad jne).
- (18) Aruande projekti kohaselt suurendaks riigi toetusega laenude kaudne suunamine kättesaadavust selliste programmide potentsiaalsete toetusesaajate jaoks ja parandaks nii jaotamise kulutõhusust kui ka koostööd kommertsrangandussektoriga.

2.2. Ümberkorraldusstrateegia: LHZB müüb oma kommertstegevuse

- (19) Kooskõlas 2010. aasta juuli täiendava vastastikuse mõistmise memorandumiga pidi sõltumatu konsultant välja töötama LHZB ümberkorralduskava. Konsultandi ülesanne oli ette valmistada panga ümberkorraldust käsitlevad

⁽¹⁾ Hipo Fondi on sõltumatu raamatupidamise ja juhtimisega iseseisev varahaldusettevõtja. Suur osa sellest ([42–43] %) kuulub aktiivsetele aktsionäridele.

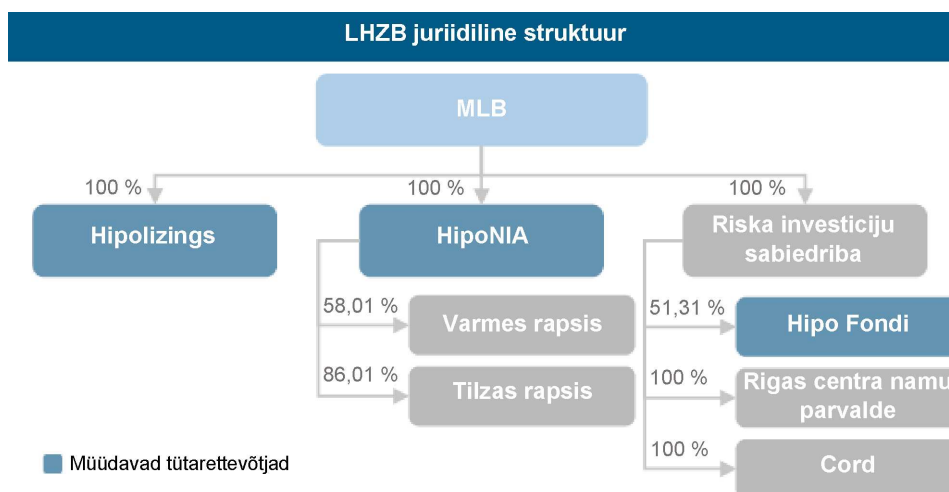
⁽²⁾ Need koosnevad peamiselt laenudest ja kinnisvarast.

stsenaariumid, et eraldada arengurahastamisega seotud varad ja kohustused ning erastada panga kommertstegevus või korraldada pank ümber nii, et müüakse kommertstegevus ja säilitatakse arenguharu.

- (20) Olles analüüsinud panga finantsolukorda, tegi sõltumatu konsultant 2011. aasta aprillis valminud ümberkorralduskavas (edaspidi „2011. aasta aprilli ümberkorralduskava“) järelduse, et parim stsenaarium oleks müüa LHZB kommertsvara osade kaupa ettenähtud tähtaja jooksul
- (21) 1. novembril 2011 kiitis Läti valitsus heaks 2011. aasta aprilli ümberkorralduskavas soovitatud strateegia, eeskätt LHZB kommertsharu müügi kuue kogumina.
- (22) LHZB kontserni kuuluvad üksused, mis tuli müüa juriidiliste isikutena aktsiate müümise teel, on esitatud skeemil 1.

Skeem 1

Ülevaade LHZB kontserni kuuluvatest juriidilistest isikutest ⁽¹⁾

Allikas: Läti ametiasutused.

- (23) 31. augusti 2011. aasta seisuga hõlmasid LHZB kommertsharu müüdavad varad ja kohustused järgmist:

— kommertsalaenude portfelli ja aktsiad tütarettevõtjates (HipoNIA, Hipolizings ja Hipo Fondi) summas 283,8 miljonit latti;

— hoiused summas 356,1 miljonit latti.

- (24) Müügi protsess toimus maineka väliskonsultandi abiga. Alguses võeti ühendust 121 võimaliku ostjaga. Müügikuulutuse said neist 98, kellest 18 allkirjastasid vaikimiskokkuleppe, 51 ei olnud huvitatud ja 29 ei vastanud. Müügi protsessi esimese etapi lõpuks 16. detsembril 2011 oli laekunud üheksa esialgset pakkumist. Müügi protsessi teise etapi ajal esitasid kolm võimalikku ostjat 11. jaanuariks 2012 täiendatud pakkumise, kuus jäid oma esialgse pakkumise juurde ja laekus üks uus pakkumine. Kõik need võimalikud investorid said juurdepääsu andmeruümile. Protsessi selles etapis loobusid kolm võimalikku ostjat protsessis osalemast ja üks

⁽¹⁾ Skeemil näidatakse ainult rohkem kui 50 % suuruse osalusega tütarettevõtjaid.

väljendas küll huvi kahe varakogumi (kogumid 2 ja 3) elementide vastu, kuid ei esitanud konkreetset pakkumist. Kokkuvõttes saadi 16. märtsiks 2012 lõplikud pakkumised neljalt võimalikult investorilt, enamasti ühe kogumi kohta, kuid üks võimalik ostja esitas pakkumise kolme kogumi ostmiseks.

Varakogumid

- (25) Müügistrateegia, mille Läti ametiasutused kiitsid heaks 1. novembril 2011, seisnes selles, et jagada LHZB varad ja kohustused esialgu kuueks eraldi osaks kooskõlas kontrollitud turuhuviga. Müügiprotsessi käigus jagati kogum 3 omakorda kaheks eraldi kogumiks – 3A ja 3B. Kogumid müüdi eri ostjatele, LHZB ülejäänud varad ja kohustused kanti üle arenguharusse. Protsess on lõpetatud ja kõik kogumid võõrandati 30. juuniks 2013. Kogumid koosnevad järgmisest:

1) kogum 1 ⁽¹⁾ ja kogum 2 ⁽²⁾ hõlmavad enamikku müüdnud kommertslaenudest ja hoiustest. Sisuliselt lõpetati protsess 24. novembril 2012. Ülejäänud kommertstingimused täidetakse 2013. aasta jooksul (tasu ostjalt [...] ^(*) ([...]) Läti latti ja [...] kooskõlas müügilepingu tingimustega ([...]) latti [...]);

2) kogum 5 hõlmab LHZB liisimisega tegelevat tüdarettevõtjat Hipolizings, mis müüdi 1. augustil 2012, ning kogum 6 koosneb teise samba pensioniskeemidest – mida haldas Hipo Fondi –, mis müüdi 2012. aasta novembris. Hipo Fondi, mis on allesjäänud mittetegutsev ettevõtte, müüakse 2013. aastal;

3) kogum 3 koosneb kinnisvaraarendajate ja ehitusega seotud ettevõtjate nõuetekohaselt teenindavatest laenudest. See kogum jagati kogumiteks 3A ja 3B, et lihtsustada võõrandamisprotsessi, sest see ei pärvinud piisavalt turuhuvi. Kogum 3A müüdi erainvestorile 18. juunil 2013 ja kogum 3B müüdi Läti erastamisagentuurile 28. juunil 2013;

4) Hipo NIAga seotud kogum 4 ⁽³⁾ müüdi Läti erastamisagentuurile 28. juunil 2013.

- (26) Mis puutub kogumi 3A ja kogumi 4 mitmesse müügivõimalusse, olid Läti ametiasutused veendunud, et pakkumised, mille investorid neile esitasid, on ebapiisavad ega kajasta hõlmatud varade tegelikku väärtust (maineka sõltumatu eksperdi hinnangu kohaselt). Kahju vähendamiseks otsustas riik müüa kogumid 3A ja 4 Läti erastamisagentuurile.

- (27) Mis puutub äriühingusse Hipo Fondi, siis oleks võinud – arvestades investoritelt saadud pakkumisi – müüa selle kas juriidilise isiku müügi teel tegutseva kontsernina koos kõigi varadega, mida ta haldas, või varade müügi teel. Läti ametiasutuste sõnul valiti teine võimalus muude põhjuste hulgas parema hinna tõttu, mida varade omandamise eest pakuti. Kokkuvõttes müüdi peaaegu kogu Hipo Fondi majandustegevus, nimelt kolm pensioniskeemi „Rivjera”, „Safari” ja „Jurmala”. Lisaks nimetatud pensioniskeemidele haldas Hipo Fondi ka mitut eraportfelli ja kinnist fondi. Mõni neist on juba suletud ja ülejäänud on lõpetamisel. Hipo Fondi jääb puhtalt mittetegutsevaks ettevõtteks, mis ei halda ühtegi aktiivset tegelikku ettevõtet. Selle allesjäänud mittetegutseva ettevõtte oleks võinud likvideerida või müüa. Seoses selle juriidilise isikuga korraldati müügiprotsess ning Hipo Fondi vähemusaktsionär ⁽⁴⁾ väljendas huvi aktsiate omandamise vastu [...]. Läti ametiasutused otsustasid müügi kasuks vähemusaktsionärile parema finantstulemuse ja kiirema lahenduse tõttu võrreldes likvideerimisega. Hipo Fondi müük on peaaegu lõpetatud. Müügileping on allkirjastatud, kuid tehing ei ole lõpule viidud, sest

⁽¹⁾ Kogum 1 sisaldab jae- ja väikeettevõtjate nõuetekohaselt teenindatavaid laene, välja arvatud kinnisvaraarendajate ja ehitusega seotud laenud, umbes 94,6 miljoni lati suuruse arvestusliku puhaskärtusena koos kõigi jae- ja väikeettevõtjate tähtjaliste ja nõudehoiustega summas 244 miljonit latti.

⁽²⁾ Kogum 2 sisaldab suureettevõtjate nõuetekohaselt teenindatavaid laene, välja arvatud kinnisvaraarendajate ja ehitusega seotud laenud, umbes 27,4 miljoni lati suuruse arvestusliku puhaskärtusena koos kõigi suureettevõtjate tähtjaliste ja nõudehoiustega summas 103 miljonit latti.

^(*) Konfidentsiaalne teave; väljajätt märgitakse [...].

⁽³⁾ Kogum 4 koosneb HipoNIA aktsiastest ja LHZB-lt HipoNIA-le antud 41,3 miljoni lati suurusest kontsernisisest laenust; müügi korral koosnevad HipoNIA varad peamiselt viivislaenudest.

⁽⁴⁾ Hipo Fondi vähemusaktsionär, kes omandab mittetegutseva ettevõtte, ei ole seotud nende varade ostjaga, mida varem haldas Hipo Fondi.

omandamist kontrollib Läti järelevalveasutus finants- ja kapitalituru komisjon. Hipo Fondil ei ole registreeritud intellektuaalomandi õigusi ning registreeritud kaubamärgi Hipo ja seotud õiguste omaja on LHZB. LHZB kui ostjaga sõlmitud lepingu osapool ei ole keelanud kasutada sõna „hipo” Hipo Fondi nimes.

- (28) Mis puutub HipoNIA müüki, kandis LHZB [...] lati suuruse kapitali üle HipoNIA-le 20. juunil 2013. Seda rekapiitalseerimist oli vaja, sest HipoNIA ülekandmine LHZB omandusest Läti erastamisagentuurile toimus arvestusliku väärtusega [...], mistõttu vahe oli [...] latti. Selle vahe [...] LHZB, sest see oli eeltingimus nii riigikassa jaoks HipoNIA-le antud laenu tagamisel kui ka Läti erastamisagentuuri jaoks HipoNIA aktsiate omandamisel. LHZB netotulem [...] tehingust on [...] latti (st [...] arvestusliku puhasväärtusena pärast eraldisi tehingu alustamise hetkel).

Tabel 1

Ülevaade varakogumitest ja nende müügingimustest

Tuhandetes lattides	Sisu	Praegune olek	Investor	Arvestuslik koguväärtus	Arvestuslik puhasväärtus	Lõpphind/pikaajaline majanduslik väärtus	Bruttoallahindlus	Netoallahindlus	Kogukahjum	Puhaskahjum
Kogum 1	Jae- ja väikeettevõtjate nõuetekohaselt teenindatavad laenud	Müüdüd	SwedBank	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kogum 2	Suurettevõtjate nõuetekohaselt teenindatavad laenud	Müüdüd	Swedbank	[...]	—	—	[...]	—	[...]	—
Kogum 3A	Kinnisvaraarendajate ja ehitusega seotud ettevõtjate nõuetekohaselt teenindatavad laenud.	Müüdüd	Investor 2	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kogum 3B		Protsess on pooleli	Erastamisagentuur	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kogum 4	HipoNIA: mittetegutsev varahaldusettevõtja	Protsess on pooleli	Erastamisagentuur	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kogum 5	Hipolizings: liisinguühing (sõidukid ...)	Müüdüd	Swedbank	[...]	—	[...]	[...]	[...]	[...]	—
Kogum 6	Hipo Fondi: riiklike kohustuslike pensionifondide varade haldaja	Müüdüd	SEB Bank	—	—	[...]	—	—	[...]	[...]

Allikas: Läti ametiasutused.

- (29) Müügiprotsessis saadud kogusumma oli veidi suurem kui müügistrateegia põhistsenaariumis seoses allahindlustega prognoositud, kui arvestusliku koguväärtuse suhtes kohaldatakse müügistrateegiast pärit arvestuslikke koguallahindlusi. Võrreldes prognoositud 56,8 miljoni lati suuruse kahjumiga oli kahjum 53,1 miljonit latti.

Väärtpaberitega kauplemise lõpetamine

- (30) LHZB lõpetab praegu hoiuselepinguid oma klientidega. Ta demonteerib asjaomase IT-taristu ning jaotab töötajad ümber või koondab.
- (31) LHZB lõpetab täielikult ka tegeliku väärtpaberitega kauplemise. Ta säilitab ainult umbes sada kontot, mis kuuluvad klientidele, kellest ühtegi ei ole võimalik kätte saada (peamiselt seetõttu, et enamik neist on surnud). Et õiguslikult ei saa pank mitteaktiivsete klientide väärtpabereid kohe müüa, kavatseb LHZB 1) hankida litsentsi nende klientide väärtpaberikontode haldamiseks ja 2) tühistada täiemahulise krediidasutuse tegevusloa, mis hõlmas ka hoiuseteenuseid.

2.3. Ümberkorraldusstrateegia: ühtse arendusasutuse loomine

- (32) Eelduste kohaselt kantakse pärast müüki alles jäänud kommertstegevus arenguharusse üle: sinna kuulub muu hulgas 20,3 miljoni lati väärtuses likviidset vara; 7,6 miljoni lati väärtuses muid varasid; 5,9 miljoni lati väärtuses nõudehoiuseid ja 1 miljoni lati väärtuses tähtajalisi hoiuseid; 1,7 miljoni lati väärtuses muid kohustusi ja 19,2 miljoni lati väärtuses väljalastud aktsiaid.
- (33) Pärast kommertstegevuse müüki hõlmab LHZB 30. juuni 2013. aasta seisuga eeldatavasti ainult arendustegevust. Talle kuulub varasid umbes 222,3 miljoni lati väärtuses.
- (34) Kolmandas täiendavas vastastikuse mõistmise memorandumis võttis Läti liidu ja IMFi ees järgmised kohustused.
- a) Pärast LHZB kommertsvarade võõrandamist ühendab Läti ühtse arendusasutuse loomiseks LHZB arengutegevusega seotud haru teiste riiklike asutustega. Ühtne arendusasutus hakkab rakendama riigiabi programme rahaliste vahendite kaudu, mida praegu haldab LHZB, Läti garantiiasutus, maaelu arengu fond ja keskkonnainvesteeringute fond⁽¹⁾.
- b) Ühtsel arendusasutusel ei ole lubatud kaasata erahoiuseid. See aitab vältida otsest laenamist, välja arvatud juhul, kui soodustingimustel programmid on juba heaks kiidetud, või juhtudel, kus laenamine on i) seotud selliste toodete tarnimisega, mida kommertsbankad või pangandussektorivälised finantsasutused ei paku; ii) sõltuv väga spetsiifilistest teadmistest, mida kommertsbankadel või pangandussektorivälistel finantsasutustel ei ole, või iii) liiga väikese mahuga või liiga riskantne, et pakkuda huvi kommertsbankadele või pangandussektorivälistele finantsasutustele.
- c) LHZB ei käivita uusi otselaenu programme enne, kui ühtse arendusasutuse tegevuskava on heaks kiidetud; kõik rahalised vahendid, mille LHZB on eraldanud riiklike finantskorraldusvahendite rakendamiseks, tuleb tagada ja kanda täielikult üle ühtsele arendusasutusele, kui see on loodud. Tööalase järelevalve ja läbipaistvuse parandamiseks, kui ühtne arendusasutus on loodud, moodustatakse konsultatiivnõukogu, mida juhatab rahandusministeerium ja kuhu kuuluvad asjaomaste ministeeriumide töötajad, sotsiaalpartnerid, kommertsbankade liidu liikmed ja tuntud rahvusvahelised finantsinstitutsioonid, kellel on kogemusi arengutegevuse valdkonnas.
- d) Kui LHZB kommertstegevus on müüdüd või üle antud Läti erastamisagentuurile, ei ole pangal lubatud enam kaasata uusi erahoiuseid. Finants- ja kapitalituru komisjon tagab selle kohustuse täitmise.

⁽¹⁾ Kolmanda täiendava vastastikuse mõistmise memorandumi kohaselt pidid Läti ametiasutused esitama kõnealuse ühinemise tegevuskava 30. juuniks 2013. Edusammud on olnud aga aeglased, eriti seetõttu, et majandus- ja rahandusministeerium ei suutnud jõuda kokkuleppele, milline institutsioon vastutaks ühtse arendusasutuse järelevalve eest.

2.4. Käesoleva otsusega hõlmatud meetmete kirjeldus

- (35) Mis puutub LHZB arengutegevusse, võtab komisjon teadmiseks Läti kavatsuse optimeerida arengufinantsasutuste süsteemi, koondades need ühtsesse arendusasutusse. Menetluse algatamise otsuses eeldati, et LHZB tegeleb arengutegevusega vaid kuni ühtse arendusasutuse asutamiseni, mis pidi toimuma 31. detsembriks 2012. Selles protsessis on olnud aga viivitusi ja praegu on protsess pooleli. Kuna Läti ametiasutused ei ole ühtse arendusasutuse projekti ellu viinud, hõlmab käesolev otsus üksnes LHZB kommertstegevusega seotud haru. Seega hinnatakse LHZB arengutegevusega seotud haru eraldi lõplikus otsuses.
- (36) Menetluse algatamise otsuses kiideti päästmisabina ajutiselt heaks järgmised meetmed, millega Läti toetas LHZB kommertstegevusega seotud haru:
- a) rekapiitalseerimismeede 70,2 miljoni lati suuruses summas, mis eraldati 23. märtsil 2010;
 - b) rekapiitalseerimismeede 50 miljoni lati suuruses summas, mis eraldati 2011. aasta lõpus (toetus anti kapitaliks konverteeritava likviidsusmeetmena);
 - c) kuni 250 miljoni lati suurune reservlikviidsuskrediit;
 - d) kuni 32 miljoni lati suurused tagatised LHZB kommertsharu rahvusvahelistele võlausaldajatele ja
 - e) kuni 60 miljoni lati suurune likviidsustoetus probleemsete varade likvideerimiseks HipoNIA kaudu.
- (37) Läti esitas teavet nimetatud riikliku toetuse kasutamise kohta LHZB kommertsharu likvideerimiseks, mida muudeti, et võtta arvesse müügistrateegia rakendamist.
- (38) Põhjenduse 36 punktis b kirjeldatud meetme jaoks vajalik kapitali kogusumma oli väiksem kui esialgu kavandatud, 25 miljonit latti 50 miljoni lati asemel, sest Läti ametiasutused otsustasid, et LHZB hakkab tegutsema ilma panganduslitsentsita, mis vähendas vajamineva kapitali suurust. Kapitali suurendamine 25 miljoni lati võrra toimus 2012. aasta juunis ⁽¹⁾.
- (39) Põhjenduse 36 punktis c kirjeldatud 250 miljoni lati suurune reservlikviidsuskrediit kiideti ajutiselt heaks ja tehti LHZB-le kättesaadavaks alates 1. jaanuarist 2012 kuni protsessi lõpetamiseni ja see on kättesaadav erakorraliste likviidsusvajaduste korral. 30. mai 2013. aasta seisuga oli kasutatud likviidsustoetus oluliselt väiksem kui ettenähtud maksimaalne summa (50 miljonit latti), sest ei tekkinud hoiuste väljavoolu ja ümberkujundusprotsess oli kulgenud sujuvalt. Praegu moodustab laenujääk 25 miljonit latti, mis eeldatavasti makstakse tagasi 31. detsembriks 2013.
- (40) Põhjenduse 36 punktis d kirjeldatud kuni 32 miljoni lati suurused tagatised olid ette nähtud LHZB kommertsharuga seotud rahvusvahelistele võlausaldajatele. Et kommertsharu müüki ja LHZB ümberkujundamist arengupangaks oleks võinud pidada nende lepingute kohaselt makseviivituse juhtumiks, oli see meede vajalik, et tagada kohustused juhuks, kui kõnealused rahvusvahelised võlausaldajad oleksid nõudnud LHZB laenude ettemaksmist. Kommertstegevusega seotud haru jaoks vajalike tagatiste summa oli aga väiksem kui prognoositud 32 miljonit latti, sest ainult mõned rahvusvahelised võlausaldajad nõudsid täiendavaid ohutusabinõusid. 30. mai 2013. aasta seisuga prognoositi vajaminevate tagatiste tasemeks 12,4 miljonit latti.
- (41) Põhjenduse 36 punktis e kirjeldatud likviidsustoetus HipoNIA-le osutus suuremaks kui summa, mille komisjon ajutiselt heaks kiitis – 71 miljonit latti 60 miljoni lati asemel. Suurendamine oli vajalik, sest osa kogumist 3 ei müüdnud turul, vaid kanti selle asemel üle HipoNIA-le, mis suurendas vajamineva rahastamise summat. Likviidsustoetus makstakse tagasi eeldatavasti 31. detsembriks 2018.

⁽¹⁾ Seetõttu on rekapiitalseerimise kogusumma vastavalt 2010. ja 2012. aastal 95,2 miljonit latti (70,2 miljonit pluss 25 miljonit latti).

- (42) Seega palus Läti, et komisjon kiidaks heaks likviidsustoetuse suurendamise 11 miljoni lati võrra. Sellega seoses väitis Läti, et LHZB kommertsharu järkjärguliseks lõpetamiseks vajaliku abi kogusumma on väiksem kui ajutiselt heaks kiidetud abi summa.

Tabel 2

Ülevaade: heakskiidetud riigiabi vs. antud riigiabi

(olukord 2013. aasta mai seisuga)

Likviidsustoetus LHZB-le	
26. jaanuaril 2012 komisjoni esialgse heakskiidu saanud summa	250,0 miljonit latti
2011. aasta detsembris antud summa	50,0 miljonit latti
Likviidsustoetus HipoNIA-le	
26. jaanuaril 2012 komisjoni esialgse heakskiidu saanud summa	60,0 miljonit latti
2013. aasta juunis antud summa	71,0 miljonit latti
Tagatised	
26. jaanuaril 2012 komisjoni esialgse heakskiidu saanud summa	32,0 miljonit latti
2012. aasta juunis antud summa	12,4 miljonit latti
Kapital	
26. jaanuaril 2012 komisjoni esialgse heakskiidu saanud summa	70,2 + 50,0 miljonit latti
2012. aasta juunis antud summa	70,2 + 25,0 miljonit latti
Riigiabi kokku	
26. jaanuaril 2012 komisjoni esialgse heakskiidu saanud summa	462,2 miljonit latti
Abimeetmete praegune hinnanguline summa	228,6 miljonit latti

2.5. Menetluse algatamise põhjused

- (43) Ümberkorraldamisteatises ⁽¹⁾ sätestatakse riigiabi eeskirjad, mida kohaldatakse finantsasutuste ümberkorraldamise suhtes praeguse kriisi olukorras. Et tagada kooskõla aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga b, peab ümberkorraldamisteatise kohaselt finantsasutuse ümberkorraldamine praeguse kriisi olukorras

- hõlmama abisaajapoolset piisavat omanust (kulude jagamine);
- hõlmama piisavaid meetmeid konkurentsimoonutuste piiramiseks;

⁽¹⁾ Komisjoni teatis finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta (ELT C 195, 19.8.2009, lk 9).

— andma tulemuseks panga elujõulisuse taastamise või selgitama, kuidas pank nõuetekohaselt likvideerida.

- (44) Komisjon kiitis menetluse algatamise otsuses päästmisabi ajutiselt heaks, arvestades, et põhjenduses 36 kirjeldatud meetmed olid sobivad, kuna nende eesmärk oli kõrvaldada LHZB probleemidest Läti majandusele tulenev oht. Komisjon leidis samuti, et need meetmed olid vajalikud ja Läti valitsuse jaoks parima hinnaga võimalus panga kommertstegevuse järkjärguliseks lõpetamiseks. Komisjon siiski kahtles, kas abi oli proportsionaalne, ja küsis selle kohta täiendavat teavet.

Kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu – kommertstegevuse lõpetamine

- (45) Müügistrateegia kohaselt tuli enamik LHZB kommertsharu majandustegevusest lõpetada ja kogumite kaupa maha müüa ning tütarettevõtjad Hipolizings ja Hipo Fondi tuli müüa pangast eraldi, mida komisjon pidas positiivseks.
- (46) Mis puutub nõuetekohasesse lõpetamisse, siis leidis komisjon, et LHZB kommertstegevuse lõpetamiseks antud abi kokkusobivuse kohta on vaja rohkem teavet. Eelkõige nõudis komisjon Läti ametiasutustelt tegevuse müügiga seotud täpsete vahe-eesmärkide esitamist ja täiendavat teavet seoses tegevusega, mida ei suudetud müüa.
- (47) Mis puutub majandustegevusse, mida ei jätkatud, siis tuli müüa eraldiseisvate juriidiliste isikutena ainult kaks üksust, nimelt Hipolizings ja Hipo Fondi. Arvestades aga nende piiratud kohalolekut turul ⁽¹⁾ ja asjaolu, et pank müüs fondid ettenähtud tähtaja jooksul, tegi komisjon esialgse järelduse, et abimeetmed olid asjakohased.

LHZB kontserni majandustegevuse pikaajalise elujõulisuse taastamine

- (48) Menetluse algatamise otsuses nõudis komisjon, et Läti ametiasutused esitaksid täiendavat teavet, et teha kindlaks, kas pärast müüki eraldiseisvate üksustena säilivad Hipolizings ja Hipo Fondi on pärast müüki elujõulised. Täpsemalt soovis komisjon teada, kes tagab pärast müüki LHZB asemel neile vajalikud taristud või rahastamise.

Müümata kommertstegevuse nõuetekohane lõpetamine

- (49) Kuigi müügistrateegia annab teavet kommertstegevuse nõuetekohase lõpetamise tingimuste kohta, seadis komisjon menetluse algatamise otsuses kahtluse alla, kas põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu on rakendatud piisavalt kaitsemeetmeid.
- (50) Eelkõige kutsus komisjon Läti ametiasutusi üles lõpetama müük tähtjaks ja pakkuma välja täiendavaid meetmeid tagamaks, et pank kujundab oma kommertstoodete hinnad ebaatraktiivsel viisil ja seaks olemasolevatele laenudele ettemaksete piirmäärad.

3. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (51) Komisjon ei saanud huvitatud isikutelt ühtegi märkust.

⁽¹⁾ Hipolizingsi turuosa liisingiturul on 5 % ja Hipo Fondi osa teise samba pensionifondide turul on 4 %.

4. LÄTI MÄRKUSED MENETLUSE ALGATAMISE OTSUSE KOHTA

- (52) Läti esitas märkused menetluse algatamise otsuse kohta 5. aprillil 2012 ja täiendas hiljem oma seisukohta, edastades korrapäraselt teavet kuni 2013. aasta juunini ⁽¹⁾.
- (53) Üldiselt on Läti seisukohal, et seoses LHZBga on täidetud kõik riigiabi kokkusobivuse tingimused, sest i) kommertsharu on likvideeritud; ii) säilinud arenguharu töötab rangelt määratletud tootevalikuga (valdkondades) ja iii) allesjäänud asutus on lasknud oma litsentsi tühistada ega konkureeri seega kommertsbankadega rahastamise pärast.
- (54) LHZB arenguharu kohta esitas Läti ulatuslikku teavet ⁽²⁾. Läti selgitas siiski, et veel ei ole jõutud lõplikule kokkuleppele ühtse arendusasutuse loomises, mis peaks LHZB arenguharu üle võtma. Läti teatas, et asjaomaste ministriumide ja väliseksperti tähtaeg ühtse arendusasutuse loomise ühise tegevuskava koostamiseks oli 2. august 2013 ja et töö jätkub kogu 2013. aasta vältel. Ühtse arendusasutuse loomise lõplik kuupäev on siiski veel ebaselge.
- (55) Sel põhjusel palus Läti, et ühtse arendusasutuse loomisega seotud riigiabi hindamist käsitletaks eraldi menetluses, mitte LHZB kommertsharu käsitlevas menetluses.
- (56) Mis puutub *kaitsemeetmetesse põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu*, on Läti veendunud, et kehtestatud kord tagab, et LHZB kommertsharu ja teiste kommertsbankade vahel ei ole otsest konkurentsi. LHZB lõpetas uute laenude andmise alates 2009. aasta novembrist. Hoiuste poolel oli algselt vajalik hoiustebaasi aktiivne haldamine, et vältida kuni müügi lõpetamiseni likviidsustoetuse vormis antavat täiendavat riigiabi. LHZB kommertsharuga seotud hoiused müüdi lõpuks kogumite 1 ja 2 koosseisus, samas kui maksekaarditoimingud ja sularahaautomaatide võrk on likvideeritud.
- (57) HipoNIA, kes sai LHZB laenuportfellid, ei paku täiendavat rahastamist ühelegi oma kliendile. Arvestades eelkõige nende laenude olukorda (peaaegu kõik on hilinevad üle 90 päeva ja ümberkorraldamise katseid oli juba tehtud), lõppevad peaaegu kõik juhtumid sellega, et HipoNIA konfiskeerib vara.
- (58) Mis puutub kommertsharusse, esitas Läti varade müügi või likvideerimise täieliku ajakava, kehtestas protsessi peamised vahe-eesmärgid ja teavitas komisjoni tehtud edusammudest ning müügilepingute tegelikest kuupäevadest. Läti väitis, et kõik kommertsharuga seotud bilansipositsioonid likvideeritakse 2014. aasta jaanuariks.
- (59) Läti esitas üksikasjaliku ülevaate tegelikult LHZB kommertsharule antud riigiabi summadest (nimelt 50 miljoni lati suurune likviidsustoetus LHZB-le, 12,4 miljoni lati riigi tagatisi, 95,2 miljoni lati väärtuses kapitalimeetmeid ja 71 miljoni lati suurune likviidsustoetus HipoNIA-le). Läti rõhutas, et kogu abi, mida LHZB oma kommertstegevusega seotud haru jaoks vajab, on väiksem kui alguses eeldati (ja nagu menetluse algatamise otsuses ajutiselt heaks kiideti).
- (60) Läti väitel ei too ükski abimeetmetest otsest kasu kommertstegevusele, mida Hipolizings ja Hipo Fondi pärast nende müüki jätkavad. LHZB põhitegevus jagati kolme kogumisse ja müüdi varadena. Ükski nimetatud kogumist ei hõlmanud ettevõtjat aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses; seega leiab Läti, et majandustegevust ei jätkata pärast müüki, samuti ei saa varakogumid kasu enne müüki saadud riigiabist.
- (61) Läti on seisukohal, et ainult kogumi 4 (Hipolizings) müük võib kujutada endast majandustegevuse jätkumist. Hipolizings moodustab aga väga väikese osa kontsernist, millesse kuulub selle ostja (vähem kui 0,1 %) ja [...]. Müük tagab üksuse pikaajalise elujõulisuse ega ohusta ostja elujõulisust. Peale selle on Hipolizingsil ainult väga väike, 5 % suurune turuosa. Lisaks sellele sai Hipolizings LHZB-le antud abist kasu ainult piiratud ulatuses ja

⁽¹⁾ Peamine teabe edastamine toimus 15. aprillil 2013 ja 3. juunil 2013.

⁽²⁾ Arenguharu puudutatavat teavet üksikasjalikumalt ei esitata, sest see ei ole käesoleva otsuse teema.

kaudselt: selle olemasolevaid kokkuleppeid ei pidanud ootamatult lõpetama ja nagu muude panga omandusse kuulunud äriühingute puhul ei pidanud seda müüma raskustesse sattunud omanik. Võttes arvesse väga piiratud abisummat Hipolizingsile, on Läti veendunud, et pärast müüki ja täielikku integreerimist selle ostjaga ei saa Hipolizings abist kasu.

- (62) Mis puutub erainvestorile müüdüd mittetegutsevasse ettevõttesse Hipo Fondi, tagab Läti, et [...].
- (63) Seoses varade ülekandmisega LHZB-lt HipoNIA-le ja selle hilisema müügiga nõustub Läti menetluse algatamise otsuses esitatud komisjoni esialgsete järeldustega, et ülekandmine ei kujuta endast riigiabi.
- (64) Seoses kommertsharu kapitali suurendamisega 2012. aastal selgitas Läti, et see toimus kahes osas: esimene oli seotud kogumite 1, 2, 3, 5 ja 6 müügiga ning teine oli seotud kogumi 4 müügiga. Kapitali summa hoiti minimaalsena ja arvutati selliselt, et tagada pärast müügist saadud kahjusid regulatiivse kapitali piisavus kommertsharu jaoks.
- (65) Mis puutub ümberkorraldamise kontekstis antud reservlikviidsuskrediiti, väitis Läti, et kommertsharule antud toetus oli ajutine iseloomuga, et tagada nõuetekohane müük. Läti väitel vähendasid selle väike ulatus ja ajutine iseloom võimalikke konkurentsimoonusi miinimumini.
- (66) Lõpuks lubas Läti esitada seirearuanded LHZB ümberkorraldamise kohta, sealhulgas müümata kommertstegevuse lõpetamise ja likvideerimise järelhindamise kohta.

5. MEETMETE HINDAMINE

5.1. Abi olemasolu aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses

- (67) Nagu on sätestatud aluslepingu artikli 107 lõikes 1, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust, kui ei ole sätestatud teisiti.

Abisaajad

- (68) Nagu on sätestatud menetluse algatamise otsuse põhjenduses 145, tuleb meetmete hindamisel tegemaks kindlaks, kas need kujutavad endast riigiabi, teha vahet kahte liiki tegevusel: ühelt poolt LHZB praegune ja tulevane tegevus arengupangana ning teiselt poolt LHZB allesjäänud kommertstegevus üleminekuperioodil (tegevuse lõpetamise perioodil). Läti ametiasutused esitasid andmed, mis selgitavad, kuidas meetmeid kohaldati ühele või teisele harule.
- (69) Käesoleva otsuse kohaldamisala hõlmab ainult LHZB kommertstegevusega seotud haru suhtes kohaldatud meetmeid. Tingimusi seoses LHZB arenguharu tegevusega, mida eeldatavasti jätkab seni veel loomata arenguasutus, hinnatakse eraldiseisvas lõppotsuses.
- (70) Seega hinnatakse käesolevas otsuses ainult Läti poolt LHZB kommertsharu suhtes kohaldatud meetmeid, kuivõrd neid on vaja LHZB kommertsharu ümberkujundamiseks.

- (71) Tuletatakse meelde, et panga kommertsharu suhtes kohaldatavate meetmete hindamiseks on oluline välja selgitada, kas ja millises ulatuses jätkatakse majandustegevust pärast kommertsvarade ja kohustuste müüki või lõpetatakse selline tegevus ⁽¹⁾. Sellega seoses leiab komisjon, et kogumi 3A müügiga (erainvestorile), kogumite 3B ja 4 müügiga (Läti erastamisagentuurile järkjärguliseks lõpetamiseks) 30. juuniks 2013 lõpetati LHZB endise kommertsharu nimetatud majandustegevus. Samuti on märkimisväärne, et suur osa varadest, mida haldas varem Hipo Fondi, võõrandati ettevõttest eraldi varade müügi vormis. Komisjon leiab, et müümine kogumitena, mis võimaldas eri ostjatel teha pakkumisi LHZB kommertsvarade ja kohustuste eraldi osadele, aitab tõhusalt kaasa LHZB kommertstegevuse likvideerimisele. Tähelepanuväärne on see, et pank on üritanud rohkem kui ühe korra müüa müümata varasid, mis kantakse lõpuks üle Läti erastamisagentuurile, komplekteerides kogumeid ümber ja rääkides võimalike investoritega uuesti läbi. Seega näib, et LHZB on ammendanud kõik turul olemasolevad võimalused müüa neid halvima kvaliteediga varasid mõistliku hinnaga, st kõrgema hinnaga, kui on nende pikaajaline majanduslik väärtus maineka väliskonsultandi hinnangul.
- (72) LHZB kommertsiseloomuga abitegevusalade kohta esitas Läti samuti piisavat teavet, et need on juba lõpetatud või lõpetatakse lähiajal. Mittetegutsev ettevõtte Hipo Fondi, mis jääb pärast selle hallatud varade müüki alles, müüakse eelolevatel kuudel, väärtpaberitega kauplemine lõpetatakse ning RIS, mis on puhtalt valdusettevõtja, mis haldab praegu aktsiaid ettevõttes Hipo Fondi ja kahes maksejõuetus ettevõttes, likvideeritakse. Kavakohaselt tühistatakse LHZB panganduslitsents 31. detsembriks 2013.
- (73) Mis puutub Hipolizingsit, siis müüdi see juriidilise isikuna aktsiate võõrandamise teel. Läti väitis, et Hipolizings ei saanud otsest kasu oma emasettevõtjale LHZB-le antud toetusest ⁽²⁾. Seoses menetluse algatamise otsuse põhjendustes 165–170 kirjeldatud võimalike varade suhtes kohaldatavate toetusmeetmetega tuletatakse meelde, et enne Hipolizingsi müüki kanti LHZB kõige probleemsemad varad kontsernisiseselt üle HipoNIA-le. Komisjon tegi menetluse algatamise otsuses järelduse, et selline varade kontsernisisesene ülekandmine võib kujutada endast varadest vabastamise meedet Hipolizingsi ja Hipo Fondi kasuks ainult siis, kui nad said sellistest ülekannetest kasu, ja saadud kasu ulatuses. Arvestades Läti kinnitust, et varasid ei kantud üle Hipolizingsilt HipoNIA-le, võib järeldada, et Hipolizings ei saanud varade suhtes kohaldatavat toetust, mis oleks toonud tema tegevusele otsest kasu. Nagu aga tunnistas Läti, ei saa välistada, et Hipolizings kasutas piiratud ulatuses LHZB-le antud abi, kuivõrd Hipolizingsi olemasolevaid kokkuleppeid ei pidanud ootamatult lõpetama ja seda ei pidanud müüma raskustesse sattunud omanik. Komisjon teeb seetõttu järelduse, et Hipolizings kasutas LHZB-le antud abi, olgugi et kaudselt ja seega väga vähesel määral.
- (74) Hipo Fondi kohta märgib komisjon, et kui see müüdi selle vähemusaktsionärile, oli see lihtsalt mittetegutsev ettevõtte. Läti on kinnitanud, et allesjäänud eraportfellid ja kinnised fondid, mida haldas Hipo Fondi, on kas juba suletud, lõpetamisprotsessis või likvideeritakse. Peale selle on Läti kinnitanud, et [...].
- (75) Arvestades eespool öeldut, võib järeldada, et Hipo Fondi jääb vähemalt mõneks ajaks pelgalt mittetegutsevaks ettevõtteks, millel ei ole tegelikku äritegevust. Arvestades, et kõnealune mittetegutsev ettevõtte lõpetab varemalt Hipo Fondi kui LHZB tütarettevõtja hallatud tegevuse ega alusta kohe uut majandustegevust, võib järeldada, et puudub järjepidevus Hipo Fondi kui LHZB kontserni osaks olnud ettevõtja ja uue üksuse, st uue omaniku (uute omanike) omanduses oleva ja uue majandustegevusega tegeleva (kui seda on) Hipo Fondi vahel. Seega ei saa ettevõtjat Hipo Fondi pidada varem LHZB-le antud abist kasu saajaks.
- (76) Mis puutub HipoNIAsse, hõlmab see LHZB endise kommertsharu likvideeritavaid varasid ja töötab ainult piiratud aja jooksul. Kooskõlas väljakujunenud tavaga võivad kommertstegevuse lõpetamisele suunatud abimeetmed endast ikkagi abi kujutada ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 153.

⁽²⁾ Vt põhjendus 60.

⁽³⁾ Vt näiteks komisjoni 25. oktoobri 2010. aasta otsus riigiabi N 560/09 kohta, „Aid for the liquidation of Fionia bank” („Abi Fionia panga likvideerimiseks”) (ELT C 76, 10.3.2011, lk 3), 23. aprilli 2010. aasta otsus riigiabi N 194/09 kohta, „Liquidation aid to Bradford & Bingley” („Likvideerimisabi Bradford & Bingleyle”) (ELT C 143, 2.6.2010, lk 22) ja 5. novembri 2008. aasta otsus riigiabi NN 39/08 kohta, „Liquidation aid to Roskilde bank” („Likvideerimisabi Roskilde pangale”) (ELT C 12, 17.1.2009, lk 3).

- (77) Mis puutub ettevõtjatesse, kes on kogumite ostjad, märgib komisjon, et Läti esitatud andmete kohaselt viidi müügiprotsess läbi avatud ja mittediskrimineerival viisil turutingimustel ja eesmärgiga maksimeerida konkreetsete kogumite hinda.
- (78) Mis puutub HipoNIA üleandmisel turuväärtusest madalama hinnaga, kinnitab komisjon menetluse algatamise otsuse esialgset järeldust, et selle ostjat, Läti erastamisagentuuri, ei saa pidada abisaajaks, kuna sellel puudub majandustegevus ja see on vaid Läti riigi agentuur⁽¹⁾.
- (79) Sellele tuginedes leiab komisjon, et abi ei antud ettevõtjatele, kes on LHZB kommertsvarade ja kohustuste ostjad.
- (80) Kokkuvõttes on pärast LHZB endist kommertstegevust hõlmavate kõigi kogumite müüki, mis on nüüd lõppenud, abimeetmeid kohaldatud ainult selle LHZB kommertstegevuse suhtes, mis jätkus pärast HipoNIA ja Hipolizingsi müüki.

Abimeetmed

- (81) Nagu on märgitud põhjenduses 73, kasutas Hipolizings (kuigi vaid piiratud ulatuses) LHZB-le antud abi. Nagu eespool osutatud, ei tulnud Hipolizingsi lepingulisi suhteid ootamatult lõpetada ja ettevõtet ei pidanud müüma raskustesse sattunud omanik, mis oleks võinud kaasa tuua kiirmüügi. Eelise piiratus või asjaolu, et seda ei saa mõõta, ei muuda komisjoni sellekohast otsust.
- (82) Arvestades, et Hipolizings on aktiivne finantssektoris, võib tema tegevust edendav riigi vahenditest saadud mis tahes soodustus mõjutada liidusisest kaubandust ja moonutada konkurentsi. Seetõttu tuleb tema tegevust soodustavaid meetmeid pidada võimalikuks konkurentsi moonutajaks ja liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutajaks. Soodustust anti riigi vahendite kaudu ja see on valikuline, sest sellest saab kasu ainult üks finantskontsern.
- (83) Eespool öeldut arvesse võttes järeldab komisjon, et LHZB-le võimaldatud abimeetmete kaudu Hipolizingsile antud kaudne eelis kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (84) Seoses HipoNIA suhtes kohaldatud likviidsusmeetmega, mida säilitatakse ümberkujundamise etapis, kuigi suuremas summas, on juba menetluse algatamise otsuses kindlaks tehtud, et meede kujutab endast riigiabi. Komisjonil ei ole põhjust muuta oma varasemat hinnangut, võttes arvesse likviidsustoetuse suurenenud summat. Meetme muutunud summa ei mõjuta selle kvalifitseerimist abina. Seetõttu teeb komisjon järelduse, et 71 miljoni lati suurune likviidsustoetus HipoNIA-le kujutab endast riigiabi.
- (85) Mis puutub HipoNIA emattevõtja LHZB suhtes kohaldatud teistesse abimeetmetesse, ei saa HipoNIA nendest tulenevatest soodustustest kasu. Kõigi kõnealuste teiste LHZB suhtes kohaldatud abimeetmete eesmärk oli säilitada LHZB tegevus pikemaks ajaks, kui see oleks võimalik kohese maksejõuetuse ja likvideerimise korral, ja selline oli nende mõju. Ajal, mil meetmeid LHZB suhtes kohaldati, tegutses HipoNIA probleemsete varade haldusettevõtjana LHZB kontserni sees. Arvestades, et HipoNIA tegevus piirdus varade kiire likvideerimisega ilma mis tahes ettemakseteta klientidele, oli ta likvideerimisprotsessi keskne osa. Seetõttu võib LHZB kommertsharu suhtes kohaldatud abimeetmetest saadud kaudse abi HipoNIA puhul välistada.

5.2. Abi kokkusobivus siseturuga

- (86) Kuna punktis 5.1 leiti, et HipoNIA suhtes kohaldatud likviidsusmeede ja LHZB suhtes kohaldatud abimeetmetest saadud kaudne eelis Hipolizingsile kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, tuleks hinnata nende kokkusobivust siseturuga.

⁽¹⁾ Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 158.

5.2.1. Kokkusobivuse hindamise õiguslik alus

- (87) Menetluse algatamise otsuse põhjendustes 177–180 on juba sätestatud, et LHZB kommertstegevust edendavaid abimeetmeid hinnatakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b ja eelkõige ümberkorraldamist käsitleva komisjoni teatise alusel.

5.2.2. Abimeetme kokkusobivus ümberkorraldamist käsitleva teatise kohaselt

LHZB majandustegevuse pikaajalise elujõulisuse taastamist jätkas pärast selle müüki Hipolizings

- (88) Ümberkorraldamist käsitleva teatise punktis 17 kinnitatakse, et finantsasutuse (osa) müümine kolmandale isikule võib aidata taastada selle pikaajalist elujõulisust.
- (89) Hipolizings müüdi Swedbank Lizingsile, mis on suurim liisinguettevõtte Lätis (turuosa 22 %). See on tihedalt seotud Swedbanki üldise pangandustegevusega. 31. mai 2013. aasta seisuga on Moody tõstnud Swedbanki reitingu tasemele A1. Kontserni äritegevuse kasumlikkus on piisav (omakapitali investeeringute tulusus oli 2012. aasta lõpus 16,9 % ja 2013. aasta 1. kvartalis 13,8 %) ⁽¹⁾, kusjuures esimese taseme omavahendite suhtarv ületab 15 %. Hipolizingsi tegevus moodustab väga väikese osa Swedbanki kontserni varadest (umbes 0,05 %).
- (90) Eespool öeldut arvesse võttes jäeldab komisjon, et LHZB majandustegevus, mida jätkas Hipolizings pärast selle müüki ettevõtjale Swedbank Lizings, on Swedbanki kontserni integreerituna elujõuline.

Müümata kommertstegevuse nõuetekohane lõpetamine

- (91) Läti kinnitas, et HipoNIA, kes sai LHZB-lt laenuportfellid, ei paku täiendavat rahastamist ühelegi selle kliendile. Ettevõtja lubas esitada seirearuanded müümata kommertstegevuse lõpetamise ja likvideerimise järelhindamise kohta.
- (92) Komisjon märgib positiivsena Läti ja LHZB tehtud jõupingutusi müüa kogu müüdav tegevus, välja arvatud juhul, kui see oli majanduslikult ebasoodsam kui tegevuse aja jooksul likvideerimine, nagu hindas mainekas väliskonsultant.
- (93) Eespool öeldut arvestades teeb komisjon järelduse, et menetluse algatamise otsuses esitatud kahtlused on hajutatud ja ümberkorraldamist käsitlevas teatises sätestatud nõuetekohast lõpetamist käsitlevad nõuded on käesoleval juhul täidetud.

Abi piirdumine minimaalselt vajalikuga/omaosalusega

- (94) Menetlemise algatamise otsuses on juba kindlaks tehtud, et müügistrateegia põhistsenaarium tagab LHZB kommertstegevuse järkjärguliseks lõpetamiseks vajaliku abi piiramise miinimumini ⁽²⁾. Kõnealuse kava tegelik rakendamine ei muuda seda hinnangut.
- (95) Samuti on menetluse algatamise otsuses järeldatud, et müügi tulemusena lõppes LHZB kommertstegevus, mis tagab, et pank jätkab ümberkorraldamist nii palju kui võimalik omavahenditega ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Allikas: http://www.swedbank.com/idc/groups/public/@i@sbg/@gs/@ir/documents/financial/cid_900555.pdf.

⁽²⁾ Vt selle põhjendus 210.

⁽³⁾ Vt selle põhjendused 211 ja 212.

Põhjendamatute konkurentsimoонutuste vältimine

- (96) Nagu on juba märgitud menetluse algatamise otsuses, leevendavad LHZB tütaretevõtjate õigeaegne loovutamine pangast eraldi ning panga müügieelne mitmesse kogumisse jagamine abist põhjustatud põhjendamatuid konkurentsimoонutusi. Seetõttu peetakse neid toiminguid positiivseks ⁽¹⁾.
- (97) Et müük on tehtud, on hajutatud menetluse algatamise otsuses seoses müügi tempoga esitatud kahtlused.
- (98) Kuna Läti kinnitas, et HipoNIA ei tee ettemakseid seoses olemasolevate laenudega, on samuti hajutatud menetluse algatamise otsuses selles suhtes väljendatud kahtlused.
- (99) Mis puutub ettevõttesse Hipolizings, leidis komisjon menetluse algatamise otsuses esialgu, et meetmed ettevõttele antud abist tingitud konkurentsimoонutuste piiramiseks olid piisavad. Arvestades Läti kinnitust, et Hipolizings ei ole saanud otsest abi, võib komisjoni nimetatud järeldused nüüd kinnitada. Lisaks, Hipolizings [...] [...]. Arvestades Hipolizingsi piiratud kohalolekut turul (turuosa 5 %) ja talle antud piiratud abi, mis oli ainult kaudne, on konkurentsimoонutuste piiramiseks võetud meetmed, mis seisnesid peamiselt tema LHZB-poolses õigeaegses müügis, piisavad.

5.2.3. Järeldus kokkusobivuse kohta

- (100) Arvestades eespool öeldut, leiab komisjon, et LHZB ümberkorralduskava ja selle rakendamine seoses LHZB kommertstegevusega vastavad praeguseni kõigile ümberkorraldamist käsitlevas teatises sätestatud tingimustele.

6. JÄRELDUSED

- (101) Komisjon leiab, et likviidsustoetus summas 71 miljonit latti, mille Läti andis 2013. aasta juunis LHZB-le (juriidilise isiku HipoNIA isikus), ja LHZB suhtes kohaldatud ümberkorraldusmeetmetest Hipolizingsile tekkinud kaudne eelis kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (102) Komisjon leiab, et Läti on ebaseaduslikult rakendanud 11 miljoni lati suurust täiendavat likviidsustoetust, mis on vastuolus aluslepingu artikli 108 lõikega 3. Komisjon leiab siiski, et meede koos 60 miljoni lati suuruse esialgse likviidsustoetusega HipoNIA-le on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaselt kokkusobiv siseturuga.
- (103) Komisjon leiab samuti, et LHZB suhtes rakendatud ümberkorraldusmeetmetest Hipolizingsile tekkinud kaudne eelis on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaselt kokkusobiv siseturuga,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Riigiabi, mida Läti andis LHZB-le 71 miljoni lati suuruse likviidsustoetuse vormis HipoNIA-le, ja LHZB suhtes rakendatud ümberkorraldusmeetmetest Hipolizingsile tekkinud kaudne eelis on siseturuga kokkusobivad.

⁽¹⁾ Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 219.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Läti Vabariigile.

Brüssel, 17. juuli 2013

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1583,**4. august 2014,****riigiabi SA.18859 (11/C) (ex 65/10 NN) kohta, mida andis Ühendkuningriik Täitematerjalimaksu vähendamine Põhja-lirimaal (ex N 2/04)***(teatavaks tehtud numbri C(2014) 5466 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid esitama märkusi vastavalt nende sätetele ⁽¹⁾ ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) Ühendkuningriik teatas komisjonile 5. jaanuari 2004. aasta kirjaga, mis registreeriti 9. jaanuaril 2004, oma kavatsusest kehtestada Põhja-lirimaal maksuvähendus, mida kohaldatakse Põhja-lirimaal kaevandatud ja seal kaubanduslikul eesmärgil kasutatava esmase täitematerjali suhtes ning Põhja-lirimaal kaevandatud esmasest täitematerjalist toodetud ja seal kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate töödeldud toodete suhtes; maksuvähendus („meede“) puudutab Ühendkuningriigis täitematerjalidele kehtestatud maksu.
- (2) Meetmest teatati algse Põhja-lirimaal täitematerjalimaksu algse soodustuse muudatusena ⁽²⁾, mille komisjon kinnitas oma 24. aprilli 2002. aasta otsusega juhtumi N863/01 ⁽³⁾ kohta (otsus N863/01).
- (3) 7. mail 2004 võttis komisjon vastu otsuse vastuväidete puudumise kohta meetme suhtes ⁽⁴⁾ (7. mai 2004. aasta otsus).
- (4) 30. augustil 2004 kaebasid British Aggregates Association, Healy Bros. Ltd ja David K. Trotter & Sons Ltd 7. mai 2004. aasta otsuse edasi (hagi registreeriti numbri T-359/04 all).
- (5) 9. septembril 2010. aastal tühistas Üldkohus 7. mai 2004. aasta otsuse ⁽⁵⁾. Kohtuotsuse kohaselt võttis komisjon õiguslikult põhjendamatult vastu otsuse mitte esitada vastuväiteid, sest ta oli jätnud vaidlustatud otsuses uurimata küsimuse, kas kodumaiste toodete ja lirimaalt pärinevate toodete vahel võib esineda maksudiskrimineerimist. Komisjon seda otsust edasi ei kaevanud.
- (6) 15. detsembril 2010. aastal ja 21. detsembril 2011. aastal esitas Ühendkuningriik meetme kohta lisateavet, sealhulgas dokumendid meetme rakendamise peatamise kohta alates 1. detsembrist 2010, millega 2004. aasta täitematerjalimaksu (Põhja-lirimaal maksusoodustus) määrus (delegeeritud seadusandlik akt 2004/1959) tunnistati kehtetuks.
- (7) Komisjon palus 2. veebruari 2011. aasta kirjaga lisateavet. Ühendkuningriik esitas lisateabe 7. märtsi 2011. aasta kirjaga ja 10. juuni 2011. aasta kirjaga.

⁽¹⁾ ELT C 245, 24.8.2011, lk 10, koos parandusega ELT C 328, 11.11.2011, lk 11.

⁽²⁾ Täitematerjalimaksu järkjärguline rakendamine.

⁽³⁾ EÜT C 133, 5.6.2002, lk 11.

⁽⁴⁾ ELT C 81, 2.4.2005, lk 4.

⁽⁵⁾ 9. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-359/04: British Aggregates jt vs. komisjon (2010, lk II-04227).

- (8) 13. juuli 2011. aasta kirjaga teavitas komisjon Ühendkuningriiki, et on otsustanud abiga seoses algatada aluslepingu artikli 108 lõike 2 kohase menetluse.
- (9) Komisjoni otsus algatada menetlus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽⁶⁾ (edaspidi „algatamisotsus“). Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama abi kohta oma märkusi.
- (10) Komisjon sai huvitatud isikutelt kaks märkust, mõlemad 23. septembril 2011. aastal. Ta edastas need 10. novembril 2011. aastal Ühendkuningriigile, kellel oli võimalus neile vastata; Ühendkuningriik saatis oma märkused 25. novembri 2011. aasta kirjaga.
- (11) Ühendkuningriik esitas lisateavet 17. septembril 2012 ja 10. oktoobril 2012. Komisjon palus 23. jaanuaril 2014 ja 7. veebruaril 2014 lisateavet, mida Ühendkuningriik andis vastavalt 1. aprillil 2014 ja 4. juunil 2014.

2. MEETME ÜKSİKASJALIK KIRJELDUS

2.1. Täitematerjalimaks

- (12) Täitematerjalimaks on täitematerjalide kaubandusliku kasutamise suhtes kohaldatav keskkonnamaks ja seda kohaldatakse kivimite, liiva ja kruusa suhtes. Ühendkuningriik kehtestas selle 1. aprillist 2002 keskkonnaalastel eesmärkidel, et maksimeerida ümbertöödeldud täitematerjalide ja muude esmaste täitematerjalide alternatiivide kasutamist ning edendada esmaste täitematerjalide – taastumatu loodusvara – tõhusat kaevandamist ja kasutamist. Täitematerjalimaksuga hüvitatakse täitematerjali kaevandamisega kaasnevat keskkonnakahju, sealhulgas müra ja tolmu ning bioloogilise mitmekesisuse ja looduse ilu kahjustamist.
- (13) Täitematerjalimaksu kohaldatakse Ühendkuningriigis kaevandatava esmase täitematerjali suhtes ja imporditud esmase täitematerjali suhtes selle esmakordsel kasutamisel või müümisel Ühendkuningriigis ⁽⁷⁾. Algse teatise esitamise ajal oli maksumäär 1,60 Inglise naela tonni kohta ⁽⁸⁾. Täitematerjalimaksu kohaldatakse ka töödeldud toodete tootmiseks kasutatava esmase täitematerjali kaubandusliku kasutamise suhtes. Seda ei kohaldata töödeldud ja ümbertöödeldud täitematerjali suhtes ning Ühendkuningriigist eksporditava esmase täitematerjali suhtes.

2.2. Algne täitematerjalimaksu vähendamine Põhja-Iirimaal

- (14) Oma otsuses N863/01 leidis komisjon, et üleminekuperiood täitematerjalimaksu rakendamiseks Põhja-Iirimaal oli kooskõlas keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate ühenduse suuniste punktiga E.3.2 ⁽⁹⁾ (edaspidi „2001. aasta keskkonnaabi suunised“). Heakskiidetud abi anti viieaastase kahaneva maksusoodustuskava alusel, mis algas 2002. aastal ja lõppes 2007. aastal. Algne täitematerjalimaksu soodustus Põhja-Iirimaal hõlmas üksnes töödeldud toodete tootmiseks kasutatud täitematerjali kaubanduslikku kasutust.

2.3. Täitematerjalimaksu vähendamise muudetud kord Põhja-Iirimaal

- (15) Käesolev otsus käsitleb üksnes täitematerjalimaksu vähendamise muudetud korda Põhja-Iirimaal, mida kohaldatakse Põhja-Iirimaal kaevandatud ja seal kaubanduslikul eesmärgil kasutatava esmase täitematerjali suhtes ning Põhja-Iirimaal kaevandatud esmasest täitematerjalist toodetud ja seal kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate töödeldud toodete suhtes.

2.3.1. Muudatus

- (16) Nagu on selgitatud algatamisotsuse põhjendustes 12–14, oli Ühendkuningriik arvamusel, et Põhja-Iirimaal erandlike asjaolude tõttu tuli laiendada täitematerjalimaksu soodustuse kohaldamisala Põhja-Iirimaal.

⁽⁶⁾ Samas, [1].

⁽⁷⁾ Täitematerjalimaksu kohaldatakse imporditud töötlemata täitematerjali suhtes, kuid mitte imporditud töödeldud toodetes sisalduva täitematerjali suhtes.

⁽⁸⁾ 2. aprillil 2008 ehk samal päeval, kui jõustusid 2008. aasta keskkonnakaitsele antava abi suunised, oli täitematerjalimaksu suuruseks 1,95 Inglise naela tonni kohta.

⁽⁹⁾ EÜT C 37, 3.2.2001, lk 3.

- (17) Algset maksuvähenduskava (täitematerjali maksu järkjärguline rakendamine) muudeti. Maksu vähendamist kohaldati kõigi esmase täitematerjali liikide suhtes, st mitte üksnes nende täitematerjalide suhtes, mida kasutati töödeldud toodete tootmiseks, nagu see oli algset maksu vähendamist käsitlevas otsuses N863/01, vaid ka esmaste täitematerjalide suhtes, mida kasutati otse, töötlemata kujul ⁽¹⁰⁾.
- (18) Maksuvähenduseks kehtestati 80 % täitematerjalimaksu tasemest, mida muul juhul tulnuks maksta, ja see pidi olema üleminekumeede. Meede jõustus 1. aprillil 2004 ja pidi kestma kuni 31. märtsini 2011 (st 9 aastat pärast täitematerjalimaksu kehtestamist 1. aprillil 2002).
- (19) Maksuvähenduskava peatati 1. detsembril 2010.

2.3.2. Keskkonnaalased kokkulepped

- (20) Kavandatud keskkonnanäidete tulemuslikumaks saavutamiseks seadis Ühendkuningriik maksuvähenduse saamiseks tingimuse, et selle taotlejad sõlmivad Ühendkuningriigiga ametlikult kokkulepped ning täidavad neid, kohustades maksuvähenduse kestel osalema keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamise kavas.
- (21) Kavas osalemise põhikriteeriumid olid järgmised:
- iga soodustuskõlbliku kaevandamiskoha kohta pidi olema olemas nõuetekohane planeerimisluba või nõuetekohased -load ja õigusaktidele vastavad keskkonnaload jne;
 - käitaja pidi liituma keskkonnanäidete korruga. Esimene audit tuli tellida ja esitada 12 kuu jooksul alates kava jõustumisest ning edasi tuli seda iga kahe aasta järel ajakohastada.
- (22) Iga kokkulepe oli kohandatud konkreetse karjääri asjaoludele, võttes arvesse näiteks kehtivaid norme ja võimalikku arenguruumi. Hõlmatud tulemusvaldkonnad olid järgmised: õhu kvaliteet; arheoloogia ja geoloogiline mitmekesisus; bioloogiline mitmekesisus; lõhkamine; kogukonna vastutus; tolm; energiatõhusus; põhjavesi; maastik ja visuaalne häiring; müra; õlide ja kemikaalide säilitamine ja käitlemine; taastamine ja järelhooldus; esmaste täitematerjalide alternatiivide kasutamine; pinnavesi; transpordimõjud väljaspool kaitist ja jäätmekäitlus.
- (23) Nende kokkulepete järelevalve eest vastutas Põhja-Iirimaa keskkonnaministeerium, ning ettevõtete puhul, kellel ilmnes tõsiseid puudujääke, soodustus tühistati.

2.3.3. Täitematerjalide tootmiskulud, müügihind ja nõudluse hinnaelastsus

- (24) Täitematerjalide tootmiskuludega seoses selgitas Ühendkuningriik, et need varieerusid karjäärilise löikes suuresti ning et sama kehtis ka hindade kohta ⁽¹¹⁾. Erinevate täitematerjaliklasside keskmine karjäärilise müügihind on kokku võetud tabelis 1 ⁽¹²⁾. Kasumimarginaalid varieerusid samuti, tööstusharu hinnangul oli tüüpiline tase 2–5 %.

Tabel 1

Müügihind

Kivimi liik	Karjäärihind enne maksustamist (Inglise naela tonni kohta)
Basalt	4,21
Liivakivi	4,37

⁽¹⁰⁾ Põhja-Iirimaa kaevandatud ja ükskõik millisesse Suurbritannias asuvasse sihtkohta lähetatud täitematerjalide suhtes kohaldati täiel määral täitematerjalimaksu. Sama kehtis Põhja-Iirimaa kaevandatud täitematerjali kohta, mida kasutati Suurbritanniasse lähetatud töödeldud toodete tootmiseks. Sellega tagati, et Põhja-Iirimaaalt pärinevad täitematerjalid ja töödeldud tooted ei saanud Suurbritannia turul konkurentsieelist.

⁽¹¹⁾ Selle teabe esitas Ühendkuningriik meetme hindamiseks 2008. aasta keskkonnanäidete suuniste alusel. DETI Minerals Statement 2009.

⁽¹²⁾ Turustuskulud sõltuvad vedude kaugusest, kusjuures veokulud on vahemikus 0,15–0,20 Inglise naela tonni kohta ja täitematerjali viiakse 10–15 miili kaugusele, olenevalt kohalikest asjaoludest.

Kivimi liik	Karjäärihind enne maksustamist (Inglise naela tonni kohta)
Lubjakivi	3,72
Liiv ja kruus	4,80
Muu	5,57
Kaalutud keskmine	4,42

- (25) Pärast algatamisotsuse tegemist esitas Ühendkuningriik lisateavet täitematerjalide tootmiskulude kohta Põhja-Iirimaa ja Suurbritannias. Põhja-Iirimaa on Suurbritanniaga võrreldes suuremad elektri- ja planeerimislubade kulud. Elektrikulud olid väikese/keskmise suurusega ettevõtte puhul Põhja-Iirimaa keskmiselt 14 p/kWh ja sarnase suurusega ettevõtete puhul Ühendkuningriigis tervikuna 11 p/kWh. Põhja-Iirimaa suured ja väga suured elektritarbijad maksavad keskmiselt 10 p/kWh, võrreldes ligikaudu 8 p/kWh-ga Ühendkuningriigis tervikuna. Tööstusharu esitatud hinnangutest nähtub, et elektri- ja kütusekulud moodustavad 30–46 penni toodetud täitematerjali tonni kohta. Lisaks on Põhja-Iirimaa karjääridel märgatavalt suuremad planeerimiskulud kui Ühendkuningriigi ja Iiri Vabariigi karjääridel. Ühendkuningriik esitas selle väite toetuseks kulude võrdlused.
- (26) Mis puudutab üldiselt Põhja-Iirimaa ja Suurbritannia hinnatasemetega erinevust, siis on Ühendkuningriik selgitanud, et Põhja-Iirimaa tarnijad ei ole kunagi saanud küsida samu hindu kui Suurbritannias. Ühendkuningriik on seda illustreerinud täitematerjalide keskmiste hindadega Põhja-Iirimaa ja Ühendkuningriigis aastatel 2001–2008. Seega oleks täismääras maks moodustanud palju suurema osa müügihinnast juba niigi survestatud turul. Suutmatuse kanda kulusid üle klientidele kujutab endast olulist pikaajalist tegurit, mis on põhjustanud olukorra, mille puhul keskkonnaseisundi parandamisse ei ole investeeritud, ning selle põhjuste selgitamisel osutatakse majanduslikele (turu killustatus) ja geoloogilistele teguritele.
- (27) Pärast algatamisotsuse tegemist esitas Ühendkuningriik üksikasjalikumate teavete täitematerjalide keskmise hinna kohta. Ilmselt ei ole majanduslikult otstarbekas – välja arvatud väga väärtuslike spetsiaalsete täitematerjalide korral – vedada täitematerjale Põhja-Iirimaa Ühendkuningriiki või isegi Ühendkuningriigi sees Šotimaalt näiteks Londonis kasutamiseks. Tabelis 2 esitatakse keskmised karjäärihinnad Põhja-Iirimaa ja Ühendkuningriigis: Põhja-Iirimaa puhul aastate 2006–2011 ning Ühendkuningriigi puhul aastate 2006–2012 kohta.

Tabel 2 ⁽¹³⁾**Keskised karjäärihinnad**

Aasta	Hind tonni kohta Põhja-Iirimaa (Inglise naeltes)		Hind tonni kohta Ühendkuningriigis (Inglise naeltes)	
	Liiv ja kruus	Purustatud kivimid	Liiv ja kruus	Purustatud kivimid
2006	3,81	3,60	9,18	7,34
2007	4,68	4,07	9,08	7,01
2008	3,74	4,84	10,05	8,11
2009	4,80	4,30	10,04	8,03
2010	3,38	4,25	10,47	7,90
2011	2,93	4,30	10,70	7,77
2012			10,02	8,28

⁽¹³⁾ Põhja-Iirimaa puudutavad andmed on saadud Põhja-Iirimaa ettevõtlus-, kaubandus- ja investeringute ministeeriumi aastauuringust mineraalide kohta (Annual Minerals Survey) ja Suurbritanniat puudutavad andmed mineraale käsitleva aastauuringu (Annual Minerals Raised Survey) kaudu kogutud statistikaameti (ONS) andmetest.

- (28) Üksikasjalikumad andmed hinnakujunduse kohta osutavad samuti Ühendkuningriigi eespool esitatud järeldusele (põhjendus 26), st et täismääras maks oleks moodustanud palju suurema osa müügihinnast juba niigi survestatud turul. Andmetest nähtub, et sellised Põhja-Iirimaalt pärinevad täitematerjalid nagu liiv ja kruus või purustatud kivim ei suudaks konkureerida Ühendkuningriigi keskmiste hindadega, kui võetakse arvesse nende üle mere transportimise kulud [...] (*) Inglise naela tonni kohta. Täitematerjali madal hind üldiselt välistab selle müügi kaugetel turgudel, sest isegi kui hind on [...] Inglise naela tonni kohta, lisandub karjäärihinnale [...] -miilise teekonnaga peaaegu [...] %. Enamikul juhtudel on tõenäoline, et lähemal asuv karjäär saab pakkuda konkurentsivõimelisemat hinda.
- (29) Mis puudutab nõudluse hinnaelastsust, siis on Ühendkuningriik selgitanud, et täitematerjalide nõudluse hinnaelastsus on vahemikus 0,2–0,5. Ühendkuningriigi uurimusest täitematerjalide koguseliste ja hinnaandmete kohta Põhja-Iirimaal ja Suurbritannias nähtus, et enamiku täitematerjali liikide puhul ulatus hinnaelastsus nullilähedasest kuni ligikaudu 0,52ni. Algamisotsuse järel tõendas Ühendkuningriik, et Ühendkuningriigi põhiterritooriumi nõudluse hinnaelastsust ei saa turgude erinevuse tõttu Põhja-Iirimaa suhtes kohaldada. Seetõttu ei ole esialgu esitatud arvnäitajad Põhja-Iirimaa turu suhtes asjakohased. Ühendkuningriik osutas, et nad püüdsid selgitada välja üksnes Põhja-Iirimaale omast elastsust, kuid arvutamiseks vajalikud andmed puudusid.
- (30) Pärast algatamisotsust esitas Ühendkuningriik teavet näitamaks, kuidas hinnaerinevused mõjutavad nõudlust Põhja-Iirimaa turul. Sel otstarbel hangiti teavet neljalt ettevõttelt, kes kuuluvad Põhja-Iirimaa viie suurema kaevandamisega tegeleva ettevõtte hulka. Kuna veokulud kipuvad piirama turgu, kuhu karjäärid saavad tooteid konkurentsivõimelise hinnaga müüa, oli raske selgitada välja hindade ja turuosade vahelist otsest korrelatsiooni. Nõudlus ja turuosa reageerivad suurte ehitusprojektide alustamisele või lõpuleviimisele kohalikus ümbruskonnas tõenäolisemalt kui riigisisese hinnaerinevused. Pealegi müüvad need ettevõtted, kellel on Põhja-Iirimaal suurim turuosa, mõnikord ka kõrgema kvaliteediga eritooteid, mistõttu ei oleks tootjate võrdlemine hinnasuundumuste väljaselgitamiseks täpne. Sellegipoolest näitab Ühendkuningriik, et hinnaerinevused küll mõjutavad nõudlust, aga pigem kohalikul tasandil. Iiri Vabariigi piiri lähedal, st piirist ligikaudu 23 miili kaugusel tegutsevad ettevõtted tõendasid, et kui nad hindu tõstsid, vähenes nende müük märkimisväärselt. [...] ja [...] kohta esitati konkreetseid andmeid. Tabelis 3 esitatakse hinnamuutuste mõju [...] ja [...] [...] karjääri kohta aastatel 2009–2013, millest nähtub, et pärast soodustuse peatamist 2010. aastal vähenesid müügiimahud ja tulud märkimisväärselt. Kui täismääras maksu üritati üle kanda, kaotasid [...] ja [...] karjäär [...] % oma müügist, mis oli märkimisväärne vähenemine.

Tabel 3

Hinnamuutuste mõju [...] ja [...] [...] karjäärile vahemikus 2009–2013

Aasta	Tonnid	Müük	Keskmine hind
2009	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]

- (31) Ka Iiri Vabariigi piiri lähedal asuvatel töödeldud tooteid tootvatel käitistel vähenes müük märkimisväärselt, kui nad püüdsid täitematerjalimaksu kulud täismääras üle kanda. Näiteks [...] [...] asukohaga [...], mis asub ainult miili kaugusel piirist, seisis silmitsi tootmise vähenemisega [...] m³-lt 2005. aastal vaid [...] m³-ni 2013. aastal, pärast seda, kui ta tõstis oma materjalide hindu.

(*) Ärisaladus.

- (32) Lisaks esitas Ühendkuningriik teavet taristu arengu ja muude avaliku sektoriga seotud tööde kohta ajavahemikus 2000–2012. Arengust nähtub, et avaliku sektori ehitustegevuse maht suurenes aastatel 2007–2009, misjärel see vähenes ning 2012. aastal taas suurenes veidi. Komisjon märgib, et ehitustegevust on üldiselt mõjutanud majanduslangus ning et seega ei saa neid suundumusi iseseisva näitajana arvesse võtta, sest need võivad olla põhjustatud majanduskeskkonnast ja ehitusturu suundumustest.
- (33) Samuti esitas Ühendkuningriik Põhja-Iirimaa teetööde hangetega tegeleva teenistuse ostetud täitematerjalide hanke pakkumuste hinnad aastatel 2007–2013 (tabel 4), mis sisaldavad ka veokulusid teenistuse kohalikesse hoidlatesse. Andmetest nähtub selgelt, et pärast 2010. aastat, kui täitematerjalimaksu soodustus peatati, siis hinnad kas vähenesid, mõnikord hüppeliselt, või suurenesid veidi, aga palju väiksemas ulatuses kui täismääras täitematerjalimaksu – 1,95 Inglise naela – korral. See näitab, et isegi avalikule sektorile müües ei suutnud Põhja-Iirimaa täitematerjalitootjad täitematerjalimaksu kulusid oma klientidele üle kanda. See on veenvam näide, kuna avalik sektor on tõenäoliselt olnud vähem mõjutatud majanduslangusest ja selliste avaliku sektori ehitustööde nagu teedeteenistuse teostatavate tööde osa üldises täitematerjalide nõudluses suurenes.

Tabel 4

Põhja-Iirimaa teetööde hangetega tegeleva teenistuse ostetud täitematerjalide hanke pakkumuste hinnad aastatel 2007–2013

Aasta	10 mm killustik (Inglise naeltes)	Liiv tsemendi jaoks (Inglise naeltes)	3. liiki kivim (Inglise naeltes)
2007	8,43	9,52	4,67
2008	8,49	9,52	4,70
2009	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]

2.3.4. Põhja-Iirimaa täitematerjaliturg

- (34) Kuna täitematerjalimaksu soodustusest said kasu üksnes Põhja-Iirimaa ja mitte ülejäänud Ühendkuningriigi kaevandused, esitas Ühendkuningriik teavet selle kohta, miks on Põhja-Iirimaa täitematerjalituru puhul tegemist teistsuguse geograafilise turuga, kui seda on Ühendkuningriigi üldine turg, ja milles erinevused seisnevad.
- (35) Ühendkuningriik selgitab, et Põhja-Iirimaa ja Suurbritannia täitematerjaliturgude puhul on tegemist eraldi olevate ja teineteisest erinevate ning väga väikese vastastikuse mõjuga turgudega. Täitematerjalide turg kaldub olema kohaliku iseloomuga, kuna materjali veokulud on selle müügihinnaga võrreldes suhteliselt suured. Transpordiosakonnalt saadud andmete alusel arvutas Ühendkuningriik, et tonni täitematerjali maanteeveo keskmine hind ulatub kuni 0,855 Inglise naelani tonnmiili kohta. Täitematerjalitoodete madal hind tähendab, et pikkade vahemaade tõttu muutuvad täitematerjalid vähem konkurentsivõimeliseks kui kliendile lähemal asuvatest karjäärdest pärinev materjal. Lisaks on täitematerjalide eksportijad hinnanud, et täitematerjali veokulu Põhja-Iirimaa ja Suurbritannia vahelise mereveo puhul oleks ligikaudu [...] Inglise naela tonni kohta. Seejärel oleks lisaks mereveole vajalik maanteevedu karjäärist sadamasse ning randumispaigalt kasutuskohta. Lisaks selgitab Ühendkuningriik, et täitematerjali vedu kahe piirkonna vahel on ebamajanduslik, välja arvatud spetsiaalsema värvilise kivimi või kõrgema hinnaga täitematerjali puhul. Hinnangute kohaselt tekib aga ka nende materjalide maanteeveol Suurbritannia sadamatest lähimatesse asfalditehastesse tõenäoline lisakulu vahemikus [...]–[...] Inglise naela tonni kohta.

- (36) Täitematerjalide varude poolest erineb Põhja-Iirimaa suuresti Suurbritanniast nii materjalide kättesaadavuse kui ka karjääre käitavate ettevõtjate arvu tõttu. Tänu oma geoloogilistele omadustele saab Põhja-Iirimaa kiidelda suurema valiku kivimiliikidega kui mis tahes muu võrreldava suurusega piirkond Ühendkuningriigis. Karjäärid on suhteliselt ühtlaselt jaotunud üle kogu Põhja-Iirimaa. Kuigi eri maakondades esineb erinevate kivimiliikide lasundeid, saab purustatud kivist täitematerjale suures osas omavahel asendada, tänu millele on kogu piirkonnas külluslikult täitematerjalina kasutamiseks sobivat kivimit. Vastupidiselt sellele ei ole Briti mandriosa geoloogiliselt sama mitmekesine. Tänu erinevatele ja rikkalikele kivimilasunditele, mis on ühtlaselt jaotunud üle kogu riigi ja on lähedal kõigile suurematele turgudele, on Põhja-Iirimaa tunduvalt suuremad varud omavahel asendatavaid tooteid kui Suurbritannia turul. See põhjustab Põhja-Iirimaa suuremat konkurentsi ja vähendab Põhja-Iirimaa täitematerjalitootjate marginaale, mida nad hindade tõstmisest võivad saada.
- (37) Nagu Ühendkuningriik osutas, on täitematerjalide tarnijate vaheline konkurents suurem ka seetõttu, et Põhja-Iirimaa on rohkem omaette tegutsevaid karjääre ja karjääride arv ruutmiili kohta on suurem. Suurbritannias tarnivad üle 75 % kõigist täitematerjalidest viis suuremat firmat⁽¹⁴⁾. Samal ajal moodustab Põhja-Iirimaa viie suurema firma toodang hinnanguliselt üksnes 39 % sealsest täitematerjalide kogutoodangust.
- (38) Ühendkuningriik selgitab, et neile kahele turule on iseloomulikud erinevad nõudluse suundumused, sest täitematerjalide nõudlus on majanduslanguse ajal ja sellest alates vähenenud Põhja-Iirimaa tunduvalt rohkem kui Suurbritannias. Lisaks, kuna ehitustoodang ja täitematerjalide nõudlus vähenevad, muutub karjääride käitajate konkurents allesjäänud nõudluse pärast pingelisemaks.
- (39) Põhja-Iirimaa puhul on ilmsem suundumus tegevuse eraldatusele, sest täitematerjali-, tsemendi- ja betoonitootmise vaheline vertikaalne integratsioon on Põhja-Iirimaa turul Suurbritanniaga võrreldes palju vähem tavapärane. Nagu põhjenduses 37 osutatud, kontrollivad Suurbritannia viis suuremat ettevõtet koguni 75 % täitematerjalitoodangust. Samad ettevõtted kontrollivad ka 70 % valmissegatud betooni toodangust ning suurt osa kõigist asfalditehastest, mis mõlemad on täitematerjalimüügi põhiturud. Seega kui ehitustoodang väheneb ning betooni- ja asfaldinõudlus langeb, on Suurbritannia viiel suuremal ettevõttel kontroll oma täitematerjali tootmisvõimsuse vähendamise üle. Selle tulemusena kohandub täitematerjalide tarnimine Suurbritannias paremini nõudlusega, piirates hindade allasurumist. Põhja-Iirimaa on erinev seetõttu, et puudub turu vertikaalne integratsioon; kui ehitustoodang ja nõudlus täitematerjalide järele väheneb, muutub karjäärikäitajate konkurents olemasoleva nõudluse pärast pingelisemaks. See muudab Põhja-Iirimaa turu palju konkureerivamaks kui Suurbritannia oma, kuna karjääride arv ruutmiili ja inimese kohta on suurem ja kuna suurem arv sõltumatuid karjääre püüab oma tooteid müüa sõltumatutele omaette tegutsevatele tehastele, kes toodavad täitematerjalist tooteid.
- (40) Lisaks näitas Ühendkuningriik, et Põhja-Iirimaa täitematerjaliturg ja Iiri Vabariigi täitematerjaliturg on väga sarnased.

2.3.5. Kaubavahetuse intensiivsus

- (41) Pärast algatamisotsust esitas Ühendkuningriik teavet Põhja-Iirimaa täitematerjalitööstuse kaubavahetuse intensiivsuse kohta aastatel 2002–2013. Seoses Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti avalikustamiseeskirjadega sai ametlikust statistikast üksnes koondandmed kahe aasta kohta. Kõnealused andmed ei võimalda jaotada kaubavahetuse intensiivsust täitematerjali liikide kaupa ja mõne aasta kohta ei ole kaubandusstatistikat üldse saadaval. Lisaks tekkisid probleemid, kuna puudusid ametlikud andmed töödeldud betoon- ja asfalttoodete tootmise kohta. Nendel juhtudel on Ühendkuningriik kasutanud hinnanguid⁽¹⁵⁾, mille on esitanud Põhja-Iirimaa karjääritoodete assotsiatsioon (Quarry Products Association Northern Ireland, edaspidi „QPANI“). Kuna muude

⁽¹⁴⁾ Koondumine väikese arvu suurfirmade kätte ja nende tegevuse vertikaalne integratsioon toodi välja põhjustena õiglase kaubanduse büroole, kes 2011. aasta augustis pöördus seoses täitematerjalide, tsemendi- ja betooniturgudega konkurentsiameti poole. Samas pöördumises eristab õiglase kaubanduse büroo Põhja-Iirimaa turgu selle eriomaduste tõttu Ühendkuningriigi üldisest turust. Lisaks arvas õiglase kaubanduse büroo, et Põhja-Iirimaa täitematerjaliturul ei teki samu konkurentsiprobleeme kui Ühendkuningriigi üldturul.

⁽¹⁵⁾ Hinnangud tuginevad enamasti 2012. aastal avaldatud Grant Thornton'i InterTradeIreland'i aruande näitajatele ning selles projitseeritakse andmeid ette- ja tahapoole vastavalt Põhja-Iirimaa üldise ehitustoodangu aastastele protsentuaalsetele muutustele. Samuti on need arvud kontrollitud kui tööstusharu suuremate ettevõtjate poolsed õiglasel hinnangud.

tootekategooriate kohta puudus riiklik statistika, on Ühendkuningriik esitanud parimad arvamused hinnangud purustatud kivi, töödeldud betoontoodete, liiva ja asfaldi kaubavahetuse intensiivsuse kohta. Sellegipoolest on Ühendkuningriik isegi neid piiranguid arvesse võttes arvamusel, et kaubavahetuse intensiivsust puudutavatest andmetest nähtub Iiri Vabariigi ja Põhja-Iirimaa vahelise kaubanduse ulatus. Üksikasjalikud andmed kaubavahetuse intensiivsuse kohta on toodud tabelis 5. Aluseks on aasta või kahe aasta näitajad impordi ja ekspordi kohta ja aastaste toodangumahtude kohta ning need on esitatud ka komisjonile.

Tabel 5

Kaubavahetuse intensiivsus

Purustatud kivim täitematerjalina (Inglise naeltes)						
	2006–2007	2008–2009				
Import	13 699 717	5 986 891				
Eksport	28 519 715	19 938 824				
Omamaise müügi hinnanguline väärtus	160 426 000	143 524 581				
Kaubavahetuse intensiivsus (import + eksport)/(import + müük)	24,25 %	17,34 %				
Töödeldud betoontooted (Inglise naeltes)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Import	10	10	9	7	7,5	7,5
Eksport	70	35	28	21	16	15
Omamaise müügi hinnanguline väärtus	325	276	210	210	216	226
Kaubavahetuse intensiivsus (import + eksport)/(import + müük)	23,9 %	15,7 %	16,9 %	12,9 %	10,5 %	9,6 %
Töödeldud asfalttooted ja liiv ⁽¹⁾ (Inglise naeltes)						
	2007–2008	2009–2010	2011–2012			
Asfalttoodete ja liiva import	1 540 633	1 909 210	4 489 366			
Asfalttoodete ja liiva eksport	12 382 394	6 220 782	4 670 559			
Asfalttoodete ja liiva omamaise müügi hinnanguline väärtus	384 518 301	310 666 790	293 343 700			
Kaubavahetuse intensiivsus (import + eksport)/(import + müük)	3,61 %	2,60 %	3,08 %			

⁽¹⁾ Ühendkuningriik tõendas, et pärast täitematerjalimaksu peatamist 2010. aastal suurenes asfalttoodete ja liiva importimine 2011.–2012. aastal järsult. Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti eeskirjade tõttu on aga raske välja selgitada, kui suur osa sellest suurenemisest on liival ja kui suur osa töödeldud asfalttoodetel. Sellegipoolest on tõenäoline, et suur osa sellest suurenemisest langeb Iiri Vabariigist imporditud töödeldud asfalttoodetele. Kui liiva suhtes kohaldati Ühendkuningriiki importimisel veel täitematerjalimaksu, siis töödeldud asfalttoodete suhtes mitte ja seega olid nende tootmiskulud väiksemad ning need olid Põhja-Iirimaa samal turul konkurentsivõimelisemad kui kohalik asfalt.

- (42) Tabeli 5 arvnäitajatest nähtub, et Põhja-lirimaa täitematerjalitööstuse purustatud kivi müügil avaldab mõju märkimisväärne kaubavahetuse intensiivsus. Ühendkuningriik selgitab, et täitematerjalide deklareerimata import Põhja-lirimaale suurenes märkimisväärselt pärast täitematerjalimaksu kehtestamist 2002. aastal. See deklareerimata import on pärast täitematerjalimaksu soodustuse peatamist 2010. aastal tõenäoliselt taas hoogustunud. 2002. aastal Ulsteri ülikooli korraldatud uuringus loendati kaheksas tähtsamas piiriületuspunktis nende veokite arvu, mis tõid Põhja-lirimaale täitematerjale. Selle uuringu tulemustest ilmnes, et täitematerjali vedas päevas kuni 89 veokit. Ametlikult deklareeritud aastane koguimport oleks vajanud üksnes 243 veokit kogu aasta kohta. Sellest võis järeldada, et täitematerjali impordi tegelikud mahud võisid olla koguni 133 korda suuremad, kui oli dokumenteeritud 2002. aasta ametlikus statistikas, mis tähendab, et hinnangulise kaubavahetuse intensiivsuse puhul alahinnatakse tugevalt selle tegelikku määra.

2.3.6. Ülekandmine ja müügi vähenemine

- (43) Mis puudutab suurenenud tootmiskulude ülekandmist lõppklientidele ja võimalikku müügi vähenemist, siis on Ühendkuningriik esitanud teavet, mille kohaselt suurenes täitematerjali keskmine hind Põhja-lirimaal pärast maksu kehtestamist 2002. aastal palju vähem, kui oleks eeldatud täitematerjalimaksu täieliku ülekandmise korral, ja et see oli seotud seadusliku müügi vähenemisega – see vähenes proportsionaalselt palju rohkem kui Suurbritannias dokumenteeritud vähenemine.
- (44) Samuti on Ühendkuningriik selgitanud, et madalasordilise täitematerjali ja täite müük vähenes 31. märtsil 2003 lõppenud aastal, võrreldes täitematerjalimaksu kehtestamisele eelnenud kahe aasta tasemetega. Seaduslike karjäärade toodang oli 2002. kalendriaastal märgatavalt väiksem kui täitematerjali müügi puhul kujunenud suundumus (üldiselt oli täitematerjali müügi suundumus Põhja-lirimaal viimase 30 aasta jooksul olnud tõusev). Suurbritannias vähenes täitematerjali tootmine 2002. aastal 5,7 %, võrreldes väikese suurenemisega eelnenud aastal (suundumuse analüüsist aga nähtus, et Suurbritannias oli tootmise suundumus olnud eelmise 10 aasta jooksul üldiselt langev).
- (45) Samuti selgitas Ühendkuningriik, et kui maks kehtestati tasemel 1,60 Inglise naela tonni kohta, oli täitematerjalide keskmine hind Põhja-lirimaal 2002. aastal tõusnud 2001. aastaga võrreldes ligikaudu 0,25–0,30 Inglise naela tonni kohta, kusjuures Suurbritannias oli hind tõusnud 1–1,40 Inglise naela tonni kohta. Isegi kui võtta arvesse asjaolu, et sellesse keskmisesse on kaasatud töödeldud toodetes kasutatud täitematerjal, mille suhtes kohaldati 2002. aasta algse kahaneva maksuvähenduskava kohaselt 80 % soodustust, tähendab see, et Põhja-lirimaa karjääri käitajad pidid olulise osa maksust enda kanda võtma. Eeldusel, et töödeldud toodetes kasutati poolt Põhja-lirimaa täitematerjalitoodangust ja et nende hinda ei mõjutanud 2002. aastal maks, tähendab see Ühendkuningriigi väitel siiski, et keskmiselt tuli töötlemata kujul kasutamiseks müüdüd täitematerjali iga tonni puhul võtta maksust enda kanda üle ühe Inglise naela.
- (46) Algamisotsuse järel esitas Ühendkuningriik veel selgitusi oma põhjenduses 45 esitatud kinnituse kohta, et täitematerjalimaksu kehtestamisel tõusis keskmine hind Põhja-lirimaal palju vähem kui maksumäära võrra, samas kui Suurbritannias tõusis see 1–1,40 Inglise naela tonni kohta, arvestades, et täitematerjalidest toodete tootjad ei olnud kunagi pidanud maksuma täismääras täitematerjalimaksu. Ühendkuningriigi hinnangute kohaselt kasutatakse kolmandikku kuni poolt kogu Põhja-lirimaa täitematerjalitoodangust töödeldud toodete tootmiseks. Isegi kui teoreetiliselt võtta suurem arvnäitaja ja kohaldada 100 % soodustust, mida kohaldati töödeldud toodete suhtes maksu kohaldamise esimesel aastal, ja vastavalt eeldada, et 50 % täitematerjalide suhtes kehtiv maks ei suurenda tootmiskulusid, siis see üksnes kahekordistab hinnatõusu ülejäänud 50 % puhul. Selline kahekordistamine osutab sellele, et saadud hinnatõus oli 0,50–0,60 Inglise naela tonni kohta, mis on ikkagi märgatavalt väiksem kui Suurbritannias saadud hind ja mis pole isegi lähedal kogu täiendava kulu – 1,60 Inglise naela tonni kohta – ülekandmisele, mis tekkis maksu algsel kohaldamisel.
- (47) Lisaks esitas Ühendkuningriik Põhja-lirimaa täitematerjalitööstuse esindavatest valimitest kogutud andmed täitematerjalide tootmise, käibe ja kasumi kohta. Esitatud suundumused on aga omavahel seotud ja neid ei saa eristada ehitusturu suundumustest ja 2008. aastal alanud majanduslangusest.
- (48) Andmetest nähtus, et kasumlikkus ja hinnad olid juba enne maksuvähenduskava peatamist nii madalad, et maksu täielik enda kanda võtmine ei oleks olnud rahaliselt teostatav. Selle asemel näitasid ettevõtjad, et nad kandsid maksu üle ja pidid vastutasuks leppima müügi täiendava vähenemisega lisaks sellele, mis oli juba põhjustatud keerulisest majandusolukorrast. Oma äritegevuse jätkamiseks lükati tööstusharus edasi kriitilisi investeeringuid ja koondati töötajaid. Uuringutulemused osutavad, et maksu – 1,95 Inglise naela tonni kohta – ülekandmine klientidele oli keeruline, sest hind klientidele oleks tõusnud vahemikus 50–66 %. Kliendid ei soovi ka

majanduskliima tõttu maksta suuremaid hindu ja selle asemel lükkavad kas investeeringu edasi või otsivad konkurentidelt alternatiivseid materjale või konkurentsivõimelisemat hinda. See on Põhja-Iirimaa täitematerjalide ärile kahjulik ning see põhjustab klientide kadumist, müügiimahtude vähenemist ja survet veelgi vähendada kasumimarginaale.

- (49) Seetõttu ei saa neid Põhja-Iirimaa täitematerjalitööstuse esindavatest valimitest kogutud andmeid, kuigi need annavad hea ülevaate Põhja-Iirimaa täitematerjalitööstuse käibe ja kasumi kujunemisest, eraldada majanduslikust kontekstist ja need ei ole ammendavad, et eraldi hinnata täismääras täitematerjalimaksu mõju.

2.3.7. Muu teave

- (50) Maksuvähenduskava hinnanguline aastaelarve (riigi saamata jäänud vahendid) varieerus algse teatamise ajal vahemikus 15 miljonist Inglise naelast (2004–2005) kuni 35 miljoni Inglise naelani (2010–2011).
- (51) Maksuvähenduse kohaldamise tingimustele vastavate ettevõtjate arvuku hinnati ligikaudu 170 karjäärikäitajat.
- (52) Täitematerjalimaksu vähendust andev asutus Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigi maksu- ja tolliamet.

2.3.8. Ametliku uurimismenetluse algatamise põhjused

- (53) Nagu on selgitatud algatamisotsuse põhjendustes 47–54, kahtles komisjon, kas Põhja-Iirimaa täitematerjalimaksu vähendamise muudetud kord on kooskõlas aluslepinguga, eelkõige selle artikliga 110. Need kahtlused takistasid komisjonil selles etapis järeldamast, et meede on siseturuga kokkusobiv.
- (54) Komisjon leidis, et täitematerjalimaks kujutab endast riigimaksu aluslepingu artikli 110 tähenduses. Edasi püüdis komisjon kindlaks teha, kas täitematerjalimaksu kohaldamisel ilmnes Põhja-Iirimaa tootjate ja teiste liikmesriikide tootjate vahel sellist eristamist, mida ei oleks saanud põhjendada.
- (55) Nagu on selgitatud algatamisotsuse põhjenduses 56, leidis komisjon asjakohase kohtupraktika alusel, et 7. mai 2004. aasta otsuse tühistamise tulemusena tuleb meetme kohaldamist sellest kuupäevast alates (ja kuni selle peatamiseni 1. detsembril 2010) käsitleda ebaseaduslikuna. Pealegi on komisjon väitnud, et ta hindab alati ebaseadusliku riigiabi kokkusobivust siseturuga kõikides abi andmise kuupäeval kehtivates õigusaktides sätestatud aluskriteeriumide põhjal⁽¹⁶⁾. Kuna abi tuleb käsitleda ebaseaduslikuna ja seda anti ajavahemikul, millal kehtisid 2001. aasta keskkonnaabi suunised, ning ka pärast 2008. aasta keskkonnaabi suuniste avaldamist⁽¹⁷⁾, hindas komisjon täitematerjalide suhtes kehtiva maksusoodustuse kava kokkusobivust siseturuga abi andmise ajal kehtinud järgmistele õigusaktide alusel:
- a) 2001. aasta keskkonnaabi suunised ja
- b) alates 2. aprillist 2008 kehtivad 2008. aasta keskkonnaabi suunised.
- (56) Meetme hindamisel 2001. aasta keskkonnaabi suuniste alusel järeldas komisjon, et selles sätestatud kokkusobivuse tingimusi võib pidada täidetuks. Ta tuletas aga meelde, et aluslepingu artikliga 110 seotud kahtluste tõttu ei olnud võimalik 2001. aasta keskkonnaabi suuniste alusel selles etapis järeldada, et meede sobib kokku siseturuga.
- (57) Seoses meetme kokkusobivusega 2008. aasta keskkonnaabi suunistega järeldas komisjon, et
- a) täitematerjalimaksu soodustus Põhja-Iirimaa aitab vähemalt kaudselt kaasa keskkonnakaitse parandamisele ja see ei õõnesta täitematerjalimaksuga taotletavat üldist eesmärki vastavalt 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punktile 151;

⁽¹⁶⁾ Komisjoni teatis ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta (EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22).

⁽¹⁷⁾ Keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad ühenduse 2008. aasta suunised (ELT C 82, 1.4.2008, lk 1).

- b) maksusoodustuse kaudu abi saajad määratakse kindlaks objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel vastavalt 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunktile a;
- c) kui maksu ei alandata, põhjustab see olulise tootmiskulude suurenemise, nagu eeldatakse 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunktis b;
- d) 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punktis 159 sätestatud abi proportsionaalsuse tingimus on täidetud, sest Põhja-lirimaal täitematerjalimaksu soodustuse kaudu abi saajad maksavad siiski 20 % maksust.
- (58) Kuigi Ühendkuningriigi esitatud teabest nähtus, et täitematerjalimaksu tõttu suurenesid tootmiskulud märkimisväärselt, mistõttu tavajuhul ei oleks saanud sellist suurenemist klientidele üle kanda, ilma et müük oluliselt vähenenuks, ei saanud komisjon esitatud teabe põhjal – eelkõige kuna teave polnud piisavalt üksikasjalik – selles etapis järeldada, et 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunkti c kohane vastavusnõue on täidetud.
- (59) 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunkti c kohaselt on vajalikkuse kriteeriumidele vastamiseks nõutav, et põhjenduses 58 osutatud tootmiskulusid ei saa klientidele üle kanda, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks. Sellega seoses võib liikmesriik muu hulgas esitada hinnanguid vastava geograafilise turu asjaomase sektori toote hinnaelastsuse kohta, nagu ka hinnanguid asjaomase sektori või kategooria ettevõtete kaotatud müügi ja/või vähenenud kasumi kohta.
- (60) Komisjon märkis sellega seoses, et Ühendkuningriigi väited, nagu ei saaks suurenenud tootmiskulusid üle kanda, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks, põhinesid täitematerjalimaksu kehtestamisest tingitud hinnatõusu võrdlusel (ligikaudu 0,25–0,30 Englise naela tonni kohta 2002. aastal, võrreldes 2001. aastaga Põhja-lirimaal, kusjuures Suurbritannias oli hind tõusnud 1–1,40 Englise naela tonni kohta). Mis puutub (seadusliku) müügi vähenemisse Põhja-lirimaal, siis märkis komisjon, et tervikuna varieerus see kõigi täitematerjali liikide puhul vahemikus – 17,6 protsendist (2001–2003) kuni – 22,8 protsendini (2002–2003) ning oli proportsionaalselt palju suurem kui Suurbritannias. Komisjon leidis, et need väited annavad tunnistust raskustest, mis tekkisid suurenenud tootmiskulude ülekandmisel Põhja-lirimaal.
- (61) Sellegipoolest juhtis komisjon tähelepanu sellele, et Ühendkuningriik ei olnud esitanud piisavalt üksikasjalikke andmeid, tõendamaks ja kvantifitseerimaks mõju, mida nendele väidetele avaldab asjaolu, et täitematerjalidest tooteid tootvad ettevõtted ei ole kunagi maksanud täismääras täitematerjalimaksu, sest see kehtestati Põhja-lirimaal järk-järgult.
- (62) Pealegi ei olnud Ühendkuningriik seoses müügi vähenemise tõendamiseks esitanud selgitusi Põhja-lirimaal turu arengu kohta pärast 2002. aastat. Põhja-lirimaal karjääritooteid tootva assotsiatsiooni poolt õiglase kaubanduse büroole Ühendkuningriigi täitematerjalisektori turu-uuringu raames esitatud aruande⁽¹⁸⁾ (nagu Ühendkuningriik selle esitas) joonisel 2 on näha tootmise suurenemine aastatel 2004–2007.
- (63) Ühendkuningriik on oma märkustes väitnud, et kulud suurendavad mõjutatud ettevõtjate käibemahtu ja on vähendanud nende kasumit. Selle väite toetuseks ei ole aga esitatud andmeid.
- (64) Tõendamaks kooskõla 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunkti c vastavusnõudega, esitas Ühendkuningriik andmeid üksnes kogu tootmisharu tasandil, kuid puudusid esindavad valimid üksikute abisaajate kohta näiteks nende suuruse alusel.
- (65) Viimaks märkis komisjon, et Ühendkuningriigi tähelepanekute kohaselt oli enamiku täitematerjali liikide hinnaelastsus vahemikus nullilähedasest kuni ligikaudu 0,52ni ehk siis näis olevat suhteliselt jäik. Põhimõtteliselt tähendas see, et tootmiskulude suurenemise oleks saanud lõppklientidele üle kanda. Ühendkuningriik ei esitanud konkreetset suhtelise jäikuse mõju kohta rohkem selgitusi ega arvutusi, nagu järeldub esitatud väidetest suurenenud tootmiskulude ülekandmise kohta lõppklientidele (või suutmatuse kohta seda teha).

⁽¹⁸⁾ Vt <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402142426/http://www.oft.gov.uk/OFTwork/markets-work/aggregates/>, vaadatud 18. juulil 2014.

3. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

3.1. QPANI-lt 23. septembril 2011. aastal saadud märkused

- (66) QPANI märkuste kohaselt liitusid Põhja-Iirimaa täitematerjalide tootjad maksuvähenduskavaga heas usus, tuginedes asjaolule, et Ühendkuningriik oli küsinud komisjoni heakskiitu ja et komisjon oli teinud pooldava otsuse. Lisaks liitusid nad keskkonnaalaste kokkulepetega, mis tähendas märkimisväärseid nendepoolseid investeeringuid.
- (67) Taotlejad, kes vaidlustasid komisjoni maksuvähenduskava heakskiitmise otsuse, ei tõendanud näidetega, et imporditud täitematerjalide suhtes esines tegelik diskrimineerimine.
- (68) QPANI väidab, et riigiabi tagasinõudmine rikuks Põhja-Iirimaa karjäärikäitajate õigustatud ootusi, et abi oli õiguspärane. Kuna karjäärikäitajad olid juba teinud investeeringuid keskkonnaseisundi parandamiseks, oleks tagasinõudmise korraldus tegelikult tähendanud, et need ettevõtted kannavad kulusid kaks korda. Lisaks oleks tagasinõudmine olnud vastuolus õiguskindluse põhimõttega.
- (69) Edasi osutab QPANI, et Põhja-Iirimaaale on täitematerjale alati imporditud minimaalses koguses. On näha, et pärast täitematerjalimaksu kehtestamist import tegelikult suurenes, kuna hoogustus eramute arendus ja suurenesid ka avaliku sektori ehituskulud.
- (70) Seoses suutmatuslega kanda täitematerjalimaksu klientidele üle, avaldab QPANI arvamust, et tootmiskulude märkimisväärset suurenemist, mida on juba möönnud ka komisjon, ei saanud üle kanda täitematerjalisektori liigse tootmisvõimsuse tõttu ning Põhja-Iirimaa tunduvalt konkurentsitihedama turu tõttu. Lisaks on Põhja-Iirimaaal suur hulk täitematerjalimaksust vabastatud materjali, nagu näiteks kiltkivi, mida kasutatakse nii avaliku kui ka erasektori ehitusprojektides ja mida kasutavad ka põllumajandusettevõtjad. QPANI uuringust kivide müügi kohta erasektoris kuude lõikes (september 2001 – september 2002) ilmnes äritegevuse märgatav vähenemine alates 2002. aasta aprillist, võrreldes eelneva aastaga. Ettevõtlus-, kaubandus- ja investeeringute ameti statistikaosakonna mineraale käsitlevast 2002. aasta aruandest selgus, et täitematerjalide tootmine vähenes Põhja-Iirimaaal ligikaudu 2,7 miljonit tonni, mis moodustab umbes 11 % toodangust.
- (71) QPANI väidab, et Põhja-Iirimaa asjade komisjoni uuringus „Täitematerjalimaksu rakendamine – üks aasta hiljem, kolmas aruanne ajavahemikust 2003–2004” esitatakse selged tõendid, millest nähtub täitematerjalimaksu kehtestamise mõju täitematerjalide müügile ja tööhõivetasemele.
- (72) QPANI väidab, et aastatel 2004–2007 suurenes Põhja-Iirimaaal täitematerjalide tootmine hoogustunud ehitustegevuse tulemusel selles provintsis.
- (73) Veel väidab QPANI, et suurenenud kulud mõjutasid ettevõtete kasumimarginaale, mida tõendab ka asjaolu, et hind tõusis üksnes 0,25–0,30 inglise naela võrra, nagu on osutatud algatamisotsuse põhjenduses 81. Seega võtsid nad enda kanda enamiku täitematerjalimaksu tõttu suurenenud tootmiskuludest ning tööstusharule iseloomulikku kapitalimahukust ja suuri üldkulusid arvestades sai ilmseks, et ettevõtete väikesed kasumimarginaalid vähenesid veelgi.
- (74) QPANI väidab, et andmed hinnaelastsuse kohta on seotud Suurbritannia täitematerjalituruga ega peegeldanud olukorda Põhja-Iirimaaal.

3.2. British Aggregates Associationilt (Briti täitematerjalide liit, edaspidi „BAA”) 23. septembril 2011. aastal saadud märkused

- (75) BAA väidab, et Ühendkuningriigil oleks võimatu muudest liikmesriikidest imporditud toodete maksualast diskrimineerimist tagasiulatavalt korrigeerida. On väidetud, et isegi kui Ühendkuningriik peaks maksuma tagasi mis tahes summad, mis on tasutud muudest liikmesriikidest Põhja-Iirimaaale imporditud toodete täitematerjalimaksuna, ei saa sellega kaotada maksualase diskrimineerimise tõsist heidutavat mõju. Seetõttu ei oleks maksuvähenduskava tagasiulatav heakskiitmine võimalik.

- (76) BAA väidab, et täitematerjalide suhtes kehtiv maksusoodustuse kava ei ole kooskõlas 2001. aasta keskkonnaabi suunistega. Väidetavalt ei ole täitematerjalimaksul tuntavat mõju keskkonnale, nagu on nõutud 2001. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 51 lõike 2 alapunktis a; 2004. aasta maksuvähenduskava ei olnud täitematerjalimaksu vastuvõtmise ajal heaks kiidetud, nagu on nõutud 2001. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 51 lõike 2 punktis b; 20 % ei ole oluline osa maksust, nagu on nõutud 2001. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 51 lõike 1 punktis b.
- (77) BAA jätkab väitega, et samuti ei vasta maksuvähenduskava 2008. aasta keskkonnaabi suunistele. Täitematerjalimaksu vähendamine õõnestab täitematerjalimaksuga taotletavat keskkonnaeesmärki, mis on vastuolus 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punktiga 151, kuna see on 2004. aastast alates põhjustanud täitematerjali olulise impordi Põhja-lirimaalt Suurbritanniasse. Sellest võib järeldada, et eirati eeskirju, mille kohaselt tuleb Põhja-lirimaal kaevandatud, kuid Suurbritannias kasutatav täitematerjal maksustada täismääras.
- (78) Lisaks ütleb BAA, et täitematerjalimaksu vähendamine ei ole kooskõlas 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunktiga c, sest ei ole tõestatud, et oluliselt suurenenud tootmiskulusid ei olnud võimalik üle kanda. Täpsemalt on Ühendkuningriigi poolt algatamisotsuse põhjendustes 21–23 esitatud majandusandmed ebaeenvad ja tõenäoliselt ka eksitavad. Ühendkuningriigi esitatud keskmistel hindadel ei ole väidetavalt mõtet, kuna täitematerjale on mitut erinevat liiki ja vastavalt on ka mitmeid hindu. Lisaks sõltub karjäärihind ka karjääri asukohast ja kaugusest ehitusplatsidest. Seega ei ole Põhja-lirimaa (suhteliselt väike maapiirkond) keskmise hinna ja kogu Suurbritannia keskmise hinna võrdlemine asjakohane. Väidetavalt oleks juhul, kui Põhja-lirimaa karjäärihinnad olnuks tõepoolest 50 % madalamad kui Suurbritannia hinnad, olnud Suurbritannias suur nõudlus Põhja-lirimaa täitematerjali järele. BAA väidab, et veokulud Põhja-lirimaalt Londonisse ei ole suuremad kui Šotimaalt Londonisse.

4. ÜHENDKUNINGRIIGILT 25. NOVEMBRIL 2011 SAADUD MÄRKUSED

- (79) Ühendkuningriik väidab, et abi ei tuleks käsitada ebaseaduslikuna ja et meetme siseturuga kokkusobivuse hindamisel võib kohaldada üksnes 2001. aasta keskkonnaabi suuniseid.
- (80) Ühendkuningriigi väitel peaks komisjon võtma arvesse asjaolu, et 7. mai 2004. aasta otsus, millega abi heaks kiideti, tunnistati tühiseks seetõttu, et komisjon jättis õigusvastaselt algatamata ametliku uurimise. Meetmest teatati komisjonile ja see kiideti heaks enne mis tahes maksusoodustuse andmist. Kui abi anti, ei olnud see ebaseaduslik abi.
- (81) Ühendkuningriik väidab, et alates 7. mai 2004. aasta otsuse tühistamisest ei võtnud komisjon kahekuulise tähtaja jooksul tegelikult vastu otsust kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽¹⁹⁾ (edaspidi „menetlusmäärus”) artikliga 4. Seega tuleb meedet käsitada heakskiidetuna. Kui menetlusmääruse artikli 4 lõiget 6 kohaldatakse algse teatise suhtes, siis 2004. aastal käsitati abi heakskiidetuna ning komisjonil ei ole pädevust võtta artikli 4 kohaselt vastu uut otsust. Selle asemel tuleb meedet käsitada olemasoleva abina, mida vaadatakse läbi üksnes seoses selle edaspidise mõjuga ja mida ei saa tagasiulatavalt tagasi nõuda. Siiski võeti artikli 4 lõike 3 kohane otsus vastu, kuigi õigusvastaselt ja vaatamata sellele, et see hiljem tühiseks tunnistati, millisel juhul ei ole menetlusmääruse artikli 4 lõige 6 enam kohaldatav. Ühendkuningriik väidab, et samuti peaks tal olema õigus tugineda asjaolule, et menetlusmääruse artikli 4 lõike 3 kohane heakskiitev otsus tehti enne maksusoodustuse andmist, nii et abi andmine ei olnud ebaseaduslik selles mõttes, nagu seda oleks antud komisjoni heakskiiduta.
- (82) Ühendkuningriik väidab, et praegusel juhul peetakse abi ebaseaduslikuks üksnes põhjusel, et 7. mai 2004. aasta otsus tunnistati õigustühiseks ja 2004. aastal ei alustatud ametlikku uurimist. Asi ei ole selles, nagu oleks Ühendkuningriik meetme võtmise ajal rikkunud aluslepingu artikli 108 lõiget 3. Meetme siseturuga kokkusobivuse hindamisel tuleks kohaldada üksnes 2001. aasta keskkonnaabi suuniseid. Komisjon peaks jätkama abi hindamisega 2004. aasta teatise alusel ja kohaldama sel ajal kehtinud eeskirju.

⁽¹⁹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks [praegu asutamislepingu artikkel 108] (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

- (83) Kuna Ühendkuningriik on enda sõnul kindel, et abi ei ole ebaseaduslik, väidab ta, et komisjonil ei ole õigust jagada antud abi perioodide vahel, mil kehtisid vastavalt 2001. aasta keskkonnaabi suunised ja 2008. aasta keskkonnaabi suunised. Siit järeldub, et kuna komisjon pidas abi 2001. aasta suunistele vastavaks, saab kava alusel antud abi tervikuna käsitada siseturuga kokkusobivana.
- (84) Ühendkuningriik lükkab tagasi Briti täitematerjalide liidu (BAA) esitatud väited seoses algatamisotsusega antud vastuses, milles BAA väidab, et 2004. aastal teatatud meede ei vastanud 2001. aasta keskkonnaabi suunistele. Ühendkuningriik rõhutab asjaolu, et vastavalt algatamisotsuse põhjenduses 63 öeldule oli komisjon juba järeldanud, et täitematerjalimaksul on tuntav keskkonnamõju, ning et BAA ei vaidlusta komisjoni järeldust, et 80 % maksuvähendust saavate Põhja-Iirimaa täitematerjaliettevõtetele sõlmitud keskkonnavalastel kokkulepetel on soodne keskkonnamõju ja et need ei õõnesta täitematerjalimaksuga taotletavaid eesmärke. Lisaks tõendab Ühendkuningriik, et komisjoni poolt 2004. aastal heakskiidetud meede oli algselt maksuga samal ajal kehtestatud maksuvähenduskava laiendus. 2001. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 51 lõike 2 alapunktis b ei nõuta, et erandi mis tahes aspekt peab olema maksu kehtestamise ajaks kindlaks määratud või rakendatud. Kui nii peaks olema, ei oleks üldse võimalik rakendada muudetud erandit ja punkti 51 lõige 2 oleks liigne säte. Lisaks ütleb Ühendkuningriik, et 2001. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 51 lõike 1 alapunkt b on täidetud ja – nagu komisjon algatamisotsuse põhjenduses 67 juba tunnistas – kujutab nõue maksta 20 % täitematerjalimaksust endast olulist osa maksust. Küsimuse puhul, kas see osa on oluline, tuleb võtta arvesse ka asjaolu, et maksuvähenduse kohaldamise tingimustele vastavad karjäärikäitajad peavad kandma keskkonnatulemuste parandamise kulusid ja et täitematerjalide hinnad on Põhja-Iirimaa üldiselt madalamad kui ülejäänud Ühendkuningriigis. Absoluutväärtuses on 20 % rahaline väärtus tasutavast riigimaksust seega suurem kui ülejäänud Ühendkuningriigis.
- (85) Ühendkuningriik kinnitab, et märkus, nagu võiks maksuvähenduskava kujutada endast diskrimineerivat maksustamist vastuolus aluslepingu artikliga 110, ei ole korrektne. Iirimaaalt lähtuvat importi Ühendkuningriiki maksustatakse samaväärsel viisil kui Ühendkuningriigi toodangut, sealhulgas Põhja-Iirimaa toodangut, mille puhul soodustuse saamise tingimused ei ole täidetud. Seega ei esine Iirimaaalt Ühendkuningriiki imporditavate toodete ja Ühendkuningriigis toodetud toodete vahelist diskrimineerimist. Põhja-Iirimaa ei ole liikmesriik ning seega ei ole asjakohane kohaldada aluslepingu artiklit 110, et selgitada välja, kas teatud tootjate konkreetne maksustamine selles piirkonnas kujutab endast muudest liikmesriikidest imporditud ja selles piirkonnas müüdavate toodete diskrimineerimist. Ühendkuningriik väidab, et diskrimineerimist tuleks hinnata omamaiste toodetega seoses ja et kuna Ühendkuningriigi omamaiste toodete suhtes kohaldatakse täismääras täitematerjalimaksu, ei saa esineda mingit diskrimineerimist. Lisaks kuulub asjaolu, et teatud tootjatele liikmesriigi teatud piirkonnas antakse maksusoodustust, aluslepingu artikli 107 kohase riigiabi kontrolli alla, mitte artikli 110 alla. Tootjatele antud rahalise abi suhtes tuleks kohaldada üksnes aluslepingu artikli 107 lõiget 3 ja mitte artiklit 110. Muul juhul tuleks tootjatele antavat kogu rahalist abi laiendada muudest liikmesriikidest pärinevatele toodetele. Pealegi ei ole liidu õiguses olemas eeskirja, millega nõutakse, et ühe liikmesriigi osas tootjatele maksuvähendusena antav abi tuleks samamoodi teha kättesaadavaks importijatele, kes impordivad sarnaseid tooteid muudest liikmesriikidest.
- (86) Ühendkuningriik ei nõustu sellega, et abi on ebaseaduslik, aga kui komisjon peaks seda nii käsutama, leiab ta, et tagasinõudmine ei ole asjakohane. Tagasinõudmine riukuks abisaajate õigustatud ootusi ja oleks ebaseaduslik.

5. MEETME HINDAMINE

5.1. Riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (endine Euroopa Ühenduse asutamislepingu 87 lõige 1)

- (87) Riigiabi on aluslepingu artikli 107 lõikes 1 määratletud kui igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, olles siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

- (88) Täitematerjalide suhtes kohaldatav maksusoodustus võimaldati riigi ressursside kaudu – maksumäära vähendamisenä – ettevõtjatele, kes asuvad Ühendkuningriigi territooriumi kindlaksmääratud osas (Põhja-Iirimaa), andes neile eeliseid selliste kulude vähendamise kaudu, mida nad tavajuhul peaksid kandma. Abisaajad tegelevad täitematerjalide kaevandamisega või töödeldud toodete tootmisega, mis on majandustegevus ja hõlmab liikmesriikide vahelist kaubandust.
- (89) Seetõttu järeldas komisjon algatamisotsuse põhjenduses 39, et teatatud meede kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (endine Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 87 lõige 1).

5.2. Riigiabi hindamine

5.2.1. Õiguslik alus

- (90) Nagu on kirjeldatud põhjenduses 55, järeldas komisjon, et abi tuleb käsitada ebaseadusliku abina, ja meetme keskkonnaalast eesmärki arvestades peaks komisjon hindama meetme kokkusobivust vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c, tuginedes abi andmise ajal kehtinud õiguslikule alusele:
- a) 2001. aasta keskkonnaabi suunised ja
- b) alates 2. aprillist 2008. aastast – 2008. aasta keskkonnaabi suunised.
- (91) Ühendkuningriik leiab põhjendustes 79–83 kirjeldatud põhjustel, et abi ei tuleks käsitada ebaseaduslikuna ja seda tuleks hinnata üksnes 2001. keskkonnaabi suuniste alusel.
- (92) Lisaks sellega seotud järeldustele algatamisotsuses, arvestades Ühendkuningriigi väljendatud seisukohta, juhib komisjon tähelepanu, et Euroopa Kohus on järjekindlalt leidnud, et kui komisjoni pooldav otsus vaidlustatakse ettenähtud tähtaja jooksul ja kohus selle tühistab, ei takista liidu õiguse üldpõhimõtted ning eelkõige õiguskindluse ja õigustatud ootuste kaitse põhimõtted komisjonil väita, et kõnealune abimeede on ebaseaduslik ja kokkusobimatu abi, ning nõuda abi tagasimaksmist. Kohtuotsuses CELF I ⁽²⁰⁾ väitis kohus: „Eeldatakse, et abi, mida rakendatakse pärast komisjoni positiivse otsuse tegemist, on õiguspärane kuni ühenduse kohtu tühistamisotsuseni, ja seejärel – alates viimatinimetatud otsuse tegemisest – loetakse vastavalt EÜ artikli 231 esimesele lõigule, et kõnealust abi ei tunnustatud vaidlustatud otsusega ühisturuga kokkusobivaks, nii et selle rakendamist tuleb pidada ebaseaduslikuks.” Kohtuotsuses CELF II ⁽²¹⁾ kinnitab kohus oma järeldusi, et „abi saaja õiguspärane ootus ei saa tekkida komisjoni positiivse otsuse alusel esiteks juhul, kui kõnealune otsus on hagi esitamise tähtaja jooksul vaidlustatud ja seejärel Euroopa Kohtu poolt tühistatud, ega teiseks juhul, kui sellise otsuse vastu hagi esitamise tähtaeg ei ole lõppenud või kui hagi esitamise korral ei ole ühenduste kohus teinud lõplikku otsust”.
- (93) Seetõttu jääb komisjon kindlaks oma arvamusele, et täitematerjalimaksu vähendamist tuleb käsitada ebaseadusliku abina. Järelikult kohaldatakse pärast 2. aprilli 2008 antud abi suhtes 2008. aasta keskkonnaabi suuniseid. Isegi kui täitematerjalimaksu vähendamist tuleb käsitada olemasoleva abina, nagu Ühendkuningriik väidab, oleks seda siiski tulnud kohandada vastavalt 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punktile 200.

5.2.2. Aluslepingu artikli 110 rikkumine

- (94) Nagu on selgitatud põhjendustes 53 ja 54, võis asjaolu, et täitematerjalimaksu vähendamist ei võimaldatud muudest liikmesriikidest Põhja-Iirimaaale imporditud toodetele, olla komisjoni arvamuse kohaselt aluslepingu artikli 110 rikkumine.
- (95) Aluslepingu artikli 110 esimene lõik näib välistavat riikliku kava, sellise nagu täitematerjalide suhtes kehtiv maksusoodustuse kava Põhja-Iirimaaal, millega nähakse ette maksuvähendus Põhja-Iirimaaal kaevandatud esmasele täitematerjalile, mille tootjad on sõlminud keskkonnaalased kokkulepped, samas kui muudest liikmesriikidest imporditud identsed tooted on vähendatud maksumäära süsteemist välja jäetud ja seega maksustatud täismääras

⁽²⁰⁾ C-199/06 – *Centre d'exportation du livre français (CELF) ja ministre de la Culture et de la Communication*, punkt 63, 2008 I-00469.

⁽²¹⁾ C-1/09 – *CELF ja ministre de la Culture et de la Communication*, punkt 45, 2010 I-02099. Vt ka T-116/01 – P & O European Ferries (Vizcaya) vs. komisjon, punkt 205, 2003 II-02957.

täitematerjalimaksuga ⁽²²⁾. Vastupidiselt Ühendkuningriigi põhjenduses 85 kirjeldatud väitele ei muuda asjaolu, et vähendatud maksumäära süsteemi kohaldatakse üksnes määratletud piirkonna suhtes, seda tõlgendust. Tõepoolest, kui sellised sätted nagu Ühendkuningriigi maksuvähenduskava oleksid lubatud, saaksid liikmesriigid kergesti eirata aluslepingu artiklis 110 sätestatud mittediskrimineerimise põhimõtet.

- (96) Euroopa Kohus on leidnud ⁽²³⁾, nagu Ühendkuningriik ka ise väidab, et ühenduse õigus „ei piira [...] ühegi liikmesriigi vabadust kehtestada objektiivsete kriteeriumite alusel diferentseeritud maksusüsteem erinevate või isegi samasuguste toodete osas EÜ artikli 90 esimese lõigu mõttes.” Sellised diferentseerimised on aga liidu õigusega kooskõlas „üksnes siis, kui ka nende eesmärgid on kooskõlas asutamislepingu ning teise õiguse nõuetega ja kui nende üksikasjalikud eeskirjad on sellised, mis väldivad mis tahes vormis otsust või kaudset diskrimineerimist teisest liikmesriigist pärit impordi suhtes või mis tahes vormis konkureerivate kodumaiste toodete kaitses.” Täitematerjalimaksu soodustuse puhul ei ole imporditud täitematerjalide erinev maksustamine ilmselgelt kooskõlas kohtu sätestatud diferentseerimisnõuetega.
- (97) Liidu õiguse juhtpõhimõte on tõlgendada ja kohaldada aluslepingu põhimõtteid nii, et see aitab saavutada nende eesmärgi. Aluslepingu artiklis 110 nähakse rahvusvahelise maksustamise kohta ette konkreetsed sätted, millega keelatakse liikmesriikidel kehtestada diskrimineerivat laadi riigimakse. Selleks et endast abi kujutav maksuemeede oleks nõuetekohane, peab komisjon olema kindel, et esiteks ei riku kõnealune meede aluslepingu artiklit 110 ja teiseks vastab kõigile artiklites 107 ja 108 sätestatud asjakohastele tingimustele ⁽²⁴⁾. Ei ole põhjust arvata, et maksusoodustuse vormis abimeetme puhul, mida kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi teatavas osas, tuleks sellest tõlgendusest erand teha.
- (98) Sellegipoolest võtab komisjon teadmiseks, et Ühendkuningriik asus oma 1. aprilli 2014. aasta kirja kohaselt heastama täitematerjalimaksu soodustuse mittevastavust aluslepingu artiklile 110, makstes tagasi siseturuga kokkusobimatud kogutud summad vastavalt põhjendustes 99–103 kirjeldatud kriteeriumidele. Parandusmeetme kohaldamisala võimaldab täitematerjali muudest liikmesriikidest Põhja-lirimaale sisse osta ja saada nendel, kes maksid täitematerjali maksuvähenduskava kehtivuse ajal ajavahemikul 2004–2010 täismääras täitematerjalimaksu, saada 80 % täitematerjalimaksu soodustust, mida said kasutada täitematerjalimaksu maksuvähenduskavas osalevad Põhja-lirimaa karjäärikäitajad. Esitatud kava rakendamise eesmärk oleks võtta meetmeid seoses mis tahes ilmneva võinud ebavõrdsusega.
- (99) Komisjon võtab teadmiseks Ühendkuningriigi 17. septembri 2012. aasta kirjas esitatud väite selle kohta, et võimatu on välja selgitada välismaiseid karjääre, kes müüsid täitematerjalimaksuga maksustatavaid, Põhja-lirimaale imporditud ja seal kasutatud täitematerjale. Veel märgib komisjon, et üksused, kes täitematerjalimaksu tegelikult maksid, ei olnud välismaised karjäärid, vaid maksumaksjana registreeritud importijad. Seetõttu näib olevat asjakohane ja komisjoni tegevuspraktikaga kooskõlas ⁽²⁵⁾, et hüvitist on õigus saada maksu tegelikult maksvatel ja nendel üksustel, kelle tegevusest lähtuvalt täitematerjali maksustatakse. Pakutud tagasiulatava mõjuga kavaga tagatakse, et kõigil, kes tõendavad täismääras täitematerjalimaksu tasumist Ühendkuningriigi maksu- ja tolliametile muudest liikmesriikidest ostenud ja Põhja-lirimaale imporditud täitematerjali eest vahemikus 1. aprillist 2004 kuni 30. novembrini 2010 (edaspidi „asjaomane periood”) ning täitsid kindlaid keskkonnakriteeriume ja kindlaksmääratud tingimusi, on õigus tasutud maksult nõuda 80 % soodustust.
- (100) Kuna tagasiulatava kavaga tuleb tagada, et hüvitismehhanismi saab kasutada üksnes nendest karjääridest pärinevate täitematerjalide impordi puhul, mis vastavad samadele keskkonnanormidele kui maksuvähenduse kohaldamise tingimustele vastavad Põhja-lirimaa karjäärid, pidi Ühendkuningriik ette nägema kontrollimehhanismi. Komisjon mõistab, et selleks, et tagasiulatav kava oleks tegelikult rakendatav ja poleks tarbetult koormav, ei hakka Ühendkuningriik kontrollima, kas välismaised karjäärid täitsid täpseid Põhja-lirimaa karjääridele kehtestatud norme, kuna tegelikkuses puudus neil stiimul seda teha, küll aga vähemalt neid keskkonnanorme, mis kehtisid liidu asjakohaste õigusaktide ülevõtmise ajal vastavasse riiklikusse õigusesse. Põhja-lirimaa keskkonnaministeerium tagab, et kõik võimalikud nõude esitajad vastaksid keskkonnanormidele, ja alustab aastapikkust registreerimisperioodi, alates tagasiulatuvat soodustust käsitleva õigusakti eelnõu avaldamisest Ühendkuningriigis.

⁽²²⁾ Vt otsus kohtuasjas C-221/06: Stadtgemeinde Frohnleiten ja Gemeindebetriebe Frohnleiten, punktid 56–73, 2007 I-09643.

⁽²³⁾ Samas, 22.

⁽²⁴⁾ E. Szyszczak, Research Handbook on European State Aid Law, Edward Elgar Publishing Limited, Ühendkuningriik, 2011, lk 287.

⁽²⁵⁾ C-43/02 (ex NN 75/01) – Luksemburg, C-7/05 – Sloveenia, NN 162/A/2003 ja N 317/A/2006 – Austria, C-4/09 (ex N 679997) – Prantsusmaa.

- (101) Soodustuse saamiseks peab nõude esitaja ära näitama väljaspool Ühendkuningriiki asuva karjääri, kust täitematerjal pärines, ja taotlema Põhja-Iirimaa keskkonnaministeeriumilt sertifikaati, et karjäär vastas sel ajal liidu õigusaktidega kooskõlas olevatele keskkonnanormidele. Seejärel konsulteerib keskkonnaosakond muude liikmesriikide ametiasutustega, et kontrollida kohaldatavaid norme ja nende vastavust. Kui keskkonnaosakond peab norme täidetuks, väljastab ta vastavusertifikaadi ja teeb selle kättesaadavaks Ühendkuningriigi maksu- ja tolliametile ⁽²⁶⁾, tagades, et viimasel on kogu vajalik teave maksude tagasimaksenõuete töötlemiseks. Sama karjääri puudutavate taotluste puhul kehtib sama sertifikaat.
- (102) Tasutud maksu tagastamise taotlused peavad sisaldama järgmisi dokumentaalseid tõendeid: täitematerjalid osteti asjaomasel perioodil muu liikmesriigi karjäärist; karjääril on keskkonnaministeeriumi sertifikaat; täitematerjalimaksu maksti täismääras; muudel eesmärkidel ei ole soodustust taotletud. Omandamist puudutavad tõendid võivad olla asjakohased äridokumendid, millel on esitatud tehingu kuupäev ja täitematerjali päritolu. Samuti võib registreeritud maksumaksja täitematerjalimaksu konto olla tõendiks, et täitematerjalimaksu tasuti täismääras ja ei taotletud muud soodustust. See on osa maksumaksjate endi dokumentidest, sest ametiasutustele esitatakse üksnes maksu kogusumma, mis kuulub tasumisele maksustatava täitematerjali kaubanduslikul kasutamisel. Komisjon tunnistab, et võimalikel tasutud maksu tagastamise taotlejatel võib nende dokumentide esitamisega tekkida raskusi, sest täitematerjalimaksu soodustuse kehtestamisest on möödunud pikk ajavahemik ⁽²⁷⁾. Ta märgib aga, et Ühendkuningriik nõuab tagasiulatavalt antava soodustuse jaoks üksnes mõistlikke saadaolevaid tõendeid, arvestades asjaolu, et puuduvad avalikud dokumendid, mis sisaldaksid kogu kõnealust teavet.
- (103) Ühendkuningriigi kavandataval tagasiulataval heastamisel on järgmised põhijooned:
- a) sellest teavitatakse laialdaselt avalikkust, sealhulgas Põhja-Iirimaa ja Iiri Vabariigi riikliku meedia kaudu. Kuna väljaspool Ühendkuningriiki asuvast kohast pärineva täitematerjali puhul tekib maksukohustus siis, kui täitematerjali ärilisel eesmärgil kasutatakse ehk kui lepatakse kokku selle tarnimises Ühendkuningriiki ehitusotstarbel kasutamiseks või kui seda segatakse millegi muuga kui vesi, saab võimalikud soodustus-kõlplikud üksused selgitada kõige täpsemalt välja Põhja-Iirimaa täitematerjalimaksu registreerimisteabe alusel. Seetõttu hõlmab avalikkuse teavitamine tagasiulatava mõjuga soodustuskavast muu hulgas kirjade saatmist kõigile Põhja-Iirimaa registreeritud täitematerjalimaksu maksvatele ettevõtjatele, sealhulgas ka neile, kes on asjakohasel perioodil olnud registreeritud, hiljem aga registrist eemaldatud;
 - b) see seadustatakse järgmise võimaliku rahandusseaduse eelnõu jaoks pärast komisjoni otsuse vastuvõtmist. Ühendkuningriik teavitas komisjoni, et tööd õigusakti eelnõuga alustati juba 2014. aasta aprillis, ja esitas komisjonile juba täitematerjalimaksu tagastustaotluse vormi näidise. Nähakse ette, et tagasiulatava mõjuga soodustuskava võiks hakata rakendama 2015. aasta aprillis või mais;
 - c) keskkonnaosakonnas registreerimiseks on ette nähtud üks aasta alates õigusakti eelnõu esitamisest, mis tagab, et osakonnal on piisavalt aega asjaomaste karjäärade uurimiseks;
 - d) heastamine kestab neli aastat alates õigusakti vastuvõtmisest (st pärast kuningliku heakskiidu saamist kõnealusele rahandusseaduse eelnõule);
 - e) fondi suurus ei ole piiratud;
 - f) see hõlmab lisaks maksu tagasiulatavale hüvitamisele ka intressimakseid. Intressimäär arvutatakse vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 ⁽²⁸⁾ artiklile 9;
 - g) sellega tagatakse maksete võimalikult kiire töötlemine (täpne ajavahemik oleneb sellest, kui kaua kontrollivad muude liikmesriikide ametiasutused nende karjäärade keskkonnaaspekte, kust pärineb Põhja-Iirimaaale imporditav täitematerjal).
- (104) Seetõttu leiab komisjon, et Ühendkuningriik on asunud looma asjakohast vahendit, millega hüvitada varem esineda võinud mis tahes diskrimineerimine.

⁽²⁶⁾ Maksu- ja maksuvähenduskava haldas HMRC.

⁽²⁷⁾ Tavaliselt nõutakse Ühendkuningriigi ettevõtetest, et nad säilitaksid täitematerjalimaksu puudutavaid dokumente kuus aastat.

⁽²⁸⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

5.2.3. Hinnang 2001. aasta keskkonnaabi suuniste alusel

- (105) Nagu osutatud põhjenduses 56, ei saanud komisjon teha soodsat järeldust oma hinnangus täitematerjalimaksu soodustuse kohta 2001. aasta keskkonnaabi suuniste alusel, sest tal tekkisid kahtlused seoses aluslepingu artikliga 110. Kuna aga Ühendkuningriik loob asjakohase vahendi meetmest põhjustatud mis tahes diskrimineerimise hüvitamiseks, saab komisjon nüüd järeldada, et meede on 2001. aasta keskkonnaabi suuniste kohaselt siseturuga kokkusobiv.
- (106) Komisjon võtab teadmiseks BAA esitatud märkused meetme hindamise kohta algatamisotsuses ja Ühendkuningriigi märkused selle kohta. Komisjon leiab, et ei ole esitatud uusi väiteid, mida komisjon ei oleks juba arvesse võtnud, ja et puuduvad põhjused, miks ta peaks muutma oma algatamisotsuses antud hinnangut.

5.2.4. Hinnang 2008. aasta keskkonnaabi suuniste alusel

- (107) Algatamisotsuses hindas komisjon meetme kokkusobivust siseturuga 2008. aasta keskkonnaabi suuniste alusel. Komisjoni hinnang oli soodne kõigis aspektides, välja arvatud vastavus 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunktile c, st vajalikkuse kriteeriumidele, mille kohaselt ei saa täitematerjalimaksust põhjustatud olulist tootmiskulude suurenemist üle kanda tarbijatele, ilma et maksusoodustust saavate Põhja-Iirimaa ettevõtjate müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks.
- (108) Algatamisotsuses juhtis komisjon tähelepanu, et Ühendkuningriik ei olnud nõuetekohaselt arvesse võtnud selle asjaolu mõju, et täitematerjalidest toodete tootjad ei olnud kunagi maksnud täismääras täitematerjalimaksu keskmise hinna suurenemisel Põhja-Iirimaa, võrreldes hinnatõusuga Suurbritannias 2001. ja 2002. aastal, pärast täitematerjalimaksu kehtestamist. Nüüd esitas Ühendkuningriik hinnangu kõnealuste töödeldud toodete mõju kohta andmetes, mille alusel saab hinnatõusu tasemest tõepoolest järeldada, et täitematerjalimaksu ei ole võimalik üle kanda (vt põhjendus 46).
- (109) Pealegi märkis komisjon seoses müügi vähenemise tõendamiseks, et Ühendkuningriik ei olnud andnud selgitusi täitematerjalituru arengu kohta Põhja-Iirimaa pärast 2002. aastat. Esitatud andmetest nähtub, et tootmine suurenes aastatel 2004–2007. Nagu osutatud põhjendustes 47–49, on esitatud Põhja-Iirimaa täitematerjalitootjate esindavast valimist kogutud andmeid, sealhulgas tootmissuundumuste kohta. Need aga näivad tihedalt järgivat ehitussuundumusi ja olid suuresti mõjutatud 2008. aastal alanud majanduslangusest ning seega ei olnud need täiesti asjakohased, tõendamaks, et müük vähenes täitematerjalimaksu kehtestamise tõttu.
- (110) Nagu komisjon algatamisotsuses veel märkis, ei olnud esitatud andmeid, toetamaks väidet, et kulude suurenemine mõjutas ettevõtete käivet ja vähendas nende kasumit. Vaatamata suurtele raskustele asjakohase teabe kogumisel, esitas Ühendkuningriik selle väite toetuseks siiski teavet, nagu on kirjeldatud punktides 2.3.4–2.3.7. Lisaks esitas Ühendkuningriik teavet, selgitamaks, kui tiheda konkurentsiga seisavad Põhja-Iirimaa täitematerjalitootjad silmitsi ja kui väikesed on nende kasumimarginaalid omavahel asendatavate toodete tarnimise kasvu, turu vertikaalse integratsiooni puudumise, väikese turuosaga tootjate suure arvu tõttu (vt põhjendused 34–40).
- (111) Samuti märkis komisjon algatamisotsuses, et andmed nõudluse hinnaelastsuse kohta osutasid nõudluse jäikusele. Ühendkuningriik on nüüd näidanud, et kõnealused andmed kehtisid kogu Ühendkuningriigi kohta ega saanud olla asjakohased üksnes Põhja-Iirimaa puhul. Komisjon arvestab Ühendkuningriigi selgitusi, et Põhja-Iirimaa turu konkreetset hinnaelastsust ei saa välja arvutada.
- (112) Komisjon märgib, et pärast BAA esitatud märkust, nagu oleksid Ühendkuningriigi antud majandusandmed, millele on osutatud algatamisotsuse põhjendustes 21–23, ebaveenvad ja tõenäoliselt eksitavad, esitas Ühendkuningriik täiendavalt üksikasjalikumate teavet (põhjendus 27) täitematerjalide hindade kohta Põhja-Iirimaa ja Suurbritannias. Andmetest nähtub, et täismääras täitematerjalimaks oleks tõepoolest moodustanud palju suurema osa müügihinnast juba niigi survestatud turul.

- (113) Lisaks arutas komisjon, miks sai täitematerjalimaksu kanda tarbijatele üle Suurbritannias, aga mitte Põhja-lirimaal. Komisjon tunnistas õigeks põhjendustes 34–40 kirjeldatud Ühendkuningriigi hinnangu – mida kinnitas oma aruandes täitematerjalide kohta ⁽²⁹⁾ ka õiglase kaubanduse büroo (OFT) –, et Põhja-lirimaa täitematerjaliturg on teistsugune geograafiline turg kui Suurbritannia oma ja et Põhja-lirimaa täitematerjalitootajatel võib olla palju vähem võimalusi kanda täismääras maks üle oma klientidele.
- (114) Samuti märgib komisjon, et ilmselgelt on Põhja-lirimaal paljuski piiratud ka võimalus tõsta hindu suuremate tootmiskulude tõttu, millega seistakse silmitsi mitmetes piirkondades. Ühendkuningriik näitas, et tööstusharu nelja või viie olulisema ettevõtte esitatud andmete põhjal olid kasumimarginaalid niigi juba väga väikesed ning et mõned karjäärid töötasid mõne aasta jooksul kahjumiga, mis oli samuti põhjustatud suurematest elektri- ja planeerimislubade kuludest (vt põhjendus 25).
- (115) Komisjon märgib, et kuigi Ühendkuningriigi esitatud ja punktis 2.3.6 kirjeldatud andmed ei ole jaotatud aastate ega täitematerjalide liikide kaupa, nähtub neist siiski, et Põhja-lirimaa täitematerjalitööstus seisis silmitsi suure kaubavahetuse intensiivsusega, mis üldiselt ületas 10 % ja küündis koguni 24,25 %ni. Nagu Ühendkuningriik osutas, võib see olla Põhja-lirimaalt lähtuva deklareerimata impordi tõttu veel palju suurem. Oma varasemas praktikas ⁽³⁰⁾ on komisjon leidnud, et juba üle 10 % ulatuv kaubavahetuse intensiivsus kujutab endast ohtu vastava tööstusharu konkurentsivõimele. Lisaks mõõnis komisjon, et suur intensiivsus koos väikeste turuosadega muudab võimalikuks oluliste lisakulude ülekandmise tarbijatele ⁽³¹⁾, ilma et sellega kaasneks müügihahtude vähenemine.
- (116) Komisjon aga märgib, et asfaldi ja liiva puudutavad andmed ei järgi seda suundumust ja et nende puhul on kaubavahetuse intensiivsus palju väiksem. Liiv ja asfalt aga ei järgi samu suundumusi nagu muud esmased või töödeldud täitematerjalid. Üldiselt osutavad näitajad, et import ja eksport vähenesid. Liiva ja asfaldi import näib aga olevat viimastel aastatel kahekordistunud. Loomulikult mõjutab see kaubavahetuse intensiivsuse arvutamist. Tuleb mainida, et imporditud töödeldud täitematerjalidelt ei pidanud kunagi maksma täitematerjalimaksu, mis tähendab, et pärast täitematerjalimaksu soodustuse peatamist, kui Põhja-lirimaa asfaldi pealt tuli hakata tasuma täismääras täitematerjalimaksu, muutus imporditud asfalt automaatselt palju odavamaks. Seetõttu võis impordisuundumus olla sellest hinnaerinevusest mõjutatud.
- (117) Lisaks märgib komisjon, et kõiki esmase täitematerjaliliike hõlmav täitematerjaliturg kujutab endast ühtset kaubaturgu. See on nii erinevate toortäitematerjalide omavahelise asendatavuse tõttu ning seda kinnitas õiglase kaubanduse büroo oma 2012. aasta aruandes ⁽³²⁾, kui ta hindas täitematerjalide (esmased täitematerjalid), tsemendi ja valmissegatud betooni turge ega eristanud turusegmente. Seetõttu järeldab komisjon, et liiva ja asfaldi erinevad kaubavahetuse intensiivsuse tasemed, võrreldes muude täitematerjaliliikidega, ei ole selle hindamisel asjakohased, kuna esiteks vaadeldakse liiva ja asfaldi koos, samas kui tegemist on erinevate tooteturgudega – liiv kuulub purustatud kivist täitematerjali esimesse kategooriasse, asfalt on aga töödeldud täitematerjal, ning teiseks mõjutavad näitajaid impordisuundumused, mis tõenäoliselt on seotud asfaldiga.
- (118) Komisjon järeldab seega, et Ühendkuningriik on nüüd tõendanud, et tootmiskulude olulist suurenemist täitematerjalimaksu tõttu ei olnud võimalik üle kanda ilma, et müük oleks oluliselt vähenenud, ja et 2008. aasta keskkonnaabi suuniste punkti 158 alapunktis c sätestatud vastavustingimus on täidetud.
- (119) Seega saab komisjon teha 2008. aasta keskkonnaabi suuniste alusel soodsa järelduse meetme vastavuse hindamisel aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c.

6. JÄRELDUS

- (120) Nagu on selgitatud algatamisotsuse põhjenduses 40, leidis komisjon, et Ühendkuningriik on Põhja-lirimaal ebaseaduslikult rakendanud täitematerjalimaksu muudetud soodustust, rikkudes aluslepingu artikli 108 lõiget 3. Pidades aga silmas Ühendkuningriigi võetud kohustust see tagasiulatavalt hüvitada, on komisjon arvamusel, et 2001. aasta keskkonnaabi suuniste ja 2008. aasta keskkonnaabi suuniste alusel on täitematerjalimaksu maksu vähendamise uus kord kooskõlas aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c,

⁽²⁹⁾ Täitematerjalid – õiglase kaubanduse büroo põhjus pöörduda konkurentsiameti poole turu uurimise asjus, jaanuar 2012.

⁽³⁰⁾ N 327/08 – Taani, põhjendus 64.

⁽³¹⁾ Samas, 30, põhjendus 66.

⁽³²⁾ Samas, 28.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Täitematerjalimaksu muudetud soodustus, mida Ühendkuningriik rakendas ajavahemikul alates 1. aprillist 2004 kuni 30. novembrini 2010, sobib siseturuga kokku Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses tingimusel, et Ühendkuningriik täidab artiklis 2 sätestatud kohustused.

Artikkel 2

1. Selleks et kaotada diskrimineerimine Põhja-Iirimaale täitematerjale importinud ja nendelt täismääras täitematerjalimaksu tasunud ettevõtjate suhtes, kellel puudus võimalus kasutada Põhja-Iirimaal kohaldatud muudetud maksusoodustust, rakendavad Ühendkuningriigi ametiasutused mehhanismi, et hüvitada tagasiulatuvalt 80 % täismääras maksust, mis koguti täitematerjale Põhja-Iirimaale importinud ettevõtjatelt ajavahemikul 1. aprillist 2004 kuni 30. novembrini 2010.
2. Hüvitamismehhanismi puhul nähakse ette ühe aasta pikkune Põhja-Iirimaa keskkonnaministeeriumis registreerimise periood alates õigusakti eelnõu avaldamise kuupäevast. Hüvitamismehhanism toimib neli aastat alates selle jõustumisest.
3. Hüvitamine nähakse ette järgmise finantsseadusega pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist.
4. Hüvitamismehhanismi fondi suurus ei ole piiratud ja see hõlmab intressimakseid vastavalt 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004 (millega rakendatakse määrust (EÜ) nr 659/1999) artiklile 9 arvutatud määras.
5. Ühendkuningriik teavitab avalikkust hüvitamismehhanismist laialdaselt, sealhulgas Põhja-Iirimaa ja Iiri Vabariigi riikliku meedia kaudu.

Artikkel 3

Ühe aasta jooksul alates käesoleva otsuse teatavakstegemise kuupäevast teavitab Ühendkuningriik komisjoni meetmetest, mida ta on selle täitmiseks võtnud.

Ta saadab komisjonile aastaaruandeid artiklis 2 osutatud hüvitamismenetluse kohta alates otsuse teatavakstegemise kuupäevast kuni artikli 2 lõikes 2 osutatud nelja-aastase perioodi lõpuni.

Artikkel 4

Käesolev otsus on adresseeritud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile.

Brüssel, 4. august 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1584,**1. oktoober 2014,****riigiabi SA.23098 (C 37/07 (ex NN 36/07)) kohta, mida Itaalia rakendas ettevõtja Società di Gestione dell'Aeroporto di Alghero So.Ge.A.AL S.p.A. ja mitme Alghero lennujaamas tegutseva lennuettevõtja suhtes***(teatavaks tehtud numbri C(2014) 6838 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool osutatud sätetele ⁽¹⁾ ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) 22. detsembril 2003. aastal sai komisjon kaebuse Itaalia lennuettevõtjalt Air One S.p.A. (edaspidi „Air One“), milles väidetakse, et mitme Itaalia lennujaama haldajad on andnud ebaseaduslikku abi lennuettevõtjale Ryanair Ltd. (edaspidi „Ryanair“) läbi mitme kokkuleppe, mis käsitlevad tegutsemistingimusi Itaalia lennujaamades. Asjaomased lennujaamad olid Alghero, Pescara ja Rooma, mida haldavad vastavalt Società di Gestione dell'Aeroporto di Alghero So.Ge.A.AL S.p.A. (edaspidi „So.Ge.A.AL“), SAGA S.p.A. ja Aeroporti di Roma S.p.A., samuti Pisa, Treviso ja Bergamo (edaspidi „Orio al Serio“) lennujaamad.
- (2) 11. juuni 2004. aasta kirjaga kutsus ettevõtja Air One komisjoni üles määrama kindlaks seisukohta seoses tema kaebusega vastavalt aluslepingu artiklile 265 ja esitas tegevusetushagi Üldkohtusse. Kohus jättis kaebuse rahuldamata ⁽²⁾.
- (3) 9. juuli 2004. aasta kirjaga edastas komisjon kaebuse mittekonfidentsiaalse versiooni Itaaliale. Pärast seda, kui komisjon nõustus tähtaja pikendamisega, esitas Itaalia 5. oktoobri 2004. aasta ja 5. novembri 2004. aasta kirjaga märkused kaebuse kohta.
- (4) Oma 14. märtsi 2005. aasta kirjaga palus komisjon lisateavet. Pärast seda, kui komisjon nõustus tähtaja pikendamisega, esitas Itaalia 17. juuni 2005. aasta kirjaga nõutud teabe. 30. juuni 2005. aasta kirjaga esitas Itaalia komisjonile täiendavat teavet.
- (5) 21. novembri 2005. aasta kirjaga palus Air One, et komisjon laiendaks oma uurimist Bari ja Brindisi lennujaamale. 18. mai 2006. aasta kirjaga palus Air One komisjonil ametlikult avaldada oma seisukoht aluslepingu artikli 265 kohaselt. Komisjon vastas 14. juuli 2006. aasta kirjaga.
- (6) 26. oktoobri 2006. aasta ja 10. jaanuari 2007. aasta kirjas piirdub Air One oma vastuväidetes Alghero lennujaama haldaja, ettevõtja So.Ge.A.AL, ja ettevõtja Ryanair vahel väidetavalt sõlmitud kokkulepete alusel antud abiga. 12. veebruari 2007. aasta kirjaga palus Air One komisjoni järgida aluslepingu artiklit 265.

⁽¹⁾ ELT C 38, 12.2.2008, lk 19 ja ELT C 40, 12.2.2013, lk 15.⁽²⁾ 10. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas T-395/04: Air One SpA vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 2006, lk II-1347).

- (7) 27. juuni 2006. aasta ja 30. novembri 2006. aasta kirjaga palus komisjon Itaalialt täiendavat teavet. Seda teabenõuet käsitleti osaliselt Itaalia 17. jaanuari 2007. aasta kirjas. Komisjon palus 19. veebruari 2007. aasta kirjaga Itaalialt täiendavat teavet. Itaalia vastas sellele teabenõudele 16. märtsi 2007. aasta ja 26. märtsi 2007. aasta kirjaga.
- (8) Pärast Itaalia esitatud teabe läbivaatamist otsustas komisjon 12. septembril 2007 algatada vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud ametliku uurimismenetluse (edaspidi „2007. aasta otsus“), 2007. aasta otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽³⁾. Komisjon palus huvitatud isikutel esitada oma märkused uurimiseluste abimeetmete kohta.
- (9) 15. oktoobri 2007. aasta ja 22. oktoobri 2007. aasta kirjaga palus Itaalia, et komisjon pikendaks tähtaega märkuste esitamiseks 2007. aasta otsuses esitatud hinnangu kohta. Komisjon pikendas tähtaega 23. oktoobri 2007. aasta kirjaga. Itaalia esitas oma märkused 2007. aasta otsuse kohta 14. novembril 2007.
- (10) Komisjon avaldas 2007. aasta otsuse paranduse 12. veebruaril 2008 ⁽⁴⁾.
- (11) 18. veebruaril 2008 esitas Ryanair oma märkused 2007. aasta otsuses esitatud hinnangu kohta. So.Ge.A.AL esitas oma märkused samal kuupäeval. So.Ge.A.AL esitas täiendavat teavet 16. juuni 2008. aasta kirjaga. 20. veebruaril 2008 edastas Itaalia komisjonile Sardiinia piirkonna märkused.
- (12) Ettevõtjate Ryanair ja So.Ge.A.AL märkused edastati Itaaliale 28. veebruari 2008. aasta kirjaga.
- (13) 20. juuni 2008. aasta kirjaga täiendas Air One oma esialgset kaebust. Komisjon saatis saadud seisukohad märkuste esitamiseks Itaaliale 10. detsembril 2008. 15. jaanuari 2009. aasta kirjaga palusid Itaalia ametiasutused pikendada tähtaega ettevõtja Air One kirja kohta märkuste esitamiseks. Komisjon kiitis tähtaja pikendamise heaks 20. jaanuari 2009. aasta kirjaga. 13. veebruaril 2009 esitas Itaalia oma märkused komisjonile.
- (14) 1. septembril 2008 võttis komisjon ühendust ettevõtjaga Ecorys Netherlands BV (edaspidi „Ecorys“), et läbi viia majanduslik hindamine seoses mitme käimasoleva riigiabi uurimisega, sealhulgas Alghero lennujaama puudutav uurimine. Analüüsis käsitleti muu hulgas lennujaama haldava ettevõtja So.Ge.A.AL ja kohalike ametiasutuste käitumist seoses ettevõtja So.Ge.A.AL ja lennuettevõtjate vahel sõlmitud kokkulepetega ja ulatust, mil määral kokkulepped Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega. Ecorys esitas oma lõpliku aruande 30. märtsil 2011 (edaspidi „Ecorysi aruanne“).
- (15) 5. märtsi 2010. aasta kirjaga esitas Ryanair komisjonile täiendavat teavet seoses kõigi käimasolevate ettevõtjat Ryanair hõlmavate riigiabi uurimistega, millest üks on seotud Alghero lennujaamaga.
- (16) 30. märtsi 2011. aasta kirjaga saatis komisjon Itaaliale täiendava teabe nõude. Sama kirjaga edastas komisjon Itaaliale Ecorysi aruande ingliskeelse versiooni.
- (17) Komisjon saatis 8. aprillil 2011 teabenõude ettevõtjale Ryanair. Ryanair vastas sellele nõudele 22. juuli 2011. aasta kirjaga.
- (18) 23. mai 2011. aasta ja 30. mai 2011. aasta kirjaga palus Itaalia pikendada tähtaega komisjoni 30. märtsil 2011 nõutud teabe esitamiseks. Samas kirjas palus Itaalia tõlkida Ecorysi aruande ingliskeelse versiooni itaalia keelde. Itaalia kinnitas tõlkimise taotluse 1. juunil 2011. 1. augustil 2011 saatis komisjon Itaaliale Ecorysi aruande itaaliakeelse tõlke.
- (19) 31. augusti 2011. aasta ja 9. septembri 2011. aasta kirjaga vastas Itaalia (nii Sardiinia piirkond kui ka Itaalia transpordiministeerium) komisjoni 30. märtsi 2011. aasta teabenõudele.
- (20) 19. oktoobri 2011. aasta kirjaga edastas komisjon Ryanairi 22. juuli 2011. aasta vastuse Itaaliale. 16. novembri 2011. aasta kirjaga palus Itaalia pikendada märkuste esitamise tähtaega. Sama kirjaga palus Itaalia tõlkida itaalia

⁽³⁾ ELT C 12, 17.1.2008, lk 7.

⁽⁴⁾ Vt allmärkus 1.

keelde Ryanairi vastusele lisatud turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõtte hindamise aruande (edaspidi „turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. aasta aruanne“). 17. novembri 2011. aasta kirjaga kiitis komisjon tähtaja pikendamise heaks. 23. jaanuaril 2012 saatis komisjon Itaaliale turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. aasta aruande itaaliakeelse versiooni. 15. veebruaril 2012 esitas Itaalia oma märkused Ryanairi tähelepanekute, eeskätt turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. aasta aruande kohta.

- (21) 17. veebruaril 2012 saatis komisjon Ryanairile teabenõude seoses mitme käimasoleva riigiabi uurimisega, sealhulgas Alghero lennujaama käsitlev uurimine. Ryanair vastas sellele nõudele 16. aprilli 2012. aasta kirjaga.
- (22) 27. juunil 2012 pikendas komisjon ametlikku uurimismenetlust, et hõlmata Itaalia võetud täiendavad meetmed, mida ettevõtja Air One kaebuses ei käsitletud (edaspidi „2012. aasta otsus“) ⁽⁵⁾. 2012. aasta otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas*. Komisjon palus huvitatud isikutel esitada oma märkused uurimisaluste abimeetmete kohta.
- (23) Itaalia esitas oma märkused 2012. aasta otsuse kohta 31. augustil 2012, 3. oktoobril 2012, 19. oktoobril 2012, 22. oktoobril 2012 ja 20. veebruaril 2013. Komisjonile laekusid märkused neljalt huvitatud isikult. So.Ge.A.AL, Ryanair, Airport Marketing Services Ltd. (edaspidi „AMS“) ja Unioncamere. Ryanairi seisukohad lisati turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise ajakohastatud aruandesse (edaspidi „turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2013. aasta aruanne“). Komisjon edastas huvitatud isikute märkused Itaaliale, kellele anti võimalus vastata. Itaalia tähelepanekud huvitatud isikute esitatud märkuste kohta saadi 6. septembril 2013 ja 13. novembril 2013.
- (24) Ryanairilt esitas oma seisukohad mitmel korral, nimelt 20. detsembril 2013, 17., 24. ja 31. jaanuaril 2014. Komisjon edastas kõik Alghero lennujaama puudutavad seisukohad Itaaliale 9. jaanuaril 2014 ja 5. veebruaril 2014. 24. veebruaril 2014 palus Itaalia tõlkida itaalia keelde Ryanairi esitatud seisukohad, mille komisjon oli edastanud talle 5. veebruari 2014. aasta kirjaga. 8. aprilli 2014. aasta kirjaga edastas komisjon Itaaliale Ryanairi esitatud seisukohtade taotletud itaaliakeelse versiooni.
- (25) 23. detsembri 2013. aasta kirjaga palus komisjon Itaalialt täiendavat teavet uurimisaluste meetmete kohta. Pärast esialgse tähtaja pikendamist esitas Itaalia 18. veebruaril 2014 osalise vastuse komisjoni teabenõudele. 4. märtsil 2014 tuletati Itaaliale meelde tema kohustust anda ammendav vastus kõigile talle komisjoni 23. detsembri 2013. aasta kirjaga esitatud küsimustele. Itaalia esitas nõutud teabe 25. märtsi 2014. aasta kirjaga.
- (26) 14. märtsil 2014 teavitas komisjon Itaaliat ja menetlusega seotud huvitatud isikuid, et komisjoni suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta (edaspidi „2014. aasta lennundussuunised“) ⁽⁶⁾ võeti vastu 20. veebruaril 2014, ja palus Itaalialt esitada märkused 20 tööpäeva jooksul alates 2014. aasta lennundussuuniste avaldamisest. Itaalia ei vastanud komisjoni 14. märtsi 2014. aasta kirjale.
- (27) Komisjon nõudis 21. märtsi 2014. aasta kirjaga Itaalialt täiendavat teavet. Pärast esialgse tähtaja pikendamist esitas Itaalia nõutud teabe 25. aprillil 2014 ja 8. mail 2014.
- (28) 2014. aasta lennundussuunised avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 4. aprillil 2014. Nendega asendati 2005. aasta suunised lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta (edaspidi „2005. aasta lennundussuunised“) ⁽⁷⁾.
- (29) 15. aprillil 2014 avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* teatis, milles kutsuti liikmesriike ja huvitatud isikuid esitama märkusi 2014. aasta lennundussuuniste kohaldamise kohta kõnealusel juhul ühe kuu jooksul alates avaldamise kuupäevast. So.Ge.A.AL esitas oma märkused 8. mail 2014. Ettevõtja So.Ge.A.AL märkused edastati Itaaliale 22. mail 2014.
- (30) Komisjon nõudis 26. mai 2014. aasta kirjaga Itaalialt täiendavat teavet. Itaalia edastas nõutud teabe 10. juunil 2014, 28. juulil 2014, 20. ja 27. augustil 2014, 1. ja 19. septembril 2014.

⁽⁵⁾ Vt allmärkus 1.

⁽⁶⁾ ELT C 99, 4.4.2014, lk 3.

⁽⁷⁾ ELT C 312, 9.12.2005, lk 1.

- (31) 11. septembri 2014. aasta kirjaga teavitas Itaalia komisjoni oma erakorralisest nõusolekust, et kõnealune otsus võetakse vastu ainult inglise keeles.

2. ÜLDTEAVE ALGHERO LENNUJAAMA KOHTA

- (32) Alghero lennujaam asub Itaalias Sardiinia saare loodeosas. Alghero rajati algselt sõjaväelennuväljana ja avati tsiviillennuks 1974. aastal. Lennujaama taristut ja rajatise omab riik asutuse *Ente Nazionale Aviazione Civile* (edaspidi „ENAC”) kaudu, mis on Itaalia riiklik tsiviillennunduse amet.
- (33) Mis puutub Alghero lennujaama ja teiste Sardiinia lennujaamade vahelisse kaugusse, asub Alghero lennujaam 128 km kaugusel Olbia lennujaamast, 133 km kaugusel Oristano lennujaamast, 225 km kaugusel Tortoli–Arbataxi lennujaamast ja 235 km kaugusel Cagliari lennujaamast ⁽⁸⁾. Itaalia väitel ei ole võimalik asendada Alghero lennujaama selle geograafilisest asendist ja transpordivõrgu (auto- ja raudteetransport) eripärast tingituna ühegi nimetatud naabruses asuva lennujaamaga.
- (34) Reisijatevedu lennujaamas suurenes 663 570 reisijalt 2000. aastal enam kui 1 miljoni reisijani 2005. aastal ja peaaegu 1,6 miljonini 2013. aastal.

Tabel 1

Reisijatevedu Alghero lennujaamas

Aasta	Reisijate-vedu
2000	663 570
2001	680 854
2002	803 763
2003	887 127
2004	997 674
2005	1 078 671
2006	1 069 595
2007	1 299 047
2008	1 379 791
2009	1 506 080
2010	1 387 287
2011	1 513 245
2012	1 512 954
2013	1 563 020

- (35) Alates 2000. aastast on Ryanair olnud peamine lennujaama kasutatav lennuettevõtja. Alates 2000. aastast on lennujaamas tegutsenud siiski ka teised lennuettevõtjad, sealhulgas teised odavlennuettevõtjad (Germanwings, Air Italy, Air Dolomiti, Air Vallée, Meridiana, Alpi Eagles, bmibaby, easyJet, Air One, Volare, Alitalia) ⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Vt <http://servizi.aci.it/distanze-chilometriche-web>.

⁽⁹⁾ Uurimise käigus teavitas Itaalia komisjoni, et Volare õigusjärglane on CAI Second S.p.A., Alitalia – Compagnia Aerea Italiana S.p.A. tütarettevõtja. Samuti ühines ettevõtjaga Alitalia – Compagnia Aerea Italiana S.p.A. Air One S.p.A.

- (36) Alghero lennujaamas kehtestatakse lennuettevõtjatel nõutavad tasud tavaliselt avalikustatud lennujaamatasude kava alusel, mis sisaldab järgmisi elemente: stardi- ja maandumistasu, reisijatasu, julgestustasu, pagasi läbivaatuse ja maapealse teeninduse tasu.

3. ALGHERO LENNUJAAMA HALDAMINE

3.1. So.Ge.A.AL

- (37) So.Ge.A.AL asutati 1994. aastal Alghero lennujaama haldava ettevõttena. Ettevõtte algkapital oli 200 miljonit Itaalia liiri (103 291,4 eurot), mille andsid täies mahus kohalikud avaliku sektori asutused. Suurem osa kapitalist kuulus (kas otseselt või kaudselt Società Finanziaria Industriale Regione Sardegna – SFIRS S.p.A. (edaspidi „SFIRS”) kaudu Sardiinia piirkonnale. SFIRS asutati Sardiinia piirkonna investeerimisetevõttena ⁽¹⁰⁾.
- (38) Kuigi ettevõtja So.Ge.A.AL kapitali koosseis on aastate jooksul muutunud, kuulub ettevõtte alates 1994. aastast täielikult avaliku sektori asutustele: Sassari kaubanduskoljale, Sassari provintsile, Sassari omavalitsusele, Alghero omavalitsusele, Sardiinia piirkonnale ja SFIRS S.p.A.-le.
- (39) 2010. aastal kuulus 80,20 % ettevõtja So.Ge.A.AL aktsiatest Sardiinia piirkonnale ja 19,80 % SFIRSile.

3.2. HALDUSKONTSESSIOON

- (40) 28. mail 2007 kirjutasid So.Ge.A.AL ja ENAC alla 40aastasele Alghero lennujaama haldamise ulatuslikule kontsessioonilepingule ⁽¹¹⁾ (edaspidi „kontsessioonileping”) ⁽¹²⁾. Enne 2007. aastat haldas Alghero lennujaama So. Ge.A.AL talle 11. veebruaril 1999 antud ajutise halduskontsessiooni alusel.
- (41) Itaalias annab lennujaama haldamise kontsessiooni ENAC äriplaani (mis hõlmab tegevuskava, investeerimiskava ning majandus- ja finantskava) jätkusuutlikkuse hindamise alusel. Tegevuskavas kirjeldab lennujaama haldaja majandusplaneerimise strateegiaid ja organisatsiooni struktuuri. Investeerimiskava koosneb lühikesest aruandest kavandatud meetmete ning nende tehnilise, majandusliku ja haldusliku teostatavuse kohta. Majandus- ja finantskava illustreerib lennujaama haldamise finantstasakaalu.
- (42) Kontsessioonilepingu artikli 8 kohaselt koosneb ettevõtja So.Ge.A.AL tulu järgmisest:
- a) lennujaama kasutamise tasud vastavalt Itaalia 5. mai 1976. aasta seadusele nr 324 ja selle hilisematele muudatustele;
 - b) õhuteede pidi transporditavate kaupade laadimise ja mahalaadimise tasud vastavalt Itaalia 16. aprilli 1974. aasta seadusele nr 117;

⁽¹⁰⁾ Sardiinia piirkonnale kuulub 100 % SFIRSi aktsiakapitalist. SFIRS valmistab ette piirkonna majandusliku ja sotsiaalse arengu kavad ja programmid ning suuniste projektid.

⁽¹¹⁾ Lennujaama taristu kuulub ENAC-le, kes käitab seda kas otse või annab kontsessioonide kaudu kolmandatele isikutele. Traditsiooniliselt oli Itaalias olemas neli lennujaama haldusmudelit: i) lennujaamad, mida haldas vahetult riik, kes vastutas kogu lennujaama taristu ehitamise ja hooldamise eest, kandis kõik kulud ja sai endale kogu tulu; ii) lennujaamad, mida hallati *ajutise* kontsessiooni alusel, millisel juhul võis lennujaama haldaja ajutise loa alusel kasutada lennujaama taristut ja jätta endale kommertstegevusest saadud tulu; iii) lennujaamad, mida hallati *osalise* kontsessiooni alusel, millisel juhul sai lennujaama haldaja endale kõik reisi- ja kaubaterminalide kasutamisest ja peamistest lennujaamateenustest saadud tulu (nt käitlemine), samas kui ENAC sai endale kogu lennujaamatasudest saadud tulu (maandumis- ja starditasud, lennukite parkimistasud ja reisijate pardale toimetamise tasud); iv) lennujaamad, mida hallati *ulatusliku* kontsessiooni alusel, millisel juhul vastutas lennujaama haldaja kogu taristu haldamise (sealhulgas lennuala) ja kõigi lennujaamateenuste osutamise eest ja sai endale kogu lennutegevusest saadud tulu kuni 40 aasta jooksul. Alates 2007. aastast võib ENAC anda ajutiselt *osaliste* kontsessioonide omanikele (sealhulgas need, kellele on antud taristu haldamine ülesandeks vaid *ajutiselt*) lennujaama juhtimise *ulatusliku* halduskorra alusel, piirates õiguse kasutada kasutamiseõigustest saadud tulusid kiireloomuliste meetmetega, mida nõuab lennujaama haldaja oma tegevuse elluviimiseks, nagu on sätestatud tegevuskavas (*Piano di interventi*).

⁽¹²⁾ Ministeeriumidevaheline dekreet nr 125 T kontsessiooni andmiseks ettevõtjale So.Ge.A.AL anti välja 3. augustil 2007.

- c) kontsessioonitasud julgestusteenuste eest, mis on kindlaks määratud kooskõlas Itaalia seadusega nr 248/2005 ja selle hilisemate muudatustega;
- d) tulu, mis saadakse otse või kaudselt lennujaama käitamisest, samuti seoses asjaoluga, et lennujaama ala ja rajatise kasutavad kolmandad isikud, nagu on sätestatud Itaalia dekreetseaduses nr 18/1999.
- (43) Lennujaama haldajad peavad maksuma lennujaama haldamise õiguse eest ENAC-le iga-aastast kontsessioonitasu summas ja menetluse järgi, mis on määratud kindlaks asjaomaste kehtivate seadustega (vt kontsessioonitasude kehtestamise üksikasjad põhjendustes 155–157).
- (44) Kontsessioonilepingu artikli 12 alusel peab lennujaama haldaja esitama igal aastal alates kontsessiooni andmise aastast ENAC-le aruande tegevuskava rakendamise seisu kohta. Peale selle peab lennujaama haldaja esitama ENAC-le heakskiidu saamiseks hiljemalt kuus kuud enne kontsessioonilepingu iga nelja-aastase perioodi lõppu äriplaani (sealhulgas investeerimiskava ja tegevuskava) järgmiseks nelja-aastaseks perioodiks. Kui lennujaama haldaja ei täida neid nõudeid, kohaldatakse karistusi.
- (45) Vastavalt kontsessioonilepingu artiklile 14a tühistatakse kontsessioon ja lõpetatakse lepingu õiguslik kehtivus järgmistel juhtudel: i) põhjenduses 44 nimetatud meetmete määratud tähtajaks rakendamata jätmine; ii) lennujaama haldaja hilineb rohkem kui kaksteist kuud võlgu oleva kontsessioonitasu maksmisega; iii) pankrot või iv) majanduslikku ja finantstasakaalu ei saavutata esimese nelja-aastase perioodi lõpuks.

3.3. AVALIKU SEKTORI ÜLESANDED

- (46) 18. veebruari 2014. aasta kirjas väitis Itaalia, et ettevõtja So.Ge.A.AL ei vii läbi avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvat tegevust⁽¹³⁾.
- (47) So.Ge.A.AL teeb siiski kättesaadavaks lennujaama ruumid, et riik saaks osutada teatavaid teenuseid oma avaliku võimu teostamisel, ja kannab kõnealuste alade hooldamise ja haldamisega seotud kulud.
- (48) 10. juuni 2014. aasta kirjaga⁽¹⁴⁾ muutis Itaalia oma seisukohta ja väitis, et kõnealuste lennujaama ruumide halduskulud kuuluvad avaliku sektori ülesannete hulka. Mis puutub õigusraamistikku, siis väitis Itaalia, et on olemas õigusnormid, mis panevad need kulud rangelt lennujaama haldajate õlule. Eelkõige on lennujaama haldaja kohustatud tegema ENAC-le ja teistele avalik-õiguslikele üksustele (õhupiiri politsei, tolliamet, finantsamet, merendusamet, õhu ja piiri tervisekaitse, Itaalia Punane Rist, tuletõrje, politsei) kättesaadavaks teatavad lennujaama alad ning kandma vastavad haldus- ja hoolduskulud⁽¹⁵⁾. Lennujaama haldajate kohustus teha lennujaama valdused ja ruumid avaliku sektori üksustele kättesaadavaks ja kanda vastavad kulud kehtestati Itaalia lennujaamade haldusõiguse andmise raamlepinguga, millele viidati Itaalia transpordi- ja navigatsiooniministeriumi 20. oktoobri 1999. aasta korralduses nr 12479, mis võeti kohaldamiseks vastu ministri 1997. aasta dekreediga nr 521. Asjaomased sätted võeti üle kontsessioonilepingusse, mille artikli 4 lõike 1 punktis c on kehtestatud lennujaama haldajale kohustus „viia läbi riigi vastutusallas olevat tegevust toetavaid toiminguid, päästetegevust ja tervishoiuteenuseid lennujaama ruumides”. Itaalia andmetel moodustasid So.Ge.A.AL nende alade hooldamisel aastatel 2000–2010 kantud tegevuskulud kokku 2 776 073 eurot⁽¹⁶⁾.
- (49) Peale selle väitis Itaalia, et 1 284 133 eurot uude terminali tehtud investeeringu kogukuludest kujutavad endast nende alade ehituskulud, mille So.Ge.A.AL on kohustatud tegema kättesaadavaks avaliku sektori üksustele ja mis liigituvad seetõttu samuti avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevuse läbiviimisel kantud kuludeks (vt ka põhjendus 86).

⁽¹³⁾ Seoses sellega tuleb komisjon meelde, et Euroopa Kohus on leidnud, et tegevust, mille eest oma avalik-õiguslike volituste tõttu vastutab tavaliselt riik, ei käsitata majandustegevusena ning selle suhtes ei kohaldata üldjuhul riigiabieeskirju. Vt selle kohta otsus kohtuasjas C-118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599, punktid 7 ja 8), otsus kohtuasjas C-30/87: Bodson/Pompes funèbres des régions libérées (EKL 1988, lk I-2479, punkt 18), otsus kohtuasjas C-364/92: SAT/Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43, punkt 30) ja otsus kohtuasjas C-113/07 P: Selex Sistemi Integrati vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2207, punkt 71).

⁽¹⁴⁾ Vastuseks komisjoni 26. mai 2014. aasta teabenõudele.

⁽¹⁵⁾ 2007. aasta kontsessioonilepingu artikli 4 lõiked 7 ja 8 ning artikkel 11.

⁽¹⁶⁾ Itaalia 10. juuni 2014. aasta kirja 22. lisa.

3.4. ETTEVÖTJA SO.GE.A.AL MAKSTUD KONTESSIOONITASUD

- (50) Ettevõtja So.Ge.A.AL aastatel 2000–2010 makstud kontsessioonitasud (haldamine ja turvateenused) on esitatud tabelis 2 ⁽¹⁷⁾.

Tabel 2

Ettevõtja So.Ge.A.AL aastatel 1998–2010 makstud kontsessioonitasud (eurodes)

Kirjeldus	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Halduskontsessiooni tasu ministeeriumile	139 572	166 505	243 880	266 205	312 950	371 912	418 358
Turvateenuste kontsessioonitasu	—	—	—	—	—	—	—
Kokku	139 572	166 505	243 880	266 205	312 950	371 912	418 358
Kirjeldus	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Kokku
Halduskontsessiooni tasu	473 836	119 197	171 019	232 130	267 009	171 005	2 643 514
Turvateenuste kontsessioonitasu	7 092	37 324	45 439	48 205	52 618	48 571	239 249
Kokku	480 928	156 539	216 458	280 335	319 627	219 575	2 882 763

3.5. ETTEVÖTJA SO.GE.A.AL FINANTSOLUKORD

- (51) Ettevõtja So.Ge.A.AL majandustulemused olid ajavahemikul 2000–2010 negatiivsed. Itaalia väitel olid ettevõtja kehvad majandustulemused lennujaama haldamiseks ulatusliku kontsessiooni andmisel tekkinud viivituse tagajärg. Pärast kontsessiooni andmist põhjustas majanduskriis järsu languse reisijate arvus, mis avaldas lennujaama tegevusele negatiivset mõju.
- (52) 2011. aasta augustis esitas Itaalia komisjonile aruande, milles hinnatakse Alghero lennujaama finantsolukorda ajavahemikul 2000–2010 (edaspidi „Accuracy aruanne“) ⁽¹⁸⁾. Accuracy aruande kohaselt olid ettevõtja So.Ge.A.AL iga-aastased majandustulemused järgmised.

Tabel 3

So.Ge.A.AL majandustulemused aastatel 2000–2010 (tuhandetes eurodes)

Aasta	Tulemus
2000	(32,2)
2001	(790,7)
2002	(47,3)
2003	(951,0)
2004	(2 981,7)

⁽¹⁷⁾ Lisaks lennujaama käitamise eest makstud kontsessioonitasule maksis So.Ge.A.AL alates 2005. aastast ka „julgestusteenuste kontsessioonitasu“ õiguse eest osutada lennujaamas julgestusteenuseid ja võtta nende eest tasu.

⁽¹⁸⁾ „Project Nuraghe – Il caso So.Ge.A.AL“, 29. august 2011, koostanud Accuracy, esitatud komisjonile Itaalia 31. augusti 2011. aasta kirja 1. lisas.

Aasta	Tulemus
2005	(2 064,7)
2006	(1 108,2)
2007	(1 800,8)
2008	(4 577,3)
2009	(12 404,1)
2010	(1 847,2)

- (53) Uurimise ajal esitas Itaalia komisjonile So.Ge.A.ALi ajavahemiku 2000–2010 aastaaruanded („Relazione sulla gestione del bilancio“) (¹⁹).
- (54) 2001. aastal teatas So.Ge.A.AL 1 530 960 048 Itaalia liiri suurusest kahjumist. Ka aastatel 2002 ja 2003 teatas So.Ge.A.AL negatiivsetest näitajatest.
- (55) So.Ge.A.AL lõpetas 2004. aasta 2 981 688 euro suuruse kahjumiga. Ettevõtte kahjum jätkas kasvu 2005. ja 2006. aastal. Lisaks registreeris ta 2007. aastal 1 801 000 euro suuruse kahjumi hoolimata sellest, et ettevõtjale anti 3. augustil 2007 lennujaama haldamiseks ulatuslik kontsessioon. 2007. aasta aruande kohaselt halvendasid ettevõtja So.Ge.A.AL majandustulemusi 2007. aastal ettenägematud sündmused.
- (56) 2008. aastal teatas So.Ge.A.AL 4 577 000 euro suurusest kahjumist ja 2009. aastal 12 404 126 euro suurusest kahjumist.
- (57) Oma 2009. aasta aruandes võttis So.Ge.A.AL teadmiseks, et 2007. aasta kontsessioonilepingu alusel peab ta jõudma kasumiläveni nelja aasta jooksul alates kontsessiooni andmisest. Arvestades oma kehva majanduslikku olukorda 2009. aastal, tegi So.Ge.A.AL ettepaneku koostada ja võtta vastu ajakohastatud äriplaani, mida ta nimetas vajalikuks, et viia prognoosid turul toimuvaga rohkem kooskõlla. Selles mõttes ei peetud Roland Bergeri koostatud äriplaani (vt põhjendused 64–70) piisavalt usaldusväärseks.
- (58) Lisaks teatati 2010. aastal 1 847 165 euro suurusest kahjumist. Teadaolevalt jätkasid liiklust käsitlevad arvud positiivset arengut isegi raskes majanduskeskkonnas, mida mõjutas vulkaanilise tuha kriis, mis tõi kaasa Euroopa õhuruumi ajutise sulgemise.

4. ÄRIPLAANID

- (59) Alates 1999. aastast on So.Ge.A.AL koostanud mitu äriplaani, millest tehakse lühikokkuvõtte põhjendustes 60–75.

4.1. 1999. AASTA ÄRIPLAAN

- (60) 1999. aasta äriplaani hõlmab ajavahemikku 1999–2007 kahes järjestikusel etapil:
- 1999–2001: sellel perioodil plaanis So.Ge.A.AL eelkõige suurendada kapitali, algatada ettevõtte erastamine, saada ulatusliku kontsessiooni, investeeringuid lennujaama taristusse, alustada kahe lennuettevõtja uute liinilendudega ning määratleda turundamise ja kommertstegevuse arengukava;
 - 2002–2007: see etapp kavandati pühendada kommertstegevuse arendamisele, tuginedes lennujaama täiustatud taristule.
- (61) Äriplaanis eeldati, et ulatuslik kontsessioon antakse 1999. aastal pärast ettevõtja So.Ge.A.AL kapitali suurendamist 6 miljardi Itaalia liirini.

(¹⁹) Itaalia 26. oktoobri 2012. aasta ja 18. veebruari 2014. aasta kiri.

- (62) Äriplaanis eeldati lennuühenduste mitmekesistamist, meelitades peamise majanduskasvu tõukejõuna ligi kaks kõige kiiremini kasvavat odavlennuettevõtjat. Üks lennuettevõtja pidi alustama lende Alghero lennujaamast liinil Alghero–Milano 1999. aastal ja teine pidi käivitama lennuliini Alghero – London 2000. aastal sagedusega kolm lendu nädalas, tegutsedes esimesel aastal alandatud teenustasudega.
- (63) Lennuliikluse prognoosid näitasid, et Alghero lennujaama läbilaskevõime kasvab 1 miljonilt reisijalt 2004. aastal kuni 1,1 miljoni reisijani 2007. aastal tänu uute lennuliinide avamisele kahe põhjenduses 62 nimetatud lennuettevõtja poolt, kes äriplaani koostamise ajal pidasid läbirääkimisi lennujaamateenuste lepingu üle ettevõtjaga So.Ge.A.AL.

4.2. ROLAND BERGERI PLAAN

- (64) 2004. aasta plaani koostas So.Ge.A.ALile konsultatsioonifirma Roland Berger (edaspidi „Roland Bergeri plaan”). Plaanis esitati üksikasjalik prognoos ajavahemikuks 2004–2008. Äriplaani peamised elemendid olid järgmised:
- a) odavlennuliikluse osakaalu suurendamine 20 %-lt 44 %ni lennujaama liikluse kogumahust, kuni 620 000 reisijani 2008. aastal;
 - b) muu kui lennundusega seotud tulu suurenemine 2,2 eurolt reisija kohta 5 euroni reisija kohta ⁽²⁰⁾;
 - c) lennundusega seotud tulu suurenemine 6,8 eurolt reisija kohta 2003. aastal 7,47/7,75 euroni reisija kohta 2008. aastal;
 - d) 42,6 miljonit eurot investeeringuid taristusse ja seadmetesse, millest 41,3 miljonit eurot kaetakse avaliku sektori vahenditest.
- (65) Et paremini mõista, kuidas Alghero lennujaam toimis võrdluses turuga, kõrvutati selle tulemusnäitajaid võrreldavate lennujaamade tulemustega:
- a) tulud maapealsetest käitlusteenustest ja lennundusvälisest tegevusest, nagu parkimine, rendiautod, kütuse müük, jaemüügi ja toitlustamise kontsessioonilepingud, jäid väidetavalt allapoole sektori keskmist; kulutused reisija kohta varieerusid poolest kuni ühe kolmandikuni väikestes lennujaamades registreeritust ja olid väiksemad kui viiendik suuremates lennujaamades tehtud kulutustest;
 - b) tulude kehva laekumist kinnitasid kulutused reisija kohta vastavuses Puglia lennujaamas tehtud kulutustega, kus registreeriti negatiivne tegevustulem;
 - c) tegevuskulud olid aga vastavuses parimate tulemustega tegutsenud Itaalia lennujaamadega.
- (66) Roland Bergeri plaanis väljatöötatud prognoosid kujutasid lennujaama haldaja tulevase tegevustulusid ja -kulusid kahe stsenaariumi alusel: lennuvälja areng ajutise kontsessiooni stsenaariumi järgi võrreldes ulatusliku kontsessiooni stsenaariumiga. Esimese stsenaariumi kohaselt eeldati, et lennujaam on jätkuvalt kahjumis kuni 2008. aastani, samas kui teise stsenaariumi kohaselt jõuaks lennujaam kasumiläveni juba 2005. aastal, tuginedes keskmiselt 7 % suuremale aastatulule ulatusliku kontsessiooni stsenaariumi puhul võrreldes ajutise kontsessiooni stsenaariumiga (peamiselt tänu suuremale tulule lennundusvälisest tegevusest – eeldati, et tõhusam reklaamiäri, autoparkla käitamine ja kütuse müük aitavad kaasa kommertstulu kasvule). Eeldati, et lennundustegevuse lõplikud majandustulemused on negatiivsed isegi ulatusliku kontsessiooni stsenaariumi puhul.
- (67) Roland Bergeri plaanis pandi maapealsete käitlusteenuste tulude alalaekumine peamiselt odavlennuliikluse arvele. Keskpikas perspektiivis prognoositi käitlemise jätkuvat kahjumlikkust isegi optimistlikust vaatenurgast. Prognoositi, et 2008. aastal kujuneb odavlennuliiklusele käitlusteenuste osutamisest tulenevalt saamata jäänud tulu suuruseks 3,2 miljonit eurot.

⁽²⁰⁾ Lennujaamad saavad peamiselt kahte liiki tulu: lennundustulu, mis tuleneb lennuettevõtjalt saadavatest tasudest nii õhusõidukite kui ka reisijatega seotud rajatiste kasutamise eest, ja kommertstulu, mis tuleneb lennujaama territooriumil toimuvast kommertstegevusest, sealhulgas jaekaubandus, parkimine, toitlustamine ja kontorite/kinnisvara rentimine.

- (68) Lähtudes Roland Bergeri kavast, pidi lennujaam eelneva languse peatamiseks ja kasumilaveni jõudmiseks pöörama põhitähelepanu kommertstulude suurendamisele punktini, kus ühe reisija tehtud kulutused muutuvad samasuguseks nagu võrreldavates lennujaamades (2,2 eurolt 5 euronis reisija kohta). Ajavahemikuks 2004–2008 prognoositi, et peamine vahend saada lennundusvälist tulu ja leevendada lennundusettevõttest saadud kahjumit, on odavlennuliiklus. Prognoosid näitasid 620 000 odavlennureisijat 2008. aastal.
- (69) Roland Bergeri plaanis märgiti ka seda, et lennujaama juhtimine ajutise kontsessiooni tingimustes nõuaks tegevuskahjumi katmiseks So.Ge.A.ALi rekaptaliseerimist.
- (70) Roland Bergeri plaani ajakohastati kaks korda, 2007. aastal ja 2008. aastal, et võtta arvesse sektori arengut. Ajakohastatud versioonides pakuti välja konkreetse meetmed lennujaama arendamiseks ajavahemikul 2008–2011, suurendades nii lennundustulusid – eeskätt seoses käitlustegevusega – kui ka lennundusväliseid tulusid.

4.3. KONTSESSIOONI ANDMIST KÄSITLEV ÄRIPLAAN

- (71) Ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaan, mis koostati, pidades silmas ulatusliku kontsessiooni andmist, kiideti heaks 2005. aasta septembris ja selles esitati tulude ja tulude prognoos lennujaama haldamise kontsessiooni 40 aasta kohta, eeldusel et kontsessioon antakse ettevõtjale So.Ge.A.AL 2006. aastal.
- (72) Aastase lennuliikluse prognoosid näitasid aasta-aastalt pidevat 4,5 % suurust kasvu kuni 2010. aastani, 2,6 % suurust kasvu aastatel 2011–2025 ja 3,78 % suurust kasvu aastatel 2006–2025, umbes 2 800 000 miljoni reisijaga 2045. aasta eel. Eelarves nähti ette lennundusväliste tulude suurenemine 2 929 000 eurolt 2006. aastal kuni 8 814 000 euronis 2045. aastal. Samuti eeldati, et lennundustulud suurenevad 9 288 000 eurolt 2006. aastal 29 587 000 euronis 40aastase perioodi lõpuks. Prognoosides eeldati 20 % lennundustulude vähenemist, kui lennujaam jõuab 2 miljoni reisija ülempiirini ja sellest tulenevalt tuleb turule täiendav maapealse teeninduse pakkuja kooskõlas ELi eeskirjadega maapealse teeninduse kohta Euroopa lennujaamades ⁽²¹⁾.
- (73) Aastateks 2006–2045 nähti ette 143,3 miljonit eurot kapitalikuluseid. Plaan sisaldas üksikasjalikku iga-aastaste kapitaliinvesteeringute kava ajavahemikuks 2006–2045 ja selles loetleti nende investeeringute rahastamisallikad (era- ja avalik sektor).

4.4. 2010. AASTA REORGANISEERIMIS- JA RESTRUKTUREERIMISKAVA

- (74) RAS kinnitas 2010. aasta reorganiseerimis- ja restruktureerimiskava 2010. aasta septembris. Kavas esitati So.Ge.A.AL 2000.–2010. aasta majandusolukorra põhjalik analüüs ja prognoositi ettevõtte elujõulisuse taastamist 2012. aastal, võttes arvesse ka ettevõtte 2010 aastaks kavandatud rekaptaliseerimist.
- (75) 2010. aasta reorganiseerimis- ja restruktureerimiskava kohaselt olid So.Ge.A.ALi kehvad tulemusnäitajad kuni 2010. aastani ebaõige juhtimise, ebapiisava maapealse käitlustegevuse, taristu puudujääkide ning ebapiisavate lennundus- ja lennundusväliste tulude tagajärg.

5. UURIMISALUSED MEETMED

- (76) Vastavalt 2007. aasta ja 2012. aasta otsusega algatatud ja laiendatud uurimises vaadeldi järgmisi meetmeid:

a) lennujaama haldaja So.Ge.A.AL kasuks võetavad meetmed:

- RASi ja teiste riiklike aktsionäride kapitalisüstid;
- RASi sissemaksed „sisseseade ja ehitustööde” jaoks;
- riigipoolne lennujaamataristu ja -seadmete rahastamine.

b) Võimalik abi mitmes alates 2000. aastast lennujaama kasutavate lennuettevõtjatega sõlmitud lepingus.

⁽²¹⁾ Nõukogu direktiiv 96/67/EÜ, 15. oktoober 1996, juurdepääsu kohta maapealse käitluse turule ühenduse lennujaamades (EÜT L 272, 25.10.1996, lk 36).

5.1. ETTEVÕTJA So.Ge.A.AL KASUKS VÕETUD MEETMED

5.1.1. Meede nr 1 – Kapitalisüstid

- (77) Itaalia õigusaktid nõuavad, et lennujaama haldajad säilitaksid veomahtudest sõltuvat kapitali miinimumtasest ⁽²²⁾; lennujaamade puhul, mille veomaht on 300 000 kuni 1 miljon reisijat, kehtestati nõutava miinimumkapitali suuruseks 3 miljonit eurot, samas kui 1–2 miljoni reisija puhul kehtestati künniseks 7,5 miljonit eurot. Uurimise ajal väitis Itaalia, et ettevõtja So.Ge.A.AL riiklike aktsionäride tehtud kapitalisüstide peamine eesmärk oli taastada ettevõtte kaotatud kapital riiklike õigusaktidega kehtestatud tasemel.
- (78) Itaalia esitatud teabe kohaselt süstisid ettevõtja So.Ge.A.AL riiklikud aktsionärid ajavahemikul 2000–2010 ettevõttesse uut kapitali mitmel korral järgmiselt ⁽²³⁾.

Tabel 4

Ettevõtja So.Ge.A.AL kapitaliga seotud toimingud

Aasta	Kirjeldus	So.Ge.A.AL aktsionäride koosolek	Kapitalisüst (eurodes)
2003	Kapitalisüst kahjumi tõttu kaotatud kapitali taastamiseks ja suurendamiseks 7 754 000 euron	9. mai 2003	5 198 000
2005	3 933 372,17 euro suurune süst kahjumi tõttu kaotatud kapitali taastamiseks	29. aprill 2005	3 933 372,17
2007	3 797 185 euro suurune süst kahjumi tõttu kaotatud kapitali taastamiseks	31. oktoober 2007	3 797 185
2009	5 649 535 euro suurune süst kahjumi tõttu kaotatud kapitali taastamiseks	26. jaanuar 2009	5 649 535
2010	12 508 306 euro suurune süst kahjumi tõttu kaotatud kapitali taastamiseks	21. mai 2010	12 508 306

5.1.2. Meede nr 2 – Sisseseade ja ehitustööde rahastamine

- (79) Itaalia esitatud teabe kohaselt sai So.Ge.A.AL aastatel 1998–2009 Sardiinia piirkonnalt sisseseadeid ja ehitustööde jaoks kogusummas 6 540 269 eurot.
- (80) Oma märkustes 2012. aasta otsuse kohta selgitas Itaalia, et sisseseade ja ehitustöödega seotud meetmete peamine eesmärk oli uuendada lennujaama taristut. Itaalia viitas Itaalia 11. veebruari 1994. aasta seaduse nr 109 („Legge quadro in materia di lavori pubblici”) artikli 2 lõikes 1 sätestatud riiklike ehitustööde (*lavoro pubblico*) üldmääratlusele ⁽²⁴⁾, nimelt „ehitustööd, lammutustööd, restaureerimine, renoveerimine ning hooldustööd ja sisseseade hooldus, sealhulgas keskkonnakaitse ja biotehnoloogia” ⁽²⁵⁾. Itaalia selgitas, et kõnealust rahastamist kasutati lõpuks reisiterminaliga seotud tööde, väliste teehenduste ümberehituse, õhusõidukite parkimisalade ümberehituse ja lennujaama käitamiseks vajalike seadmete hankimise rahastamiseks.

⁽²²⁾ Vt eelkõige ministri määruse nr 521/1997 artikkel 3.

⁽²³⁾ Itaalia 31. augusti 2011. aasta kiri, 7. ja 23. lisa. Riigipoolse rahastamise jaotus riiklike aktsionäride vahel, sealhulgas SFIRSi panused 2007., 2009. ja 2010. aastaks, on nimetatud kirja 1. lisas (Accuracy aruanne), lk 40.

⁽²⁴⁾ Itaalia 22. oktoober 2012. aasta kiri.

⁽²⁵⁾ See määratlus rakendati 12. aprillil 2006. aasta dekreetseaduse nr 163 artikli 3 lõikega 8 („Codice dei contratti pubblici relativi ai lavori, servizi e furniture”).

- (81) Tuginedes nendele selgitustele, analüüsis komisjon käesolevas otsuses tehtud hindamises sisseade ja ehitustööde (2. meede) rahastamist ning toetusi taristuinvesteeringutele (3. meede) koos kui meetmete kogumit taristu ja seadmete rajamise ja uuendamise rahastamiseks.

5.1.3. Meede nr 3 – Lennujaamataristu ja -seadmete rahastamine

- (82) Tabelis 5 antakse ülevaade aastatel 2000–2010 tehtud taristuinvesteeringutest, mida osaliselt rahastati avaliku sektori vahenditest ⁽²⁶⁾.

Tabel 5

Taristuinvesteeringud 2000–2010

Investeering	Riikliku rahastamise siduva kohustus võtmise kuupäev	Investeeringukulud (eurodes)	Riiklik rahastamine (eurodes)	Riikliku rahastamise allikas
Uus väljuvate lendude ala	1994	109 773,59	109 774	RAS
Saabuvate lendude ala ümberehitus („Ristrutturazione zona arrivi”)	1996	1 442 990,23	1 350 812	RAS
Uus terminal	1997	17 325 483,05	15 012 344,72	ENAC
Ruleerimistee sillutise uuendamine	1997	4 175 608,09	3 861 392	ENAC
Külgmised turvatsoonid	1998	429 894,54	417 102	RAS
KOKKU	andmed puuduvad	23 483 749,5	20 751 424,72	ENAC
Pagasi röntgenkontrolli süsteem	2003	208 782,99	191 082,99	ENAC
Vana reisiterminali ümberehitus („Ristrutturazione vecchia aerostazione passeggeri”)	2003	2 406 862,57	1 623 967	ENAC
Perrooni uuendamine	2003	7 499 177,02	6 905 599	ENAC
Ruleerimistee uuendamine	2003	7 287 065,75	6 755 162	ENAC
Lennuraja uuendamine	2003	6 702 055,64	6 323 883	ENAC
Perimeetri kontrolli süsteem	2003	6 073 054,61	5 951 919	ENAC
Lõhkekehade avastamise seadmed („Carrello antideflagrante”)	2004	76 001,29	76 000	ENAC
KOKKU	andmed puuduvad	53 736 749,37	48 579 036,23	andmed puuduvad

⁽²⁶⁾ Itaalia 8. mai 2014. aasta kiri.

- (83) Peale selle andis Sardiinia piirkond ajavahemikul 2000–2010 ettevõtjale So.Ge.A.AL otsetoetusi seadmete soetamiseks (sisekommunikatsiooni seadmed, tarkvara, sõidukid jne) kogusummas 4 680 281,44 eurot.
- (84) Itaalia andmetel ⁽²⁷⁾ võeti seaduslik riikliku rahastamise kohustus summas 25 431 706,16 eurot enne 2000. aastat, nimelt kohtuasjas *Aéroports de Paris* tehtud otsuse päeval ⁽²⁸⁾. Eelkõige:
- a) riiklik rahastamine, mille sätestas CIPE ⁽²⁹⁾ 29. augusti 1997. aasta otsusega: vahendeid kasutati uue reisiterminali ehitamiseks ja ruleerimistee uuendamiseks;
- b) Sardiinia piirkonna ja transpordiministeeriumi vahel 5. augustil 1996. aastal sõlmitud raamlepingu, Itaalia 29. jaanuari 1994. aasta piirkondliku seaduse nr 2 ja 15. veebruari 1996. aasta piirkondliku seaduse nr 9 alusel ettevõtjale So.Ge.A.AL eraldatud piirkondlikud rahastamisvahendid: vahendid suunati vana terminali ümberehitusse ja külgmiste turvatsoonide ehitusse. Lisaks eraldati nimetatud piirkondlike seaduste alusel So. Ge.A.ALile piirkondlikke vahendeid seadmete rahastamiseks.
- (85) Itaalia väitel vastutas enne ulatusliku kontsessiooni andmist 2007. aastal taristuinvesteeringute eest riik, samas kui lennujaama haldaja oli vaid riigilt heakskiidu saanud taristutööde teostaja.
- (86) Samuti väitis Itaalia 10. juuni 2014. aasta kirjas ⁽³⁰⁾, et uude terminali tehtud investeeringu kogukulu 1 284 133 eurot liigitub avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevuse läbiviimisel kantud kuluks, sest see vastab nende terminalialade ehituskuludele, mille So.Ge.A.AL on kohustatud tegema kättesaadavaks avaliku sektori asutustele (vt ka põhjendus 49).

5.2. LENNUJAAMA KASUTAVAJD LENNUETTEVÕTJAJD SOOSIVAD MEETMED

- (87) Uurimine hõlmab mitmeid lepinguid, mille So.Ge.A.AL sõlmis eri lennuettevõtjatega, kes käitavad lende Alghero lennujaamast, mille puhul pidas komisjon 2007. aasta ja 2012. aasta otsuses võimalikuks, et need kujutavad endast riigiabi asjaomastele lennuettevõtjatele.
- (88) Itaalia väitel pidas lepinguläbirääkimisi lennuettevõtjatega So.Ge.A.AL-i peadirektor, kes andis läbirääkimiste seisust ja lepingute sisust aru juhatusale. So.Ge.A.AL-i juhatus kiitis lepingute tingimused enne allkirjastamist heaks ⁽³¹⁾.

5.2.1. Meede nr 4 – Lepingud, mille So.Ge.A.AL sõlmis ettevõtjaga Ryanair/AMS

- (89) Alates 2000. aastast on Ryanair olnud Alghero lennujaama peamine lennuettevõtja. Ühelt poolt Ryanairi ja tema tütarettvõtja AMS ja teiselt poolt ettevõtja So.Ge.A.AL vahel on sõlmitud kahte liiki lepinguid.
- i. Lennujaamateenuste lepingud
- (90) Ettevõtjate Ryanair ja So.Ge.A.AL vahel alates 2000. aastast sõlmitud lennujaamateenuste lepingutes sätestati tingimused Ryanairi tegutsemiseks Alghero lennujaamas ja lennuettevõtja makstavad lennujaamatasud. Ryanair kohustus saavutama eelnevalt kindlaksmääratud lendude/reisijate arvu eesmärgid, mille eest So.Ge.A.AL maksab tulemustasu. Juhuks, kui neid eesmäärke ei täideta täies mahus, kehtestati trahvid.
- ii. Turundusteenuste lepingud
- (91) Turundusteenuste lepingud on seotud Alghero sihtkoha reklaamimisega Ryanairi ametlikul veebisaidil. Alates 2006. aastast allkirjastati need lepingud 100 % ettevõtjale Ryanair kuuluva tütarettvõtjaga AMS ja sõlmiti samal päeval, kui Ryanair kirjutas alla lennujaamateenuste lepingutele.

⁽²⁷⁾ Itaalia 8. mai 2014. aasta kiri.

⁽²⁸⁾ Kohtuasi T-128/89: *Aéroports de Paris vs. komisjon* (EKL 2000, lk II-3929).

⁽²⁹⁾ Comitato interministeriale per la programmazione economica.

⁽³⁰⁾ Vastuseks komisjoni 26. mai 2014. aasta teabenõudele.

⁽³¹⁾ Itaalia 18. veebruar 2014. aasta kiri, A lisa.

- (92) Põhjendustes 93–109 teeb komisjon kokkuvõtte ettevõtjate So.Ge.A.AL ja Ryanair/AMS vahel sõlmitud lepingute peamistest sätetest (lennujaamateenuste lepingud ja turundusteenuste lepingud).

5.2.1.1. 2000. aasta lennujaamateenuste leping ettevõtjaga Ryanair

- (93) Esimene Ryanair ja So.Ge.A.AL-i vaheline lennujaamateenuste leping sõlmiti 22. juunil 2000 kümneks aastaks.
- (94) 2000. aasta lennujaamateenuste lepingu kohaselt pidi Ryanair käitama vähemalt ühte Londoni ja Alghero vahelist edasi-tagasi lennu päevas ja maksma ettevõtjale So.Ge.A.AL [...] Itaalia liiri suuruse summa (*) edasi-tagasi lennu kohta. Samuti pidi Ryanair esitama igal aastal müügi- ja turundusplaani ning näitama ära lennuliini käitamise tulemused ja arenguväljavaated.
- (95) So.Ge.A.AL kohustus osutama ettevõtjale Ryanair terminali- ja käitlusteenuseid. Lennujaama haldaja pidi „maksma või laenama” igakuise summa, mis on võrdne summaga, mida Ryanair peab maksma käitamistasudeks, ülemmääraga lepingu esimesel aastal. Samuti kohustus So.Ge.A.AL maksma igal aastal ettevõtjale Ryanair kindla summa ja lisasumma juhul, kui tema lennuplaani lisatakse teine edasi-tagasi lend.

5.2.1.2. 2002. aasta lennujaamateenuste ja turundusleping ettevõtjaga Ryanair

- (96) Ryanair allkirjastas 25. jaanuaril 2002 ettevõtjaga So.Ge.A.AL teise lennujaamateenuste lepingu, mis asendas 2000. aasta lennujaamateenuste lepingu ja hõlmas ajavahemikku 1. jaanuarist 2002 kuni 31. detsembrini 2012. Lepingu kohaselt pidi Ryanair maksma käitlusteenuste eest ettevõtjale So.Ge.A.AL [...] eurot edasi-tagasi lennu kohta. Ryanair pidi maksma lennujaamatasud ja julgestustasud vastavalt avaldatud tasumäärade tabelile.
- (97) Samal kuupäeval allkirjastasid So.Ge.A.AL ja Ryanair turunduslepingu, mis hõlmas sama perioodi nagu 2002. aasta lennujaamateenuste leping. Ryanair kohustus läbi viima reklaami- ja müügiedendustegevust oma veebisaidil ja omal valikul teistes meediakanalites, et edendada Alghero–Londoni vahelist lennuühendust, konsulteerides seejuures ettevõtjaga So.Ge.A.AL. Selle lepingu kohaselt pidi So.Ge.A.AL maksma turundustasu [...] eurot esimese iga päev aasta ringi toimuva edasi-tagasi lennuühenduse eest igal liinil ning [...] eurot teise iga päev ainult suvel toimuva edasi-tagasi lennuühenduse eest igal liinil.

5.2.1.3. 2003. aasta lennujaamateenuste ja turundusleping ettevõtjaga Ryanair

- (98) 1. septembril 2003 kirjutasid So.Ge.A.AL ja Ryanair alla uuele üheteistkümneaastasele lennujaamateenuste lepingule (võimalusega pikendada lepingut veel kümneks aastaks), mis asendas 2002. aasta lennujaamateenuste lepingu.
- (99) 2003. aasta lennujaamateenuste lepingu kohaselt pidi Ryanair jätkama lende Londonisse ja sõltuvalt varasemate lepingute edukusest liiklusvoogude mõttes pidi Ryanair käivitama uue igapäevase lennu Frankfurt-Hahni vahel või Ryanairi võrgustiku mis tahes muusse punkti. Ryanair pidi maksma käitlusteenuste eest ettevõtjale So.Ge.A.AL [...] eurot edasi-tagasi lennu kohta. Lennuettevõtja omakorda pidi maksma lennujaamatasud ja julgestustasud vastavalt avaldatud tasumäärade tabelile.
- (100) 1. septembril 2003 kirjutati alla ka turundusteenuste lepingule, mis hõlmas sama ajavahemikku nagu 2003. aasta lennujaamateenuste leping. Lepingu kohaselt pidi So.Ge.A.AL maksma turundustasu i) [...] eurot aastas esimese iga päev aasta ringi toimuva edasi-tagasi lennuühenduse eest igal rahvusvahelisel liinil, ii) [...] eurot teise iga päev ainult suvel toimuva edasi-tagasi lennuühenduse eest igal liinil ja iii) ühekordse sissejuhatava turundustasu [...] eurot seoses iga muu kui Londoni liini käitamise eest esimesel aastal ja edaspidi [...] eurot iga uue liini käitamise eest teisel ja kolmandal aastal.
- (101) Ryanair pidi jätkama oma igapäevast regulaarset reisilennuteenust Alghero ja Londoni vahel ning alustama lennureisiteenuste pakkumist Alghero ja Frankfurt-Hahni ja/või mis tahes muude Ryanairi võrgustiku punktide

(*) Teabe kohta kehtib ametisaladuse hoidmise kohustus.

vahel (edaspidi „teenused“). Samuti oli Ryanair kohustatud osutama, konsulteerides ettevõtjaga So.Ge.A.AL, kõiki teenuseid ja viima läbi tegevust, mida tavaliselt pakuvad reklaami-, müügiedendus- ja suhtekorraldusettevõtted, kes tegutsevad samas valdkonnas, näiteks (loetelu ei ole ammendav):

- veebilinkide ja Ryanairi veebisaidi kujundus, korraldus, tootmine, arendus, kontrollimine, rakendamine, hooldus ja ajakohastamine ning mis tahes muude meetmete rakendamine, mida Ryanair peab sobivaks reklaamivahendite loomisel, hooldamisel ja/või edendamisel seoses klientide interneti kaudu tehtud broneeringutega lendudeks Alghero lennujaamast ja Alghero lennujaama;
- internetile kohandatud inglisis- ja muukeelsete (vajaduse korral) reklaamide kujundamine ning müügiedendus ja suhtekorraldus, mis sobib klientide teavitamiseks teenustest, saavutatud teadlikkuse hoidmiseks ja/või edendamiseks interneti kaudu;
- reklaammaterjalide kujundamine, korraldus ja tootmine või mis tahes muu asjakohase teenuste müügiedenduse meetod;
- reklaammaterjalide kujundamine, korraldus ja tootmine või mis tahes muu asjakohane Ühendkuningriigis ja mis tahes muus riigis, kus Ryanair avab lennuteenuse liini, Alghero lennujaama reklaamiv meetod;
- ajakirjanduse harimine seoses teenustega ja läbi selle üldsuse mõjutamine, neile Alghero lennujaama ümbritseva piirkonna tutvustamine ja nende innustamine lendama kõnealustel liinidel;
- So.Ge.A.ALi pakutud ja Ryanairi heakskiidetud veebisaidi linkimine Ryanairi veebisaidiga, tingimusel et kõnealune veebisait ei sisalda otsest veebipõhist hotelli või rendiauto reserveerimise funktsiooni.

5.2.1.4. 2006. aasta lennujaamateenuste leping ettevõtjaga Ryanair ja turundusleping ettevõtjaga AMS

- (102) 3. aprillil 2006 sõlmiti uus lennujaamateenuste leping So.Ge.A.ALi ja Ryanairi vahel, mis asendas 2003. aasta lennujaamateenuste lepingu ja mis oli jõus alates 1. jaanuarist 2006 kuni 31. detsembrini 2010, võimalusega pikendada lepingut veel viieks aastaks.
- (103) Selle lepinguga oli seotud lisaleping, mis sõlmiti 3. aprillil 2006 ajavahemikuks 1. jaanuarist 2006 kuni 31. detsembrini 2010, millega sätestati üldised reisijate arvu eesmärgid, mille Ryanair pidi saavutama, ja tulemustasu, mida So.Ge.A.AL pidi maksuma. Lepingus sätestati ka trahvid, mida Ryanair pidi maksuma reisijate arvu suhtes püstitatud eesmärkide täitmatajätmise korral.
- (104) 2006. aasta turundusleping sõlmiti ettevõtjaga AMS (mitte ettevõtjaga Ryanair) 3. aprillil 2006 ja see hõlmas sama ajavahemikku nagu lennujaamateenuste leping. Leping põhines Ryanairi võetud kohustusel käitada teatavaid ELi liine ja täita teatavad reisijate arvuga seotud eesmärgid. AMS pakkus ettevõtjale So.Ge.A.AL veebipõhiseid reklaamiteenuseid [...] euro eest aastas.

5.2.1.5. 2010. aasta lennujaamateenuste leping ettevõtjaga Ryanair ja turundusleping ettevõtjaga AMS

- (105) 2010. aasta alguses väljendasid So.Ge.A.AL ja Ryanair kavatsust uuendada oma olemasolevate suhete tingimusi, rääkides läbi uue lepingu, ja allkirjastasid 10. märtsil 2010 vastastikuse mõistmise memorandum. Vastastikuse mõistmise memorandumis märgitakse, et „alates 2010. aasta märtsist peavad Ryanair ja So.Ge.A.AL heas usus läbirääkimisi eesmärgiga määratleda uuesti oma partnerluse tingimused ja sätted“.
- (106) Seejärel allkirjastasid So.Ge.A.AL ja Ryanair selle alusel 20. oktoobril 2010 uue lennujaamateenuste lepingu, mis asendas 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu. Selles lepingus kehtestati uued tasud ja stiimulite struktuur ajavahemikuks 1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2013, võimalusega pikendada lepingu esialgse kehtivusaja lõppemisel seda veel viieks aastaks.
- (107) So.Ge.A.AL kohustus maksuma tulemustasusid lendude sihtarvu ja reisijateveo teatava mahu saavutamise eest, samas kui Ryanair kohustus maksuma käitlustasusid ja lennujaamatasusid ning viima läbi müügiedenduse ja avalike suhetega seotud tegevust.

- (108) Samal päeval allkirjastati turundusleping neljaks aastaks, võimalusega pikendada seda veel neljaks aastaks. AMS pakkus ettevõtjale So.Ge.A.AL veebipõhiste reklaamiteenuste paketti järgmiste iga-aastaste tasumääradega: [...] eurot 2010. aastal; [...] eurot 2011. aastal; [...] eurot 2012. aastal; [...] eurot 2013. aastal. Nagu ka 2006. aastal, põhines turundusleping Ryanairi võetud kohustusel käitada teatavaid ELi liine ja täita teatavad reisijate arvuga seotud eesmärgid.
- (109) Komisjoni nõudmisel esitas Itaalia ettevõtjaga Ryanair sõlmitud kokkulepete kasumlikkuse tagantjärele koostatud eelanalüüsi, mis põhines lisakuludel ja -tuludel, mida võiks mõistlikult oodata turumajanduse tingimustes tegutsevalt ettevõtjalt, kes tegutseb ettevõtja So.Ge.A.AL asemel iga kõnealuse lepingu sõlmimise ajal uurimisperioodi jooksul, st aastatel 2000–2010 (edaspidi „turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2014. aasta aruanne“) ⁽³²⁾. Itaalia väitel eeldas So.Ge.A.AL lepingute sõlmimise ajal, et lepingud ettevõtjaga Ryanair on lennujaamale kasulikud.

5.2.2. Meede nr 5 – Lepingud teiste lennuettevõtjatega

- (110) 2012. aasta otsuse vastuvõtmise ajal märkis komisjon, et So.Ge.A.AL on nähtavasti teinud lennujaamatasudelt soodustusi peale Ryanairi ka teistele lennuettevõtjatele. Kuigi komisjon oli teadlik, et So.Ge.A.AL oli sõlminud turunduslepinguid ka teiste lennuettevõtjatega, esitati selles etapis komisjonile nende lepingute kohta ebapiisavat teavet.
- (111) 18. veebruari 2014. aasta kirjaga esitas Itaalia komisjonile kasumlikkuse analüüsi, mis põhines ettevõtjatega Alitalia, Meridiana ja Volare sõlmitud lepingute järelandmetel, näitamaks, et lennujaama seisukohast oli nende lennuettevõtjatega lepingute sõlmimine majanduslikult põhjendatud. Sellel kuupäeval ei esitatud ühtegi analüüsi ettevõtjaga Germanwings sõlmitud lepingu kohta.
- (112) Seejärel esitas Itaalia 25. märtsi 2014. aasta kirjaga komisjonile analüüsi nende lepingute kasumlikkusest, mille So.Ge.A.AL sõlmis lennuettevõtjatega Air One/Alitalia, Meridiana, Volare ja Germanwings, millega püüti näidata, et need lepingud olid eelhindangute kohaselt So.Ge.A.AL jaoks kasulikud.
- (113) Lõpuks, 10. juunil 2014 esitas Itaalia komisjonile ettevõtjate So.Ge.A.AL ning bmimaby, Air Vallée ja Air Italy vahel sõlmitud käitluslepingute eeldatava kasumlikkuse analüüsi.
- (114) Käesoleva juhtumi puhul uuritavad lepingud, mille So.Ge.A.AL sõlmis muude lennuettevõtjatega kui Ryanair, on nimetatud põhjendustes 115–132.

5.2.2.1. Lepingud ettevõtjatega Germanwings, Volare, Meridiana ja Alitalia

- (115) So.Ge.A.AL sõlmis käitluslepingud ja turunduslepingud ettevõtjatega Germanwings, Volare, Meridiana ja Alitalia.

i. Germanwings

- (116) Ettevõtjate Germanwings ja So.Ge.A.AL vaheline käitlusleping allkirjastati 19. märtsil 2007 ja selle kohaldamise alguseks määrati 25. märts 2007. Selle lepingu kohaselt pidi Germanwings maksma käitlusteenuste eest ettevõtjale So.Ge.A.AL [...] eurot edasi-tagasi lennu kohta.
- (117) 25. märtsil 2007 allkirjastasid Germanwings ja So.Ge.A.AL turunduslepingu, millega lennuettevõtja kohustus käitama teatavaid ELi liine ja täitma teatavad eesmärgid seoses reisijate arvu ja lendude sagedusega. Leping pidi kehtima alates 25. märtsist 2007 kuni 31. oktoobrini 2009. Siiski käitas Germanwings lende Alghero lennujaamast ainult 2007. aastal. Itaalia väitel otsustas lennuettevõtja lõpetada lennud Alghero lennujaamast, sest ei suutnud tekitada kasumilaveni jõudmiseks piisavat lennuliiklust.
- (118) Turunduslepinguga sätestati [...] euro suurune nn starditasu, mille So.Ge.A.AL pidi maksma ettevõtjale Germanwings, et „reklaamida Alghero lennujaama väljalendavate reisijate hulga suurendamisel, avades uue lennuliini“.

⁽³²⁾ Itaalia 18. veebruari 2014. aasta kiri.

(119) Turunduslepingus sätestati ka tulemustasud, mida So.Ge.A.AL pidi maksuma ettevõtjale Germanwings, kui lennuettevõtja täidab kehtestatud veoesmärgid. Lepingus sätestati ka trahvid, mida Germanwings pidi maksuma ettevõtjale So.Ge.A.AL juhul, kui lennuettevõtja kas tühistab 10 % oma lendudest või ei täida kehtestatud veoesmärke.

ii. Volare

(120) 29. novembril 2007 allkirjastasid Volare ja So.Ge.A.AL käitlus- ja turunduslepingu.

(121) Käitluslepingus sätestati reisijate ja lendude arvu eesmärgid, mida lennuettevõtja pidi igal aastal täitma, ja vastavad tulemustasud, mida pidi maksuma So.Ge.A.AL.

(122) Turunduslepingus sätestati aastane [...] euro suurune turundustasu, mida lennujaama haldaja pidi maksuma „reklaamitoetusena esimesel tegevusaastal”. Turunduslepingut kohaldati alates 28. oktoobrist 2007 kuni 31. oktoobrini 2010.

iii. Meridiana

(123) Meridiana käitis lende Alghero lennujaamast 2000., 2001. ja 2010. aastal.

(124) 2000. ja 2001. aastal ei pakkunud Meridiana regulaarset lennuühendust, vaid ainult tellimuspõhist tšarterlennuteenust. Seetõttu ei sõlmitud So.Ge.A.AL ja Meridiana vahel ühtegi ametlikku käitluslepingut. Lennuettevõtja maksis ettevõtjale So.Ge.A.AL kõigi teenuste eest avalikustatud lennujaamatasusid.

(125) Meridiana ei käitanud aastatel 2002–2010 lennujaamast lende. 2010. aastal hakkas Meridiana korraldama lende lennujaamast ja allkirjastas ettevõtjaga So.Ge.A.AL nii turundus- kui ka käitluslepingu.

(126) Käitlusleping allkirjastati 28. aprillil 2010 ja see hõlmas ajavahemikku 2010. aasta aprillist 2011. aasta aprillini. Lepingu kohaselt pidi Meridiana maksuma käitlusteenuste eest ettevõtjale So.Ge.A.AL [...] eurot edasi-tagasi lennu kohta.

(127) Turundusleping allkirjastati 20. oktoobril 2010 ja see hõlmas ajavahemikku 2010. aasta juunist 2010. aasta oktoobrini. Lepingus sätestati [...] euro suurune ühekordne tasu (v.a käibemaks), mille So.Ge.A.AL pidi maksuma ettevõtjale Meridiana seoses lennuliinide avamisega Milanosse või Milanost, Veronasse või Veronast ja Barisse või Barist 2010. aasta suvel. Maksmine sõltus sellest, kas Meridiana täidab teatavad lennuliiklusega seotud eesmärgid. Itaalia väitel pidas So.Ge.A.AL ajal, mil ettevõtjaga Meridiana sõlmitud lepingut kohaldati tagasiulatuvalt, lennuettevõtjaga läbirääkimisi sarnaste tingimuste üle, mis lisati lõpuks allkirjastatud lepingusse. Sellega seoses esitas Itaalia komisjonile 7. juuni 2010. aasta kuupäevaga lepingu projekti, mille üle Meridiana ja So.Ge.A.AL tollal läbirääkimisi pidasid.

iv. Air One/Alitalia

(128) Kuni 2010. aastani ei sõlminud Air One/Alitalia ettevõtjaga So.Ge.A.AL ühtegi ametlikku lepingut ja maksis ettevõtjale So.Ge.A.AL kõigi lennujaamasteenuste eest avalikustatud lennujaamatasusid. Kuni 2010. aastani ei osutanud So.Ge.A.AL ettevõtjatele Air One/Alitalia maapealseid käitlusteenuseid.

(129) 2010. aastal hakkas So.Ge.A.AL osutama ettevõtjatele Air One/Alitalia maapealseid käitlusteenuseid. See tõi kaasa käitluslepingu sõlmimise Air One/Alitalia ja So.Ge.A.AL vahel. Seoses sellega, et Air One/Alitalia alustas rahvusvaheliste liinide käitamist Alghero lennujaamast, sõlmisid kaks osapoolt ka turunduslepingu.

(130) Turundusleping allkirjastati 20. oktoobril 2010 ja see hõlmas ajavahemikku 7. juunist 2010 kuni 30. septembrini 2010. Itaalia esitas komisjonile 2010. aasta mais lepingu projekti, mille üle Alitalia ja So.Ge.A.AL tollal läbirääkimisi pidasid. Sõlmitud lepinguga määrati ühekordne tasu turundamise eest summas [...] eurot, mille Air One/Alitalia saab sellel perioodil turundusteenuste pakkimise eest ettevõtjale So.Ge.A.AL, võimalusega pikendada lepingut 2011. ja 2012. aastani.

- (131) Ettevõtjate Air One/Alitalia ja So.Ge.A.AL vaheline käitlusleping allkirjastati 30. novembril 2010 kuueks aastaks ja selles määrati kindlaks käitlustasud, mida Air One/Alitalia pidi maksma ettevõtjale So.Ge.A.AL riigisiseste ja rahvusvaheliste marsruutide eest.

5.2.2.2. Käitluslepingud teiste lennuettevõtjatega

- (132) Komisjon uuris ka maapealse teeninduse lepinguid, mille So.Ge.A.AL sõlmis ettevõtjatega Air Italy, Bmibaby ja Air Vallée. Lepingud sõlmiti kestusega alates ühest kuust (Air Vallée) kuni rohkem kui kaks aastat (Air Italy) ja nendes määrati käitlustasud, mida lennuettevõtjad pidid maksma.

Tabel 6

Käitluslepingud ettevõtjatega Air Italy, Bmibaby ja Air Vallée

Sõlmimise kuupäev	Lennuettevõtja	Lepinguperiood
28.5.2008	Air Italy	1.6.2008–31.12.2010
29.7.2010	Bmibaby	29.5.2010–30.9.2010
2010	Air Vallée	9.8.2010–30.8.2010

6. ECORYSI ARUANNE

- (133) Uurimise käigus palus komisjon Ecorysil koostada aruanne ettevõtja So.Ge.A.AL majandustulemuste kohta ja teha kindlaks, kas lennujaama haldaja käitus lennuettevõtjatega lepinguid sõlmides turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Ecorysi aruanne esitati 30. märtsil 2011.
- (134) Ecorysi aruandes järeldati, et So.Ge.A.ALi käitumine vastas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Ecorys leidis, et äristrateegia, mida So.Ge.A.AL järgis, kandis vilja. Kõnealune strateegia nägi ette, et lennujaama haldaja esitab lennujaama juhtkonnale ulatusliku kontsessiooni taotluse, et terminali läbilaskevõimet suurendatakse ja odavlennuettevõtjatega sõlmitakse kokkulepped eesmärgiga stimuleerida rahvusvahelisi liiklusvooge. Ecorys tegi järelduse, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte seisukohast oli lepingute sõlmimine ettevõtjaga Ryanair mõistlik otsus selles mõttes, et need lepingud tagasid liikluse olulise kasvu, mis pidi eeldatavalt tekitama nii lennundusalast kui ka lennundusvälist tulu. Ecorysi väitel võis So.Ge.A.AL mõistlikult eeldada, et pikas perspektiivis ületab sellistest lepingutest tulenev kasu lisakulud.

7. MENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

7.1. ETTEVÕTJALE So.Ge.A.AL ANTUD ABI OLEMASOLU

- (135) Mis puutub lennujaama haldajale antud võimalikku abisse, märkis komisjon, et enne kohtuotsust kohtuasjas *Aéroports de Paris* ei liigitatud lennujaama taristu arendamist ja käitamist majandustegevuseks aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses⁽³³⁾. Et kõnealustest meetmetest osa kohta langetati otsus enne 2001. aastat, märkis komisjon, et ta peab hindama, kas need tulenesid õiguslikult siduvatest kohustustest, mis võeti enne otsuse tegemist kohtuasjas *Aéroports de Paris*, nimelt enne 12. detsembril 2000⁽³⁴⁾, ja jäävad seega riigiabiesskirjade kohaldamisalast välja.

⁽³³⁾ Viidatud otsus kohtuasjas *Aéroports de Paris*. Vt ka komisjoni suunised EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 ning EMÜ asutamislepingu artikli 61 kohaldamise kohta lennundussektoris (EÜT C 350, 10.12.1994, lk 5).

⁽³⁴⁾ Vt komisjoni otsus, 21. märts 2012, mis käsitleb kohtuasja C-76/2002: *Avantages consentis par la Région Wallonne et Brussels South Charleroi Airport à la compagnie aérienne Ryanair*; komisjoni otsus, 25. aprill 2012, riigiabi nr SA.33961, *Plainte Air France – Aéroport de Nîmes*, kohta.

- (136) Komisjon tuletas meelde, et kirjeldatud tegevuse rahastamine ulatuses, mille eest seoses oma avalik-õiguslike volitustega vastutab tavaliselt riik, mis piirdub kulude katmisega ja mida ei kasutata muu majandustegevuse rahastamiseks⁽³⁵⁾, ei kuulu riigiabieskirjade kohaldamisalasse. 2012. aasta otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud komisjonil piisavalt teavet ettevõtja So.Ge.A.AL tegevuse laadi (kas majandustegevus või mitte) ja taristuga seotud kulude kohta, mida rahastati uurimise all olevate meetmetega, ega selle kohta, kas teatavad kulud olid oma olemuselt seotud avaliku sektori ülesannetega. Komisjon palus Itaalia selgitada, millist tegevust tuleb pidada laadilt mittemajanduslikuks ja milliseid osutatud tegevusega seotud kulusid, kui neid oli, rahastati komisjoni uurimises hõlmatud meetmetega.

7.1.1. Meede nr 1 – Kapitalisüstid

- (137) Komisjon väljendas tõsiseid kahtlusi seoses sellega, kas kapitalisüstid vastavad turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Ta märkis, et alates 2000. aastast on So.Ge.A.AL tegutsenud pidevalt kahjumiga ja et tema majandustulemused näisid pärast ulatusliku kontsessiooni andmist halvenevat. See paistis olevat vastuolus Itaalia väitega, et ettevõtja kehvi tulemusi põhjustab peamiselt see, et osalise/ajutise kontsessiooni tõttu ei olnud võimalik täielikult rakendada lennujaamaga seotud meetmeid.
- (138) Komisjon märkis veel, et Itaalia oli tol ajal esitanud üksnes järelekaalutlused oma väidete toetuseks selle kohta, et meetmetes juhinduti kasumlikkuse väljavaadetest. Lisaks näis, et selline analüüs oli seotud üldise kasuga, mida Sardiinia piirkond sai lennuliikluse mahu suurenemisest ja seetõttu tuludest, mida erainvestor ei võtaks oma investeeringu kasumlikkuse analüüsis arvesse. Selle põhjal jõudis komisjon esialgsele seisukohale, et kapitalisüstid andsid lennujaama haldajale eelise ja kujutasid endast viimase jaoks tegevusabi.
- (139) Komisjon märkis lõpuks, et isegi kui So.Ge.A.AL täitis raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi suuniste kohased raskustes olevaks äriühinguks liigitamise tingimused⁽³⁶⁾, ei esitanud Itaalia komisjonile ühtegi elementi, toetamaks järeldust, et kõnealune abi on kooskõlas nimetatud suuniste vastavusnõuetega.

7.1.2. Meede nr 2 – Sissemaksud sisseseade ja ehitustööde jaoks

- (140) Komisjonile esitati ebapiisavalt teavet 6 540 269 euro väärtuses sisseseade ja ehitustööde jaoks antud toetuste kohta, mille Sardiinia piirkond andis ettevõtjale So.Ge.A.AL ajavahemikul 1998–2009. Itaaliale paluti täpsustada, milline oli Sardiinia piirkonnalt toetust saanud kulude täpne iseloom.

7.1.3. Meede nr 3 – Investeeringud lennujaamataristusse ja -seadmetesse

- (141) Komisjon märkis, et ajavahemikul 2001–2010 maksis So.Ge.A.AL riigile 3 042 887 eurot tasudena lennujaamataristut kasutamise eest, samal ajal kui riik rahastas aastatel 2004–2010 investeeringuid taristusse 46 940 534 euroga ja seadmetesse 284 782 euroga.
- (142) Komisjon märkis veel, et ulatusliku kontsessiooni andmine ettevõtjale So.Ge.A.AL 2007. aastal ei toonud nähtavasti kaasa kontsessioonitasude suurenemist. Selle alusel kujundas komisjon esialgse seisukoha, et kontsessioonitasud olid ilmselgelt ebaproportsionaalsed riikliku rahastamise suhtes, mille riik võimaldas taristuinvesteeringuteks. Seetõttu oli komisjon esialgu seisukohal, et So.Ge.A.AL võis saada eelise, makstes turuhinnast madalamat kontsessioonitasu.

⁽³⁵⁾ Vt 18. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-343/95: Cali & Figli/Servicei ecologico porto di Genova (EKL 1997, lk I-1547); komisjoni otsus N 309/2002, 19. märts 2003, lennundusjulgestus – kulude hüvitamine pärast rünnakuid 11. septembril 2001 (Sûreté aérienne – Compensation des coûts à la suite des attentats du 11 septembre 2001) ja komisjoni otsus N 438/2002, 16. oktoober 2002, abi sadamavaldajatele ametiülesannete täitmiseks (Subventions aux régies portuaires pour l'exécution de missions relevant de la puissance publique).

⁽³⁶⁾ ELT C 244, 1.10.2004, lk 2.

- (143) Itaalia paluti esitada mõni eelnev äriplaan, mis näitaks avaliku sektori asutuste Alghero lennujaamas tehtud investeeringute kasumlikkuse väljavaateid ja toetaks väidet, et investeeringud olid kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega.

7.2. ESIALGSED SEISUKOHAD SEoses ETTEVÕTJALE SO.GE.A.AL ANTUD ABI KOKKUSOBIVUSEGA

- (144) Komisjon väljendas kahtlusi seoses ettevõtjale So.Ge.A.AL 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt antud abi vastavusega aluslepingu artikli 107 lõikele 3.
- (145) Kuigi näis, et meetmed täitsid üldist huvi pakkuvat eesmärki, mis oli selgelt määratletud, esitati komisjonile ebapiisavalt teavet, et hinnata, kas Alghero lennujaama taristu oli eesmärkide kogumi suhtes vajalik ja proportsionaalne. Samuti ei olnud komisjonil teada piisavalt üksikasju, et hinnata taristu kasutamist keskpikas perspektiivis. Samuti oli komisjonil kahtlusi seoses sellega, kas lennujaama taristu tehti lennuettevõtjatele kättesaadavaks mittediskrimineerivatel tingimustel.
- (146) Lõpuks, arvestades, et selles etapis näisid teatavad taristuinvesteeringud tulenevat So.Ge.A.AL-i lepingulistest kohustustest Ryanairi ees, oli komisjonil kahtlusi, kas abi oli selliste investeeringute rahastamiseks üldse vajalik.

7.3. VÕIMALIK ABI LENNUETTEVÕTJATELE

- (147) Komisjon asus esialgu seisukohale, et otsused seoses lennuettevõtjate tegutsemistingimustega Alghero lennujaamas hõlmasid tõenäoliselt riiklike vahendeid ja need on seostatavad riigiga.

7.3.1. Meede nr 4 – Lepingud, mille So.Ge.A.AL sõlmis ettevõtjaga Ryanair/AMS

- (148) Esiteks märgib komisjon, et AMS on täielikult Ryanairi omanduses olev tütarettevõtja, mis loodi konkreetse eesmärgiga osutada turundusteenuseid Ryanairi veebisaidi kaudu ja mis ei osuta muid teenuseid. Selle alusel kujundas komisjon esialgse seisukoha, et valikulise eelise olemasolu hindamiseks tuleb käsitleda ettevõtjaid AMS ja Ryanair ühe ettevõtjana. Samuti oli komisjon seisukohal, et hinnates seda, kas ettevõtjaga Ryanair/AMS seotud meetmed olid kokkusobivad turuga, tuleb hinnata ettevõtja So.Ge.A.AL käitumist koos Sardiinia piirkonna käitumisega ja/või ettevõtja So.Ge.A.AL teiste riiklike osanike käitumisega uurimisperioodil. Komisjon leidis, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele vastavuse hindamiseks ei saa lennujaamasteenuste lepinguid ja turunduslepinguid ja nende finantstagajärgi üksteisest lahutada ja neid tuleb seetõttu käsitleda ühises hindamises.
- (149) Komisjon tuletas meelde, et piirkondliku arengu kaalutlusi ei saa turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel arvesse võtta. Komisjon märkis samuti, et vastavalt selles etapis tema käsutuses olevale teabele ei koostatud enne ettevõtjaga Ryanair/AMS lepingute sõlmimist ühtegi äriplaani või eelanalüüsi, mis oleks olnud ettevõtja So.Ge.A.AL jaoks aluseks vastava otsuse tegemisel.
- (150) Selle põhjal väljendas komisjon kahtlusi, kas So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkond käitusid ettevõtja Ryanair/AMS suhtes turumajanduse tingimustes tegutseva investorina.

7.3.2. Meede nr 5 – Lepingud muude lennuettevõtjatega kui Ryanair

- (151) Komisjon märkis, et So.Ge.A.AL kohaldas lennujaamatasude puhul olulisi soodustusi muude lennuettevõtjate suhtes kui Ryanair, näiteks sõltuvalt uute liinide käivitamisest ja lennuliikluse suurenemisest. Komisjon palus Itaalia esitada mõni eelnev äriplaan, uuring või dokument, milles hinnatakse iga lennujaamas tegutseva lennuettevõtjaga sõlmitud lepingu kasumlikkust lennujaama haldaja jaoks, või – kui vastavad dokumendid ei ole kättesaadavad – siis ettevõtja So.Ge.A.AL kõige viimased enne kõnealuste lepingute sõlmimist koostatud eelarveprognoosid. Selle põhjal väljendas komisjon kahtlusi, kas So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkond käitusid lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate suhtes turumajanduse tingimustes tegutseva investorina.

8. ITAALIA MÄRKUSED

- (152) Komisjon märgib, et lisaks vastustele komisjoni teabenõuetele on Itaalia esitanud uurimise käigus teavet mitmel korral. Kuigi komisjon nõustus pikendama ühe kuu võrra menetlusmääruse ⁽³⁷⁾ artikli 6 lõikes 1 liikmesriikidele sätestatud tähtaega oma märkuste esitamiseks pärast komisjoni ametliku uurimismenetluse algatamise otsust, esitas Itaalia selle pikendatud tähtaja jooksul vaid ühed märkused, nimelt Itaalia 31. augusti 2012. kirjaga. Itaalia 3. oktoobri 2012. aasta, 19. oktoobri 2012. aasta, 22. oktoobri 2012. aasta ja 20. veebruari 2013. aasta märkused esitati pärast tähtaja möödumist.
- (153) Käesolevas punktis käsitletakse seetõttu ainult neid märkusi, mille Itaalia esitas oma 31. augusti 2012. aasta kirjaga. Itaalia järgmistes kirjades esitatud praeguse juhtumi hindamisel olulised väited on toodud punktides 3–5.

8.1. VÕIMALIK ABI LENNUJAAMALE

i. Kahjumi tagasimaksmine ja kapitalisüstid

- (154) Itaalia tuletas meelde, et lennujaamadel on seadusjärgne kohustus järgida teatavaid kapitali alammäärasid. Itaalia väitel oli käesolevas juhtumis uurimise all olevate kapitalisüstide eesmärk taastada So.Ge.A.ALi kapitali vastavus nõutud standarditele.

ii. Sisseseade ja ehitustööde riiklik rahastamine

- (155) Itaalia selgitas, et enne 2003. aastat olid kontsessioonitasud, mida pidid maksuma ulatusliku kontsessiooni saanud lennujaama haldajad, kehtestatud 10 %-le kasutajatasudest vastavalt Itaalia 5. mai 1976. aasta seadusele nr 324, mida on hiljem muudetud, ja õhuteed pidi transporditavate kaupade laadimise ja mahalaadimise tasu vastavalt Itaalia 16. aprilli 1974. aasta seadusele nr 117.
- (156) Alates 2003. aastast määrati kontsessioonitasud viitega lennujaama töökoormuse ühikutele (Work Load Units (WLU) või lastiühikud, mis vastavad ühele reisijale või sajale kilogrammile kaubale või postile), mis omakorda määrati liiklust käsitlevate andmete alusel, mille avaldas igal aastal taristu- ja transpordiministeerium/ENAC.
- (157) Itaalia 27. detsembri 2006. aasta seadusega nr 296 suurendati lennujaama haldajate aastaseid kontsessioonitasusid, et tagada Itaalia riigikassale tulusid vastavalt 3 miljonit eurot 2007. aastal, 9,5 miljonit eurot 2008. aastal ja 10 miljonit eurot 2009. aastal.

8.2. VÕIMALIK ABI LENNUETTEVÕTJATELE

- (158) Itaalia ei esitanud märkusi Alghero lennujaamas tegutsevatele lennuettevõtjatele antud võimaliku abi kohta tähtaja jooksul, mis on liikmesriikidele kehtestatud menetlusmääruse artikli 6 lõikega 1 märkuste esitamise kohta pärast komisjoni ametliku uurimise algatamise otsust.

9. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (159) Komisjon märgib, et huvitatud isikute märkused hõlmavad suurt hulka argumente. Näiteks käsitles Ryanair oma arvukates komisjonile esitatud seisukohtades aluspõhimõtteid ja eeldusi, mis on tema arvates aluseks komisjoni teostatava analüüsi puhul, mille eesmärk on hinnata lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute vastavust turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. So.Ge.A.AL väitis, et on olemas arvukalt põhjuseid, mille alusel võib tema kasuks võetud hinnatavad meetmed tunnistada kokkusobivaks siseturuga.

⁽³⁷⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜTL 83, 27.3.1999, lk 1).

9.1. SO.GE.A.ALI MÄRKUSED

9.1.1. Võimalik abi lennujaama haldajale

i. Majandustegevus

- (160) So.Ge.A.AL rõhutab, et talle avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvate teenuste osutamisel kantud kulude katteks antud rahaline toetus ei kujuta endast riigiabi. So.Ge.A.AL ei käsitlenud üksikasjalikumalt selliste kulude laadi või suurust.
- (161) So.Ge.A.AL leiab, et kõik praeguse juhtumi puhul hinnatavad meetmed seoses taristu, seadmete ning sisseade ja ehitustööde rahastamisega võeti õigusliku kohustusena enne kohtuotsust kohtuasjas *Aéroports de Paris* ja tuleks seega riigiabi kontrollimisest välja jätta. Mis puutub 12. detsembri 2000. aasta järgsesse perioodi, tuleb So.Ge.A.AL meelde, et Itaalia oli juba esitanud tõendid lennujaama haldaja teatava tegevuse mittemajandusliku iseloomu kohta. Selle põhjal peaks komisjon panema osa kõnealustest riiklikest rahastamisvahenditest mittemajandusliku tegevuse arvele.
- (162) So.Ge.A.AL märgib lisaks, et 2012. aasta otsus ei ole selge seoses eeldatavasti lennujaama haldajale antud abi laadi ja ulatusega. Eelkõige on ebaselge, kas komisjoni kavatsus oli liigitada taristutööde rahastamine täielikult riigiabiks või (teise võimalusena) otsustada, et ainult turupõhise kontsessioonitasu, mida So.Ge.A.AL oleks pidanud maksma riigile parandatud taristu eest – ja tegelikult lennujaama haldaja makstud kontsessioonitasu vahe liigitatakse abiks. Ta väitis, et esimene arvamus ei sobi kokku tõsiasiaga, et riik säilitas kogu vastava aja jooksul omandiõiguse lennujaama taristule. So.Ge.A.AL ei saa seega pidada investeeringutoetuse saajaks. Igal juhul väidab So.Ge.A.AL, et ta ei saanud kasu ühestki põhjendamatust majanduslikust eelisest isegi juhul, kui pooldatakse teist võimalust.

ii. Konkurentsimoonutuste puudumine

- (163) So.Ge.A.AL rõhutab, et talle antud riiklikest rahastamisvahenditest ei tulenenud konkurentsimoonutusi. Arvestades Alghero lennujaama kõrvalist asukohta, ei kattu selle teenindusala⁽³⁸⁾ ühegi teise Itaalia lennujaama või teiste liikmesriikide lennujaamade teenindusalaga. Samuti ei konkureeri lennujaam teiste saarel asuvate lennujaamadega, arvestades nende vahelist kaugust ning usaldusväärsete maanteeühenduste puudumist. So.Ge.A.AL lisab, et Sardiinia kolm lennuvälja tegelevad eri transpordiliikidega. Lisaks ei konkureeri lennutransport teiste transpordivahenditega liikluses saarelt ja saarele.
- (164) So.Ge.A.AL ei nõustu komisjoni 2012. aasta otsuses esitatud väitega, et paljud lennujaama käitajad konkureerivad lennujaama taristu käitamise pärast. Ettevõtjale So.Ge.A.AL anti esimene osaline kontsessioon⁽³⁹⁾ lennujaama haldamiseks 1995. aastal ja seega ammu enne otsust kohtuasjas *Aéroports de Paris*. Alates 1995. aastast tegutses So.Ge.A.AL pelgalt Alghero lennujaama taristu haldajana ja seetõttu ei konkureeri tema tegevus teiste lennujaama käitajate tegevusega.

iii. So.Ge.A.ALi majanduslike eeliste puudumine

- (165) So.Ge.A.AL väidab, et kapitalisüstid olid kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega. Ettevõtja So.Ge.A.AL väitel tuleks hinnata meetmete majanduslikku põhjendatust eraldi kahel ajavahemikul: enne ja pärast ulatusliku kontsessiooni andmist ettevõtjale So.Ge.A.AL 2007. aastal.
- (166) So.Ge.A.AL väidab, et enne 2007. aastat läbi viidud rekapiitalseerimised lähtusid vajadusest kaitsta ettevõtte äritegevust, arvestades eelkõige ulatusliku kontsessiooni andmist, mis tal oli juba 18. jaanuaril 1999. Andmete kohaselt, mis olid kättesaadavad ettevõttesse kapitalisüstide tegemise kohta otsuse tegemise ajal, oli väljavaade

⁽³⁸⁾ Määratletud 2014. aasta lennundussuunistes kui 100 kilomeetrise raadiusega ala või lennujaamast umbes 60 minutilise auto-, bussi-, rongi- või kiirrongi sõidu kaugusele jääv ala.

⁽³⁹⁾ 10. mail 1995 anti ettevõtjale So.Ge.A.AL esimene osaline kontsessioon käitlusteenuste osutamiseks lennuettevõtjatega sõlmivate kokkulepete alusel. Teine osaline kontsessioon toilitusteenuste osutamiseks anti ettevõtjale So.Ge.A.AL 20. oktoobril 1995. 11. veebruaril 1999 anti ettevõtjale So.Ge.A.AL ajutine õigus hallata lennujaama ulatusliku kontsessiooni alusel.

saada ulatuslik kontsessioon ettevõtja So.Ge.A.AL osanike jaoks otsustava tähtsusega, kuivõrd see oleks võimaldanud lennujaama haldajal täielikult kapitaliseerida lennujaama tegevus ja suurendada seega lennundus- ja lennundusväliseid tulusid. Riiklikel osanikel ei oleks olnud muud mõistlikku alternatiivi kui ettevõtte rekapitalizeerida ja neil oli põhjust seda teha, arvestades, et viivitus kontsessiooni andmisel oli tingitud välistest sündmustest, mida ei saa panna ettevõtte arvele. So.Ge.A.AL väidab, et komisjon peab seda oma turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamisel arvesse võtma. So.Ge.A.AL lisab, et meetmed oleksid põhjendatud ka reisijate hulga prognoositud suurenemise alusel alates 1999. aastast järgitud odava hinna strateegia tulemusena.

- (167) 2009. ja 2010. aastal tehtud kapitalisüstitid olid ajendatud vajadusest kaitsta lennujaama haldava ettevõtja toimivust, arvestades eelkõige paranenud elujõulisuse väljavaateid ulatusliku kontsessiooni andmise tulemusena. Asjaolu, et ettevõtja So.Ge.A.AL kasumlikkus ei paranenud pärast kontsessiooni andmist, oli tingitud lennuliikluse arengut sel perioodil tugevalt mõjutanud prognoositust oluliselt erinevast turustenaariumist, nimelt majanduslangus ja sellest tulenevad rahvusvaheliste lennuettevõtjate majanduslikud raskused. Selles mõttes vähenes ettevõtja So.Ge.A.AL lennuliiklus 1,8 %. Lisaks väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et lennuliiklus ei saanud areneda kava kohaselt viivituse tõttu taristutööde tegemisel (tööd oleksid pidanud algama juba 2004. aastal, kuid ei olnud alanud isegi veel 2009. aastal). Lõpuks tuleb arvesse võtta seda, et hoolimata ettevõtja So.Ge.A.AL esitatud sellekohasest ametlikust taotlusest ei tõstnud ENAC lennujaamatasusid.
- (168) Seetõttu töötas ettevõtja So.Ge.A.AL majandusliku tasakaalu saavutamiseks välja parandusmeetmed, nagu oma tegevuse ümberkorraldamine, tegevuskulude vähendamine ja taristu investeerimismeetmed. Neid meetmeid hinnatakse põhilikult 2010. aasta reorganiseerimis- ja restruktureerimiskavas.
- (169) Ettevõtja So.Ge.A.AL lükkab tagasi komisjoni väite, et enne meetmete rakendamist ei tehtud ühtegi eelanalüüsi. Eeldatavasti võtsid ettevõtja So.Ge.A.AL riiklikud aktsionärid kõnealused meetmed eelnevalt välja töötatud äriplaanide alusel. Seda tõendavad komisjonile uurimise käigus esitatud dokumendid, eelkõige järgmised:
- a) ettevõtja So.Ge.A.AL 15. märtsi 1999. aasta äriplaan;
 - b) ettevõtja So.Ge.A.AL juhatuse 8. aprilli 2000. aasta koosoleku protokoll;
 - c) 40aastase kontsessiooni andmist käsitlev 2005. aasta septembri äriplaan;
 - d) Roland Bergeri plaan, mida ajakohastati 2007. ja 2009. aastal;
 - e) reorganiseerimis- ja restruktureerimiskava 2010–2012;
 - f) Accuracy aruanne.
- (170) So.Ge.A.AL tuletab ühtlasi meelde, et kapitalisüstitude kooskõla turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega on juba kindlaks tehtud Ecorysi aruandes, Accuracy aruandes ja Roland Bergeri plaanis.
- (171) Komisjon pööras liiga vähe tähelepanu lennundussektori eripäradele kohaldatavate Itaalia õigusaktide valguses. Oma hinnangus olukorra kohta enne ja pärast ulatusliku kontsessiooni andmist ettevõtjale So.Ge.A.AL oleks komisjon pidanud arvesse võtma asjaolu, et rekapitalizeerimised olid tingitud õiguslikust kohustusest, mille täitmata jätmine oleks põhjustanud kontsessiooni kehtetuks tunnistamise. Ettevõtte rekapitalizeerimise üle otsustamisel pooldasid ettevõtja So.Ge.A.AL aktsionärid seega kõige kulutõhusamat võimalust.
- (172) Ettevõtja So.Ge.A.AL leiab, et kapitalisüste tehes toimisid tema riiklikud aktsionärid samamoodi, nagu oleks toimunud turumajanduslikes tingimustes tegutsev ettevõtja sarnases olukorras, kus kapitalisüstitid tagasid riiklikele investoritele positiivse tootluse keskpikas ja pikas perspektiivis. Ettevõtja So.Ge.A.AL väitel tekib lennujaama tegevuse tagajärjel maksutulu, mis on suurem kui lennujaamale antud riiklikud rahastamisvahendid.

- (173) Samuti väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et kapitalisüstid ei andnud lennujaama haldavale ettevõtjale majanduslikku eelist Altmarki kohtupraktika tähenduses⁽⁴⁰⁾. Lennujaama üldine juhtimine liigitub üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks, arvestades vajadust tagada saare juurdepääsetavus, ja seega olid kõnealused kapitalisüstid hüvitis lennujaamale üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest.
- (174) Üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise volitused anti ettevõtjale So.Ge.A.AL kontsessioonilepinguga. Samamoodi võib pidada volituste andmiseks ettevõtjale So.Ge.A.AL enne 2007. aastat antud osalisi kontsessioone. So.Ge.A.AL märgib lisaks, et puhtalt õiguslikust seisukohast on lennujaama haldajad kohustatud täitma lennujaamade juhtimisega seotud teatavaid kohustusi, milles paratamatult arvestatakse avalikku huvi. Osutatud kohustused on seotud teenuste piisava kvaliteedi tagamise, turvastandardite järgimise, teenuste pidevuse ja korrapärasusega.
- (175) Järgida tuleks Altmarki kohtuotsusest tulenevat teist ja kolmandat tingimust, arvestades, et ettevõtja So.Ge.A.AL on saanud hüvitisit vaid tasemel, mis oli vajalik kahjumi katmiseks, täpsemalt tasemel, mis oli vajalik kapitali õiguslike nõuetega uuesti kooskõlla viimiseks pärast selliste kahjude katmist. So.Ge.A.AL lisab veel, et seaduse järgi on lennujaama haldajad kohustatud pidama eraldi raamatupidamist põhi- ja kõrvaltegevuse kohta.
- (176) Lõpuks väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et täidetud oli ka neljas Altmarki kriteerium, esitamata siiski mingit tõendusmaterjali selle kohta.

iv. Kokkusobivus

- (177) Ettevõtja So.Ge.A.AL väitel peaks komisjon hindama lennujaamale antud võimaliku abi kokkusobivust järgmise alusel:
- a) regionaalabi suunised;
 - b) päästmise ja ümberkorraldamise suunised;
 - c) aluslepingu artikli 106 lõige 2;
 - d) 2014. aasta lennundussuunised.
- (178) Esiteks väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et kõnealuseid meetmeid rakendati Alghero lennujaama suhtes selleks, et hüvitada Sardiinia piirkonna isoleeritusest tingitud ebasoodsaid tingimusi. Selle alusel peaks komisjon tunnistama abi kokkusobivaks siseturuga aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a kohaselt.
- (179) Teiseks väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et hinnatavad meetmed rakendati selleks, et võimaldada ettevõtjal So.Ge.A.AL teostada ümberkorraldamine tagamaks ettevõtte elujõulisuse taastamine. Sellega seoses väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et mis puutub 2009. ja 2010. aasta kapitalisüstidesse, valmistas So.Ge.A.AL ette restruktureerimiskava, nimelt 2010. aasta reorganiseerimis- ja restruktureerimiskava, milles määrati kindlaks ettevõtjale negatiivset mõju avaldanud tegurid ja kavandati parandusmeetmed, mille eesmärk on vähendada kulusid ja läbi vaadata ettevõtte poliitika. Selles kavas nähti ette ettevõtja So.Ge.A.AL oluline omaosalus restruktureerimises.
- (180) Kolmandaks, mis puutub abi kokkusobivusse siseturuga aluslepingu artikli 106 lõike 2 alusel, väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et talle üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest makstud hüvitis oli pidevalt väiksem kui üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse⁽⁴¹⁾ artikli 2 lõike 1 punktis a kehtestatud ülemmäär, nimelt 30 miljonit eurot aastas, ja ettevõtja käive oli väiksem kui 100 miljonit eurot. So.Ge.A.AL lisab, et enne 2004. aastat järgiti ka üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artikli 2 lõike 1 punktis d sätestatud reisijate arvu 1miljonilist ülempiiri. Täideti ka üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artiklite 4, 5 ja 6 sätteid, arvestades, et hüvitis maksti ettevõtjale seoses nõuetekohaselt määratletud üldist majandushuvi pakkuvate teenustega ja need ülesanded anti ettevõtjale So.Ge.A.AL ühe või mitme ülesannete andmise aktiga ning kõnealune hüvitis ei olnud suurem kui üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamiseks vajalik.

⁽⁴⁰⁾ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-280/00: Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (EKL 2003, lk 1-7747).

⁽⁴¹⁾ Komisjoni otsus 2005/842/EÜ, 28. november 2005, EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes (ELT L 312, 29.11.2005, lk 67).

- (181) Neljandaks väidab ettevõtja So.Ge.A.AL, et lennujaamale taristuinvesteeringuteks, seadmete, sisseseade ja ehitustööde jaoks antud abi tuleks pidada 2005. aasta lennundussuuniste alusel kokkusobivaks. Kõnealune taristu oli proportsionaalne taotletava eesmärgiga ja sellel oli väljavaade kasutamiseks keskpikas perspektiivis 2004. aasta lennundussuuniste tähenduses. Samuti tehti taristu lennuettevõtjatele kättesaadavaks mittediskrimineerivatel tingimustel. Lisaks ei mõjutatud kaubandust määral, mis oleks vastuolus ühise huviga, ning riigipoolne rahastamine oli vajalik ja proportsionaalne.

9.1.2. Lennujaamas tegutsevaid lennuettevõtjaid soosivad meetmed

- (182) Komisjon käsitleb õigustatult ettevõtjat So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkonda koos seoses turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisega. Kõnealuseid meetmeid vastu võttes toimisid Sardiinia piirkond ja ettevõtja So.Ge.A.AL samamoodi, nagu oleks tegutsenud turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja samas olukorras. Ettevõtja So.Ge.A.AL ei saanud mingit majanduslikku kasu Sardiinia piirkonna antud turundus-toetustest, mis soosisid Alghero lennujaama kasutavaid lennuettevõtjaid. Kõnealused toetused vaid maksti läbi lennujaama haldava ettevõtja, eesmärgiga anda need lõpuks lennuettevõtjatele.
- (183) So.Ge.A.AL väidab, et igasugust abi, mis anti Alghero lennujaamas tegutsevatele lennuettevõtjatele väiksemate lennujaamatasude vormis või turundus-toetustena, tuleks pidada kokkusobivaks siseturuga aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a ja 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt.
- (184) Selle järelduse toetuseks esitab So.Ge.A.AL väite, et võimalik abi anti liikmesriigilt lennutranspordi teenuste osutamiseks litsentsi saanud ettevõtjatele marsruutide jaoks, mis ühendavad 2005. aasta lennundussuunistes määratletud C- või D-kategooria piirkondlikku lennujaama teiste liidu lennujaamadega. Rahastamine ei puudutanud marsruute, mis on seotud avaliku teenindamise kohustustega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1008/2008⁽⁴²⁾ tähenduses, ja lennuettevõtjatega sõlmitud kokkulepetes kehtestati trahvid, mida kohaldatakse juhul, kui lennuettevõtjad ei täida oma kohustusi.
- (185) Mõõndes, et kõnealuseid toetusi anti lennuettevõtjatele pikemat aega ning suurema intensiivsusega kui 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt lubatud, rõhutab So.Ge.A.AL, et lennuettevõtjatega sõlmitud kokkulepete kestus ei olnud pikem kui kolm aastat ja et 2005. aasta lennundussuunistes lubavad erandeid seoses intensiivsuse tasemega ebasoodsate piirkondade puhul.

9.1.3. 2014. aasta lennundussuuniste kohaldatavus

- (186) Oma märkustes 2014. aasta lennundussuuniste kohaldatavuse kohta tuleb So.Ge.A.AL meelde, et ühtki lennujaama kasuks rakendatud hinnatavatest meetmetest ei saa pidada riigiabiks. Kui aga komisjon peaks siiski otsustama, et mõni nendest meetmetest kujutab endast tegevusabi ettevõtjale So.Ge.A.AL, väidab ettevõtja, et kõik 2014. aasta lennundussuunistes sätestatud kokkusobivuse tingimused on täidetud.

10. MUUDE HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (187) Ryanair, AMS ja Unioncamere esitasid oma märkused uurimise käigus.

10.1. RYANAIRI MÄRKUSED

- (188) Ryanair esitas oma märkused 2012. aasta otsuse kohta 12. märtsil 2013. Ryanair viitas oma varem, enne 2012. aasta otsuse vastuvõtmist esitatud seisukohtadele, samuti mitmele muule seisukohale seoses mitme riigiabi uurimisega, milles käsitletakse võimalikku abi ettevõtjale Ryanair.
- (189) Peamised nimetatud seisukohtadega seotud Ryanairi märkused on võetud kokku põhjendustes 190–226.

⁽⁴²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1008/2008, 24. september 2008, ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT L 293, 31.10.2008, lk 3).

i. Ettevõtja AMS

- (190) Ryanair ei nõustu komisjoni esialgse järeldusega, et ettevõtjaid Ryanair ja AMS tuleb käsitada ühe ettevõtjana ning et lennujaamateenuste lepinguid ja turunduslepinguid ning nende finantstagajärgi tuleks hinnata ühiselt majandusliku eelise kohta hinnangu andmisel.
- (191) Seda lähenemisviisi ei toeta ei ettevõtja AMS omandistruktuur ega selle eesmärk. Ettevõtjaga Ryanair sõlmitud lennujaamateenuste lepingud ja ettevõtjaga AMS sõlmitud turundusteenuste lepingud olid eraldiseisvad ja sõltumatud, need olid seotud erinevate teenustega ning nende vahel ei olnud lepingulist ega muud seost, mis õigustaks nende käsitamist ühtse meetmekogumina.
- (192) Turundusteenuste lepingud olid kasulikud ettevõtjale So.Ge.A.AL kui reklaamiteenuste ostjale. Need lepingud kujutasid endast investeringut lennujaama kaubamärgi tugevdamisse ja oleksid toonud kaasa saabuvate reisijate arvu suurenemise ning seega lennundusväliste tulude kasvu. Lepingute eesmärk ei olnud parandada Ryanairi lennuliinide täituvust või tootlust ja need ei sõltunud eeldatavast kasust, mida lennujaama reklaam veebisaidil Ryanair.com annab ettevõtjale Ryanair.
- (193) Peale selle ei ole turundusteenuste lepingu sõlmimine ettevõtjaga AMS tingimuseks Ryanairi lennuliinide käitamiseks lennujaama ja lennujaamast. Paljud lennujaamad, mida Ryanair teenindab, ei sõlmi kokkuleppeid ettevõtjaga AMS. Üldiselt tekib vajadus lennujaama kaubamärgi kujundamisele ja saabuvate reisijate osakaalu mõjutamisele suunatud konkreetse turundustegevuse järele vähem tuntud lennujaamades, mille puhul lennujaama kaubamärk ei ole nähtav ja sissetulevat liiklust tuleb ergutada.
- (194) Seega on kõnealuste lennujaamade jaoks täiesti mõistlik kulutada raha sellisel otstarbel ning asjaolu, et ka Ryanair võib, kuigi ei pruugi, saada sellest reklaamist kasu, on lennujaama jaoks äriiselt ebaoluline. Erainvestor ei hoidu investeringu tegemisest lihtsalt sellepärast, et ka teised isikud võivad tema äritegevuse kasvust kasu saada.
- (195) Ryanairi kokkulepped ettevõtjaga So.Ge.A.AL olid tavalised kommertslepingud, mis vastavad turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele, ja sama kehtib ettevõtjate AMS ja So.Ge.A.AL kokkulepete kohta, sest AMS sõlmib turunduslepinguid samade tasumääradega ja võrreldavates mahtudes nii riiklike kui ka eralennujaamade, turismiasutuste, autorendi ettevõtete, hotellibroneeringute veebisaitide, kindlustusandjate, telekommunikatsiooniteenuse osutajatega ⁽⁴³⁾.
- (196) Kirjeldatud lähenemisviis on kooskõlas suunaga, mida Ryanair järgis teistes uurimise jooksul komisjonile esitatud seisukohtades. Nendes seisukohtades ei nõustu Ryanair komisjoni hinnanguga, mille kohaselt ettevõtjale AMS tehtud maksed on lennujaama kulud. Ryanairi väitel jätkaks kõnealune lähenemisviis tähelepanuta ettevõtja AMS teenuste väärtuse lennujaama jaoks ⁽⁴⁴⁾. Ostes reklaamipinda, võivad lennujaamad suurendada Ryanairi lendudega sissetulevate reisijate osakaalu, kes üldiselt kulutavad lennundusvälistele kaupadele ja teenustele rohkem kui väljuvad reisijad. Selline toimimisviis on lennujaamade jaoks äriiselt otstarbekas ⁽⁴⁵⁾. Ryanair on veendunud, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamisel tuleks turundusteenuste ostmise turuhindadega eraldada kõigist teistest lennujaama ja lennuettevõtja vahelistest kokkulepetest. Kui komisjon peaks nõudma, et ettevõtja AMS kokkuleppeid ja ettevõtja Ryanair lennujaamateenuste lepinguid käsitletakse ühiselt turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamise seisukohast, ei tohiks jätta tähelepanuta AMSi teenuste väärtust lennujaama jaoks.

ii. Riigiga seostatavus/riigi ressursid

- (197) Ryanairi arvates ei toeta tõendid komisjoni seisukohta, et ettevõtjatega Ryanair ja AMS seotud läbivaatamisel olevate meetmete vastuvõtmisel osalesid riigiasutused. Ei saa eeldada – ja seda tuleb veel tõestada –, et riigiasutused osalesid tegelikult meetmete vastuvõtmises.

⁽⁴³⁾ Ryanairi 22. juuli 2011. aasta kiri.

⁽⁴⁴⁾ Ryanairi 20. detsembri 2013. aasta kiri.

⁽⁴⁵⁾ Ryanairi 15. septembri 2009. aasta kiri.

- (198) Väide, et „So.Ge.A.ALi ainuomanikuks on riigiasutused, kes sekkusid So.Ge.A.ALi otsustusprotsessi”, ei ole piisavalt tõestatud, kuna see põhineb üksnes kriteeriumil, et So.Ge.A.ALi juhatuse nimetatavad ametisse riiklikud aktsionärid. Samuti ei tõesta 2002. aasta kokkulepe, millega Sardiinia kohustus tegema koostööd Ryanairiga eesmärgiga arendada turismi ja suurendada tööhõive määra piirkonnas, et riigiasutused olid ühel või teisel viisil seotud nende meetmete vastuvõtmisega, mida So.Ge.A.AL võttis ettevõtjate Ryanair või AMS suhtes pärast nimetatud kokkuleppe allkirjastamist. Lisaks toetaks asjaolu, et So.Ge.A.AL ja Sardiinia allkirjastasid järgnenud lepingud aastatel 2004, 2005, 2006 ja 2007 seoses kaasturunduse toetustega, üksnes seisukohta, et Sardiinia rahastas ettevõtjat So.Ge.A.AL, mitte ei suunanud ettevõtja So.Ge.A.AL tegevust seoses ettevõtjatega Ryanair või AMS.
- (199) Ryanair ei ole teadlik ettevõtja So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkonna vahel sõlmitud kokkulepetest ega vastuta nende eest, ta ei ole selliseid kokkuleppeid ajendanud ega nõudnud ning seetõttu ei tohiks So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkonna kokkulepped mõjutada kokkuleppeid, mis ettevõtjad Ryanair ja AMS on sõlminud ettevõtjaga So.Ge.A.AL.
- (200) Samuti ei kvalifitseeru Ryanair kaudseks riigiabi saajaks. Komisjon ei saa lihtsalt, ilma riigiabi kaudu saadud eelise tegelikku olemasolu näitavate tõenditeta eeldada, et lennujaamas tegutsevatele lennuettevõtjatele on antud riigiabi. Niikaua kui ettevõtja Ryanair ja lennujaama ärisuhtet saab põhjendada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega, ei saa ühtegi tagasimaksmise kohustust laiendada Ryanairile. Ryanair suhtub kriitiliselt komisjoni kaalutlusse, mille kohaselt riikliku lennujaama lennuettevõtjale võimaldatud ergutusvahendid liigitatakse automaatselt riigiabiks, isegi kui ainult osa sellest rahastati riiklikest vahenditest. Ryanair väidab, et komisjoni vastumeelsus uurida meetmete riigiga seostatavuse küsimust ei peegelda 2005. aasta lennundussuunisteid, milles eeldatakse, et käsitamaks riiklike vahendite ümberjagamist lennuettevõtjale riigiabina tuleb näidata, et selleks tehtud otsus on seostatav riigiasutustega ⁽⁴⁶⁾.

iii. Võrdlev analüüs

- (201) Ryanair väidab, et vastavalt kohtupraktikale ⁽⁴⁷⁾ peaks võrdlev analüüs olema esimene variant, mida kasutatakse lennuettevõtjale antud abi olemasolu kontrollimiseks, ja kulupõhist kontrolli tuleks kasutada ainult siis, kui ei ole võimalik võrrelda väidetava riigiabi andja olukorda eraõigusliku kontserni olukorraga. Ryanair väidab veel, et lennujaama juhtide poolt lennuettevõtjatega sõlmitud kokkulepete hindamisel tuleks arvesse võtta ka kokkulepetest tulenevat võrgu välismõju. Teises esitatud märkuses nõustus Ryanair, et nii võrdlevad kui ka kulupõhised analüüsimeetodid on tavapärase äritava ⁽⁴⁸⁾.

iv. Kasumlikkuse eelanalüüsid

- (202) Sisuliselt väidab Ryanair, et komisjoni 2012. aasta otsuse kogu arutluskäigu muutis kehtetuks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte väär kohaldamine, mis tulenes ebatäpsest eeldusest, mille põhjal on vaja eelnevat äriplaani järeldamiseks, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet on järgitud. Äriplaanid ei ole erainvestorite äritoimingute vältimatu tingimus ⁽⁴⁹⁾. Kuigi äriplaanid võivad kahtlemata tõestada, et avaliku sektori asutus tegutses erainvestorina, ei saa plaani puudumise põhjal järeldada, et avaliku sektori asutus ei tegutsenud erainvestorina.
- (203) Igal juhul on komisjon juba möönnud 2012. aasta otsuses, et Alghero lennujaam esitas eelanalüüsi, mida tuleks pidada piisavaks. Komisjon ei saa hinnata, milline on „vastuvõetav” äriplaan, ja ta ei peaks püüdma seda teha.
- (204) Ryanair märgib lisaks, et komisjon sai turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele vastavust käsitleva analüüsi Ecorysilt, kes leidis, et Ryanairi lepingud olid vastavuses turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega ja et So.Ge.A.AL kahjum oli tingitud olulistest ja ettenägematutest riigipoolsetest viivitustest

⁽⁴⁶⁾ Ryanairi 15. detsembri 2009. aasta kiri.

⁽⁴⁷⁾ Ryanairi 12. märtsi 2013. aasta ja 15. detsembri 2009. aasta kiri.

⁽⁴⁸⁾ *Assessing State aid to low cost carriers* (Odavlennufirmadele antud riigiabi hindamine), 26. oktoober 2011, Ryanairi jaoks koostanud Simon Pilsbury, Oxera juhtimiskonsultant.

⁽⁴⁹⁾ Ryanairi 22. juuli 2011. aasta kiri.

ulatusliku kontsessiooni andmisel. Ettenägematud tõrked ja viivitused tuleks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlevas analüüsis neutraliseerida, kuna neid võib tekkida ka eralennujaamadel tavapärase äritegevuse käigus, kas riigipoolsete ebaõnnestumiste või teiste eraettevõtjate tegevuse tõttu, kellest lennujaam sõltub.

(205) Lisaks esitas Ryanair mitu Oxera koostatud märkust ja professor Damien P. McLoughlini tehtud analüüsi.

Oxera 1. märkus – turupõhiste võrdlusaluste kindlaksmääramine turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitleva kontrolli tarbeks võrdleva analüüsi puhul. Ryanair State aid cases (Ryanairi riigiabi juhtumid), Ryanairi jaoks koostanud Oxera, 9. aprill 2013.

(206) Oxera leidis, et komisjoni lähenemisviis, mille puhul tunnistatakse vastuvõetavaks ainult uurimisaluse lennujaamaga samas teeninduspiirkonnas asuvad võrreldavad lennujaamad, ei ole korrektne.

(207) Oxera väitis, et võrreldavatest lennujaamadest saadud turupõhised võrdlushinnad ei ole mõjutatud ümbritsevatele lennujaamadele antud riigiabist. Seetõttu on võimalik laias laastus määrata kindlaks turupõhine võrdlusalus turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitleva kontrolli tarbeks.

(208) Selle põhjuseks on järgmised asjaolud:

- a) võrreldavaid analüüsi turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte järgimise kontrolliks kasutatakse laialdaselt väljaspool riigiabi valdkonda;
- b) ettevõtjad mõjutavad üksteise hinnapoliitika otsuseid üksnes ulatuses, milles nende tooted on vastastikku asendavad või täiendavad;
- c) sama teeninduspiirkonna lennujaamad ei pruugi üksteisega konkureerida ja esitatud aruannetes kasutatud võrdlusalused lennujaamad konkureerisid oma teeninduspiirkonnas riiklike lennujaamadega ainult piiratud ulatuses (< 1/3 võrdlusalused lennujaamad teeninduspiirkonna kommertslennujaamadest on täielikult riigi omandis ja ühegi sama piirkonna võrdlusaluse suhtes ei toimu praegu riigiabiga seotud uurimist (2013. aasta aprilli seisuga));
- d) isegi kui võrdlusalused lennujaamad puutusid kokku samas teeninduspiirkonnas asuvate riigi omanduses olevate lennujaamade poolse konkurentsiga, on põhjust arvata, et nende käitumine on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega (näiteks kui on tegemist suure erasalusega või kui lennujaama haldab eraettevõtja);
- e) turumajanduse tingimustes tegutsevad lennujaamad ei kehtesta piirkulust madalamaid hindu.

Oxera 2. märkus – kasumlikkuse analüüsi aluspõhimõtted turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitleva kontrolli puhul. Ryanair State aid cases (Ryanairi riigiabi juhtumid), Ryanairi jaoks koostanud Oxera, 9. aprill 2013.

(209) Oxera väitis, et kasumlikkuse analüüs, mille Oxera tegi komisjonile esitatud aruannetes, järgib põhimõtteid, mida rakendaks mõistlik erasektori investor, ja kajastab komisjoni pretsedentides ilmnunud lähenemisviisi.

(210) Kasumlikkuse analüüsi aluspõhimõtted on järgmised:

- a) hindamist tehakse kasvumeetodil;
- b) eelnev äriplaan ei ole tingimata vajalik;
- c) ülekoormuseta lennujaama puhul on sobiv hinnakujunduse meetodika ühe kassa (*single till*) lähenemisviis;

- d) arvesse tuleks võtta ainult neid tulusid, mis on seotud tegutseva lennujaama majandustegevusega;
- e) arvesse tuleks võtta lepingu kogukestust, sealhulgas mis tahes pikendusi;
- f) lepingute kasumlikkuse hindamiseks tuleks tulevased rahavood diskonteerida;
- g) Ryanairi kokkulepete kasvavat kasumlikkust lennujaamade jaoks tuleks hinnata sisemise tulumäära või nüüdispuhasväärtuse (NPV) hinnangutele tuginedes.

Professor Damien P. McLoughlini analüüs – Brand building: why and how small brands should invest in marketing (Kaubamärgi kujundamine: miks ja kuidas peaksid väikesed kaubamärgid investeerima turundusse), koostatud Ryanairile, 10. aprill 2013.

- (211) Dokumendi eesmärk oli teha kindlaks ärioloogika, mis on aluseks piirkondlike lennujaamade otsustele osta ettevõtjalt AMS reklaami veebisaidil Ryanair.com.
- (212) Dokumendis väideti, et on palju väga tugevaid, tuntud ja harjumuspäraselt kasutatavaid lennujaamu. Nõrgemad konkurendid peavad oma äri kasvatamiseks üle saama tarbijate staatilisest ostukäitumisest. Väiksemad piirkondlikud lennujaamad peavad leidma viisi oma kaubamärgi sõnumi pidevaks edastamiseks võimalikult laiale publikule. Traditsioonilised turunduskommunikatsiooni vormid nõuavad nende ressursidest suuremaid kulutusi.

Oxera 3. ja 4. märkus – kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda ettevõtja AMS kokkuleppeid osana turuosalise põhimõtte järgimise kontrollist? 17. ja 31. jaanuar 2014

- (213) Ryanair esitas oma konsultandi Oxera täiendavad aruanded. Nendes aruannetes arutles Oxera põhimõtete üle, mida tuleks lennuettevõtja väitel arvesse võtta ühelt poolt Ryanairi ja lennujaamade lennujaamateenuste lepingute ning teiselt poolt ettevõtja AMS ja samade lennujaamade turunduslepingute kasumlikkuse analüüsis osana turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlevast kontrollist⁽⁵⁰⁾. Ryanair rõhutas, et need aruanded ei muuda kuidagi tema varem esitatud seisukohta, et lennujaamateenuste lepinguid ja turunduslepinguid tuleks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitleva kontrolli puhul analüüsida eraldi.
- (214) Aruannetes osutati, et ettevõtja AMS kokkulepetest tulenev kasum tuleks lisada tuluna kasumlikkust käsitlevasse ühisanalüüsi, samas kui AMSi kulutused tuleks arvata kulude hulka. Selleks soovitati aruannetes kohaldada ühistes kasumlikkuse analüüsides rahavoogude põhist metoodikat, mis tähendab, et lennujaamade kulutusi ettevõtjale AMS võiks käsitleda täiendavate tegevuskuludena.
- (215) Aruannetes rõhutati, et turundustegevus aitab kaasa kaubamärgi väärtuse loomisele ja toetamisele, mis suudab tekitada mõju ja kasu mitte ainult lennuettevõtjaga sõlmitud kokkulepete ajaks, vaid ka pärast selle lõppemist. See oleks nii eriti juhul, kui asjaolu tõttu, et Ryanair on sõlminud kokkuleppe lennujaamaga, seavad teised lennuettevõtjad end lennujaamas sisse, mis omakorda meelitab sinna asuma rohkem kauplusi ja toob seega lennujaamale rohkem lennundusvälist tulu. Ryanairi väitel tuleb seda kasu arvesse võtta, kui komisjon hakkab tegema ühist kasumlikkuse analüüsi, käsitledes ettevõtja AMS kulutusi täiendavate tegevuskuludena, ilma ettevõtja AMS makseteta.
- (216) Lisaks leidis Ryanair, et lennujaamateenuste lõppedes prognoositud kasvavale kasumile tuleks lisada jääkväärtus, et võtta arvesse pärast lepingu lõppemist loodud väärtust. Jääkväärtust võib kohandada vastavalt „uuendamise“ tõenäosusele, mõõtes väljavaateid, et kasum püsib pärast ettevõtjaga Ryanair sõlmitud lepingu lõppemist või kui teiste lennuettevõtjatega lepatakse kokku sarnased tingimused. Ryanair leidis, et siis oleks võimalik arvutada välja nii ettevõtjaga AMS sõlmitud kokkuleppe kui ka lennujaamateenuste lepinguga ühiselt loodud tulude alumine piir, kajastades lisanduva kasumi ebakindlust pärast lennujaamateenuste lepingu lõppemist.

⁽⁵⁰⁾ Oxera dokument, „How should AMS agreements be treated within the profitability analysis as part of the market economy operator test?“ (Kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda lennujaamateenuste lepinguid osana turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte järgimise kontrollist?), koostatud Ryanairi jaoks, 17. jaanuar 2014.

- (217) Selle lähenemisviisi toetuseks esitati aruannetes kokkuvõtte uuringute tulemustest, mis käsitlesid turundamise mõju kaubamärgi väärtusele. Nendes uuringutes tõdetakse, et turundamine võib toetada kaubamärgi väärtust ja aidata luua kliendibaasi. Aruannete kohaselt suurendab lennujaama turundamine veebisaidil Ryanair.com eriti lennujaama kaubamärgi nähtavust. Lisaks märgiti aruannetes, et eriti väiksemad piirkondlikud lennujaamad, kes soovivad suurendada oma õhuliiklust, võiksid seetõttu suurendada oma kaubamärgi väärtust, sõlmides turunduslepingud ettevõtjaga AMS.
- (218) Lõpuks osutati aruannetes, et kapitalisatsioonimeetodile eelistati rahavoogude põhist lähenemisviisi, mille puhul AMSi kulutusi käsitleti immateriaalse vara (see tähendab kaubamärgi väärtuse) kapitalikuludena ⁽⁵¹⁾. Kapitalisatsioonimeetodi puhul võetakse arvesse ainult turunduskulude seda osa, mis on seostatav lennujaama immateriaalse varaga. Turunduskuludid käsitletak immateriaalne varana ja arvatakse siis kokkuleppe kestuse ajaks maha, võttes arvesse jääkväärtust lennujaamateenuste lepingu ettenähtud lõppemise ajal. Selline lähenemisviis ei võtaks arvesse lisanduvat kasumit, mis tuleneb lennujaamateenuste lepingu sõlmimisest ettevõtjaga Ryanair. Samuti on raske välja arvutada immateriaalse vara väärtust seoses kaubamärgi kulude ja vara kasutamise ajaga. Rahavoogude meetod on sobivam kui kapitalisatsioonimeetod, sest viimane ei hõlma positiivset mõju lennujaamale, mis eeldatavasti tekib Ryanairiga lennujaamateenuste lepingu allkirjastamise tulemusena.

v. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. ja 2013. aasta aruanne

- (219) Ryanair palus Oxeral kontrollida turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele vastavust, mille tulemused esitati komisjonile Ryanairi nimel 2011. aasta juulis (turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlev 2011. aasta aruanne) ⁽⁵²⁾. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlevas 2011. aasta aruandes esitati 2000. ja 2010. aastal ettevõtjate So.Ge.A.AL ja Ryanair vahel sõlmitud lennujaamateenuste lepingute kasumlikkuse analüüsi tulemused, tuginedes teabele, mis oleval Ryanairi väitel olnud nende kokkulepete sõlmimise ajal kättesaadav ettevõtjale So.Ge.A.AL. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlev 2011. aasta aruanne ei sisaldanud 2002., 2003. ja 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu eeldatava kasumlikkuse analüüsi.
- (220) 2013. aasta märtsis esitati komisjonile turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. aasta aruandele tuginev ajakohastatud aruanne (turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlev 2013. aasta aruanne) ⁽⁵³⁾, milles hinnatakse nende lennujaamateenuste lepingute eeldatavat kasumlikkust, mida 2011. aasta turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlevas aruandes ei käsitletud (nimelt 2002., 2003. ja 2006. aasta lennujaamateenuste lepingud).
- (221) Ryanairi väitel osutab 2000., 2002., 2003., 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingute eelhindang, et kõiki neid lepinguid peeti nende allkirjastamise ajal lennujaamale kasumlikuks. Iga So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel sõlmitud kokkuleppe eeldatavat kasumlikkust hinnati, võttes arvesse eeldatavaid lisakulusid ja kasvava tulu prognoose, sealhulgas lennundus- ja lennundusvälised tulud ning Ryanairile pakutud rahaliste stiimulite kulud. Asjaolu, et tulemuseks saadud nüüdispuhasväärtused on kõik positiivsed, kinnitab eeldatavasti, et lepingute sõlmimine ettevõtjaga Ryanair oli mõistlik.
- (222) Kohaldades turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet lennujaamateenuste lepingute suhtes, ei arvestata vastavates 2011. ja 2013. aasta aruannetes ettevõtjate So.Ge.A.AL ja AMS vahel turundusteenuste osutamiseks sõlmitud kokkuleppeid. Ryanairi väitel seisavad ettevõtjaga AMS sõlmitud kokkulepped eraldi Ryanairi ja lennujaama vahelistest lennujaamateenuste lepingutest, millest esimesed puudutavad turundusteenuste osutamist lennujaamadele (mitte lende/reisijaid) turuhinnaga ja mida ei tuleks seetõttu käsitleda.

vi. Ryanairi lennujaamatasud – valikulisuse puudumine

- (223) Ryanair ei ole nõus komisjoni seisukohaga, et kõiki Alghero lennujaama tehtud soodustusi peaks käsitlema riigiabina isegi siis, kui kõik lennuettevõtjad võisid saada neid soodustusi. Esiteks väidab Ryanair, et kui kõik lennuettevõtjad saavad soodustusi, siis asjakohane võrdlushind võib olla soodustuse madalaim tase, mitte avaldatud tasud. Teiseks ei võta see lähenemisviis arvesse ühtegi eri lennuettevõtjate teenindamise erinevate kulude ja tulude elementi. Kulude kajastamise hindamine on vajalik samm, et hinnata, kas hinnasoodustus

⁽⁵¹⁾ Oxera dokument „How should AMS agreements be treated within the profitability analysis as part of the market economy operator test?” – „Practical application” – (Kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda lennujaamateenuste lepinguid osana turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet käsitlevast kontrollist? – Praktiline rakendamine), koostatud Ryanairi jaoks, 31. jaanuar 2014.

⁽⁵²⁾ Oxera aruanne „Economic MEOP assessment, Alghero Airport” (Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte majanduslik hinnang, Alghero lennujaam), koostatud Ryanairi jaoks, 22. juuli 2011.

⁽⁵³⁾ Oxera aruanne „Economic MEOP Assessment: updated profitability analysis” – Alghero Airport (Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte majanduslik hinnang: ajakohastatud kasumlikkuse analüüs – Alghero lennujaam), koostatud Ryanairi jaoks, 12. märts 2013.

asjaomasele lennutevõtjale on riigiabi. Suhteliselt väikesed tasud ei kujuta endast iseenesest tingimata riigiabi ja vastavalt Ecorysi järeldustele peegeldavad väiksemad tasud Ryanairi nõutud teenuste väiksemaid mahte.

- (224) Kõnealusel juhul võimaldati Ryanairile hinnasoodustusi, tunnistades olulist äririski, mille Ryanair võttis, hakates korraldama regulaarset aastaringset lennuliiklust tollal tundmatus lennujamas ⁽⁵⁴⁾.

vii. Konkurentsi kahjustamine

- (225) Paistab, et komisjon ei välista konkurentsi Alghero ja Cagliari või Olbia lennujaama vahel, kuigi neid lennujaamu eraldab üksteisest vastavalt 235 ja 128 kilomeetrit mägist maastikku ning kiirteede puudumine Sardiinias. Ryanairi väitel on ebaselge, kas mis tahes riigiabi Alghero lennujaamale võiks põhjustada konkurentsimoonutusi ja milline on komisjoni arvates selliste moonutuste ulatus.

viii. Siseturuga kokkusobivus

- (226) Ryanair leiab, et Ryanairi ja lennujaama vahelised kokkulepped ei hõlmanud riigiabi. Sellega seoses leiab Ryanair, et 2005. aasta lennundussuuniste võimalik kohaldatavus on antud juhul ebaoluline.

10.2. ETTEVÕTJA AMS MÄRKUSED

i. AMSi ja Ryanairi veebisait

- (227) AMS toetab Ryanairi esitatud märkusi ettevõtja AMS kohta. Komisjoni arvamus, et ettevõtjale AMS turundusteenuste eest makstud tasud kujutavad endast abi (ettevõtjale Ryanair), ning ettevõtjate AMS ja Ryanair käsitlemine ühe riigiabi saajana olevat ekslik. AMS pakub turundusteenuseid, mis on põhjendatud nende endi eraldi eesmärgiga ja millel on turuväärtuse kohased hinnad.
- (228) Lisaks ei olevat ebatavaline Ryanairi otsus kaasata vahendaja müüma reklaamipinda oma veebisaidil. AMS on olnud edukas reklaamipinna arendamisel ja müümisel mitmetele, nii era- kui ka avaliku sektori ettevõtetele üle Euroopa.
- (229) Ryanairi veebisaidil on turundamise seisukohast eriti soovitatavad omadused: see on üks populaarsemaid reisiteemalisi veebisaitte maailmas; Ryanairi veebisaidi külastuste keskmine kestus on väga pikk; lennujaama reklaamimine Ryanairi veebisaidil on üheselt suunatud selle lennujaama potentsiaalsetele reisijatele, tagades, et vastupidiselt reklaamile ajalehtedes, raadios, televisioonis ja teistes üldsusele suunatud vähem spetsialiseerunud massiteabevahendites läheb reklaamikulusid raisku väga vähe või üldse mitte.

ii. Eeliste puudumine ettevõtja AMS või Ryanairi jaoks

- (230) AMS sõlmib turunduskokkuleppeid nii riiklike kui ka eralennujaamadega, turismiasutuste, autorendi ettevõtete, hotellireserveerimise veebisaitide, kindlustusandjate, telekommunikatsiooniteenuste pakkujatega.
- (231) Hinnad, millega AMS reklaamipinda pakub, ja mahud, milles reklaamipinda ostetakse, ei tekita avaliku ja erasektori reklaamiosõtjate vahel diskrimineerimist. Ryanair ja AMS ei sunni lennujaamu ostma turundusteenuseid ja paljud lennujaamad otsustavad tegelikult, et ei reklaami ennast Ryanairi veebisaidil. Ettevõtja AMS kokkulepetest riiklike lennujaamade või neid haldavate ettevõtjatega, nagu So.Ge.A.AL, ei saa tekkida riigiabi, kui AMS saab täpselt sama lihtsalt müüa veebisaidi pinda eraettevõttele võrreldava hinnaga.

⁽⁵⁴⁾ Ryanairi 22. juuli 2011. aasta kiri.

- (232) AMS esitas mitmeid kaalutlusi, mis põhjendavad, miks SO.GE.A.AL ostis turundusteenuseid ettevõtjalt AMS, et teha reklaami veebisaidil Ryanair.com. Kokkuvõtlikult on need järgmised.
- (233) Esiteks on reklaam Ryanairi veebisaidil investering kaubamärgi tuntuksesse. Äärealade lennujaamade juhtidel on suuri raskusi saavutamaks, et nende kaubamärk saaks tuntuks reisijate, lennuettevõtjate ja lennundusväliste ettevõtete juhtide – kes kõik moodustavad lennujaamade sissetuleku võimaliku allika – hulgas. Kaubamärgi suurem tunnus võib olla lennujaamadele kasulik mitmel vastastikku kaasaval ja täiendaval viisil, eelkõige võib see meelitada ligi i) saabuvald reisijaid lennuettevõtja kaudu, kelle veebisaidil lennujaama reklaamitakse; ii) võimalikke kliente, kes lehitsevad ühe lennuettevõtja veebisaiti, kus lennujaama reklaamitakse sihtkohana, kuhu lennata teise lennuettevõtjaga, kes lendab selle lennujaama marsruudil; iii) teist lennuettevõtjat lendama sellesse lennujaama ja iv) ettevõtete ärijuhte (näiteks lennujaama jaemüügiketi kauplused).
- (234) Teiseks suurendab reklaamimine Ryanairi veebisaidil sissetulevate reisijate osakaalu. Lennujaamades valitseb suundumus, mille kohaselt peaaegu pool nende tuludest tuleb lennundusvälisest tegevusest. Piirkondliku lennujaama seisukohast teenib lennujaam läbisõitvatelt – saabuvatelt ja seejärel lahkuvatelt – reisijatel palju suurema tõenäosusega lennundusvälist tulu kui kohalikelt reisijatel, kes kasutavad lennujaama välissihtkohtadesse lendamiseks.
- (235) Kolmandaks on turundus ja reklaamimine kõigi lennuettevõtjate veebisaitidel muutunud üldiseks tavaks. Ryanairi veebisaidil on turunduspinnana suure hulga reisimisega seotud toodete ja teenuste jaoks erakordne väärtus. Lennujaamade jaoks on muutunud üldiseks tavaks teha osa oma kaubamärgiga seotud müügiarendusest lennuettevõtjate veebisaitidel. Käesoleval juhul näib, et Alghero lennujaam on ostanud reklaamiteenuseid mitte ainult ettevõtjalt AMS, vaid ka ettevõtjatel Meridiana ja Alitalia.
- (236) Neljandaks vastavad AMSi teenuste hinnad nende turuväärtusele. Ettevõtjalt AMS ostab turundusteenuseid mitu eri tööstusharudes tegutsevat lennujaamavälist eraklienti. Ryanairi marsruute neile klientidele ei pakuta, kuid nad tasuvad heameelega AMSi teenuste eest. Need erakliendid, kes tegutsevad turumajanduslike investoritena, omistavad AMSi teenustele selge eraldiseisva väärtuse, nagu ka riiklikud ja eralennuväljad kogu Euroopa Liidus. Need erasektori võrdluselemendid on juba ise piisavad töestamiseks, et AMSi hinnad on tegelikud turuhinnad.

iii. Ettevõtja So.Ge.A.AL rahastamine, mida teostas Sardiinia

- (237) Komisjon peab ettevõtjat So.Ge.A.AL pelgalt kanaliks, mille kaudu piirkondlikud rahastamisvahendid suunati ettevõtjale Ryanair/AMS näiliselt turunduseesmärkidel kasutamiseks. AMSi väitel ei esitanud komisjon aga tõendeid, et So.Ge.A.AL ei olnud Sardiinia piirkonna antud vahendite kasutamisel sõltumatu ega saanud neid seetõttu kasutada muudel eesmärkidel.
- (238) Näib, et So.Ge.A.AL on maksnud riigile kindlasummalist kontsessioonitasu ning ei ole jaganud oma tulusid riigiga. So.Ge.A.AL-i omanikul Sardiinia piirkonnal oli otsene huvi suurendada So.Ge.A.AL-i pikaajalist kasumlikkust, näiteks toetades rahaliselt ettevõtja pingutusi turunduse alal, mis olid suunatud kaubamärgi kuvandi tugevdamisele. Selline toimimisviis on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega ja kasulik Sardiinia piirkonnale.
- (239) AMS lisab, et on võimalik, et osa ettevõtjale So.Ge.A.AL antud rahalistest vahenditest võib pidada hüvitiseks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eest. Alghero lennujaam hõlbustab lennuteenuste osutamist piirkonnas, mis on isoleeritud ja muul moel raskesti ligipääsetav.

iv. Järeldus

- (240) AMS tegi järelduse, et ta ei olnud riigiabi saaja ning et So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkond tegutsesid ettevõtja AMS suhtes kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega.

10.3. UNIONCAMERE MÄRKUSED

- (241) Unioncamere rõhutab, et seadmata kahtluse alla Euroopa Kohtu praktikas kasutatavat majandustegevuse mõistet, ei saa tegevust, mis on iseenesest majanduslik, alati pidada turul teostatavaks ainuüksi põhjusel, et sellega tegeletakse või võidakse reaalset tegeleda teiste ettevõtjatega konkureerides.
- (242) Unioncamere tõdeb, et sarnastes tingimustes ei oleks erainvestor tõenäoliselt võtnud lennujaama kasuks toimivaid uurimiseluseid meetmeid. Komisjon peaks siiski arvestama asjaoluga, et avaliku sektori investeeringud lennujaama on sageli ajendatud kaalutlustest, mis ei sarnane erainvestori kaalutlustega. Avaliku sektori investoril on muud kui investeeringu kasumlikkusega seotud ootused ja ta taotleb samal ajal üldisemat laadi eesmärke, nagu majanduse ja regionaalse arengu kaitsemeetmed. Mõõndes, et Euroopa Kohtu kohtupraktikale tuginedes ei saa selliseid kaalutlusi turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte analüüsis arvesse võtta, väidab Unioncamere, et Alghero lennujaamale antud avaliku sektori vahendite eesmärk ei olnud hoida pinnal ettevõtjat, kes ei oleks muidu konkurentsivõimeline, vaid pigem regionaalarengu toetamine. Arvestades Sardiinia eriomast geograafiat, on asjaomase lennujaama olemasolu riigiasutuste prioriteet.
- (243) Unioncamere teeb järelduse, et komisjon peaks kohaldama turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet, võttes arvesse meetme eesmärki toetada piirkondlikku ja majanduslikku arengut, „teisisõnu peaks käsitlema, et meetmed on võetud avaliku võimu teostamisel”.
- (244) Unioncamere leiab, et So.Ge.A.ALi suhtes võetud uurimiseluste meetmete kokkusobivust siseturuga tuleks hinnata aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel.

11. ITAALIA MÄRKUSED HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSTE KOHTA

- (245) Itaalia esitas märkused ainult Ryanairi ja Unioncamere tähelepanekute kohta.

11.1. RYANAIRI MÄRKUSED

- (246) Mis puutub Alghero lennujaama kasuks võetud meetmetesse, siis väitis Itaalia, et lennujaam tegutseb äärealal ja seetõttu ei saa lennujaama puhul välistada üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesannet.
- (247) Itaalia toetab Ryanairi väidet, et väiksematel lennujaamadel ei ole muud valikut kui investeerida oma kuvandisse, et püsida elujõulisena. Selles mõttes on reklaamimine odavlennuettevõtjate veebilehtedel üldine tava. Itaalia rõhutab ka, et lennujaam oli saanud sarnaseid teenuseid teistelt lennuettevõtjatelt, nagu Germanwings, Volare, Meridiana ja Alitalia.
- (248) Itaalia kinnitab, et AMSi teenuste hinnad vastavad turuhindadele. Hinnad on avaldatud AMSi veebisaidil ja ettevõtjale So.Ge.A.AL kehtivad hinnad olid avaldatud hindadega kooskõlas.
- (249) Itaalia järeldab, et AMS ei saanud riigiabi ning So.Ge.A.AL ja Sardiinia piirkond tegutsesid kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega.

11.2. UNIONCAMERE MÄRKUSED

- (250) Itaalia on nõus, et sageli õigustavad avaliku sektori investeeringuid lennujaama kaalutlused, mis ei sarnane erainvestori omadega, sest avaliku sektori investorid taotleavad üldisemat laadi eesmärke, näiteks majanduslikku ja piirkondlikku arengut.

12. HINNANG

12.1. ETTEVÕTJAT SO.GE.A.AL SOOSIVAD MEETMED

12.1.1. **Abi olemasolu aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses**

- (251) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (252) Asutamislepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumid on kumulatiivsed. Et teha kindlaks, kas uurimisel meetmed kujutavad endast riigiabi artikli 107 lõike 1 tähenduses, peavad seega olema täidetud kõik põhjenduses 251 nimetatud tingimused. Nimelt peab rahaline toetus:
- olema antud liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest;
 - soodustama teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist;
 - kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi ja
 - kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust.

12.1.1.1. *Majandustegevus ja ettevõtja mõiste*

- (253) Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale peab komisjon esmalt kindlaks tegema, kas So.Ge.A.AL on ettevõtja asutamislepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Termin „ettevõtja” tähistab majandustegevusega tegelevat mis tahes üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist ⁽⁵⁵⁾. Majandustegevus on tegevus, mis seisneb konkreetsel turul kaupade või teenuste pakkimises.
- (254) Otsusega kohtuasjas *Leipzig/Halle Airport* kinnitas Euroopa Kohus, et lennujaama käitamine tulunduslikul eesmärgil ja lennujaama taristu ehitus kujutavad endast majandustegevust ⁽⁵⁶⁾. Kui lennujaama haldaja tegeleb majandustegevusega, pakkudes lennujaama teenuseid tasu eest, sõltumata oma õiguslikust vormist või rahastamisviisist, on tegemist ettevõtjaga aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ning aluslepingu eeskirjad on seetõttu rakendatavad sellele lennujaama haldajale riigi või riigi ressursside kaudu antud soodustuste suhtes ⁽⁵⁷⁾.
- (255) Seoses hetkega, millest alates muutus lennujaama ehitamine ja käitamine majandustegevuseks, tuleb komisjon meelde, et turujõudude järkjärguline areng lennujaamasektoris ei võimalda täpset kuupäeva kindlaks määrata. Samas on Euroopa kohtud tunnistanud evolutsiooni lennujaama tegevuse laadis ja kohtuasjas *Leipzig/Halle lennujaam* otsustas Üldkohus, et alates kohtuasjas *Aéroports de Paris* otsuse vastuvõtmise kuupäevast (12. detsember 2000), ei saa enam välistada riigiabi eeskirjade kohaldamist lennujaamataristu rahastamise suhtes. Seega alates 12. detsembrist 2000 tuleb lennujaama käitamist ja ehitamist pidada riigiabi kontrolli kohaldamisalasse kuuluvaks tegevuseks. Riigiabieeskirjadest lähtudes ei saa aga komisjon nüüd seada kahtluse alla lennujaama haldajate suhtes enne 12. detsembrist 2000 rakendatud rahastamismeetmeid ⁽⁵⁸⁾.
- (256) Komisjon leiab seetõttu, et alates 12. detsembrist 2000 teostas So.Ge.A.AL majandustegevust ja et ta kujutab endast ettevõtjat aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seega hindab komisjon alates 12. detsembrist 2000 rakendatud meetmete riigiabiks liigitamist ja nende meetmete, mis liigitatakse riigiabiks, kokkusobivust siseturuga. Komisjon ei sea aga kahtluse alla meetmeid, mille kohta tehti otsus enne 12. detsembrist 2000 ja seega puudub vajadus hinnata neid meetmeid käesolevas otsuses.

⁽⁵⁵⁾ Kohtuasi C-41/90: Höfner ja Elser (EKL 1991, lk I-1979, punkt 21); kohtuasi C-160/91: Poucet ja Pistre vs. AGF ja Cancava (EKL 1993, lk I-637, punkt 17); kohtuasi C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851, punkt 36).

⁽⁵⁶⁾ Kohtuasi C-288/11 P: Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle vs. komisjon (EKL 2012, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata); vt ka kohtuasi T-128/89: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3929), kinnitatud kohtuasjas C-82/01P: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2002, lk I-9297) ja kohtuasi T-196/04: Ryanair vs. komisjon (EKL 2008, lk II-3643).

⁽⁵⁷⁾ Kohtuasjad C-159/91 ja C-160/91: Poucet vs. AGF ja Pistre vs. Cancava (EKL 1993, lk I-637).

⁽⁵⁸⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 29.

- (257) Itaalia esitas andmed enne 12. detsembrist 2000 kantud kapitalikulude (sh taristu rahastamise, seadmete ning sisseseade ja ehitustööde) kohta (vt põhjendus 84). Sellele tuginedes järeldab komisjon, et tal ei ole õigust uurida ja seada kahtluse alla 25 431 706,16 euro suurust summat, mille kohta võeti otsus vastu enne seda kuupäeva.

12.1.1.2. Avaliku sektori ülesanded

- (258) Kuigi So.Ge.A.ALi tuleb käsitleda ettevõtjana aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses vähemalt alates 12. detsembrist 2000, tuleb meenutada, et lennujaama haldava ettevõtja tegevus ei pruugi kogu ulatuses olla majanduslikku laadi ⁽⁵⁹⁾.
- (259) Euroopa Kohus on teinud otsuse, et tegevus, mille eest seoses oma avalik-õiguslike volitustega vastutab harilikult riik, ei ole majanduslikku laadi ja selle suhtes riigiabieskirju ei kohaldata.
- (260) Seetõttu ei kujuta avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevuse või taristuga vahetult seotud tegevuse rahastamine endast üldiselt riigiabi ⁽⁶⁰⁾. Lennujaama puhul peetakse üldjuhul mittemajanduslikuks tegevusvaldkondi, nagu lennujuhtimine, politsei ja tolli tegevus, tuletõrje, meetmed, mis on vajalikud tsiviillennunduse kaitsmiseks õigusvastase sekkumise eest, ning investeeringud, mis on seotud tegevuseks vajaliku taristu ja seadmetega ⁽⁶¹⁾.
- (261) Mittemajandusliku tegevuse riikliku rahastamisega ei tohi aga kaasneda põhjendamatut diskrimineerimist lennuettevõtjate ja lennujaama haldajate vahel. Kohtupraktikast ilmneb, et kui riigiasutused vabastavad ettevõtjad nende majandustegevusega lahutatult seonduvatest kuludest, on tegu eelise andmisega ⁽⁶²⁾. Seega, kui õigussüsteemis on tavaline, et lennuettevõtjad või lennujaama haldajad kannavad teatavate teenustega seotud kulusid, samas kui mõned lennuettevõtjad või lennujaama haldajad, kes pakuvad samu teenuseid riigiasutuste nimel, ei pea kandma neid kulusid, saavad viimased eelise, isegi kui neid teenuseid käsitletakse iseenesest mittemajanduslikuna ⁽⁶³⁾.
- (262) Nagu on märgitud põhjenduses 49, väitis Itaalia 10. juuni 2014. aasta kirjas, et So.Ge.A.AL teostas teatavat avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvat tegevust. Eelkõige väitis Itaalia, et kulud (investeeringuskulud või tegevuskulud), mis tulenevad lennujaamade kohustusest teha lennujaama valdused ja ruumid kättesaadavaks ENAC-le ja teistele kohalikele avalik-õiguslikele üksustele (õhupiiri politsei, tolliamet, Punane Rist, tuletõrje, politsei) ja kanda nende valduste ja ruumide haldus-/hoolduskulud, tuleb lugeda avaliku sektori ülesannete juurde kuuluvateks kuludeks. Kõnealune kohustus on sätestatud riiklikes õigusaktides ja seda kohaldatakse Itaalias kõigi lennujaama haldajate suhtes. Itaalia andmetel olid So.Ge.A.ALi nende alade hooldamisel aastatel 2000–2010 kantud kulud kokku 2 776 073 eurot ⁽⁶⁴⁾.
- (263) Komisjon on seisukohal, et üldiselt võib nimetatud kulusid pidada seotuks avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevusega. Praegusel juhul märgib komisjon siiski, et riiklikud õigusaktid ei näe lennujaama haldajatele ette mingisugust õigust sellise tegevuse eest hüvitist saada. Seega, vastavalt kehtivale õigussüsteemile peavad Itaalia lennujaamad kandma asjaomased kulud tavaliselt ise. Järelikult tuleks pidada põhjenduses 262 loetletud tegevusliikide läbiviimiseks vajalike alade ja ruumide pakkumise ja hooldamisega seotud kulusid lennujaama haldajate tavalisteks tegevuskuludeks ⁽⁶⁵⁾. Seetõttu tegevuskulud (osutatud põhjenduses 48) ja investeeringuskulud (osutatud põhjenduses 49), mis on seotud põhjenduses 262 nimetatud tegevuseks eraldatud alade ja ruumide pakkumise ja hooldamisega, ei liigitu avaliku sektori ülesannetega seotud kuludeks ja nende kulude riigiasutuste poolne rahastamine võib kujutada endast riigiabi ettevõtjale So.Ge.A.AL.

⁽⁵⁹⁾ Kohtuasi C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43); 2014. aasta lennundussuuniste punkt 34.

⁽⁶⁰⁾ Viidatud komisjoni otsus N 309/2002, 19. märts 2003.

⁽⁶¹⁾ Vt eelkõige kohtuasi C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43, punkt 30 ning kohtuasi C-113/07 P: Selex Sistemi Integrati vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2207, punkt 71); 2014. aasta lennundussuuniste punkt 35.

⁽⁶²⁾ Vt kohtuasi C-172/03: Wolfgang Heiser vs. Finanzamt Innsbruck (EKL 2005, lk I-01627, punkt 36 ja viidatud kohtupraktika).

⁽⁶³⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 37.

⁽⁶⁴⁾ Itaalia 10. juuni 2014. aasta kiri, 22. lisa.

⁽⁶⁵⁾ Vt 2014. aasta lennundussuuniste punkt 37.

12.1.1.3. Riigi ressursid ja seostatavus riigiga

- (264) Nagu Euroopa Kohus on otsustanud kohtuasjas *Stardust Marine*, kehtib riigiabi mõiste mis tahes riigi ressurssidest antud eelise kohta, mille on andnud kas riik ise või mis tahes vahendav organ talle pandud volituste kaudu ⁽⁶⁶⁾. Liikmesriikide riigisiseste (detsentraliseeritud, föderaalsete, piirkondlike, kohalike või muude) asutuste ressursid on aluslepingu artikli 107 kohaldamisel riigi ressursid ⁽⁶⁷⁾. Lisaks kuuluvad nende asutuste vastuvõetud meetmed, sõltumata nende õiguslikust staatusest ja kirjeldusest, sarnaselt keskasutuse võetud meetmetega artikli 107 kohaldamisalasse ⁽⁶⁸⁾.
- (265) Käesoleval juhul anti Sardiinia piirkonna toetusi sisseade ja ehitustööde jaoks (2. meede) ettevõtjale So.Ge.A.AL otse piirkondlikust eelarvest ja seega on tegemist riigi ressurssidega ja toetused on seostatavad riigiga. Samuti kaasrahastas riik Alghero lennujaama taristut ja Sardiinia piirkond rahastas seadmeid otse riigi ressursside kaudu (3. meede).
- (266) Mis puutub viide kapitalisüsti, mis tehti aastatel 2000–2010, kogusummas 31 086 398 eurot (1. meede), siis kuna nende teostajad ja seega rahastajad olid ettevõtja So.Ge.A.AL riiklikud aktsionärid, nimelt Sassari kaubanduskoda, Sassari provints, Sassari omavalitsus, Alghero omavalitsus, Sardiinia piirkond ja SFIRS, tuleks neid käsitleda riigi ressurssidest rahastatud meetmetena.
- (267) Omaette küsimus, mida tuleks uurida, on see, kas riigi ressursside ülekandmine on samuti seostatav riigiga. Sassari kaubanduskoja, Sassari provintsi, Sassari omavalitsuse, Alghero omavalitsuse ja Sardiinia piirkonna kui avaliku sektori asutuste või kohalike autonoomsete avalik-õiguslike asutuste – mille suhtes kohaldatakse avalikku õigust, mille kohaselt peetakse neid avaliku halduse osaks ja neile on antud avaliku korruga seotud ülesanded (näiteks Sassari kaubanduskoda) – otsused on seostatavad riigiga.
- (268) Mis puutub SFIRSi, siis väljakujunenud kohtupraktikas on sätestatud, et avalik-õigusliku äriühingu võetud meetme saab kindlaks määrata ka nn orgaaniliste või struktuursete näitajate järgi või viidete alusel riigi osaluse kohta konkreetse meetmeni viinud otsuses või selle kohta, et riigi osalus selles otsuses ei ole ebatõenäoline. Euroopa Kohus on määranud kindlaks seoses riigiga seostatavuse küsimusega mitteamendava kogumi võimalikke näitajaid, näiteks järgmised ⁽⁶⁹⁾:
- a) asjaolu, et ettevõtja, kelle vahendusel abi anti, pidi arvesse võtma valitsusasutuste juhiseid;
 - b) avalik-õigusliku äriühingu lõimitus avaliku halduse süsteemi;
 - c) ettevõtja tegevuse laad ja selle teostamine turul tavapärase konkurentsi tingimustes kõrvuti eraettevõtjatega;
 - d) ettevõtja õiguslik seisund (avalik õigus või üldine äriühinguõigus);
 - e) ettevõtja juhtimise üle teostatava riikliku järelevalve intensiivsus;
 - f) mis tahes muu näitaja, mis konkreetse juhtumi puhul osutab riigiasutuste osalusele meetme vastuvõtmisel või sellele, et nende osalus ei ole ebatõenäoline, arvestades ka meetme rakendusala, sisu ja selles toodud tingimusi.
- (269) Käesoleva juhtumi uurimine kinnitas komisjoni esialgset hinnangut, et kapitalisüste tuleb pidada riigiga seostatava tegevuse tulemuseks ja et SFIRS ei osalenud uuritavates kapitalisüsteides ainult kasumi maksimeerimise kaalutlustel.
- (270) SFIRS asutati Sardiinia piirkonna investeerimisettevõttena ülesandega koostada piirkonna majanduslikku ja sotsiaalset arengut käsitlevad kavad ja suuniste projektid. SFIRSi peamine eesmärk ei ole seega kasumi maksimeerimine, vaid pigem tegutsemine Sardiinia piirkonna vahendina, et edendada Sardiinia majanduslikku arengut. Ka ettevõtja So.Ge.A.AL 30. aprilli 2004. aasta osanike koosolekul jättis Sardiinia piirkonna esindaja

⁽⁶⁶⁾ Kohtuasi C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (*Stardust Marine*, EKL 2002, lk I-4397).

⁽⁶⁷⁾ Ühendatud kohtuasjad T-267/08 ja T-279/08: Nord-Pas-de-Calais (2011), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 108.

⁽⁶⁸⁾ Euroopa Kohtu 6. märtsi 2002. aasta kohtuotsus ühendatud kohtuasjades T-127/99, T-129/99, T-140/99: Diputación Foral de Álava vs. komisjon (EKL 2002, lk II-1330, punkt 142).

⁽⁶⁹⁾ Viidatud otsus kohtuasjas *Stardust Marine*.

tähelepanuta lennujaama haldaja 2003. aastal teatatud tegevuskahjumi, arvestades „lennujaama strateegilist rolli piirkondlikul tasandil”⁽⁷⁰⁾. See näitab, et Sardiinia piirkond pidas lennujaama arengut eriti tähtsaks. See oli eesmärk, mida ta taotles koos teiste ettevõtja So.Ge.A.AL riiklike osanikega oma investeerimisvahendi SFIRS kaudu. Lisaks oli SFIRSi sekkumine samaaegne teiste riiklike osanike sekkumisega.

- (271) Komisjon teeb seetõttu järelduse, et kapitalisüstid hõlmavad riigi ressursse ja on seostatavad riigiga. Samuti märgib komisjon, et Itaalia ei ole seda järeldust uurimise käigus vaidlustanud.

12.1.1.4. Majanduslik eelis

- (272) Aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on eelis iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes, nimelt riigi sekkumiseta⁽⁷¹⁾. Seoses sellega ei anna üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamisel kantud kulud saajale majanduslikku eelist ulatuses, milles Euroopa Kohtu Altmarki kohtuasjas⁽⁷²⁾ kehtestatud tingimused (vt põhjendused 273–278) on täidetud. Oluline on vaid meetme mõju ettevõtjale ning mitte riigi sekkumise põhjus ega eesmärk⁽⁷³⁾. Allpool hindab komisjon kõigepealt seda, kas kõnealused meetmed (1., 2. ja 3. meede) vastavad Altmarki tingimustele, ning teiseks analüüsib, kas meetmeid rakendati tavapäraste turutingimuste kohaselt kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega.

12.1.1.4.1. Mittevastavus Altmarki kriteeriumidele

- (273) Uurimise käigus väitis So.Ge.A.AL, et talle anti ülesanne osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust. So.Ge.A.AL väidab, et ta täitis kontsessioonilepingus sätestatud avaliku teenindamise kohustusi (vt põhjendused 173–176).

- (274) Seevastu oma märkustes 2012. aasta otsuse kohta ei väitnud Itaalia, et lennujaama üldine juhtimine või osa selle tegevusest liigitub üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks ja et seetõttu kujutavad kontrollitavad meetmed endast hüvitist avaliku teenindamise kohustuste täitmise eest. Vastuseks tähelepanekutele, mis Ryanair esitas uurimise käigus, oli Itaalia vaid kinnitanud, et lennujaama puhul „ei saa välistada üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesannet” (vt põhjendus 246). Uurimismenetluse hilisemas etapis märkis Itaalia Sardiinia piirkonna nimel vastuseks komisjoni teabenõudele, et So.Ge.A.AL osutab tegelikult üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, mis olevat talle ülesandeks tehtud:

- a) seoses lennujaama juhtimisega ettevõtja So.Ge.A.AL ja riigi allkirjastatud erinevate kokkulepete kaudu;
- b) seoses lennujaamataristuga eri aktide kaudu, milles on sätestatud selle rahastamine riiklikest vahenditest.

- (275) Ettevõtjate puhul, kellele on tehtud ülesandeks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine, peab komisjon selleks, et otsustada, kas hindamisalune meede kujutab endast eelist aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, kontrollima Euroopa Kohtu Altmarki kohtuotsuses sätestatud tingimuste täitmist. Need tingimused võib kokku võtta järgmiselt:

- a) abi saav ettevõtja peab olema tegelikult vastutav avalike teenuste osutamise kohustuste täitmise eest ja need kohustused peavad olema selgelt määratletud („Altmarki 1. kriteerium”);
- b) näitajad, mille alusel hüvitis välja arvutatakse, tuleb eelnevalt kindlaks määrata objektiivsel ja läbipaistval viisil („Altmarki 2. kriteerium”);
- c) hüvitis ei tohi ületada avaliku teenindamise kohustuste täitmisega seotud kulude täielikuks või osaliseks katmiseks vajalikku summat, võttes arvesse ka seotud tulu ning mõistlikku kasumit kõnealuste kohustuste täitmise eest („Altmarki 3. kriteerium”);

⁽⁷⁰⁾ Itaalia 18. veebruar 2014. aasta kiri, 17. lisa.

⁽⁷¹⁾ Kohtuasi C-39/94: Syndicat français de l'Express international (SFEI) jt vs. La Poste jt (EKL 1996, lk I-3547, punkt 60) ja kohtuasi C-342/96: Hispaania Kuningriik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1999, lk I-2459, punkt 41).

⁽⁷²⁾ Viidatud otsus kohtuasjas Altmark.

⁽⁷³⁾ Kohtuasi 173/73: Itaalia Vabariik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1974, lk 709, punkt 13).

- d) kui ettevõtjale ei ole üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesanne antud avaliku hankemenetluse käigus, peab sobiva hüvitise tase olema kindlaks määratud selliste kulude analüüsi alusel, mida keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja asjassepuutuva avaliku teenindamise nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate vahenditega varustatud ettevõtja oleks nende kohustuste täitmiseks kandnud, arvestades nende kohustuste täitmise seotud tulusid ja mõistlikku kasumit („Altmarki 4. kriteerium”).
- (276) Kõigepealt hindab komisjon vastavust Altmarki 2. kriteeriumile. Arvestades, et Altmarki kriteeriumid peavad olema täidetud kumulatiivselt, viiks ühe tingimuse täitmata jätmine järelduseni, et eelise olemasolu ei saa välistada, isegi kui ettevõtja So.Ge.A.AL osutatud teenused liigitatakse üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks.
- (277) Käesoleval juhul ei olnud parameetrid lennujaama haldajale üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eest hüvitise arvutamiseks eelnevalt kehtestatud. Tegelikult ei ole kontsessioonilepingus ühtegi sõnaselget viidet hüvitisele, mida riik maksab lennujaama haldajale lennujaamateenuste osutamise eest. Juba ainuüksi sellest piisab järeldamiseks, et Altmark 2. kriteerium ei ole käesoleval juhul täidetud.
- (278) Arvestades, et neli Altmarki tingimust ei ole käesoleval juhul kumulatiivselt täidetud, järeldab komisjon, et eelise olemasolu ei saa seega välistada, seda isegi sel määral, mil ettevõtja So.Ge.A.AL osutatud teenused liigituksid üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks.

12.1.1.4.2. Vastavus turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele

- (279) Lisaks tuleb komisjon meelde, et kapitali, mille riik on andnud kas otse või kaudselt ettevõtja käsutusse tavapärastele turutingimustele vastavatel tingimustel, ei saa pidada riigiabiks ⁽⁷⁴⁾.
- (280) Praegusel juhul peab komisjon selleks, et teha kindlaks, kas Alghero lennujaama riiklik rahastamine andis ettevõtjale So.Ge.A.AL eelise, mida ta ei oleks saanud tavapärastes turutingimustes, võrdlema kõnealused rahastamisvahendid andnud riigiasutuste käitumist sellise turumajanduse tingimustes tegutseva investori käitumisega, kes juhindub kasumlikkuse väljavaadetest ⁽⁷⁵⁾.
- (281) Hindamisel tuleks jätta kõrvale kogu positiivne mõju piirkonna majandusele, kus lennujaam asub, peale selle, mis mõjutab meetmeid rakendanud avaliku sektori üksuste oodatavat kasumit. Kohus täpsustas, et asjakohane küsimus turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel on see, kas eraaktsionär, arvestades kasumi saamise tõenäosust ning jättes kõrvale kõik sotsiaalsed, regionaalpoliitilised ja valdkondlikud kaalutlused, sooviks samadel tingimustel osalust kõnealuses kapitalis ⁽⁷⁶⁾.
- (282) Euroopa Kohus on kohtuasjas Stardust Marine märkinud: „[...] tegemaks kindlaks, kas riik käitus või mitte turumajanduse tingimustes tegutseva aruka investorina, tuleb asetuda uuesti selle aja konteksti, mille jooksul rahalise toetuse meetmed võeti, et hinnata riigi käitumise majanduslikku otstarbekust ning hoiduda seega igasugusest hilisemal olukorral põhinevast hinnangust” ⁽⁷⁷⁾.
- (283) Lisaks sedastas Euroopa Kohus EDFi kohtuasjas, et „[...] kui majandushinnangud koostatakse pärast selle eelise andmist, ei piisa asjaomase liikmesriigi tehtud investeeringu tegeliku kasumlikkuse tagantjärele tuvastamisest või tegelikult kasutatud menetluse valiku hilisemast põhjendamisest, selleks et tõendada, et liikmesriik tegi enne eelise andmist või eelise andmise ajal niisuguse otsuse aktsionärina” ⁽⁷⁸⁾.
- (284) Seega selleks, et oleks võimalik kohaldada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet, peab komisjon asetama ennast aega, mil tehti iga konkreetne otsus eraldada ettevõtjale So.Ge.A.AL riiklike vahendeid.

⁽⁷⁴⁾ Viidatud Stardust Marine kohtuotsus, punkt 69.

⁽⁷⁵⁾ Kohtuasi C-305/89: Itaalia vs. komisjon („ALFA Romeo”) (EKL 1991, lk I-1603, punkt 23); kohtuasi T-296/97: Alitalia vs. komisjon (EKL 2000, lk II-03871, punkt 84).

⁽⁷⁶⁾ Kohtuasi C-40/85: Belgia vs. komisjon (EKL 1986, lk I-2321).

⁽⁷⁷⁾ Viidatud Stardust Marine kohtuotsus, punkt 71.

⁽⁷⁸⁾ Kohtuasi C-124/10P: Euroopa Komisjon vs. Électricité de France („EDF”, 2012, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 85).

Samuti peaks komisjon põhimõtteliselt tuginema investeerimisotsuste kasumile orienteeritud iseloomu hindamisel teabele ja eeldustele, mis olid riigiasutustele kättesaadavad ajal, mil tehti otsused eraldada ettevõtjale So.Ge.A.AL rahalisi vahendeid. Lennundussuuniste punktis 63 on ette nähtud, et lennuettevõtjate ja lennujaama vahel sõlmitud lepingud võib lugeda turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega kooskõlas olevaks juhul, kui need olemuslikult aitavad eelneva analüüsi seisukohast kaasa lennujaama kasumlikkusele. Kuigi see kriteerium peegeldab turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte loogikat, on see selgelt esile toodud alles hiljuti ja viitab pigem üksikule korraldusele kui ettevõtlusele üldiselt, nagu on sagedamini juhul, kui kohaldatakse turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet. Seega tunnistas komisjon, et täieliku tõendusmaterjali esitamine seoses aastaid tagasi sõlmitud kokkulepetega võib olla asjaomase liikmesriigi ja ettevõtjate jaoks raske, ja võtab seda arvesse kaalul oleva kriteeriumi kohaldamisel käesoleval juhul.

i. Lennujaamataristu (sealhulgas sisseseade ja ehitustööd) ja seadmete rahastamine

- (285) Nagu on osutatud põhjenduses 81, analüüsis komisjon käesolevas otsuses läbiviidud hindamises sisseseade ja ehitustööde (3. meede) rahastamist ja toetusi taristuinvesteeringutele (2. meede) ühiselt kui meetmete kogumit taristu ja seadmete rajamise ja uuendamise rahastamiseks.
- (286) Lennujaama ehitamise ja käitamisega seotud kulud, sealhulgas investeerimiskulud, kannab tavaliselt lennujaama käitaja, nii et nende kulude osaline katmine vabastab ta koormusest, mida ta tavaliselt peaks kandma.
- (287) Kindlaks tuleks teha asjaolu, kas andes investeeringutoetusi taristute, seadmete, sisseseade ja ehitustööde rahastamiseks Alghero lennujaamas, said riigiasutused mõistlikult eeldada investeeringutasuvust mis tahes vormis ja ulatuses, mis muudaks investeeringu nende jaoks kasumlikuks.
- (288) Itaalia ei väitnud otse, et investeeringutoetused vastasid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Samuti ei esitanud Itaalia äriplaani arvutustega investeeringutoetuste oodatava kasumlikkuse kohta, mis oleks eelnevalt tehtud või tagantjärele koostatud sel ajal kättesaadava teabe ja prognoositava arengu alusel.
- (289) Mis puutub riigi antud toetustesse, siis tuleks märkida, et õiguse eest hallata lennujaamataristut maksab So.Ge.A.AL riigile kontsessioonitasu. Itaalia väitis, et lennujaama haldajate makstavad kontsessioonitasud kehtestatakse veomahtude alusel ja seetõttu ei ole nende eesmärk tasuda riigi investeeringute eest lennujaamataristusse. Miski ei viita sellele, et rahastades teatavaid investeeringuid Alghero lennujaamas, võiks riik oodata liikluse ja sellega kaasnevat kontsessioonitasude suurenemist ulatuses, mis oleks piisavalt suur, et muuta tema kulud kasumlikuks.
- (290) Komisjon leiab, et arvestades taristuprojektide sisulist ja olulist ebakindlust, ei ole riigi investeeringutoetused kooskõlas analüüsi liigiga, mida arukas investor oleks selliste projektide puhul kasutanud. Kuna miski ei viita, et kõnealusest rahastamisest oodati tavapäraselt kasumit, on komisjon seisukohal, et pärast 12. detsembrit 2000 toimunud riigipoolne rahastamine ei vastanud turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele ja andis lennujaama haldajale eelise.
- (291) Seadmete riigipoolne rahastamine ei vasta turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele, sest puudus nii eelnev äriplan kui ka aluseks oleva kasumi eelduste tundlikkuse analüüs, mis näitaks, millist finantstulu võiks Sardiinia piirkond mõistlikult oodata ettevõtjale So.Ge.A.AL antud investeeringutoetustest. Ei ole isegi selge, et Sardiinia piirkond võiks oodata üldse mingit tulu, sest erinevalt riigist ei saa ta ettevõtjalt So.Ge.A.AL kontsessioonitasu.
- (292) Lisaks, isegi kui üks neist eeldanuks, et dividende, mida ta võiks saada, ja talle kui peamisele osanikule ettevõtjas So.Ge.A.AL kuuluvate aktsiate väärtuse võimalikku suurenemist võiks pidada võimalikuks rahalise tulu allikaks, mida saab arvestada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel selles kontekstis ⁽⁷⁹⁾,

⁽⁷⁹⁾ Komisjon ei võta otsuses selle aspekti kohta lõplikku seisukohta.

piisab, kui märkida, et So.Ge.A.AL oli tootnud uurimisel perioodil igal aastal (alates 2000. aastast) olulise kahjumi. Seega ei saanud ei riik ega Sardiinia piirkond põhjendatult eeldada, et Alghero lennujaama taristu või seadmete rahastamine asjaomasel perioodil parandaks ettevõtja So.Ge.A.AL finantsolukorda sellisel määral, et viimane maksaks piisavalt dividende või et ettevõtja So.Ge.A.AL aktsiate väärtus kasvaks tänu sellele rahastamisele sellises ulatuses, et muuta riiklik rahastamine kasumlikuks. Itaalia ega kolmandad isikud ei ole esitanud tõendeid, mis näitaksid, et see on nii.

- (293) Seega ei vasta 2. ja 3. meede turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele ja on andnud ettevõtjale So.Ge.A.AL majandusliku eelise.

ii. Kapitalisüstid aastatel 2000–2010

- (294) Nii Itaalia kui ka So.Ge.A.AL on väitnud, et ettevõtja So.Ge.A.AL riiklike osanike aastatel 2000–2010 tehtud kapitalisüstid vastavad turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Olgugi et lennujaama haldaja on alates 2000. aastast teatanud pidevalt kahjumist, oleks õigustatud eeldada, et tegevus toob tulu, arvestades eriti peatset ulatusliku kontsessiooni andmist ettevõtjale So.Ge.A.AL. Iga kõnealuse meetme võtmisel oleksid riiklikud aktsionärid toiminud mõistlike turumajanduslike investoritena.
- (295) Arvestades, et kapitalisüstide kohta otsuse tegemise ajal oli ettevõtja So.Ge.A.AL finantsolukord ebakindel, oli komisjoni esialgne seisukoht 2012. otsuses, et turumajanduse tingimustes tegutsev investor oleks nõudnud ettevõtte elujõulisuse taastamiseks kava rakendamist. Komisjon leidis, et erainvestor oleks teinud ettevõtjasse, mille kapital on langenud allapoole seadusega ettenähtud piiri – näiteks So.Ge.A.AL – uue kapitali sissemakseid üksnes juhul, kui ta oleks sissemakse tegemise ajal eeldanud, et äriühingu elujõud taastub mõistliku aja jooksul. Ühtegi sellist kava sel ajal komisjonile ei esitatud ja nagu on selgitatud põhjendustes 301–311, ei pakkunud ükski ettevõtja So.Ge.A.AL koostatud või tema jaoks kapitalisüstide tegemise perioodi jooksul ettevalmistatud äriplaani tugevat alust, mida kasumlikkuse väljavaadetest lähtuvad aktsionärid oleksid pidanud piisavaks, et eeldada mõistlikku tulu.
- (296) Uurimise käigus esitas Itaalia komisjonile mitmeid dokumente, mida oleks tema väitel pidanud käsitama äriplaanidena, millel põhines otsus rekapiitalseerida ettevõtja So.Ge.A.AL. Itaalia väitis ka, et erainvestori seisukohast võib ettevõtja So.Ge.A.AL kahjumi hüvitamine olla nõuetekohaselt põhjendatud mitte ainult heade pikaajaliste kasumiväljavaadetega strateegilise ümberkorralduskava olemasolu korral, vaid ka muudel kui rahalise kasumlikkuse kaalutlustel, eelkõige üldisematel avaliku huvi eesmärkidel, nagu piirkondlik areng. Itaalia esitatud äriplaan kirjeldatakse täpsemalt põhjendustes 59–75.
- (297) Seoses sellega ei ole riigi, Sardiinia piirkonna ja SFIRSi rakendatud meetmed vastavuses kasumlikkuse väljavaadetest juhinduva turumajandusliku investori käitumisega. Ajavahemikul 2000–2010 andsid riik, Sardiinia piirkond ja SFIRS pidevalt rahalist toetust, et hoida elus ettevõtjat So.Ge.A.AL. Komisjon leiab, et ettevõtja So.Ge.A.AL finantsolukord oli selline, et nii pikka aega ei oleks ükski eraettevõtja tema kahjumit katnud ilma usaldusväärse ja realistliku eelhindamiseta, mis näitaks, et ettevõtte restruktureerimise asemel oleks kulutõhusam jätkata kahjumi katmist.
- (298) Samuti ei saa komisjon nõustuda Itaalia väitega, et avaliku sektori investori ärilisi põhjendusi hinnates tuleks arvesse võtta avaliku huvi eesmäärke. Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt ei juhinduks riiklikud aktsionärid juhul, kui nad tegutsevad turumajandusliku erainvestorina, avaliku huvi eesmärkidest, ja investeerimise peaks olema kasumlik iseenesest.
- (299) Kuna uurimise käigus väitis So.Ge.A.AL, et meetmete majanduslikku põhjendatust tuleks hinnata eraldi enne ja pärast ulatusliku kontsessiooni andmist 2007. aastal, hindab komisjon omakorda ajavahemikul 2000–2007 ja 2008–2010 tehtud kapitalisüste.

Kapitalisüstid ajavahemikul 2000–2007

- (300) So.Ge.A.AL väitis, et enne 2007. aastat teostatud rekapiitalseerimisel juhitudi vajadusest kaitsta ettevõtte äritegevust, arvestades eelkõige peatset ulatusliku kontsessiooni andmist. Tuginedes teabele, mis oli kättesaadav ettevõttesse kapitalisüstide kohta otsuse tegemise ajal, oli ulatusliku kontsessiooni väljavaade ettevõtja So.Ge.A.AL osanike jaoks otsustava tähtsusega.
- (301) Selles mõttes on komisjon seisukohal, et ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaan ei saa pidada realistlikuks aluseks ettevõtte edaspidiste tulemuste prognoosimisel ajavahemikuks 2000–2010. Nendes plaanides viidati isoleeritult kapitalisüstidele, mis oleksid vajalikud, et taastada kapitali vastavus õiguslikele nõuetele. Lisaks ei sisalda need ühtegi viidet, et ajal, mil võeti vastu otsused uurimiselaste kapitalisüstide kohta, eeldasid ettevõtja So.Ge.A.AL riiklikud aktsionärid, et ettevõtte elujõulisus taastub ja nad saavad tulu oma investeeingult (dividendidena või ettevõtte aktsiate väärtuse kasvuna), mis kaalub üles ettevõttesse investeeitud kapitali. Samuti ei sisalda kava alternatiivsete stsenaariumide analüüsi, mida nõuaks ettevaatlik erainvestor enne selliste oluliste kapitalisüstide tegemist ettevõttesse.
- (302) Komisjon märgib, et ainult üks dokumentidest, mida Itaalia nimetas äriplaaniks, on varasem kui esimene otsus kapitalisüstide kohta. Kuigi 1999. aasta äriplaanis osutatakse, et ettevõtja So.Ge.A.AL tuleks rekapiitalseerida, ei nähta selles ette hindamist, mis näitab, et ettevõtte aktsionäride jaoks oleks kulutõhusam katta lennujaama haldaja kahjum, selle asemel et võtta vastu restruktureerimismeetmed eesmärgiga suurendada lennujaama haldaja tõhusust erainvestori jaoks vastuvõetava aja jooksul. Peale selle ei näita 1999. aasta äriplaan, et So.Ge.A.AL muutub pärast kapitalisüste kasumlikuks.
- (303) Lisaks põhines 1999. aasta äriplaan eeldusel, et ettevõtjale So.Ge.A.AL antakse ulatuslik kontsessioon samal aastal. Komisjon leiab, et kui tuli ilmsiks, et kontsessiooni andmine viibib ja kasumlikkuse taastumise eesmärki ei täideta, oleks mõistlik erainvestor strateegiat uuesti hinnanud ja kaalunud restruktureerimise võimalusi.
- (304) Samuti ei pakutud ühtegi ettevõtja So.Ge.A.AL ümberkorraldamise meedet Roland Bergeri plaanis, mis oli ainus äriplaan, milles hinnati So.Ge.A.AL-i finantsolukorda kahe stsenaariumi – ulatuslik *versus* ajutine kontsessioon – alusel. Roland Bergeri plaanis järeldati, et ajutise kontsessiooni stsenaariumi korral jätkab So.Ge.A.AL kahjumis, pakkumata ise siiski välja ühtegi parandusmeedet. Teabepuudus oleks pannud iga erainvestori loobuma kõnealuse strateegia järgimisest, arvestades eelkõige igasuguse kindluse puudumist seoses ulatusliku kontsessiooni ettevõtjale So.Ge.A.AL andmise tegeliku kuupäevaga. Komisjon märgib ka, et So.Ge.A.AL ise pidas Roland Bergeri plaani usaldusväärsust ebapiisavaks (vt põhjendus 57).
- (305) 2005. aasta äriplaan koostati, pidades silmas ulatusliku kontsessiooni andmist. Kuigi selles esitati tulude ja kulude prognoos lennujaama haldamise kontsessiooni 40aastase kestuse kohta, siis eeldusel, et kontsessioon antakse ettevõtjale So.Ge.A.AL 2006. aastal, ei pakutud plaanis välja meetmeid ebatõhusa käitlustegevuse – mille taset peeti 2004. aasta Roland Bergeri plaanis allpool sektori keskmist olevaks ja mis pidi jätkama keskpikas perspektiivis kahjumiga – puudustega tegelemiseks.
- (306) Seepärast on komisjon seisukohal, et ükski eespool nimetatud plaanidest ei ole selline, mida mõistlik turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks pidanud kõnealuste investeeingute tegemisel usaldusväärseks aluseks.

Kapitalisüstid ajavahemikul 2008–2010

- (307) Erainvestor oleks 2010. aasta äriplaanide strateegia igal juhul ümber hinnanud, eelkõige arvestades, et kontsessioonilepingu artikli 14a kohaselt tulnuks kontsessioon tühistada, kui So.Ge.A.AL ei saavuta majanduslikku elujõulisust nelja aasta jooksul alates selle kontsessiooni jõustumise kuupäevast ehk alates 2011. aastast. Kuid 2010. aasta plaanis nähti ette ettevõtja majandusliku elujõulisuse taastamine alles aasta pärast 2011. aastat ehk aastal 2012, võttes arvesse ka ettevõtja 2010. aastal kavandatud rekapiitalseerimist.

- (308) Ka osanike otsust jätkata ettevõtja So.Ge.A.AL kahjumi katmist – ilma et oleks kehtestatud restruktureerimisprogramm – isegi siis, kui ulatusliku kontsessiooni saamise järgsetest majandustulemustest ilmnes, et kasumlikkuse saavutamine kontsessioonilepinguga ettenähtud tähtajaks on ebatõenäoline, ei saa pidada võrdväärseks erainvestori käitumisega.
- (309) Lisaks väitis So.Ge.A.AL, et tema 2007. aasta järgseid tulemusi mõjutasid negatiivselt ettenägematud sündmused, ja osutas eelkõige tema käivet mõjutanud majanduslangusele, mille tõttu vähenes ettevõtja reisiliikluse maht 1,8 % võrra. Veel väitis So.Ge.A.AL, et liiklus ei arenenud prognoositud viisil viivituste tõttu lennujaama taristutööde tegemises ja selle tõttu, et ENAC ei vaadanud läbi lennujaamatasude määra.
- (310) Sellega seoses märgib komisjon, et Itaalia ei esitanud mingeid materjale nende kõnealuste ettenägematute sündmuste mõjude hindamiseks. Puuduvad tõendid, et liikluse 1,8 % vähenemise saab panna majanduskriisi arvele.
- (311) Selle alusel näib, et ettevõtja So.Ge.A.AL rekapitaliseerimise otsus ei tuginenud majanduslikele hinnangutele, mis oleksid võrreldavad hinnangutega, mida samadel asjaoludel korraldaks samas olukorras olev kaalutlev turumajanduslik erainvestor enne selliste investeeringute tegemist, et selgitada välja nende tulevane kasumlikkus.
- (312) Samuti märgib komisjon, et nii Itaalia kui So.Ge.A.AL kinnitasid, nagu oleks kapitalisüsteide puhul lepitud esmajoones kokku nende vastavus seadusest tulenevatele nõuetele. Komisjoni arvates aga ei saa seadusest tulenevate nõuete täitmisega iseenesest õigustada asjaolu, et turumajanduslik erainvestor teeb ettevõtjasse täiendavaid kapitalisüste. Investorid on sageli seadusega kohustatud tegema täiendavaid omakapitalimakseid firmadesse, mille kapitalibaas on pidevate kahjumite tõttu vähenenud alla eelmääratletud taseme. Kirjeldatud olukorda sattunud erainvestorid kaaluksid ka muid võimalusi – sealhulgas likvideerimist või sulgemist⁽⁸⁰⁾ – ja valinud rahaliselt kõige kasulikuma võimaluse.
- (313) Seega järeldab komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL kapitalisüste puudutavad otsused ei vastanud turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele ning andsid seega ettevõtjale So.Ge.A.AL majandusliku eelise.

12.1.1.5. Valikulisus

- (314) Selleks et kuuluda ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse, peab riigi meede soodustama „teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist”. Seega võib riigiabiks liigitada üksnes need ettevõtjaid soodustavad meetmed, millega antakse neile valikuline eelis.
- (315) Käesoleval juhul märgib komisjon, et meetmeid 1, 2 ja 3 on antud üksnes ettevõtjale So.Ge.A.AL ning et seega on need ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses valikulised.

12.1.1.6. Kaubanduse mõjutamine ja konkurentsi kahjustamine

- (316) Riigiabina liigitamiseks peab finantsmeede mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi. Oma hinnangus nende kahe tingimuse kohta ei ole komisjonil kohustust selgitada välja, kas abi on tegelikult kahjustanud liikmesriikidevahelist kaubandust ja kas konkurentsi on tegelikult moonutatud, vaid ta peab üksnes uurima, kas abi saaks kõnealuste asjaolude korral seda kaubandust mõjutada ja konkurentsi moonutada⁽⁸¹⁾. Kui liikmesriigi antud abi tugevdab ettevõtja positsiooni võrreldes teiste ettevõtjatega, kes konkureerivad liidusiseses kaubanduses, tuleb järeldada, et abi mõjutab viimati nimetatuid.
- (317) Nagu on märgitud põhjendustes 253–257, kujutab lennujaama käitamine endast majandustegevust. Ühest küljest toimib konkurents lennujaamade vahel, et meelitada ligi lennuettevõtjaid ja vastavat lennuliiklust (nii reisijate- kui ka kaubavedu), ja teisest küljest lennujaama käitajate vahel, kes võivad omavahel konkureerida kõnealuse lennujaama käitajaks saamisel. Sellega seoses rõhutab komisjon, et eelkõige odavlennuettevõtjate ja tellimuslendude pakkujate puhul võivad nende lennuettevõtjate juurdemeelitamisel konkureerida omavahel ka lennujaamad, mis ei asu samas teeninduspiirkonnas ega samas liikmesriigis.

⁽⁸⁰⁾ Vt komisjoni teatis liikmesriikidele (EÜT C 307, 31.11.1993, lk 3), punkt 36.

⁽⁸¹⁾ Vt nt otsus kohtuasjas C-372/97: Itaalia vs. komisjon (EKL 2004, I-3679, punkt 44).

- (318) Nagu on osutatud 2005. aasta lennundussuuniste punktis 40 ja kinnitatud 2014. aasta lennundussuuniste punktis 45, ei ole võimalik aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamisalast välistada ka väikeseid lennujaamu põhjendusel, nagu ei saaks nende riigiasutuste poolne rahastamine moonutada konkurentsi või kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust. Pealegi on 2014. aasta lennundussuuniste punktis 45 sõnaselgelt sätestatud, et tegelikult ei välista „riiklike vahendeid saava ettevõtja suhteline väiksus *a priori* seda, et seejuures ei võiks tegemist olla liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamisega”.
- (319) Praegu teenindab Alghero lennujaam ligikaudu 1,5 miljonit reisijat aastas. Itaalia esitatud 2005. aasta äriplaaniga nähti ette reisijate arvu pidev suurenemine 4,5 % kuni aastani 2010, siis 2,6 % aastatel 2011–2025 ja 3,78 % aastatel 2006–2025, kuni ligikaudu 2 800 000 reisijani aastal 2045. Pealegi teenindas Alghero 2000. aastast ka mitut rahvusvahelist sihtkohta. Neid asjaolusid silmas pidades tuleb arvestada, et erinevate kõnealuste meetmete kaudu ettevõtjale So.Ge.A.AL antud eelis moonutas konkurentsi või ähvardas seda moonutada ja et see vähemalt võis kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

12.1.1.7. Järeldus abi olemasolu kohta

- (320) Seetõttu arvab komisjon, et kapitalisüstid ja taristu riigipoolne rahastamine, sealhulgas seoses sisseseade ja ehitustööde ning seadmetega, kujutavad endast abi ettevõtjale So.Ge.A.AL.

12.1.2. Abi õiguspärasus

- (321) Vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 peab liikmesriik teatama kõikidest abi määramise või muutmise plaanidest ning ta ei tohi rakendada kavandatavaid meetmeid enne, kui teavitamismenetluse järel on jõutud lõpliku otsuseni.
- (322) Kõiki kõnealuseid meetmeid rakendati enne komisjonilt heakskiidu saamist. Lisaks ei saa põhjendustes 323–327 esitatud hinnangu alusel ettevõtjat So.Ge.A.AL soovivate uuritavate meetmete puhul arvata, et need on teavitamiskohustusest vabastatud 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse kohaselt, mida kohaldatakse enne 31. jaanuari 2012 antud abi suhtes.
- (323) 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsusega vabastati teavitamiskohustusest riigiabi, mida antakse avaliku teenuse eest makstava hüvitisena ettevõtjatele, kellele on tehtud ülesandeks otsuses sätestatud tingimustele vastavate üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine. Eelkõige kuulutati 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevas otsuses siseturuga kokkusobivaks sellistele lennujaamadele antav riigiabi, i) mille puhul aastane liiklus ei ületa 1 000 000 reisijat, ii) mille aastakäive enne maksumist on üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesande saamisele eelnenud kahel majandusaastal alla 100 miljoni euro ja kellele kõnealuse teenuse eest makstava hüvitise suurus jääb alla 30 miljoni euro aastas.
- (324) 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevat otsust kohaldati üksnes abi suhtes, mida anti tegelike üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul avalike teenuste osutamise eest makstava hüvitisena. Teatamiskohustusest vabastamiseks pidi üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul avalike teenuste osutamise eest makstav hüvitis vastama ka otsuse artiklites 4, 5 ja 6 sätestatud tingimustele.
- (325) 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse artiklis 4 on sätestatud, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine tuleb teha ettevõtjale ülesandeks ühe või mitme ametliku dokumendiga, milles on muu hulgas sätestatud avalike teenuste osutamise kohustuse sisu ja kestus, hüvitise arvutamise, kontrollimise ja läbivaatamise parameetrid ning vajalik ülemääraste hüvitiste maksmise vältimise ja tagasimaksmise kord. 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse artiklis 5 on sätestatud, et hüvitise suurus peab olema piiratud avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisel tekkivate kuludega, võttes arvesse seotud tulusid ja mõistlikku kasumit. Viimaks nõutakse 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse artikliga 6, et liikmesriigid peavad teostama korrapäraselt kontrolli veendumaks, et ettevõtjad ei saa suuremat hüvitist kui kooskõlas artikliga 5 määratud summa.

- (326) Itaalia ja ettevõtja So.Ge.A.AL sõnul peaks Alghero lennujaama käitamise liigitumine üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamiseks praegusel juhul järelduma kontsessioonilepingust. Lepingus ei ole aga selgesõnaliselt määratletud ei ettevõtjale So.Ge.A.AL väidetavalt antud ülesannet osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust ega sätestatud ka tingimused ettevõtja So.Ge.A.AL õiguse kohta saada hüvitist. Samuti ei ole So.Ge.A.AL teinud komisjonile kättesaadavaks ühtegi muud dokumenti, milles kirjeldataks nende avalike teenuste osutamise kohustuse ulatust, mida ta pidanuks täitma. Seetõttu arvab komisjon, et väidetav ülesande andmise akt ei ole pannud lennujaama käitajale tegelikku avalike teenuste osutamise kohustust. Samuti ei ole ta sätestanud hüvitise arvutamise, kontrollimise ja läbivaatamise parameetreid ega vajalikku ülemääraste hüvitiste maksmise vältimise ja tagasimaksmise korda. Seega ei ole täidetud 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse artiklite 4, 5 ja 6 nõuded ülesande andmise dokumendi sisu kohta.
- (327) Komisjon leiab, et seda aluseks võttes ei saa järeldada, nagu oleks ettevõtjale So.Ge.A.AL antud abi vabastatud 2005. aasta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse kohasest teavitamiskohustusest.
- (328) Seetõttu järeldab komisjon, et Itaalia ei järginud aluslepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud rakendamiskeelu kohustust ning seega kujutavad kõnealused meetmed endast ebaseaduslikku riigiabi.

12.1.3. Abi kokkusobivus siseturuga

- (329) Arvestades, et meetmed 1, 2 ja 3 kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, saab nende kokkusobivust hinnata aluslepingu selle artikli lõigete 2 ja 3 alusel ning artikli 106 lõike 2 alusel.

12.1.3.1. Lennundussuuniste kohaldatavus

- (330) Aluslepingu artikli 107 lõikes 3 on sätestatud teatavad erandid artikli 107 lõikes 1 sätestatud üldreeglit, et riigiabi on siseturuga kokkusobimatu. Kõnealust abi saab hinnata kooskõlas aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c, milles on sätestatud, et siseturuga kokkusobivaks saab pidada „abi teatava majandustegevuse või teatavate majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandus-tingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega”.
- (331) 2014. aasta lennundussuunistes esitatakse raamistik selle hindamiseks, kas lennujaamadele antavat abi saab pidada siseturuga kokkusobivaks aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.
- (332) 2014. aasta lennundussuunistele vastavalt leiab komisjon, et ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitlevat komisjoni teatist⁽⁸²⁾ kohaldatakse ka lennujaamadele antud ebaseadusliku riigiabi suhtes. Juhul kui ebaseaduslikku investeerimisabi anti enne 4. aprilli 2014, kohaldab komisjon ebaseadusliku investeerimisabi andmise ajal kehtinud siseturuga kokkusobivuse eeskirju. Samamoodi kohaldas komisjon juhul, kui lennujaamadele anti ebaseaduslikku investeerimisabi enne 4. aprilli 2014, 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud põhimõtteid. Kui ebaseaduslikku investeerimisabi anti enne 2005. aasta lennundussuuniste jõustumist, kui veel polnud kehtestatud lennujaamadele antava investeerimisabi siseturuga kokkusobivuse kriteeriume, peab komisjon hindama siseturuga kokkusobivust otse vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel, võttes arvesse ka oma otsustamistava. Seoses sellega leiab komisjon, et ettevõtjale So.Ge.A.AL enne 2005. aasta lennundussuuniste jõustumist antud investeerimisabi siseturuga kokkusobivuse hindamiseks tuleb analoogia põhjal kohaldada kõnealustes suunistes sätestatud kriteeriume.
- (333) 2014. aasta lennundussuuniste kohaselt leiab komisjon, et ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitleva komisjoni teatise sätteid ei tohiks kohaldada lennujaamadele enne 4. aprilli 2014 antud ebaseadusliku tegevusabi menetluses olevate juhtumite suhtes. Selle asemel kohaldas komisjon 2014. aasta lennundussuunistes sätestatud põhimõtteid kõigi lennujaamadele antud tegevusabi juhtumite (menetletavad teated ja ebaseaduslik abi) suhtes isegi juhul, kui abi anti enne 4. aprilli 2014.

⁽⁸²⁾ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.

12.1.3.2. *Investeeringimis- või tegevusabi*

- (334) 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunkti r kohaselt on investeeringuteks ettenähtud abi määratletud kui „abi põhivara rahastamiseks, eelkõige” kapitalikulude rahastamisvajaku „katmiseks”. Suuniste punkti 25 alapunkti r kohaselt võib investeeringuteks ette nähtud abi eraldada nii ettemaksetena (et katta esialgsed investeerimiskulud) kui ka perioodiliste osamaksetena (et katta kapitalikulud – aastane kulum ja rahastamiskulud).
- (335) Tegevusabi tähendab lennujaama selliste kulude osalist või täielikku katmist, mis on seotud lennujaamateenuste osutamise, sh kulukategooriad, nagu personalikulud, sisseostetud teenused, sideteenused, jäätmehandluse-, energia-, hooldus-, rendi- ja halduskulud, kuid nende hulka ei kuulu kapitalikulud, lennujaama poolt lennuettevõtjatele antav turundustoetus või muud stimuleerivad maksed ning avaliku sektori ülesannetega seonduvad kulud ⁽⁸³⁾.
- (336) Uurimise käigus ⁽⁸⁴⁾ väitis Itaalia, et lennujaama taristuinvesteeringute riiklikku rahastamist saaks üldiselt hinnata kui:
- a) investeeringimisabi, mille puhul ettevõtjale So.Ge.A.AL on investeerimiskulude katmiseks tehtud kättesaadavaks kogu rahastamissumma, või alternatiivselt
 - b) tegevusabi, mille summa on turupõhise kontsessioonitasu (kui see on olemas) ja lennujaama käitaja lennujaama käitamise õiguse eest võlgnetava tegeliku kontsessioonitasu vahena.
- (337) Itaalia väitis, et sel juhul ei tohiks kõnealust riiklikku rahastamist liigitada investeeringimisabina ettevõtjale So.Ge.A.AL; seda esiteks põhjusel, et kõnealune taristu on jätkuvalt riigi omanduses, ja teiseks põhjusel, et enne ulatusliku kontsessiooni andmise kuupäeva 2007. aastal ei vastutanud lennujaama käitaja Alghero lennujaama taristuinvesteeringute eest, vaid tegutses lennujaama taristu hooldamisel riigi nimel.
- (338) Arvestades Itaalia võetud seisukohta ja 2014. aasta lennundussuunistes esitatud määratlusi, võib tõdeda, et:
- a) pärast 12. detsembrist 2006 tehtud kapitalisüstid, mida kasutati ettevõtja So.Ge.A.AL aastaste tegevuskahjumite katmiseks, kujutavad endast tegevusabi ettevõtjale So.Ge.A.AL;
 - b) taristu, sisseseade ja ehitustööde ning seadmete riiklik rahastamine kuni ulatusliku kontsessiooni andmiseni 2007. aastal kujutab endast tegevusabi ettevõtjale So.Ge.A.AL. Enne kontsessiooni andmist ei olnud see tõesti mõeldud ettevõtjale So.Ge.A.AL investeeringute rahastamiseks, vaid riigile kui lennujaama omanikule. Seega ei vabastanud riigipoolne taristu, sisseseade ja ehitustööde ning seadmete rahastamine ettevõtjat So.Ge.A.AL investeerimiskuludest, mis tal oleks tulnud tavajuhul kanda. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttel toimimiseks oleks riik pidanud nõudma ettevõtja So.Ge.A.AL võlgnetava kontsessioonitasu suurendamist, et tagada nende investeeringu kasumlikkus. Siit järeldub, et abi anti kontsessioonitasuna (mis lennujaama käitaja nagu ettevõtja So.Ge.A.AL puhul kujutab endast tegevuskulu), mis oli väiksem, kui see oleks pidanud olema. Kuna pärast ulatusliku kontsessiooni andmist lennujaama käitamiseks läks vastutus taristuinvesteeringute eest üle ettevõtjale So.Ge.A.AL, kujutab kõnealuse investeeringu riiklik rahastamine endast investeerimisabi. Igal juhul on komisjon hinnanud Alghero taristuinvesteeringute rahastamise kokkusobivust siseturuga i) eeldusel, et see kujutaks endast investeerimisabi (vt põhjendused 339–367), ning ka ii) eeldusel, et see kujutaks endast tegevusabi (vt põhjendused 368–374). Osana oma hinnangust punkti ii kohaselt analüüsis komisjon ka kapitalisüstide (1. meede) – mis kujutavad endast selgelt tegevusabi – kokkusobivust siseturuga.

12.1.3.3. *Taristu ja seadmetega seotud abi (2. ja 3. meede) siseturuga kokkusobivuse hindamine eeldusel, et see on investeerimisabi*

- (339) Esiteks märgib komisjon, et 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt peavad lennujaama abikõlblikud investeerimiskulud piirduma lennujaamataristu ehitamisega ja -seadmetega (lennurajad, terminalid, perroonid, lennujuhtimistorn) või neid otseselt toetava varustusega (tuletõrjearustus, julgestus- ja ohutusvahendid). Abikõlblikest

⁽⁸³⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunkt v.

⁽⁸⁴⁾ Itaalia 8. mai 2014. aasta kiri.

kuludest tuleb välistada lennujaama põhitegevustega otseselt mitteseotud tegevus, mis hõlmab muu hulgas hoonete ehitamist, rahastamist, kasutamist ja rentimist, maa kasutamist ja rentimist, mitte ainult ametiruumide ja laoruumide, vaid ka lennujaamas paiknevate hotellide ja äriettevõtjate tarbeks, nagu kauplused, restoranid ja parkimisplatsid.

- (340) Praegusel juhul suunati riigi raha uue reisijaterminali rahastamiseks, vana terminali remontimiseks, ruleerimistee uuendamiseks, õhusõidukite parkimisalade laiendamiseks, lennuraja uuendamiseks, pagasi kontrollisüsteemi ellurakendamiseks ning perimeetri kontrolli süsteemi kasutuselevõtuks. Need investeeringukulud on 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt rahastamiseks abikõlblikud.
- (341) Mis puutub uuritava riikliku rahastamise kokkusobivusse siseturuga, siis vaatleb komisjon kooskõlas 2005. aasta lennundussuuniste punktiga 61, kas:
- taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile (regionaalareng, juurdepääs jne);
 - taristu on vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud eesmärgiga;
 - taristu pakub piisavaid kasutamise väljavaateid keskmiseks tähtjaks, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga;
 - juurdepääs taristule on avatud kõigile võimalikele kasutajatele võrdselt ja mittediskrimineerivalt;
 - kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- (342) Lisaks nõudele, et lennujaamadele antav riigiabi peab vastama 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud konkreetsetele siseturuga kokkusobivuse kriteeriumidele, peab sellisel abil, nagu ka mis tahes muul riigiabimeetmel, olema stimuleeriv mõju ning siseturuga kokkusobivuseks peab see olema vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud õiguspärase eesmärgiga⁽⁸⁵⁾. Seetõttu hindas komisjon lisaks põhjenduses 341 loetletud kriteeriumidele ka kõnealuse abi stimuleerivat mõju ning vajalikkust ja proportsionaalsust.
- Selgelt määratletud üldisest huvist lähtuv eesmärk
- (343) Hinnatavate meetmete eesmärk oli muu hulgas rahastada uue terminali ehitamist, mille läbilaskevõime oleks 2 000 000 reisijat, sest vana terminal (läbilaskevõimega 800 000 reisijat) oli ülerahvastatud juba 2003. aastal⁽⁸⁶⁾. Lisaks kasutati investeerimisabi mitme meetme rahastamiseks, mis aitasid lennujaama kohandada uute ohutus- ja julgeolekunõuetega, eesmärgiga säilitada selle täielik kasutusvalmidus.
- (344) Itaalia sõnul oli Alghero lennujaama taristu rahastamise üldeesmärk arendada välja ohutud ja majanduslikult elujõulised transporditaristud ja piirkondlikud ühendused. Itaalia sõnul on piirkondlikel lennujaamadel oluline roll teeninduspiirkondade juurdepääsetavuse edendamisel ning kõnealuste investeeringutega parandatakse lennujaama ohutust, julgeolekut ja tõhusust, aidates samas kaasa laiemate piirkondliku arengu eesmärkide saavutamisele.
- (345) Pealegi rõhutab Itaalia, et Sardiinia SKP inimese kohta on keskmiselt palju väiksem kui Itaalias ja et töötuse määr on oluliselt kõrgem kui Itaalias keskmiselt. Näiteks aastatel 2003–2012 oli Sardiinia keskmine töötuse määr 13,3 %, võrreldes Itaalia 7,9 %ga. Seega võib Alghero lennujaama taristu arendamisest tulenev liiklusvoogude mis tahes suurenemine tuua Sardiiniale kaasa sotsiaalseid ja majanduslikke hüvesid nii majandusliku kui ka sotsiaalse ühtekuuluvuse ja ka saare arengu mõttes.
- (346) Need märkused on kooskõlas Accuracy aruande järeldestega, milles mõõndi, et lennutranspordisektori arendamine on Sardiinia piirkondliku arengu jaoks eriti oluline. Aruandes tõstetakse esile näidet selle kohta, kui ulatuslikud võivad olla Sardiinia lennundustaristu arendamisest tulenevad positiivsed majanduslikud hüved. Accuracy aruandes nimetatud uuringu kohaselt tõi lennutransporditaristu arendamine Cagliari lennujaamas (mis asub Sardiinias) positiivsete majanduslike mõjudena kaasa ligikaudu 140 miljonit eurot aastas.

⁽⁸⁵⁾ Vt nt komisjoni otsus juhtumis SA.34586 – Kreeka – Chania lennujaama moderniseerimine, põhjendus 49.

⁽⁸⁶⁾ Tabelis 5 nimetatud vana terminali ümberehitus on seotud uue terminali laiendamise/ehitamisega ning seega on see lisatud uuele terminalile antava abi kirjeldusse.

- (347) Lisaks on lennutransport ainus transpordiliik, mis võimaldab jõuda Sardiiniasse/lahkuda Sardiiniast, peale praamiteenuste, mille puhul on reisile kuluv aeg aga palju pikem. Näiteks, kuigi Sardiiniat teenindavad praamiliinid nii Hispaaniast kui ka Itaalia maismaalt, kestab praamisõit keskmiselt üle üheksa tunni.
- (348) Seetõttu oli Alghero lennujaama taristu arendamine osa Sardiinia plaanidest parandada ühendusi piirkondlike lennujaamade arendamise abil. Nii saab komisjon vastavalt järeldada, et Alghero lennujaama taristu uuendamise riiklik rahastamine vastab selgelt ohutu ja majanduslikult elujõulise transporditaristu ning piirkonna juurdepääsetavuse kohta määratletud eesmärkidele. Seega teenis Alghero lennujaama taristu arendamine ühist huvi, kuna investeeringute puhul eeldati positiivseid välismõjusid nii majandusliku kui ka sotsiaalse arengu mõttes.

ii. Taristu vajalikkus ja proportsionaalsus kindlaksmääratud eesmärgiga

- (349) Investeeringusabi saab pidada siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui see on vajalik ja proportsionaalne püstitatud üldisest huvist lähtuva eesmärgiga. Eelkõige on see asjakohane juhul, kui investeering ei seisne olemasoleva alakasutatud taristu dubleerimises.
- (350) Riigiabi Alghero lennujaama investeeringute rahastamiseks oli vajalik, et suurendada lennujaama läbilaskevõimet ning seega tagada selle pikaajaline elujõulisus. Enne investeeringute tegemist oli Alghero läbilaskevõime üksnes 800 000 reisijat. Alghero lennujaam oli 2003. ja 2004. aastal juba jõudnud läbilaskevõime piirile ning seega oli vaja investeeringuid, et võimaldada enamate reisijate teenindamist. Lisaks tehti teatavad ohutusstandarditele vastamiseks vajalikud täiustused, mis hõlbustasid olemasoleva lennujaamataristu paremat kasutamist ning seega aitasid kaasa piirkonna arengule ja lennujaama teeninduspiirkonna ühenduste parandamisele.
- (351) Tänu investeeringutele suurenes lennujaama läbilaskevõime 800 000 reisijalt 2003. aastal 2 000 000 reisijani 2004. aastal. 2011. aasta seisuga küündis lennujaama reisiliiklus ligikaudu 70 %ni lennujaama läbilaskevõimest. Itaalia sõnul on tõenäoline, et kui finantskriisi ei oleks tekkinud, oleks reisiliiklus olnud veel suurem.
- (352) Ecorysi aruandes kinnitatakse, et Alghero lennujaama läbilaskevõime laiendamine oli vajalik turismi arengu tõttu, et tulla toime liikluse eeldatava suurenemisega. Nagu eespool nimetatud, nähtus Ecorysi aruandest, et enne Alghero lennujaama investeeringute tegemist takistas rahvusvaheliste ühenduste puudumine turismisektori arengut. Ettevõtja So.Ge.A.AL 2004. aasta äriplaanis prognoositi tõepoolest, et 2008. aastal suureneb lennujaama reisijate arv ligikaudu 30 %, võrreldes lennujaama läbilaskevõime suurendamise eelse tasemega 2004. aastal. Reisiliikluse sellise suurenemisega ei oleks ilma investeeringuteta toime tulnud.
- (353) Lisaks ei kujutanud uued investeeringud olemasolevate mittekasumlike taristute dubleerimist, kuna kolm lähimat lennujaama ei asu samas teeninduspiirkonnas (vt põhjendus 33). Kuigi Alghero lennujaam on üks kolmest Sardiinia lennujaamast (koos Cagliari ja Olbiaga), mis teenindavad kommertslennuiline, ei asu kumbki kahest teisest lennujaamast samas teeninduspiirkonnas. Olbia ja Cagliari asuvad Alghero lennujaamast vastavalt 128 km ja 235 km kaugusel. Oma 2007. aasta otsuses järeldas komisjon, et need teised kaks lennujaama ei saa asendada Alghero lennujaama nii selle asukoha tõttu kui ka Sardiinia transpordivõrgustiku eripärade tõttu. Seega ei kujutanud investeeringud endast olemasoleva mittekasumliku taristu dubleerimist.
- (354) Komisjon saab seega järeldada, et toetatud investeeringud olid vajalikud ja proportsionaalsed ühenduste ja piirkonna majandusliku arengu eesmärkidega, mille edendamisele aitavad kõnealused meetmed tulemuslikult kaasa.

iii. Kasutusväljavaated keskpikas perspektiivis, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga

- (355) Investeeringutega viidi Alghero lennujaam vastavusse lennujaamade ohutusnõuetega ning kohandati seda teeninduspiirkonna transpordivajadustele.

- (356) Ulatusliku kontsessiooni andmisel Alghero lennujaama käitamiseks esitas So.Ge.A.AL investeerimisprogrammi, et kohandada lennujaamataristut ja -seadmeid üha suurema arvu reisijate teenindamisega toimetulekuks. Kokku ulatusid Alghero lennujaama puhul kontsessiooniperioodil kavandatud investeeringud 2005. aasta äriplaani kohaselt 143,3 miljoni euroni ⁽⁸⁷⁾.
- (357) Ettevõtja So.Ge.A.AL 2004. aasta äriplaanis prognoositi, et 2008. aastal suureneb Alghero lennujaama reisijate arv ligikaudu 30 %, võrreldes lennujaama läbilaskevõime suurendamise eelse tasemega 2004. aastal. Reisiliikluse sellise suurenemisega ei oleks ilma uurimisaluste investeeringuteta toime tulnud. Hilisem areng kinnitab suuresti neid ootusi. So.Ge.A.AL on tõepoolest suutnud saavutada oma eelduste kohase liiklusmahtude märkimisväärse suurenemise. 2011. aasta seisuga küündis lennujaama reisiliiklus ligikaudu 70 % lennujaama läbilaskevõimest. Itaalia sõnul võinuks reisiliiklus olla veel suurem, kui finantskriisi poleks tekkinud.
- (358) Seetõttu järeltab komisjon, et keskmise tähtaja jooksul pakkus uuendatud taristu häid kasutusväljavaateid.

iv. Võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs taristule

- (359) Itaalia esitatud teabe põhjal ja olenemata lennuettevõtjatega sõlmitud üksikute lepingute suhtes kohaldatavatest põhjendatud hinnaerisustest, on taristu olnud alati avatud kõigile võimalikele kasutajatele, kedagi diskrimineerimata.

v. Kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega

- (360) Kuni 2005. aastani liigitas Alghero D-kategooria lennujaamaks, nagu määratletud 2005. aasta lennundussuuniste punktis 15. 2005. aasta lennundussuunistes on sätestatud, et D-kategooria lennujaamade rahastamine tõenäoliselt ei moonuta konkurentsi ega mõjuta kaubavahetust vastupidiselt ühisele huvile. Selle alusel leidis komisjon oma 2012. aasta otsuses, et enne 2005. aastat ei mõjutanud abi kaubandust ulatuses, mis oluks vastuolus ühise huviga. Seda esialgset järeldust ei ole uurimise käigus vaidlustanud ei Itaalia ega huvitatud isikud.
- (361) Pealegi ei asu samas teeninduspiirkonnas ühtegi teist lennujaama. Nagu põhjenduses 33 osutatud, asub lähim lennujaam 120 km kaugusel, piirkonnas, kus maanteeühendused on keskpärased, mis kinnitab järeldust, et reisijate seisukohast ei saa Alghero lennujaama märkimisväärse ulatuses asendada Sardiinia ühegi teise lennujaamaga.
- (362) Seega järeltab komisjon, et Alghero lennujaama taristu (sealhulgas sisseseade ja ehitustööde) ning seadmete uuendamiseks antud rahastus ei moonutanud konkurentsi liidu huvidega vastuolus olevas ulatuses.

vi. Abi ergutav mõju, vajalikkus ja proportsionaalsus

- (363) Samuti peab komisjon selgitama välja, kas Alghero lennujaamale antud riigiabi tulemusel muutus abi saava ettevõtja käitumine nii, et ta hakkas tegelema avaliku huvi eesmärkide saavutamisele kaasa aitava tegevusega, mida i) ta ilma abita ei teeks või ii) teeks piiratult või muul viisil. Lisaks peetakse abi proportsionaalseks ainult juhul, kui sama tulemust ei ole võimalik saavutada vähema ja vähem moonutava abiga. See tähendab, et abi summa ja osatähtsus peab piirduma vähimaga, mis on abi saava tegevuse elluviimiseks vajalik.
- (364) Käesoleval juhul seonduvad investeeringutoetused perroonide, lennuradade ja ruleerimisteede ning terminali uuendamisega. Taristuinvesteeringute pikad tasuvusperioodid koos suurprojektidega seotud märkimisväärse keerukuse ja riskidega tähendavad, et erakapitali ligimeelitamisel võib tekkida raskusi. Väiksematel lennujaamadel, nagu Alghero lennujaam, võib vajalike taristuprojektide teostamiseks olla eriti raske meelitada ligi erakapitali asjakohase hinnaga.

⁽⁸⁷⁾ Nagu on sätestatud 2005. aasta septembris heakskiidetud programmis „Programma di Intervento” Investimenti „of the Programma di sviluppo per l'affidamento della gestione quarantennale”.

- (365) Itaalia esitatud teabe põhjal ei oleks abi puudumisel neid investeeringuid pruugitud teha. Pidades silmas ettevõtja So.Ge.A.AL rahalist olukorda, mille puhul uurimisperiodil 2000–2010 kogunes kahjum ulatuses, mis nõudis mitut kapitalisüsti riigiasutustelt, on selge, et So.Ge.A.AL ei saanud nende investeeringute rahastamise panustada oluliselt rohkem, kui ta tegelikult panustas, ja tal ei olnud võimalik saada turult välist rahastamist. Seega saab arvata, et vaadeldavad abimeetmed olid vajalikud ja proportsionaalsed vajadusega vastata teeninduspiirkonna lennuettevõtjate ja reisijate eeldatavatele nõudmistele.
- (366) Seetõttu arvab komisjon, et abi piirdub abi saava tegevuse toimumiseks minimaalselt vajalikuga.

vii. Kokkuvõte

- (367) Komisjon leiab, et kui uuritavaid meetmeid, millega antakse Alghero lennujaama taristuinvesteeringuteks riiklikku toetust, käsitada investeerimisabina, on need aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivad.

12.1.3.4. Ettevõtjale So.Ge.A.AL antud abi (meetmed 1, 2 ja 3) kokkusobivus siseturuga eeldusel, et see on tegevusabi

- (368) Enne 2014. aasta lennundussuuniste jõustumist ehk enne 4. aprilli 2014 antud tegevusabi võib pidada siseturuga kokkusobivaks eeldusel, et täidetud on järgmised tingimused:
- panus selgelt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse: see tingimus on muu hulgas täidetud siis, kui abi suurendab liidu kodanike liikuvust ja piirkondade ühendusvõimalusi või aitab kaasa regionaalarengule ⁽⁸⁸⁾;
 - riigiabi kui poliitikavahendi asjakohasus: liikmesriigid peavad tõendama, et abi on taotletava eesmärgi saavutamiseks või asjaomaste probleemide lahendamiseks asjakohane ⁽⁸⁹⁾;
 - vajadus riigi sekkumise järele: abi peab olema suunatud olukordadele, kus tänu abile on võimalik saavutada märgatavalt suuremat edu kui tavapärastes turutingimustes ⁽⁹⁰⁾;
 - stimuleeriva mõju olemasolu: tingimus on täidetud, kui on tõenäoline, et tegevusabi puudumise korral ja võttes arvesse võimalikku investeerimisabi ja liikluse mahtu, väheneks asjaomase lennujaama majandustegevuse tase märkimisväärselt ⁽⁹¹⁾;
 - abisumma proportsionaalsus (abi piirdumine minimaalselt vajalikuga): selleks et olla proportsionaalne, peab lennujaamadele antav tegevusabi piirduma abi saava tegevuse toimumiseks minimaalselt vajalikuga ⁽⁹²⁾;
 - põhjendamatu negatiivse mõju vältimine konkurentsile ja kaubandusele ⁽⁹³⁾.
- (369) Ettevõtjale So.Ge.A.AL võimaldatud eri tegevusmeetmete, mis eelkõige hõlmasid mitut kapitalisüsti, eesmärk oli anda ettevõtjale piisavalt kapitali nii majanduslikust kui ka juriidilisest seisukohast elujõulise tegevuse jätkamiseks. Samamoodi aitasid ettevõtjat So.Ge.A.AL n-ö pinnal hoida riigiasutuste otsused rahastada teatavaid investeeringuid, nõudmata ettevõtja So.Ge.A.AL makstavate kontsessioonitasude vastavat suurendamist, kuna suuremad kontsessioonitasud oleksid toonud kaasa suuremad tegevuskulud, mis oleks ettevõtja rahalist olukorda veelgi halvendanud. Seega aitasid kõik need meetmed kaasa Alghero lennujaama töös hoidmisele. Arvestades rolli, mida lennujaam mängis piirkonna juurdepääsetavuse ning piirkonna majandusliku arengu puhul, nagu on selgitatud põhjendustes 343–348, arvab komisjon, et ettevõtjale So.Ge.A.AL antud tegevusabi aitas kaasa ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele.

⁽⁸⁸⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 113.

⁽⁸⁹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 120.

⁽⁹⁰⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 116.

⁽⁹¹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 124.

⁽⁹²⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 125.

⁽⁹³⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 131.

- (370) Kuna uuritaval ajavahemikul oli Alghero lennujaam kahjumlik (vt tabel 3), oli tegevusabi see, mis võimaldas lennujaamal tegevust jätkata, tagades Sardiinia piirkonna ühendusvõimalused. Seetõttu arvab komisjon, et Alghero lennujaamale antud tegevusabi oli ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks asjakohane vahend.
- (371) Vajalikkusega seoses nõutakse 2014. aasta lennundussuunistes, et tegevusabi peab parandama olukorda olulisel määral, milleks turg ise ei ole suuteline. Komisjon arvab, et see ongi nii, kuna kõnealuse abi puudumisel oleks So.Ge.A.AL olnud tõenäoliselt sunnitud turult lahkuma ja Sardiinia oleks jäänud ilma taristust, mis mängib olulist rolli saarele juurdepääsetavuses ja arengus (turism).
- (372) Lisaks oleks abisaaja tegevus abi puudumisel kas märkimisväärselt vähenenud või oleks see koguni lõpetatud. Uuritavad meetmed piirdusid minimaalselt vajalikuga, et tasakaalustada kahjumit ning võimaldada ettevõtjal So.Ge.A.AL täita kapitalinõudeid ja jätkata elujõulist tegevust. Need meetmed olid vajalikud, et hoida ettevõtjat n-ö pinnal ka siis, kui arvesse on võetud muude uuritavate abimeetmete (tegevus- ja investeerimismeetmete) mõju. Seetõttu järeldab komisjon, et kogu ettevõtjale So.Ge.A.AL antud investeerimisabi oli vajalik ja piirdus toetatud tegevuse toimumiseks minimaalselt vajalikuga.
- (373) Nagu eespool osutatud, ei asu samas teeninduspiirkonnas ühtegi teist lennujaama. Lisaks on Itaalia kinnitanud, et lennujaamataristu on tehtud mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavaks kõigile lennuettevõtjatele.
- (374) Selle põhjal järeldab komisjon, et 2014. aasta lennundussuunistes sätestatud kokkusobivustingimused on täidetud ja seega on kõnealused meetmed artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivad.

12.2. LENNUJAAMAS TEGUTSEVAID LENNUETTEVÕTJAJD SOOSIVAD MEETMED

12.2.1. Abi olemasolu vastavalt aluslepingu artikli 107 lõikele 1

- (375) Käesolevas jaos hindab komisjon, kas uurimise kohaldamisalasse kuuluvad erinevad lepingud ettevõtja So.Ge.A.AL ja mitme lennuettevõtja vahel kujutavad endast riigiabi asjaomastele lennuettevõtjatele vastavalt aluslepingu artikli 107 lõikele 1.

12.2.1.1. Riigi ressursid ja seostatavus riigiga

- (376) Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate lepingulistest suhetest tulenevat mis tahes majanduslikku eelist ei andnud otseselt riik, vaid riigi omanduses olev lennujaama käitaja So.Ge.A.AL. Eeldusel, et kõnealune majanduslik eelis kaasneb kõigi uurimisaluste lepingutega, on vaja välja selgitada, kas seda eelist rahastati riigi ressurssidest ja kas seda saab seostada riigiga.
- (377) Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuuluvad riigi ressursside hulka ka avalik-õiguslike äriühingute (täpsemalt ettevõtted, mille üle võib riigiasutustel otseselt või kaudselt olla valitsev mõju) ressurssid, sest need „on pidevalt riigi kontrolli all ning seega pädevatele riigiasutustele kättesaadavad”⁽⁹⁴⁾. Kuna So.Ge.A.AL on avalik-õiguslik äriühing, tuleb ettevõtja ressursse kooskõlas selle kohtupraktikaga käsitada aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt riigi ressurssidena. Vastavalt läbipaistvusdirektiivi artiklile 2 eeldatakse riigiasutuste valitsevat mõju juhul, kui sellistele asutustele kuulub suurem osa ettevõtja märgitud kapitalist, neile kuulub enamus ettevõtja emiteeritud aktsiatega seotud häälest või nad saavad ametisse nimetada enam kui pooled ettevõtja haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest. Ettevõtja So.Ge.A.AL puhul näib, et kõik need riigi valitseva mõju eelduse mittekumuleeruvad kriteeriumid on täidetud.
- (378) So.Ge.A.AL ja Ryanair vaidlustavad lennuettevõtjate lepingute seostatavuse riigiga, samas kui Itaalia ja Unioncamere kinnitavad seda.

⁽⁹⁴⁾ Vt nt kohtuasi C-278/00: Kreeka vs. komisjon (EKL 2004, lk I-03997); C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 2002, lk I-04397); liidetud kohtuasjad C-328/99 ja C-399/00: Itaalia ja SIM 2 Multimedia vs. komisjon (2003, lk I-04035, punkt 33).

- (379) Nii So.Ge.A.AL kui ka Ryanair on uurimise käigus väitnud, et Alghero lennujaama ja lennuettevõtjate vahel sõlmitud lepinguid saaks riigiga seostada üksnes objektiivse järelduse alusel, millest nähtuks, et riik on ettevõtja So.Ge.A.AL lepingute sõlmimise otsusesse sekkunud nende lepingute kindlaksmääramiseks või mõjutamiseks, eeldusel, et kui So.Ge.A.AL oleks saanud sõltumatult otsustada, oleks ta käitunud teisiti; nad väitsid, et see ei kehtinud ka ettevõtja So.Ge.A.AL avalik-õiguslike aktsionäride kohta. Kohtupraktika kohaselt saab järeldada, et ettevõtja So.Ge.A.AL ja lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate vahelised lepingud hõlmavad aluslepingu artikli 107 lõikele 1 vastavalt riigiabi üksnes juhul, kui riigil oleks võimalik kontrollida ettevõtjat So.Ge.A.AL ja kui riigiasutused oleksid „ühel või teisel moel seotud kõnealuste meetmete vastuvõtmisega”. Aga „Ei ole vajalik tõestada, et ametiasutused oleksid avalik-õiguslikule asutusele andnud otsese korralduse võtta asjaomaseid abimeetmeid”⁽⁹⁵⁾. Selleks et järeldada, kas konkreetset meetet saab seostada riigiga, võib komisjon oma põhjendustes tugineda mis tahes muule näitajale, mis kõnealuse juhtumi puhul osutab riigiasutuste osalusele meetme vastuvõtmises või sellele, et nende osalus ei ole ebatõenäoline⁽⁹⁶⁾.
- (380) Nagu kohus Stardust Marine'i kohtuasjas leidis, saab meetme riigiga seostatavuse määrata kindlaks kas nn orgaaniliste või struktuursete näitajate alusel või viidete alusel riigi osaluse kohta konkreetse meetmeni viinud otsuses või selle kohta, et riigi osalus selles otsuses ei ole ebatõenäoline. Samas otsuses määras kohus kindlaks mitteamendava kogumi riigiga seostatavuse küsimuse puhul asjakohastest võimalikest näitajatest, nagu on üksikasjalikult esitatud põhjenduses 268: asjaolu, et ettevõtja, kelle vahendusel abi anti, pidi arvesse võtma valitsusasutuste juhiseid; avalik-õigusliku äriühingu lõimitus avaliku halduse süsteemi; ettevõtja tegevuse laad ja selle teostamine turul tavapärase konkurentsi tingimustes kõrvuti eraettevõtjatega; ettevõtja õiguslik seisund; riigiasutuste poolt ettevõtja juhtimise üle teostatava järelevalve intensiivsus; ja mis tahes muu näitaja, mis konkreetse juhtumi puhul osutab riigiasutuste osalusele meetme vastuvõtmisel või sellele, et nende osalus ei ole ebatõenäoline, arvestades ka meetme rakendusala, sisu ja selles toodud tingimusi.
- (381) Käesoleva juhtumi uurimisel on leidnud kinnitust, et lepingute sõlmimine lennuettevõtjatega on seostatav riigiga.
- (382) Esiteks tähendab ettevõtja So.Ge.A.AL kuulumine riigile, mis väljendub häälteenamuses aktsionäride koosolekul ja juhatuses, et riik mõjutab ettevõtja So.Ge.A.AL otsustusprotsesse ja osaleb ettevõtja tehtud otsustes. Sardiinial on, arvestades tema osalust ettevõtjas So.Ge.A.AL, aktsionäride koosolekul häälteenamus. Ettevõtja So.Ge.A.AL põhikirja kohaselt annab üks nominaalne aktsia aktsionäride üldkoosolekul ühe hääle. Juhatus liikmed nimetatakse ametisse nii, et enamusaktsionärid ja vähemusaktsionärid oleksid osaluste suurusega proportsionaalselt esindatud.
- (383) Teiseks märgib komisjon, et Itaalia ei ole kordagi väitnud, nagu oleks ettevõtja So.Ge.A.AL teinud otsuse sõlmida lennuettevõtjatega lepingud iseseisvalt, oma aktsionäride osaluseta. Vastupidi, oma 18. veebruari 2014. aasta kirjas ütles Itaalia, et:
- lennuettevõtjatega sõlmitavate lepingute üle pidas läbirääkimisi ettevõtja So.Ge.A.AL peadirektor;
 - peadirektor teavitas juhatuset läbirääkimiste olukorrast, lepingute sisust ning kõnealuste lepingutega seotud arenguväljavaadetest;
 - juhatus kiitis lennuettevõtjatega sõlmitavate lepingute tingimused enne nende allkirjastamist üldiselt ühehäälselt heaks.
- (384) Pealegi selgitas Itaalia, et lepingute sõlmimine lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega, edendamaks või käivitamiseks Algherost lähtuvaid uusi liine, toimus kokkuleppel Sardiiniaga ning oli lahutamatu osa Sardiinia strateegiast suurendada saarele saabuvate ja saarelt lahkuvate turistide hulki⁽⁹⁷⁾. Lisaks arvab komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL tegevus (lennujaama käitamine) on veel üks näitaja, et kõnealused meetmed on seostatavad riigiga, arvestades, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peavad piirkondlikke lennujaamu sageli oluliseks vahendiks kohaliku majandusliku arengu ergutamisel.
- (385) Kolmandaks näitab komisjon, et esineb piisavalt viiteid selle kohta, et piirkondlik omavalitsus on tegelikult andnud korralduse sõlmida kõnealused lepingud, eelkõige – kuid mitte üksnes – Ryanairiga, peamise lennujaamas tegutseva lennuettevõtjaga. Kohtuasja *Stardust Marine*'i kohtupraktika mõttes ongi need viited tõendiks riigiga seostatavuse kohta⁽⁹⁸⁾.

⁽⁹⁵⁾ Viidatud Stardust Marine'i otsuse punktid 52 ja 53.

⁽⁹⁶⁾ Viidatud Stardust Marine'i otsuse punkt 56.

⁽⁹⁷⁾ Itaalia 18. veebruari 2014. aasta kirja A lisa.

⁽⁹⁸⁾ Viidatud kohtuasi C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon.

- i. Piirkondlikku omavalitsust teavitati lennuettevõtjatega sõlmitud lepingutega kaasnevatest kuludest ja eeldati neilt nendesse kuludesse panustamist.
- (386) Juhatuse koosoleku protokoll, mille Itaalia esitas uurimise käigus, tõendas, et Sardiiniat oli läbirääkimistest teavitatud ja temaga konsulteeritud ning lepitud kokku lepingute sõlmimises Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega.
- (387) Näiteks osutatakse juhatuse 9. märtsi 2000. aasta koosoleku protokollis, et juhatus on ühehäälselt heaks kiitnud lepingud ettevõtja So.Ge.A.AL pakutud lennuettevõtjatega. So.Ge.A.AL teatas eelkõige läbirääkimistest lennuettevõtjatega Volare, Ryanair, Itair, Alpi Eagles, Air Dolomiti, Azzura ja Gandalf Air. Volarega seoses teatati, et uues lepingus, mille üle peeti läbirääkimisi, nähti ette fikseeritud makse 4 550 000 lennuoperatsiooni kohta ja 3 000 eurot reisija kohta 60 % täituvuse juures. Juhatuse 18. detsembri 2006. aasta koosoleku protokoll tõendab, et juhatust teavitati Germanwingsiga 2007. aastal sõlmitava lepingu läbirääkimiste edenemisest.
- (388) Seega ei piirdunud riigiasutustega konsulteerimine ja nendega kokkuleppimine lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega sõlmitavate lepingute asjus ainult Ryanairiga. Näiteks nõukogu 10. veebruari 2002. aasta koosoleku protokoll kohaselt otsustati Prantsusmaa lennuettevõtja Aurise Pariisi-liini avamine üksnes aktsionäride sõnaselgel nõusolekul, kusjuures nad kohustusid katma sellest tulenevaid mis tahes rahalisi kohustusi.
- (389) Riigiasutuste osalemine otsuses sõlmida lepingud, millega reguleeritakse Alghero lennujaamas tegutsevate eri lennuettevõtjate tegevust, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud põhjendustes 382–388, on kaalukas näitaja, et riigiasutused osalesid üldiselt selliste lepingute sõlmimises, ka nende lennuettevõtjate puhul, keda ei ole põhjendustes 382–388 üksikasjalikult esitatud tõendites nimetatud.
- ii. Lennuettevõtjatega lepingute sõlmimisel tegutses So.Ge.A.AL riigiasutuste volitusel.
- (390) Komisjoni arvates on piisavalt märke, et lennuettevõtjatega lepingute sõlmimist korraldas ja kooskõlastas riik. Näiteks vastavalt aktsionäride 5. oktoobri 2001. aasta koosoleku protokollile pidas So.Ge.A.AL „kokkuleppel aktsionäridega” läbirääkimisi Sardiiniale olulise liini, nimelt Alghero–Londoni liini avamise üle ning kandis ajutiselt sellest tulenevad kulud, „mille oleksid pidanud kandma avaliku sektori asutused”.
- (391) Ka juhatuse koosolekute protokollidest nähtub, et lennuettevõtjatega lepingute sõlmimisel pidi juhatus võtma arvesse ka riigiasutuste nõudmisi. Näiteks 30. juuli 2004. aasta juhatuse koosolekul teatas juhatuse esimees eri piirkondlike asutuste koosolekust, millel arutati Ryanairi tegevuse võimalikku arendamist lennujaamas. Sardiinialt nõuti kinnitust liikluse arendamise algatustega seonduvate kulude rahastamise kohta piirkondlikest vahenditest.
- (392) Asjaolu, et kõnealuste lepingute sõlmimisel tegutses So.Ge.A.AL Sardiinia mõju all, on ilmne ka Ryanairiga sõlmitud 2000. aasta lennujaamateenuste lepingu puhul, milles on sätestatud, et „So.Ge.A.AL, äratanud huvi kohalikes institutsioonilistes asutustes, nende seas autonoomse piirkonna omavalitsuses, ja pälvinud seoses kõnealuse algatusega ulatusliku huvi ning nõusoleku, sõlmib eespool nimetatuga [st Ryanairiga] käesoleva lepingu majandusliku panuse tasumise kohta, millest piisab käesoleva lepingu kogu eseme katmiseks” (preambul).
- (393) Juhatuse 17. juuli 2009. aasta koosoleku protokoll kohaselt on selge, et So.Ge.A.AL kaalus piirkondliku tasandi poliitiliste valikute tulemusena Ryanairile ühisturunduse osamaksete tegemist. Sellest tulenevalt leidis So.Ge.A.AL, et nõutavad rahalised vahendid peab tagama piirkondlik omavalitsus. Samuti küsis ettevõtja lennuettevõtjaga peetavate läbirääkimiste varu kohta, kui seda on, „arvestades, et ettevõtja So.Ge.A.AL aktsionärid ei olnud andnud juhatusele volitusi lõpetada lepingu lennuettevõtjaga”.

- (394) Uurimise käigus väitis Ryanair, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud riigiasutuste sekkumist ettevõtja So.Ge.A.AL otsustusprotsessi. Asjaolu, et „So.Ge.A.AL ja Sardiinia allkirjastasid lepingud 2004., 2005., 2006. ja 2007. aastal ühisturunduse osamaksete kohta”, toetab üksnes seisukohta, et Sardiinia rahastas ettevõtjat So.Ge.A.AL, aga ei suunanud ettevõtja So.Ge.A.AL tegevust Ryanairi või AMSi puhul.
- (395) Komisjon ei saa Ryanairi väidet heaks kiita. Esiteks, nagu on osutatud põhjenduses 384, kinnitas Itaalia selgesõnaliselt, et lennuettevõtjatega lepingute sõlmimine oli lahutamatu osa Sardiinia strateegiast suurendada saarele saabuvate ja saarelt lahkuvate turistide hulka. Viidetest ettevõtja So.Ge.A.AL ja tema avalik-õiguslike aktsionäride vahelistele aruteludele, mis on aluseks Sardiinia autonoomse maakonna kehtestatud piirkondliku ja majandusliku arengu eesmärgile lepingute puhul, mille ettevõtja So.Ge.A.AL oli sõlminud Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega, nähtub, et So.Ge.A.AL viis regionaalpoliitikat ellu vastavalt avaliku sektori asutustelt saadud juhiste ja suunistele.
- (396) Seetõttu järeldab komisjon, et lepinguid, mis on sõlmitud ettevõtja So.Ge.A.AL ja Alghero lennujaamas tegutsevate eri lennuettevõtjate vahel ja mille suhtes kohaldatakse ametlikku uurimismenetlust, saab seostada riigiga.

12.2.1.2. Majanduslik eelis

- (397) Uurimise käigus väitis Itaalia, et iga uurimisel lepingu sõlmimisel lennuettevõtjatega tegutses So.Ge.A.AL samamoodi, nagu sarnases olukorras oleks käitunud turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja, kes juhindub kasumlikkuse väljavaadetest, nii et hinnatavate meetmetega ei anta mingit majanduslikku eelist, mida lennuettevõtjad ei oleks saanud tavalistes turutingimustes.

12.2.1.2.1. Üldised kaalutlused

- (398) 2014. aasta lennundussuuniste kohaselt saab turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte alusel välistada, et lennujaama kasutavale lennuettevõtjale on antud abi, kui:

— lennujaamateenuste eest küsitav hind vastab turuhinnale või

— eelanalüüsi ehk täpsemalt nendel andmetel põhineva analüüsi tulemusena, mis pidanuksid olema kättesaadavad kõnealuste meetmete üle otsuse tegemise ajal, saab näidata, et lennujaama ja lennuettevõtja suhte kaudu suureneb pidevalt lennujaama kasum⁽⁹⁹⁾.

- (399) Pealegi on 2014. aasta lennundussuunistes kinnitatud, et „lennujaama ja -ettevõtjate vaheliste lepingute hindamisel võtab komisjon arvesse ka seda, mil määral hinnatavaid lepinguid võib pidada osaks lennujaama üldstrateegiast, mis peaks viima kasumlikkuseni vähemalt pikaajalises perspektiivis”⁽¹⁰⁰⁾.

- (400) Mis puutub põhjenduses 398 nimetatud esimesse lähenemisviisi (lennujaamateenuste eest küsitava hinna võrdlemine turuhinnaga), siis on komisjonil tugevaid kahtlusi, et lennujaamade osutatavate teenuste turuväärtuse kindlaksmääramiseks saaks määratleda asjakohase võrdlusaluse. Praegu peab komisjon lennujaamade ja konkreetsete lennuettevõtjate vahel sõlmitud lepingute hindamisel kõige sobivamaks kriteeriumiks kasumlikkuse suurenemise eelanalüüsi⁽¹⁰¹⁾.

- (401) Selles mõttes väärub märkimist, et üldiselt võib turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamist pidada võrreldavate turgude keskmise hinna kasutamisel usaldusväärseks niivõrd, kui võrd turuhinna saab kindlaks määrata või muudest turunäitajatest tuletada. Lennujaamateenuste puhul ei ole see meetod üldiselt usaldusväärne. Kulude ja tulude struktuur kipub eri lennujaamades olema tõepoolest küllaltki erinev. Need kulud ja tulud olenevad lennujaama arengust, lennujaamataristu seisundist, lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate arvust, lennujaama läbilaskevõimest, riiklikust reguleerivast raamistikust, mis võib liikmesriigiti olla erinev, ning ka lennujaamal varasemalt tekkinud puudujääkidest ja kohustustest.

⁽⁹⁹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 53.

⁽¹⁰⁰⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 66.

⁽¹⁰¹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 59 ja 61.

- (402) Veelgi enam, lennutranspordituru liberaliseerimine muudab mis tahes puhtalt võrdleva analüüsi keeruliseks. Nagu käesoleva juhtumi puhul näha, ei põhine lennujaamade ja lennuettevõtjate vahelised kaubandustavad alati eranditult avaldatud tasumäärade tabelitel. Vastupidi, need kaubandussuhted on vägagi erinevad. Need hõlmavad riskide jagamist reisijate liikluse ning mis tahes seonduvate äri- ja rahaliste kohustuste puhul, standardseid soodustuskavu ning riskide jaotumise kohandamist lepingute kehtivusajal. Seetõttu ei saa tehinguid omavahel hästi võrrelda ei edasi-tagasi lennu hinna alusel ega hinna alusel reisija kohta.
- (403) Uurimise käigus on Ryanair väitnud, et välistamaks majanduslikku eelist, mida tavalistes turutingimustes ei oleks saadud, tuleb võrrelda Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate lepingutes kehtestatud tasusid tasudega, mida Ryanair on asjakohasel ajavahemikul maksnud teistes sarnastes lennujaamades. [...] Ryanair valis need lennujaamad välja kui käesoleva analüüsi jaoks kõige asjakohasemad võrdlusalused ⁽¹⁰²⁾.
- (404) [...] omanik on [...], kes omakorda kuulub [...] piirkonna erinevatele kohalikele omavalitsustele. Ryanair märkis, et [...] aastaaruandes ei osutata ühelgi viisil riiklikule rahastamisele ning lennujaam on alates vähemalt [...] teeninud igal aastal kasumit. Ryanairi tegevus [...] lennujaamas algas [...]. Lennujaam on olnud järjepidevalt eraomanduses, mistõttu võiks Ryanairi arvates eeldada, et seda lennujaama saab turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel kasutada võrdlusalusena.
- (405) Ryanairi sõnul on Ryanairi poolt Alghero lennujaamale makstud tasude ja võrreldavate lennujaamadele makstud tasude andmete võrdluste tulemused ebaühtlased. Kui eeldada, et piirkonnale ei tagastata kohalikku maksu, on Ryanairi poolt Alghero lennujaamale makstavad tasud keskmiselt väiksemad kui võrreldavate lennujaamades nii reisija kohta kui ka lennuki kohta. Kui aga eeldada, et piirkonnale tagastatakse kohaliku maksu osa – Ryanairilt saadud teabe põhjal konkreetsel juhul 66 % –, on Ryanairi poolt Alghero lennujaamale makstavad keskmised tasud suuremad kui [...] lennujaamas makstavad tasud, kuid siiski väiksemad kui [...] lennujaamas makstavad tasud. Ryanairi arvamusel kohaselt saab seda osaliselt selgitada Sardiinia väiksema SKPga, võrreldes [...] ja [...] SKPga.
- (406) Seega mõonab Ryanair, et Ryanairi poolt Alghero lennujaamale makstud tasude ja [...] lennujaamades makstud tasude võrdluse tulemused on ebaühtlased ja et tulemuste erinevustel võib olla mitmeid põhjusi, nagu näiteks võrdluslennujaama valik.
- (407) Komisjon nõustub, et lennujaamatasude võrdlemise kriteeriume kui lennuettevõtjatele antud abi olemasolu hindamise võimalikku lähenemisi ei saa otseselt välistada. Kriteeriumide väljaselgitamine nõuab aga, et on võimalik valida välja piisav arv võrreldavaid lennujaamu, kes pakuvad võrreldavaid teenuseid tavapärasel turutingimustel. 2014. aasta lennundussuuniste punkti 54 kohaselt tuleb asjakohased kriteeriumid nende lennujaamade puhul, kelle käitajad toimivad turumajanduse tingimustes tegutsevate ettevõtjatena, määrata kindlaks saadaolevate ja asjakohaste turuhindade alusel. Selle kriteeriumi puhul tuleks võtta arvesse näitajaid, nagu liiklusmahud, liikluse liik, kaubavedude olulisus ning lennujaama lennundusvälisest tegevusest saadava tulu suhteline olulisus, osutatavate lennujaamateenuste liik ja tase, lennujaama lähedus suurele linnale, lennujaama teeninduspiirkonna elanike arv, ümbritseva piirkonna jõukus (SKP inimese kohta) ning erinevad geograafilised piirkonnad, kust saaks reisijaid ligi meelitada.
- (408) Sellega seoses märgib komisjon, et isegi kui mõned lennujaamad on eraomandis või kui neid hallatakse sotsiaalsete või piirkondlike kaalutlusteta, võivad selliste lennujaamade hindu tugevalt mõjutada muude riigi vahenditest rahastatavate lennujaama käitajate kehtestatavad hinnad, kuna neid hindu võtavad lennuettevõtjad arvesse läbirääkimistel eraomandis olevate või erasektori käitatavate lennujaamadega.
- (409) Käesoleval juhul märgib komisjon, et – nagu Ryanair ka ise leidis – kuna Alghero lennujaam asub saarel ning selle läheduses ei asu suuri linnu ega lennujaamu, on raske leida võrreldavaid lennujaamu, millel oleksid ligilähedased omadused. Lisaks märkis Ryanair, et kriteeriumide võrdlemise ebaühtlaseid tulemusi saaks selgitada Sardiinia SKPga, võrreldes nende piirkondade SKPga, kus asuvad võimalikud võrdluslennujaamad.

⁽¹⁰²⁾ Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2011. aasta aruanne.

- (410) Viimaks märgib komisjon, et isegi kui usaldusväärsed võrdlusalused oleksid kättesaadavad, ei oleks võrdlemine käesoleva juhtumi puhul ühelgi juhul võimalik. Tõepoolest hõlmavad uurimiselused kokkulepped lennujaamasteenuseid ja turunduskokkuleppeid, milles kehtestatakse erinevad „hinnad”, nimelt erinevad lennujaamatasud, käitlustasud ja turundustasud. Mõned nendest tasudest olenevad reisijate arvust, mõned lendude arvust ja mõned on püsitasud. Seetõttu hõlmavad kõik need lepingud keerulisi finantsvooge lennujaama käitaja ja lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate (ja nende tütarettevõtjate) vahel ehk täpsemalt lennujaamatasusid, käitlustasusid ja turundustasusid.
- (411) Seetõttu arvab komisjon, et nende lennujaamatasude, mida So.Ge.A.AL küsib Alghero lennujaamas tegutsevatele lennuettevõtjatelt, ja võrreldavates lennujaamades makstavate lennujaamatasude võrdlemine ei annaks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamise puhul mingit kasulikku viidet. Et võrdlemine annaks usaldusväärseid tulemusi, oleks vaja võrreldavate lennujaamade puhul leida vähemalt võrreldavaid kokkuleppeid, mis peaksid eelkõige hõlmama sarnaseid turundusmakseid ja käitlustasusid. Võttes arvesse vaadeldavate kokkulepete spetsiifilisust ja keerukust, arvab komisjon, et sellist võrdlust ei ole võimalik teha, eelkõige arvestades, et käitlusteenuste ja turundusteenuste eest küsitavad tasud tehakse harva avalikuks ja seega ei ole need võrdlemiseks kohe saadaval. Ka Ryanair ei ole neid andmeid kahe võrdlusaluse kohta esitanud.
- (412) Isegi kui pidada võimalikuks olukorda, kus võrdlusanalüüs sarnaseid kokkuleppeid kohaldavate võrreldavate lennujaamade vahel annab komisjonile põhjust järeldada, et kõnealused hinnad on turuhindadega samaväärsed või isegi suuremad, ei saaks komisjon siit mingil juhul teha järeldust, et uurimiselused kokkulepped on kooskõlas turutingimustega, kui siiski selguks, et ajal, mil lennujaama käitaja kõnealused lepingud sõlmis, saanuks ta põhjendatult eeldada, et need toovad kaasa lisatulusid ületavad lisakulud. Loomulikult ei oleks turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja olnud huvitatud oma kaupade või teenuste pakkumisest turuhinnaga, kui see oleks eeldatavalt toonud kaasa kahjumi suurenemise.
- (413) Seetõttu arvab komisjon, et lennuettevõtjate kokkulepped lennujaamades, mida Ryanair soovitas väidetavalt asjakohaste võrdlusalustena, ei saa olla sobivad kriteeriumid ettevõtte So.Ge.A.AL poolt Alghero lennujaamas osutatavate teenuste turuhinna väljaselgitamiseks. Kuna turukriteeriumi ei ole võimalik kindlaks määrata, leiab komisjon, et lennujaama ja üksikute lennuettevõtjate vahel sõlmitud lepingute hindamisel on asjakohane kriteerium kasumlikkuse suurenemise eelanalüüs.
- (414) Selles analüüsis tuleb arvesse võtta kõiki tehinguga seonduvaid lisatulusid ja -kulusid. Eri elemente (lennujaamatasude puhul tehtavad allahindlused, turundustoetused, muud rahalised stiimulid) ei tohiks hinnata eraldi. Charleroi kohtuotsuses on öeldud järgmist: „[...] erainvestori kriteeriumi kohaldamisel on oluline käsitleda äritehingut tervikuna, et teha kindlaks, kas riiklik üksus ja tema poolt kontrollitav üksus käitusid koosvõetuna kui turumajanduse tingimustes tegutsevad mõistlikud ettevõtjad. Vaidlusaluste meetmete hindamisel peab komisjon arvestama kõiki olulisi asjaolusid ja nende konteksti [...]”⁽¹⁰³⁾.
- (415) Eeldatav lisatulu peab hõlmama eelkõige lennujaamatasudest saadavat tulu, võttes arvesse allahindlusi, lepinguga eeldatavasti tekkivat lisaliiklust ning lisaliiklusega eeldatavasti kaasnevat lennundusvälist tulu. Eeldatav lisakulu peab eelkõige hõlmama kõiki täiendavaid tegevus- ja investeerimiskulusid, mida kokkuleppe puudumisel ei tekiks, nagu täiendavad personali-, seadmete ja investeerimiskulud, mis on tekkinud seoses lennuettevõtja kohalolekuga lennujaamas, ning turundustoetustest ja muudest rahalistest stiimulitest tulenevad kulud. Vastupidi – kulused, mida lennujaama käitaja peaks tegema ka ilma lennuettevõtjaga sõlmitud lepinguta, ei pea turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamisel arvesse võtma.
- (416) Samuti märgib komisjon sellega seoses, et hindade diferentseerimine (sealhulgas turundustoetus ja muud stiimulid) on standardne äritava. Võib olla erinevaid põhjuseid, miks kõigile lennuettevõtjatele ei pakuta ühtesid ja samu tingimusi. Eelkõige võib olla mõistlik pakkuda rahalisi eristiimuleid (sh turundustoetuste näol) ja teha avaldatud lennujaamatasude puhul allahindlusi nendele lennuettevõtjatele, kes toovad lennujaama palju reisijaid. Neid soodsaid tingimusi on võimalik objektiivselt põhjendada eeldatava lisaliiklusega ja lennundusvälise tuluga,

⁽¹⁰³⁾ Viidatud otsus Charleroi kohtuasjas, punkt 59.

mida see lisaliiklus toob⁽¹⁰⁴⁾; veel üks põhjendus on see, et lennuettevõtja makstud lennujaamatasude marginaal reisija kohta võib olla reisijate arvu arvesse võttes absoluutarvudes märkimisväärne, isegi kui allahindluste tegemine ja rahaliste stiimulite pakkumine seda vähendab. Et hinnata, kas selliste allahindluste ja rahaliste stiimulitega antakse majanduslik eelis, tuleb välja selgitada, kas lennujaama käitaja võis nende pakkumiste kohta otsuse tegemisel põhjendatult eeldada, et kõnealune otsus osutub kasumlikuks või teisisõnu, et see toob kaasa suurema kasumi (või väiksema kahjumi), kui õnnestunuks saavutada vastupidises olukorras.

- (417) Pealegi märgib komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL sõlmitud lepingud lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega olid osa lennujaama pikaajalisest strateegiast. Ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaan (vt põhjendused 59–75) tõendab, et kui ettevõtjale anti ulatuslik kontsessioon Alghero lennujaama käitamiseks, tugines ta odavlennufirmadele kui peamistele kasvuteguritele ning lootis varasema languse ümber pöörata ja uuesti elujõuliseks muutuda. Seega on põhjenduses 399 nimetatud tingimus täidetud kõigi hinnatavate lepingute puhul. Kõigest eelnevast tuleneb, et kui iga uurimisaluse lepingu puhul saab kindlalt väita, et selle sõlmimise ajal oleks kasumlikkuse väljavaadetest juhinduv ja ettevõtja So.Ge.A.AL asemel turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja eeldanud, et lepingust tulenevad lisakulud saavad tasakaalustatud tulevaste lisatuludega, vastab see leping turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele ega kujuta endast riigiabi.

12.2.1.2.2. Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepingute ja AMSiga sõlmitud turunduslepingute ühine hindamine

- (418) Oma 2012. aasta otsuses leidis komisjon, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamiseks tuleb Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepinguid ning Ryanairi ja AMSiga sõlmitud turunduslepinguid ja nende rahalisi tagajärgi hinnata üheskoos, ühe meetmena. Ryanair ei vaidlustanud, et turunduslepinguid, mis sõlmiti 2002. ja 2003. aastal otse Ryanairi ja ettevõtja So.Ge.A.AL vahel, tuleks hinnata koos 2002. ja 2003. aasta lennujaamateenuste lepingutega.
- (419) Ryanair aga lükkas tagasi komisjoni esialgse järelduse, et Ryanairi ja AMSi tuleb käsitleda ühe üksusena ning et ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel sõlmitud kõnealust lennujaamateenuste lepingut ning samal ajal ettevõtja So.Ge.A.AL ja AMSi vahel sõlmitud turundusteenuste lepingut tuleks majandusliku eelise olemasolu hindamiseks hinnata ühiselt. Ryanairi sõnul olid Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepingud ning AMSiga sõlmitud turunduslepingud eraldi- ja iseseisvad ning seotud erinevate teenustega ja nende vahel puuduvad mis tahes lepingulised või muud seosed, millega saaks põhjendada nende käsitlemist ühtse meetmete kogumina. Seda seisukohta toetas ka AMS.
- (420) Selles mõttes märgib komisjon, et mitmedki näitajad osutavad selgelt asjaolule, et neid lepinguid tuleb hinnata ühe ja sama meetmena, sest need sõlmiti ühe ja sama tehingu raames.
- (421) Esiteks sõlmiti need lepingud samade poolte vahel samal ajal:
- a) riigiabi eeskirjade kohaldamisel käsitatakse AMSi ja Ryanairi ühe ettevõtjana, seda selles mõttes, et AMS tegutseb Ryanairi huvides ja Ryanairi kontrolli all. Kõnealuste lepingute puhul saab selle tuletada ka asjaolust, et vastavate turunduslepingute preambulis sätestatu kohaselt on „AMSil ainulitsents osutada turundusteenuseid reisiasidil www.ryanair.com, liri odavlennufirma Ryanairi veebisaidil”. Seega kui So.Ge.A.AL kavatses reklaamida Ryanairi sihtkohta ja ümbritsevaid piirkondi, sai ta teha seda üksnes AMSi kaudu;
 - b) vastavad lepingud sõlmiti kõigil juhtudel samal kuupäeval.
- (422) Teiseks on 2006. ja 2010. aasta turunduslepingutes AMSiga sätestatud, et „veebisaidil www.ryanair.com pakutakse ainulaadset võimalust jõuda miljonite võimalike Ryanairi klientideni ja sellel antakse ulatuslikku teavet lennujaamade, linnade ja piirkondade kohta, kus Ryanair tegutseb”. See annab tunnistust, et turunduslepingu eesmärk ei ole üldiselt reklaamida Sardiiniat, vaid konkreetselt suurendada piletimüüki Ryanairi sihtkohta

⁽¹⁰⁴⁾ Siin osutatakse tuludele, mis lähevad lennujaama käitajale autoparklate, kaupluste, restoranide jm kaubandustegevuse suurenemisel, mille põhjuseks on reisijate arvu kasv.

Algherosse. Muidugi öeldakse preambulites, et piirkonna turismi ja ettevõtluse edendamiseks ning eelkõige Alghero kui sihtkoha reklaamimiseks peab So.Ge.A.AL suunama oma tegevuse Ryanairi reisijatele.

- (423) Kolmandaks on AMSiga turunduslepingute esimeses jaos pealkirjaga „Lepingu eesmärk” öeldud, et see „tuleneb Ryanairi kohustusest käitada liine Alghero ja ELi sihtkohtade vahel” (2006. aasta lepingus nimetatakse London-Stansted, Barcelona- Geronat, Frankfurt-Hahni, Pisat, Liverpooli ja Roomat). Selle sõnastusega luuakse üheselt mõistetav otsene seos lennujaamateenuste lepingute ja turunduslepingute vahel, sest ühte ei oleks sõlmitud ilma teiseta. Turunduslepingud põhinevad lennujaamateenuste lepingute sõlmimisel ja Ryanairi osutatavatel teenustel.
- (424) Neljandaks on turunduslepingute preambulis öeldud, et So.Ge.A.AL on otsustanud „Alghero linna ja piirkonda rahvusvahelistele lennureisijatele aktiivselt reklaamida puhkuse sihtkohana ning ka atraktiivse ärikeskusena”. See on viide, et turunduslepingute sõlmimise eesmärgi ja konkreetne eesmärk on reklaamida konkreetset Alghero lennujaama ja ümbritsevat piirkonda ning seega on need seotud lennujaamateenuste lepingu sõlmimisega Ryanairiga.
- (425) Viiendaks võib So.Ge.A.AL lõpetada turunduslepingud kohe, kui Ryanair lõpetab ülalnimetatud liinide teenindamise. See tõendab veel kord, et turunduslepingud ja lennujaamateenuste lepingud on lahutamatult seotud.
- (426) Viimaks, nagu komisjon märgib, on ettevõtja So.Ge.A.AL 2000. aasta aruande analüüsi põhjal selge, et 2000. aasta lennujaamateenuste lepingu sõlmimisel küsis Ryanair turundustoetust Londoni liini käitamise tingimusena. Seda arusaama kinnitab ka asjaolu, et So.Ge.A.AL käsitas turundustoetuse kulusid Ryanairi liini tegevuskuludena, mitte investeeringuna kaubamärgi arendamisse, nagu väitsid Ryanair ja AMS.
- (427) Kokkuvõtteks on ettevõtja So.Ge.A.AL ja AMSi vahel sõlmitud turundusteenuste lepingud lahutamatult seotud Ryanairi ja ettevõtja So.Ge.A.AL allkirjastatud lennujaamateenuste lepingutega. Põhjendustes 421–426 esitatud kaalutlused tõendavad, et ilma lennujaamateenuste lepinguteta ei oleks sõlmitud turundusteenuste lepinguid. Neil põhjustel järeldab komisjon, et lennujaamateenuste lepingud ja turundusteenuste lepingud ei ole lahutatavad, ja peab seetõttu vajalikuks analüüsida iga turundusteenuste lepingut koos samal ajal sõlmitud lennujaamateenuste lepinguga, eesmärgiga selgitada välja, kas asjaomane tehing kujutab endast riigiabi.

12.2.1.2.3. Tulu, mida turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks võinud eeldada turundusteenuste lepingutest, ja hind, mida ta oleks olnud valmis nende teenuste eest maksma

- (428) Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamiseks käesoleva juhtumi suhtes tuleb võrrelda Sardiinia autonoomse maakonna ja ettevõtja So.Ge.A.AL käitumist sellise turumajanduse tingimustes tegutseva aruka ettevõtja käitumisega, kellele on tehtud ülesandeks käitada Alghero lennujaama ja kes juhindub kasumlikkuse väljavaadetest. Hindamises tuleks jätta kõrvale mis tahes positiivsed mõjud selle piirkonna majandusele, kus lennujaam asub, kuna Euroopa Kohtu selgituse kohaselt on turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel küsimuseks, „kas eraaktioneer, arvestades kasumi saamise tõenäosust ning jättes kõrvale kõik sotsiaalsed, regionaalpoliitilised ja valdkondlikud kaalutlused, sooviks samadel tingimustel osalust kõnealuses kapitalis” ⁽¹⁰⁵⁾.
- (429) Kõnealuste meetmete analüüsimisel on vaja uurida tulu, mida see oletuslik, kasumiväljavaadetest motiveeritud turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja võiks saada turundusteenuste ostmisel. Selles analüüsis ei tuleks võtta arvesse nende teenuste üldist mõju turismile ja piirkonna majandustulemustele. Arvesse tuleks võtta üksnes nende teenuste mõju lennujaama kasumlikkusele, kuna see oleks oletusliku turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja ainus mure.

⁽¹⁰⁵⁾ Kohtuasi C-40/85, Belgia vs. komisjon (EKL 1986, lk I-2321).

- (430) Turundusteenustel on põhimõtteliselt potentsiaali ergutada reisiliiklust turundusteenuste lepingute ja lennujaamasteenuste lepingutega hõlmatud lennuliinidel, sest turundusteenused ongi mõeldud nende lennuliinide edendamiseks. Kuigi see mõju toob kasu peamiselt asjaomasele lennuettevõtjale, võib see tuua kasu ka lennujaama käitajale. Lisaks võib reisiliikluse suurenemine tuua lennujaama käitajale kaasa teatavatest lennujaamatasudest saadava tulu ning ka lennundusvälise tulu suurenemise, eelkõige tänu parklatele, restoranidele ja muudele lennujaamas asuvatele ettevõtetele, kelle käive laekub osaliselt või täielikult lennujaama käitajale.
- (431) Seetõttu oleks turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja, kes käitab Alghero lennujaama ettevõtja So.Ge.A.AL ja Sardiinia autonoomse maakonna asemel, võtnud turundusteenuste lepingut ja vastava lennujaamasteenuste lepingut kaaludes arvesse seda võimalikku soodsat mõju. Turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks võtnud arvesse kõnealuse lennuliini mõju tulevastele tuludele ja kuludele, hinnates vaadeldaval juhul neid liine kasutavate reisijate arvu suurenemist, mis peegeldab turundusteenuste võimalikku soodsat mõju nende lennuliinide eeldatava suurema täituvusena (või täituvusteguri kujul) ⁽¹⁰⁶⁾. Lisaks oleks seda mõju hinnatud seoses kõnealuste lennuliinide kogu käitamisperioodiga, nagu on sätestatud lennujaamasteenuste lepingus ja turundusteenuste lepingus.
- (432) Selles küsimuses, nimelt et turundusteenuste lepingud ei tekita lennujaama käitajale üksnes kulusid, vaid nende puhul võib eeldada ka lennujaama käitajale tulu toomist, nõustub komisjon Ryanairiga.
- (433) Lisaks tuleb selgitada välja, kas Alghero lennujaama käitava oletusliku turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja puhul võis põhjendatult eeldada ja kvantifitseerida ka muid eeliseid, nagu näiteks kaubamärgi maine, ehk teisisõnu muud kasu kui turunduslepingutega hõlmatud lennuliinide reisiliiklusest tulenevad soodsad mõjud kõnealuste liinide käitamisperioodi jooksul, nagu on sätestatud turundusteenuste lepingus või lennujaamasteenuste lepingus.
- (434) Ryanair toetab seda väidet, eelkõige oma 17. jaanuari 2014. aasta uuringus. Uuringu aluseks on teooria, et lennujaama käitaja hangitud turundusteenused aitavad parandada lennujaama kaubamärgi mainet ja selle tulemusena jätkusuutlikult suurendada seda lennujaama kasutavate reisijate arvu ning mitte üksnes turundusteenuste lepinguga ja lennujaamasteenuste lepinguga hõlmatud lennuliinide arvu nendes lepingutes sätestatud käitamisperioodi jooksul. Eelkõige väitis Ryanair oma uuringus, et need turundusteenused avaldavad jätkusuutlikku soodsat mõju lennujaama reisiliiklusele ka pärast turundusteenuste lepingu lõppemist. Seda seisukohta jagab ka Itaalia ning turundusteenuste tulused on võetud arvesse Ryanairi lepingute tagantjärele koostatud kasumlikkuse eelanalüüsis; see on kokkuvõtlikult esitatud allpool tabelis 8.
- (435) Kõigepealt tuleb öelda, et mitte millegi põhjal ei saa eeldada, et kui ametliku uurimismenetluse alla kuuluvad hõlmatud turunduslepingud sõlmiti, oleksid lennujaama käitaja ja Sardiinia autonoomne maakond üldse arvesse võtnud, veel vähem kvantifitseerinud turunduslepingute võimalikke soodsaid mõjusid nendele lennuliinidele, mis ei olnud lepingutega hõlmatud, või võimalust, et need mõjud jätkuvad pärast lepingute lõppemist.
- (436) Lisaks ei ole kättesaadava teabe põhjal võimalik hinnata nende mõjude kestlikkust. On võimalik, et Alghero lennujaama ja Sardiinia piirkonna reklaamimine Ryanairi veebisaidil võib olla innustanud saiti külastavaid inimesi ostma Ryanairi pileteid Alghero lennujaama, seni kuni reklaami kuvati või vahetult pärast seda. On aga väga ebatõenäoline, et selle reklaami mõju külastajatele kestis või suunas lennukipiletite ostmist kauem kui mõni nädal pärast selle avaldamist Ryanairi veebisaidil. Reklaamikampaanial on suurem tõenäosus avaldada jätkusuutlikku mõju, kui reklaamitegevus hõlmab ühte või mitut reklaamikandjat, millega tarbijad asjaomasel ajavahemikul korrapäraselt kokku puutuvad. Näiteks võib suuremaid tele- ja raadiokanaleid, populaarseid veebisaitte ja/või erinevaid avalikesse sise- või välisruumidesse paigutatud reklaamplakateid hõlmava reklaamikampaaniaga saavutada jätkusuutliku mõju, kui tarbijad puutuvad nende reklaamikandjatega korrapäraselt kokku. Aga üksnes Ryanairi veebisaidiga piirduv reklaamitegevus ei avalda suure tõenäosusega mõju, mis kestaks eriti pikalt pärast reklaami lõppemist.
- (437) Tegelikult on üsna tõenäoline, et enamik inimesi ei külasta Ryanairi veebisaiti piisavalt tihti, et ainuüksi seal reklaamimine jätkaks neile selge mälestuse asjaomase piirkonna kohta. Seda väidet toetavad hästi kaks tegurit.

⁽¹⁰⁶⁾ Täituvus või täituvustegur on määratletud kui kõnealusel lennumarsruudil toimuva reisi puhul õhusõidukis täidetud kohtade osatähtsus.

Esiteks piirdus Alghero ja Sardiinia piirkonna reklaamimine turundusteenuste lepingute tingimuste kohaselt Ryanairi kodulehel ühe 150sõnalise lõiguga Alghero kui sihtkoha lehe jaotises „Viis asja, mida teha” ja lingi olemasoluga kodulehel www.ryanair.com, mis viib ettevõtja So.Ge.A.AL poolt kättesaadavaks tehtud saidile. Komisjon arvab, et seda liiki reklaamitegevuse (lihtne link, mille turundusvärtus on piiratud) mõju vähenes pärast reklaami lõppemist järsult, eelkõige kuna tegevus piirdus pelgalt Ryanairi veebisaidiga ja seda ei toetatud ühegi muu reklaamikandjaga. Teiseks oli AMSiga sõlmitud lepingutes ettenähtud turundustegevus suuresti seotud Alghero lennujaama kui sihtkoha internetilehega. Enamik inimesi ei külasta seda lehte väga tõenäoliselt eriti tihti ja kui külastavad, siis arvatavasti üksnes seepärast, et nad on sellest sihtkohast juba huvitatud.

- (438) Seega, isegi kui kirjeldatud turundustegevus suurendas turundusteenuste lepingutega hõlmatud lennuliinidel reisiliiklust nende rakendamise ajal, on väga tõenäoline, et pärast nende lõppemist nende mõju kas kadus või oli tühine.
- (439) Samuti järeldeb Ryanairi 17. ja 31. jaanuari 2014. aasta uuringutest, et nende lepingutega hõlmatud lennumarsruutidest kaugemale ulatuvad või pärast nende lennuliinide kohta turundusteenuste lepingutes ja lennujaamateenuste lepingutes sätestatud käitamisperioodi lõppu püsima jäävate tulude teke oli äärmiselt ebakindel ning seda ei olnud võimalik kvantifitseerida sellisel usaldusväarsuse tasemel, mida turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja oleks pidanud piisavaks.
- (440) Näiteks selgus seega 17. jaanuari 2014. aasta uuringust, et „tulevased lisatulud pärast kavakohast lennujaamateenuste lepingu lõpetamist on olemuslikult ebakindlad”. Lisaks pakutakse selles uuringus turundusteenuste lepingu soodsate mõjude eelnevaks hindamiseks välja kaks meetodit: rahavoogude meetod ja kapitaliseerimismeetod.
- (441) Rahavoogude meetod hõlmab turundusteenuste lepingutest ja lennujaamateenuste lepingutest tuleneva kasu hindamist, hinnates tulevasi tulusid, mida lennujaama käitaja võib seoses turundusteenuste ja lennujaamateenuste lepingutega saada, ning millest lahutatakse vastavad kulud. Kapitaliseerimismeetodi puhul käsitletakse lennujaama kaubamärgi maine parandamist turundusteenuste abil kui immateriaalset vara, mis omandatakse turundusteenuste lepingus sätestatud hinnaga.
- (442) 17. jaanuari 2014. aasta uuringus tuuakse aga esile kapitaliseerimismeetodiga seotud suured probleemid ning osutatakse, et selle meetodiga saadud tulemused võivad olla ebausaldusväärsed; uuringus leitakse, et rahavoogude meetod oleks parem. Eelkõige leitakse uuringus, et „kapitaliseerimismeetodi puhul tuleks võtta arvesse üksnes seda osa turunduskuludest, mida saab seostada lennujaama immateriaalsete varadega. Võib aga olla raske selgitada välja seda osa turunduskuludest, mis on ette nähtud lennujaama tulevaste (täpsemalt investering lennujaama immateriaalsetesse varadesse), mitte praeguste tulude loomiseks”. Samuti rõhutatakse selles, et „kapitaliseerimismeetodi rakendamiseks on vaja hinnata selle ajavahemiku pikkust, mille jooksul lennujaam suudab tänu AMSi turunduskampaaniale kliente säilitada. Ebapiisavate andmete tõttu oleks praktikas väga raske hinnata keskmist ajavahemikku, mille jooksul kliente pärast AMSi kampaaniat säilitatakse”.
- (443) 31. jaanuari 2014. aasta uuringus tehakse rahavoogude meetodi praktilise kohaldamise ettepanek. Selle meetodi puhul väljendatakse turundusteenuste lepingute ja lennujaamateenuste lepingute tulusid, mis kestavad pärast turundusteenuste lepingu lõppemist, jääkväärtusena ning see arvutatakse lepingu lõppemise kuupäeval. Jääkväärtus arvutatakse lennujaama lisakasumist (millest on maha arvatud AMSi maksed) lennujaamateenuste lepingu viimasel aastal, korrigeerituna nii, et selles võetakse arvesse Euroopa lennutranspordi kasvumäära ja tõenäosustegurit, mis on mõeldud peegeldama lennujaamateenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu suutlikkust tuua lennujaamale kasumit pärast nende lepingute lõppemist. Sama meetodit, jääkväärtuse arvutamist on 2014. aasta turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise aruandes soovitanud ka Itaalia (vt põhjendus 471).

- (444) 31. jaanuari 2014. aasta uuringu kohaselt on leib pikaajaliste tulude loomise suutlikkus eri teguritest, „sealhulgas paremast nähtavusest ja tugevama kaubamärgist ning ka võrgu välismõjudest ja korduvreisijatest”, kuigi nende tegurite kohta pole üksikasju esitatud.
- (445) 31. jaanuari 2014. aasta uuringus pakutakse tõenäosusteguriks 30 %, mida peetakse arukaks. Uuringus aga ei esitata selle teguri kohta tõsiselt võetavaid tõendeid, ei kvalitatiivseid ega kvantitatiivseid. Ka ei tugine ühelegi Ryanairi tegevusega, lennutranspordi turuga ega lennujaamateenustega seotud asjaolule, millega seda 30 % määra põhjendada. Uuringus ei seostata ühelgi viisil seda määra ja mõõdamines nimetatud tegureid (nähtavus, tugev kaubamärk, võrgu välismõjud ja korduvreisijad), mis peaksid pikendama lennujaamateenuste lepingu ja turundusteenuste lepingust saadavat tulu nii, et see püsiks ka pärast lepingute lõppemist. Viimaks, analüüsid, millises ulatuses võiksid need teenused mõjutada põhjenduses 444 nimetatud tegureid, ei tugine uuring ühelgi viisil AMSiga sõlmitud mitme turundusteenuste lepingu konkreetsele sisule.
- (446) Lisaks ei tõendata selles mis tahes tõenäosuse olemasolu, et lennujaamateenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu lõppemisel püsivad kõnealuste lepingutega nende kehtivuse viimasel aastal lennujaama käitajale loodud tulud ka tulevikus. Samamoodi ei tõendata selles, et Euroopa lennutranspordi turu kasvumäär on kasulik näitaja lennujaamateenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu mõju mõõtmiseks kõnealuse lennujaama puhul.
- (447) Seega oleks äärmiselt ebatõenäoline, et otsustades, kas sõlmida leping või mitte, võtaks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja arvesse Ryanairi ja Itaalia soovitatud meetodil arvutatud jääkväärtust. 31. jaanuari 2014. aasta uuringust nähtub niisiis, et rahavoogude meetod viiks üksnes väga ebakindlate ja ebausaldusväärsete tulemusteni, nagu ka kapitaliseerimismeetod.
- (448) Pealegi on turundusteenused selgelt suunatud isikutele, kes tõenäoliselt kasutavad turundusteenuste lepinguga hõlmatud liini. Kui seda liini pärast lennujaamateenuste lepingu lõppemist ei uuendata, on ebatõenäoline, et turundusteenustel on pärast lõppkuupäeva ka edaspidi soodne mõju lennujaama reisiliiklusele. Lennujaama käitajal on väga raske hinnata tõenäosust, kas lennuettevõtja jätkab liini käitamist pärast ajavahemikku, mille jooksul ta on lennujaamateenuste lepingus kohustunud seda tegema. Eelkõige on odavlennufirmad näidanud, et mis puutub liinide avamise ja sulgemisse, reageerivad nad väga valmilt turutingimustele, mis enamasti muutuvad väga kiiresti. Näiteks praegusel juhul teatas Itaalia, et Germanwings otsustas lõpetada lennud Alghero lennujaamast vaid ühe tegutsemisaasta järel ning seega ei kestnud tema leping ettevõtjaga So.Ge.A.AL kogu oma kehtivusaja (lennuettevõtja oli sõlminud lennujaamaga kolmeaastase lepingu), sest ta ei suutnud kulude tasa teenimiseks saavutada piisavalt suuri liiklusmahte. Samuti nähtub juhtumi toimikus olevatest dokumentidest, et Ryanair oli oma reisirid Alghero lennujaamast vähemalt ühel korral (2009) ümber hinnanud. Seega ei arvaks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja vaadeldava tehingu tegemisel, et lennuettevõtja jätkab kõnealuse liini käitamist ka pärast lepingu lõppemist.
- (449) Viimaks, aga sama olulisena märgib komisjon, et seda jääkväärtuse arvesse võtmise meetodit, mida Itaalia kasutas 2006. ja 2010. aasta lepingute kasumlikkuse eelanalüüsi tagantjärele koostamisel, ei kohaldanud Itaalia teiste lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute kasumlikkuse kaalumisel, kuigi neil on lennujaama käitajaga sõlmitud turunduslepingud. Itaalia sellekohased väited tuginevad asjaolule, et muude lennuettevõtjate kui Ryanairi veebisaitide võimalike külastajate arv on märgatavalt väiksem kui saidil ryanair.com külastajate arv. Seda tunduvalt väiksemat populaarsust arvestades ei olnuks asjakohane kvantifitseerida jääkväärtust teiste lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute kasumlikkuse analüüsis. Siiski märgib komisjon, et kuni 2006. aastani on So.Ge.A.AL allkirjastanud turunduslepingud Ryanairi, mitte AMSiga. Ei ole arvestatud, et pärast ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel 2002. ja 2003. aastal sõlmitud turunduslepingute lõppemist saaks jääkväärtust võtta arvesse seoses tulevaste tuludega.
- (450) Kokkuvõtteks on põhjenduste 428–449 alusel selge, et ainus tulu, mida turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja turundusteenuste lepingust ootaks ja mida ta selle lepingu ja lennujaamateenuste lepingu sõlmimise või sõlmimata jätmise üle otsustades kvantifitseeriks, oleks see, et turundusteenustel oleks soodne

mõju kõnealuste lepingutega hõlmatud liine kasutavate reisijate arvule nende liinide käitamisperioodi jooksul, nagu lepingutes sätestatud. Komisjon arvab, et mis tahes muud tulud on liiga ebakindlad, et neid kvantifitseerida ja arvesse võtta.

12.2.1.2.4. Lisakulude ja -tulude hindamine

- (451) Pidades silmas põhjendustes 398–450 toodud kaalutlusi, peab komisjon turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamiseks i) analüüsima iga lennujaamasteenuste lepingut koos turunduslepingutega, kui neid on, sealhulgas ka juhul, kui kõnealune leping sõlmiti AMSiga, ja ii) määrama kindlaks lisakulud ja -tulud, mida saanuks iga ühistehingu puhul põhjendatult eeldada, võttes arvesse turunduslepingute mõju eeldatavatele täituvusteguritele.

Lepingud Ryanairiga

- (452) Ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel sõlmitud lennujaamasteenuste lepingud on esitatud tabelis 7:

Tabel 7

Ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel sõlmitud lennujaamasteenuste lepingud

Leping (allkirjastamise kuupäev)	Lepingu kohaldamise aeg
2000. aasta lennujaamasteenuste leping (22. juuni 2000)	22. juuni 2000 – 21. juuni 2010
2002. aasta lennujaamasteenuste leping (25. jaanuar 2002)	1. jaanuar 2002 – 31. detsember 2012
2003. aasta lennujaamasteenuste leping (1. september 2003)	1. september 2003 – 1. september 2014
2006. aasta lennujaamasteenuste leping (3. aprill 2006)	1. jaanuar 2006 – 31. detsember 2010
2010. aasta lennujaamasteenuste leping (20. oktoober 2010)	1. jaanuar 2010 – 31. detsember 2013

- (453) Itaalia kinnitab, et So.Ge.A.AL on aastatel 2000–2010 koostanud lennujaama üldise arenguga seoses eri ajal mitu äriplaani. Need äriplaaniid hõlmavad mõningaid ettevaatavaid hinnanguid reisijate arvu ja tulude kohta ning ka mõningat teavet kulude kohta. Ükski nendest äriplaanidest ei kuulu aga ettevõtja So.Ge.A.AL ja Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate või AMSi vahel sõlmitud konkreetse lepingu juurde. Lisaks ei hõlma need ettevõtja So.Ge.A.AL ja nende lennuettevõtjate vahel sõlmitud lepingute kogu ajavahemikku.
- (454) Nagu eespool osutatud, koostas Itaalia Ryanairiga sõlmitud lepingute kohta tagantjärele kasumlikkuse eelanalüüsid nende lisakulude ja -tulude põhjal, mille tekkimist turumajanduse tingimustes ja So.Ge.A.AL nimel tegutsev ettevõtja võinuks põhjendatult eeldada iga kõnealuse lepingu sõlmimisel uuritava ajavahemiku jooksul, st aastatel 2000–2010, nagu tabelis 8 on kokku võetud. Nende analüüside alusel võinuks So.Ge.A.AL põhjendatult eeldada, et Ryanairiga sõlmitud lepingud olid nende sõlmimise ajal lennujaamale kasumlikud.
- (455) Ettevõtja So.Ge.A.AL 2000. aasta äriplaanis on kasutatud tagantjärele koostatud analüüsi 2000., 2002. ja 2003. aasta lennujaamasteenuste lepingu eeldatava kasumlikkuse kohta, samas kui 2006. ja 2010. aasta lennujaamasteenuste lepingute tagantjärele koostatud analüüsid on kasutatud 2004. ja 2009. aasta äriplaanide.

- (456) Ei ole aga olnud võimalik jõuda järeldusele, et iga Ryanairiga sõlmitud lepinguga seonduvad kõik lisatulud ja -kulud tulenevad ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaanidest. Lisatulude ja -kulude nende kategooriate puhul, mida ei saanud äriplaanidega seostada, tugines Itaalia ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel sõlmitud lepingute lisatulused käsitlevas analüüsis lennujaamateenuste lepingute ja turunduslepingute sätetele.
- (457) Tabelis 8 esitatakse nende rahavoogude nüüdispuhasväärtused (NPV), mida seoses Ryanairi lepingutega turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2014. aasta aruande alusel eeldati. Asjaolu, et need nüüdispuhasväärtused on kõik positiivsed, kinnitab seda, et lennujaama käitaja jaoks oli mõistlik sõlmida Ryanairiga need lepingud.

Tabel 8

Ryanairi lepingute puhul eeldatud rahavoogude nüüdispuhasväärtused –turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtete hindamise 2014. aasta aruanne ⁽¹⁾

Leping	NPV lepingu kestuse ajal (miljonit eurot) ⁽²⁾
2000. aasta lennujaamateenuste leping	[4–8] (*)
2002. aasta lennujaamateenuste leping	[3–6]
2003. aasta lennujaamateenuste leping	[9–12]
2006. aasta lennujaamateenuste leping	[6–9]
2010. aasta lennujaamateenuste leping	[9–12]

⁽¹⁾ Analüüs hõlmab jääkväärtust, et võtta arvesse ettevõtja So.Ge.A.AL tulevase tulusid, mida saadakse pärast 2006. ja 2010. aasta lepingute lõppemist (vt põhjendus 471), ning jäetakse välja ajavahemik, mil 2006. ja 2010. aasta lepinguid tagasiulatuvalt kohaldati (vt põhjendus 485).

⁽²⁾ Eeldatavate rahavoogude diskonteerimiseks kohaldati komisjoni viitemäärasid.

(*) Kuulub ametisladuse alla.

- (458) Eeldused, mida võeti arvesse tagantjärele koostatud kasumlikkuse analüüsis, on üksikasjalikult esitatud põhjendustes 459–471.

i. Lennundustulud

- (459) Itaalia võttis arvesse erinevaid lennundustulude kategooriaid, eelkõige sellistest tasudest saadud tulusid nagu maandumis-, maapealse käitluse tasud ja piletimüük. Kui saadaval olid lennujaamateenuste lepingutes sätestatud tasud, siis kasutati neid. Lennujaamateenuste lepingutes määratlemata tasude puhul põhinesid eeldused Ryanairi esitatud arveandmetel. Itaalia aga selgitas, et Ryanairi arveandmed tasude kohta vastavad tasudele, mis ettevõtja So.Ge.A.AL avaldas kõigi lennujaamateenuste kohta, erandiks olid vaid käitlustasud. Ryanairile tehti käitlustasude puhul allahindlust, mis peegeldab lennuettevõtja toimingute mahtu lennujaamas ja mis nähtub ka lennujaamateenuste lepingutest.
- (460) Täiendavate lennundustulude tuletamiseks täiendas So.Ge.A.AL lennujaamateenuste lepingutest pärinevat teavet Ryanairi reisijate ja lendude kohta äriplaanidest pärit teabega.
- (461) 2000., 2002. ja 2003. aasta lennujaamateenuste lepingutes ei nähtud ette ühtegi liiklusprognoosi. Seega on 2000., 2002. ja 2003. aasta lennujaamateenuste lepingute analüüsi toetavad liiklusprognoosid tuletatud ettevõtja So.Ge.A.AL 2000. aasta äriplaanist, mis sisaldas prognoose Ryanairi liiklusmahtude kohta lennujaamas. Kuigi 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingutes sätestati Ryanairi puhul teatavad liiklusmahtude eesmärgid, selgitas Itaalia, et need eesmärgid ei peegeldanud ettevõtja So.Ge.A.AL ootusi Ryanairi liiklusmahtude üldise taseme kohta lennujaamas. Pigem arvas So.Ge.A.AL, et need eesmärgid kujutasid endast Ryanairi minimaalseid

lepingulisi kohustusi. Seega põhinesid liiklusprognosid 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingute puhul äriplaanidel, mille ettevõtja So.Ge.A.AL oli koostanud 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingute sõlmimisele lähimal ajahetkel (täpsemalt põhinesid liiklusprognosid ettevõtja So.Ge.A.AL 2004. ja 2009. aasta äriplaanidel).

- (462) Arvestades seda, et ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaanid ei hõlma lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute kehtivuse kogu ajavahemikku, on kasumlikkuse analüüsi laiendamiseks Ryanairi lepingute kogu kehtivusajale töötatud kahes etapis välja lennuliikluse (edasi-tagasilennud) ja reisijate väljumiste prognoosid, et hõlmata äriplaanidega hõlmamata aastaid. Esiteks prognoositi Ryanairi reiside arvu; selleks ajakohastati äriplaanides sisalduva viimase aasta reiside arvu ning eeldati, et reiside arvu aastane kasv on 19 %. See kasvutegur põhineb 2000. aasta äriplaani keskmisel eeldataval kasvul vahemikus 2004–2006. Teiseks tuletati aastase istekohtade arvu põhjal väljuvate reisijate arv ülejäänud ajavahemiku kohta, mille aluseks võeti reiside arv ning eeldatav täituvustegur 82 %, st Ryanairi võrgustiku keskmine täituvustegur lepingute allkirjastamise ajal.

ii. Lennundusvälised tulud

- (463) Lennundusväliste tulude prognoosid põhinevad iga lennujaamateenuste lepingu allkirjastamisele lähimal ajahetkel ettevõtja So.Ge.A.AL koostatud äriplaanidel, nagu on esitatud tabelis 9:

Tabel 9

Eeldatavate lennundusväliste tulude prognoosid

Leping	Lennundusvälised tulud väljuva reisija kohta (eurodes)	Allikas
2000. aasta lennujaamateenuste leping	1,96–2,38	2000. aasta äriplaan
2002. aasta lennujaamateenuste leping	2,17–2,38	2000. aasta äriplaan
2003. aasta lennujaamateenuste leping	2,17–2,38	2000. aasta äriplaan
2006. aasta lennujaamateenuste leping	4,31–4,64	2004. aasta äriplaan
2010. aasta lennujaamateenuste leping	6,02–6,47	2009. aasta äriplaan

- (464) Iga lennujaamateenuste lepingu ajavahemiku puhul, mis ei ole vastavate äriplaanidega hõlmatud, on viimane saadaolev prognoos lennundusväliste tulude kohta viidud edasi igasse aastasse kuni lepingu lõpuni. Näiteks 2000. aasta äriplaanis on viimane aasta, mille kohta on saadaval prognoos, 2006. aasta. Äriplaani kohaselt olid 2006. aasta lennundusvälised tulud väljuva reisija kohta 2,38 eurot. 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu iga ülejäänud aasta puhul eeldati samal tasemel lennundusvälist tulu väljuva reisija kohta.

iii. Lisakulud

- (465) Kuna lennujaamateenuste lepingute allkirjastamise ajal puudus teave Ryanairi teenindamisega seotud eeldatavate lisakulude kohta, hindas Itaalia lisakulusid lennujaama tegevuskulude ja reisijate arvu suhte põhjal.
- (466) Selgitamaks välja, kuidas tegevuskulud varieeruvad reisijate arvu muutumise korral, kasutati regressioonimeetodit, et hinnata lisakulusid, mida So.Ge.A.AL võinuks Ryanairiga lennujaamateenuste lepingute allkirjastamise ajal

põhjendatult eeldada. Esimese etapina tehti regressioonanalüüs, et selgitada välja lennujaama reisijate arvu muutuse mõju lennujaama tegevuskuludele. Teise etapina tuletati Ryanairi lepingutest tulenevate võimalike täiendavate tegevuskulude hinnang esimese etapi tulemustest, kombineerituna Ryanairi reisijate arvu prognoosidega.

(467) Kaaluti järgmisi komponente:

- a) täiendavad personalikulud;
- b) täiendavad kaupade ja teenuste, julgestuse, varude ja materjalide kulud;
- c) uute liinide hinnastiimulid, turundus- ja/või tulemustasud Ryanairile või AMSile;
- d) kontsessioonikulud.

(468) *Personalikulud*: ettevõtja So.Ge.A.ALi 2000. aasta äriplaan hõlmab Ryanairi lepingutest tulenevalt vajaliku lisapersonali kulusid 2006. aastani. Seega on 2000., 2002. ja 2003. aasta lennujaamateenuste lepingute puhul võetud täiendavad personalikulud ettevõtja So.Ge.A.AL 2000. aasta äriplaanist. 2004. ja 2006. aasta äriplaanides aga ei esitata andmeid lisakulude kohta. Ryanairi lepingutega lisanduvate personalikulude hinnangute tuletamiseks pärast 2006. aastat tehti lennujaama personali koondkulude andmete põhjal statistiline analüüs, et määrata kindlaks see osa kuludest, mis varieerus koos reisijate arvu muutustega⁽¹⁰⁷⁾. Seejärel tuletati täiendavate personalikulude hinnang regressioonitulemustest, kombineerituna Ryanairi reisijate hinnangulise arvuga.

(469) *Muud kulud*: samamoodi tehti regressioonanalüüs kaupade ja materjalide⁽¹⁰⁸⁾, teenuste⁽¹⁰⁹⁾, julgestuse, varude lisakulude kohta, sest neid kulusid polnud äriplaanides nimetatud. Ryanairile võimaldatavad uute liinide soodustused, makstavad turundus- ja/või tulemustasud on esitatud lennujaama kuludena. Täiendavad kontsessioonikulud⁽¹¹⁰⁾ põhinevad lennujaama ühikukuludel, mis on korrutatud Ryanairi liiklusprognoosidega.

(470) Itaalia sõnul ei olnud ettevõtja So.Ge.A.AL eesmärk katta uue reisiterminali kulud Ryanairi makstavate tasudega. Teisisõnu ei saa uue terminaliga seotud investeerimiskulusid seostada ühegi Ryanairi lepinguga ning seega ei ole need osa lisakuludest.

(471) Turundusmakseid AMSile on arvestatud lennujaama kuludena. Samal ajal oli jääkväärtust arvestatud lennujaama tuluna, et võtta seda arvesse turunduslepingute ja lennujaamateenuste lepingute tuluna, mis Itaalia arvates kestavad koguni pärast turunduslepingute lõppemist. Jääkväärtus arvutati samal meetodil, mida kasutas Ryanair ja mida on üksikasjalikult kirjeldatud põhjendustes 443–446.

(472) Tabelis 10 esitatakse nende rahavoogude NPV⁽¹¹¹⁾, mida oleks võinud eeldada seoses Ryanairi lepingutega ja mille aluseks on põhjendustes 459–471 üksikasjalikult kirjeldatud prognoosid.

⁽¹⁰⁷⁾ Regressioonanalüüsis kasutatud lisakulude andmed pärinevad 2006. ja 2010. aasta lepingute sõlmimise eelsest ajast ja need pidanuksid olema ettevõtjale So.Ge.A.AL kõnealuste lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad. Kuna aga kulude andmed on saadaval üksnes ajavahemiku 1998–2010 kohta ja kui sarnast meetodit kasutati 2000., 2002. ja 2003. aasta lepingute puhul, oli regressioonanalüüsi tegemiseks saadaval üksnes vastavalt kaks, kolm ja neli punkti, mis on usaldusväärsete tulemuste saamiseks ebapiisav. Seega põhineb regressioon nende lepingute puhul ajavahemiku 1998–2010 kuluandmetel.

⁽¹⁰⁸⁾ Materjalide, reklaami-, statsionaarsed, kütuse-, pardakaartide, abistavate teatiste, pagasisiltide, töötajate vormiriietuse kulud.

⁽¹⁰⁹⁾ Sõidukikindlustuse, seadmete ja sõidukite hooldus- ja remondikulud, muud sõidukikulud, raadiosageduste, lennule registreerimise seadmete hoolduskulud.

⁽¹¹⁰⁾ 2003. aastal lennujaama käitajate makstud aastased kontsessioonitasud määratakse kindlaks taristuministeriumi ja Transport-ENACi igal aastal avaldatud liiklusandmete alusel. Vt sellega seoses käesoleva otsuse põhjendus 156.

⁽¹¹¹⁾ Prognoositavate rahavoogude (nii sissetulevate kui ka väljaminevate) aegriidide NPV määratakse kui asjaomase ajavahemiku üksikute prognoositavate rahavoogude diskonteeritud summa. NPV on tavaline vahend, mida ettevõtjad kasutavad projekti kasumlikkuse hindamisel.

Tabel 10

Ryanairi lepingute puhul eeldatud rahavoogude nüüdispuhasväärtused –turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte hindamise 2014. aasta aruanne

Leping (allkirjastamise kuupäev)	Lepingu kohaldamise aeg	NPV lepingu kestuse ajal (miljonit eurot) ⁽¹⁾
2000. aasta lennujaamateenuste leping (22. juuni 2000)	22. juuni 2000 – 21. juuni 2010	[4–8]
2002. aasta lennujaamateenuste leping (25. jaanuar 2002)	1. jaanuar 2002 – 31. detsember 2012	[3–6]
2003. aasta lennujaamateenuste leping (1. september 2003)	1. september 2003 – 1. september 2014	[9–12]
2006. aasta lennujaamateenuste leping (3. aprill 2006)	1. jaanuar 2006 – 31. detsember 2010	[6–9]
2010. aasta lennujaamateenuste leping (20. oktoober 2010)	1. jaanuar 2010 – 31. detsember 2013	[9–12]

⁽¹⁾ Eeldatavate rahavoogude diskonteerimiseks kohaldati komisjoni viitemäärasid.

- (473) Komisjon võtab teadmiseks, et 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingute kasumlikkuse analüüsi puhul kaalus Itaalia 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu kehtivusajaks kümme aastat ning 2010. aasta lennujaamateenuste lepingu kehtivusajaks üheksat aastat ja mitte ajavahemikku, mil lepinguid pidi esialgu kohaldatama, vastavalt siis viis ja neli aastat. Itaalia aga esitas komisjonile ka selle kasumlikkuse analüüsi tulemused, milles võeti arvesse 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingu esialgset kestust, nagu on nendes lepingutes rangelt määratletud.
- (474) Oma seisukoha kaitsmiseks väitis Itaalia, et iga lepingu allkirjastamisel Ryanairiga olid ettevõtjal So.Ge.A.AL põhjendatud ootused nende pikendamiseks sarnastel tingimustel. Eelkõige – tuginedes 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu sõnaselgele sättele, et lepingut saab pikendada täiendavaks viieaastaseks tähtajaks, 1. jaanuarini 2016 –, eeldas So.Ge.A.AL kõnealuse lepingu pikendamist sarnastel tingimustel. Samamoodi eeldati, et 2010. aasta lennujaamateenuste leping hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2010 kuni 31. detsembrini 2013, võimalusega pikendada lennujaamateenuste lepingut täiendavaks viieaastaseks tähtajaks, 31. detsembrini 2018.
- (475) Komisjon ei saa selle väitega nõustuda.
- (476) Esiteks ei ole 2006. ega 2010. aasta lepinguga ette nähtud selle automaatset pikenemist pärast lepingu täieliku kehtivusaja lõppu.
- (477) Selle asemel on 2006. aasta lennujaamateenuste lepinguga ette nähtud, et So.Ge.A.AL kohustub lepingute kehtivusaja lõppemisel pidama Ryanairiga uuesti läbirääkimisi sobivate lennujaamateenuste paketi üle järgmiseks viieaastaseks tähtajaks, eeldusel et teatavad tingimused on täidetud, nimelt et lennuettevõtja täidab täielikult oma turundusteenustega seotud kohustusi ning et So.Ge.A.AL omandab kontsessiooni lennujaama käitamiseks pärast 1. jaanuari 2011. Komisjon arvab, et üksnes selle sätte alusel ei saanuks So.Ge.A.AL 2006. aastal eeldada pikendamist, veel vähem sarnastel tingimustel, kuna see pikendamine oli hüpoteetiline ja olnes Ryanairi valmidusest sellega nõustuda. Nimetatud säte ei ole Ryanairile tõepoolest õiguslikult siduv ega kohusta teda sõlmima lennujaama käitajaga uut lepingut ning selles ei ole ka ette nähtud kindlust, et kumbki pool täidab kõnealuseid tingimusi, pidades eelkõige silmas märkimisväärset ebakindlust, mis seonduis sel ajal lennujaama käitajale ulatusliku kontsessiooni andmisega.

- (478) Komisjon leiab, et 2010. aasta lennujaamateenuste lepingu puhul on selle pikendamine veelgi ebakindlam. Artikkel 2 – „Kehtivusaeg” on järgmine: „lepingut võib pikendada täiendavaks viieaastaseks kehtivusajaks käesolevas lepingus sätestatud tingimustel või poolte muudetud tingimustel, eeldusel, et mõlemad pooled annavad kirjaliku nõusoleku vähemalt kuus kuud enne esialgse kehtivusaja lõppemist. [...] Käesoleva lepingu mis tahes muu pikendamise räägivad pooled läbi vähemalt kuus kuud enne täiendava kehtivusaja lõppemist”. Seega on selge, et lepingu mis tahes pikendamine oleks tulnud poolte vahel läbi rääkida ning seega ei saanud So.Ge.A.AL seda 2010. aasta lennujaamateenuste lepingu allkirjastamise ajal eeldada.
- (479) Teiseks märgib komisjon, et juhtumi toimikus on tõendeid 2009. aastal ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi vahel ilmnunud pingete kohta, mis ohustasid lepingulisi suhteid lennuettevõtjaga. Sel ajal oli Ryanair seadnud oma lendude jätkamise tingimuseks Alghero lennujaamast täiendava lepingu sõlmimise. Tegelikult selgub ettevõtja So. Ge.A.AL juhatuse 7. juuli 2009. aasta, 9. septembri 2009. aasta ja 23. veebruari 2010. aasta koosoleku protokollidest, mille Itaalia esitas, et lennujaama käitaja otsuses siiski allkirjastada viieks aastaks uus lennujaamateenuste leping Ryanairiga võeti arvesse asjaolu, et selles lepingus ei nähtud ette karistusi lepingu ennetähtaegse lõpetamise eest. Eelkõige:
- oli Ryanair avaldanud survet sõlmida täiendav leping, mille „tulemusel ühisturunduse osamaksete väärtus kindlasti suureneb”. Kui seda lepingut kohe ei allkirjastata, lõpetab lennuettevõtja kõik oma Alghero lennujaamast lähtuvad liinid ⁽¹¹²⁾;
 - arutati dokumenti, milles kirjeldatakse Ryanairiga sõlmitud lepingute muutumist ning suhete praegust olukorda lennuettevõtjaga ja esitatakse Ryanairi ettekujutus võimalike järgmiste sammude kohta, muu hulgas ka ELi-siseste lendude tühistamine või nende sageduse vähendamine ja nende asendamine riiklike liinidega ⁽¹¹³⁾;
 - juhatus küsis Ryanairi lepinguliste suhetega seoses läbirääkimiste varu kohta, kui seda on, arvestades et aktsionärid ei olnud andnud juhatusele volitusi lõpetada leping lennuettevõtjaga ⁽¹¹⁴⁾.
- (480) Ettevõtja So.Ge.A.AL aktsionäride 26. oktoobri 2001. aasta üldkoosoleku protokollist nähtub, et ettevõtja kaalus 2000. aasta lennujaamateenuste lepingu lõpetamist enne selle kehtivusaja lõppu ning see põhjustas aktsionäride seas pikki vaidlusi.
- (481) Selle alusel järeldab komisjon, et 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingute sõlmimisel Ryanairiga ei saanud So.Ge.A.AL eeldada, et neid lepinguid pikendatakse, või vähemalt ei saanud eeldada, et neid pikendatakse samadel lepingutingimustel.
- (482) Samuti märgib komisjon, et Itaalia esitatud teabe põhjal ei kestnud ka teise uuritava lennuettevõtjaga, Germanwingsiga sõlmitud leping kogu oma kehtivusaja ja lennuettevõtja tegutses lennujaamas ainult 2007. aastal. Itaalia on uurimise käigus selgitanud, et lennuettevõtja otsustas lõpetada lennud sellest lennujaamast, sest rahalisest seisukohast ei suutnud ta saavutada kulude tasateenimiseks piisavaid liiklusmahte.
- (483) Seetõttu järeldab komisjon, et 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste kasumlikkuse analüüsiks tuleks arvesse võtta üksnes lennujaamateenuste lepingus sätestatud ajavahemikku, nimelt 2006. aasta lennujaamateenuste lepingu puhul viis aastat ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepingu puhul neli aastat (tabelis 10 esitatud NPVd arvutati lepingu esialgse kestuse alusel, nagu on sätestatud lennujaamateenuste lepingutes).
- (484) Lisaks märgib komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL, Ryanairi ja AMSi vahel allkirjastatud 2006. ja 2010. aasta lennujaamateenuste lepinguid ja turundusteenuste lepinguid kohaldati tagasiulatuvalt järgmisel viisil:
- a) 2006. aasta lennujaamateenuste leping ja turundusteenuste leping allkirjastati 3. aprillil 2006, kuid neid kohaldati tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2006;
 - b) 2010. aasta lennujaamateenuste leping ja turundusteenuste leping allkirjastati 20. oktoobril 2010, aga neid kohaldati tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2010.

⁽¹¹²⁾ Ettevõtja So.Ge.A.AL 7. juuli 2009. aasta juhatuse koosoleku protokoll.

⁽¹¹³⁾ Ettevõtja So.Ge.A.AL 9. septembri 2009. aasta juhatuse koosoleku protokoll.

⁽¹¹⁴⁾ Ettevõtja So.Ge.A.AL 23. veebruari 2010. aasta juhatuse koosoleku protokoll.

- (485) Samuti märgib komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL sõnul olid Ryanairiga ja AMSiga läbiräägitud lepingute tingimused nende ajavahemike kohta, mille suhtes 2006. ja 2010. aasta lepinguid tagasiulatuvalt kohaldatai (st 2006. aasta lepingute puhul 2006. aasta jaanuarist kuni 2006. aprillini ning 2010. aasta lepingute puhul 2010. jaanuarist kuni 2010. oktoobrini), sarnased nende lepingute tingimustega, mis aprillis 2006 ja oktoobris 2010 lõpuks allkirjastati. Teisisõnu, aprillis 2006 ja oktoobris 2010 sõlmitud lepingutega vormistati ametlikult tingimused, mis olid kokku lepitud juba varem, enne ajavahemikku, mille suhtes neid lepinguid tagasiulatuvalt kohaldatai. Selle põhjal leiab komisjon, et iga lepingu kaalumise selle plaanijärgse kestuse ajal on kooskõlas eelneva hindamise meetodiga ning et seega ei tuleks 2006. ja 2010. aasta lepingute kasumlikkuse analüüsist jätta välja ajavahemikku, mille suhtes lepinguid tagasiulatuvalt kohaldatai.
- (486) Kuid eespool üksikasjalikult esitatud põhjustel leiab komisjon, et tulud, mida turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja eeldaks turundusteenuste lepingust, piirduvad rangelt ajavahemikuga, mil lennuettevõtja tegutseb lennujaamas ja mis on sätestatud lennujaamasteenuste lepingus. Sel alusel jäeldab komisjon, et mis tahes jääkväärtus, mille eesmärk on peegeldada turundusteenuste tulevasi, pärast nende lepingute kehtivusaega kestvaid tulusid, tuleks analüüsist välja jätta. Samuti märgib komisjon, et Itaalia ei ole arvestanud jääkväärtust pärast ettevõtja So.Ge.A.AL ning Alitalia, Meridiana, Volare ja Germanwingsi vahel sõlmitud lepingute lõppu saadava tulu arvessevõtmiseks (vt põhjendus 528).
- (487) Lisaks leiab komisjon, et Itaalia kasutatav meetod reisijate arvu hindamisel ning selle alusel eeldatavate täiendavate lennundus- ja lennundusväliste tulude arvutamisel (ilma et see mõjutaks eelnevat põhjendust, milles käsitletakse jääkväärtust) on usaldusväärne. Kuigi komisjon leiab, et liiklusprognose puudutavad oletused peaksid tavajuhul eranditult põhinema lennujaamasteenuste lepingutes ettenähtud liinide sagedustel ja reisijate sihtarvul ning täituvusteguril, mida So.Ge.A.AL võinuks Ryanairiga kõigi lennujaamasteenuste lepingute sõlmimise ajal põhjendatult eeldada, ning võttes arvesse, et 2006. ja 2010. aasta lennujaamasteenuste lepingute allkirjastamise ajal eeldas So.Ge.A.AL, et Ryanairi liiklusmahud ületavad lepingutes sätestatud minimaalseid sihtmahte, nõustub komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL äriplaanides esitatud eeldused lepingute allkirjastamise ajal kujutavad endast kõige täpsemat allikat ettevõtja So.Ge.A.AL prognooside tuletamiseks Ryanairi liiklusmahtude kohta 2006. ja 2010. aasta lennujaamasteenuste lepingute allkirjastamise ajal.
- (488) Samuti leiab komisjon, et ettevõtja So.Ge.A.AL ootused seoses Ryanairi täituvusteguriga iga lepingu allkirjastamise ajal olid põhjendatud, sest need tuginesid tema kogemustele ja teadmistele lennuettevõtja ärimudelilist.
- (489) Komisjon märgib, et Itaalia sõnul ei olnud ettevõtja So.Ge.A.AL eesmärk katta uue reisiterminali kulud Ryanairi makstavate tasudega. Selles mõttes tundub Alghero terminali läbilaskevõime suurendamise põhjuseks tõepoolest olevat turismi üldine arendamine, et teenindada eeldatavalt suurenevaid liiklusmahte. Enne investeeringute tegemist Alghero lennujaamas – vaatamata selle märkimisväärsele potentsiaalile – takistas turismisektori arengut rahvusvaheliste ühenduste puudumine. Alghero lennujaam oli 2003. ja 2004. aastal juba jõudnud läbilaskevõime piirini ning seega oli vaja investeeringuid, et võimaldada lennujaamal enamate reisijate teenindamist. Ettevõtja So. Ge.A.AL 2004. aasta äriplaanis prognoositi reisijate koguarvu suurenemist 2008. aastaks ligikaudu 30 %, võrreldes lennujaama läbilaskevõime 2004. aasta laiendamise eelsete tasemetega. Kuigi äriplaanidest, mis ettevõtja So.Ge.A.AL on uuritava ajavahemiku eri aegadel koostanud, on selge, et lennujaama käitaja tugines peamise kasvutegurina odavlennufirmadele (ja et ettevõtja lootis ulatusliku kontsessiooni saamisel taastada majandusliku elujõulisuse), ei olnud seda eesmärki seostatud suhetega ühegi konkreetse lennuettevõtjaga. Ka üheski Ryanairiga sõlmitud lennujaamasteenuste lepingus ei ole nimetatud lennujaama käitaja tehtavaid investeeringuid. Selles mõttes märgib komisjon, et CIPE kiitis terminali laiendamisse tehtavad investeeringud heaks 1997. aastal ning seega kaua enne seda, kui Ryanair alustas oma tegevust Alghero lennujaamas. ENACile esitatud taotlus saada ulatuslik kontsessioon oli osa ettevõtja So.Ge.A.AL strateegiast, eesmärgiga edendada turismisektorit odavlennufirmade ligimeelitamise abil. See strateegia nõudis lennujaama läbilaskevõime suurendamist, et teenindada eeldatavalt kasvavat liiklusmahtu, ulatuslikku kontsessiooni lennujaama tõhusate ja tulemuslike toimingute tagamiseks ning lepinguid odavlennufirmadega. Sellel alusel nõustub komisjon, et uue terminaliga seotud investeerimiskuludid ei saa seostada ühegi Ryanairi lepinguga ning seega ei ole need osa lisakuludest.
- (490) Veel märgib komisjon, et Itaalia on eeldatavate lisakulude hindamisel kasutanud alt ülespoole lähenemisviisi. Selgitamaks välja, kuidas tegevuskulud varieeruvad reisijate arvu muutumise korral, kasutati regressioonanalüüsi, et hinnata lisakulusid, mida So.Ge.A.AL võinuks Ryanairiga lennujaamasteenuste lepingute allkirjastamise ajal eeldada. Esimese etapina tehti regressioonanalüüsi, et selgitada välja lennujaama reisijate arvu muutuse mõju

lennujaama tegevuskuludele. Teise etapina tuletati Ryanairi lepingutest tulenevate võimalike täiendavate tegevuskulude hinnang esimese etapi tulemustest ja Ryanairi reisijate arvu prognoosidest.

- (491) 2006. ja 2010. aasta lepingute puhul pärinevad Itaalia regressioonanalüüsis kasutatud lisakulude andmed kõnealuste lepingute sõlmimise eelsest ajast ja need oleksid pidanud olema ettevõtjale So.Ge.A.AL kõnealuste lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad. Kuna aga kulude andmed on saadaval üksnes ajavahemiku 1998–2010 kohta ja kui sarnast meetodit kasutati 2000., 2002. ja 2003. aasta lepingute puhul, oli regressioonanalüüsi tegemiseks saadaval üksnes vastavalt kaks, kolm ja neli andmepunkti. Komisjon nõustub, et see on usaldusväärsete andmete saamiseks ebapiisav. Kuna puuduvad piisavad eelnevad andmed kasumlikkuse analüüsi tagantjärele koostamiseks, mis põhineksid andmetel, mis oleksid pidanud olema ettevõtjale So.Ge.A.AL lepingute allkirjastamise ajal kättesaadavad, arvab komisjon erandlikult (vt põhjendus 284), et nende lepingute puhul on kogu ajavahemiku 1998–2010 tulemuste andmetel põhinev regressioon vastuvõetav asendus sellele, millised oluksid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhjendatud ootused.
- (492) Eespool üksikasjalikult kirjeldatud eelduste alusel koostas komisjon tagantjärele Ryanairiga sõlmitud lepingute kasumlikkuse eelanalüüsi nende lisakulude ja -tulude põhjal, mida turumajanduse tingimustes ja So.Ge.A.AL nimel tegutsev ettevõtja võinuks käesoleval juhul põhjendatult eeldada iga kõnealuse uuritava lepingu sõlmimise ajal. Muidugi on ettevõtja So.Ge.A.AL koostatud eri äriplaanide põhjal selge, et lennujaama käitaja prognoosis liikluse suurenemist turismisektori edendamise strateegia alusel, meelitades ligi rahvusvahelisi odavlennufirmasid, mille puhul arvati, et need suurendavad reisiliiklust oluliselt suuremal määral kui riigisisene tegevus⁽¹⁵⁾.
- (493) Allpool tabelis esitatakse nende rahavoogude nüüdispuhasväärtus, mida eeldati seoses Ryanairi lepingutega eespool üksikasjalikult kirjeldatud ootuste põhjal.

Tabel 11

Ryanairi lepingute puhul eeldatud rahavoogude nüüdispuhasväärtused

Leping	Lepingu kohaldamise aeg	NPV lepingu kestuse ajal (miljonit eurot) ⁽¹⁾
2000. aasta lennujaamateenuste leping	22. juuni 2000 – 21. juuni 2010	[4–8]
2002. aasta lennujaamateenuste leping	1. jaanuar 2002 – 31. detsember 2012	[3–6]
2003. aasta lennujaamateenuste leping	1. september 2003 – 1. september 2014	[9–12]
2006. aasta lennujaamateenuste leping	1. jaanuar 2006 – 31. detsember 2010	[3–6]
2010. aasta lennujaamateenuste leping	1. jaanuar 2010 – 31. detsember 2013	[2–4]

⁽¹⁾ Eeldatavate rahavoogude diskonteerimiseks kohaldati komisjoni viitemäärasid.

- (494) Kuna eeldatav diskonteeritud tulemus on kõigi Ryanairi lepingute puhul positiivne, nõustub komisjon, et iga Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepingu puhul eeldati selle sõlmimise ajal kasumlikkust ning et seega ei andnud So.Ge.A.AL kõnealuste lepingute sõlmimisel Ryanairile majanduslikku eelist ja seega ei kujuta need endast riigiabi.

⁽¹⁵⁾ Kuigi see strateegia oli tulemuslik ja So.Ge.A.AL suutis liiklusmahte vastavalt oma ootustele märkimisväärselt kasvatada, ei ole lennujaama käitaja suutnud liiklusmahtude kasvu muuta kasumlikkuse suurenemiseks, vaatamata riigiasutuste võimaldatud rahalisele toetusele. Suuresti on selle põhjuseks olulised viivitused ulatusliku kontsessiooni andmisel.

Lepingud muude lennuettevõtjatega kui Ryanair

Lepingud Alitalia, Volare, Meridiana ja Germanwingsiga

- (495) Komisjon uuris ettevõtja So.Ge.A.AL käitlus- ja turunduslepinguid Alitalia, Volare, Meridiana ja Germanwingsiga, mille üksikasjad on toodud tabelis 12.

Tabel 12

Ettevõtja So.Ge.A.AL lepingud Alitalia, Volare, Meridiana ja Germanwingsiga

<i>Alitalia</i>		
30.11.2010	Käitlusleping	1.12.2010–1.12.2015
20.10.2010	Turunduslepingud	7.6.2010–30.9.2010
<i>Volare</i>		
29.11.2007	Käitlusleping	28.10.2007–31.10.2010
29.11.2007	Turunduslepingud	28.10.2007–31.10.2010
<i>Meridiana</i>		
28.4.2010	Käitlusleping	4.2010–4.2011
20.10.2010	Turunduslepingud	6.2010–10.2010
<i>Germanwings</i>		
19.3.2007	Käitlusleping	25.3.2007–31.10.2009
25.3.2007	Turunduslepingud	2007–2009

i. Käitlus- ja turunduslepingute ühine hindamine

- (496) Esiteks on komisjoni märkuse kohaselt iga juhtumi puhul tugevaid märke selle kohta, et need lepingud räägiti läbi ja sõlmiti ühe tehingu osana ja seega tuleb neid hinnata ühe meetmena. Eelkõige:

- turundusleping Meridianaga, mida kohaldati tagasiulatuvalt artiklis 1 „Lepingu eesmärk” sätestatud ajavahemiku juuni-oktoober 2010 suhtes: „Meridiana kohustub teenindama eespool nimetatud liine [Milano, Verona, Bari] vastavalt eelmääratletud tegevusprogrammidele ning seega täitma ettevõtjaga So.Ge.A.AL kokkulepitud kommunikatsiooni- ja turundusprogrammi”. Veelgi enam, lepingus on ette nähtud lepingu uuendamise võimalus, mis oleneb Meridiana suutlikkusest saavutada teatavad reisijate sihtarvud;
2010. aasta juuni–septembri suhtes tagasiulatuvalt kohaldatud turunduslepingu kohaselt pidi Alitalia määratlema kommunikatsiooni- ja turundusprogrammi eesmärgina piirkonna reklaamimise, seda ka läbi uute liinide alustamise (Barcelona, Pariis ja Brüssel);
- käitlus- ja turunduslepingud Volarega sõlmiti ühel ja samal kuupäeval. Turunduslepingus Volarega on sätestatud järgmist: „Käesolev täiendav leping on oluline osa standardsest maapealse käitlemise lepingust. Seega kehtib see kuni standardse maapealse käitlemise lepingu mis tahes põhjustel lõpetamiseni, millal lõpetatakse ka käesolev täiendav leping ning selles sätestatud kõik õigused ja kohustused”. Samuti on turunduslepinguga ette nähtud ka reisijate sihtarvud, mida lennuettevõtja kohustub saavutama;

d) turunduslepingus Germanwingsiga „sätestatakse eesmärgid ja sihid, mille Germanwings peab saavutama vastavalt AHO [Alghero] nõudmistele. Pooled kinnitavad, et eespool nimetatud sihtide saavutamise eesmärgi püstitamisel kasutatud parameetreid esindavad Germanwingsi reisijate arv ja lennud, mida Germanwings teostab AHOsse/AHOst [Alghero]”. Lepinguga on ette nähtud tulemustasud ja ühekordne makse ettevõtjalt So. Ge.A.AL.

(497) Seetõttu arvab komisjon, et lennujaamateenuste lepingute ja turundusteenuste vahel on selge seos, kuna viimased põhinevad lennujaamateenuste lepingute sõlmimisel ning lennuettevõtjate osutatavatel teenustel.

ii. Lisakulude ja -tulude hindamisel kasutatud meetod

(498) So.Ge.A.AL ei teinud enne nende lennuettevõtjatega lepingute sõlmimist lepingute kasumlikkuse eelanalüüsi. Nagu eespool öeldud, esitas Itaalia oma 25. märtsi 2014. aasta kirjaga komisjonile Air One/Alitaliaga, Meridianaga, Volarega ja Germanwingsiga sõlmitud lepingute tagantjärele koostatud kasumlikkuse eelanalüüsi, mis põhines andmetel, mis oleksid pidanud turumajanduse tingimustes ja ettevõtja So.Ge.A.AL nimel tegutsevale ettevõtjale olema kõnealuste lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad, ning sel ajal prognoositud arengu alusel.

(499) Itaalia sõnul peegeldab analüüsi tagantjärele koostamisel kasutatud lähenemine seda meetodit, mida oleks kasutanud turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja, ning nende lepingute kasumlikkuse hindamise tulemustest nähtub, et eelneva hindamise põhjal eeldas So.Ge.A.AL ka nende lepingute puhul kasumlikkust.

(500) Analüüsi aluseks on põhjendustes 501–524 esitatud meetod.

(501) Täiendavad lennundustulud tuletati asjaomaste lennujaamatasude kohaldamise abil, mida iga lennuettevõtja pidi eeldatavalt maksuma, kombineerituna vastava lennuettevõtja liiklusprognoosidega kõigi teenuste puhul, välja arvatud maapealne käitlus. Maapealsest käitlemisest saadavad lennundustulud põhinevad ettevõtja So.Ge.A.AL ja iga lennuettevõtja vahel läbi räägitud tasudel. Liiklusprognooside aluseks on kas lennuettevõtja liiklusmahud lepingu allkirjastamisele eelneval aastal või asjaomastes lepingutes sätestatud liikluse sihtmahud.

(502) Täiendavad lennundusvälised tulud põhinevad ettevõtja So.Ge.A.AL prognoosidel lennuettevõtjatega 2007. ja 2010. aasta lepingute sõlmimise ajal, mis uue terminali arendamise tulemusel tähendas lennundusväliseid tulusid ligikaudu 5,00–6,00 eurot väljuva reisija kohta (vt ka tabelit 9).

(503) Täiendavate tegevuskulude tuletamisel võeti arvesse nende lisakulude kategooriaid, mida So.Ge.A.AL eeldas iga lepingu sõlmimisel Air One/Alitaliaga, Volarega, Meridianaga ja Germanwingsiga ning mis hõlmasid järgmist: täiendavad personalikulud, täiendavad käitlemiskulud, kaupade, teenuste ja materjalide lisakulud, täiendavad kontsessioonikulud ning uute liinide ja tulemustasudega seotud ühekordsed turundusmaksed.

(504) Reisijate arvu ja lennujaama tasandi kulude kohta tehti regressioonanalüüs, et selgitada välja Alghero lennujaama reisijate arvu muutuse mõju lennujaama kogukuludele.

(505) Alitalia ja Meridiana 2010. aasta lepingute kasumlikkuse analüüsi jaoks teostas Itaalia regressiooni lepingute allkirjastamisele eelneva ajavahemiku, st aastate 1998–2009 kuluandmete kohta, mis pidanuksid ettevõtjale So. Ge.A.AL kõnealuste lepingute sõlmimise kuupäeval kättesaadavad olema.

(506) Kuid Itaalia sõnul on Germanwingsi ja Volare 2007. aasta lepingu sõlmimisele eelnevate (1998–2006) andmepunktide arv väga väike. Tulemuseks saadud täiendavate personali- ja materjalikulude hinnangud on vastavalt 2,7 eurot ja 9,3 eurot väljuva reisija kohta, mida peetakse ebatavaliselt kõrgeks. Ühe andmepunkti lisamine või väljajätmine avaldab käesoleval juhul tulemustele olulist mõju. Selle põhjal annab kasumlikkuse analüüs Germanwingsi puhul negatiivse NPV, samas kui Alitalia lepingu NPV on positiivne. Itaalia sõnul muutuvad kulude regressioonide hinnangud andmepunktide arvu suurenemisel stabiilsemaks ning seega peaks regressioon Germanwingsi ja Volare 2007. aasta lepingute puhul hõlmama kogu ajavahemikku 1998–2010.

- (507) Teises etapis tuletati ettevõtja So.Ge.A.AL ja vastavate lennuettevõtjate vahelistest konkreetsetest lepingutest tulenevate täiendavate kogukulude hinnangud esimese etapi tulemuste põhjal, kombineerituna iga lennuettevõtja reisijate arvu vastava prognoosiga.
- Eeldatavad käitlemis-, kaupade, teenuste ja materjalide lisakulud iga lepingu kehtivuse ajal põhinevad keskmistel käitlemiskuludel lennuoperatsiooni kohta ning kaupade, teenuste ja materjalide keskmistel kuludel reisija kohta lennujaama tasandil vahetult lepingu sõlmimisele eelnenud aastal. Neid ühikukuluseid suurendati igal aastal eeldatava inflatsiooni võrra ning korrutati iga lennuettevõtja vastavate liiklusprognoosidega;
 - kontsessioonikulud varieeruvad vastavalt reisijate arvule. Täiendavad kontsessioonikulud põhinevad keskmistel kontsessioonikuludel reisija kohta lennujaama tasandil aasta enne iga lepingu allkirjastamist, korrutatuna vastava lennuettevõtja liiklusprognoosidega ja suurendatuna inflatsiooni võrra.
- (508) Alitaliaga, Germanwingsiga, Volarega ja Meridianaga sõlmitud lepingute kasumlikkuse analüüsis eeldatud täituvustegurid põhinevad ettevõtja So.Ge.A.AL varasematel teadmistel ning iga lennuettevõtja toimingute ja ärimudelitega seotud kogemustel ⁽¹¹⁶⁾, nagu on üksikasjalikult esitatud tabelis 13.

Tabel 13

Eeldused täituvustegurite kohta

Lennuettevõtja	Täituvustegur
Air One/Alitalia	puudub
Germanwings	60
Volare	50
Meridiana	65

— Air One/Alitalia

- (509) Air One/Alitalia liiklusprognoosid käitluslepingu kestuse jooksul tuletati järgmisel viisil:
- kolme rahvusvahelise liini – Barcelona, Brüsseli ja Pariisi suunal – avamisega seotud liiklusprognoosid põhinevad turunduslepingul. Eelduste kohaselt pidi Air One/Alitalia tegema igal liinil kolm lendu nädalas;
 - riigisiseste lendude liiklusprognoosid põhinevad Air One/Alitalia 2009. aastal teostatud lendude arvul, mida on suurendatud eelduse võrra, et riigisisene liiklus suureneb 1 % aastas.

⁽¹¹⁶⁾ Germanwingsi ja Meridiana puhul on täituvus kokku lepitud ettevõtjaga So.Ge.A.AL sõlmitud lepingutes. Volare puhul põhineb täituvus ettevõtja So.Ge.A.AL varasematel teadmistel lennuettevõtja lendudest. Kuna Volare teenindab mitut riigisisest liini, eeldati väiksemat täituvust. Alitalia puhul ei ole liiklusprognoose tuletatud konkreetsest täituvuse eeldusest, sest Alitalia kasutab erinevaid lennukimudeleid (mille suurim istekohtade arv varieerub 90 ja 180 vahel), olenevalt nädalapäevast ja aastaajast. Liiklusprognoosid on tuletatud varasemate kogemuste ja teadmiste põhjal lennuettevõtja lendude kohta.

- (510) Liiklusprognoose kasutati eeldatavate lisatulude ja eeldatavate lisakulude tuletamiseks. Eeldatavad täiendavad lennundustulud põhinevad liiklusprognoosidel ning kõigil avaldatud lennujaamasteenuste tasudel, välja arvatud käitlemine. Käitlemistasud põhinevad 2010. aasta käitluslepingutel. Eeldatavad lennundusvälised tulud tuletati põhjenduses 502 täpsustatud viisil.
- (511) Eeldatavad lisakulud tuletati põhjendustes 503–508 täpsustatud eeldustel ning need sisaldavad ühekordset turundusmakset, mille So.Ge.A.AL tegi eesmärgiga stimuleerida Air One/Alitaliat käivitama rahvusvahelisi liine Alghero lennujaamast.
- (512) Nende oletuste alusel arvutas Itaalia nüüdispuhasväärtuse rahavoogude kohta, mille saamist eeldati 2010. aasta lepingute põhjal Air One/Alitaliaga ja mis on esitatud tabelis 14.

Tabel 14

Air One/Alitalia 2010. aasta lepingu puhul eeldatud rahavoogude NPVd (miljonit eurot)

Aasta	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lisatulud	[0–1]	[3–6]	[3–6]	[3–6]	[3–6]	[3–6]
NPV ⁽¹⁾ (lepingu kestuse ajal)	[10–14]					

⁽¹⁾ Kasutati diskontomäära 2,45 %.

— Volare

- (513) Volare liiklusprognoosid põhinevad turunduslepingus sätestatud lennuoperatsioonidel, nimelt 2007. aastal 28 lendu, 2008. ja 2009. aastal 207 lendu ja 2010. aastal 180 lendu.
- (514) Täiendavad lennundustulud põhinevad avaldatud lennujaamatasudel ja käitluslepingul, kombineerituna liiklusprognoosidega. Täiendavaid lennundusväliseid tulusid hinnati kooskõlas põhjenduses 502 kirjeldatud meetodiga.
- (515) Lisakulud põhinevad põhjendustes 503–508 täpsustatud keskmistel ühikuhindadel ja liiklusprognoosidel ning need hõlmavad [...]eurost ühekordset makset esimesel tegevusaastal.
- (516) Tabelis 15 esitatud NPV arvutamisel kasutatud regressioonanalüüsi aluseks olid lepingule eelnevast ajast, täpsemalt aastatest 1998–2006 pärinevad kulude andmed.

Tabel 15

Volare 2007. aasta lepingu puhul eeldatud rahavoogude NPVd (tuhandetes eurodes)

Aasta	2007	2008	2009	2010
Lisatulud	[13–18]	[50–100]	[100–125]	[100–125]
NPV ⁽¹⁾ (lepingu kestuse ajal)	[250–300]			

⁽¹⁾ Kasutati diskontomäära 6,42 %.

— Meridiana

- (517) Meridiana liiklusprognosisid, mis on aluseks eeldustele lisatulude ja lisakulude kohta, põhinevad Milano, Verona ja Bari liinide lendude arvul, nagu on sätestatud 2010. aasta turunduslepingus.
- (518) Täiendavad lennundustulud põhinevad avaldatud lennujaamatasudel ja käitluslepingul, kombineerituna liiklusprognosisidega. Täiendavaid lennundusväliseid tulusid hinnati kooskõlas põhjenduses 502 kirjeldatud meetodiga.
- (519) Täiendavad kulud põhinevad põhjendustes 503–508 täpsustatud keskmistel ühikuhindadel ja liiklusprognosisidel ning need hõlmavad [...]eurost ühekordset makset.
- (520) Komisjon märgib, et turundusleping Meridianaga pidi kehtima ühe aasta, ajavahemikus juunist 2010 oktoobrini 2010, ja selles nähti ette võimalus pikendada seda aastateks 2011 ja 2012, kui lennuettevõtja reisijate arv ületab teatavad miinimummäärad. Itaalia selgituse kohaselt eeldas So.Ge.A.AL lepingute allkirjastamise ajal, et Meridiana saavutab reisijateveo nõutava miinimumtaseme ning et seega pikendab Meridiana turunduslepingut (ja seega ka käitluslepingut) ettevõtjaga So.Ge.A.AL sarnastel tingimustel.
- (521) Nende eelduste alusel on tabelis 16 esitatud Meridiana 2010. aasta lepingu alusel eeldatav rahavoogude NPV. Nagu tabelist 16 nähtub, võttis Itaalia kasumlikkuse analüüsi tegemiseks arvesse ka ajavahemikku 2010–2013.

Tabel 16

**Meridiana 2010. aasta lepingu puhul eeldatavate rahavoogude NPVd ajavahemikul 2010–2013
(tuhandetes eurodes)**

Aasta	2010	2011	2012	2013
Lisatulud	– [150–200]	[400–450]	[400–450]	[400–450]
NPV ⁽¹⁾ (lepingu kestuse ajal)	[950–1 100]			

⁽¹⁾ Kasutati diskontomäära 2,24 %.

— Germanwings

- (522) Germanwingsi liiklusprognosisid põhinevad 2007. aasta lepingus sätestatud lennuoperatsioonide sihtarvul ning need on aluseks ettevõtja So.Ge.A.AL eeldustele lisatulude ja lisakulude kohta selle lepingu sõlmimise ajal.
- (523) Täiendavad lennundustulud põhinevad avaldatud lennujaamatasudel ja 2007. aasta lepingul, kombineerituna liiklusprognosisidega. Täiendavaid lennundusväliseid tulusid hinnati kooskõlas põhjenduses 502 kirjeldatud meetodiga.
- (524) Lisakulud põhinevad põhjendustes keskmistel ühikuhindadel ja liiklusprognosisidel ning need hõlmavad [...] eurost ühekordset makset esimesel tegevusaastal ja ka tulemustasusid (analüüsis eeldati, et Germanwings saavutab reisijate sihtarvu). Tabelis 17 esitatud NPV arvutamisel kasutatud regressioonanalüüsi aluseks olid lepingule eelnevast ajast, täpsemalt aastatest 1998–2006 pärinevad kulude andmed.

Tabel 17

Germanwingsi 2007. aasta lepingu puhul eeldatavate rahavoogude NPVd (tuhandetes eurodes)

Aasta	2007	2008	2009
Lisatulud	- [130–150]	- [20–30]	- [5–10]
NPV ⁽¹⁾ (lepingu kestuse ajal)	- [150–200]		

⁽¹⁾ Kasutati diskontomäära 6,42 %.

iii. Hinnang

- (525) Komisjon nõustub, et Itaalia kasutatud meetod reisijate arvu hindamisel ning selle alusel eeldatavate täiendavate lennundus- ja lennundusväliste tulude arvutamisel on usaldusväärne.
- (526) Sama kehtib ka turundusmaksleid sisaldavate lisakulude arvutamise kohta. Komisjoni arvates aga peaks regressioonanalüüsi aluseks olema andmed, mis oleksid pidanud ettevõtjale So.Ge.A.AL lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad olema ning seega tuleks analüüs teha üksnes kõnealuste lepingute sõlmimisele eelnenud ajavahemiku kohta, praegusel juhul Germanwingsi ja Volare lepingute puhul nimelt aastate 1998–2006 kohta ja Alitalia ning Meridiana lepingute puhul aastate 1998–2009 kohta.
- (527) Vastupidiselt Ryanairi 2000., 2002. ja 2003. aasta lepingule, mille puhul komisjon nõustus, et varasemate kulude andmete alusel ei saa teostada mõtestatud regressiooni ning seetõttu kasutati aastate 1998–2008 kulude andmeid asendusena sellele, mida turumajanduse tingimustes tegutsev mõistlik ettevõtja oleks eeldanud nende lepingute sõlmimise ajal (vt põhjendus 491), on Germanwingsi 2007. aasta lepingu ja Meridiana 2010. aasta lepingu kohta saadaval rohkem andmepunkte regressiooni tegemiseks nende varasemate kulude andmete põhjal, mis oleksid pidanud ettevõtjale So.Ge.A.AL kõnealuste lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad olema. Lisaks märgib komisjon, et Itaalia kiitis heaks sarnase meetodi ka Ryanairi 2006. aasta lepingute analüüsi puhul, mis on varasemad kui 2007. aastal allkirjastatud Germanwingsi leping.
- (528) Lisaks võtab komisjon teadmiseks, et Itaalia lähenemisviisi puhul ei ole arvesse võetud jääkväärtust pärast ettevõtja So.Ge.A.AL ning Alitalia, Meridiana, Volare ja Germanwingsi vahel sõlmitud lepingute lõppu saadava tulu arvessevõtmiseks. See meetod on kooskõlas põhjendustes 445–450 esitatud komisjoni argumentidega.
- (529) Samuti märgib komisjon, et samamoodi kui Ryanairi 2006. ja 2010. aasta lennujaamaste lepinguid, kohaldata ka Meridiana ja Alitalia turunduslepinguid juunist 2010 oktoobrini 2010 tagasiulatuvalt. So.Ge.A.AL selgitas, et sellel ajavahemikul oli So.Ge.A.AL arutanud hiljem, 20. oktoobril 2010 Meridiana ja Alitaliaga allkirjastatud lepinguga sarnaseid tingimusi. Seega nõustub komisjon, et selline lähenemisviis on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja lähenemisviisiga.
- (530) Viimaks märgib komisjon, et turunduslepingus Meridianaga (mis kehtis 2010. aasta juunist 2010. aasta oktoobrini) nähti ette võimalus pikendada seda aastateks 2011 ja 2012, kui lennuettevõtja reisijate arv ületab lepingus ettenähtud teatavad miinimummäärad. Itaalia selgituse kohaselt eeldas So.Ge.A.AL lepingute allkirjastamise ajal, et Meridiana saavutab reisijateveo nõutava miinimumtaseme ning et seega pikendab Meridiana turunduslepingut (ja seega ka käitlemislepingut) ettevõtjaga So.Ge.A.AL sarnastel tingimustel.
- (531) Komisjon ei saa selle väitega nõustuda. Esiteks ei nähtud Meridiana käitluslepingus ette ühtegi selgesõnalist sätet võimaliku uuendamise kohta. See säte on olemas üksnes turunduslepingus. Komisjon küll nõustub, et turunduslepingu võimalikul pikendamisel – mille eeldus oli, et Meridiana täidab liiklusmahtude eesmärgi – oleks sarnaseks tähtjaks pikendatud käitluslepingut lennuettevõtjaga, kuid see ei muuda asjaolu, et käitluslepingu allkirjastamise ajal polnud Meridiana õiguslikult siduvat kohustust jätkata lende lennujaamast pärast lepingu esialgse kehtivusaja lõppu ehk 2011. aprilli. Lisaks allkirjastati turundusleping 20. oktoobril 2010 ehk enam kui

kuus kuud pärast käitluslepingu allkirjastamist. Komisjon arvab, et aprillis 2010, kui käitlusleping allkirjastati, ei saanud So.Ge.A.AL tugineda kummagi lepingu uuendamisele sarnastel tingimustel, kuna uuendamine oli oletuslik. Seega arvab komisjon, et kasumlikkuse analüüsis tuleks võtta arvesse üksnes lepingu esialgset kehtivusaega ehk ühte aastat.

- (532) Samal ajal märgib komisjon, et Itaalia lähenemisviisi ettevõtja So.Ge.A.AL käitluslepingu pikendamise seotud ootuste põhjendamisel tugines pelgalt turunduslepingu (ja mitte käitluslepingu) pikendamise võimalusele. Komisjoni arvates on selle lähenemisviisi puhul keeruline nõustuda Ryanairi ja AMSi uuringu käigus esitatud väitega, et turundus- ja lennujaamateenuste lepingud on kergesti lahutatavad.
- (533) Komisjon koostas tagantjärele analüüsi põhjendustes 525–532 toodud kaalutluste põhjal. Tabelis 18 on esitatud NPVd, mis saadi nende lepingute puhul tulemuseks nende sõlmimise ajal ettenähtud kehtivusperioodiks.

Tabel 18

Ettevõtja So.Ge.A.AL ning Air One/Alitalia, Meridiana, Volare ja Germanwingsi vaheliste lepingute NPVd

Lennuettevõtja	Lepingu kohaldamise aeg	NPV lepingu kestuse ajal (tuhandetes eurodes)
Volare	2007–2010	[250–300]
Air One/Alitalia	2010–2015	[12 500–13 000]
Meridiana	2010–2011	– [150–200]
Germanwings	2007–2009	– [150–200]

- (534) Kuna eeldatav diskonteeritud tulemus on Meridiana ja Germanwingsi lepingute puhul negatiivne, leiab komisjon, et nende lepingute sõlmimisel ei käitunud So.Ge.A.AL turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Lennujaama käitaja ei saanud eeldada, et suudab katta vähemalt ühestki kõnealusest lepingust tulenevad lisakulud. Kuna So.Ge.A.AL ei toiminud seega turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, andis tema otsus sõlmida sellistel tingimustel lepingud Germanwingsile ja Meridianale majandusliku eelise.
- (535) Tabelis 19 on kokku võetud lisakulud ja -tulud, mida oleks saanud eeldada Meridiana ja Germanwingsiga lepingute sõlmimise ajal.

Tabel 19

Germanwingsi ja Meridiana lepingute täiendav kasumlikkus

Germanwings	2007	2008	2009
Eeldatav reisijate arv	15 000	15 000	15 000
Eeldatav täiendav lennundustulu	[...]	[...]	[...]
Eeldatav täiendav lennundusväline tulu	[...]	[...]	[...]
Eeldatav lisakulu	[...]	[...]	[...]
Turundustoetuse kulud	[...]	[...]	[...]
Eeldatav nimiväärtus	– 140 482	– 24 616	– 8 745

Meridiana	2010
Eeldatav reisijate arv	59 631
Eeldatav täiendav lennundustulu	[...]
Eeldatav täiendav lennundusväline tulu	[...]
Eeldatav lisakulu	[...]
Turundustoetuse kulud	[...]
Eeldatav nimiväärtus	- 175 174

(536) Vastupidiselt võis Volare ja Alitalia lepingute puhul eeldada positiivset diskonteeritud tulemust. Seega ei andnud So.Ge.A.AL nende lennuettevõtjatega lepinguid sõlmides neile majanduslikku eelist.

iv. Järeldus

(537) Kasumlikkuse analüüsi alusel, mille Itaalia esitas ettevõtja So.Ge.A.AL ning Alitalia ja Volare vahel sõlmitud lepingute kohta, nõustub komisjon, et turumajanduse tingimustes tegutseval ja kasumlikkuse väljavaadetest juhinduval ettevõtjal oluks mõistlik nende lepingute allkirjastamise ajal nõustuda nende lepingute tingimustega. Seega ei hõlma need lepingud lennuettevõtjatele antud abi.

(538) Kuid põhjendustes 525–536 esitatud hinnangu põhjal järeldab komisjon, et ettevõtjal So.Ge.A.AL ei olnud mõistlik sõlmida lepingud Meridiana ja Germanwingsiga. Need lepingud hõlmavad asjaomastele lennuettevõtjatele antud majanduslikku eelist.

Lepingud bmibaby, Air Italy ja Air Valléega

(539) Nagu eespool osutatud, esitas Itaalia 10. juuni 2014. aasta kirjaga komisjonile ettevõtja So.Ge.A.AL ning teiste uuritavate lennuettevõtjatega, st bmibaby, Air Italy ja Air Valléega sõlmitud lepingute kasumlikkuse eelanalüüsi.

(540) Ettevõtja So.Ge.A.AL ning Air Italy, Air Vallée ja bmibaby vahel allkirjastatud asjaomased käitluslepingud on esitatud tabelis 20.

Tabel 20

Käitluslepingud bmibaby, Air Italy ja Air Valléega

Lennuettevõtja	Lepingu eeldatav kestus	Käitlemistasu reisi kohta
Air Italy	1. juuni 2008 – 31. detsember 2010	600
Air Vallée	9. august 2010 – 30. august 2010	300
Bmibaby	29. mai 2010 – 30. september 2010	700

(541) Meetod, mida Itaalia kasutas ettevõtja So.Ge.A.AL ning Air Italy, Air Vallée ja bmibaby vahel sõlmitud lepingute täiendava kasumlikkuse hindamiseks, on täpsemalt esitatud põhjendustes 542–545.

(542) Täiendavad lennundustulud hõlmavad maandumis-, pagasi käitlemise, reisija-, õhusõiduki käitlemise ning piletimüügi tasudest saadavat tulu. Kõik tasud, välja arvatud käitlemistasud, põhinesid lennujaama avaldatud tasumäärade kaval. Täiendavaid lennundusväliseid tulusid hinnati kooskõlas põhjenduses 502 kirjeldatud meetodiga.

- (543) Eeldatavad lisakulud hõlmavad personali- ⁽¹¹⁷⁾ ja käitlemiskulusid ning kaupade, teenuste ja materjalide kulusid ning ka ettevõtja So.Ge.A.AL kontsessioonikulude jaotamist. Kuna ettevõtja So.Ge.A.AL ning Air Vallée ja bmibaby vahel allkirjastatud asjaomased lepingud ei puudutanud turundusteenuseid, ei arvestata analüüsis turunduse eest tehtud makseid. Varasemate andmete alusel, mis pidanuksid ettevõtjale So.Ge.A.AL olema kõnealuste lepingute sõlmimise ajal kättesaadavad, ehk siis Air Italy lepingu puhul aastate 1998–2007 andmete ning Air Vallée ja bmibaby lepingute puhul aastate 1998–2009 andmete alusel tehti regressioonanalüüs reisijate arvu ning lennujaama tasandi kulude kohta.
- (544) Tabelis 21 esitatakse kokkuvõtlikult lisatulud, mida So.Ge.A.AL eeldas saada lepingust Air Italyga. Nende lisatulude NPV, mida So.Ge.A.AL võis eeldada lepingust Air Italyga, ulatub 99 330 euroni ⁽¹¹⁸⁾.

Tabel 21

Air Italy 2008. aasta lepingu puhul eeldatud rahavoogude NPVd (eurodes)

Aasta	2008	2009	2010
Lisatulud	[30 000–40 000]	[30 000–40 000]	[30 000–40 000]
NPV ⁽¹⁾ (lepingu kestuse ajal)	[90 000–110 000]		

⁽¹⁾ Kasutati diskontomäära 6 %.

- (545) Tabelis 22 esitatakse kokkuvõtlikult lisatulud, mida So.Ge.A.AL eeldas saada lepingust Air Vallée ja bmibabyga. Nende lisatulude NPVd, mida So.Ge.A.AL võis eeldada lepingust Air Vallée ja bmibabyga, ulatuvad vastavalt 3 399 euroni ja 25 330 euroni ⁽¹¹⁹⁾. Itaalia sõnul on hinnangulised NPVd suhteliselt väikesed, sest ettevõtja So. Ge.A.AL ning Air Vallée ja bmibaby vahel sõlmitud lepingud pidid eeldatavalt hõlmama vaid üheaastast (või lühemat) ajavahemikku.

Tabel 22

Air Vallée ja bmibaby lepingute puhul eeldatud rahavoogude NPVd (eurodes)

	Air Vallée	Bmibaby
Lisatulud	[3 000–3 500]	[25 000–26 000]

- (546) Komisjon märgib, et meetod, mida Itaalia kasutas reisijate arvu hindamisel ning ettevõtja So.Ge.A.AL ja Air Italy, Air Vallée ja bmibaby vahel sõlmitud lepingute eeldatavate lennundusega seotud ja lennundusväliste lisatulude ja lisakulude arvutamisel, on sama meetod, mida ta kasutas ka teiste lennuettevõtjate lepingute puhul. Sellest tulenevalt järeldeb komisjon, et kõnealuste lepingute allkirjastamise ajal eeldati nende kasumlikkust ettevõtjale So. Ge.A.AL.

12.2.1.3. Valikulisus

- (547) Põhjenduses 534 kindlaks tehtud majanduslik eelis anti valikulisel alusel, sest sellest said kasu üksnes Meridiana ja Germanwings. Eelis tuleneb lennujaamateenuste ja turunduslepingutest, mille üle kaks lennuettevõtjat pidasid eraldi läbirääkimisi ja mida ei sõlmitud samadel tingimustel lennujaamas tegutsevate teiste lennuettevõtjatega.

⁽¹¹⁷⁾ Liiklusmahuga seotud väikeste kohustuste tõttu ei olnud Air Vallée või bmibaby teenindamiseks vaja lisapersonali.

⁽¹¹⁸⁾ Kasutati diskontomäära 5,55 %.

⁽¹¹⁹⁾ Kasutati diskontomäära 2,24 %.

Komisjon märgib, et kõik käesoleva juhtumi puhul uuritavad ettevõtja So.Ge.A.AL ja Alghero lennujaamas tegutsevate lennuettevõtjate lepingud on oluliselt erinevad ja annavad tulemuseks erinevad rahavood.

12.2.1.4. Konkurentsi kahjustamine ja mõju kaubandusele

- (548) Kui riiklik rahastamine tugevdab ettevõtja konkurentsiseisundit konkurentidega võrreldes, käsitatakse seda meetmena, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ⁽¹²⁰⁾. Tegelikult võib seega eeldada konkurentsi moonutamist, kui riik annab rahalise eelise ettevõtjale, kes tegutseb liberaliseeritud sektoris, kus esineb (või vähemalt võib esineda) konkurents. Euroopa kohtute väljakujunenud praktika kohaselt võib siseturul tegutsevatele ettevõtjatele antud abi kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ⁽¹²¹⁾.
- (549) Alates lennutranspordi liberaliseerimist käsitleva kolmanda paketi jõustumisest 1. jaanuaril 1993 ⁽¹²²⁾ saavad lennuettevõtjad vabalt teostada Euroopa-siseseid lende. Nagu Euroopa Kohus on märkinud,

„kui ettevõtja tegutseb sektoris, kus [...] konkureerivad eri liikmesriikidest pärit tootjad, kahjustab igasugune abi, mida ta võib saada riigiasutustelt, liikmesriikidevahelist kaubandust ja konkurentsi niivõrd, kui võrd tema jätkuv kohalolek turul takistab konkurentidel suurendada oma turuosa ja vähendab nende väljavaateid suurendada ekspordi ⁽¹²³⁾”.

- (550) Komisjon on leidnud, et So.Ge.A.AL andis valikulise eelise Germanwingsile ja Meridianale. Need lennuettevõtjad tegutsevad liberaliseeritud konkurentsipõhisel turul ning eelis, mille nad said, parandas nende konkurentsiseisundit lennutransporditeenuste turul suunal Alghero lennujaama/lennujaamast ning kahjustas teisi liidu lennuettevõtjaid. Seda arvestades leiab komisjon, et Germanwingsile ja Meridianale antud eelis moonutas konkurentsi ja kahjustas liikmesriikidevahelist kaubandust.

12.2.1.5. Järeldus lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute kohta

- (551) Seetõttu järeldab komisjon, et meetmed, mida So.Ge.A.AL võttis vastavalt Meridianaga 2010. aastal sõlmitud lepingule ja Germanwingsiga 2007. aastal sõlmitud lepingule, kujutasid endast kõnealustele lennuettevõtjatele antud riigiabi summas vastavalt ligikaudu 175 174 eurot ja 140 482 eurot. Kuna kõigi nende lepingute puhul anti riigiabi ilma komisjoni loata, on see ebaseaduslik riigiabi.

12.2.2. Lennuettevõtjatele antud abi kokkusobivus

- (552) Mis puudutab stardiabi, siis on 2014. aasta lennundussuunistes sätestatud, et

„komisjon kohaldab käesolevate suuniste põhimõtteid kõigi teatatud investeerimisabimeetmete suhtes, mille kohta ta peab võtma vastu otsuse, alates 4. aprillist 2014, isegi kui projektidest teatati enne nimetatud kuupäeva. Vastavalt ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitlevale komisjoni teatisele kohaldab komisjon lennujaamadele antava ebaseadusliku investeerimisabi suhtes abi andmise ajal kehtinud eeskirju. Nii kohaldab ta käesolevate suuniste põhimõtteid ebaseadusliku investeerimisabi suhtes, mida anti lennujaamadele enne 4. aprilli 2014”.

⁽¹²⁰⁾ Kohtuasi 730/79: Philip Morris Holland BV vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1980, lk 267, punkt 11) ja liidetud kohtuasjad T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 kuni 607/97, T-1/98, T-3/98 kuni T-6/98 ja T-23/98: Alzetta Mauro jt vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 2000, lk II-2325, punkt 80).

⁽¹²¹⁾ Kohtuasi 730/79: Philip Morris Holland BV vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1980, lk 2671, punktid 11 ja 12) ja kohtuasi T-214/95: Het Vlaamse Gewest (Flaami piirkond) vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1998, lk II-717, punktid 48–50).

⁽¹²²⁾ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2407/92, 23. juuli 1992, lennuettevõtjatele lennutegevuslubade väljaandmise kohta (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 1); nõukogu määrus (EMÜ) nr 2408/92, 23. juuli 1992, ühenduse lennuettevõtjate juurdepääsu kohta ühendusesisestele lennuliinidele (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 8); nõukogu määrus (EMÜ) nr 2409/92, 23. juuli 1992, piletihindade ja lastitariifide kohta (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 15).

⁽¹²³⁾ Kohtuasi C-305/89: Itaalia vs. komisjon (EKL 1991, I-1603, punkt 26).

(553) 2005. aasta lennundussuunistes on omakorda aga sätestatud, et

„[k]omisjon hindab kõikide ilma tema nõusolekuta ja seega asutamislepingu artikli 88 lõiget 3 [praegune asutamislepingu artikli 108 lõige 3] rikkudes esitatud [...] starditoetuste kokkusobivust käesolevate suuniste alusel, kui abi hakati andma pärast nende suuniste avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*”.

(554) Kuna lepingud Meridiana ja Germanwingsiga sõlmiti pärast 2005. aasta lennundussuuniste avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* 9. detsembril 2005, kohaldatakse neid suuniseid õigusliku alusena lepingute siseturuga kokkusobivuse hindamisel.

12.2.2.1. Kokkusobivuse hindamine 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt

(555) 2005. aasta lennundussuuniste punktis 79 on sätestatud mitu tingimust, millele stardiabi peab vastama, et seda peetaks siseturuga kokkusobivaks vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c.

i. Abi eraldatakse lennuettevõtjatele, kellel on liikmesriigi poolt vastavalt määrusele (EMÜ) nr 2407/92 väljastatud kehtiv lennutegevusluba.

(556) Käesoleval juhul on abisaajad määruses (EÜ) nr 1008/2008 määratletud lennuettevõtjad⁽¹²⁴⁾. 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud esimene tingimus on seega täidetud.

ii. Abi eraldatakse marsruutidele, mis ühendavad C ja D kategooria piirkondlikku lennujaama ühe teise ühenduse lennujaamaga.

(557) 2005. aasta seisuga liigitati Alghero 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt C kategooria lennujaamaks. Abi anti lennuettevõtjatele, kes avasid Algherost uusi liine teistesse liidus asuvatesse lennujaamadesse. Teine tingimus on seega täidetud.

iii. Abi eraldatakse ainult selliste [...] uute lennuliinide või lisalendude loomiseks, mis tingiks reisijate koguarvu kasvu. Abi ei tohi õhutada lihtsalt liiklust ühelt liinilt või ühest ettevõttest teise üle viima. Eelkõige ei tohi see kaasa tuua põhjendamatu liikluse muutust seoses selliste olemasolevate teenuste sageduse ja elujõulisusega, mille lähtekoht on samas linnas, samas linnastus⁽¹²⁵⁾ või samas lennujaamasüsteemis⁽¹²⁶⁾ ning mis teenindavad samadel tingimustel sama või sarnast sihtkohta.

(558) Abi anti selleks, et õhutada lennuettevõtjaid alustama uute marsruutidega Alghero lennujaamast ühte või mitmesse liidu sihtkohta, mis toob kaasa reisijate koguarvu kasvu. Samas linnas või linnastus ei ole teist lennujaama. Lisaks ei teenindatud ühtegi kõnealust marsruuti kiirrongiteenusega. Seega on täidetud kolmas 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud tingimus.

iv. Liin, millele abi antakse, peab osutama kindla aja jooksul elujõuliseks, st katma vähemalt oma kulud ilma riigipoolse rahastamiseta. Seepärast peab stardiabi järk-järgult kahanema ja olema ajaliselt piiratud.

(559) Germanwingsile ja Meridianale antud abi oli ajaliselt piiratud ettevõtjaga So.Ge.A.AL sõlmitud lepingutega, nimelt vastavalt ühe ja kolme aastaga. Lepingutes aga ei kehtestatud ühtegi tingimust, et Alghero lennujaamast lähtuvad liinid, mida lennuettevõtjad teenindasid, pidid viimaks iseseisvalt saavutama kasumlikkuse. Lisaks märgib komisjon, et kuigi Germanwingsile antud abi oli kahanev, nagu osutatud tabelis 19, lõpetas Germanwings 2007. aastal Alghero lennujaamas tegutsemise ega tegutsenud seega kunagi riigipoolse rahastamiseta.

⁽¹²⁴⁾ Pärast määruse (EÜ) nr 1008/2008 jõustumist tunnistati kehtetuks määrus (EMÜ) nr 2407/92 ning määruse (EÜ) nr 1008/2008 artikli 27 kohaselt käsitatakse viiteid kehtetuks tunnustatud määrusele viidetena määrusele (EÜ) nr 1008/2008.

⁽¹²⁵⁾ Määrus (EMÜ) nr 2408/92

⁽¹²⁶⁾ Vastavalt määruse (EMÜ) nr 2408/92 artikli 2 punktis m määratletule.

v. Abi summa peab olema rangelt seotud abikõlblike kulutustega.

- (560) 2005. aasta lennundussuunistes määratletakse abikõlblikud kulud kui stardiabiga seotud lisakulutused, mis on seotud uue liini või uue sageduse [...] käivitamisega ning mida lennuettevõtjal tegevuse tavalaseme saavutamisel enam kanda ei tule. Itaalia ei ole väitnud, et Germanwingsi ja Meridiana rahastamine piirdus abikõlblike kulude katmisega ja et korrapäraseid tegevuskulusid ei oleks subsideeritud. Seega ei ole see tingimus täidetud.

vi. Järk-järgult kahanevat abi võib anda maksimaalselt kolmeks aastaks. Abi summa ei või ületada igal aastal 50 % selle aasta abikõlblike kulude summast ja abi kestuse ajal keskmiselt 30 % abikõlblikest kuludest.

- (561) Lepingutes kõnealuste lennuettevõtjatega ei osutata lennuettevõtjate kuludele ning nendes ei ole sätestatud, et abi peab olema piiratud teatava protsendiga abikõlblikest kuludest. Seetõttu leiab komisjon, et see tingimus ei ole täidetud.

vii. Ajavahemik, mille jooksul firmale stardiabi antakse, peab olema oluliselt lühem ajavahemikust, mille kestel ta kohustub korraldama lende kõnesolevast lennujaamast.

- (562) Komisjoni märkuse kohaselt ei olnud kehtestatud ühtegi tingimust, et lennuettevõtjate avatud liinid peavad pärast nende tegevuse subsideerimise ajavahemikku olema elujõulised.

viii. Abi andmine peab olema seotud transporditavate reisijate arvu tegeliku arenguga.

- (563) Komisjon märgib, et veetavate reisijate arvu ja abi summa vahel on selge seos. Eelkõige on lepingutes Germanwingsi ja Meridianaga sätestatud, et So.Ge.A.AL maksab tulemustasusid, kui lennuettevõtjad saavutavad sätestatud liiklusmahtude eesmärgid.

ix. Iga avalik-õiguslik asutus, kes kavatseb kas lennujaama kaudu või muul viisil anda mõnele lennuettevõtjale stardiabi uue liini avamiseks, peab avalikustama oma projekti piisava aja jooksul ja piisavalt avalikult, et kõik asjast huvitatud lennuettevõtjad saaksid oma teenuseid pakkuda. Teatis peab eelkõige sisaldama marsruudi kirjeldust, samuti objektiivseid kriteeriume seoses abi summa ja kestusega.

- (564) Uurimise käigus väitis Itaalia, et lennujaama kavatsust sõlmida lepingud lennuettevõtjatega, kes huvitusid uute Alghero lennujaamast lähtuvate liinide avamisest, oli võimalike huvitatud lennuettevõtjate seas piisavalt reklaamitud. Selle kohta ei esitatud aga tõendeid. Eelkõige puuduvad viited, et Alghero lennujaam tegi piisava aja jooksul ja piisavalt avalikult teatavaks oma kavatsuse anda lennuettevõtjatele abi ja selle abi andmise tingimused. Lennuettevõtjate valiku menetlus polnud seega piisavalt selge, et tagada huvitatud lennuettevõtjatest taotlejate mittediskrimineeriv kohtlemine.

x. Kõik stardiabi anda soovivale avalik-õiguslikule asutusele teenust pakkuvad lennuettevõtjad peavad koos taotlusega esitada äriplaani, milles on näidatud, et pärast abi lõppemist jääb liin oluliseks ajaks püsima. Avalik-õiguslik asutus peaks enne stardiabi andmist samuti läbi viima analüüsi uue liini mõju kohta konkureerivatele liinidele.

- (565) Itaalia ega huvitatud isikud ei ole uurimise käigus esitanud tõendeid, et lennuettevõtjad pidid eelnevalt esitama kõnealuste liinide kohta äriplaani, tõendamaks kõnealuse liini elujõulisust toimida iseseisvana pärast teatava ajavahemiku möödumist. Samuti pole So.Ge.A.AL väitnud, et ta oleks hinnanud kõnealuste uute liinide või muude liinide mõju. Seega ei ole see tingimus täidetud.

xi. Liikmesriigid tagavad, et igal aastal avaldataks iga lennujaama kohta abi saavate marsruutide loetelu, näidates igatühe puhul ära rahastamisallika, abi saaja, antava abi summa ja asjaomaste reisijate arvu.

- (566) Puuduvad viited, et Alghero lennujaam oleks igal aastal avaldanud abi saavate marsruutide nimekirja ning osutanud seal rahastamisallika, lennuettevõtja, tegelikult makstud abi summa ja veetud reisijate arvu. Seega ei ole see tingimus täidetud.

- xii. Vajaduse korral peavad kaebuste esitamise mehhanismid olema sätestatud ka liikmesriikide tasandil, et vältida diskrimineerimist abi andmisel.
- (567) Itaalia ei ole väitnud, et kehtestatud olid edasikaebamismenetlused Alghero lennujaamast lähtuvaid liine teenindavatele lennuettevõtjatele antud abiga seotud kaebuste käsitlemiseks. Seega ei ole see tingimus täidetud.
- xiii. Kui lennuettevõtja ei täida lennujaama suhtes abi eraldamise hetkel võetud kohustusi, tuleb rakendada mõjutusvahendeid. Abi tagasinõudmine või lennuettevõtja algselt antud tagatise arestimine peab võimaldama lennujaamal tagada, et lennuettevõtja täidab oma kohustusi.
- (568) Komisjon märgib, et lepingutes lennuettevõtjatega on sätestatud karistuste süsteem juhuks, kui lennuettevõtjad ei täida lepingutes ettenähtud liiklusmahtude eesmäärke. See tingimus on seega täidetud.
- xiv. Stardiabi ei või kombineerida muu lennuliini opereerimiseks antava abiga, nagu teatavat liiki reisijatele antav sotsiaalselt laadi abi või hüvitised avalike teenuste eest. Peale selle ei saa sellist abi anda juhul, kui juurdepääs marsruudile oli antud vaid ühele lennuettevõtjale vastavalt määruse (EMÜ) nr 2408/92 artiklile 4, eriti vastavalt selle artikli lõike 1 punktile d. Samuti ei saa sellist abi vastavalt proportsionaalsuse reeglitele kombineerida teiste toetustega samade kulutuste katmiseks, seda ka juhul, kui abi on eraldanud teine riik.
- (569) Itaalia kinnitas, et kõnealust abi ei antud määruse (EÜ) nr 1008/2008 kohaste avaliku teenindamise kohustuste alla kuuluvate uute marsruutide avamiseks. Itaalia ei ole aga kinnitanud, et abi ei kombineeritud teiste toetustega samade kulutuste katmiseks.
- (570) Seetõttu ei saa lennuettevõtjatele antud abi 2005. aasta lennundussuuniste alusel pidada siseturuga kokkusobivaks stardiabiks. Niisiis kujutab Meridianale ja Germanwingsile antud riigiabi endast ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut riigiabi, mis tuleb sisse nõuda.

12.3. JÄRELDUS

- (571) Seetõttu järeltab komisjon, et:
- Alghero lennujaamale investeerimisabi andmisel rikkus Itaalia aluslepingu artikli 108 lõiget 3. Investeerimisabi sobib siseturuga kokku aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses;
 - põhjenduses 257 osutatud, Alghero lennujaama käitajale enne 12. detsembrist 2000 antud toetused jäävad käesoleva otsuse kohaldamisalast välja;
 - Alghero lennujaamale tegevusabi andmisel rikkus Itaalia aluslepingu artikli 108 lõiget 3. Tegevusabi sobib siseturuga kokku aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses;
 - ettevõtja So.Ge.A.AL ja Ryanairi, Air One/Alitalia, Volare, bmibaby, Air Vallée ja Air Italy vahel sõlmitud lennujaamateenuste (või käitlus)lepingud ning turunduslepingud ei kujuta endast riigiabi;
 - ettevõtja So.Ge.A.AL ning Meridiana ja Germanwingsi vahel sõlmitud käitlus- ja turunduslepingud kujutavad endast ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut riigiabi.

13. SISSENÕUDMINE

- (572) Vastavalt aluslepingule ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on komisjon pädev otsustama, et asjaomane liikmesriik peab abi andmise lõpetama või seda muutma ⁽¹²⁷⁾, kui on leitud, et abi on siseturuga kokkusobimatu.

⁽¹²⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1973, lk 813, punkt 13).

Samuti on kohus järjepidevalt väljendanud seisukohta, et riigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon ei pea siseturuga kokkusobivaks, teenib eesmärki taastada eelnenud olukord ⁽¹²⁸⁾. Selle taustal on Euroopa Kohus leidnud, et eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on maksnud tagasi talle ebaseadusliku abina eraldatud summad, loobudes seega eelisest, mis tal on konkurentide ees turul olnud, ning enne abi andmist kehtinud olukord on taastatud ⁽¹²⁹⁾.

- (573) Osutatud kohtupraktikast tulenevalt on määruse (EÜ) nr 659/1999 ⁽¹³⁰⁾ artiklis 14 sätestatud, et kui „ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada”.
- (574) Seetõttu tuleb tabelis 19 osutatud Meridianale ja Germanwingsile antud riigiabi Itaaliale tagasi maksta ulatuses, milles see on välja makstud.
- (575) Sissenõutavate summadega seoses arvestab komisjon lepingute eeldatavate lisakulude ja -tulude eelanalüüsi, nagu esitatud tabelis 19, järgmiste lisakaalutlustega:
- iga vaadeldava lepingu või lepingute kombinatsiooni puhul peaks iga-aastane tagasimakstav summa vastama aastasele negatiivsele täiendavale rahavoole ajal, mil tehti otsus leping allkirjastada, lepingu iga kehtivusaasta kohta. Need negatiivsed rahavood vastavad rahastamise summale, mis oli vajalik, et lepingu nüüdispuhasväärtus oleks positiivne ning et leping vastaks seega turutingimustele.
 - Komisjon leiab, et Germanwingsi puhul tuleb kasumlikkuse analüüsis arvestada ajavahemikuna 2007. aastat. Nagu põhjenduses 117 osutatud, tegutses Germanwings Alghero lennujaamas üksnes 2007. aastal. Lennuettevõtja saadud tegelik eelis oli piiratud kõnealuste lepingute tegeliku kehtivusaajaga, sest niipea kui leping lõpetati, ei saanud Germanwings lennujaamalt enam eeliseid.
- (576) Tabelis 23 esitatakse soovituslikud sissenõutavad summad (negatiivsed täiendavad rahavood) koos vastavate vähendustega Germanwingsi lepingu puhul, mis kestis oma täielikust tähtajast vähem.

Tabel 23

Teave soovituslike summade kohta seoses saadud abiga, mis tuleb tagastada ja mis on juba tagastatud

Abisaaja	Saadud abi kogusumma (eurodes)	Soovituslik tagastatava abi kogusumma (eurodes) (Põhiosa)	Juba tagastatud abi kogusumma (eurodes)	
			Põhiosa	Riigiabi tagastamise intressimäär
Germanwings	140 482	140 482		
Meridiana	175 174	175 174		

- (577) Et võtta arvesse lennuettevõtjate ja nende tütarettevõtjate saadud tegelikku lepingutest tulenevat eelist, võib tabelis 23 esitatud summasid korrigeerida vastavalt Itaalia esitatud toetavatele tõenditele, tuginedes i) ühelt poolt tegelike maksete, mille lennuettevõtjad tegid lennujaamatasudena (tagantjärele esitatud andmed), ning teiselt poolt nende tuluartiklitega seotud ja tabelis 19 esitatud (eelnevalt) prognoositud rahavoogude vahele, ja ii) ühelt poolt nende tagantjärele esitatud tegelike turundusmaksete, mis tehti lennuettevõtjatele turunduslepingute kohaselt, ja teiselt poolt nende eelnevalt prognoositud turunduskulude vahele, mis vastavad tabelis 19 esitatud summadele.

⁽¹²⁸⁾ Ühendatud kohtuasjad C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EKL 1994, lk I-04103, punkt 75).

⁽¹²⁹⁾ Kohtuasi C-75/97: Belgia vs. komisjon (EKL 1999, lk I-3671, punktid 64–65).

⁽¹³⁰⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

(578) Lisaks peab Itaalia lisama sissenõutavale abisummale intressid, mis on arvestatud alates kuupäevast, mil abisaaja sai ebaseadusliku abi oma käsutusse, kuni selle tagasimaksmise kuupäevani ⁽¹³¹⁾, vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatükile ⁽¹³²⁾. Kuna vaadeldava juhtumi puhul on abi summale vastavad rahavood keerulised ja neid maksti eri kuupäevadel kogu aasta jooksul ning mõlemad lepingud kehtisid üksnes ühe aasta, arvab komisjon, et tagastatava osa intresside arvutamisel on vastuvõetav käsitada Germanwingsile ja Meridianale abisumma maksmise ajana aega vastavate lepingute (ennetähtaegse) lõpetamise kuupäevani,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Otsesed toetused infrastruktuurile, sisseseadele ja ehitustöödele ning seadmetele, mida Itaalia andis Alghero lennujaamale, kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Alghero lennujaamale riigiabi andmisel rikkus Itaalia aluslepingu artikli 108 lõiget 3.
2. Lõikes 1 osutatud riigiabi sobib siseturuga kokku aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

Artikkel 2

1. Kapitalisüstid, mida Itaalia tegi Alghero lennujaamale, kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Itaalia andis riigiabi aluslepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes.
2. Lõikes 1 osutatud riigiabi sobib siseturuga kokku aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

Artikkel 3

Meetmed, mida Itaalia võttis Ryanairi, Air One/Alitalia, Volare, bmibaby, Air Vallée ja Air Italy puhul, ei kujuta endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 4

1. Meetmed, mida Itaalia võttis Meridiana ja Germanwingsi puhul, kujutavad endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Riigiabi andmisel rikkus Itaalia aluslepingu artikli 108 lõiget 3.
2. Lõikes 1 osutatud riigiabi on siseturuga kokkusobimatu.

Artikkel 5

1. Itaalia nõuab artiklis 4 osutatud kokkusobimatu riigiabi abisaajatelt tagasi.
2. Tagasinõutavalt summalt arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil seda saab käsitada kasusaajate käsutusse antuna, kuni summa tegeliku tagasisaamiseni.

⁽¹³¹⁾ Viidatud määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 14 lõige 2.

⁽¹³²⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

3. Intressid arvutatakse liitintressina kooskõlas määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatükiga.
4. Itaalia tühistab kõik artiklis 4 osutatud abi väljamaksmata maksed alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.

Artikkel 6

1. Artiklis 5 nimetatud abi nõutakse tagasi viivitamata ja tõhusalt.
2. Itaalia tagab käesoleva otsuse täitmise nelja kuu jooksul alates otsuse teatavakstegemisest.

Artikkel 7

1. Kahe kuu jooksul pärast käesolevast otsusest teavitamist esitab Itaalia järgmise teabe:
 - a) abisaajate saadud abi kogusumma;
 - b) igalt abisaajalt tagasi nõutav kogusumma (põhisumma ja intress);
 - c) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete üksikasjalik kirjeldus;
 - d) dokumendid, mis tõendavad, et abisaajatele on antud korraldus abi tagasi maksta.
2. Itaalia teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmete edenemisest, kuni artiklis 4 osutatud abi on täies ulatuses tagasi makstud. Itaalia esitab komisjoni taotluse korral viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete kohta. Lisaks edastab Itaalia üksikasjalikud andmed abisummade ja intressi kohta, mille abisaaja on juba tagasi maksnud.

Artikkel 8

Käesolev otsus on adresseeritud Itaalia Vabariigile.

Brüssel, 1. oktoober 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1585,**25. november 2014,****riigiabi kava SA.33995 (2013/C) (ex 2013/NN) kohta, mida Saksamaa on rakendanud taastuvenergia ja energia suurtarbijate toetamiseks***(teatavaks tehtud numbri C(2014) 8786 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool osutatud sätetele ⁽¹⁾ ja võttes neid märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) 2011. aasta detsembris sai komisjon kaebuse, milles teatati, et Saksamaa on andnud taastuvenergia toetamise rahastamiseks mõeldud lisatasu ülemmäära abil („taastuvenergia lisatasu“) riigiabi taastuvenergia ja energia suurtarbijate toetamiseks.
- (2) 18. detsembri 2013. aasta kirjaga teavitas komisjon Saksamaad otsusest algatada abi andmise suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikega 2 ette nähtud menetlus („menetluse algatamise otsus“).
- (3) Menetluse algatamise otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽²⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama abi kohta märkusi.
- (4) Komisjon edastas huvitatud isikute märkused Saksamaale, kellele anti võimalus vastata; tema kirjalikud kommentaarid saadi 20. jaanuaril 2014 ja 14. novembril 2014.
- (5) 22. septembri 2014. aasta kirjaga loobus Saksamaa oma õigusest (mis tuleneb aluslepingu artiklist 342 koostoimes määruse (EMÜ) nr 1/1958 ⁽³⁾ artikliga 3) lasta kõnealune otsus vastu võtta saksa keeles ning nõustus otsuse vastuvõtmisega inglise keeles.

2. ABI ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS**2.1. 2012. aasta taastuvenergiaseadus**

- (6) 2012. aasta taastuvenergiaseadus (*Erneuerbare-Energien-Gesetz*) võeti vastu 28. juulil 2011 ja see jõustus 1. jaanuaril 2012 ⁽⁴⁾. Seda muudeti suurel määral 2014. aasta taastuvenergiaseadusega ⁽⁵⁾. Komisjon kiitis selle olulise muudatuse tulemusena koostatud uue abikava heaks 23. juulil 2014 ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ ELT C 37, 7.2.2014, lk 73; ELT C 250, 1.8.2014, lk 15.

⁽²⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽³⁾ Määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT I, köide 1952–1958, lk 59).

⁽⁴⁾ Seadus, millega muudetakse prioriteetseks taastuvenergiaallikad (*Erneuerbare-Energien-Gesetz*, EEG), mida muudeti taastuvenergiaallikatest elektrienergia tootmise toetamist käsitleva õigusraamistiku muutmise seadusega (Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1634) ja päikeseenergiast toodetud elektrienergiat käsitleva õigusraamistiku muutmise ja taastuvenergiaallikatest toodetud elektrienergia seaduse edasise muutmise seadusega (17. august 2012, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1754).

⁽⁵⁾ Taastuvenergiaseaduse põhireformi ja energiamajanduse seaduse teiste sätete muutmise seadus (21. juuli 2014, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1066).

⁽⁶⁾ Riigiabi SA.38632 (2014/N) – Saksamaa: 2014. aasta taastuvenergiaseadus – taastuvenergiaseaduse reform (ELTs veel avaldamata).

- (7) 2012. aasta taastuvenergiaseadusega loodud süsteemi esimesel tasandil peavad võrguettevõtjad (enamikul juhtudel jaotusvõrguettevõtjad) ostma nende võrgupiirkonnas taastuvenergiaallikatest ja kaevandusgaasist toodetud elektrit (taastuvenergiaallikatest ja kaevandusgaasist toodetud elekter edaspidi koos „taastuvenergia“). Ostuhinnad on määratud seadusega (edaspidi „soodushinnad“). Soodushindade tasumise nõudmise asemel on taastuvenergiaallikatest ja kaevandusgaasist elektri tootjatel võimalus müüa oma elektrit ka otse turul (edaspidi „otsemüük“). Seda tehes on neil õigus taotleda võrguettevõtjalt turupreemiat. Turupreemia suurus on samuti seadusega kindlaks määratud.
- (8) Teisel tasandil peavad võrguettevõtjad tarnima taastuvenergia kohe oma asjaomastele põhivõrguettevõtjatele, keda Saksamaal on neli ja kes omakorda peavad hüvitama võrguettevõtjatele nii soodushindadest kui ka turupreemiast tuleneva kogumaksumuse.
- (9) 2012. aasta taastuvenergiaseadusega seatakse sisse ka tasandusmehhanism, mille abil jagatakse ostukohustusest tulenev finantskoormus nelja põhivõrguettevõtja vahel nii, et lõpuks tasub iga põhivõrguettevõtja sellise elektrikoguse eest, mis vastab keskmisele taastuvenergia osale võrreldes igas konkreetses põhivõrguettevõtja teeninduspiirkonnas eelneval kalendriaastal kogu lõpptarbijatele tarnitud elektri kogusega (2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahv 36). See on kolmas tasand.
- (10) Põhivõrguettevõtjad on kohustatud müüma taastuvenergiat hetketurul. Nad võivad teha seda igati üks eraldi või koos. Kui hetketurul saadud hinnast ei piisa võrguettevõtjatega seotud maksekohustustest tuleneva finantskoormuse katmiseks, on põhivõrguettevõtjatel seaduslik õigus taotleda, et elektritarnijad kataksid osa koormusest proportsionaalselt elektritarnijate poolt lõpptarbijatele tarnitud elektrikogusega. Osa suurus tuleb kindlaks määrata nii, et iga elektritarnija tasub iga lõpptarbijale tarnitud elektri kilovatt-tunni eest sama hinna. Kõnealuse lisatasu maksmiseks tuleb tasuda kord kuus ettemaks. 2012. aasta taastuvenergiaseaduses on see makse, mille põhivõrguettevõtja elektritarnijalt sisse nõuab, selge sõnaga määratletud taastuvenergia lisatasuna (vt 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 37 lõige 2). Neli põhivõrguettevõtjat on kohustatud näitama kõiki saadud makseid ühisel taastuvenergia kontol ja selle konto avalikustama (üleriigilise hüvitusmehhanismi edasiarendamise määruse⁽⁷⁾ paragrahv 7). See on neljas tasand.
- (11) Neli põhivõrguettevõtjat koos peavad määratlema oktoobris aasta $n + 1$ lisatasu (üleriigilise hüvitusmehhanismi edasiarendamise määruse paragrahvi 3 lõige 2). Kasutatav meetodika ja arvutuste aluseks olevad näitajad on sätestatud hüvitusmehhanismi määruuses ja hüvitusmehhanismi rakendusmääruuses⁽⁸⁾. Need õigustekstid ei jäta põhivõrguettevõtjatele kaalutusõigust. Eelkõige sätestatakse hüvitusmehhanismi määruuses paragrahvis 3 järgmine.

„Paragrahv 3. Taastuvenergia lisatasu

- 1) Põhivõrguettevõtjad arvutavad taastuvenergia lisatasu vastavalt taastuvenergiaseaduse [st 2012. aasta taastuvenergiaseaduse] paragrahvi 37 lõikele 2 läbipaistvalt:
1. lõike 3 punktides 1 ja 3 osutatud järgneva kalendriaasta prognoositava tulu ja lõikes 4 osutatud järgneva kalendriaasta prognoositava kulu vahena ning
 2. lõikes 3 osutatud tegeliku sissetuleku ja lõikes 4 osutatud tegeliku kulu vahena arvutamise ajal.
- 2) Järgneva aasta taastuvenergia lisatasu tuleb avaldada kokkuvõtlikult enne iga kalendriaasta 15. oktoobrit põhivõrguettevõtja veebisaidil ning see tuleb esitada sentides tarbijatele tarnitud kilovatt-tunni kohta; vastavalt sellele kohaldatakse taastuvenergiaseaduse paragrahvi 43 lõiget 3.

⁽⁷⁾ Verordnung zur Weiterentwicklung des bundesweiten Ausgleichsmechanismus, 17. juuli 2009, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 2101, mida on muudetud 17. augusti 2012. aasta seaduse (Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1754) artikliga 2.

⁽⁸⁾ Üleriigilise hüvitusmehhanismi edasiarendamise määruse rakendusmäärus (edaspidi „hüvitusmehhanismi rakendusmäärus“), 22. veebruar 2010, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 134, mida on muudetud hüvitusmehhanismi rakendusmääruse teise muutmismäärusega, 19. veebruar 2013, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 310.

3) Tulud on:

1. päev-ette- ja päevisesestest müügitehingutest saadud tulu vastavalt paragrahvile 2;
2. taastuenergia lisatasust saadud tulu;
- 2a. taastuenergiaallikate seaduse paragrahvi 35 lõike 2 kohastest maksetest saadud tulu, tingimusel et taastuenergiaseaduse paragrahvi 35 lõikele 3 vastav tasakaalustusmehhanism tagab põhivõrguettevõtjale positiivse saldo;
3. lõikes 5 nimetatud intressidest saadav tulu;
4. taastuenergia saldoriühma energia tasakaalustamisest saadav tulu ning
5. taastuenergia seaduse paragrahvi 35 lõikes 4 või paragrahvis 38 ning lõikes 6 sätestatud tulu.

4) Kulud on:

1. soodushinnad ja hüvitised vastavalt taastuenergiaseaduse paragrahvile 16 või paragrahvi 35 lõikele 1;
 - 1a. preemiad vastavalt taastuenergiaseaduse paragrahvile 33 g või 33i või paragrahvi 35 lõikele 1a;
 - 1b. maksed vastavalt taastuenergiaseaduse paragrahvi 35 lõikele 1b;
 2. tagasimaksed vastavalt lõikele 6;
 3. lõikes 5 osutatud intressimaksed;
 4. päevisesete tehingute tegemiseks vajalikud kulud;
 5. taastuenergia saldoriühma energia tasakaalustamiseks vajalikud kulud;
 6. päev-ette ja päevisesete prognooside tegemiseks vajalikud kulud,
 7. käitiste registri loomiseks ja pidamiseks vajalikud kulud, kui põhivõrguettevõtjad peavad pidama sellist registrit taastuenergia seaduse paragrahvi 64e punkti 2 kohaselt vastu võetud dekreedil alusel.
- 5) Tulu ja kulu vahe suhtes kohaldatakse intressi. Ühe kalendrikuu intressimäär ületab 0,3 protsendipunkti võrra euro üleeuroopalise pankadevahelise kuu keskmist intressimäära (EURIBOR), mis on määratud kasutamiseks Euroopa rahaliidus osalevates riikides laenu hankimisel ühe kuu pikkuseks ajavahemikuks.
- 6) Kui taastuenergiaseaduse paragrahvi 37 lõike 2 kolmandale lausele vastavate kuumaksete ja taastuenergiaseaduse paragrahvi 48 lõikele 2 vastava lõpparvelduse erinevuste tulemusena tekib lisamakse, tuleb need erinevused hüvitada võrku müümisele järgneva aasta 30. septembriks.
- 7) Taastuenergia lisatasu arvutamiseks lõike 1 punktis 1 osutatud tulusid ja kulusid prognoosides lubatakse põhivõrguettevõtjatel arvesse võtta likviidsusreservi. See ei tohi ületada 10 % lõike 1 punktis 1 osutatud vahest.”

- (12) Seega määravad need neli põhivõrguettevõtjat üheskoos taastuenergia lisatasu, võttes aluseks soodushindade ja preemiate tasumiseks prognoositud finantsvajaduse, taastuenergia hetketurul müümisest saadud prognoositava tulu ja prognoositava elektritarbimise. Lisaks tuleb taastuenergia lisatasu arvutamisel arvesse võtta veel hulka selle haldustulusid ja -kulusid. 2012. aastal ulatus taastuenergia lisatasu 3,592 sendini/kWh. 2013. aastal oli see 5,277 senti/kWh. 2014. aastal moodustas lisatasu 6,240 senti/kWh.

- (13) Veel selgub põhjendusest 11, et taastuenergia lisatasu abil hüvitatakse kõik lisakulutused, mida võrguettevõtjad ja põhivõrguettevõtjad kannavad neile 2012. aasta taastuenergiaseadusega kehtestatud juriidiliste kohustuste tõttu vastavalt taastuenergia tootjate ja võrguettevõtjate ees. Kui taastuenergia lisatasust saadavad tulud ületavad konkreetsel aastal kulusid, kantakse ülejääk üle järgmisesse aastasse ja taastuenergia lisatasu vähendatakse selle võrra; puudujäägi korral suurendatakse taastuenergia lisatasu vastavas ulatuses. Kõnealused kohandused on automaatsed ega nõua seadusandliku või täidesaatva võimu lisasekkumist.

2.2. Taastuenergia privileeg

- (14) 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 39 kohaselt vähendatakse taastuenergia lisatasu elektritarnijatele konkreetsel kalendriaastal 2 senti võrra kilovatt-tunni kohta (senti/kWh), kui taastuenergia, mida nad kõikidele oma lõpptarbijatele tarnivad, vastab teatavatele kriteeriumidele (edaspidi „taastuenergia privileeg“).
- (15) Lisatasu vähendatakse, kui tarnija on ostnud taastuenergiat otse riiklikelt taastuenergia tootjalt otsesemüügi kaudu 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 33b punkti 2 kohaselt (st otsesemüügi kaudu, mille puhul taastuenergia tootja ei taotle 2012. aasta taastuenergiaseaduse kohaselt toetust) ning ostetud taastuenergia ulatub järgmiste piirmääradeni:
- a) vähemalt 50 % elektrist, mida tarnija tarnib kõikidele oma lõpptarbijatele, on taastuenergia ning
- b) vähemalt 20 % elektrist on 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvide 29 ja 33 tähenduses saadud tuule- või päikeseseenergiast.
- (16) Kogu elektriportfelli suhtes kohandatakse hinnavähendust 2 senti/kWh. See tähendab, et kui tarnija toodab 50 % oma elektrist tavapärastest energiaallikatest, samal ajal kui teine pool tema elektrist on põhjenduses 15 kirjeldatud otsesemüügi kaudu ostetud taastuenergia, saab tarnija makse 4 senti/kWh. Makse võib osaliselt või täielikult edasi kanda taastuenergia tootjatele.
- (17) Sellega seoses on Saksamaa selgitanud, et privileegi taotlevad elektritarnijad saavad allahindlust 2 senti/kWh kogu portfelli suhtes, kui vähemalt 50 % sellest on taastuenergia. Et vältida või minimeerida ohtu 50 % eesmärgist (mille puhul kogu portfelli suhtes kohaldataks täielikku taastuenergia lisatasu) napilt kõrvale kalduda, ostavad elektritarnijad taastuenergiat ohutusvaruga, see tähendab vajalikust 50 %st rohkem, mõnikord kuni 60 %. Et arvutada välja kulueelis, mida on võimalik taastuenergia tootjatele edasi kanda, tuleb kogu portfelli suhtes saadud taastuenergia vähendatud lisatasu, see tähendab 2 senti/kWh, jagada suurema taastuenergia osakaaluga. Näiteks 60 % osakaalu puhul ei ulatu tegelik edasikantav kulueelis mitte 4 sendini/kWh, vaid kõigest 3,3 sendini/kWh. Taastuenergia privileegist tulenev suurim eelis oli 2012. aastal keskmiselt 3,8 senti/kWh, 2013. aastal 3,2 senti/kWh ja 2014. aastal 3,9 senti/kWh.
- (18) Et määrata kindlaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 30 ja 110 seotud varasema võimaliku diskrimineerimise ulatus ja leida võimalus selle heastamiseks, hindas Saksamaa, et 1. jaanuarist 2012 kuni 31. juulini 2014, mil kehtis 2012. aasta taastuenergiaseadus, ulatus taastuenergia päritolutagatiste (mille puhul taastuenergia jaamad oleksid 2012. aasta seaduse kohaselt olnud rahastamiskõlblikud) import 1,3 TWh-ni.

Aasta	2012	2013	2014
Päritolutagatistega tagatud rahastamiskõlbliku taastuenergia import (GWh)	519	283	547

- (19) Saksamaa väidab, et kui kogu selle impordi puhul oleks saanud kasutada taastuenergia privileegi keskmiselt ulatuses 4 senti/kWh, oleks seda elektrit ostnud elektritarnijate taastuenergia lisatasu arvelt saamata jäänud tulu olnud umbes 50 miljonit eurot. Saksamaa on kohustunud taasinvesteerima selle summa võrkudevahelisse ühendusse ja Euroopa energiaprojektidesse.

2.3. Lisatasu ülemmäär suure energiakasutusega ettevõtjate puhul

- (20) 2012. aasta taastuvenergiaseadusega ei kohustata elektritarnijaid taastuvenergia lisatasu klientidele edasi kandma. Siiski määratletakse 2012. aasta taastuvenergiaseadusega, kuidas elektritarnija peab taastuvenergia lisatasu selle edasikandmisel elektriarvel kajastama. Tegelikult kannavad kõik elektritarnijad kogu taastuvenergia lisatasu edasi.
- (21) 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahviga 40 piiratakse lisatasu summat, mille elektritarnijad võivad energia suurtarbijatele edasi kanda: taotluse esitamise korral väljastab Saksamaa majandus- ja ekspordikontrolli föderaalne büroo (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, edaspidi „BAFA“) riigiasutusena haldusakti, millega keelatakse elektritarnijal taastuvenergia lisatasu kogusummat lõppkasutajale edasi kanda, kui lõppkasutaja on suure elektritarbimisega tootmisettevõtte⁽⁹⁾. Seda sätet nimetatakse hüvitamise erikorraks (*besondere Ausgleichsregelung*).
- (22) 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvis 40 sätestatakse, et selle piirangu mõte on vähendada kõnealuste ettevõtjate elektrikulu nende rahvusvahelise konkurentsivõime säilitamiseks sel määral, kui võrd see on kokkusobiv 2012. aasta taastuvenergiaseaduse eesmärkidega ja kui võrd kehtestatud piirang on endiselt kokkusobiv kõikide elektritarbijate huvidega.
- (23) 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 41 lõikega 1 kehtestatakse taastuvenergia lisatasu suhtes järgmised tingimused:
- a) elektritarnijalt ostetud ja ettevõtjate enda tarbeks kasutatud elektri kogumaht eelmisel majandusaastal oli vähemalt 1 GWh;
 - b) ettevõtja elektrikulu moodustas eelmisel majandusaastal vähemalt 14 % tema kogulisandväärtusest;
 - c) taastuvenergia lisatasu kanti eelmisel majandusaastal ettevõtjale edasi;
 - d) ettevõtja on läbinud sertifitseeritud energiaauditi (seda tingimust ei kohaldata ettevõtjate suhtes, kelle elektritarbimine on alla 10 GWh).
- (24) Paragrahvi 41 lõike 3 punktis 1 on sätestatud üldreegel, et energia suurtarbijate taastuvenergia lisatasu piiratakse tasahaaval järgmiselt:
- a) elektritarbimine kuni 1 GWh: ülemmäär ei ole – täismahus taastuvenergia lisatasu;
 - b) elektritarbimine 1–10 GWh: 10 % taastuvenergia lisatasust;
 - c) elektritarbimine 10–100 GWh: 1 % taastuvenergia lisatasust;
 - d) elektritarbimine üle 100 GWh: 0,05 senti/kWh.
- (25) Kui energia suurtarbija tarbib üle 100 GWh elektrit ja tema elektrikulud moodustavad kogulisandväärtusest rohkem kui 20 %, ei kohaldata põhjenduses 24 kirjeldatud erinevaid piirmäärasid ning taastuvenergia lisatasu on energia suurtarbija kogu elektritarbimise kohta piiratud 0,05 sendiga/kWh (paragrahvi 41 lõike 3 punkt 2).
- (26) BAFA otsus on peale elektritarnija siduv ka põhivõrguettevõtjale. See tähendab, et kui BAFA on otsustanud, et energia suurtarbija peab maksma oma elektritarnijale vaid taastuvenergia vähendatud lisatasu, kahandatakse omakorda selle võrra ka energia suurtarbija elektritarnija kohustust tasuda põhivõrguettevõtjale taastuvenergia lisatasu. Seda võetakse arvesse, kui põhivõrguettevõtja kehtestab taastuvenergia lisatasu. Kõik BAFA otsuse suhtes tekkinud vaidlused tuleb esitada halduskohtule, sest see otsus on haldusakt. Seepärast pööratakse need otsused ka viivitamata täitmisele.

2.4. Kohandamiskava

- (27) Et viia taastuvenergia vähendatud lisatasu kooskõlla 2014.–2020. aasta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste⁽¹⁰⁾ („2014. aasta suunised“) punktidega 196 jj, on Saksamaa esitanud kohandamiskava.

⁽⁹⁾ Ülemmäär on kehtestatud ka raudteeveo-ettevõtjatele. Kõnealust ülemmäära selles otsuses ei käsitleta. Komisjon jätab endale õiguse hinnata 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 42 eraldi menetluse käigus.

⁽¹⁰⁾ ELT C 200, 28.6.2014, lk 1.

- (28) Hüvitamise erikorrast kasu saanud ettevõtjate puhul, kes maksid 2014. aasta suuniste jaos 3.7.2 (eelkõige punktides 185, 186 ja 187 sätestatud rahastamiskõlblikkuse ning punktides 188 ja 189 sätestatud proportsionaalsuse kriteeriumides) nõutust vähem, ei tohi kohandatud taastuenergia lisatasu 2013. aasta eest ületada 125 % sel aastal tegelikult makstud lisatasust. 2014. aasta kohandatud lisatasu ei tohi ületada 150 % samast baasväärtusest, see tähendab 2013. aastal tegelikult makstud lisatasust. Hüvitamise kiirendamiseks ja põhjusel, et asjaomaste aastate tarbimisandmed ei ole kõikide hüvitist saavate ettevõtjate kohta veel kättesaadavad, kasutab Saksamaa esimese sammuna esialgse sissenõutava summa arvutamiseks esitatud taotlustes nimetatud elektritarbimist ning see summa nõutakse Deggendorfi⁽¹⁾ nõude täitmiseks viivitamata sisse. Teise sammuna kohaldab Saksamaa lõplike sissenõutavate summade määramiseks asjaomaste aastate tegelikke tarbimisandmeid ja võtab vajalikud meetmed, et tagada nende lõplike summade alusel sissenõudmine või tagasimaksmine.
- (29) Kohandamismehhanismi muudetakse alates 2015. aastast. 2014. aasta taastuenergiaseaduse⁽²⁾ paragrahvi 103 lõike 3 kohaselt piirab BAFA energia suurtarbijate poolt aastatel 2015–2018 makstavat taastuenergia lisatasu nii, et taastuenergia lisatasu aasta x kohta ei tohi ületada kohaldamise aastale eelneval majandusaastal makstud taastuenergia lisatasu kahekordset summat ($x - 2$). Samal ajal kui taastuenergia lisatasu kohandatakse seega igal aastal ülespoole, piiratakse 2015. aastal makstavat lisatasu 2013. aasta lisatasu kahekordse summaga, nagu ka järgnevate aastate lisatasusid kuni 2018. aastani.

2.5. Läbipaistvus, taastuenergia konto ja riigipoolne jälgimine

- (30) Teatav hulk kontrolli-, järelevalve- ja jõustamisülesandeid on usaldatud föderaalsetele võrguagentuurile (*Bundesnetzagentur*).
- (31) Taastuenergia tootjad, võrguettevõtjad, põhivõrguettevõtjad ja elektritarnijad on kohustatud tegema taastuenergia süsteemi korrektselt rakendamiseks vajalikud andmed üksteisele kättesaadavaks. 2012. aasta taastuenergiaseadusega sätestatakse üksikasjalikult, mis liiki teavet tuleb teistele ettevõtjatele korrapäraselt edastada ja millisel ajal aastas tuleb seda teha. Võrguettevõtjad, põhivõrguettevõtjad ja elektritarnijad võivad nõuda, et raamatupidaja kontrolliks neid andmeid.
- (32) 2012. aasta taastuenergiaseadusega asutati vaidluste lahendamise organ, kellele keskkonna, looduskaitse ja tuumaohutuse ministereium tegi ülesandeks selgitada taastuenergia tootjate, võrguettevõtjate, põhivõrguettevõtjate ja elektritarnijate vahelisi küsimusi ja lahendada nendevahelisi vaidlusi (*Clearingstelle*).
- (33) Peale selle on võrguettevõtjad ja põhivõrguettevõtjad vastavalt 2012. aasta taastuenergiaseadusele ja rakendusmäärustele (hüvitusmehhanismi määrus ja hüvitusmehhanismi rakendusmäärus) kohustatud avaldama oma veebisaidil teatavad andmed (taastuenergia ostukogus ja -hind). Põhivõrguettevõtjad peavad eristama kõik 2012. aasta taastuenergiaseadusega seotud tehingud oma muust tegevusest. Nad on kohustatud pidama kõikide 2012. aasta taastuenergiaseadusega seotud rahavoogude kohta eraldi finantsarvestust ning kõikide selle seadusega seotud kulude ja tulude jaoks peab olema eraldi pangakonto, mida haldavad neli põhivõrguettevõtjat ühiselt (hüvitusmehhanismi rakendusmääruse paragrahv 5).
- (34) Põhivõrguettevõtjad on kohustatud ühisel veebisaidil, mis on mõeldud taastuenergia konto pidamiseks, avaldama kord kuus kogutulu, mis on saadud taastuenergia müümisest hetketurul ja taastuenergia lisatasust, ning kogukulu (hüvitis võrguettevõtjatele ja muud süsteemi haldamisega seotud kulud). Samuti lasub neil kohustus avaldada eelnevalt järgmise aasta prognoositud taastuenergia lisatasu.
- (35) 2012. aasta taastuenergiaseadusega on kehtestatud kohustus registreerida käitised teatavas avalik-õiguslikus asutuses. Registreerimine on soodushinna saamise õiguse eeltingimus. Registrit ei ole veel loodud, kuid soodushinna saamiseks on juba kehtestatud eraldi kohustus registreerida päikeseenergiat ja vedelat biomassi kasutavad käitised. Päikeseenergiakäitiste registrit haldab föderaalne võrguagentuur ning vedela biomassi käitiste registrit föderaalne põllumajandus- ja toiduamet.
- (36) Võrguettevõtjad ja põhivõrguettevõtjad peavad edastama föderaalsetele võrguagentuurile käitajatelt saadud üksikasjad (käitise asukoht, tootmisvõimsus jne), käitiste ühendusvõrgu tase (jaotus- või põhivõrk), käitistele makstud kogu- ja üksikhinnad, elektritarnijatele saadetud lõpparved ning sel moel esitatud näitajate täpsuse

⁽¹⁾ Liidetud kohtuasjad T-244/93 ja T-486/93: TWD Textilwerke Deggendorf vs. komisjon, ECLI (Euroopa kohtulahendi tunnus): EU:T:1995:160.

⁽²⁾ Taastuenergiaseaduse põhireformi ja energiamajanduse seaduse muude sätete muutmise seadus (21. juuli 2014, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1066).

kontrollimiseks vajalikud andmed. Elektritarnijad peavad föderaalsetele võrguagentuurile esitama oma klientidele tarnitud elektri koguse ja lõpparuanded. Föderaalsetele võrguagentuuril on taastuvenergia käitiste omanike suhtes ka kontrollivolitused, et jälgida, kuidas võrguettevõtjad ja põhivõrguettevõtjad on oma kohustusi täitnud.

- (37) Põhivõrguettevõtjad peavad esitama föderaalsetele võrguagentuurile veel üksikasjalikud andmed taastuvenergia lisatasu määramise kohta. Eelkõige tuleb neil edastada taastuvenergia lisatasu arvutamiseks kasutatavate erinevate tulu- ja kulukannetega seotud andmed, hüvitusmehhanismi määruuse paragrahvi 7 lõige 2.
- (38) Taastuvenergia lisatasu ülemmäärast kasu saajad peavad nõudmise korral esitama keskkonna-, looduskaitse ja tuumaohutuse ministriumile kogu vajaliku teabe, et ta saaks hinnata paragrahvis 40 sätestatud eesmärkide täitmist.
- (39) Föderaalsetele võrguagentuurile on tehtud ülesandeks tagada, et
- põhivõrguettevõtjad müüvad hetketurul elektrit, mille eest makstakse soodushinda vastavalt kehtivatele eeskirjadele (st hüvitusmehhanismi määruusele);
 - põhivõrguettevõtjad määravad, kehtestavad ja avaldavad taastuvenergia lisatasu nõuetekohaselt;
 - põhivõrguettevõtjad nõuavad elektritarnijatelt taastuvenergia lisatasu nõuetekohaselt;
 - võrguettevõtjad nõuavad põhivõrguettevõtjatelt soodushinda ja preemiaid nõuetekohaselt;
 - taastuvenergia lisatasu vähendatakse vaid paragrahvi 39 tingimustele vastavate elektritarnijate puhul.
- (40) Taastuvenergia lisatasu määramisel on föderaalsetele võrguagentuuril hulk täitmisele pööramise õigusi ja ülesandeid, mis on seotud erinevate kulu- ja tuluartiklitega, mida põhivõrguettevõtjatel on lubatud taastuvenergia lisatasu arvutamisel kasutada. Esiteks on föderaalsetele võrguagentuuril volitus kehtestada kokkuleppel pädevate ministriumidega⁽¹³⁾ eeskirjad nende artiklite määramiseks, mida loetakse taastuvenergia lisatasu ja kohaldatava intressimäära kehtestamisel tuluks või kuluks. Selle alusel on föderaalne võrguagentuur hüvitusmehhanismi rakendusmääruuses täpsustanud, milliseid kululiike võib arvesse võtta. Teiseks tuleb föderaalsetele võrguagentuurile esitada kõik taastuvenergia lisatasu arvutamisega seotud asjakohased asjaolud ja dokumendid. Kolmandaks võib föderaalne võrguagentuur nõuda lisateavet, sealhulgas aruandeid (hüvitusmehhanismi rakendusmääruuse paragrahvi 5 lõige 3). Lõpuks lasub põhivõrguettevõtjatel kohustus tõendada teatavate kuluartiklite täpsust ja vajalikkust, enne kui neid saab taastuvenergia lisatasu arvutamisel arvesse võtta (vt näiteks hüvitusmehhanismi rakendusmääruuse paragrahvi 6 lõige 2).
- (41) Föderaalsetele võrguagentuuril on õigus anda põhivõrguettevõtjatele juhiseid ja kehtestada põhivõrguettevõtjate edastatavate andmete jaoks standardvorme.
- (42) Samuti on föderaalsetele võrguagentuuril õigus kehtestada kokkuleppel keskkonna-, looduskaitse- ja tuumaohutuse ministriumiga nõudeid, mis on seotud taastuvenergia müügiiga põhivõrguettevõtjate poolt hetketurul, ning kehtestada meetmed elektri parimaks võimalikuks turustamiseks. See õigus on seotud hüvitusmehhanismi rakendusmääruusega.
- (43) Föderaalsetele võrguagentuuril on täitmisele pööramise õigused. Näiteks võib ta väljastada korraldusi, kui põhivõrguettevõtjad ei kehtesta vastavalt eeskirjadele (vt paragrahvi 38 punkt 5; paragrahvi 61 lõike 1 punkt 2) taastuvenergia lisatasu. Samuti võib ta määrata taastuvenergia lisatasu taseme. Hüvitusmehhanismi rakendusmääruuse paragrahvi 6 lõike 3 kohaselt on erinevus kogutud summadel arvestatava taastuvenergia lisatasu ja föderaalsetele võrguagentuuri heaks kiidetud taastuvenergia lisatasu määra vahel – viimane on kooskõlas föderaalsetele võrguagentuuri täitmisele pööratava otsusega vastavalt 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 61 lõike 1 punktidele 3 ja 4 – samuti kas tulu või kulu hüvitusmehhanismi määruuse paragrahvi 3 lõike 3 ja 4 tähenduses. Erinevalt Saksamaa väidetest tõendab see, et föderaalne võrguagentuur saab lisatasu määra korrigeerimiseks vastu võtta täitmisele pööratavaid otsuseid. Selle õiguslik alus on paragrahvi 61 lõiked 1 ja 2 koostoimes energiamajanduse seaduse⁽¹⁴⁾ paragrahvi 65 jj, mis võimaldavad föderaalsetele võrguagentuuril langetada eraettevõtjate suhtes siduvaid otsuseid. Föderaalne võrguagentuur võib määrata ka trahve (vt 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 62 lõiked 1 ja 2).
- (44) Föderaalne võrguagentuur ise peab täitma teatavaid aruandluskohustusi ning edastama statistika ja hindamise jaoks vajalikud andmed keskkonna-, looduskaitse- ja tuumaohutuse ministriumile, samuti föderaalsetele majandus- ja tehnoloogiaministriumile.

⁽¹³⁾ Vastavalt AusglMechV paragrahvile 11 võib föderaalne võrguagentuur kehtestada määruusi kokkuleppel keskkonna-, looduskaitse- ja tuumaohutuse ministriumiga (nüüd keskkonna-, looduskaitse-, ehitus- ja tuumaohutuse ministrium) ning föderaalsetele majandus- ja tehnoloogiaministriumiga (nüüd föderaalne majandus- ja energiaministrium).

⁽¹⁴⁾ Elektri- ja gaasitarnete seadus (energiamaajanduse seadus), 7. juuli 2005, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 1970, 3621, mida on muudetud 4. oktoobri 2013. aasta seaduse artikli 3 lõikega 4, Bundesgesetzblatt, I osa, lk 3746.

- (45) Keskkonnaamet peab päritolutatagaste registrit vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/28/EÜ⁽¹⁵⁾ artiklile 15. Sellega seoses vastutab keskkonnaamet päritolutatagaste väljaandmise, ülekandmise ja tühistamise eest.

3. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE OTSUS

- (46) 18. detsembril 2013 otsustas komisjon algatada ametliku uurimismenetluse, sest ta leidis, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus kujutab endast riigiabi taastuvenergia tootjatele, taastuvenergia privileegist kasu saavatele elektritarbijatele ja energia suurtarbijatele, ning kahtles, kas kõnealune abi on kokkusobiv siseturuga.
- (47) Riigiabi olemasolu suhtes jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus hõlmab valikuliste majanduslike eeliste andmist i) taastuvenergiaallikatest ja kaevandusgaasist elektri tootjatele, seda eelkõige soodushindade kaudu, ning ii) energia suurtarbijatele nende taastuvenergia lisatasu vähendamise kaudu.
- (48) Samuti jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et neid eeliseid rahastati riigi vahenditest, arvestades eelkõige, et: i) Saksamaa seadusandja oli kehtestanud taastuvenergia tootmise toetamise rahastamiseks erimaksu – taastuvenergia lisatasu, ii) Saksamaa seadusandja ja täidesaatev võim olid määranud põhivõrguettevõtjad seda lisatasu vastavalt riigi 2012. aasta taastuvenergiaseaduses ja rakendusmäärustes sätestatud eeskirjadele üheskoos haldama, ning iii) põhivõrguettevõtjaid jälgiti selle ressursi haldamisel hoolikalt.
- (49) Ehkki leiti, et taastuvenergia toetamine on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobiv, väljendas komisjon kahtlust, kas taastuvenergia lisatasu vähendamine on lepingu ja eelkõige artikli 107 lõike 3 punktide b ja c kohaselt siseturuga kokkusobiv.
- (50) Lõpuks kahtles komisjon, kas taastuvenergia toetamise rahastamine 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 30 ja 110, arvestades, et ehkki taastuvenergia lisatasust sai kasu vaid taastuvenergia tootmine Saksamaal, kehtestati see ka imporditud taastuvenergia tarbimisele, mille tootjad oleksid võinud Saksamaal elades 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohaselt toetust saada.

4. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (51) Huvitatud isikud esitasid oma tähelepanekud menetluse algatamise otsuse ja 2014. aasta suuniste kohaldamise kohta käesoleva otsuse jaoks vastavalt 2014. aasta suuniste punktile 248.
- (52) Enamik huvitatud isikuid väitis, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduse puhul ei tohiks arvata, et see hõlmab riigiabi – ei taastuvenergia tootjate ega energia suurtarbijate kasuks. Nad on seisukohal, et Saksa riik on loonud eraettevõtjate vahel vaid (järjestikustel) maksetel põhineva süsteemi, milles need ettevõtjad kasutavad oma rahalisi vahendeid. Ainuüksi asjaolu, et süsteem on sätestatud riigi õigusaktides (2012. aasta taastuvenergiaseaduses ja selle rakendussätetes), ning föderaalne võrguagentuuri, föderaalne põllumajandus- ja toiduameti, keskkonnaameti ja BAFA – kelle osalus on väidetavalt piiratud – kaasamine ei muuda nende meelest süsteemi olemuslikult eraõiguslikku laadi. See analüüs põhineb peamiselt Euroopa Kohtu otsustel PreussenElektra⁽¹⁶⁾ ja Doux Élevage'i⁽¹⁷⁾ kohtuasjades. Huvitatud isikud väidavad, et kui üldse on tegu abiga, tuleks see lugeda olemasolevaks abiks, pidades silmas komisjoni otsust Saksamaa eelmise abikava kohta seoses juhtumiga NN 27/2000⁽¹⁸⁾.
- (53) Huvitatud isikud on väitnud ka seda, et taastuvenergia lisatasu vähendamine on kokkusobiv siseturuga kas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b või artikli 107 lõike 3 punkti c alusel. Huvitatud isikute sõnul taotletakse 2012. aasta taastuvenergiaseadusega kahte eesmärki: toetada taastuvenergia tootmise arendamist ning Saksamaa ja liidu tööstusbaasi säilitamist. Huvitatud isikud väidavad, et 2012. aasta taastuvenergiaseadusega seotud igasugune abi on nende kahe eesmärgi saavutamiseks sobiv ja proportsionaalne vahend. Igal juhul leiavad nad, et komisjon ei peaks 2014. aasta suuniseid kõnealuse juhtumi suhtes kohaldama, sest selline kohaldamine oleks tagasiulatuv. Samuti peaks ta sissenõudmisest hoiduma sellepärast, et kaitsta abisaajate õiguspäraseid ootusi selle suhtes, et abi anti seaduslikult.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).

⁽¹⁶⁾ Kohtuasi C-379/98: PreussenElektra vs. Schleswag, ECLI:EU:C:2001:160.

⁽¹⁷⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage. ECLI:EU:C:2013:348.

⁽¹⁸⁾ EÜT C 164, 10.7.2002, lk 5.

- (54) Seevastu Saksamaa energiatarbijate ühendus (*Bund der Energieverbraucher*), kes esitas komisjonile 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohta esialgse kaebuse, väitis, et taastuvenergia lisatasu vähendamine kujutab endast Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses tõepoolest riigiabi energia suurtarbijatele ning teeb kahju nendele Saksa ettevõtjatele ja tarbijatele, kes peavad maksuma kõrgemat taastuvenergia lisatasu, saamata sedalaadi vähendustest kasu. Lisaks väitis ühendus, et vähendust ei saa lugeda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel kokkusobivaks. Seda väitis ka mitu Saksa kodanikku.
- (55) Huvitatud isikute väiteid käsitletakse lähemalt punktis 7.

5. SAKSAMAA MÄRKUSED MENETLUSE ALGATAMISE OTSUSE JA KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSTE KOHTA

- (56) Saksamaa juhib tähelepanu sellele, et enamik 2012. aasta taastuvenergiaseadusega loodud süsteemis tegutsejaid on eraõiguslikud isikud, nagu oli ka PreussenElektra kohtuasjas, ning et need isikud ei kuulu avaliku halduse asutuste hulka. Riik osales vaid õigusaktide vastuvõtmises ja nende rakendamise ranges kontrollis. Asjaga seotud riigiasutused, eelkõige föderaalne võrguagentuur ja BAFA, kasutavad oma piiratud eraldisi väidetavalt siseturuga rangelt kokkusobivalt ega halda rahalisi vahendeid. Saksamaa sõnul ei ole neil asutustel kaalutusõigust. Lisaks märgib Saksamaa, et taastuvenergia lisatasu kui sellist ei määra riik, vaid see põhineb turumehhanismil, kuna see sõltub taastuvenergia hetketurul müümisest saadud tulust. Lõpuks rõhutab Saksamaa, et 2012. aasta taastuvenergiaseadusega ei nõuta tarnijatelt lisatasu edasikandmist tarbijatele, mis tähendab, et edasikandmine on elektritarnijate hinnapoliitikast. Veelgi enam, ühelgi süsteemis osaleval ettevõtjal ei ole avalikust õigusest tulenevaid erivolitusi, vaid pigem peavad nad üksteise vastu esitatavate maksenõuete täitmisele pööramisel kasutama tsiviilkohtu abi.
- (57) Saksamaa esitas järgmised õiguslikud väited, mis sarnanevad huvitatud isikute esitatuga, täpsemalt:
- valikuliste majanduslike eeliste puudumine põhjendusega, et taastuvenergia toetamine kattub Altmarki otsuse⁽¹⁹⁾ kriteeriumidega ning et energia suurtarbijate jaoks tehtavast vähendusest piisab vaid Saksamaa tööstuse praeguse ebasoodsa olukorra leevendamiseks;
 - riigi ressursside ja riigi kontrolli puudumine seetõttu, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduses kirjeldatud õiguslik ja tegelik olukord ei ole võrreldav Essenti⁽²⁰⁾ ja Vent de colère'i⁽²¹⁾ kohtuasjades uuritud olukorraga;
 - asjaolu, et kui 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohaselt tehtud maksed üleüldse on riigiabi, kujutavad need olemasolevat abi vastavalt komisjoni otsusele riigiabi juhtumi NN 27/2000 kohta;
 - mis tahes abi kokkusobivus siseturuga artikli 107 lõike 3 punktide b ja c kohaselt;
 - asjaolu, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 30 ja 110 ei rikutud, sest imporditud taastuvenergiat ei saa võrrelda kodumaal toodetuga, eriti kui pidada silmas hiljutist Ålands Vindkrafti otsust⁽²²⁾.
- (58) Saksamaa väiteid analüüsitakse ja neile esitatakse põhjalikumad vastuväited punktis 7.

6. SAKSAMAA VÕETUD KOHUSTUSED

- (59) Nagu eespool põhjenduses 19 öeldud, võttis Saksamaa kohustuse reinvesteerida 50 miljonit eurot võrkudevahelisse ühendusse ja Euroopa energiaprojektidesse:

„2012. aasta taastuvenergiaseaduse puhul on võimalik leida üldine lahendus nii taastuvenergia privileegiga kui ka artiklitega 30 ja 110 kaasnevale küsimusele. Lahendus hõlmaks reinvesteerimist võrkudevahelisse ühendusse või samalaadsetesse Euroopa energiaprojektidesse väidetava diskrimineerimise suuruses hinnangulises summas. Reinvesteerida võib asjaomase projekti käigus. Saksamaa esitatud näitajate kohaselt peaks reinvesteerimine 2012. aasta jaanuarist kuni 2014. aasta juulini moodustama 50 miljonit eurot. Jällegi võtab Saksamaa selle kohustuse oma õiguslikku seisundit kindlustades (diskrimineerimine puudub).”

⁽¹⁹⁾ Kohtuasi C-280/00: Altmark Trans, ECLI:EU:C:2003:415.

⁽²⁰⁾ Kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413.

⁽²¹⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851.

⁽²²⁾ Kohtuasi C-573/12: Ålands Vindkraft, ECLI:EU:C:2014:2037.

- (60) Lisaks võttis Saksamaa põhjenduses 27 jj nimetatud kohandamiskavaga seoses järgmise kohustuse:

„Ettevõtjalt [sissenõutava summa] sissenõudmise põhjus on erinevus 2014.–2020. aasta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunistes („2014. aasta suunised”) nimetatud asjaomaste taastuenergia kulude ning 2012. aasta taastuenergiaseaduses määratud taastuenergia kulude vahel. Seepärast piiratakse kohandamiskavas 2014. aasta suuniste kohaselt tasutavat makset kuni 125 %ga (2013. aasta eest) ja kuni 150 %ga (2014. aasta eest) vastavalt 2012. aasta taastuenergiaseadusele 2013. aasta eest tasutud maksest. Negatiivseid sissenõutavaid summasid arvesse ei võeta.”

7. ABI HINDAMINE

7.1. Riigiabi olemasolu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses

- (61) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on öeldud: „Kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.”
- (62) Määratledes, kas meede kujutab endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peab komisjon kohaldama järgmisi kriteeriume: meede peab olema seostatav riigiabiga ja hõlmama riigi ressursse, see peab andma teatavatele ettevõtjatele või teatavatele sektoritele eelise, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ning võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

7.1.1. Kaubandust ja konkurentsi mõjutavate valikuliste eeliste olemasolu

- (63) Menetluse algatamise otsuses leidis komisjon, et 2012. aasta taastuenergiaseadus hõlmab kaht liiki valikulisi eeliseid, mis mõjutavad kaubandust ja konkurentsi.
- (64) Esimene eelis anti taastuenergia tootjatele. Komisjon leidis tõepoolest, et soodushinnad ja preemiad tagasid taastuenergia tootjatele nende toodetud elektri eest turuhinnast kõrgema hinna. Sama kehtis ka taastuenergia otsemüügi kohta, mis andis 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 39 alusel õiguse taastuenergia vähendatud lisatasule, kuna see säte võimaldas taastuenergia tootjatel saada oma elektri eest turuhinnast kõrgemat hinda. Meede oli valikuline, sest sellest said kasu üksnes taastuenergia tootjad. Veelgi enam, elektriturg oli liberaliseeritud ja elektritootjad tegutsesid valdkondades, milles toimus liikmesriikidevaheline kaubandus (menetluse algatamise otsuse põhjendus 76).
- (65) Teine eelis hõlmas taastuenergia lisatasu vähendamist teatavatele energia suurtarbijatele hüvitamise erikorra alusel. Komisjon leidis, et eelisest said kasu tootmissektoris tegutsevad energia suurtarbijad, sest piirati nende taastuenergia lisatasu. 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvide 40–41 alusel vabastati nad finantskoormusest, mida nad tavajuhul oleksid pidanud kandma. Ülemäär takistas põhivõrguettevõtjatel ja elektritarbijatel tõepoolest energia suurtarbijatelt taastuenergia toetuseks mõeldud lisakulusid sisse nõuda. Meedet loeti valikuliseks ka seepärast, et sellest said kasu üksnes tootmissektori energiatarbijad. Viimaks võis meede kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust seepärast, et abisaajateks olid energiamahukate kaupade tootjad (näiteks must- ja värviliste metallide tootjad, paberitööstus, kemikaalitööstus, tsemenditootjad), kes tegutsesid sektorites, mis olid seotud liikmesriikidevahelise kaubandusega (menetluse algatamise otsuse põhjendused 77–80).
- (66) Saksamaa asub seisukohale, et nii taastuenergia tootjate kui ka hüvitamise erikorrast kasu saavate energia suurtarbijate tasandil puudub majanduslik eelis järgmistel põhjustel.
- a) Taastuenergia tootjad ei saa väidetavalt taastuenergia lisatasust kui sellisest majanduslikku eelist, isegi kui seda loetakse riigi ressursiks, sest soodushinnad, mille kaudu hüvitamine toimub, ei olene taastuenergia lisatasust. Pigem hüvitatakse taastuenergia lisatasuga vaid põhivõrguettevõtjate kulud. Veelgi enam, kulude hüvitamine taastuenergia tootjatele vastab väidetavalt Altmarki otsuse kriteeriumidele ⁽²³⁾.

⁽²³⁾ Kohtuasi C-280/00: Altmark Trans, ECLI:EU:C:2003:415, punktid 87–93. Euroopa Kohus sõnastas Altmarki kriteeriumid, et selgitada, millistel tingimustel võib riigiasutuse hüvitist üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest lugeda riigiabiks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

- b) Energia suurtarbijatega seoses väidab Saksamaa, et hüvitamise erikord ei anna majanduslikku eelist, vaid selle abil saab pigem korvata nende ettevõtjate ebasoodsad konkurentsitingimused võrreldes nende konkurentidega teistes liikmesriikides (kus taastuenergiaallikate rahastamiskulud on väiksemad) ⁽²⁴⁾ ja kolmandate riikidega (kus enamasti ei ole võrreldavat koormust).
- (67) Mõned huvitatud isikud on vaidlustanud järeldused, et taastuenergia vähendatud lisatasu kujutab endast majanduslikku eelist, mis võib kahjustada konkurentsi. Pigem väideti, et meede taastab konkurentsipõhised võrdsed tingimused liidus, arvestades et tööstuse elektrikulud olid Saksamaal kõrgemad kui mujal. Lisaks märgivad mõned huvitatud isikud, et aasta jooksul üle 10 GWh tarbivad abisaajad kannavad kohustusliku energiatõhususe audititega seotud kulusid.
- (68) Ühtlasi on Saksamaa ja huvitatud isikud vaidlustanud järelduse, et majanduslikud eelised on valikulised ning võivad mõjutada konkurentsi ja kaubandust, eelkõige seetõttu, et väidetavalt kohaldatakse hüvitamise erikorda kõikide mis tahes suurusega ettevõtjate suhtes töötlevas tööstuses. Mõned huvitatud isikud väidavad, et lisatasu vähendamine ei ole valikuline, sest abisaajad ei ole teiste ettevõtjatega võrreldavas olukorras, kuna peamised rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid on elektritarbimise maht ja elektritarbimine ning kuna taastuenergia lisatasu ohustab suurema elektritarbimise mahuga ettevõtjaid. Lisaks väidavad nad, et isegi kui vähendatud lisatasu oleks olnud *prima facie* valikuline, oleks see taastuenergia toetussüsteemile omane: ilma lisatasu vähendamata ei oleks võimalik taastuenergia toetust rahastada, sest energia suurtarbijad koliksid Saksamaalt ära.
- (69) Saksamaa ja huvitatud isikute väited ei ole veenvad.

7.1.1.1. Võrdsed tingimused eri liikmesriikide ettevõtjate vahel

- (70) Esiteks ei välista majandusliku eelise olemasolu põhimõtteliselt see, et ettevõtjale hüvitatakse kulud või tasud, mida ta on juba maksnud ⁽²⁵⁾. Samuti ei ole eelise olemasolu välistatud pelgalt asjaolu tõttu, et muude liikmesriikide konkureerivad ettevõtjad on soodsamas olukorras ⁽²⁶⁾, sest eelise mõiste põhineb ettevõtja finantsseisundi analüüsil ettevõtjale omases õiguslikus ja faktilises raamistikus meetme kohaldamisel ja kohaldamata jätmisel. Sellegipoolest on makse ja tasusid kõrvale jättes elektrihinnad tööstuslikele tarbijatele Saksamaal madalamad kui teistes liikmesriikides keskmiselt.
- (71) Üldkohus kinnitas hiljuti uuesti põhimõtet, et eelise olemasolu tuleb hinnata olenemata võrdsetest tingimustest teistes liikmesriikides ⁽²⁷⁾. Üldkohus leidis, et soodustariifi enda laadist, st asjaolust, et Alcoa Trasformazionele hüvitati ENELi nõutud elektrihindade ja 1995. aasta dekreedis sätestatud tariifi vahe, piisab järeldamiseks, et asjaomane ettevõtja ei kandnud kõiki kulusid, mida ta tavapärastel oma eelarvest oleks pidanud tasuma ⁽²⁸⁾. Edasi järeldas Üldkohus, et eelise olemasolu tuleneb pelgalt kehtestatud hindade diferentseerimise mehhanismi kirjeldusest, see tähendab kompensatsioonimehhanismist, mille eesmärk on vabastada üks äriühing osa elektrikulude tasumisest, mida on vaja liidu territooriumil turustatavate kaupade tootmiseks ⁽²⁹⁾. Veelgi enam, Üldkohus kordas ⁽³⁰⁾ põhimõtet, et riigiabi tuleb hinnata sellisena, nagu ta on, mitte aga arvestades eesmärke, millela soovitakse näiteks korvata teatava turu ebatäiuslikku konkurentsi.
- (72) Samuti aitab hüvitamise erikorra alusel võimaldatud taastuenergia lisatasu vähendamine parandada abisaajate majanduslikku olukorda, vabastades nad kulukoormusest, mida nad oleksid pidanud tavatingimustel kandma. Ilma hüvitamise erikorra ja BAFA otsuseta oleksid nad pidanud tasuma taastuenergia lisatasu tõepoolest täissummas, nagu mis tahes muu elektritarbija. Saksamaa on rõhutanud, et vähendamine on vajalik abisaajate konkurentsivõime säilitamiseks võrreldes energia suurtarbijatega teistes liikmesriikides ja kolmandates riikides. Seda tehes tunnustab Saksamaa kaudselt, et abisaajaid koheldakse majanduslikult eelistatult.

⁽²⁴⁾ Selle väite toetuseks tsiteerib Saksamaa Euroopa energeetikasektori reguleerivate asutuste nõukogu 25. juuni 2013. aasta aruannet „Taastuvate ja energiatõhususe toetuskavade ülevaade“ (eelkõige tabelid lk 18–20).

⁽²⁵⁾ Kohtuasi C-387/92: Banco Exterior de España, ECLI:EU:C:1994:100, punkt 13; kohtuasi C-156/98: Saksamaa vs. komisjon, ECLI:EU:C:2000:467, punkt 25; kohtuasi C-6/97: Itaalia vs. komisjon, ECLI:EU:C:1999:251, punkt 15; kohtuasi C-172/03: Heiser, ECLI:EU:C:2005:130, punkt 36; kohtuasi C-126/01: GEMO SA, ECLI:EU:C:2003:622, punktid 28–31 jäätmete tasuta kogumise ja käitlemise kohta.

⁽²⁶⁾ Kohtuasi 173/73: Itaalia vs. komisjon, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 17. Vt ka kohtuasi T-55/99, CETM vs. komisjon, ECLI:EU:T:2000:223, punkt 85.

⁽²⁷⁾ Kohtuasi T-177/10: Alcoa Trasformazioni vs. komisjon, ECLI:EU:T:2014:897, punktid 82–85.

⁽²⁸⁾ Kohtuasi T-177/10: Alcoa Trasformazioni vs. komisjon, ECLI:EU:T:2014:897, punkt 82.

⁽²⁹⁾ Kohtuasi T-177/10: Alcoa Trasformazioni vs. komisjon, ECLI:EU:T:2014:897, punkt 84.

⁽³⁰⁾ Kohtuasi T-177/10: Alcoa Trasformazioni vs. komisjon, ECLI:EU:T:2014:897, punkt 85.

7.1.1.2. Valikulisus

- (73) Seoses väidetega, et hüvitamise erikord ei ole valikuline, tuleb meelde tuletada, et „ei abikõlblike ettevõtjate suur arv ega sektorite mitmekesisus ja suurus, millesse need ettevõtjad kuuluvad, anna põhjust järeldada, et riigi algatus on üldine majanduspoliitiline meede”⁽³¹⁾, niikaua kui teised sektorid, näiteks teenused, jäetakse abisaajate hulgast välja. Siin ongi asjade käik juba selline, sest abist saab kasu vaid tootmissektor (ilma et komisjon peaks valikulisuse põhjuseid täpsemalt uurima). Seepärast ei vähendata taastuenergia lisatasu ettevõtjate puhul, kes on abisaajatega võrreldavas olukorras. Veelgi enam, tarbimisest olenev taastuenergia lisatasu erinev vähendamine põhjustab samas õiguslikus ja faktilises olukorras olevate üksuste – st energia suurtarbijate – vahel erinevusi ja on juba iseenesest valikuline.
- (74) Seoses väitega, et hüvitamise erikorra kohaldamisala ja diferentseeritus on põhjendatud süsteemi olemuse ja üldise ülesehitusega, tuleb meelde tuletada, et „üldise maksusüsteemi kohaldamisest tehtav erand võib olla õigustatud üldise maksusüsteemi olemuse ja üldise ülesehitusega juhul, kui see meede tuleneb otseselt selle liikmesriigi maksusüsteemi aluspõhimõtetest või suunistest. Sellega seoses tuleb teha vahet konkreetse maksusüsteemi enda ja tema väliste eesmärkide ning teiseks nende eesmärkide saavutamiseks vajalike maksusüsteemile omaste mehhanismide vahel”⁽³²⁾. Kuid keskkonnakaitset ega tööstuse konkurentsivõime säilitamist ei saa lugeda lisatasusüsteemi aluspõhimõtteks ega suuniseks. Vastupidi, need on selle süsteemi välised eesmärgid. Nagu muudel juhtudel varem⁽³³⁾, ei muuda keskkonnakaitse eesmärk käesoleval juhul järeldust, et vähendatud taastuenergia lisatasu kujutab endast riigiabi. Esiteks ei ole konkurentsivõime säilitamist isegi 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 1 seaduse eesmärkide hulgas nimetatud. Vastupidi, tegelikult on paragrahvi 40 teises lauses täpsustatud, et konkurentsivõime säilitamise puhul kehtib tingimus, et see ei tohi kahjustada 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvis 1 sätestatud eesmärgi.

7.1.1.3. Taastuenergia lisatasust tulenev eelis; Altmarki kohtupraktika

- (75) Mis puutub Saksamaa väitesse, et taastuenergia lisatasu iseenesest ei anna taastuenergia tootjatele eelist, jääb komisjon seisukohale, et toetusmeetmed parandavad taastuenergia tootjate majanduslikku olukorda enam, kui nad oleksid suutnud oma elektrit turuhinnaga müües teenida. Neid toetusmeetmeid rahastatakse taastuenergia lisatasust. Vastupidiselt Saksamaa väidetele ei ole see, et taastuenergia lisatasu tase võib, kuid ei pruugi soodushindu mõjutada, oluline määramaks, kas soodushinnad kujutavad endast majanduslikku eelist.
- (76) Saksamaa on väitnud, et taastuenergia tootjate toetamine kujutab endast avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest asjakohast hüvitist Altmarki kohtuasja tähenduses.
- (77) Altmark kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus, et riigi meede ei kuulu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalasse, kui kõnealune meede „on käsitatav hüvitisena, mis on tasu abi saanud ettevõtjate poolt avaliku teenindamise kohustuse täitmisel osutatud teenuse eest, mistõttu ei [saanud] need ettevõtjad tegelikult rahalist soodustust ja see sekkumine ei [andnud] nendele ettevõtjatele paremat konkurentsipositsiooni võrreldes nendega konkureerivate ettevõtjatega”⁽³⁴⁾.
- (78) Kuid selle järelduse suhtes kehtis neli tingimust⁽³⁵⁾:
- „Esiteks peab abi saav ettevõtja olema reaalset vastutav avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest ja see kohustus peab olema täpselt määratletud.”
 - „Teiseks, vältimaks, et hüvitis annab abi saavale ettevõtjale majandusliku eelise võrreldes konkureerivate ettevõtjatega, peavad parameetrid, mille alusel see hüvitis arvutatakse, olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud.”

⁽³¹⁾ Kohtuasi C-143/99: Adria-Wien Pipeline, ECLI:EU:C:2001:598, punkt 48.

⁽³²⁾ Liidetud kohtuasjad C-78/08–C-80/08: Paint Graphos, ECLI:EU:C:2011:550, punkt 69.

⁽³³⁾ Kohtuasi C-75/97: Belgia vs. komisjon, ECLI:EU:C:1999:311, punkt 38 jj; kohtuasi C-172/03: Heiser, ECLI:EU:C:2005:130; kohtuasi C-487/06 P: British Aggregates Association vs. komisjon, ECLI:EU:C:2008:757, punktid 86–92; kohtuasi C-143/99: Adria-Wien Pipeline, ECLI:EU:C:2001:598, punktid 43, 52 jj.

⁽³⁴⁾ Kohtuasi C-280/00: Altmark Trans, ECLI:EU:C:2003:415, punkt 87.

⁽³⁵⁾ Kohtuasi C-280/00: Altmark Trans, ECLI:EU:C:2003:415, punktid 89–93.

- c) „Kolmandaks ei tohi hüvitis olla suurem, kui on vajalik avaliku teenindamise kohustuse täitmisest tulenevate kulude täielikuks või osaliseks katmiseks, arvestades selle kohustuse täitmisega seotud tulu ja mõistlikku kasumit.”
- d) „Neljandaks, kui avaliku teenindamise kohustust täitvat ettevõtjat ei valitud konkreetsel juhul avalikus hankemenetluses, mis võimaldab välja valida kandidaadi, kes suudab üldsusele asjassepuutuvaid teenuseid osutada kõige odavamalt, peab sobiva hüvitise tase olema kindlaks määratud selliste kulude analüüsi alusel, mida keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja asjassepuutuva avaliku teenindamise nõudluse rahuldamiseks vajalike sobivate transpordivahenditega varustatud ettevõtja oleks nende kohustuste täitmiseks kandnud, arvestades nende kohustuste täitmisega seotud tulusid ja mõistlikku kasumit.”
- (79) Saksamaa väidab, et taastuenergia tootjate toetus vastab esimesele tingimusele tänu ühist huvi pakkuva eesmärgi olemasolule, mis on sätestatud taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise direktiivi 2009/28/EÜ artikli 3 lõikes 1. Saksamaa sõnul näitab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ ⁽³⁶⁾ artikli 3 lõige 2, et elektrisektoris tegutsevatele ettevõtjatele kehtestatud avaliku teenindamise kohustuse sisu võib olla taastuenergia edendamine.
- (80) Samuti on Saksamaa arvates täidetud teine Altmarki kriteerium. Saksamaa väitel on taastuenergia tootjatele hüvitise maksmise tingimused 2012. aasta taastuenergiaseaduses eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud.
- (81) Saksamaa loeb kolmanda kriteeriumi täidetuks, sest komisjon on oma menetluse algatamise otsuses järeldanud, et taastuenergia tootjatele ei ole ülemäärast hüvitist makstud.
- (82) Lõpuks väidab Saksamaa, et taastuenergia tootjatele makstava toetuse taseme määratlemisel on analüüsitud kulusid, mida tüüpiline, hästi korraldatud juhtimisega ja nõuetekohaselt varustatud ettevõtja oma kohustuste täitmisel kannaks. Sellega seoses viitab Saksamaa komisjoni menetluse algatamise otsuse kokkusobivuse hindamisel tehtud järeldusele, et taastuenergia tootjate toetusmeetmel on ergutav mõju ja et need on proportsionaalsed. Mõlemad asjaolud näitavad väidetavalt, et soodushindade saajatel on hästi korraldatud juhtimine.
- (83) Komisjoni meelest ei ole need väited veenvad.
- (84) Esimene Altmarki kriteerium nõuab, et avaliku teenuse osutajale seataks avaliku teenindamise kohustus.
- (85) 2012. aasta taastuenergiaseaduse kohaselt ei ole tootjatel tootmiskohustust, vaid nad reageerivad Saksa riigi pakutavale majanduslikule stiimulile.
- (86) Seetõttu järeldab komisjon, et esimene Altmarki kriteerium ei ole täidetud.
- (87) Kuna Altmarki kriteeriumid on kumulatiivsed, järeldab komisjon – ilma et tal oleks vaja uurida, kas teine, kolmas ja neljas kriteerium on täidetud – et Saksamaa väiteid, nagu kujutaksid taastuenergia tootjatele mõeldud soodushinnad endast asjakohast hüvitist avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest Altmarki kohtuasja tähenduses, ei saa lugeda vastuvõetavaks.

7.1.1.4. Van der Kooy, Danske Busvognmænd ja Hotel Cipriani

- (88) Seoses hüvitamise erikorra alusel vähendatud taastuenergia lisatasuga on Saksamaa ja mõned huvitatud isikud tsiteerinud Euroopa Kohtu otsust Van der Kooy kohtuasjas ja Üldkohtu otsuseid Danske Busvognmænd ja Hotel Cipriani kohtuasjades, väites, et vähendatud lisatasu ei kujuta endast majanduslikku eelist ⁽³⁷⁾.

⁽³⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/72/EÜ, 13. juuli 2009, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).

⁽³⁷⁾ Liidetud kohtuasjad 67/85, 68/85 ja 70/85: Kwekerij Gebroeders van der Kooy *et al.*, ECLI:EU:C:1988:38; kohtuasi T-157/01: Danske Busvognmænd *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2004:76; liidetud kohtuasjad T-254/00, T-270/00 ja T-277/00: Hotel Cipriani *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2008:537.

- (89) Van der Kooy kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus, et kasvuhooones tegutsevatele puukoolidele pakutav maagaasi soodustariif ei ole abi, kui see on kõnealuse turu kontekstis objektiivselt põhjendatud majanduslike põhjustega, nagu vajadus püsida konkurentsivõimelise hinnaga energia suhtes ⁽³⁸⁾. Kuid vastupidiselt Saksamaa ja teiste huvitatud isikute väidetele hõlmas kohtus käsitletud juhtum eri liiki kütuste vahelist konkurentsi samal turul ja seda, kuidas niisuguseid kütuseid müüv ettevõtte saab oma tariife sellele vastavalt määrata, see tähendab erainvestori kriteeriumi kohaldamist turumajanduses. Küsimus oli selles, kas kasvuhooones tegutsevad ettevõtjad hakkavad gaasi kõrgema hinna tõttu kasutama sütt ja kas soodustariifide puhul võib seega tegu olla gaasiettevõtte ratsionaalse majanduskäitumisega. Praeguse juhtumi puhul ei ole märke sellest, et Saksamaa oleks käitunud erainvestorina ning Saksamaa ei ole õigupoolest ka kunagi väitnud, et energia suurtarbijatele võimaldatud vähendatud taastuvenergia lisatasu tuleks pidada erainvestori kriteeriumi täitmiseks.
- (90) Peale selle on kohtulahendis möödaminnes nimetatud Üldkohtu otsused Danske Busvognmændi ⁽³⁹⁾ ja Hotel Cipriani ⁽⁴⁰⁾ kohtuasjas vahepeal tühistanud Euroopa Kohus ja ka Üldkohus oma hilisemates otsustes. Comitato „Venezia vuole vivere” ⁽⁴¹⁾ kohtuasjas selgitas Euroopa Kohus, et meetet ei peeta eeliseks vaid juhul, kui riigi sekkumist tuleb pidada hüvitiseks teenuste eest, mida osutavad ettevõtjad, kellele on pandud avalikes huvides teenuste osutamine, avalike teenuste osutamise kohustuse täitmiseks, kui need ettevõtjad ei saa tegelikkuses finantssoodustust ja kui sekkumise tulemusena ei saavuta need ettevõtjad soodsamat konkurentsiseisundit võrreldes oma konkurentidega ⁽⁴²⁾. Kohus lisas, et kui üks liikmesriik püüab ühepoolsete meetmetega lähendada ihe kindla majandusvaldkonna konkurentsitingimusi teistes liikmesriikides valdavalt eksisteerivatele konkurentsitingimustele, ei kõrvalda see nende meetmete riigiabi iseloomu ⁽⁴³⁾. Veelgi enam, valikulise eelisega on tegemist ka meetmete puhul, mis peavad hüvitama võimalikku ebasoodsat olukorda, millega puutuvad kokku liikmesriigi teatavas piirkonnas asuvad ettevõtjad ⁽⁴⁴⁾.
- (91) Samamoodi on Üldkohus leidnud, et Danske Busvognmændi pretsedendiõigust ei kohaldata, kui makse, mida üldjuhul tasutakse ettevõtja eelarvest, tasub riik. Üldkohus kordas põhimõtet, et hüvitise eesmärk, see tähendab ebasoodsate konkurentsitingimuste kõrvaldamine, ei kaota hüvitise riigiabi iseloomu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ⁽⁴⁵⁾.
- (92) Hilisemas otsuses tunnistas Üldkohus, et asjaolu, et teatavate maksete vähendamisega püüti hüvitada ettevõtjatele ebasoodsaid konkurentsitingimusi, ei saanudki kaotada eeliste abi iseloomu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seepärast ei pääse struktuurse halvemuse tasakaalustamiseks mõeldud meede riigiabiks liigitamisest, välja arvatud juhul, kui on täidetud Altmarki kriteeriumid ⁽⁴⁶⁾.
- (93) Seega ei ole Saksamaa ja teatavate huvitatud isikute väited vastuvõetavad.
- (94) Komisjon järeldab, et meede toob taastuvenergia tootjatele kaasa valikulisi eeliseid, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist konkurentsi ja kaubandust.

7.1.2. Seostatavus riigiga

- (95) Menetluse algatamise otsuses leidis komisjon, et eelised on seostatavad Saksa riigiga, sest soodushinnad ja preemiad, taastuvenergia lisatasu ning selle ülemmäär tulenesid riigi õigusaktidest ja rakendusmäärustest ning lisatasu ülemmäär kehtestati alles pärast seda, kui avalik-õiguslik asutus BAFA oli kontrollinud õiguslike tingimuste täitmist.
- (96) Saksamaa ja kolmandad isikud on riigiga seostatavuse vaidlustanud põhjusel, et riik on vaid õigusaktid kehtestanud ja võrguettevõtjad tegutsevad omal vabal tahtel.

⁽³⁸⁾ Liidetud kohtuasjad 67/85, 68/85 ja 70/85: Kwekerij Gebroeders van der Kooy *et al.*, ECLI:EU:C:1988:38, punkt 30.

⁽³⁹⁾ Kohtuasi T-157/01: Danske Busvognmænd *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2004:76, punkt 57.

⁽⁴⁰⁾ Liidetud kohtuasjad T-254/00, T-270/00 ja T-277/00: Hotel Cipriani *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2008:537, punkt 185.

⁽⁴¹⁾ Kohtuasi C-71/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:C:2011:368.

⁽⁴²⁾ Kohtuasi C-71/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:C:2011:368, punkt 92.

⁽⁴³⁾ Kohtuasi C-71/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:C:2011:368, punkt 95.

⁽⁴⁴⁾ Kohtuasi C-71/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:C:2011:368, punkt 96.

⁽⁴⁵⁾ Kohtuasi T-295/12: Saksamaa *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2014:675, punkt 144; kohtuasi T-309/12: Zweckverband Tierkörperbeseitigung *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2014:676, punkt 261.

⁽⁴⁶⁾ Kohtuasi T-226/09: British Telecommunications *et al.* *vs.* komisjon, ECLI:EU:T:2013:466, punkt 71.

- (97) Riigiga seostatavuse küsimus võib nõuda hoolikat hindamist, mille puhul võetakse arvesse vaid riigi omandis olevate ettevõtete käitumist. Ei ole siiski kahtlust, et riigi avaliku halduse asutuste ja seadusandja tegevus on alati riigiga seostatavad ⁽⁴⁷⁾.

7.1.3. Riigi ressursside olemasolu

- (98) Taastuvenergia tootjate toetuse suhtes jõudis komisjon menetluse algatamise otsuses esialgsele järeldusele, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohaselt oli riik määranud taastuvenergia lisatasu haldama põhivõrguettevõtjad ja et taastuvenergia lisatasu on riigi ressurss (põhjendus 138).
- (99) Lisaks eelise saaja, rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja toetuse taseme määramisele on riik andnud ka rahalised vahendid taastuvenergia toetamise kulude katmiseks. Vastupidiselt Doux Élevage'i kohtuasjale ⁽⁴⁸⁾ loob ja kehtestab taastuvenergia lisatasu seadusandja, see tähendab riik, ning see ei ole ainuüksi põhivõrguettevõtjate eraalgatus, mille riik muudab ärakasutamise vältimiseks kohustuslikuks. Riik on määranud lisatasu sisu ja eesmärgi: sellega rahastatakse riigi väljatöötatud toetuspoliitikat ja põhivõrguettevõtjad ei otsusta selle meetme üle. Põhivõrguettevõtjad ei saa lisatasu omatahtsi kehtestada ning lisatasu arvutamist, kogumist ja haldamist jälgitakse nende puhul rangelt. Samuti jälgib riik, kuidas nad taastuvenergiat müüvad. Taastuvenergia lisatasu kehtestamist reguleerivate sätetega tagatakse, et lisatasu pakub piisavat rahalist katet taastuvenergia toetuse ja süsteemi haldamisest tulenevate kulude tasumiseks. Need sätted ei võimalda koguda nende kulude katmist ületavat lisatulu. Põhivõrguettevõtjatel ei lubata taastuvenergia lisatasu kasutada muud liiki tegevuse rahastamiseks ning rahavoogusid tuleb hoida eraldi kontodel (menetluse algatamise otsuse põhjendus 137).
- (100) Euroopa Kohtu praktika kohaselt hõlmab riigi ressursside kontseptsioon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ⁽⁴⁹⁾ nii riigi poolt otse antud eeliseid kui ka riigi määratud või asutatud avalik-õigusliku või eraõigusliku asutuse antud eeliseid. Välistamaks võimalust, et asjaga on seotud riigi ressursid, ei piisa seepärast üksnes asjaolust, et eelist ei rahastata otse riigieelarvest ⁽⁵⁰⁾. Veelgi enam, asjaolu, et algselt oli tegemist eraõiguslikku laadi ressurssidega, ei takista neid käsitamast riigi ressurssidena Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ⁽⁵¹⁾. Asjaolu, et ressursid ei ole ühelgi ajahetkel riigi vara, ei välista samuti võimalust, et tegu on riigi ressurssidega, kui need on riigi kontrolli all ⁽⁵²⁾ (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 82, 83 ja 84).
- (101) Seega on Euroopa Kohus otsustanud mitmes kohtuasjas, et eraettevõtjatel kogutud maksed võivad kujutada endast riigiabi seetõttu, et asutus on määratud või asutatud kooskõlas riigi õigusaktidega konkreetselt nende maksete haldamiseks ⁽⁵³⁾ (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 85–89). Tõepoolest, „... kuna kõnealuseid vahendeid rahastatakse riigi õigusega sätestatud kohustuslike osamaksude kaudu ja neid, nagu käesoleva juhtumi puhul, hallatakse ja jagatakse kooskõlas osutatud õigussätetega, tuleb neid lugeda riigi vahenditeks [artikli 107] tähenduses ning seda isegi juhul, kui neid haldavad asutused, mis ei ole riiklikud ametiasutused” ⁽⁵⁴⁾.
- (102) Seepärast jõudis komisjon menetluse algatamise otsuses Üldkohtu otsusele viidates järeldusele ⁽⁵⁵⁾, et riigiasutuste sekkumise ulatus on asjaomaste meetmete ja nende rahastamisviisi määratlemisel asjakohane kriteerium hindamiseks, kas olenemata vaatlusaluste ressursside algsest päritolust on nende puhul tegemist riigi ressurssidega.
- (103) Ehkki Euroopa Kohus välistas riigi ressursside olemasolu PreussenElektra ja Doux Élevage'i kohtuasjades, tulenes see nende kohtuasjade konkreetsetest asjaoludest. PreussenElektra kohtuasjas ⁽⁵⁶⁾ ei olnud tegu ei lisatasu ega maksega ning vahendite haldamiseks ei määratud asutust, kuivõrd eraettevõtjad pidid endale kehtestatud

⁽⁴⁷⁾ Vrd AG Watheleti järeldused, kohtuasi C-242/13: Commerz Nederland, ECLI:EU:C:2014:308, punkt 75 jj.

⁽⁴⁸⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage, ECLI:EU:C:2013:348.

⁽⁴⁹⁾ Kohtuasi C-78/76: Steinike & Weinlig vs. Saksamaa, ECLI:EU:C:1977:52, punkt 21.

⁽⁵⁰⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage, ECLI:EU:C:2013:348, punkt 35.

⁽⁵¹⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punktid 16–20.

⁽⁵²⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punkt 21.

⁽⁵³⁾ Kohtuasi C-78/76: Steinike & Weinlig vs. Saksamaa, ECLI:EU:C:1977:52, punkt 21; kohtuasi 173/73: Itaalia vs. komisjon, EU:C:1974:71, punkt 16; kohtuasi 259/85: Prantsusmaa vs. komisjon, ECLI:EU:C:1987:478, punkt 23; kohtuasi C-206/06: Essent Network Noord, ECLI:EU:C:2008:413, punkt 66.

⁽⁵⁴⁾ Kohtuasi 173/73: Itaalia vs. komisjon, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 16.

⁽⁵⁵⁾ Kohtuasi T-139/09: Prantsusmaa vs. komisjon, ECLI:EU:T:2012:496, punktid 63 ja 64.

⁽⁵⁶⁾ Kohtuasi C-379/98: PreussenElektra vs. Schlesweg, ECLI:EU:C:2001:160.

kohustusi täitma oma vahenditest. Doux Élevage'i kohtuasjas oli riik tõepoolest kehtestanud kohustusliku makse, kuid eraomandis olev organisatsioon võis sellest maksest pärinevat tulu kasutada omal äranägemisel. Seepärast ei olnud riigil kogutud vahendite üle mingit kontrolli.

- (104) Nende põhimõtete kohaldamisel 2012. aasta taastuvenergiaseadusega loodud toetussüsteemi suhtes jõudis komisjon allnimetatud esialgsetele järeldustele.
- (105) 2012. aasta taastuvenergiaseadusega on riik kehtestanud erimakse, taastuvenergia lisatasu, ning määratlenud selle eesmärgi – rahastada taastuvenergia ostmisel põhivõrguettevõtjate kantavate kulude ja seda liiki energia müümist saadava tulu vahet. Lisatasu määra leidmiseks kasutatav arvutusmeetod on samuti määratud 2012. aasta taastuvenergiaseaduses, nagu ka põhimõte, et puudu- ja ülejääki korrigeeritakse järgmisel aastal. See tagab, et põhivõrguettevõtjad ei teeni kahjumit, kuid tähendab samal ajal, et nad ei saa lisatasust saadud tulu kasutada muuks kui taastuvenergia rahastamiseks. Komisjon järeldas, et erinevalt PreussenElektra kohtuasjast oli riik andnud neile ettevõtjatele taastuvenergia toetamise rahastamiseks nõutavad rahalised vahendid (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 97–103).
- (106) Peale selle leidis komisjon, et lisatasu on haldama määratud põhivõrguettevõtjad. Nad peavad:
- ostma oma piirkonnas toodetud taastuvenergiat kas otse tootjalt, kui see on ülekandeliiniga vahetult ühendatud, või jaotusvõrguettevõtjalt soodushinnaga või maksmata turupreemiat. Selle tulemusena on taastuvenergia ja 2012. aasta taastuvenergiaseadusega ette nähtud toetuse finantskoormus kõigi nelja põhivõrguettevõtja tasandil tsentraliseeritud;
 - kohaldama taastuvenergia privileegi seda nõudvate tarnijate suhtes ja täitma 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 39 lõikes 1 sätestatud asjaomaseid tingimusi;
 - ühtlustama omavahel taastuvenergia kogust, nii et igaüks neist ostab taastuvenergiat samasuguses proportsioonis;
 - müüma taastuvenergiat hetketurul vastavalt 2012. aasta taastuvenergiaseaduses ja selle rakendussätetes määratletud eeskirjadele; seda võib teha ühiselt;
 - arvutama ühiselt taastuvenergia lisatasu, mis peab olema iga Saksamaal tarbitud kilovatt-tunni kohta sama kui taastuvenergia müügist saadud tulude ja taastuvenergia ostmisega seotud kulude vahe;
 - avaldama ühiselt taastuvenergia lisatasu ühisel veebisaidil kindlal kujul;
 - avaldama ühtlasi taastuvenergia kohta koondteabe;
 - võrdlema prognoositud taastuvenergia lisatasu konkreetse aasta tegeliku lisatasuga, ja kohandama lisatasu järgmiseks aastaks;
 - avaldama prognoosid mitme aasta kohta ette;
 - koguma taastuvenergia lisatasu elektritarnijalt;
 - (igaüks eraldi) hoidma 2012. aasta taastuvenergiaseadusega seotud kõiki (kulude ja tulude) rahavoogusid eraldi pangakontodel.
- (107) Lõpuks tegi komisjon järelduse, et riik jälgib põhivõrguettevõtjaid lisatasu haldamisel rangelt (menetluse algatamise otsuse põhjendused 110–113). Jälgimisega tegeleb föderaalne võrguagentuur, kellel on ka vajalik täitmisele pööramise õigus. Föderaalne võrguagentuur jälgib eelkõige seda, kuidas põhivõrguettevõtjad taastuvenergiat müüvad, mille eest makstakse hetketurul soodushinda, kas põhivõrguettevõtjad määravad, kehtestavad ja avaldavad taastuvenergia lisatasu nõuetekohaselt, kas põhivõrguettevõtjad võtavad elektritarnijalt nõuetekohaselt taastuvenergia lisatasu, kas põhivõrguettevõtjatele makstakse nõuetekohaselt soodushinda ja preemiat ning kas taastuvenergia lisatasu vähendatakse vaid elektritarnijatele, kes täidavad 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 39 tingimusi. Samuti saab föderaalne võrguagentuur põhivõrguettevõtjalt teavet taastuvenergia toetuse ja tarnijatega arveldamise kohta. Lõpuks võib föderaalne võrguagentuur määrata trahve ja võtta vastu otsuseid, sealhulgas taastuvenergia lisatasu määra mõjutavaid otsuseid. Ühtlasi järeldas komisjon, et riigiasutus BAFA annab potentsiaalsete abisaajate taotluse korral energia suurtarbijatele õiguse taastuvenergia lisatasu ülemmääradele.

- (108) Saksamaa vaidlustab riigi ressursside kaasamise. Esiteks märgib ta, et taastuvenergia toetusmehhanism hõlmab vaid eraettevõtjaid – olgu need taastuvenergiajaamade käitajad, võrguettevõtjad, põhivõrguettevõtjad või elektritarbijad – kes kuuluvad peamiselt eraomandusse, ehkki riik või avalik-õiguslikud asutused säilitavad suure osa nende ettevõtjate omandiõigusest. Neile kohustuste kehtestamisel ei tehta 2012. aasta taastuvenergiaseaduses vahet selle alusel, kas ettevõtjad on era- või riigi omandis. Niivõrd, kuivõrd avalik-õiguslikud asutused (föderaalne võrguagentuur, BAFA, keskkonnaamet) on protsessiga seotud, ei kontrolli nad väidetavalt ei vahendite kogumist ega kasutamist, vaid nende roll piirdub süsteemi õiguspärasuse ja toimimise järelevalvega.
- (109) Teiseks rõhutab Saksamaa, et taastuvenergia lisatasu määra ei otsustata 2012. aasta taastuvenergiaseadusega ega üheski avalik-õiguslikus asutuses. Taastuvenergia lisatasu määr sõltub turu toimimisest, sest põhivõrguettevõtjad müüvad taastuvenergiat kõigepealt hetketurul ja seejärel määravad ülejäänud kulud, mis on vaja katta taastuvenergia lisatasuga.
- (110) Mitu huvitatud isikut nõustub Saksamaa analüüsiga, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduse puhul ei ole tegemist riigiabiga. Eelkõige vaidlustavad nad komisjoni esialgse järelduse, et taastuvenergia lisatasu haldavad riigi määratud eraõiguslikud asutused. Samuti on nad seisukohal, et taastuvenergia lisatasust saadava tulu või lisatasu enda määra kontrollimise asemel jälgib föderaalne võrguagentuur pigem üksnes õiguspärasust, ilma et ta mõjutaks kuidagi vahendite haldamist. Lõpuks, ehkki taastuvenergia lisatasu vähendamine põhineb 2012. aasta taastuvenergiaseadusel ja seda rakendab BAFA, ei muuda see väidetavalt vahendite eraõiguslikku laadi, sest makseid tehakse eraettevõtjate vahel ja need ei liigu üheski etapis erasektorist välja, nii et riik ei saa neid kontrollida. Lisaks väidetakse, et taastuvenergia lisatasu edasikandmine põhivõrguettevõtjatele elektritarnijatele ning seejärel elektritarnijatele elektritarbijatele jäetakse vastavalt põhivõrguettevõtjate ja elektritarnijate otsustada, mistõttu lisatasust saab eraettevõtjate hinnapoliitika osa, mitte aga mingil juhul riigi kehtestatud maks.
- (111) Siiski ei muuda need väited menetluse algatamise otsuses tehtud esialgset järeldust.

7.1.3.1. Riigi kehtestatud lisatasu olemasolu

- (112) Kui vaadelda Saksamaa väidet, et taastuvenergia lisatasu ei jõua kunagi riigieelarvesse ja seda ei kanta sealt läbi, siis piisab sellest, kui meenutada, nagu tehti juba põhjenduses 100, et ainuüksi asjaolust, et eelist ei rahastata otse riigieelarvest, ei piisa riigi ressursside kaasatuse välistamiseks, kui vahendeid haldava asutuse on määranud või asutanud riik.
- (113) Saksamaa on rõhutanud, et taastuvenergia lisatasu maksed, mida elektritarnijad peavad põhivõrguettevõtjatele tasuma, on eraõiguslikku laadi, arvestades et põhivõrguettevõtjatel ei ole avalikust õigusest tulenevat õigust ega kohustusi pöörata oma hüvitusnõue tarnijate vastu täitmisele. Pigem peavad nad – nagu iga muu eraettevõtja – otsima abi tsiviilkohtust. Kuid analüüsis ei võeta arvesse, et kõnealused maksed ei põhine asjaomaste poolte vahel vabatahtlikkuse alusel läbiräägitud lepingutel, vaid juriidilistel kohustustel (*gesetzliche Schuldverhältnisse*), mille riik on neile kehtestanud. Seepärast on põhivõrguettevõtjad seadusega kohustatud taastuvenergia lisatasu elektritarnijatele sisse nõudma.
- (114) Sellega seoses on kohtupraktikas välja kujunenud ⁽⁵⁷⁾, et abi haldama määratud isikud võivad olla kas avalik-õiguslikud või eraõiguslikud asutused. Seepärast ei välista asjaolu, et põhivõrguettevõtjad on eraettevõtjad, iseenesest riigi vahendite olemasolu. Veelgi enam, Euroopa Kohus on leidnud, et riigi poolt ja riigi ressurssidest antud abi eristamise eesmärk on hõlmata abi mõistega mitte üksnes riigi poolt otse antud abi, vaid ka abi, mida antakse selle riigi poolt määratud või asutatud avalik-õigusliku või eraõigusliku isiku vahendusel ⁽⁵⁸⁾. Sloman Neptuni kohtuasjas ⁽⁵⁹⁾ leidis Euroopa Kohus, et riigi ressurssid on kaasatud, kui kõnealune süsteem püüab oma eesmärgi ja üldise ülesehituse teel luua eelist, mis oleks riigile või riigi määratud või asutatud eraõiguslikele asutustele lisakoormaks ⁽⁶⁰⁾. Seepärast piisab eelise andmiseks sellest, kui vähendatakse vahendeid, mida eraõiguslikul asutusel on õigus saada kaasatavatest riigi ressurssidest. Energia suurtarbijate makstav vähendatud taastuvenergia lisatasu avaldab just sellist mõju, vähendades energia suurtarbijatelt elektritarnijatele laekuvaid summasid.

⁽⁵⁷⁾ Kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413, punkt 70; kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punkt 20.

⁽⁵⁸⁾ Kohtuasi C-72/91: Sloman Neptun vs. Bodo Ziesemer, ECLI:EU:C:1993:97, punkt 19.

⁽⁵⁹⁾ Kohtuasi C-72/91: Sloman Neptun vs. Bodo Ziesemer, ECLI:EU:C:1993:97.

⁽⁶⁰⁾ Kohtuasi C-72/91: Sloman Neptun vs. Bodo Ziesemer, ECLI:EU:C:1993:97, punkt 21.

- (115) Asjaolu, et elektritarbijad ei ole kohustatud taastuenergia lisatasu elektritarbijatele edasi kandma, ei anna põhjust järeldada, et kogutud tulu on eraõiguslik, senikaua kui elektritarbijad ise on 2012. aasta taastuenergiaseaduse alusel kohustatud maksma põhivõrguettevõtjatele lisatasu. Lisaks ei põhine see kohustus lepingul, mille ettevõtjad võivad sõlmida oma äranägemisel, vaid tegemist on otse riigi õigusaktidest tuleneva juriidilise kohustusega (*gesetzliches Schuldverhältnis*). Veelgi enam, nagu on öeldud põhjenduses 100, ei välista ressurside algselt eraõiguslik laad nende liigitamist riigi ressursideks. Erinevalt PreussenElektra kohtuasjast, mille puhul eraettevõtjad pidid toote ostuhinna tasumiseks kasutama omaenda vahendeid, on põhivõrguettevõtjad ühiselt määratud haldama lisatasu, mida elektritarbijad on kohustatud maksma ilma midagi samaväärset vastu saamata.
- (116) Saksamaa sõnul on mõned riiklikud kohtud taastuenergia lisatasu ja selle kaudu laekunud raha analüüsinud ning on tegelikult jõudnud järeldusele, et riik ei kontrolli neid. Ühel Saksamaa viidatud juhul ⁽⁶¹⁾ märkis riiklik kohus, et avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks vajaliku isemajandava süsteemi loomisega oli Saksa riik teinud taastuenergiaallikate toetuse rahastamise teatavas ulatuses eraettevõtjate ülesandeks. Seepärast leidis riiklik kohus, et taastuenergia lisatasu ei ole erimaks (*Sonderabgabe*) Saksa põhiseaduse tähenduses, sest taastuenergia lisatasu saadud tulu ei eraldatud riigieelarvesse ja vahendid ei olnud isegi kaudselt riigiasutuste käsutuses. Seepärast märgib komisjon, et riikliku kohtu järeldus piirdus riigi põhiseaduse kohaldamise ja eelkõige õigusmõiste „erimaks” tõlgendamise. Riiklik kohus ei käsitlenud küsimust, kas 2012. aasta taastuenergiaseadus hõlmas riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Ehkki riiklikus kohtus Saksa põhiseaduse tarvis tehtud kontroll ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt komisjonis tehtava hindamise vahel võib olla sarnasusi, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et riigi ressursideks liigitamiseks ei pea vahendid laekuma riigieelarvesse ega olema riigi omandis. Kuna riigi ressursidega võib olla tegemist ka siis, kui avalik-õiguslik või eraõiguslik asutus on määratud neid haldama või on selleks loodud, on riigi ressurside mõiste laiem kui riikliku kohtu poolt Saksa põhiseaduse alusel tehtud kontrolli puhul ⁽⁶²⁾.

7.1.3.2. Põhivõrguettevõtjate määramine lisatasu haldama

- (117) Saksamaa vaidlustab komisjoni järelduse, et põhivõrguettevõtjad on ühiselt määratud riigi ressursi haldama. Saksamaa sõnul ei ole riik põhivõrguettevõtjatele ülesandeid andnud. Pigem lahendavad 2012. aasta taastuenergiaseaduses käsitletud eri ettevõtjad – nagu kõik majandustegevuses osalevad ettevõtjad – omavahel üksnes eraõiguslikke nõudeid, mis tulenevad neile seadusega antud õigustest.
- (118) Siiski leiab komisjon, et 2012. aasta taastuenergiaseadusega pannakse põhivõrguettevõtjatele selgelt hulk kohustusi ja antakse taastuenergia süsteemiga seotud jälgimisülesandeid, mistõttu nendest saavad süsteemi kesksed käitajad (vt põhjendus 106). Kõik Saksamaa neli põhivõrguettevõtjat koondavad oma piirkonnas kogu taastuenergia ning kõik taastuenergia saamisest tulenevad kulud ja turupreemiate maksimid, samuti taastuenergia lisatasu haldamisega kaasnevad kulud. Samuti koondavad nad oma piirkonnas taastuenergia lisatasu tulud. Seepärast on selge, et põhivõrguettevõtjad ei rahulda üksnes omavahelisi eraõiguslikke nõudeid, vaid täidavad oma 2012. aasta taastuenergiaseadusest tulenevaid võlaõiguslikke kohustusi.

7.1.3.3. Riigi, eelkõige föderaalset võrguagentuuri teostatav jälgimine

- (119) Saksamaa ja huvitatud isikud väidavad veel, et riigiasutuste, eelkõige föderaalset võrguagentuuri ja BAFA eraldised on liiga piiratud, et anda neile asutustele taastuenergia lisatasu suhtes tugevaid kontrollivahendeid. Föderaalne võrguagentuur ja BAFA peavad vaid järelevalvet kaasatud eraettevõtjate tegevuse seaduspärasuse üle ja määravad vajaduse korral halduskaristusi (föderaalne võrguagentuur) või selgitavad välja energia suurtarbija õiguse saada kasu vähendatud lisatasust (BAFA). Nad ei saa mõjutada rahavooge ega otsusta taastuenergia lisatasu taseme üle. Saksamaa sõnul kehtestatakse 2012. aasta taastuenergiaseadusega lisatasu arvutamise meetod ja läbipaistvusnõuded, samuti föderaalset võrguagentuuri teostatav järelevalve üksnes selleks, et vältida ühe eraettevõtja alusetut rikastumist maksete arvel. Kuid sel juhul peavad selle täitmisele pöörama eraettevõtjad menetluse algatamisega tsiviilkohtus.
- (120) Vastupidiselt Saksamaa ja huvitatud isikute väidetele väljastab BAFA haldusotsuse, kui ta on saanud potentsiaalsetelt abisaajatelt taotluse määrata energia suurtarbijatele õiguse lisatasu ülemmäärale. Otsust on

⁽⁶¹⁾ Oberlandesgericht Hamm, 14. mai 2013. aasta otsus, viide 19 U 180/12.

⁽⁶²⁾ Vrd kohtuasi C-78/76: Steinike & Weinlig vs. Saksamaa, ECLI:EU:C:1977:52, punkt 21.

võimalik vaidlustada vaid Saksamaa halduskohtus, mitte tsiviilkohtus, ja see on vahetult kohaldatav. Lisaks annab energiamajanduse seadus föderaalsetele võrguagentuuridele olulise täitmisele pööramise õiguse, mida agentuur võib kasutada kõikide süsteemis tegutsevate operaatorite trahvimiseks ja 2012. aasta taastuvenergiaseaduse täitmise tagamiseks.

- (121) Veelgi enam, hiljuti kinnitas Euroopa Kohus Elcogási kohtuasjas, et riigi ressursid on kaasatud isegi siis, kui riigiasutus, kellele tehti ülesandeks laekunud summad laiali jagada, ei saa seda teha omal äranägemisel ⁽⁶³⁾.
- (122) Täpsemalt väidavad Saksamaa ja huvitatud isikud vastupidiselt komisjoni menetluse algatamise otsuse põhjenduses 134 väljendatud seisukohale, et föderaalne võrguagentuur ei saa taastuvenergia lisatasu määra otsustada. Kuid nagu juba põhjenduses 43 sedastatud, on hüvitusmehhanismi rakendusmääruse paragrahvi 6 lõikes 3 sätestatud, et föderaalne võrguagentuur saab lisatasu määra korrigeerimiseks võtta vastu täitmisele pööratavaid otsuseid. Senikaua kui föderaalset võrguagentuuri on see õigus, ei ole isegi oluline, millises ulatuses ta on seda teostanud. Föderaalne võrguagentuur ei pruukinud lihtsalt pidada vajalikuks täitmisele pööratavaid otsuseid vastu võtta.

7.1.3.4. Üldine järeldus riigi kontrolli kohta

- (123) Saksamaa ja mitu huvitatud isikut on kritiseerinud komisjoni selle eest, et ta võttis süsteemi riigi kontrollile allumise tõendamisel väidetavalt lubamatult arvesse taastuvenergiaseaduse kui terviku eri etappe ja seoseid. Nad väidavad, et kui komisjon oleks vaadelnud etappe eraldi ja keskendunud korraga vaid ühele seoste kombinatsioonile (taastuvenergia tootja – jaotusvõrguettevõtja/põhivõrguettevõtja; põhivõrguettevõtja – föderaalne võrguagentuur; põhivõrguettevõtja – tarnija; tarnija – tarbija), oleks ta pidanud jõudma järeldusele, et riigi kontroll puudub. Väidetavalt piirdub BAFA roll rahastamiskõlblikkuse hindamisega ja BAFA ei saa selles toimida omal äranägemisel.
- (124) Vastupidi, hoopis Saksamaa ja huvitatud isikud eksivad, käsitledes 2012. aasta taastuvenergiaseaduses kehtestatud finantseerimissüsteemi liiga killustatult. Bouyguesi kohtuasjas leidis kohus, et „kui riigi sekkumised toimuvad mitmesugustes vormides ja neid tuleb analüüsida nende tagajärgede kaudu, siis ei saa välistada, et mitut riigi järjestikust sekkumist tuleb ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamise eesmärgil käsitleda ühe sekkumisena” ⁽⁶⁴⁾. Kohus jätkas, sedastades: „Selline võib olukord olla eelkõige siis, kui järjestikused sekkumised, võttes eelkõige arvesse nende ajalist järjekorda, eesmärki ja ettevõtja olukorda nende sekkumiste hetkel, on niivõrd tihedalt omavahel seotud, et neid on võimatu eraldada.” ⁽⁶⁵⁾ Taastuvenergia süsteemi puhul just nii ongi. 2012. aasta taastuvenergiaseadus ning föderaalne võrguagentuuri, BAFA, keskkonnaameti ning föderaalset põllumajandus- ja toiduameti volitused ning tegevus on nii tihedalt läbipõimunud ja üksteisest sõltuvad, et neid ei ole võimalik käsitleda lahus.
- (125) Samuti väidab Saksamaa, et komisjon on teinud järelduse riigi kontrolli kohta ekslikult selle põhjal, kuidas käsitletakse üle- ja puudujääki taastuvenergia kontol. Esiteks märgib Saksamaa, et taastuvenergia konto ei ole seotud riigieelarvega: riik ei hüvita taastuvenergia konto puudujääki ning – nagu oli Essenti kohtuasja puhul – ülejääki ei eraldata riigieelarvesse. Õigupoolest on järgmise aasta taastuvenergia lisatasu määr nii puudu- kui ka ülejäägist. Seepärast võrdsustatakse need osalevate eraettevõtjate vahel. Riigil ei ole siin sõnaõigust.
- (126) Ometi leiab komisjon, et selleks, et riigil oleks ressursside üle kontroll, ei ole vaja asjaomaseid ressursse hõlmavaid rahavooge riigieelarvest ja riigieelarvesse ⁽⁶⁶⁾. Et ressursid oleksid riigi kontrolli all, piisab sellest, et riik reguleerib täielikult seda, mis peaks juhtuma taastuvenergia kontol puudu- või ülejäägi tekkimisel. Otsustav tõik on see, et riik on loonud süsteemi, kus võrguettevõtjate kulud hüvitatakse täielikult taastuvenergia lisatasust ja kus elektritarnijad on volitatud lisatasu tarbijatele edasi kandma.
- (127) Saksamaa juhib tähelepanu ka sellele, et ainuüksi eraettevõtjate rahavoogude reguleerimine ega järelevalve ei kujuta endast riigiabi. Saksamaa võrdleb 2012. aasta taastuvenergiaseadusega loodud süsteemi teiste majandusliku reguleerimise valdkondadega, nagu tarbijakaitse panganduses, autojuhtide sõiduki kindlustamise kohustus või hindade reguleerimine telekommunikatsiooni- ja tervishoiuvaldkonnas. Saksamaa väidab, et eraettevõtjate

⁽⁶³⁾ Kohtuasi C-275/13: Elcogás, ECLI:EU:C:2014:2314, punkt 29.

⁽⁶⁴⁾ Kohtuasi C-399/10 P: Bouygues *et al.* vs. komisjon, ECLI:EU:C:2013:175, punkt 103.

⁽⁶⁵⁾ Kohtuasi C-399/10 P: Bouygues *et al.* vs. komisjon, ECLI:EU:C:2013:175, punkt 104.

⁽⁶⁶⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punkt 19; kohtuasi C-275/13: Elcogás, ECLI:EU:C:2014:2314, punkt 24.

majandustegevuse reguleerimine kui selline ei hõlma riigi kontrolli. Föderaalne võrguagentuur ei tee Saksamaa sõnul enamat, kui tagab vaid tarbijate kaitse. Kuid nende valdkondade vahel, kus riik pakub tarbijatele kaitseraamistikku, ja käesoleva juhtumi vahel on oluline erinevus. Siin on riik kehtestanud eraldi õigusakti – 2012. aasta taastuvenienergia seaduse – mille peamine eesmärk ei ole tarbijakaitse. Siin tagab riik sektoris kõnealuse õigusakti poliitiliste eesmärkide saavutamiseks pideva rahavoo. Lisaks tuleb kohtupraktika⁽⁶⁷⁾ kohaselt vahendeid, mida rahastatakse liikmesriigi õigusega sätestatud kohustuslike maksude kaudu ning hallatakse ja jagatakse kooskõlas nende õigusnormidega, lugeda riigi ressurssideks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses isegi juhul, kui neid haldavad riigiasutustest eraldiseisvad asutused. Seepärast ei ole võimalik 2012. aasta taastuvenienergia seadust võrrelda riigi meetmetega, mida riik ei mõjuta või mille rahastamist ta ei taga.

- (128) Saksamaa sõnul on olukord võrreldav Doux Élevage'i kohtuasjas käsitletuga. Doux Élevage'i kohtuasjas leidis Euroopa Kohus, et kõnealustest maksetest moodustunud summad ei liigu riigieelarve kaudu, et riik ei loovuta tulusid, et vahendid säilitavad alati oma eraõigusliku laadi ning et maksete tasumata jätmise korral tuleb esitada kaebus tsiviilkohtusse⁽⁶⁸⁾. Pealegi ei olnud maksed „pidevalt riigi kontrolli all” ega „riigiasutustele kättesaadavad”⁽⁶⁹⁾ ning avaliku sektori asutustel ei olnud lubatud allutada makseid muule kontrollile kui „nõuetekohasuse ja seadusele vastavuse kontroll”⁽⁷⁰⁾. Saksamaa väidetest hoolimata ei ole kõnealune juhtum Doux Élevage'i kohtuasjaga võrreldav. Erinevus seisneb selles, et Doux Élevage'i kohtuasja puhul otsustab „asjaomane tootmisharudevaheline organisatsioon ise, kuidas kasutada neid ressursse, mis on täielikult suunatud tema enda poolt kindlaks määratud eesmärkide saavutamisele”⁽⁷¹⁾. Praegusel juhul on taastuvenienergia lisatasu eesmärgi määranud riik, kes kontrollib täielikult rakendamist. Liatigi, kui Doux Élevage'i kohtuasja puhul piirdusid Prantsusmaa ametiasutused sellega, et muutsid varasema vabatahtliku makse kõikide asjaomastes valdkondades tegutsevate ettevõtjate jaoks kohustuslikuks, siis siinses juhtumis on riik loonud kulude arvutamiseks ja nende võrdsustamiseks eraettevõtjate vahel terve mehhanismi.
- (129) Riigi kontrolli hinnates väidab Saksamaa, et komisjon kasutab sõna „riik” meelevaldselt. Nagu on näha Doux Élevage'i kohtuasjas, peaks „riik” hõlmama eelkõige täidesaatvat võimu, see tähendab valitsust ja haldusasutusi, kuid mitte üldiselt kohaldatavate õigusaktide vastuvõtmist parlamendis. Ainuüksi asjaolu, et riik on vastu võtnud hüvituse mehhanismi määramise, ei kujuta endast veel riigiabi.
- (130) Kuid „riigi” kriteerium peab olema laialdaselt mõistetav. Esiteks on Euroopa Kohus korduvalt kinnitanud, et riigi mõiste hõlmab endastmõistetavalt ka seadusandjat⁽⁷²⁾. Nagu on kirjeldatud põhjenduses 124, teostab riik kontrolli hulga regulatiivsete ja kontrollimeetmete abil, mida ei tohiks eraldi hinnata. Praegusel juhul on asjaomased õigusaktid nii üksikasjalikud, et süsteem tagab riigipoolse kontrolli ilma riigi ametiasutusi täiendavalt kaasamata. Lisaks on föderaalset võrguagentuuril protsessi mõjutamiseks märkimisväärsed volitused.
- (131) Saksamaa seevastu väidab, et 2012. aasta taastuvenienergia seadus erineb Essenti kohtuasjas kirjeldatud olukorrast suuresti. Viimasel juhul oli maksu määr määratletud seadusega hüvitatavatest kuludest olenemata. Pealegi kanti riigieelarvesse üle 400 miljoni Madalmaade kuldna tulu. Seevastu taastuvenienergia lisatasu määra otsustavad põhivõrguettevõtjad hetketuru käibe alusel ja riik ei saa seda mõjutada. Enamgi veel, taastuvenienergia konto ülejääki hoitakse süsteemi sees, sest see mõjutab järgmise aasta lisatasu.
- (132) Nagu on kirjas põhjenduses 126, ei nõua riigi kontroll ressursside üle asjaomaseid ressursse hõlmavaid rahavoogusid riigieelarvest ja riigieelarvesse⁽⁷³⁾. Pealegi arvatatakse praegusel juhul taastuvenienergia lisatasu määr vastavalt õigusnormidele, võttes arvesse põhivõrguettevõtjate saadud turuhinda. Nagu on selgitatud menetluse algatamise otsuse põhjenduses 13, on see, kuidas põhivõrguettevõtjad arvutavad taastuvenienergia lisatasu pärast hetketurul saadud hinna selgumist, reguleeritud ja sätestatud täielikult 2012. aasta taastuvenienergia seaduses.

⁽⁶⁷⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punkt 25; kohtuasi 173/73: Itaalia vs. komisjon, ECLI:EU:C:1974:71, punkt 16.

⁽⁶⁸⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage. ECLI:EU:C:2013:348, punkt 32.

⁽⁶⁹⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage. ECLI:EU:C:2013:348, punkt 36.

⁽⁷⁰⁾ Kohtuasi C-677/11: Doux Élevage. ECLI:EU:C:2013:348, punkt 38.

⁽⁷¹⁾ Vt joonealune märkus 69.

⁽⁷²⁾ Kohtuasi C-279/08 P: komisjon vs. Madalmaad, ECLI:EU:C:2011:551, punktid 102–113.

⁽⁷³⁾ Kohtuasi C-262/12: Association Vent de Colère!, ECLI:EU:C:2013:851, punkt 19; kohtuasi C-275/13: Elcogás, ECLI:EU:C:2014:2314, punkt 24.

- (133) Veel väidab Saksamaa, et kui Essenti kohtuasjas oli maksu haldamine tehtud ülesandeks ühele konkreetsele asutusele, siis 2012. aasta taastuenergiaseadusega kehtestatakse kohustused tegelikult piiramatule arvule eraettevõtjatele, see tähendab võrguettevõtjatele, põhivõrguettevõtjatele ja elektritarnijatele, ning need kohustused on määratletud üleüldiselt. See ei ole õiguse andmine ja on ebakorrektno öelda, nagu oleks riik määranud sellise suure hulga eraettevõtjaid maksu haldama. Nagu on öeldud põhjenduses 118, on taastuenergia lisatasu haldama määratud isikuteks põhivõrguettevõtjad, mitte teised ettevõtjad. Lisaks ei näi olevat ühtegi juriidilist põhjust, mis keelaks liikmesriigil teha riigi ressursside haldamine ülesandeks mitmele isikule.
- (134) Saksamaa ja huvitatud isikud tõstavad esile ka väidetavad erinevused 2012. aasta taastuenergiaseaduse ja hiljuti Vent de colère'i kohtuasjas ⁽⁷⁴⁾ tehtud otsuse vahel: Prantsusmaal kogus tarbijatelt asjaomast maksu riigi juhitud fond, samal ajal kui Saksamaal koguvad eratarnijatelt taastuenergia lisatasu põhivõrguettevõtjad, kes võivad selle seejärel tarbijatele edasi kanda. Prantsusmaal määrati maksumäär ministri määrusega, ent Saksamaal arvutavad selle põhivõrguettevõtjad oma tegelike kulude alusel. Prantsusmaal sekkuks puudujäägi tekkimise korral riik, Saksamaal aga peavad puudujäägi kandma põhivõrguettevõtjad, enne kui lisatasu suurenemine neile järgmisel aastal hüvitatakse.
- (135) Väites, et riigi ressurssidega on tegemist vaid siis, kui riigi täitevvõimu käsutuses on olemas vahendid, tõlgendab Saksamaa kohtupraktikat väärtalt. Nagu on selgitatud põhjenduses 130, ei piirdu riigi mõiste täitevvõimuga, vaid hõlmab ka seadusandjat; samuti ei ole nõutav, et riik käsutaks vahendeid nii, nagu need oleksid tema eelarve osa. Nagu on näidatud põhjenduses 114, ei ole oluline, kas riigi ressurssi haldab eraõiguslik või avalik-õiguslik asutus. Enamgi veel, põhivõrguettevõtjad arvutavad taastuenergia lisatasu oma kulude põhjal 2012. aasta taastuenergiaseaduses sätestatud viisil, ja asjaolu, et riik on süsteemis kasutusele võtnud turumehhanismi, ei mõjuta riigi ressursside olemasolu. Samuti otsustab riik, mida tuleb teha puudujäägi korral. Riik ise ei maksa ju puudujääki kinni, vaid reguleerib ja kontrollib puudujäägi tasumise viisi, lõppkokkuvõttes ka taastuenergia lisatasu abil.
- (136) Edasi väidab Saksamaa, et Vent de colère'i kohtuasjas nõutakse riigilt rahaliste vahendite kasutamiseks igal ajal kaalutusõigust, samal ajal kui 2012. aasta taastuenergiaseaduse kohaselt üksnes õigusakti kehtestanud riigil sellist kaalutusõigust ei ole. Saksamaa sõnul ei ole komisjon teinud piisavalt vahet täitevvõimu tegelike võimaluste ja pelgalt seadusandliku tegevuse vahel. Riigi kontroll viitab sellele, et riigil on rahaliste vahendite kasutamiseks olemas kaalutusõigus. Euroopa Kohus kinnitab seda järeldust Vent de colère'i kohtuasja punktis 21.
- (137) Saksamaa sõnul tõendab riigi kontrolli puudumist ka see, et riik ei saa määrata taastuenergia lisatasu määra. Kuna lisatasu määr on tegelikult tulust, mida põhivõrguettevõtjad teenivad taastuenergia müügist hetketurul, määrab selle tervikuna turg. Komisjon tunnistab, et riik ei määra alati taastuenergia lisatasu täpset määra, vaid otsustab selle arutamise viisi, võttes arvesse elektri müügihinda. Lisaks võib riik finantseerimissüsteemis võtta kasutusele turumehhanisme, loobumata kontrollist rahastamise üle. Siinkohal ei näe komisjon erinevust riigi ametiasutuste kehtestatud avaliku maksu ja riigi poolt õigusaktide kaudu kehtestatud juriidilise kohustuse vahel. Mõlemal juhul korraldab riik rahaliste vahendite ülekandmise õigusaktide abil ja määrab eesmärgid, milleks neid rahalisi vahendeid võib kasutada.
- (138) Seepärast kinnitab komisjon oma hinnangut, et taastuenergiaallikatest elektri tootjate ja kaevandusgaasist elektri tootmise toetamist soodushindade kaudu rahastatakse riigi ressurssidest.

7.1.4. Moonutav mõju konkurentsile ja kaubandusele

- (139) Lõpuks tundub, et nii taastuenergia tootjatele kui ka energia suurtarbijatele pakutavad eelised võivad moonutada konkurentsi ja mõjutada kaubandust, sest abisaajad tegutsevad valdkondades, kus turg on liberaliseeritud ja kus toimub liikmesriikidevaheline kaubandus.

7.1.5. Järeldus riigiabi olemasolu kohta

- (140) Seepärast jõuab komisjon järeldusele, et 2012. aasta taastuenergiaseadus hõlmab riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 tähenduses nii taastuenergia tootjate kui ka hüvitamise erikorra alusel energia suurtarbijate kasuks.

⁽⁷⁴⁾ Vt joonealune märkus 21.

7.2. Olemasolev/uus abi ja abi seaduspärasus

- (141) Menetluse algatamise otsuses märkis komisjon, et tema hinnangul ei hõlmanud 2012. aasta taastuvenergiaseaduse eelkäija, 1. aprillil 2000. aastal jõustunud Saksamaa taastuvenergia seadus („2000. aasta taastuvenergiaseadus”) riigiabi (komisjoni otsus riigiabi NN 27/2000 kohta) ⁽⁷⁵⁾. Kuid komisjon leidis, et 2012. aasta taastuvenergiaseadusega jõustunud muudatused on ulatuslikud ja 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel antud abi kujutas endast uut abi, mida komisjoni varasem otsus ei hõlmanud (menetluse algatamise otsuse põhjendus 150).
- (142) Saksamaa ja mitu huvitatud isikut on selle vaidlustanud.
- (143) Saksamaa ja huvitatud isikud väidavad, et järkjärgulised muutused, mis on ilmnenud 2000. aasta taastuvenergiaseaduse algversiooni ja 2012. aasta taastuvenergiaseaduse vahel, ei ole abikava eriti muutnud, nii et 2012. aasta taastuvenergiaseadus hõlmab olemasolevat abi.
- (144) Siiski väidab Saksamaa, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduse ja 2000. aasta taastuvenergiaseaduse vahel on kaks erinevust:
- tasandusmehhanismi on muudetud: taastuvenergia algne füüsiline vool elektritarbijatele asendatakse põhivõrguettevõtjate kohustusega müüa hetketurul ise taastuvenergiat. Taastuvenergia lisatasu maksmise eest teatava elektrikoguse kohta võivad elektritarbijad hakata seda kogust märgistama taastuvenergiana. Saksamaa sõnul tähendab see, et elektritarbijate elekter saab „taastuvenergia iseloomu” ning seega on elektritarbijatel võimalus näidata tarbijatele, millises ulatuses nad on lisatasu maksnud (vrd 2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahvi 53 lõige 1 ja paragrahvi 54 lõige 1);
 2000. aasta taastuvenergiaseaduses ei ole hüvitamise erikorda ette nähtud.
- (145) Kui need kaks erinevust kõrvale jätta, langeb põhjendustes 7, 8 ja 9 kirjeldatud mehhanism Saksamaa sõnul kokku 2000. aasta taastuvenergiaseaduses sätestatuga. Eelkõige väidab Saksamaa, et peamine erijoon, täpsemalt see, et elektritarbijad hüvitavad põhivõrguettevõtjatele taastuvenergia ostust tulenevad lisakulutused enda rahalisi vahendeid kasutades, oli olemas juba 2000. aasta taastuvenergiaseaduses.
- (146) Komisjon jääb kindlaks oma järeldusele, et 2012. aasta taastuvenergiaseadusega seotud riigiabi kujutab endast uut abi, sest 2012. aasta taastuvenergiaseadust on 2000. aasta taastuvenergiaseadusega võrreldes olulisel määral muudetud.
- (147) Õigupoolest kujutavad Saksamaa viidatud muudatused, täpsemalt tasandusmehhanismi muudatus ja hüvitamise erikorra kasutuselevõtt, endast olulisi muudatusi.

7.2.1. Tasandusmehhanismi muudatus

- (148) Sissejuhatava märkusena märgib komisjon, et kuigi ta leidis 2002. aastal, et 2000. aasta taastuvenergiaseadus ei hõlma riigi vahendite ülekandmist, andis ta selle hinnangu veidi pärast PreussenElektra kohtuotsust. Edasistes kohtuotsustes on aga seitsaadiik PreussenElektra kohtuasja selgitatud ja isegi piiratud: Essenti, Vent de colère'i ja Elcogási kohtuasjades tehtud otsuste kohaselt näib, et riik tegi juba algse tasandusmehhanismi raames põhivõrguettevõtjatele ülesandeks hallata abikava, mida rahastati elektritarbijatelt kogutud lisatasu abil.
- (149) Otsustav punkt on see, et tasandusmehhanismi on oluliselt muudetud. See ei koosne enam füüsiliste elektriostude järjestikustest kohustustest (võrguettevõtjad elektritootjalt; põhivõrguettevõtjad võrguettevõtjalt; elektritarbijad põhivõrguettevõtjalt). Nüüd katkestatakse füüsiline edastamine põhivõrguettevõtjate tasandil, kes peavad taastuvenergiat turustama. Turustamine on tasandusmehhanismist eraldatud. Viimane puudutab üksnes kulude rahalist eraldamist eri ettevõtjate vahel. Riik on määranud nende kulude koondamise ja arvutamise ning elektritarbijatelt kogumise eest vastutavaks põhivõrguettevõtjad.
- (150) Lisaks ei olnud 2000. aasta taastuvenergiaseaduses midagi selle kohta, kas elektritarbijad tuleks samuti kohustada taastuvenergia tootmise kuludes osalema. Selle otsuse tegemine jäeti pädeva reguleerimisasutuse otsustada, kellel oli sel ajal veel volitus reguleerida elektri hinda lõpptarbijatele. 2012. aasta taastuvenergiaseadusega lubatakse tarnijatel selgesõnaliselt kulud tarbijatele edasi kanda ja *de facto* kannavadki kõik nad kulud edasi.

⁽⁷⁵⁾ EÜT C 164, 10.7.2002, lk 5.

- (151) Lisaks antakse föderaalsete võrguagentuuride (kellele 2000. aasta taastuvenergiaseadusega ülesannet ei määratud) volitused neid rahavooge jälgida ning tagada 2012. aasta taastuvenergiaseaduse täitmine, eelkõige tarbijate kaitsmise eesmärgil. BAFA (kellele samuti 2000. aasta taastuvenergiaseadusega ülesannet ei määratud) otsustab 2012. aasta taastuvenergiaseaduses sätestatud kriteeriumide alusel taastuvenergia lisatasu vähendamise teatavate ettevõtjate puhul.

7.2.2. Hüvitamise erikord

- (152) Järgmine loogiline samm pärast elektritarbijate kaasamist kulude jagamisele on vähendada energia suurtarbijatele pakutavat lisatasu. 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohaselt tõendab BAFA (kellel ei olnud 2000. aasta taastuvenergiaseaduse kohaselt erilist ülesannet täita) oma haldusotsustega, et energia suurtarbijad vastavad hüvitamise erikorra tingimustele. Mõned huvitatud isikud on väitnud, et ainuüksi see, et mõni elektritarbija saab lisatasu ülemmäärast kasu, ei saa mõjutada neile antud rahaliste vahendite eraõiguslikku laadi. Komisjoni arvates tõendab aga hüvitamise erikorra olemasolu, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus ei tugine enam eraõiguslikke vahendeid hõlmavatele ostukohustustele, vaid keerukale riiklikult korraldatud ja riigiasutuste jälgimise all toimuvale kulude jaotamise süsteemile, mille puhul võetakse teataval määral arvesse kulude õiglast jaotamist.
- (153) Taastuvenergiaseaduse 2000. aasta ja 2012. aasta versioonide arvukate erinevuste ülevaade on esitatud järgmises tabelis. Erinevused näitavad, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus sisaldas täiesti uut süsteemi.

Tunnusjoon	2000. aasta taastuvenergiaseadus	2012. aasta taastuvenergiaseadus
Lisatasu edasikandmine	Ettevõtjate järjestikused kohustused osta taastuvenergiat	Kulude edasikandmine on taastuvenergia edastamisest eraldatud
Tasandusmehhanism kolmandal tasandil	Kulude tasandamine on seotud taastuvenergia ostmisega	Taastuvenergia hetketurul müümisega kaasnevate kulude tasandamine
Kulud peavad kandma lõpptarbijad, kellest mõnele kehtib ülemmäär	Ei ole ette nähtud	Hüvitamise erikord: energia suurtarbijad saavad taotleda oma lisatasu vähendamist
Föderaalsete võrguagentuuri ülesanne	Ülesanne puudub	Lisatasu määramise järelevalve ja lisatasu sissenõudmine
BAFA ülesanne	Ülesanne puudub	Annab loa lisatasu vähendada
Lisatasu	0,2 senti/kWh (2000)	6,24 senti/kWh (2014)
Taastuvenergia võrku müümine	Alla 1 miljardi euro (2000)	Üle 20 miljardi euro (2013)

- (154) Kuna 2012. aasta taastuvenergiaseadust kohaldatakse üksnes aastateks 2013 ja 2014 vähendatud taastuvenergia lisatasu suhtes, hõlmab vaid nende kahe aasta vähendatud lisatasu riigiabi ⁽⁷⁶⁾.

7.3. Kokkusobivus siseturuga

- (155) Menetluse algatamise otsuses jõudis komisjon järeldusele, et taastuvenergia tootjatele võimaldatud riigiabi võib lugeda siseturuga kokkusobivaks. Kuid ta väljendas kahtlust, kas selle abi andmist on võimalik hinnata eraldi selle rahastamismehhanismist, see tähendab taastuvenergia lisatasust. Ta jõudis ka esialgsele järeldusele, et taastuvenergia lisatasuga rikutakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 30 või artiklit 110.

⁽⁷⁶⁾ 2012. aasta taastuvenergiaseadus jõustus 1. jaanuaril 2012, nii et esimest korda said energia suurtarbijad taotleda selle seaduse alusel lisatasu vähendamist 2013. aastaks. 2012. aastal vähendati lisatasu teise, 2012. aasta taastuvenergiaseadusele eelnenud seaduse alusel ja seepärast seda praegusel juhul ei vaadelda.

- (156) Samuti kahtles komisjon menetluse algatamise otsuses, kas hüvitamise erikorra võib lugeda lepingu artikli 107 lõike 3 alusel kokkusobivaks siseturuga.

7.3.1. Hüvitamise erikorra kokkusobivuse hindamise õiguslik alus ja ulatus

- (157) Kokkusobivuse hindamine hõlmab vaid 2012. aasta taastuenergiaseaduse alusel antud uut abi. 2012. aastal oli taastuenergia lisatasu vähendatud maksete õiguslik alus BAFA 2011. aasta lõpul väljastatud haldusakt. Seepärast reguleeritakse neid makseid nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽⁷⁷⁾ artikli 1 lõike b punktiga ii.
- (158) Käesolev otsus ei hõlma taastuenergia lisatasu vähendatud makseid raudtee-ettevõtjatele. Komisjon jätab endale õiguse hinnata 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 42 eraldi menetluse käigus.
- (159) Komisjon on hinnanud hüvitamise erikorra kokkusobivust siseturuga 2014. aasta suuniste jagude 3.7.2 ja 3.7.3 alusel.
- (160) Komisjon on kohaldanud 2014. aasta suuniseid alates 1. juulist 2014. Suunised sisaldavad taastuenergiaallikatest toodetud energia toetamise rahastamise vähendamise hindamist, sealhulgas enne 1. juulit 2014 (punkt 248) alandatud määrasid käsitlevaid materiaalõiguse norme. Seepärast tuleb uuritavat riigiabi hinnata 2014. aasta suuniste kohaselt.
- (161) Kohtupraktika kohaselt on komisjon kohustatud järgima riigiabi valdkonnas omaenda juhiseid ja teatisi selles osas, milles need ei erine Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetest, ja osas, milles liikmesriigid on nendega nõustunud⁽⁷⁸⁾. Saksamaa kiitis 2014. aasta suunised heaks 31. juulil 2014. Ükski pooltest ei ole väitnud, et suunised lahknevad Euroopa Liidu toimimise lepingu eeskirjadest.
- (162) Huvitatud isikud on aga vaidlustanud punkti 248 seaduspärasuse. Nad leiavad, et 2014. aasta suuniste kohaldamine enne 1. juulit 2014 antud abi suhtes läheb vastuollu mitme liidu õiguse põhimõttega, täpsemalt õiguskindluse ja kahjulike meetmete tagasiulatuva jõu puudumise põhimõttega⁽⁷⁹⁾, samuti põhimõttega, et riigiabi tuleks hinnata abikava kasutuselevõtu ajal kehtivate eeskirjade alusel.
- (163) Huvitatud isikud aga eksivad, kui nad leiavad, et punkti 248 teine lõige hõlmab tagasiulatuvat kohaldamist. Kohtupraktika kohaselt tehakse liidu õiguses vahet uue normi viivitamatul kohaldamisel avalduval tulevasel mõjul hetkeolukorrale⁽⁸⁰⁾ ja uue normi tagasiulataval kohaldamisel olukorras, mis oli saanud normi jõustumise eel (nimetatakse ka olemasolevaks olukorras)⁽⁸¹⁾. Lisaks ei saa liidu kohtute kehtiva kohtupraktika kohaselt ettevõtjad toetuda õiguspärase ootuse põhimõttele, kuni asutused ei ole vastu võtnud haldusmenetlust lõpetavat akti, mis on muutunud lõplikuks⁽⁸²⁾.
- (164) Nagu kohus sedastas, antakse ebaseaduslikku riigiabi konkreetses olukorras. Seaduse õigeaegset kohaldamist käsitlevates eeskirjades nähakse ette, et uute kokkusobivuseeskirjade viivitamatu kohaldamine ebaseadusliku abi suhtes ei kujuta endast nende uute eeskirjade tagasiulatuvat kohaldamist⁽⁸³⁾.

⁽⁷⁷⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜTL 83, 27.3.1999, lk 1).

⁽⁷⁸⁾ Otsus kohtuasjas Saksamaa jt vs. Kronofrance: C-75/05 ja C-80/05, ECLI:EU:C:2008:482, punkt 61 koos edasiste viidetega.

⁽⁷⁹⁾ Huvitatud isikud on viidanud järgmisele kohtupraktikale: kohtuasi C-260/91: Diversint, ECLI:EU:C:1993:136, punkt 9; kohtuasi C-63/83: Regina vs. Kirk, ECLI:EU:C:1984:255, punkt 21 jj; kohtuasi C-1/73: Westzucker, ECLI:EU:C:1973:78, punkt 5; kohtuasi C-295/02: Gerken, ECLI:EU:C:2004:400, punkt 47 jj; kohtuasi C-420/06: Jager, ECLI:EU:C:2008:152, punkt 59 jj; kohtuasi C-189/02 P: Dansk Røriindustri et al. vs. komisjon, ECLI:EU:C:2005:408, punkt 217.

⁽⁸⁰⁾ Kohtuasi C-334/07 P: komisjon vs. Freistaat Sachsen, ECLI:EU:C:2008:709, punkt 43; kohtuasi T-176/01: Ferrière Nord vs. komisjon, ECLI:EU:T:2004:336, punkt 139.

⁽⁸¹⁾ Kohtuasi 68/69: Bundesknappschaft vs. Brock, ECLI:EU:C:1970:24, punkt 6; kohtuasi 1/73: Westzucker GmbH vs. Einfuhr- und Vorratshilfe für Zucker, ECLI:EU:C:1973:78, punkt 5; kohtuasi 143/73: SOPAD vs. FORMA et al., ECLI:EU:C:1973:145, punkt 8; kohtuasi 96/77: Bauche, ECLI:EU:C:1978:26, punkt 48; kohtuasi 125/77: Koninklijke Scholten-Honig NV et al. vs. Floofodproduktschaap voor Akkerbouwprodukten, ECLI:EU:C:1978:187, punkt 37; kohtuasi 40/79: P vs. komisjon, ECLI:EU:C:1981:32, punkt 12; kohtuasi 270/84: Licata vs. ESC, ECLI:EU:C:1986:304, punkt 31; kohtuasi C-60/98: Butterfly Music vs. CEDEM, ECLI:EU:C:1999:333, punkt 24; C-334/07: P, komisjon vs. Freistaat Sachsen, ECLI:EU:C:2008:709, punkt 53; kohtuasi T-404/05: Kreeka vs. komisjon, ECLI:EU:T:2008:510, punkt 77.

⁽⁸²⁾ Kohtuasi C-169/95: Hispaania vs. komisjon, ECLI:EU:C:1997:10, punktid 51–54; liidetud kohtuasjad T-116/01 ja T-118/01: P&O European Ferries (Vizcaya) SA vs. komisjon, ECLI:EU:T:2003:217, punkt 205.

⁽⁸³⁾ Liidetud kohtuasjad C-465/09 P kuni C-470/09 P: Diputación Foral de Vizcaya ja teised vs. komisjon, ECLI:EU:C:2011:372, punktid 125 ja 128.

- (165) Seepärast peab komisjon hindama hüvitamise erikorda 2014. aasta suuniste alusel. Tal ei ole õigust oma hinnangus suunistest kõrvale kalduda. Kuna menetluse algatamise otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 1. juulil 2014, on komisjon kutsunud Saksamaad ja huvitatud isikuid esitama käesolevas juhtumis märkusi 2014. aasta suuniste kohaldamise kohta.

7.3.1.1. Saksamaa ja kolmandate isikute märkused

- (166) Mitu huvitatud isikut on väitnud, et 2014. aasta suuniseid ei tohiks taastuenergia lisatasude ülemmäära suhtes kohaldada, vaid komisjon peaks hindama kokkusobivust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b või c alusel.
- (167) Esiteks on need isikud leidnud, et taastuenergia lisatasu vähendamist võib pidada siseturuga kokkusobivaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile b, sest sellega edendatakse üleeuroopalist huvi pakkuva olulise projekti elluviimist (taastuenergia edendamine vastavalt direktiivile 2009/28/EÜ), või kui see ei sobi, siis sellepärast, et nii kavatseti kõrvaldada Saksamaa majanduses tõsine häire (deindustrialiseerimise oht taastuenergiaallikate kasutamise kulude tagajärjel).
- (168) Samuti väitsid huvitatud isikud, et vähendamist võib pidada siseturuga kokkusobivaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel põhjusel, et selle eesmärk on edendada taastuenergia arendamist, vältides samal ajal süsinikdioksiidi leket ja säilitades tööstusbaasi liidus. Sellega seoses väidavad asjaomased huvitatud isikud, et hüvitamise erikord on nimetatud mitme eesmärgi eri aspektide ühendamiseks asjakohane vahend. Samuti leiavad nad, et vahend on proportsionaalne, sest hüvitamise erikorrast kasu saajad osalevad endiselt rahastamises. Lisaks on meede nende väitel proportsionaalne seetõttu, et elektrimaksud ja taastuenergia lisatasu on põhimõtteliselt sarnased (mõlemad on elektri tarbimiselt tasutavad maksud) ja ettevõtete tarbitava elektrienergia madalaim maksustamistase on vastavalt nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ⁽⁸⁴⁾ I lisa tabelile C 0,05 senti kWh kohta, mis on sama suur kui minimaalne taastuenergia lisatasu. Lõpuks väidavad huvitatud isikud, et 2012. aasta taastuenergiaseadus ei kahjusta konkurentsi ega kaubandust, sest see ei kõrvalda täielikult moonutust, mille põhjustas esmajoones Saksamaa ettevõtjatele kehtestatud kõrgem taastuenergia lisatasu võrreldes teistes liikmesriikides ettevõtjatele kehtestatud samaväärsete maksude või lõivudega.
- (169) Saksamaa esitas oma vastuses komisjoni menetluse algatamise otsusele artikli 107 lõike 3 punktide b ja c kohaldamise kohta võrreldavaid väiteid.
- (170) Teiseks väidavad huvitatud isikud, et komisjon ei saa analüüsida vähendamist kokkusobivuse konkreetsel õiguslikul alusel eraldi sellest, mida kasutati taastuenergia toetamise analüüsimisel. Pigem oleks komisjon pidanud menetluse algatamise otsuses hindama rahastamise osaks olevat vähendamist koos taastuenergia toetusega (ja kiitma selle heaks). Seda selgitatakse viitega Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt peab komisjon võtma arvesse abi rahastamise viisi juhul, kui see on meetme lahutamatu osa⁽⁸⁵⁾.
- (171) Kolmandaks, isegi kui 2014. aasta suuniseid kohaldataks, nendivad huvitatud isikud, et 2014. aasta suuniste punkte 248 ja 250 silmas pidades võidakse neid suuniseid tagasiulatavalt kohaldada vaid ebaseadusliku abi, mitte olemasoleva abi suhtes. Ent ka siis, kui lisatasu ülemmäär kujutaks endast riigiabi (millega ei olda nõus), tuleks see lugeda olemasolevaks abiks komisjoni kaudse heakskiidu tõttu juhtumi NN 27/2000⁽⁸⁶⁾ puhul.
- (172) Neljandaks väidavad huvitatud isikud, et 2014. aasta suuniseid, eelkõige jaos 3.7.3 kohaldamiskavasid käsitlevaid eeskirju tuleks tõlgendada viisil, mis tagaks abisaajate õiguspärased ootused: teisisõnu peaks järkjärguline kohandamine olema aastatel 2013 ja 2014 sissenõudmise välistamiseks piisavalt väike. Sellised õiguspärased ootused on nende isikute sõnul tekkinud seoses komisjoni otsusega juhtumi NN 27/2000 kohta.

⁽⁸⁴⁾ Nõukogu direktiiv 2003/96/EÜ, 27. oktoober 2003, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

⁽⁸⁵⁾ Kohtuasi C-261/01: Van Calster, ECLI:EU:C:2003:571, punkt 49; kohtuasi C-333/07: Société R g e Networks, ECLI:EU:C:2008:764, punkt 89.

⁽⁸⁶⁾ Vt joonealune märkus 75 eespool.

7.3.1.2. Hindamine

- (173) Kõnealused väited ei mõjuta aga käesolevas otsuses 2014. aasta suuniste kohaldamise kohta põhjendustes 157–165 antud hinnangut.
- (174) Esiteks, seoses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaldamisega sedastatakse 2014. aasta suuniste punktis 10: „Komisjon kehtestab käesolevates suunistes tingimused, mille kohaselt energia- ja keskkonnaalast riigiabi võib pidada siseturuga kokkusobivaks vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c.” Euroopa Kohtu sõnul võib komisjon vastu võtta põhimõtted, kuidas teostada oma kaalutusõigust suunistena esinevate meetmete kujul, mis sisaldavad juhiseid selle kohta, millisest lähenemisviisist asutus peaks lähtuma, ning mis ei kaldu kõrvale asutamislepingus sätestatud eeskirjadest ⁽⁸⁷⁾. Kuivõrd 2014. aasta suunistes sätestati eelnevalt üldisel ja läbipaistval viisil Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c sätestatud erandi kokkusobivuse tingimused, peab komisjon kõnealuseid suuniseid kohaldama.
- (175) Elektri maksustamise eeskirjade analoogne kohaldamine ei ole võimalik, sest 2014. aasta suunistes sisaldavad taastuvenergia lisatasu vähendamise hindamise kohta täielikke eeskirju.
- (176) Kui käsitleda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b sisalduvaid erandeid, siis ei sisalda 2014. aasta suunistes kriteeriume selle kohta, kuidas komisjon teostab oma kaalutusõigust artikli 107 lõike 3 punkti b kohaldamisel. On tõsi, et komisjon on võtnud vastu teatise „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga” ⁽⁸⁸⁾, mida kohaldatakse alates 1. juulist 2014. Kuid selle teatise punkti 52 kohaselt „kohaldab komisjon teatamata abi suhtes käesolevat teatist, kui abi anti pärast selle jõustumist, ning muudel juhtudel eeskirju, mis kehtisid abi andmise ajal”. See tähendab, et teatise sätestatud kriteeriume ei saa käesolevas otsuses analüüsitava lisatasu vähendamise suhtes kohaldada. Pigem peab komisjon kohaldama 2008. aasta suunistes sätestatud eeskirju ⁽⁸⁹⁾.
- (177) Menetluse algatamise otsuses väljendas komisjon kahtlust, kas hüvitamise erikorra saab vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile b lugeda kokkusobivaks siseturuga koosõlas 2008. aasta suuniste punktidega 147–150. Kahtlused tekkisid eelkõige seetõttu, et vähendus ei tundunud seostuvat projektiga, ammugi mitte projektiga, mille rakendamise tingimused on selgelt määratletud. Pealegi jäi nagunii küsitavaks, kas sellist projekti võib lugeda üleeuroopalise tähtsusega projektiks, st kas selle puhul hõlmab pakutav eelis kogu liitu. Lõpuks oli kaheldav, kas kõnealune abi, täpsemalt taastuvenergia lisatasu edendamaks projekti elluviimist (menetluse algatamise otsuse põhjendused 211 ja 212).
- (178) Need kahtlused ei ole hajunud. Saksamaa väidab, et ühe – kui mitte mitme – ühist huvi pakkuva Euroopa projekti tarvis tuleb arvesse võtta nii taastuvenergia eesmärkide saavutamist kui ka tööstuse konkurentsivõime säilitamist. Saksamaa viitab komisjoni strateegiale „Euroopa 2020”, kus prioriteedina nimetatakse ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majanduse edendamist ⁽⁹⁰⁾. Ehkki need võivad olla tähtsad poliitilised eesmärgid, ei saa taastuvenergiaallikate arendamist ja konkurentsi edendamist mõista otseses mõttes konkreetsete *projektidena*. Veelgi vähem oleks võimalik määratleda selliseid projekte nende rakendamise, sealhulgas osavõtjate, eesmärkide ja mõju kaudu, nagu nõuti 2008. aasta suuniste punkti 147 alapunktis a. Kui üleeuroopalise tähtsusega projekte tõlgendatakse üksnes poliitilisi eesmärke hõlmavana, asetatakse artikli 107 lõike 3 punkti b piirid selle sõnastusest kaugemale ning nõue keskenduda konkreetsele, täpselt määratletud projektile muutuks mõttetuks. See läheks vastuollu vajadusega tõlgendada kitsalt erandeid üldpõhimõttest, et riigiabi on siseturuga kokkusobimatu ⁽⁹¹⁾.
- (179) Veelgi olulisem on see, et „[Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b] ette nähtud erandi [võib] teha abimeetme suhtes üksnes juhul, kui see ei teeni peamiselt liikmesriigi ettevõtjate huve, vaid toimib kogu ühenduse huvides”, nagu on selgitanud Üldkohus Hotel Cipriani kohtuasjas. Kui riikliku abikavaga püütakse

⁽⁸⁷⁾ Kohtuasi C-310/99: Itaalia vs. komisjon, ECLI:EU:C:2002:143, punkt 52.

⁽⁸⁸⁾ ELT C 188, 20.6.2014, lk 4.

⁽⁸⁹⁾ Keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad ühenduse suunistes (ELT C 82, 1.4.2008, lk 1).

⁽⁹⁰⁾ KOM(2010) 2020 lõplik, lk 10.

⁽⁹¹⁾ Kohtuasi C-301/96: Saksamaa vs. komisjon, ECLI:EU:C:2003:509, punkt 106.

parandada vaid asjaomaste ettevõtjate konkurentsivõimet, ei ole see kriteerium täidetud ⁽⁹²⁾. Tõepoolest kavatseti hüvitamise erikorraga vähendada üksnes Saksamaa energia suurtarbijate kulusid ja parandada selle tulemusena nende konkurentsivõimet.

- (180) Pidades lõpuks silmas vajadust tõlgendada kitsalt põhjenduses 178 nimetatud erandeid üldpõhimõttest, et riigiabi on siseturuga kokkusobimatu, ei saa pidada asjaomase liikmesriigi majanduse tõsiseks häireks pelgalt seda, et suure hulga tööstustarbijate elektrikulud kasvavad.
- (181) Seepärast ei oleks komisjon hüvitamise erikorda vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile b heaks kiitnud.
- (182) Teiseks, kui vaadelda põhjenduses 170 kokkuvõtlikult esitatud väidet, on taastuenergia lisatasu vähendamise kaudu energia suurtarbijatele antud abi selgesti eraldiseisev ja taastuenergia toetusest lahutatav. Viimatinimetatud toetuse saajad moodustavad esimese toetuse saajatega võrreldes erineva rühma. Lisaks ei teeni vähendus vahetut eesmärki rahastada taastuenergia toetamist, vaid vastupidi, töötab sellele vastu, sest vähenduse vahetu mõjuna kahaneb taastuenergiaallikate kasutamise rahastamiseks saadaolev tulu. Seda tõendab asjaolu, et rahastamise tagamiseks tuli taastuenergia lisatasu kõikide teiste mitteprivilegeeritud kasutajate jaoks suurendada.
- (183) Kolmandaks, seoses põhjenduses 171 kokku võetud väitega tuleb hüvitamise erikord lugeda ebaseaduslikuks abiks, mis kuulub 2014. aasta suuniste punkti 248 reguleerimisalasse: tõepoolest, nagu põhjenduses 141 juba kirjeldatud, muudeti 2012. aasta taastuenergiaaseadusega märkimisväärselt abikava, mille komisjon oli heaks kiitnud oma otsuses riigiabi NN 27/2000 kohta.
- (184) Neljandat, abisaajate õiguspärast ootust käsitlevat väidet analüüsitakse täpsemalt põhjenduses 257, sest see käsitleb vaid abi sissenõudmist.

7.3.1.3. Alternatiivne hindamine 2008. aasta suuniste alusel

- (185) Üldkohus on mitmel juhul ja vastupidiselt Euroopa Kohtu praktikale asunud seisukohale, et ebaseaduslikku abi tuleb hinnata selle andmise ajal kehtinud eeskirjade alusel. Seepärast on komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c teinud alternatiivse hindamise 2008. aasta suuniste alusel.
- (186) Selle tulemusena oleks komisjon pidanud hüvitamise erikorra kohaselt antud tegevusabi kuulutama põhjenduses 187 j nimetatud põhjustel kogu selle ulatuses siseturuga kokkusobimatuks.
- (187) Menetluse algatamise otsuses öeldakse, et selle vastuvõtmise ajal ei kehtinud kindlaid riigiabi eeskirju, milles oleks tunnustatud, et taastuenergiaallikate toetuse rahastamiseks mõeldud maksude erandeid või vähendamist võiks lugeda vajalikuks üldist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks ja et seetõttu oleksid need olnud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt lubatud.
- (188) Lisaks oli komisjon keelanud sarnase tegevusabi, millest Austria oli teatanud 2011. aastal ⁽⁹³⁾. Keeld on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt tegevusabi kui selline mõjutab kauplepingimusi ühiseid huve kahjustavas ulatuses ning seetõttu ei saa seda kuulutada siseturuga kokkusobivaks ⁽⁹⁴⁾. Selles otsuses selgitas komisjon ka, miks ei ole võimalik leida analoogiat elektri maksustamise eeskirjadega.
- (189) Neil põhjustel ei oleks komisjon pidanud ka vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c kõnealust abi lubama abi andmise ajal kehtinud materiaalõiguse normide alusel.

⁽⁹²⁾ Liidetud kohtuasjad T-254/00, T-270/00 ja T-277/00: Hotel Cipriani *et al.*, ECLI:EU:T:2008:537, punkt 337.

⁽⁹³⁾ Riigiabi SA.26036 (C24/09) – Austria, Austria riigiabi energiamahukatele ettevõtetele rohelise elektri seaduse alusel, ELT L 235, 10.9.2011, lk 42.

⁽⁹⁴⁾ Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas Saksamaa vs. komisjon („Jadekost“), C-288/96, ECLI:EU:C:2000:537, punkt 77 koos edasiste viidetega.

7.3.2. Taastuenergiaallikatest toodetud energia toetamisega kaasnevad kulud

- (190) Vastavalt 2014. aasta suuniste punktile 184 võib vähendada vaid kulusid, mis tulenevad taastuvatest energiaallikatest toodetud energia toetamisest.
- (191) Kuid nagu komisjon on sedastanud oma otsuses riigiabi SA.38632 (2014/N) kohta seoses 2014. aasta taastuenergiaseadusega („taastuenergia 2014. aasta otsus“), rahastatakse taastuenergia lisatasust ka elektri tootmist kaevandusgaasist. Kaevandusgaas ei ole 2014. aasta suuniste punkti 19 alapunkti 5 tähenduses taastuenergiaallikas. 2014. aasta suuniste jaos 3.7.2 ei käsitleta muude energiaallikate toetamise rahastamiseks mõeldud lisatasu vähendamist ⁽⁹⁵⁾.
- (192) Selles suhtes näitas Saksamaa riigiabi juhtumi SA.38632 (2014/N) teatamismenetluse kontekstis, et kaevandusgaasist toodetava elektri toetamise rahastamist ei vähendata, sest 2014. aasta taastuenergiaseaduse kohaselt peavad energia suurtarbijad maksma esimese GWh tarbimise eest igas asjaomases tarbimispunktis lisatasu täissummas. Esimese GWh lisatasu täissummast saadav tulu on tõepoolest suurem kui kaevandusgaasist toodetud elektri puhul makstav toetus ⁽⁹⁶⁾.
- (193) 2012. aastal moodustas kaevandusgaasi toetussumma (41,4 miljonit eurot) 2012. aasta taastuenergiaseadusega selleks aastaks ettenähtud toetuse kogusummast 0,25 %. Prognooside kohaselt jääb kaevandusgaasi maht tulevikus tõenäoliselt samaks või isegi väheneb veidi ⁽⁹⁷⁾.
- (194) Selle alusel leidis komisjon, et 2014. aasta taastuenergiaseaduse kohasest hüvitamise erikorrast kasu saajate jaoks ületaks taastuenergia lisatasu esimese tarbitud GWh kohta juba kaugelt kaevandusgaasi toetussummat ⁽⁹⁸⁾. Lisaks jõudis komisjon järeldusele, et kui korrutada kaevandusgaasiga seoses makstava taastuenergia toetuse osakaal (0,25 %) taastuenergia lisatasuga (2014. aastal 6,24 senti/kWh), on tulemus 0,016 senti/kWh. See summa jääb alla lisatasu miinimumi, mida hüvitamise erikorrast kasu saajad pidid maksma isegi pärast esimese GWh tarbimist (0,05 senti/kWh) ⁽⁹⁹⁾.
- (195) 2012. aasta taastuenergiaseaduses käsitletakse kaht ülemmäära. Esimesel juhul ehk väheneva ülemmäära korral (paragrahvi 41 lõike 3 punkt 1) peavad abisaajad siiski maksma esimese tarbitud GWh eest täielikku lisatasu ja 100 GWh ületava tarbimise eest makstav minimaalne lisatasu on 0,05 senti/kWh. Teisel juhul (paragrahvi 41 lõike 3 punkt 2), mis puudutab suurima elektritarbimisega ettevõtjaid, on lisatasu ülemmäär 0,05 senti/kWh abisaaja kogutarbimise eest. Mõlemal juhul maksavad abisaajad siiski rohkem kui murdosa kaevandusgaasi toetuseks eraldatavast lisatasust (2014. aastal 0,016 senti/kWh ja 2013. aastal taastuenergia lisatasu 5,277 senti/kWh alusel 0,013 senti/kWh).
- (196) Minimaalse lisatasu 0,05 senti/kWh maksmine 2013. ja 2014. aastal lisaks kohustusele maksta mõnele abisaajale esimese GWh eest lisatasu tagas seepärast olukorra, et kaevandusgaasist elektri tootmisel ei vähendatud suure elektritarbimisega ettevõtjate makseid ⁽¹⁰⁰⁾.

7.3.3. Rahastamiskõlblikkus

- (197) 2014. aasta suuniste punktis 185 sätestatakse, et abi peaks piirduma sektoritega, mille konkurentsivõime võib taastuenergia toetuse rahastamise kulude mõjul ohtu sattuda nende elektritarbimise mahu tõttu ja avatuse tõttu rahvusvahelisele kaubandusele. Seega saab kõnealust abi anda ainult 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektoritesse kuuluvatele ettevõtjatele.
- (198) Lisaks võivad liikmesriigid 2014. aasta suuniste punkti 186 kohaselt kohaldada taastuenergia toetamisest tulenevate kulude vähendamise riiklikke kavasid ettevõtjate suhtes, kelle elektritarbimise maht on vähemalt 20 % ja kes kuuluvad sektorisse, mille kaubavahetuse maht ELi tasandil on vähemalt 4 %, isegi kui ettevõtja ei kuulu 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektoritesse.

⁽⁹⁵⁾ Taastuenergia 2014. aasta otsus, põhjendus 293.

⁽⁹⁶⁾ Taastuenergia 2014. aasta otsus, põhjendused 294 ja 295.

⁽⁹⁷⁾ Taastuenergia 2014. aasta otsus, põhjendus 295.

⁽⁹⁸⁾ 2707 rahastamiskõlbliku tarbimispunkti puhul 2014. aastal ja taastuenergia lisatasu 6,24 senti/kWh korral võrdub esimese tarbitud GWh eest tasutud maksetelt saadud lisatasu tulu 168 916 800 euroga. Vt taastuenergia 2014. aasta otsuse põhjendus 296.

⁽⁹⁹⁾ Taastuenergia 2014. aasta otsus, põhjendus 296.

⁽¹⁰⁰⁾ Vt taastuenergia 2014. aasta otsuse põhjendus 297.

- (199) Lõpuks sätestatakse 2014. aasta suuniste punktis 187, et liikmesriigid võivad kehtestada rahastamiskõlblikkuse lisakriteeriume, tingimusel et abisaajate valik põhineb objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning et abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras.
- (200) Kui taastuenergia toetuse rahastamisega seotud koormuse vähendamiseks või sellest vabastamiseks anti enne nimetatud suuniste kohaldamise kuupäeva abi ettevõtjatele, kes ei ole põhjendustes 197 ja 198 esitatud kriteeriumide kohaselt rahastamiskõlblikud, saab sellise abi kuulutada siseturuga kokkusobivaks tingimusel, et see on kooskõlas kohandamiskavaga (2014. aasta suuniste punkt 197).
- (201) Saksamaa on näidanud, et vaid osal hüvitamise erikorrast 2013. ja 2014. aastal kasu saanutest oli õigus saada riigiabi, mida antakse vähendustena taastuenergia toetamise rahastamisel kooskõlas 2014. aasta suuniste jaoga 3.7.2. Seepärast on Saksamaa esitanud kohandamiskava (vt II lisa), mida analüüsitakse jaos 7.3.5 nende abisaajate seisukohast, kes ei olnud rahastamiskõlblikud. Ühtlasi on Saksamaa selgitanud, et kõik 2014. aasta suuniste punkti 186 kohaselt riiklikku kavasse kaasatavad võimalikud abisaajad kuuluvad 2014. aasta suuniste 5. lisa loetletud sektoritesse.
- (202) Kogulisandväärtuse arvutamiseks, mis on vajalik 2014. aasta suuniste punktide 185–192 kohaldamiseks ja mis on määratletud suuniste 4. lisa, kasutatakse 2012. aasta taastuenergiaseaduse paragrahvi 41 kohaselt turuhinnaga kogulisandväärtust lisatasu vähendamise kohaldamisele eelnenud majandusaastal. 2014. aasta suuniste 4. lisa punktides 1 ja 2 nõutakse kogulisandväärtuse kasutamist tegurikuludes, samuti viimase kolme aasta (mille kohta andmed on olemas) aritmeetilist keskmist. Saksamaa selgitas, et sellised andmed ei olnud kättesaadavad, sest 2013. ja 2014. aasta kohta esitatud vähendamistaotlused sisaldasid vaid viimase majandusaasta (mille kohta andmed olid olemas, see tähendab 2011. ja 2012. aasta) kogulisandväärtust turuhindades. Samamoodi selgitas Saksamaa, et elektrikulude arvutamiseks ei olnud kõikide – vähemalt suurema tarbimisega – ettevõtjate kohta kättesaadav elektri keskmine jaehind; selle asemel arvutatakse elektrikulud aastatel 2011 ja 2012 tasutud tegelike elektrikulude alusel, kuna ettevõtjad esitasid need näitajad oma vähendamise taotlustes 2013. ja 2014. aastaks. 2014. aasta suuniste 4. lisa punkti 4 kohaselt põhineb ettevõtja elektrikulude määramine märkimisväärses osas ettevõtja eeldataval elektri hinnal. Saksamaa selgituste alusel jõudis komisjon oma otsuses riigiabi SA.38632 (2014/N) kohta järeldusele, et 2014. aasta taastuenergiaseaduses sisalduvad üleminekueeskirjad, mis võimaldasid kasutada kogulisandväärtuse andmeid viimase või kahe viimase majandusaasta tegurikuludes, samuti kasutada viimase majandusaasta tegelikke elektrikulusid, olid kooskõlas 2014. aasta suuniste ja eelkõige punktiga 195 (otsuse põhjendused 311–314). Seda tehti seepärast, et andmeid, see tähendab kogulisandväärtust viimase aasta tegurikuludes ja viimase aasta elektrikulusid, kohaldatakse ainult üleminekuperioodil kuni 2014. aasta suuniste 4. lisa nõutud andmete kogumiseni. See põhjendus kehtib eeskätt taastuenergia lisatasu vähendamise hindamise kohta aastatel 2013 ja 2014 ning selle põhjenduse alusel võib samuti heaks kiita kogulisandväärtuse andmete kasutamise turuhindades, hindamaks selle riigiabi kokkusobivust, mida anti hüvitamise erikorra alusel 2013. ja 2014. aastal vähendustena taastuenergia toetamise rahastamisel vastavalt 2014. aasta suuniste jaole 3.7.2.
- (203) Komisjon järeldab, et 2012. aasta taastuenergiaseadus vastab 2014. aasta suuniste punktides 185 ja 186 sätestatud rahastamiskõlblikkuse eeskirjadele vaid osaliselt. Abisaajatelt, kelle puhul need kriteeriumid ei ole täidetud, tuleks seega abi sisse nõuda; seda kirjeldatakse lähemalt jaos 7.3.5, kus käsitletakse Saksamaa kohandamiskava.

7.3.4. Proportsionaalsus

- (204) 2014. aasta suuniste punktis 188 sätestatakse, et abi peetakse proportsionaalseks, kui abisaajad tasuvad vähemalt 15 % lisakuludest ilma vähenduseta.
- (205) Liikmesriigid võivad aga taastuenergia toetuse rahastamisest tulenevaid kulusid ettevõtja tasandil veelgi piirata, nii et need vastavad 4 %le asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest. Ettevõtjate puhul, kelle elektritarbimise intensiivsus on vähemalt 20 %, võivad liikmesriigid piirata kogu makstavat summat 0,5 %ga asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest. Kui liikmesriigid otsustavad võtta vastu piirangud määruga vastavalt 4 % ja 0,5 % kogulisandväärtusest, tuleb neid kohaldada kõigi rahastamiskõlblike ettevõtjate suhtes (2014. aasta suuniste punktid 189 ja 190).

(206) Saksamaa on andnud mõista, et mõnel juhul ei olnud abisaajate poolt 2013. ja 2014. aastal makstud taastuenergia ülemmäär 2014. aasta suuniste kriteeriumide alusel proportsionaalne ⁽¹⁰¹⁾. Seepärast on Saksamaa esitanud kohandamiskava (vt II lisa), mida analüüsitakse jaos 7.3.5.

(207) Komisjoni hinnangul vastab taastuenergia lisatasu ülemmäär 2014. aasta suuniste punktides 188 ja 189 sätestatud proportsionaalsuse kriteeriumidele vaid osaliselt. Abisaajatelt, kelle puhul need kriteeriumid ei ole täidetud, tuleks seega abi sisse nõuda, seda kirjeldatakse lähemalt jaos 7.3.5, kus käsitletakse Saksamaa kohandamiskava.

7.3.5. Kohandamiskava

(208) 2014. aasta suuniste punkti 193 jj kohaselt peavad liikmesriigid kohaldama 2014. aasta suuniste jaos 3.7.2 esitatud ja eespool käesoleva otsuse jagudes 7.3.3 ja 7.3.4 kirjeldatud rahastamiskõlblikkuse ja proportsionaalsuse kriteeriume hiljemalt 1. jaanuariks 2019. Sellele kuupäevale eelneva ajavahemiku suhtes antud abi loetakse siseturuga kokkusobivaks, kui see vastab samadele kriteeriumidele. Lisaks leiab komisjon, et kogu abi, mis on antud taastuenergia toetuse rahastamisega seotud koormuse vähendamiseks seoses 2019. aastale eelnevate aastatega, saab kuulutada siseturuga kokkusobivaks niivõrd, kuivõrd see on kooskõlas kohandamiskavaga.

(209) Kohandamiskava peab hõlmama 2014. aasta suuniste jaos 3.7.2 sätestatud ning jagudes 7.3.3 ja 7.3.4 kirjeldatud rahastamiskõlblikkuse ja proportsionaalsuse kriteeriumi kohaldamisest tulenevate abitasemetega järkjärgulist kohandamist.

(210) Niivõrd, kuivõrd abi anti seoses kõnealuste suuniste kohaldamise kuupäevale eelneva ajavahemikuga, tuleb kavaga näha ette ka kriteeriumide järkjärguline kohaldamine kõnealuse ajavahemiku suhtes.

(211) Kui põhjenduses 200 esitatud täpsustuste põhjal anti enne 2014. aasta suuniste kohaldamise kuupäeva abi ettevõtjatele, kes ei ole käesoleva otsuse jaos 7.3.3 kirjeldatud kriteeriumide kohaselt rahastamiskõlblikud, saab sellise abi kuulutada siseturuga kokkusobivaks tingimusel, et kohandamiskavaga nähakse ette lisatasudega seotud kuludest vähemalt 20 % ulatuses omaosa tasumine (ilma vähenduseta); kõnealune nõue kehtestatakse järk-järgult ja hiljemalt 1. jaanuariks 2019 (2014. aasta suuniste punkt 197).

(212) Saksamaa on esitanud põhjenduses 27 jj kirjeldatud kohandamiskava (II lisa), millega nähakse ette taastuenergia lisatasu järkjärguline suurendamine kõikide abisaajate puhul, kellelt tuleb abi sisse nõuda. Lähtepunkt on 2013. aastal tegelikult makstud taastuenergia lisatasu; see saadakse abisaaja 2013. aasta vähendatud lisatasu korrutamisel abisaaja tegeliku elektritarbimisega samal aastal („põhilisatasu”). Vastavalt kohandamiskavale kohandatakse 2013. ja 2014. aasta lisatasusid veel kord, et need ei ületaks 125 % ja 150 % põhilisatasust. 2015. aastal kujuneb ülespoole kohandamine tõenäoliselt suuremaks, sest ülemmäär viiakse 200 %ni põhilisatasust. Järgmistel aastatel kuni 2018. aastani piiratakse x aasta lisatasu samamoodi 200 %ga aasta x – 2 lisatasust.

(213) Käesolevas otsuses analüüsitavate aastate, st 2013. ja 2014. aasta puhul nähakse kohandamiskavaga ette taastuenergia lisatasu järkjärguline suurendamine kõikide abisaajate puhul, kes ei vastanud 2014. aasta suuniste rahastamiskõlblikkuse ja proportsionaalsuse kriteeriumidele. Pärast 2014. aastat kasv jätkub, mistõttu võib eeldada, et 2014. aasta suunistega nõutud tasemeni jõutakse 1. jaanuariks 2019 nii põhimõtteliselt rahastamiskõlblike ettevõtjate puhul, kes ei tasunud piisavalt suurt lisatasu, kui ka ettevõtjate puhul, kes ei ole rahastamiskõlblikud ja peavad seetõttu tasuma 2014. aasta suuniste punktis 197 sätestatud lisatasuga seotud lisakuludest vähemalt 20 % ulatuses omaosa. Lisaks märgib komisjon, et kohandamiskavas võetakse arvesse kõiki taastuenergia poliitikaga seotud asjaomaseid majandustegureid ning et Saksamaa teatas sellest 2014. aasta suuniste punktis 200 sätestatud tähtaja jooksul.

(214) Aastate 2013 ja 2014 puhul on kohandamiskava seega 2014. aasta suuniste jaos 3.7.3 esitatud nõuetega kooskõlas. 2014. aasta suuniste punkti 194 kohaselt võib kohandamiskavaga muudetud vähendatud lisatasu lugeda seega siseturuga kokkusobivaks.

⁽¹⁰¹⁾ Kogulisandväärtuse ja elektritarbimise mahu andmete kasutamise kohta vt käesoleva otsuse põhjendus 202.

7.3.6. Järeldus kokkusobivuse kohta

- (215) Vähendatud taastuvenergia lisatasu energia suurtarbijatele 2013. ja 2014. aastal on siseturuga kokkusobiv, kui on täidetud järgmised tingimused:
- lisatasu vähendatakse vaid taastuvastest energiaallikatest toodetud energia toetamisega kaasnevate kulude puhul;
 - abisaajad vastavad 2014. aasta suuniste punktides 185, 186 ja 187 sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele, mida käsitleti käesoleva otsuse punktis 7.3.3, ning
 - taastuvenergia lisatasu vähendamine on proportsionaalne vastavalt 2014. aasta suuniste punktides 188 ja 189 sätestatud kriteeriumidele, mida käsitleti käesoleva otsuse punktis 7.3.4.
- (216) Abisaajate puhul, kes ei vasta ühele või mitmele põhjenduses 215 kirjeldatud tingimusele, leiab komisjon erandlikult, et hüvitamise erikorra alusel 2013. ja 2014. aastal antud abi võib lugeda siseturuga kokkusobivaks, kui on tagatud, et abisaajad maksavad vähemalt 125 % põhjenduses 212 aastaks 2013 määratud põhilisatasust ja 150 % aastaks 2014 määratud põhilisatasust. Selle tulemuse saavutamiseks peaks tasu sisse nõudma järgmiselt:
2013. aastal antud vähendatud lisatasu puhul tuleks sisse nõuda summa, mis vastab lisatasu (mis oleks tulnud maksta kõikide põhjenduses 215 nimetatud tingimuste täitmise korral) ja 2013. aastal tegelikult makstud lisatasu vahele; siiski ei tohi kogu taastuvenergia lisatasu, sealhulgas ettevõtjalt sissenõutud summa, ületada 2013. aastal tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 125 %;
 2014. aasta vähendatud lisatasu puhul tuleks sisse nõuda summa, mis vastab lisatasu (mis oleks tulnud maksta kõikide põhjenduses 215 nimetatud kriteeriumide täitmise korral) ja 2014. aastal tegelikult makstud lisatasu vahele; siiski ei tohi kogu taastuvenergia lisatasu, sealhulgas ettevõtjalt sissenõutav summa, ületada 2013. aastal tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 150 %.

7.4. Teiste Euroopa Liidu toimimise lepingu sätete täitmine

- (217) Kuna taastuvenergia lisatasu eesmärk on rahastada taastuvenergia toetamist, on komisjon vastavalt 2014. aasta suuniste punktile 29 analüüsinud selle vastavust Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 30 ja 110.
- (218) Maks, mida kohaldatakse samade kriteeriumide alusel nii kodumaiste kui ka imporditud toodete suhtes, võib vastavalt kohtupraktikale olla sellegipoolest Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt keelatud, kui sellest saadava tulu eesmärk on toetada tegevust, mis soodustab konkreetselt kodumaiseid maksustatud tooteid.
- (219) Kui nendele kaupadele sellest maksust tulenevad eelised korvavad täielikult nende suhtes kohaldatava maksu, siis mõjutab see maks üksnes imporditud tooteid ja kujutab vastupidiselt lepingu artiklile 30 endast samaväärse toimega maksu. Kui aga kõnealused eelised korvavad kodumaiste toodete suhtes kohaldatava maksu vaid osaliselt, on selle maksu puhul tegu diskrimineeriva maksustamisega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 110 tähenduses ning kodumaiste toodete suhtes kohaldatava maksu hüvitamiseks kasutatav osa on kõnealuse sättega vastuolus ⁽¹⁰²⁾.
- (220) Komisjon on oma kauaaegses otsuste tegemise praktikas ⁽¹⁰³⁾ ja kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga ⁽¹⁰⁴⁾ leidnud, et taastuvenergia riiklike toetuskavade rahastamine elektritarbimise suhtes kehtestatud maksulaadse lõivu abil võib avaldada taastuvenergiaallikatest toodetud imporditelektri suhtes diskrimineerivat mõju. Kui kodumaist elektritootmist toetatakse kogu elektritarbimise (sealhulgas imporditelektri) suhtes kehtestatud maksust rahastatava

⁽¹⁰²⁾ Liidetud kohtuasjad C-128/03 ja C-129/03: AEM, ECLI:EU:C:2005:224, punktid 44–47; kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413, punkt 42.

⁽¹⁰³⁾ Otsus riigiabi N 34/90 kohta; otsus riigiabi N 416/99 kohta; otsus riigiabi N 490/00 kohta; otsus riigiabi N 550/00 kohta; otsused riigiabi N 317/A/2006 ja NN 162/A/2003 kohta; otsused riigiabi N 707 ja 708/02 kohta; otsus riigiabi N 789/02 kohta; otsus riigiabi N 6/A/2001 kohta; komisjoni otsus 2007/580/EÜ; komisjoni otsus 2009/476/EÜ; otsus riigiabi N 437/09 kohta.

⁽¹⁰⁴⁾ Liidetud kohtuasjad C-128/03 ja C-129/03: AEM, ECLI:EU:C:2005:224, punktid 44–47; kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413, punktid 58 ja 59.

abiga, tekib tõepoolest oht, et rahastamismeetod, mis koormab sellest rahastamisest kasu mitte saavat imporditelektrit, avaldab taastuvenergiaallikatest toodetud imporditelektrile diskrimineerivat mõju ning rikub sellega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 30 ja/või 110 ⁽¹⁰⁵⁾.

- (221) Lisaks märkis komisjon oma menetluse algatamise otsuses, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus võib *prima facie* avaldada diskrimineerivat mõju sellega, et selle paragrahvis 39 nähakse ette taastuvenergia lisatasu vähendamise määra niinimetatud otsemüügi puhul. Lisatasu vähendatakse vaid juhul, kui tarnija on ostnud 50 % oma elektriportfelli mahust riiklikelt taastuvenergia tootjatelt, mistõttu näib olevat tegu diskrimineeriva tasuga ELi toimimise lepingu artikli 110 tähenduses.
- (222) Samuti leidis komisjon, et kui lisatasu oleks tõstetud imporditelektri puhul, mis ei oleks saanud 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel antud toetusest kasu, kui see oleks toodetud Saksamaal (näiteks üle 20 aasta töös olnud käitistes toodetud elekter), vastaks lisatasu artiklitele 30 ja 110 põhjusel, et sel konkreetsel juhul ei käsitleta kodumaist toodangut ja impordi erinevalt.
- (223) Saksamaa ei nõustu, et 2012. aasta taastuvenergiaseadus tooks kaasa diskrimineerimise Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 tähenduses, põhjendades seda järgmiselt: esiteks väidetakse, et imporditud, mille suhtes on kehtestatud taastuvenergia lisatasu, ja sellest tasust rahastatavad kodumaised tooted ei ole sarnased. Nimelt rahastatakse taastuvenergia lisatasust taastuvenergia *käitisi*, sealjuures kohaldatakse seda taastuvenergiaallikatest toodetud *elektri* tarbimise suhtes.
- (224) Isegi kui kaalutaks lisatasu kasutamist taastuvenergiaallikatest toodetud elektri rahastamiseks, säiliks siiski erinevus kehtestatud lisatasuga elektri ja lisatasu abil edendatava elektri vahel. Põhjus on selles, et Saksamaa taastuvenergiaallikatest toodetud energiaga seotud eesmärki, mis on sätestatud direktiivi 2009/28/EÜ artikli 3 lõikes 3 ja I lisa A osas, on võimalik täita vaid taastuvenergiaallikatest toodetud elektri abil, mis on toodetud kas kodumaal või imporditud koostöömehhanismi raames selle elektri tootnud liikmesriigist (kõnealuse direktiivi artikli 5 lõige 3). Seega ei lähe koostöömehhanismi puudumise korral mis tahes taastuvenergiaallikatest toodetud elekter eesmärgi seisukohast arvesse. Tarbijate seisukohast ei saa sellist elektrit seetõttu lugeda sarnaseks kodumaise taastuvenergiaallikatest toodetud elektriga.
- (225) Seoses taastuvenergia privileegiga (2012. aasta taastuvenergiaseaduse paragrahv 39) väidab Saksamaa, et seda ei saa lugeda diskrimineerivaks, sest selle abil rakendatakse tegelikult direktiivi 2009/28/EÜ. Direktiiviga 2009/28/EÜ määratletakse taastuvenergiaallikatest toodetud energia osakaal ning see võimaldab liikmesriikidel võtta kasutusele toetuskavasid ja koostöömeetmeid (artikli 3 lõige 3). Direktiivi artikli 5 lõike 3 kohaselt võetakse eesmärgi seisukohast arvesse taastuvenergiaallikatest toodetud kodumaist elektrit. Teistes liikmesriikides taastuvenergiaallikatest toodetud elektrit eesmärgi seisukohast põhimõtteliselt arvesse ei võeta, kui seda reguleeritakse asjaomaste liikmesriikide vahelise koostöölepinguga. Selliste lepingute sõlmimine ei ole kohustuslik, vaid jäetakse liikmesriikide otsustada. Saksamaa sõnul tuleneb direktiivi kõnealustest sätetest, et Saksamaal on õigus toetada vaid taastuvenergiaallikatest toodetud kodumaist elektrit. Samuti tuleneb kõnealustest sätetest, et Saksamaa ei ole kohustatud andma teistes liikmesriikides taastuvenergiaallikatest elektri tootjatele juurdepääsu oma toetuskavale ega võimaldama sellistel tootjatel saada kasu taastuvenergia privileegist.
- (226) Lisaks väidab Saksamaa, et kui taastuvenergia privileeg tehtaks kättesaadavaks teistes liikmesriikides asuvatele tootjatele, tekiks oht, et sellistele tootjatele makstaks liigselt hüvitist ning nad võiksid hakata erinevaid riiklikke toetusüsteeme ära kasutama. Samuti ohustaks see 2012. aasta taastuvenergiaseaduse rahastamismehhanismi, sest üha rohkem välisriikide tootjaid tahaks kasutada taastuvenergia privileegi ning elektrikogus, mille suhtes taastuvenergia lisatasu kohaldatakse, väheneks pidevalt, kahandades sellega rahastamisbaasi. See läheks tegelikkuses vastuollu direktiivi 2009/28/EÜ eesmärkidega; direktiiviga lubatakse taastuvenergia tootmise suurendamiseks asutada riigisiseseid toetusüsteeme.
- (227) Seda tõlgendust kinnitab Saksamaa sõnul hiljutine otsus Ålands Vindkrafti kohtuasjas ⁽¹⁰⁶⁾. Seoses selle juhtumiga, mis nägi ette riiklikus süsteemis kaubeldavate sertifikaatide andmise taastuvenergia tootjatele vastutasuna ainult selle liikmesriigi territooriumil toodetud taastuvenergia eest, leidis Euroopa Kohus, et sellist süsteemi saab pidada koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meetmeks, mis on põhimõtteliselt kokkusobimatu Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 34 tulenevate kohustustega. Kuid süsteemi saab põhjendada oluliste keskkonnakaitse nõuetega ⁽¹⁰⁷⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Kohtuasi 47/69: Prantsusmaa vs. komisjon, ECLI:EU:C:1970:60, punkt 20; taastuvenergia 2014. aasta otsus, põhjendus 329 jj.

⁽¹⁰⁶⁾ Kohtuasi C-573/12: Ålands Vindkraft, ECLI:EU:C:2014:2037.

⁽¹⁰⁷⁾ Kohtuasi C-573/12: Ålands Vindkraft, ECLI:EU:C:2014:2037, punktid 75, 119.

- (228) Lõpuks ei kujuta taastuenergia lisatasu endast Saksamaa sõnul maksu ei Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 30 ega artikli 110 tähenduses. Pigem on tegu lihtsalt põhivõrguettevõtjate hüvitisnõudega elektritarnijate suhtes, arvestades et põhivõrguettevõtjad osutavad tarnijatele teenuseid. Saksamaa viitab Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt leitakse, et kui kaupadele on kehtestatud maks asjaolu tõttu, et kaubad ületavad piiri, ei pruugita maksu liigitada Euroopa Liidu toimimise lepingus keelatud maksuga samaväärse mõjuga maksuks, kui see tuleneb üldisest riiklike maksude korraldusest, mida kohaldatakse süstemaatiliselt samade kriteeriumide alusel kodumaistele toodetele ning imporditud ja eksporditud toodetele, kui asjaomane maks kujutab endast tasu kaupalejale tegelikult ja isiklikult osutatud teenuse eest ja selle suurus oleks nimetatud teenusega proportsionaalne, või veel, teatud tingimustel, kui seda kogutakse ühenduse õigusega ette nähtud kohustuste täitmiseks tehtud kontrollide tõttu ⁽¹⁰⁸⁾.
- (229) Saksamaa arvates on Euroopa Kohtu otsuses nimetatud alternatiivsetest kriteeriumidest teine ja kolmas täidetud. Esiteks väidab Saksamaa, et taastuenergia lisatasu on piisav tasu konkreetse osutatud teenuse eest, täpsemalt selle eest, et põhivõrguettevõtjad loobuvad tarnijate kasuks edastatava taastuenergiaallikatest toodetud elektri taastuvast iseloomust, nagu on selgitatud põhjenduses 144 ⁽¹⁰⁹⁾. Saksamaa hinnangul saavad elektritarnijad põhivõrguettevõtjatele taastuenergia lisatasu makstes midagi vastu, nimelt selle, et osa elektrit pärineb taastuenergiaallikatest. Seepärast väidab Saksamaa, et erinevalt Essenti kohtuasjas ⁽¹¹⁰⁾ valitsenud olukorrast, mille puhul maksete eest teenust ei saadud, vastab taastuenergia lisatasu just osutatud teenusele. Teiseks kohaldatakse taastuenergia lisatasu väidetavalt liidu õigusega, täpsemalt direktiiviga 2009/28/EÜ kehtestatud kohustuste täitmiseks.
- (230) Komisjon ei saa Saksamaa selliste põhjendustega nõustuda.
- (231) Esiteks, ehkki on tõsi, et taastuenergia lisatasust rahastatakse taastuenergiakäitiste rajamist, toetatakse sellega nendes käitistes elektri tootmist. Seda tõendab asjaolu, et taastuenergia lisatasu kogutakse tarbitud elektri kilovatt-tunni kohta. Teiseks ei ole võimalik kodumaise ja imporditud taastuenergia sarnasust muuta pelgalt faktiga, et imporditud taastuenergia ei aita saavutada direktiiviga 2009/28/EÜ seatud eesmärki. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei tule sarnasust hinnata mitte toodete olemuse range sarnasuse kriteeriumi, vaid nende sarnase ja võrreldava kasutuse alusel ⁽¹¹¹⁾. Sarnasuse küsimust tuleb eristada erinevast kohtlemisest: kohtlemine on erinev vaid imporditud elektri puhul, mis oleks olnud 2012. aasta taastuenergiaseaduse alusel rahastamiskõlblik, kui see oleks olnud toodetud Saksamaal. Sellega seoses ei ole oluline, kas taastuenergiaallikatest toodetud imporditud energia aitab saavutada direktiiviga 2009/28/EÜ seatud eesmäärke.
- (232) Veelgi enam, komisjon ei nõustu Saksamaa seisukohaga, et taastuenergia lisatasu ei kujuta endast maksu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 30 ega artikli 110 tähenduses. Esiteks, nagu Euroopa Kohus leidis Essenti kohtuasjas, ei ole Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 kohaldamisel oluline, et maksu ei kogu riik otse, vaid põhivõrguettevõtjate kaudu ⁽¹¹²⁾. Teiseks tundub puuduvat teenus või vara, mille eest elektritarnijate makstav taastuenergia lisatasu oleks piisav makse. Elektritarnijatel ei ole taastuenergia iseloomust mingit kasu, kuna see edastatakse tegelikult taastuenergiast eraldi. Samuti ei ole tarnijate maksed osutatud teenusega proportsionaalsed, sest nende maksed erinevad olenevalt sellest, kui palju privileegideta kliente neil on, samal ajal kui osutatud teenus (st see, et elektril on taastuenergia iseloom) on jagamatu ja kõikidele sama. Kolmandaks ei kehtestata taastuenergia lisatasu *kontrollide* tõttu ega otseselt ka liidu õigusest tulenevate *kohustuste* tõttu. Direktiiviga 2009/28/EÜ kohustatakse Saksamaad võtma meetmeid, tagamaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaalu järkjärguline suurendamine (direktiivi artikli 3 lõige 2); rakendamine jäetakse Saksamaa kaalutusõiguse hooleks nii konkreetsete meetmete (direktiivi artikli 3 lõige 3) kui ka nende rahastamise viisi puhul.
- (233) Nagu komisjon oma menetluse algatamise otsuses leidis, keelatakse artiklitega 30 ja 110 vaid toetuskava rahastamine kodumaise tootmise jaoks importtoodetele kehtestatud diskrimineeriva maksu abil. Need ei kohusta liikmesriiki laiendama toetuskava hüvitist importtoodetele. Kõnealune otsus, nagu ka eelmised taastuenergia

⁽¹⁰⁸⁾ Kohtuasi C-130/93: Lataire, ECLI:EU:C:1994:281, punkt 14.

⁽¹⁰⁹⁾ Saksamaa tunnustab siiski, et taastuenergia lisatasu ei kujuta endast tasu taastuenergiaallikatest toodetud elektri kui sellise eest, mida müüakse hetketurul.

⁽¹¹⁰⁾ Kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413.

⁽¹¹¹⁾ Kohtuasi 171/78: komisjon vs. Taani, ECLI:EU:C:1980:54, punkt 5.

⁽¹¹²⁾ Kohtuasi C-206/06: Essent Netwerk Noord, ECLI:EU:C:2008:413, punkt 46.

riiklikke toetuskavasid käsitlevad otsused ⁽¹¹³⁾, ei sea kahtluse alla asjaolu, et 2012. aasta taastuvenergiaseadusega ette nähtud toetus piirdub kodumaise tootmisega. Kuid oma toetuskavasid ette valmistades ei tohi liikmesriigid kehtestada diskrimineerivaid makse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 tähenduses.

- (234) Ålands Vindkrafti kohtuasjas tehtud otsus lepingu artiklitega 30 ja 110 seotud hinnangut ei muuda. Esiteks oli selles juhtumis ainus küsimus see, kas taastuvenergia tootjate riiklik toetussüsteem peab olema kättesaadav teistes liikmesriikides asuvatele tootjatele (Euroopa Kohus leidis, et ei pea olema). Otsuses ei käsitletud küsimust, kas sellist riiklikku toetussüsteemi võib lisaks rahastada diskrimineeriva maksu abil, mis on kehtestatud ka teistes liikmesriikides asuvatele ettevõtjatele. Teiseks tõlgendas Euroopa Kohus Rootsi kohtu taotlusel kaupade vaba liikumise koguselisi piiranguid käsitlevat artiklit 34; eelotsusetaotlus ei puudutanud artikleid 30 ja 110 diskrimineerivate lõivude ja maksude kohta ning seega ei öelnud Euroopa Kohus ka selle kohta midagi. Kolmandaks leidis Euroopa Kohus, et asjaolu, et Rootsi keeldus andmast kaebuse esitajale juurdepääsu oma sertifikaadisüsteemile, mis kujutas endast koguselise piiranguga samaväärse toimega meetet, oli põhjendatud keskkonnapoliitikaga ja proportsionaalne kõnealuse keskkonnapoliitilise eesmärgi saavutamiseks ⁽¹¹⁴⁾. Kuid artikleid 30 ja 110 rikkuvad diskrimineerivad meetmed ei ole põhjendatud, ka mitte keskkonnaga seotud põhjustel: komisjon ei näe ühtki juhust, mille puhul keskkonnakaitset (või muud olulist avalikku huvi pakkuvat nõuet) saaks edendada rahalise kohustuse kehtestamisega, mis sunniks teistes liikmesriikides asuvaid ettevõtjaid kodumaistest konkurentidest rohkem maksma.
- (235) Jäädes endiselt seisukohale, et taastuvenergia lisatasu ei riku Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 30 ja 110, on Saksamaa võtnud kohustuse investeerida võrkudevahelisse ühendusse ja samalaadsetesse Euroopa energiaprojektidesse (vt kirjeldus põhjenduses 19). Need investeeringud oleksid samaväärsed väidetava diskrimineerimise hinnangulise summaga.
- (236) Tavaliselt kasutatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 rikkumise heastamiseks kehtestatud maksude tagastamist. Siiski on komisjon leidnud, et impordilt kogutud maksulaadsest lõivust saadud tuluosa reinvesteeringuks eeskätt impordi soodustavatesse projektidesse ja taristusse on varasema, lepingu artiklitega 30 ja 110 seotud võimaliku diskrimineerimise heastamiseks sobiv meede ⁽¹¹⁵⁾.
- (237) Et määrata sellisteks investeeringuteks eraldatav taastuvenergia lisatasust saadud varasema tulu osa, on esimene samm prognoosida rahastamiskõlbliku taastuvenergia kogust, mis on Saksamaale imporditud. Saksamaa on viidanud, et 2012. aasta taastuvenergiaseaduse kohaldamise ajal 2012. aasta jaanuarist kuni 2014. aasta juulini ulatus sellele taastuvenergiale vastavate päritolutagatiste osa, mida oleks olnud võimalik 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel toetada, ligikaudu 1 349 GWh-ni: 2012. aastal 519 GWh, 2013. aastal 283 GWh ja 2014. aastal 547 GWh. Palju suurem päritolutagatiste osa, mis ei sisaldu selles summas, langeb suurte, vanade hüdroelektrijaamade arvele, mis ei oleks olnud 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel rahastamiskõlblikud. Kuna aga päritolutagatistega on võimalik eraldi kaubelda, ei ole need iseenesest piisavad määramaks, millises ulatuses taastuvenergiat tegelikult imporditakse. Saksamaa on öelnud, et tegelik import oleks olnud väiksem, kuid ei ole suutnud esitada teavet, millises ulatuses oleks kirjeldatud hinnanguline taastuvenergia olnud kaetud tegelike impordilepingutega.
- (238) Teine samm on hinnata, millises ulatuses avaldati imporditud taastuvenergiale diskrimineerivat mõju. Diskrimineerimine seisneb selles, et ehkki taastuvenergia lisatasu puhul võetakse arvesse nii taastuvenergia kodumaist tootmist kui ka impordi, saab lisatasust kasu vaid kodumaine taastuvenergiatootmine (rahastamiskõlblikkuse tingimuste piires).
- (239) Sel moel võib diskrimineerimist mõõta imporditud taastuvenergiaga seotud taastuvenergia lisatasu määra abil. Siiski tuleb tähele panna, et hüvitamine ei hõlmaks kogu lisatasu kui sellist, vaid piirduks hüpoteetiliselt saadud toetusega (soodushinnad, turupreemiad või taastuvenergia privileeg). Kuna lisatasu maksavad ka kodumaised taastuvenergia tootjad, kuid nemad saavad taastuvenergia toetust, hõlmaks erinev kohtlemine tõepoolest vaid seda, kui palju tuleb maksta imporditud energia eest lisatasu ilma toetust saamata. Sisuliselt on diskrimineerimine samaväärne imporditud taastuvenergia eest maksmata jäetud toetuse tasemega.

⁽¹¹³⁾ Vt näiteks riigiabi juhtum SA.33384 (2011/N) – Austria, Ökostromgesetz 2012, C (2012) 565 final.

⁽¹¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 107.

⁽¹¹⁵⁾ Riigiabi juhtum SA.15876 (N490/2000) – Itaalia, elektrisektori luhtunud kulud (ELT C 250, 8.10.2005, lk 10).

- (240) Soodushindade ja turupreemiatega seoses märgib komisjon, et kuna need on eri taastuenergia tehnoloogia-valdkondade puhul erinevad, oleks nende toetuse liikide kohaldamiseks impordi suhtes vaja välja selgitada, mis liiki ja millises koguses taastuenergiat tegelikult imporditi. Ent kuna Saksamaa on selgitanud, et taastuenergia tegelikku impordi käsitlevad andmed ei ole kättesaadavad, ei saa diskrimineerimise mõõtmiseks kasutada konkreetse soodushinna või turupreemia kohaldamist vastava impordimahu suhtes.
- (241) Seevastu taastuenergia privileegist saadud eelist on kergem kindlaks määrata: Saksamaa on teatanud, et taastuenergia privileegist saadud eelis oli tegelikkuses väiksem kui 4 senti/kWh. Selle taga on asjaolu, et privileegi taotlevad elektritarnijad saavad kogu portfelli hinnalandust vaid 2 senti/kWh, kui neil õnnestub vähemalt 50 % elektrist saada taastuenergiast. Et vältida või minimeerida ohtu 50 % eesmärgist (mille puhul kogu portfelli suhtes kohaldataks täielikku taastuenergia lisatasu) napilt kõrvale kalduda, ostavad elektritarnijad taastuenergiat ohutusvaruga, see tähendab vajalikust 50 %st rohkem, mõnikord kuni 60 %. Et arutada välja kulueelis, mida on võimalik taastuenergia tootjatele edasi kanda, tuleb kogu portfelli suhtes saadud taastuenergia vähendatud lisatasu (2 senti kWh kohta) jagada suurema taastuenergiaallikatest toodetud elektri osakaaluga. Näiteks 60 % osakaalu puhul ei ulatu tegelik edasikantav kulueelis mitte 4 sendini/kWh, vaid kõigest 3,3 sendini/kWh. Taastuenergia privileegist tulenev suurim eelis oli 2012. aastal keskmiselt 3,8 senti/kWh, 2013. aastal 3,2 senti/kWh ja 2014. aastal 3,9 senti/kWh.
- (242) Näib, et taastuenergia privileeg oli taastuenergia lisatasust 2012. aastal veidi suurem, kuid 2013. ja 2014. aastal väiksem. Samuti tundub, et taastuenergia privileeg oli mõnes – näiteks päikeseenergia – soodushinnas sisalduvast eelisest väiksem (pärast turuhinna mahaarvamist), kuid suurem kui teistes – näiteks tuuleenergia – soodushindades sisalduv eelis. Ent isegi kui privileegi puhul hinnatakse diskrimineerimise ulatust mingil määral väiksemaks, tuleb mees pidada, et päritolutagatiste summade puhul hinnatakse impordi mahtu üle. Seepärast on komisjon seisukohal, et Saksamaa on kasutanud sobivat meetodit (kirjeldatud põhjenduses 238 jj). Taastuenergia privileegist koos imporditud päritolutagatiste mahuga saadud eelist võib pidada mõistlikuks hinnanguks 2012. aasta taastuenergiaseaduse alusel imporditud taastuenergiade avaldunud diskrimineeriva mõju ulatuse kohta.
- (243) Kasutades põhjenduses 237 esitatud rahastamiskõlbliku taastuenergia impordi ja põhjenduses 241 kirjeldatud taastuenergia privileegi väärtusi, ulatub reinvesteertav summa 50 miljoni euroni ⁽¹¹⁶⁾. Seega leiab komisjon, et Saksamaa võetud kohustus investeerida võrkudevahelistesse ühendustesse ja Euroopa energiaprojektidesse 50 miljonit eurot (vt põhjendus 19) hüvitab võimaliku varasema diskrimineerimise Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 kohaselt.

8. AUTENTNE KEEL

- (244) Nagu on öeldud käesoleva otsuse punktis 1, on Saksamaa loobunud oma õigusest lasta otsus vastu võtta saksa keeles. Seepärast on autentne keel inglise keel.

9. JÄRELDUS JA SISSENÕUDMINE

- (245) Arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 varasem rikkumine taastuenergia lisatasu abil on heastatud, leiab komisjon, et taastuenergia tootjatele makstud toetus, mis loeti menetluse algatamise otsuse põhjendustes 187 ja 200 kokkusobivaks, on rahastamismehhanismi seisukohast kokkusobiv ka siseturuga.
- (246) Komisjoni järelduse kohaselt on Saksamaa andnud ebaseaduslikult abi taastuenergia tootmise toetamiseks ning energia suurtarbijatele, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3.
- (247) Abi tuleb sisse nõuda ulatuses, milles see ei sobi kokku siseturuga.
- (248) Sisse tuleb nõuda ainult 2013. ja 2014. aastaks (edaspidi „asjaomasteks aastateks”) antud vähendatud lisatasu.

⁽¹¹⁶⁾ 19,7 (2012. aastal) + 9,1 (2013) + 21,3 (2014) = 50,1 miljonit eurot.

- (249) Iga asjaomase aasta eest sissenõutavad summad peaksid piirduma põhjendustes 251, 252 ja 253 määratud kõnealuse aasta kokkusobiva summa ning abisaaja poolt asjaomasel aastal tegelikult makstud taastuvenergia lisatasu summa vahega.
- (250) Asjaomasel aastal abisaaja poolt tegelikult makstud taastuvenergia summa saamiseks kohaldatakse põhimõtteliselt selle aasta vähendatud lisatasu abisaaja sama aasta elektritarbimise suhtes. Kuid hüvitamise kiirendamiseks ja põhjusel, et asjaomaste aastate tarbimisandmed ei ole kõikide hüvitist saavate ettevõtjate kohta veel kättesaadavad, kasutab Saksamaa esimese sammuna esialgse sissenõutava summa arvutamiseks esitatud taotluses nimetatud elektritarbimist ning see summa nõutakse viivitamata sisse. Teise sammuna kohaldab Saksamaa lõplike sissenõutavate summade määramiseks asjaomaste aastate tegelikke tarbimisandmeid ja võtab vajalikud meetmed, et tagada nende lõplike summade alusel sissenõudmine või tagasimaksmine (seda sissenõudmise käigus tehtavat teist sammu nimetatakse korrigeerimismehhanismiks).
- (251) Kokkusobiva summa määramise esimene samm seisneb 2014. aasta suuniste jao 3.7.2 kohaldamises. Lisatasu vähendamise kasu saanud ettevõtja peab kuuluma 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektoritesse (2014. aasta suuniste punkt 185) või kui see nii ei ole, peab tema elektritarbimise maht olema vähemalt 20 % ja ta peab kuuluma sektorisse, mille kaubavahetuse maht ELi tasandil on vähemalt 4 %, isegi kui ta ei kuulu 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektoritesse (2014. aasta suuniste punkt 186). Nagu on selgitatud põhjenduses 202, võidakse 2014. aasta suuniste punkti 186 kohaldamiseks kasutada asjaomaste aastate kohta tehtud taotlustes esitatud andmeid.
- (252) Kui ettevõtja on põhjenduse 251 alusel rahastamiskõlblik, peab ta tasuma vähemalt 15 % lisakuludest ilma vähendusega (2014. aasta suuniste punkt 188). Kuid makstavat summat võib ettevõtja tasandil piirata 4 %ga asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest. Lisaks võidakse ettevõtjate puhul, kelle elektritarbimise maht on vähemalt 20 %, piirata makstavat summat 0,5 % ulatuses asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest (2014. aasta suuniste punkt 189). 2014. aasta suuniste punkti 189 kohaldamiseks viisil, nagu on selgitatud põhjenduses 202, võidakse kasutada asjaomaste aastate kohta tehtud taotlustes esitatud andmeid. Kui ettevõtja ei ole põhjenduse 251 alusel rahastamiskõlblik, on makstav summa 2014. aasta suuniste jao 3.7.2 kohaselt põhimõtteliselt samaväärne vähendusega taastuvenergia lisatasuga, võttes arvesse 2014. aasta suuniste punktis 197 esitatud üleminekueskirja.
- (253) Kui kummalgi asjaomastest aastatest ületab põhjenduse 252 alusel määratud makstav summa abisaaja poolt asjaomasel aastal tegelikult makstud summat, kohaldatakse kohandamiskava sätteid vastavalt põhjendusele 212: 2013. aasta puhul ei tohiks kokkusobiv summa ületada 2013. (st samal) aastal tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 125 %. 2014. aastal ei tohiks kokkusobiv summa ületada 2013. (st eelmisel) aastal tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 150 %. Nagu põhjenduses 250 selgitatud, võib 2013. ja 2014. aastal tegelikult makstud lisatasu põhineda algse sissenõutava summa määramiseks elektritarbimise andmetel, mille ettevõtja esitas oma lisatasu vähendamise taotluses 2013. ja 2014. aastal. Korrigeerimismehhanismi tarvis kasutatakse 2013. ja 2014. aasta tegeliku elektritarbimise andmeid, kui need muutuvad kättesaadavaks.
- (254) Kui põhjenduste 251, 252 ja 253 alusel määratud makstav summa ei ületa abisaaja poolt emmal-kummal asjaomasel aastal tegelikult tasutud summat, siis raha sisse ei nõuta.
- (255) Kui abisaaja sai kokku alla 200 000 euro ja abi vastab kõikidele komisjoni määruste (EL) nr 1407/2013⁽¹⁷⁾ või (EÜ) nr 1998/2006⁽¹⁸⁾ muudele kriteeriumidele, ei tohiks sellist abi lugeda riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ning seda ei tohiks seetõttu sisse nõuda.
- (256) Kui abisaaja sai kokku üle 200 000 euro, millest tuleks sisse nõuda alla 200 000 euro, siis määrusi (EÜ) nr 1998/2006 ja (EL) nr 1407/2013 ei kohaldata, sest abi käsitleb samu rahastamiskõlblikke kulusid ja kumuleerumine jäetakse seetõttu kõrvale (määruse (EL) nr 1407/2013 artikli 5 lõige 2 ja määruse (EÜ) nr 1998/2006 artikli 2 lõige 5). Seepärast peaks selliste summade sissenõudmine olema kohustuslik.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, 18. detsember 2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 1998/2006, 15. detsember 2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5).

(257) Komisjon on veel uurinud, kas abi sissenõudmisel on vastavalt määruse (EÜ) nr 659/1999 artiklile 14 takistusi. Nagu põhjenduses 172 kirjeldatud, on mõni huvitatud isik väitnud, et 2013. ja 2014. aasta kohandus peaks olema abisaajate õiguspäraste ootuste kaitsmiseks võimalikult väike ja raha ei tohiks sisse nõuda. Ent põhjendustes 146 j-j esitatud põhjustel ei saa komisjoni otsus riigiabi NN 27/2000 kohta tekitada abisaajatel õiguspäraseid ootusi, sest 2012. aasta taastuvenergiaseadus erineb 2000. aasta taastuvenergiaseadusest ja see võeti vastu üle kümne aasta hiljem ja eelkõige ei sisaldanud 2000. aasta taastuvenergiaseadus hüvitamise erikorda,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Riigiabi, mida Saksamaa on andnud ebaseaduslikult Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes 2012. aasta taastuvenergiaseaduse alusel taastuvenergiaallikatest ja kaevandusgaasist elektri tootmise toetamiseks, sealhulgas riigiabi rahastamismehhanism, on siseturuga kokkusobiv juhul, kui Saksamaa täidab I lisas sätestatud kohustuse.

Artikkel 2

Komisjon kiidab heaks kohandamiskava, mille Saksamaa esitas 2013. ja 2014. aasta kohta vastavalt II lisas sätestatule.

Artikkel 3

1. Riigiabi, mida Saksamaa on andnud ebaseaduslikult Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes taastuvenergiaallikatest toodetud elektri (taastuvenergia) toetuse rahastamiseks energia suurtarbijatele aastatel 2013 ja 2014 (hüvitamise erikord), on siseturuga kokkusobiv, kui see kuulub ühte käesolevas lõikes sätestatud neljast kategooriast.

Kui riigiabi anti ettevõtjale, kes kuulub mõnda 2014.–2020. aasta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste (2014. aasta suuniste) 3. lisas loetletud sektorisse, on see kokkusobiv siseturuga, kui ettevõtja on tasunud vähemalt 15 % elektritarbijate lisakuludest, mida need kandsid kohustuse tõttu osta taastuvenergiat ja mis seejärel kantakse edasi nende klientidele. Kui ettevõtja on tasunud vähem kui 15 % neist lisakuludest, on riigiabi sellegipoolest kokkusobiv, kui ettevõtja on tasunud summa, mis vastab vähemalt 4 %-le tema kogulisandväärtusest või vähemalt 20 % elektritarbijate mahuga ettevõtjate puhul vähemalt 0,5 %-le nende kogulisandväärtusest.

Kui riigiabi anti ettevõtjale, kes ei kuulu 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektorisse, kuid kelle elektritarbijate maht oli 2012. aastal vähemalt 20 % ja kes kuulus sel aastal sektorisse, mille kaubavahetusmaht ELi tasandil oli vähemalt 4 %, on see kokkusobiv siseturuga, kui ettevõtja on tasunud vähemalt 15 % elektritarbijate lisakuludest, mida need kandsid kohustuse tõttu osta taastuvenergiat ja mis seejärel kanti edasi elektritarbijatele. Kui ettevõtja on tasunud vähem kui 15 % neist lisakuludest, on riigiabi sellegipoolest kokkusobiv, kui ettevõtja on tasunud summa, mis vastab vähemalt 4 %-le tema kogulisandväärtusest või vähemalt 20 % elektritarbijate mahuga ettevõtjate puhul vähemalt 0,5 %-le nende kogulisandväärtusest.

Kui riigiabi anti teise või kolmanda lõigu alusel ettevõtjale, kes on kokkusobiva riigiabi suhtes rahastamiskõlblik, kuid kelle makstud taastuvenergia lisatasu ei ulatunud eelmistes lõikudes nõutud tasemele, on kokkusobivad järgmised abi osad:

- a) 2013. aasta puhul abi see osa, mis ületab 2013. aastal selle ettevõtja poolt tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 125 %;
- b) 2014. aasta puhul abi see osa, mis ületab 2013. aastal selle ettevõtja poolt tegelikult makstud taastuvenergia lisatasust 150 %.

Kui riigiabi anti teise või kolmanda lõigu alusel ettevõtjale, kes ei ole kokkusobiva riigiabi suhtes rahastamiskõlblik, ning kui see ettevõtja maksis alla 20 % lisatasu lisakuludest ilma vähendusega, on kokkusobivad järgmised abi osad:

- a) 2013. aasta puhul abi see osa, mis ületab 2013. aastal selle ettevõtja poolt tegelikult makstud taastuenergia lisatasust 125 %;
 - b) 2014. aasta puhul abi see osa, mis ületab 2013. aastal selle ettevõtja poolt tegelikult makstud taastuenergia lisatasust 150 %.
2. Kogu muu abi, mida lõikes 1 ei käsitleta, ei ole siseturuga kokkusobiv.

Artikkel 4

Artiklites 1 ja 3 osutatud abikavade raames eraldatud üksikabi ei ole abi, kui andmise ajal vastas see nõukogu määruse (EÜ) nr 994/98 ⁽¹¹⁹⁾ artikli 2 alusel vastu võetud ja sel ajal kohaldatavas määrukses kehtestatud tingimustele.

Artikkel 5

Artiklites 1 ja 3 osutatud abikavade kohaselt antud üksikabi, mis andmise ajal vastas määruse (EÜ) nr 994/98 artikli 1 alusel vastu võetud määrukses või ükskõik missuguses muus heakskiidetud abikavas kehtestatud tingimustele, on kokkusobiv siseturuga osas, mis vastab maksimaalsele protsendile, mida seda liiki abi puhul kohaldatakse.

Artikkel 6

1. Saksamaa nõuab siseturuga kokkusobimatu abi, millele on osutatud artikli 3 lõikes 2, abisaajatelt sisse III lisas kirjeldatud meetodi kohaselt.
2. Sissenõutavalt summalt arvestatakse intressi alates summa abisaajate käsutusse andmise kuupäevast kuni selle tegeliku tagasisaamiseni.
3. Intressid arvutatakse liitintressina kooskõlas komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 ⁽¹²⁰⁾ V peatükiga.
4. Alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast tühistab Saksamaa kõik artikli 3 lõikes 2 osutatud kava alusel veel tegemata maksed.

Artikkel 7

1. Siseturuga kokkusobimatu abi, millele on osutatud artikli 3 lõikes 2, nõutakse sisse viivitamata ja tõhusalt.
2. Saksamaa tagab käesoleva otsuse rakendamise nelja kuu jooksul pärast käesolevast otsusest teatamise kuupäeva, esitades kokkusobimatu abi sissenõude.
3. Kui Saksamaa nõuab sisse vaid III lisa punktis 4 sätestatud algsed sissenõutavad summad, tagab ta III lisa punktis 4 kirjeldatud korrigeerimismehhanismi rakendamise ühe aasta jooksul pärast käesolevast otsusest teatamise kuupäeva.

Artikkel 8

1. Kahe kuu jooksul pärast käesolevast otsusest teavitamist esitab Saksamaa järgmise teabe:
 - a) artikli 3 lõigetes 1 ja 2 osutatud kava kohaselt abi saanute nimekiri ja igale abisaajale kava kohaselt antud abi kogusumma;

⁽¹¹⁹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 994/98, 7. mai 1998, milles käsitletakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT L 142, 14.5.1998, lk 1).

⁽¹²⁰⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

- b) igalt abisaajalt sissenõutav algne kogusumma (põhisumma ja intress);
- c) kõnealuse otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete põhjalik kirjeldus, sealhulgas I lisas sätestatud kohustus;
- d) dokumendid, mis tõendavad, et abisaajatele on antud korraldus abi tagasi maksta ja et I lisas sätestatud kohustus on täidetud.

2. Saksamaa teavitab komisjoni selle otsuse rakendamise meetmetest, mis on võetud käesoleva otsuse rakendamiseks kuni artikli 3 lõikes 2 nimetatud abi sissenõudmiseni ja I lisas sätestatud kohustuse täieliku täitmiseni. Saksamaa esitab komisjoni taotlusel viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete kohta. Samuti esitab ta üksikasjalikud andmed abisaajatelt juba tagasi saadud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 9

Saksamaa reinvesteerib 50 miljonit eurot võrkudevahelisse ühendusse ja Euroopa energiaprojektidesse. Saksamaa teavitab komisjoni selle kohustuse täitmise edenemisest.

Artikkel 10

Käesolev otsus on adresseeritud Saksamaa Liitvabariigile.

Brüssel, 25. november 2014

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

I LISA

SAKSAMAA 7. JUULIL 2014 VÕETUD KOHUSTUS

„Artiklitega 30 ja 110 kaasnev küsimus seoses olemasolevate kütiste ja taastuenergia privileegiga (2012. aasta taastuenergiaseadus)

2012. aasta taastuenergiaseaduse puhul on võimalik leida üldine lahendus nii taastuenergia privileegiga kui ka artiklitega 30 ja 110 kaasnevale küsimusele. Lahendus hõlmaks reinvesteerimist võrkudevahelisse ühendusse või samalaadsetesse Euroopa energiaprojektidesse väidetava diskrimineerimise suuruses hinnangulises summas. Reinvesteerida võib asjaomase projekti käigus. Saksamaa esitatud näitajate kohaselt tuleks alates 2012. aasta jaanuarist kuni 2014. aasta juulini reinvesteerida 50 miljonit eurot. Jällegi võtab Saksamaa selle kohustuse oma õiguslikku seisundit kindlustades (diskrimineerimine puudub).”

II LISA

SAKSAMAA 4. JUULIL 2014 VÕETUD KOHUSTUS

„Die Rückforderung bezogen auf ein Unternehmen ergibt sich aus der Differenz der entsprechenden EEG-Kosten nach Umwelt- und Energiebeihilfeleitlinien (EEAG) und der nach EEG 2012 bemessenen EEG-Kosten. Dabei begrenzt der Anpassungsplan die nach EEAG zu leistende Zahlung auf max. 125 % (für 2013) bzw. max. 150 % (für 2014) der nach EEG 2012 für 2013 geleisteten EEG-Zahlung (vgl. folgende schematische Darstellung). Negative Rückforderungsbeträge werden nicht berücksichtigt.

Schematische Darstellung der Berechnung

$$\text{Rückforderung}_{2013} = Z(\text{Anpassplan})_{2013} - Z(\text{EEG2012})_{2013}$$

$$\text{Mit: } Z(\text{Anpassplan})_{2013} = \text{Minimum von } Z(\text{EEAG}) \text{ und } 125 \% \times Z(\text{EEG2012})_{2013}$$

Rückforderung₂₀₁₃: Rückforderung für das Jahr 2013

Z(Anpassplan)₂₀₁₃: Zahlung gemäß Anpassungsplan für 2013

Z(EEAG)₂₀₁₃: Zahlung gemäß EEAG für 2013

Z(EEG2012)₂₀₁₃: Für 2013 nach EEG2012 tatsächlich geleistete EEG-Zahlung

Aufgrund der Dringlichkeit einerseits und zur Begrenzung des ohnehin als sehr hoch einzuschätzenden administrativen Aufwandes andererseits ist es nötig, für die Berechnung der unternehmensbezogenen Rückforderungsbeträge ausschließlich auf dem BAFA schon vorliegende Zahlen zurückzugreifen (*). Daher werden die spezifischen Unternehmensdaten (Bruttowertschöpfung zu Marktpreisen, Strombezugsmenge, Stromkosten) der Anträge für 2013 bzw. 2014 verwendet („Bescheiddaten“), die sich auf das entsprechende Nachweisjahr beziehen (maßgebendes Geschäftsjahr des Unternehmens in 2011 (Voraussetzungsjahr) für Begrenzung in 2013 (Begrenzungsjahr); maßgebendes Geschäftsjahr des Unternehmens in 2012 für Begrenzung in 2014). Demzufolge wird für die Berechnung u. a. jeweils die spezifische Bruttowertschöpfung zu Marktpreisen verwendet, da die Daten für die Bruttowertschöpfung zu Faktorkosten nicht vorliegen. Weiterhin erfordert diese Vorgehensweise, dass der gesamte Berechnungsvergleich auf der angemeldeten Strombezugsmenge im Voraussetzungsjahr beruht, die von der in dem betreffenden Begrenzungsjahr tatsächlich verbrauchten Strommenge abweicht.

Jahresbezug der verwendeten Werte:

	Bescheid für 2013	Bescheid für 2014
Bruttowertschöpfung (zu Marktpreisen)	2011	2012
Strommenge	2011	2012
Stromkosten	2011	2012 ^{*)}

(*) Originaalkeelne joonealune märkus: „Die unternehmensbezogenen Daten des Jahres 2013 liegen dem BAFA nicht vor. Unternehmensbezogene Daten des Jahres 2014 existieren naturgemäß noch nicht“.

Tõlge

„Ettevõtjalt [sissenõutava summa] sissenõudmise põhjus on erinevus 2014.–2020. aasta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunistes („2014. aasta suunised“) nimetatud asjaomaste taastuenergia kulude ning 2012. aasta taastuenergia-seaduses määratud taastuenergia kulude vahel. Seepärast piiratakse kohandamiskavas 2014. aasta suuniste kohaselt tasutavat makset kuni 125 %ga (2013. aasta eest) ja kuni 150 %ga (2014. aasta eest) vastavalt 2012. aasta taastuenergiaseadusele 2013. aasta eest tasutud maksest (vt alljärgnev skeem). Negatiivseid sissenõutavaid summasid arvesse ei võeta.

Sissenõutava summa arvutamise skeem

$$\text{Sissenõue}_{2013} = M (\text{kohandamiskava})_{2013} - M (2012. \text{ aasta taastuenergiaseadus})_{2013}$$

$M (\text{kohandamiskava})_{2013}$ = minimaalne P (keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised) ja $125 \% \times M (2012. \text{ aasta taastuenergiaseadus})_{2013}$

Sissenõue_{2013} : sissenõue 2013. aasta eest

$M (\text{kohandamiskava})_{2013}$: 2013. aasta kohandamiskava alusel tasutav makse

$M (\text{keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised})_{2013}$: 2014. aasta suuniste alusel 2013. aasta eest tasutav makse

$M (\text{keskkonna- ja energiaalase riigiabi 2012. aasta suunised})_{2013}$: 2012. aasta taastuenergiaseaduse alusel 2013. aasta eest tegelikult tasutud makse

Asja pakilisuse tõttu ja prognooside kohaselt väga suure halduskoormuse piiramiseks on vaja ettevõtjatelt sissenõutavad summad arvutada üksnes nende andmete alusel, mis on BAFA-le juba kättesaadavad (*). Seega kasutatakse ettevõtja-põhiseid andmeid (turuhinnaga kogulisandvärtus, elektritarbimine ja elektrikulud), mis esitati ettevõtjate taotlustes 2013. ja 2014. aasta kohta, kuid mis vastavad aastale, mille kohta tuli esitada tõendid (see tähendab 2013. aasta vähendatud lisatasu puhul 2011. majandusaasta ning 2014. aasta vähendatud lisatasu puhul 2012. majandusaasta). Seega võetakse arvutamisel aluseks turuhinnaga kogulisandvärtus, sest kogulisandvärtust tegurikuludes käsitlevad andmed ei ole kättesaadavad. Lisaks peab võrreldav arvutus põhinema taotlustes esitatud elektritarbimise andmetel, mis vastab aastale, mille kohta tuli esitada tõendid. Kõnealused elektritarbimisandmed erinevad andmetest tegelikult tarbitud elektri kohta selle aasta jooksul, mille puhul lisatasu vähendati.

Kasutatud väärtuste võrdlusaastad

	BAFA otsus 2013. aasta kohta	BAFA otsus 2014. aasta kohta
Turuhinnaga kogulisandvärtus	2011	2012
Tarbitud elekter	2011	2012
Elektrikulud	2011	2012"

(*) Originaalkeelne joonealune märkus: „2013. aasta ettevõtjapõhised andmed ei ole BAFA-le kättesaadavad. 2014. aasta ettevõtjapõhiseid andmeid kohta ei ole veel koostatud.“

III LISA

SISSEŅUDMISVIIS

1. Sisse nõutakse ainult 2013. ja 2014. aastaks (edaspidi „asjaomasteks aastateks”) antud vähendatud lisatasu.
2. Iga asjaomase aasta eest sissenõutav summa peaks olema võrdne punktides 5–8 määratud kõnealuse aasta kokkusobiva summa ning abisaaja poolt asjaomastel aastatel punktides 3–4 määratud tegelikult makstud taastuenergia lisatasu summa vahega.

Abisaaja poolt asjaomasel aastal tegelikult makstud taastuenergia lisatasu summa

3. Asjaomasel aastal abisaaja poolt tegelikult makstud taastuenergia summa saamiseks kohaldatakse selle aasta vähendatud lisatasu abisaaja sama aasta elektritarbimise suhtes.
4. Punkti 3 erandina võib Saksamaa esimese sammuna kasutada esialgse sissenõutava summa arvutamiseks abisaaja poolt asjaomase aasta kohta esitatud taotluses nimetatud elektritarbimist. Sellisel juhul nõutakse esialgne summa viivitamata sisse ning teise sammuna määrab Saksamaa tegelike tarbimisandmete alusel lõpliku sissenõutava summa ning võtab vajalikud meetmed, et tagada selle lõpliku summa alusel sissenõudmine või tagasimaksmine („korrigeerimismehhanism”).

Kokkusobiv summa

5. Kui abisaaja kuulub mõnda 2014. aasta suuniste 3. lisas loetletud sektorisse (2014. aasta suuniste punkt 185) või kui ta sinna ei kuulu, kuid tema elektritarbimise maht on vähemalt 20 % ja ta kuulub sektorisse, mille kaubavahetuse maht ELi tasandil on vähemalt 4 % (2014. aasta suuniste punkt 186), on ta kõlblik saama abi, mida antakse taastuenergiaal-likatest toodetud elektri toetamise vähendatud rahastamise teel. 2014. aasta suuniste punkti 186 kohaldamiseks võidakse kasutada asjaomase aasta kohta esitatud taotluste andmeid.
6. Kui abisaaja on rahastamiskõlblik punkti 5 alusel, võrdub kokkusobiv summa 15 %ga taastuenergia lisatasust ilma vähenduseta (2014. aasta suuniste punkt 188). Kuid makstavat summat võib ettevõtja tasandil piirata 4 %ga asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest. Lisaks võidakse ettevõtjate puhul, kelle elektritarbimise maht on vähemalt 20 %, piirata kokkusobivat summat 0,5 %ga asjaomase ettevõtja kogulisandväärtusest (2014. aasta suuniste punkt 189). 2014. aasta suuniste punkti 189 kohaldamiseks võidakse kasutada asjaomase aasta kohta esitatud taotluste andmeid.
7. Kui abisaaja ei ole rahastamiskõlblik punkti 5 alusel, võrdub kokkusobiv summa 20 %ga taastuenergia lisatasust ilma vähenduseta (2014. aasta suuniste punkt 197).
8. Kui kummalgi asjaomastest aastatest ületab punktide 6 ja 7 alusel määratud kokkusobiv summa abisaaja poolt asjaomasel aastal tegelikult makstud taastuenergia lisatasu summat, piiratakse kokkusobivat summat järgmiselt:
 - a) 2013. aasta puhul ei tohiks kokkusobiv summa ületada 2013. (st samal) aastal tegelikult makstud taastuenergia lisatasust 125 %;
 - b) 2014. aasta puhul ei tohiks kokkusobiv summa ületada 2013. (st eelmisel) aastal tegelikult makstud taastuenergia lisatasust 150 %.

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1586,**26. veebruar 2015,****meetme SA.35388 (13/C) (ex 13/NN ja ex 12/N) (Poola) kohta, millega muudetakse Gdynia-Kosakowo lennujaama***(teatavaks tehtud numbri C(2015) 1281 all)***(Ainult poolakeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool osutatud sätetele ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS**1.1. Komisjoni menetlus**

- (1) 7. septembri 2012. aasta kirjaga teatas Poola õiguskindluse tagamiseks komisjonile kavatsustest rahastada Põhja-Poolas Gdynia lähedal asuva sõjaväelennuvälja muutmist tsiviilennuväljaks. Meede registreeriti numbriga SA.35388.
- (2) 7. novembri 2012. aasta ja 6. veebruari 2013. aasta kirjaga palus komisjon teatatud meetme kohta lisateavet. Poola esitas nõutud teabe 7. detsembril 2012 ja 15. märtsil 2013. Komisjon ja Poola esindajad kohtusid 17. aprillil 2013. Kõnealusel kohtumisel kinnitas Poola, et teatatud toetus on juba tagasivõtmatult välja makstud.
- (3) 15. mai 2013. aasta kirjaga teatas komisjon Poolale, et kannab juhtumi teatamata abi registrisse, sest enamik komisjonile teatatud toetusest oli juba tagasivõtmatult välja makstud. 16. mai 2013. aasta kirjaga esitas Poola lisateavet.
- (4) 2. juuli 2013. aasta kirjaga teatas komisjon Poolale oma otsusest algatada seoses toetusega, mille Gdynia linn (edaspidi „Gdynia”) ja Kosakowo omavalitsus (edaspidi „Kosakowo”) andsid äriühingule Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo sp. z o. o. (edaspidi „Gdynia Kosakowo Airport Ltd” või „lennujaama käitaja”), Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikega 2 ettenähtud menetlus ⁽²⁾. Poola esitas menetluse algatamise otsuse kohta oma märkused 6. augustil 2013.
- (5) Komisjoni menetluse algatamise otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽³⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama kõnealuse meetme kohta märkusi ühe kuu jooksul alates avaldamise kuupäevast.

⁽¹⁾ ELT C 243, 23.8.2013, lk 25.

⁽²⁾ Alates 1. detsembrist 2009 muutusid EÜ asutamislepingu artiklid 87 ja 88 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu („ELi toimimise leping”) artikliteks 107 ja 108. Sätted on sisult identsed. Käesolevas otsuses tuleb viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral vastavalt viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88. Euroopa Liidu toimimise lepinguga tehti teatavaid terminimuudatusi: „ühendus” asendati „liiduga” ja „ühistung” „siseturuga”. Käesolevas otsuses kasutatakse läbivalt Euroopa Liidu toimimise lepingu termineid.

⁽³⁾ Poolale teatatud otsus juhtumi C(2013) 4045 final kohta avaldati koos kokkuvõttega ELT C 243, 23.8.2013, lk 25.

- (6) Komisjon ei saanud huvitatud isikutelt märkusi. Poolale teatati sellest 9. oktoobri 2013. aasta kirjaga.
- (7) 30. oktoobri 2013. aasta kirjaga nõudis komisjon lisateavet. Poola esitas selle 4. ja 15. novembri 2013. aasta kirjaga. Komisjon ja Poola esindajad kohtusid 26. novembril 2013. Poola esitas lisateavet 3. detsembri 2013. aasta ja 2. jaanuari 2014. aasta kirjaga.
- (8) 11. veebruaril 2014 võttis komisjon vastu otsuse 2014/883/EL, ⁽⁴⁾ milles leiti, et riigiabi, mida Poola andis ebaseaduslikult äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd, ja riigiabi, mida Poola kavatses anda sellele lennujaama käitajale, on siseturuga kokkusobimatu. Otsusega anti Poolale korraldus juba antud abi äriühingult Gdynia-Kosakowo Airport Ltd sisse nõuda.

1.2. Üldkohtu menetlus ja sissenõudmise käik

- (9) 9. aprillil 2014 vaidlustasid Kosakowo ning tema järel 16. aprillil 2014 Gdynia ja lennujaama käitaja otsuse 2014/883/EL Üldkohtus, nõudes selle tühistamist ⁽⁵⁾. Hagejad väitsid muu hulgas, et komisjon on sissenõutava summa hulka ekslikult arvanud avalike huvidega seotud tegevuse kulud.
- (10) Vastavalt 8. ja 9. aprillil 2014 esitasid Gdynia ja lennujaama käitaja nendes kohtuasjades ajutiste meetmete kohaldamise taotluse.
- (11) 7. mail 2014 väljastas Põhja-Gdański piirkonnakohus otsuse, millega kuulutati välja äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd pankrot ja anti korraldus äriühing likvideerida. Kõikidel võlausaldajatel paluti esitada oma nõuded kolme kuu jooksul. 5. juunil 2014 esitas Kosakowo nõude summas 6,28 miljonit Poola zlotti (umbes 1,57 miljonit eurot), millele lisandus intress. 22. augustil 2014 esitas Gdynia nõude summas 85,44 miljonit Poola zlotti (umbes 21,36 miljonit eurot), millele lisandus intress.
- (12) Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused lükati 20. augustil 2014 Üldkohtu presidendi määrustega tagasi ⁽⁶⁾. Eelkõige leidis Üldkohtu president, et otsust 2014/883/EL ei saa lugeda äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd pankrotist tuleneva kahju otsustavaks põhjuseks, arvestades et äriühing oli taotlenud pankrotimenetluse algatamist ammu enne seda, kui Poola ametiasutused võtsid komisjoni otsuse täitmisele pööramiseks siduvaid meetmeid.
- (13) 15. oktoobril 2014 sekkus Poola mõlemasse peamisesse kohtuasja, väites, et otsus 2014/883/EL tuleks tühistada lennujaama käitajale eraldatud ja avalike huvidega seotud tegevuse rahastamiseks kasutatud rahaliste vahendite sissenõudmise osas, nagu on kirjeldatud menetluse algatamise otsuse punktis 3.1.1.
- (14) Poola esitatud teabe kohaselt haldab käimasolevas äriühingu varade likvideerimist hõlmavas pankrotimenetluses Gdynia-Kosakowo lennujaama pankrotihaldur ⁽⁷⁾.

1.3. Tühistamine

- (15) Üldkohtu menetluses selgus, et abi, mis kuulutatakse otsusega 2014/883/EL siseturuga kokkusobimatuks, hõlmab teatavaid investeeringuid, mis ei kujuta endast menetluse algatamise otsuse kohaselt riigiabi.

⁽⁴⁾ Komisjoni otsus 2014/883/EL, 11. veebruar 2014, meetme SA.35388 (13/C) (ex 13/NN ja ex 12/N) (Poola) kohta, millega muudetakse Gdynia-Kosakowo lennujaama (ELT L 357, 12.12.2014, lk 51).

⁽⁵⁾ Hagiavaldused registreeriti vastavalt kohtuasjadena T-215/14 ja T-217/14.

⁽⁶⁾ Üldkohtu presidendi määrus kohtuasjas T-215/14: R Gmina Miasto Gdynia ja Port Lotniczy Gdynia Kosakowo vs. komisjon (EU: T:2014:733); Üldkohtu presidendi määrus kohtuasjas T-217/14 R: Gmina Kosakowo vs. komisjon (avaldamata).

⁽⁷⁾ Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti presidendi 30. juuni 2014. aasta ja 8. jaanuari 2015. aasta kiri.

- (16) Tegelikult sedastas komisjon menetluse algatamise otsuse põhjenduses 25, et investeeringud tuletõrjajate, tolliametnike, lennujaama turvatöötajate, politseinike ja piirivalvurite jaoks ette nähtud hoonetesse ja varustusse on seotud avalike huvidega ega kujuta endast seetõttu riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seega ei olnud ametlik uurimismenetlus seotud kõnealuse investeeringuga.
- (17) Otsuses 2014/883/EL leidis komisjon aga, et Poola õigusaktide kohaselt on lennujaamade käitajad kohustatud rahastama selliseid investeeringuid oma vahenditest. Turumajanduse tingimustes tegutsev erainvestor võtaks seepärast neid kulusid arvesse, võttes vastu otsust lennujaama investeerimise kohta (nagu tehti Poola esitatud uuringutes), ning kõnealuse investeeringu riiklik rahastamine võib kujutada endast riigiabi.
- (18) Arvestades et menetluse algatamise otsuses jõuti järeldusele, et investeeringud tuletõrjajate, tolliametnike, lennujaama turvatöötajate, politseinike ja piirivalvurite jaoks ette nähtud hoonetesse ja varustusse ei kujuta endast riigiabi, leiab komisjon, et ta ei peaks seda järeldust meetme kohta vastu võetud lõppotsuses kahtluse alla seadma. Otsus 2014/883/EL tuleks seetõttu tühistada ja asendada käesoleva otsusega. Kuna kõik meetme hindamiseks vajalik on toimikus olemas, ei ole ametlikku uurimismenetlust vaja uuesti alustada.

2. MEETMETE JA MENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSTE KIRJELDUS

2.1. Uurimise taust

- (19) Juhtum käsitleb Pomorze (Pomorze vojevoodkonna) uue tsiviilennuvälja rahastamist Gdynia linna ja Kosakowo omavalitsuse piiril, 25 km kaugusel Gdański lennujaamast⁽⁸⁾. Uut lennujaama käitab äriühing Gdynia-Kosakowo Airport Ltd. Lennujaama käitaja kuulub 100 % ulatuses Gdynia ja Kosakowo omavalitsusele.
- (20) Investeeringuprojekti eesmärk on luua Kosakowos asuva sõjaväelennuvälja taristu baasil Pomorzes teine lennujaam⁽⁹⁾. Uus lennujaam teenindaks peamiselt üldist lennuliiklust (nt eralennukid, purilennukid/ kerged sportlennukid), odavlennuettevõtjaid ja tellimusreise. Teatamise ajal eeldati, et lennujaam alustab tööd 2014. aasta alguses. PricewaterhouseCoopersi (edaspidi „PWC”) 2012. aasta aruandes esitati reisijate liikluse kohta esimestel tegevusaastatel järgmine prognoos: ligikaudu [...] 2014. aastal, [...] 2017. aastal, [...] 2020. aastal ja ligikaudu [...] 2028. aastal.
- (21) Projekt algas aprillis 2005, kui mitu piirkondlikku omavalitsust, kaitseministeerium ja Gdański lennujaama esindajad⁽¹⁰⁾ allkirjastasid Kosakowo sõjaväelennuvälja taristu baasil Pomorze uue lennujaama rajamise kavatsuste protokollid.
- (22) Protokollid kohaselt usaldati tulevase Gdynia-Kosakowo lennujaama haldamine Gdański lennujaamale. Transpordiminister ja kaitseminister kiitsid selle otsuse heaks augustis 2006.

⁽⁸⁾ Vastavalt valitud teekonnale on Gdynia ja Gdański lennujaama vahemaa autoga sõites 26–29 kilomeetrit; allikas: Google'i kaardid, Bingi kaardid. Gdański lennujaam kuulub avaliku sektori asutuste asutatud äriühingule Gdansk Lech Walesa Airport Ltd, mis seda ka käitab. Äriühingu aktsiakapital jaguneb järgmiselt: Gdański linn (32 %), Pomorze vojevoodkond (32 %), riigiettevõtte Poola Lennujaamad (31 %), Sopot linn (3 %) ja Gdynia linn (2 %). Gdański Lech Wałęsa lennujaam (edaspidi „Gdański lennujaam”) on Poola suuruselt kolmas lennujaam. 2012. aastal läbis selle 2,9 miljonit reisijat (2,7 miljonit regulaarlendudel ja 0,2 miljonit tellimuslendudel).

Gdański lennujaamast pakuvad regulaarlennuteenuseid järgmised kaheksa lennuettevõtjat (jaanuar 2014): Wizzair (22 sihtkohta), Ryanair (7 sihtkohta), Eurolot (4 sihtkohta), LOT (2 sihtkohta), Lufthansa (2 sihtkohta), SAS (2 sihtkohta), Air Berlin (1 sihtkoht), Norwegian (1 sihtkoht). Alates uue terminali avamisest mais 2012 suudab Gdański lennujaam teenindada viit miljonit reisijat aastas. Poola esitatud teabe kohaselt suurendab terminali laiendamise (kava järgi 2013–2015) lennujaama teenindamisvõimet seitsme miljoni reisijani. Investeeringut Gdański lennujaama rahastati ka riigibist (vt komisjoni 2008. aasta otsus riigiabi N 153/08 kohta – 1,7 miljonit eurot (ELT C 46, 25.2.2009, lk 7); komisjoni 2009. aasta otsus riigiabi N 472/08 kohta, mille tulemusena eraldas Poola Gdański lennujaamale umbes 33 miljonit eurot (ELT C 79, 2.4.2009, lk 2)).

⁽⁹⁾ Praegune Gdynia-Oksywie sõjaväelennuväli asub Gdynia linna ja Kosakowo omavalitsuse vahelisel piiril.

⁽¹⁰⁾ Protokollile kirjutasid alla Pomorze vojevoodkonna ametiasutused, Gdański, Gdynia ja Sopot linn, Kosakowo omavalitsus ning Poola valitsuse (Pomorze vojevoodkonna, kaitseministeeriumi ja transpordiministeeriumi) esindajad ja Gdański lennujaam.

- (23) Juulis 2007 asutas Gdynia ja Kosakowo kohalik omavalitsus äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd. Detsembris 2009 õnnestus Gdynial ja Kosakowol saada transpordiministeeriumi nõusolek, et edaspidi vastutab uue lennujaama eest Gdynia-Kosakowo Airport Ltd.
- (24) 10. juulil 2008 võttis Poola parlament vastu 30. mai 1996. aasta teatavate riigivarade ameti ja sõjaväevarade ameti varade haldamise seaduse muudatuse ⁽¹¹⁾ (edaspidi „30. mai 1996. aasta seaduse muudatus“), milles lubati muuta sõjaväelennuvälju tsiviilennuväljadeks.
- (25) 24. detsembril 2008 võttis Poola valitsus vastu 30. mai 1996. aasta seaduse muudatuse rakendamise seaduse (edaspidi „rakendusseadus“), mis sisaldas loetelu sõjaväelennuväljadest või nende osadest, mida võib kasutada tsiviilennuväljade rajamiseks või laiendamiseks. Rakendusseaduses loetakse Gdynia-Kosakowo sõjaväelennuvälja (täpsemalt selle osad) nende sõjaväelennuväljade hulka, mida võib 30. mai 1996. aasta seadusemuudatuse kohaselt rentida kohalikule omavalitsusele vähemalt 30 aastaks üksnes tsiviilennuvälja rajamiseks või laiendamiseks. 30. mai 1996. aasta seaduse muudatuses sätestatakse, et kui kohalik ametiasutus otsustab lennujaama ise mitte rajada, võib ta renditud vara anda edasi tüürile või välja rentida vähemalt 30 aastaks tsiviilennuvälja rajavale või haldavale ettevõtjale.
- (26) 30. mai 1996. aasta seaduse muudatuse ja rakendusseaduse alusel sõlmis Pomorze vojevoodkonna ülem riigivarade ametit esindades 9. septembril 2010. aastal Kosakowoga 30aastase rendilepingu (kehtib 9. septembrist 2010 kuni 9. septembrini 2040) 253hektarise maatüki kohta, millel asub sõjaväelennuvälja. Rendilepingu kohaselt on Kosakowo kohustatud kandma 30 % renditasust relvajõudude ajakohastamise fondi ⁽¹²⁾.
- (27) 11. märtsil 2011 andis Kosakowo maa 30 aastaks (kuni 9. septembrini 2040) rendile lennujaama käitajale Gdynia-Kosakowo Airport Ltd. Rendilepingus sätestatakse poolte õigused ja kohustused ning rendisumma, mida lennujaama käitaja peab Kosakowole maksma.
- (28) Teises 11. märtsil 2011 allkirjastatud kokkuleppes määrasid aktsionärid (Gdynia ja Kosakowo) kindlaks tsiviilennuvälja rajamise investeerimise rahastamistingimused. Lepingu kohaselt lubas Gdynia eraldada ajavahemikul 2011–2013 kokku 59 miljonit zlotti. Kosakowo omalt poolt lubas teha mitterahalise sissemakse, vahetades ajavahemikul 2011–2040 võla omakapitali vastu.
- (29) Lisaks allkirjastati 7. märtsil 2011 lennujaama sõjalise kasutajaga käitamiskokkulepe eesmärgiga määrata Gdynia-Kosakowo Airport Ltd ja sõjalise kasutaja vahel kindlaks lennujaama ja selle taristu ühiskasutuse kord ⁽¹³⁾.

Investeeringuprojekt ⁽¹⁴⁾

- (30) Et praegust Gdynia-Kosakowo (Gdynia-Oksywie) lennuvälja kasutati varem vaid sõjaväe tarbeks, saab uue lennujaama käitaja kasutada olemasolevat taristut (nagu 2 500meetrist lennurada, ruleerimisteed, perroon, navigatsiooniseadmed jne). Lennujaama muutmise projekti koguinvesteeringu nominaalkulukuks hinnatakse 164,9 miljonit zlotti (41,2 miljonit eurot ⁽¹⁵⁾) ja reaalkulukuks 148,4 miljonit zlotti (37,1 miljonit eurot). Tabelis 1 on esitatud ülevaade lennujaama järkjärgulisest arengust, mis jagatakse nelja etappi. Poola arvates hõlmab investeeringu kogumaksumus ka avalikes huvides täidetavate ülesannetega seotud investeeringut ⁽¹⁶⁾, mis ulatub (kõigis neljas etapis) ühtekokku umbes [...] miljoni zlotini ([...] miljoni euroni).

⁽¹¹⁾ Poola 2008. aasta ametlik väljaanne Dziennik Ustaw nr 144, punkt 901.

⁽¹²⁾ Selle sättega rakendatakse 30. mai 1996. aasta seaduse muudatuse artikli 4h lõiget 2.

⁽¹³⁾ Käitamiskokkuleppe kohaselt reguleeritakse tegevuskulude jagamist ühe eraldi lepinguga (punkti 5 alapunkt 5) ning investeerimis- ja renoveerimiskulude jagamist teistes eraldi lepingutes, mille mõlemad pooled allkirjastavad enne iga uut investeeringut või renoveerimistööd (punkti 9 alapunkt 7).

⁽¹⁴⁾ Selles osas esitatud investeerimiskulud kajastavad Poola 7. septembri 2012. aasta teates ja teatega koos esitatud 2012. aasta uuringus esitatud investeerimisprojekti.

⁽¹⁵⁾ Käesolevas otsuses kasutatakse vahetuskursi 1 euro = 4 zlotti, mis vastab 2010. aasta keskmisele nädalasele vahetuskursile. Allikas: Eurostat.

⁽¹⁶⁾ Poola arvates hõlmavad avalike huvidega seotud investeeringud tuletõrjujate, tolliametnike, lennujaama turvatöötajate, politseinike ja piirivalvurite jaoks ette nähtud hooneid ja varustust, lennujaama piirdeaeda koos videojälginiseseadmetega jmt.

Tabel 1

Gdynia-Kosakowo lennujaama investeeringute nominaalne kogukulu aastatel 2007–2030

Investeeringuprojekt		
	Kulu (miljonit zlotti)	Kulu (miljonit eurot)
I etapp: 2007–2011	[...]	[...]
Ettevalmistustööd (nt asukoha ettevalmistamine, vanade hoonete ja puude eemaldamine) ja teostatavusuuringud, planeerimine		
II etapp: 2012–2013	[...]	[...]
— Terminal (valmib juunis 2013, alguses kasutatakse üldlennunduse jaoks)		
— Lennujaama haldus- ja tuletõrjehooned		
— Perrooni renoveerimine		
— Energiataristu, navigeerimistuled ja lennujaama piirdead		
— Lennujaama hooldus ja turvaseadmed		
— Navigeerimisseadmete kohandamine		
— Juurdepääsuteed, tankla ja autoparkla		
III etapp: 2014–2019	[...]	[...]
— Suuremate lennukite (nt Boeing 737 või Airbus A320) teenindamiseks vajalikud investeeringud, nagu ruleerimisteede pikendus, perroon ja lennujaama seadmed		
— Muud reisijate teenindamisega seotud investeeringud (nt autoparkla laiendus)		
IV etapp: 2020–2030	[...]	[...]
— Terminali laiendus		
— Lennujaama haldus- ja tuletõrjehoonete laiendus		
— Perroonide, ruleerimisteede ja parklate laiendamine		
Investeeringute kogukulu	164,90	41,02

Allikas: Poola esitatud teave.

Investeeringuprojekti rahastamine

- (31) Investeeringuprojekti rahastatakse riiklike aktsionäride (st Gdynia ja Kosakowo) kapitalisüstidest. Kapitalisüstid peaksid katma nii lennujaama investeeringukulud kui ka lennujaama tegevuskulud tegevuse esimeses etapis (st ajavahemikul kuni 2019. aasta lõpuni). Riiklikud aktsionärid ootavad, et lennujaama käitaja hakkaks tulu teenima ja suudaks sel moel 2020. aastal kogu tegevust rahastada omaenda tulust.
- (32) Enne komisjoni teavitamist projektist (st enne 7. septembrit 2012) nõustusid Gdynia-Kosakowo Airport Ltd riiklikud aktsionärid panustama esimestel tegevusaastatel investeeringuprojekti teostamisse ja lennujaama kahjumi katmisse kokku umbes 207,48 miljonit zlotti⁽¹⁷⁾ (umbes 51,87 miljonit eurot). Gdynia pidi tasuma aastatel 2007–2019 rahaliste sissemaksetena 142,48 miljonit zlotti (ligikaudu 35,62 miljonit eurot). Kosakowo tasus äriühingu asutamisel rahalise sissemaksena 0,1 miljonit zlotti (25 000 eurot). Aastatel 2011–2040 pidi

⁽¹⁷⁾ Nominaalväärtuses.

Kosakowo tegema ka mitterahalise sissemakse väärtuses 64,9 miljonit zlotti (ligikaudu 16,2 miljonit eurot), vahetades osa Gdynia lennujaama rendilepingu alusel tasutavast aastasest rendisummast lennujaama aktsiate vastu (vt tabel 2).

Tabel 2

Investeeringiprojekti rahastamine kapitali suurendamise teel

	Miljonit zlotti	Miljonit eurot
Enne 18. juunit 2012		
Gdynia sularahasüstid	60,73	15,18
Kosakowo sularahasüstid	0,10	0,03
Kosakowo-poolne võla vahetamine omakapitali vastu	3,98	1,00
Sissemaksete kogusumma enne 18. juunit 2012	64,81	16,20
Ette nähtud pärast 18. juunit 2012		
Gdynia sularahasüstid:	81,75	20,44
millest:		
2013. aastal	29,90	7,48
2014. aastal	[...]	[...]
2015. aastal	[...]	[...]
2016. aastal	[...]	[...]
2017. aastal	[...]	[...]
2018. aastal	[...]	[...]
2019. aastal	[...]	[...]
Kosakowo-poolne võla vahetamine omakapitali vastu	60,92	15,23
millest:		
2013–2039. aastal (27*[...] zlotti)	[...]	[...]
2040. aastal	[...]	[...]
Pärast 18. juunit 2012 ette nähtud sissemaksete kogusumma	142,67	35,67
Gdynia-Kosakowo Airport Ltd ettenähtud kogukapital	207,48	51,87
Allikas: Poola esitatud teave.		

2.2. Ametliku uurimismenetluse algatamise põhjused ja esialgne hinnang**2.2.1. Kokkuvõte**

(33) Menetluse algatamise otsuses tõstatati järgmised küsimused:

— esiteks, kas investeeringiprojekti riiklik rahastamine on kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega, eelkõige seoses i) kõnealuse põhimõtte ajalise kohaldamisega ja selle rakendamise meetodikaga ning ii) sellega, kas Poola ametiasutuste korraldatud turumajandusliku investeerimise põhimõtte analüüs, mille tulemusena saadi positiivne nüüdispuhasväärtus⁽¹⁸⁾, tugineb realistlikele ja usaldusväärsetele eeldustele.

⁽¹⁸⁾ Nüüdispuhasväärtus näitab, kas konkreetsest projektist saadav tulu ületab kapitali (alternatiiv)kulu. Projekti loetakse majanduslikult elujõuliseks investeringuks, kui selle nüüdispuhasväärtus on positiivne. Investeeringud, mille tulu on väiksem kui kapitali (alternatiiv)kulu, ei ole majanduslikult elujõulised. Kapitali (alternatiiv)kulu iseloomustab diskontomäär.

— Teiseks, kas Gdynia lennujaama tegevus- ja investeerimisabi saab lugeda siseturuga kokkusobivaks.

2.2.2. Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine

- (34) Esimese küsimuse puhul väljendas komisjon kahtlust, kas riigiabi olemasolu on võimalik hinnata turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringuga, mis tehti 2012. aastal, st pärast seda, kui riiklikud aktsionärid olid lennujaama muutmise rahastamise otsuse lõplikult vastu võtnud. Seepärast oli komisjonil vastupidise stsenaariumi (mille kohaselt investeering pidi lõppema 2012. aastal) asjakohasuse suhtes kahtlusi.
- (35) Arvestades, et Gdynia lennujaam peab järgima samalaadset ärimudelit (keskendudes odavlennuettevõtjatele, tellimuslendudele ja üldisele lennuliiklusele) kui olemasolev Gdański lennujaam, mille teenindamisvõime ei ole ammandatud ja millel on edasised laienemiskaavad ning mis asub vaid 25 km kaugusel, väljendas komisjon kahtlust, kas Gdynia lennujaama tuluprognosis põhineb realistlikel eeldustel, arvestades eelkõige lennujaamamaksude ja eeldatava reisijatehulgade taset. Eelkõige märkis komisjon, et Gdynia lennujaama äriplaanis nähti pärast allahindluste/hinnavähendite mahaarvamist ette Gdański lennujaamas ja teistes Poola võrreldavates piirkondlikes lennujaamades kohaldatavatest kõrgemad reisirajatused.
- (36) Samuti väljendas komisjon kahtlust, kas äriplaanis võeti arvesse kõiki kavandatud stiimuleid (nagu turundustoetus, hinnavähendid või mis tahes muud lennuliinide arendamise toetused jne), mida tuleb anda otse Gdynia lennujaamale, selle aktsionäridele või muudele piirkondlikele asutustele, et motiveerida lennuettevõtjaid avama uusi liine kõnealusel lennujaamast.
- (37) Kuna ettevõtte kasvumäär ei ole tavaliselt kiirem kui selle riigi majanduse kasvutempo (st SKP kasvutempo), kus ettevõtte tegevus, väljendas komisjon kahtlust, kas jääkväärtuse arvutamisel kasutatud käibe kasvumäär [...] on asjakohane⁽¹⁹⁾. Kõnealusel kahtlus mõjutab otseselt investeerimisprojekti kasumlikkuse hinnangut, sest uue lennujaama omakapitali väärtus muutub projekti jääkväärtuse seisukohast positiivseks alles alates 2040. aastast (kumulatiivsed diskonteeritud rahavood prognoosiperioodil 2010–2040 on negatiivsed).
- (38) Seepärast leidis komisjon, et investeerimisprojekti riiklik rahastamine annab Gdynia lennujaama käitajale valikulised majanduslikud eelised. Riiklikku rahastamist finantseeriti riigi vahenditest ja see on seostatav riigiga. Veelgi enam, see kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Kuna abi mõiste kõik kumulatiivsed kriteeriumid olid täidetud, leidis komisjon, et rahastamine riiklikest vahenditest on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi.

2.2.3. Abi kokkusobivus

- (39) Teise küsimuse puhul väljendas komisjoni kahtlust, kas lennujaama käitaja investeerimis- ja tegevusabi saab lugeda siseturuga kokkusobivaks.
- (40) Investeerimisabi puhul kahtles komisjon, kas kõik 2005. aasta lennundussuunistes⁽²⁰⁾ lennujaamadele antava investeerimisabi kohta sätestatud kokkusobivuskriteeriumid on täidetud. Eelkõige pidas komisjon küsitavaks, kas kõnealusel investeering vastab selgelt määratletud ühisest huvist lähtuval eesmärgile, kas taristu on vajalik ja proportsionaalne ning kas see pakub piisavaid kasutusväljavaateid keskpikaks ajavahemikuks. Komisjon kahtles ka selles, kas mõju kaubavahetuse arengule on kokkusobiv ühiste huvidega.

⁽¹⁹⁾ Jääkväärtus on kõikide pärast prognoosiperioodi lõppu teenitud rahavoogude nüüdsväärtus. See eeldab, et projekt ei lõpe kunagi ja kasvab varem määratud kasvumäära kohaselt (praeguse juhtumi puhul põhineb see lennujaama käitaja omakapitali väärtusel esitatud äriplaani viimasel aastal).

⁽²⁰⁾ Komisjoni teatis „Ühenduse suunised lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta” (ELT C 312, 9.12.2005, lk 1).

- (41) Tegevusabi puhul, mida anti äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd tegevuskahjumi rahastamise vormis äriühingu esimestel tegevusaastatel, väljendas komisjon kahtlust, kas sellise abi suhtes kehtib Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis a sätestatud erand. Eelkõige väljendas komisjon kahtlust, kas tegevusabi saab lugeda kokkusobivaks vastavalt regionaalabi suunistele aastateks 2007–2013 ⁽²¹⁾.

3. POOLA MÄRKUSED

3.1. Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine ja abi olemasolu

- (42) Poola jääb endiselt seisukohale, et Gdynia lennujaama investeeringu rahastamine riigi vahenditest on kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega ega kujuta endast seetõttu riigiabi. Sellega seoses viitab Poola investeeringu suhtes läbi viidud turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringutele aastatel 2010–2012. Poola väidab, et kõikide uuringute tulemusena selgus, et nüüdispuhasväärtus on positiivne ja sisemine tasuvuslävi ⁽²²⁾ ületab kapitalikuludid.

3.1.1. Otsustusprotsess ja turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu meetodika usaldusväärsus

- (43) Poola selgitab, et Gdynia/Kosakowo sõjalennuvälja tsiviillennuväljaks muutmise arutelud ja ettevalmistused algasid 2005. aastal. Sel ajal olid kaasatud ka teised partnerid (näiteks Gdański lennujaam). Samuti selgitab Poola, et 2007. aastal asutasid Gdynia ja Kosakowo äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd, mis on seitsaadik vastutanud investeeringu eest.
- (44) Menetluse käigus esitas Poola kolm PWC korraldatud turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringut. Esimene uuring (kuupäevaga 16. juuli 2010, edaspidi „2010. aasta uuring“) viidi läbi juulis 2010. Seejärel esitas PWC kaks turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise kordusuuringut: esimese mais 2011 (kuupäevaga 13. mai 2011, edaspidi „2011. aasta uuring“) ja teise juulis 2012 (kuupäevaga 13. juuli 2012, edaspidi „2012. aasta uuring“). Uued uuringud hõlmavad reisijateliikluse uusi prognoose, muudatusi projekti ulatuses, muudatusi investeerimisnäitajates ning muudatusi meetodikas ja nüüdispuhasväärtuse arvutuse baasisendites (näiteks beetakordaja ja diskontomäär). Novembris 2013 esitas Poola lisateavet, viidates, et uued tuluallikad (st kütuse müük ja navigatsiooniteenuste osutamine) parandavad projekti nüüdispuhasväärtust. Menetluse algatamise otsuse vastuvõtmise ajal oli Poola esitanud vaid 2012. aasta uuringu.
- (45) Samuti selgitab Poola Gdynia ja Kosakowo Gdynia lennujaama investeerimise projekti ajakava. Sellega seoses rõhutab Poola, et investeerimisprotsessi võib jaotada kaheks projekti rakendamise etapiks.
- i) *Esimene etapp (2007–2009) hõlmas uue lennujaama muutmise ettevalmistustöid ja teostatavusuuringuid (seotud tabelis 1 kirjeldatud 1. etapiga).*
- (46) Poola selgitab, et esimeses etapis tegi Gdynia ja Kosakowo asutatud äriühing ettevalmistustöid (nt valmistas ette investeeringu üldkava, lennujaama käitaja staatuse saamiseks vajalikud dokumendid, investeeringu keskkonnamõju aruande, planeerimisdokumendid jne).
- (47) Poola kinnitab, et esimeses etapis olulisi kapitaliinvesteeringuid ei tehtud ning et lennujaama käitaja rahastamine riiklikest vahenditest vastab vähese tähtsusega abi eeskirjadele ⁽²³⁾. Poola väidab, et äriühingusse enne 26. juunit 2009 tehtud kapitalisüstid ulatusid kokku 1,691 miljoni zlotini (umbes 423 000 eurot).

⁽²¹⁾ Regionaalabi suuniste aastateks 2007–2013 (ELT C 54, 4.3.2006, lk 13).

⁽²²⁾ Investeeringu sisemine tasuvuslävi on diskontomäär, mille juures on nüüdispuhasväärtus null. Sisemist tasuvusläve võrreldakse tavaliselt kapitalikuluga.

⁽²³⁾ Sel ajal kohaldatavad eeskirjad olid sätestatud komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruses (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5).

- ii) *Teine etapp (alates 2010. aastast) hõlmas lennujaama tegelikku muutmist (seotud tabelis 1 kirjeldatud II–IV etapiga).*
- (48) Poola selgitas seejärel, et esimene ettevalmistav etapp lõppes 2010. aastal, kui viidi lõpule nii üldkava⁽²⁴⁾ kui ka esimene Gdynia lennujaama turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimist käsitlev 2010. aasta uuring. Poola juhib tähelepanu, et 2010. aasta uuring näitas, et kaks kohalikku omavalitsust investeerivad turutingimustel (st see ei kujuta endast riigiabi), suurendades äriühingu aktsiakapitali 6,05 miljoni zlotini (umbes 1,5 miljoni euroni).
- (49) 2010. aasta uuringus arvatati investeerimisprojekti nüüdispuhasväärtus ettevõtte vabade rahavoogude meetodil⁽²⁵⁾. Kõnealune nüüdispuhasväärtuse arvutus tugineb eeldusele, et kõik investeerimiskavas ettenähtud kapitalisüstid tehakse investeerimisprojekti rakendamiseks. Seda hindamismeetodit kasutatakse kõikide ettevõttes kapitali omavate isikute (nii aktsionäride kui ka võlakirjaomanike) rahavoogude arvutamiseks prognoosiperioodil. Seejärel arvatakse rahavoogude prognoosidest maha kapitali kaalutud keskmine hind⁽²⁶⁾, et leida ettevõtte diskonteeritud rahavood prognoosiperioodil. Nüüd kasutatakse jääkväärtuse arvutamiseks kasvava igavese rahavoo meetodit (mis eeldab kõige viimase prognoosiperioodi vabade rahavoogude stabiilset kasvu). Nüüdispuhasväärtus põhineb ettevõtte diskonteeritud rahavoogude summal prognoosiperioodi kohta ja jääkväärtusel. Praegusel juhul kasutati 2010. aasta uuringus aastate 2010–2040 rahavoogusid prognoosides kapitali kaalutud keskmist hinda [...] %⁽²⁷⁾. Selle sisendi põhjal saadi uuringu tulemusena diskonteeritud rahavoogudeks ajavahemikul 2010–2040 miinus [...] miljonit zlotti ([...] miljonit eurot) ja (diskonteeritud) jääkväärtuseks umbes [...] miljonit zlotti ([...] miljonit eurot). Kogu projekti nüüdispuhasväärtus on seega hinnanguliselt [...] miljonit zlotti (või [...] miljonit eurot), eeldusel et lennujaam teenib alaliselt – ka 2040. aastal – stabiilset kasumit aastase kasvumääraga [...] %.
- (50) Samal ajal lisab Poola, et kuigi turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu kohaselt ei kujutanud investering endast riigiabi, hakkasid aktsionärid koostama komisjoni jaoks teadet, mis taheti esitada vaid õiguskindluse tagamiseks.
- (51) Poola jätkab selgitustega, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uus uuring korraldati 2011. aasta mais. Poola väidab, et selle uuringuga ajakohastati 2010. aasta uuringut, mis viidi läbi, pidades silmas investeerimiskava ettevalmistamist ja täpsemate andmete kättesaadavust, ajakava ja rahastamist. Poola selgitab, et ajavahemikul 2010. aasta uuringu ettevalmistamisest kuni 2011. aasta uuringuni tehti järgmist:
- 11. märtsil 2011 allkirjastasid aktsionärid kokkuleppe, milles sätestati tsiviillennuvälja rajamise investeerimise rahastamistingimused. Selle kokkuleppe kohaselt lubas Gdynia eraldada ajavahemikul 2011–2013 kokku 59 miljonit zlotti. Kosakowo omalt poolt lubas teha mitterahalise sisse makse, vahetades ajavahemikul 2011–2040 võla omakapitali vastu (nagu on kirjeldatud tabelis 2);
 - samal päeval, 11. märtsil 2011 sõlmis Gdynia-Kosakowo lennujaama rajamise eest vastutav äriühing Kosakowoga maa rendilepingu (milles määratleti renditava maa suurus, rendimaksete tingimused, maksuküsimused jne);
 - täpsustati ja ajakohastati investeerimiskavas nimetatud investeerimiskulusid.
- (52) Poola selgitab, et ka 2011. aasta uuring andis tulemuseks positiivse nüüdispuhasväärtuse. Poola jätkab selgitustega, et lennujaama käitaja riiklikud aktsionärid tegid selle alusel edasisi kapitalisüste. Poola juhib tähelepanu sellele, et juulis 2011 suurendati äriühingu omakapitali 33,801 miljoni zlotini (8,45 miljoni euroni) ning aprillis 2013 suurendati seda 64,810 miljoni zlotini (16,20 miljoni euroni).

⁽²⁴⁾ Investeerimisprojekti üldkavas määratleti lennujaama muutmiseks vajalikud eri meetmed.

⁽²⁵⁾ Vabade rahavoogude meetodi abil arvutatakse igal aastal ettevõtte ärikasum, liites kulumi ja amortisatsiooni (kuna need on mitterahalised kulutused) ja lahutades investeerimisvajadused, käibekapitali ja maksude muutused (vt 2010. aasta uuringu tabel 5).

⁽²⁶⁾ Kapitali kaalutud keskmine hind on määr, mida äriühing peab oma varade rahastamiseks maksma kõikidele väärtpaberioomanikele.

⁽²⁷⁾ See põhineb riskivabal määral [...] %, krediidiriski preemial [...] %, ettevõtte tulumaksu 19 % määral, beetakordajal [...], turumäärä preemial [...] % ning laenu [...] % ja omakapitali [...] % struktuuril (vt 2010. aasta uuringu punkt 4.4, lk 21). Komisjon märgib, et Poola esitatud arvutused näivad viitavat, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus kasutati langusperioodi struktuuriga kapitali kaalutud keskmist hinda.

- (53) 2011. aasta uuringus arvatati diskonteeritud rahavood 2011–2040. aasta prognoosiperioodi diskonteeritud rahavoogude alusel. Ajakohastatud diskonteeritud rahavood ulatusid (– [...]) miljoni zlotini (– [...] miljoni euroni), viidates suurematele kuludele, samal ajal kui jääkväärtus vähenes [...] miljoni zlotini (ligikaudu [...] miljoni euroni). Seepärast vähendati nüüdispuhasväärtust [...] miljoni zlotini (või allapoole [...] miljonit eurot). Kapitali kaalutud keskmist hinda alandati [...] %ni⁽²⁸⁾ ja jääkväärtuse arvutamiseks vähendati stabiilset kasvumäära [...] %-lt [...] %ni. Arvutustest jäeti välja avalike huvidega seotud kulud, mis tähendab, et investeeingu kasumlikkuse prognoosis ei võeta arvesse kapitali, mis on vajalik taristu selle osa rahastamiseks, mis on väidetavalt seotud avalike huvidega.
- (54) Poola väidab, et makromajandusliku olukorra (finantskriis ja majanduskasvu aeglustumine) muutumise tõttu tuli projekti 2012. aastal uuesti hinnata, mistõttu korraldati uus turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuring (täpsemalt 2012. aasta uuring). Poola märgib, et 2012. aasta uuringu jaoks tehti eelmiste uuringute eeldustes järgmised muudatused:
- vähendati Gdynia lennujaama reisijate liikluse prognoosi;
 - vähendati investeeingu ulatust, vähendades investeerimiskulusid [...] miljoni zloti ([...] miljoni euro) võrra;
 - jäeti kõrvale mõte ehitada peaterminal (koos sellega seotud teede ja parklate taristu arendamisega). Selle asemel otsustati suurendada teises investeerimisetapis üldise lennuterminali läbilaskevõimet [...] % võrra;
 - pärast turusituatsiooni selgitamist tuli turvalisusega seotud investeerimiskulusid suurendada [...] miljoni zloti ([...] miljoni euro) võrra;
 - investeeingu vähendamise tulemusena lühenes investeeingu tagasimakseperiood (nominaalväärtuses [...] aasta võrra, [...] aastalt ja [...] kuult [...] aasta ja [...] kuuni).
- (55) Samuti väidab Poola, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise eelnevates uuringutes kasutatud meetodikat muudeti 2012. aasta uuringu jaoks:
- rahastamise struktuuri ja laenu teenindamise maksumuse paremaks kajastamiseks asendati ettevõtte vabade rahavoogude meetod omakapitali vabade rahavoogude meetodiga⁽²⁹⁾;
 - pärast finants(väärtpaberite) turul toimunud muudatusi ajakohastati intressimäära ja beetakordajat. Lisaks jäeti väljaspool Euroopat asuvad äriühingud võrdlusanalüüsist välja. Selle tulemusena saadi uus diskontomäär;
 - nüüdispuhasväärtuse arvutamiseks kasutatav diskontomäär saadi võrreldavate äriühingute analüüsi alusel: analüüs hõlmas nii lennujaamade käitajaid kui ka lennujaamades teenuseid osutavaid äriühinguid (kelle majandustulemused on tihedalt seotud lennujaamade käitajate tegevusnäitajatega)⁽³⁰⁾;
 - eeldati, et projekti hakatakse rahastama peamiselt aktsionäride vahenditest ja alles seejärel välistest allikatest (käibekapitali laenudest) ja tegevustulust.
- (56) 2012. aasta uuringus arvatati diskonteeritud rahavood 2012.–2030. aasta prognoosiperioodi diskonteeritud rahavoogude alusel (st eelmises uuringus kasutatud prognoosiperioodi vähendati kümne aasta võrra).

⁽²⁸⁾ Riskivaba määra suurendati [...] %ni ja beetakordajat [...]ni. Kapitali struktuuri muudeti laenu osa suurendamisega ([...] %) ja omakapitali osa vähendamisega ([...] %).

⁽²⁹⁾ Ettevõtte vabade rahavoogude = omakapitali vaba rahavoog + võetud krediit ja laenud – tagasimaksud krediit ja laenud – krediidi ja laenude intress. Ettevõtte vabade rahavoogudega võrreldes diskonteeritakse omakapitali vaba rahavoogu omakapitali tootlusega, mis ületab alati kapitali kaalutud keskmist hinda. Selle tulemusena näitab arvutatud nüüdispuhasväärtus, milline osa investeeingu tasuvusest on aktsionäridele (omakapitali investeerijatele) kättesaadav. Omakapitali vaba rahavoo alusel arvutatud nüüdispuhasväärtus ei kajasta seepärast investeeingu üldist tootlust, st tulu aktsionäridele ja tulu võlausaldajatele.

⁽³⁰⁾ Et kajastada lennujaamade käitajate ja lennujaamades teenuseid osutavate äriühingute levinuima rahastamisstruktuuri erinevusi, suurendati viimati nimetatud äriühingute omakapitali tootlust enne keskmiste arvutamist.

Ajakohastatud diskonteeritud rahavood ulatusid (– [...] miljoni) zlotini (ligikaudu (– [...]) miljoni euron), samal ajal kui jääkväärtus kasvas oluliselt, tõustes [...] miljoni zlotini ([...] miljoni euron). Seejärel arvati maha juba tehtud investeeringute kapitaliseeritud väärtus ([...] miljonit zloti). 2012. aastal ajakohastatud nüüdispuhasväärtus ulatus [...] miljoni zlotini (ehk [...]) miljoni euron). Nüüdispuhasväärtuse arvutamiseks kasutati aktsiakapitali hinda [...] % ⁽³¹⁾ ning jääkväärtuse arvutamisel vähendati stabiilset kasvumäära veelgi, [...] %-lt [...] %ni.

- (57) Poola juhib tähelepanu asjaolule, et 2012. aasta uuringu tulemused olid siiski positiivsed ja aktsionärid tegid uusi kapitalisüste. Poola märkis, et aprilliks 2013 oli äriühingu kapitali suurendatud 91,310 miljoni zlotini (22,8 miljoni euron) ja 2013. aastal see ei muutunud, nagu on näidatud tabelis 3.

Tabel 3

Gdynia ja Kosakowo poolne Gdynia lennujaama käitaja kapitali suurendamine

Riiklikku kohturegistrisse kandmise otsuse vastuvõtmise kuupäev	Kapitali suurendamise otsuse vastuvõtmise kuupäev	Aktsionäri nimi	Otsuse sisu	Aktsiate väärtus	Aktsiakapital	Kumulatiivne eelisaktia kogu aktsiakapitali suurendamises kuni 2013. aasta lõpuni
				Miljonit zloti	Miljonit zloti	
28.8.2007	23.7.2007	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	0,030	0,030	0,03 %
28.8.2007	23.7.2007	Kosakowo	Uute aktsiate emissioon	0,020	0,050	0,05 %
4.3.2008	6.12.2007	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	0,120	0,170	0,19 %
4.3.2008	6.12.2007	Kosakowo	Uute aktsiate emissioon	0,080	0,250	0,27 %
11.9.2008	21.7.2008	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	0,500	0,750	0,82 %
28.7.2009	26.6.2009	Gdynia	404 Gdynia omavalitsusele kuuluvat aktsiat tühistati ilma aktsionäri hütivist maksmata	– 0,404	0,346	0,38 %
28.7.2009	26.6.2009	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	1,345	1,691	1,85 %
8.12.2010	29.7.2010	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	4,361	6,052	6,63 %
8.7.2011	7.6.2011	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	25,970	32,022	35,07 %
1.9.2011	26.7.2011	Kosakowo	Uute aktsiate emissioon	1,779	33,801	37,02 %
25.4.2012	5.4.2012	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	28,809	62,610	68,57 %
25.4.2012	5.4.2012	Kosakowo	Uute aktsiate emissioon	2,200	64,810	70,98 %
27.5.2013	8.4.2013	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	4,269	69,079	75,65 %
27.5.2013	8.4.2013	Kosakowo	Uute aktsiate emissioon	2,200	71,279	78,06 %
17.6.2013	25.4.2013	Gdynia	Uute aktsiate emissioon	20,031	91,310	100,00 %

Allikas: Poola esitatud teave.

⁽³¹⁾ Riskivaba määra suurendati [...] %ni ja beetakordajat [...]ni.

- (58) Kokkuvõttes väidab Poola, et ehkki kohalikud omavalitsused astusid Gdynia lennujaama rajamiseks esimesi samme juba 2005. aastal, hakkas projekt lõplikku kuju võtma alles üldkava koostamise ja esimese uuringu ajal, st 2010. aastal. Poola selgitab, et projekti algseid eeldusi muudeti välistingimuste muutumise tõttu olulisel määral. Poola väitel võtsid riiklikud aktsionärid oma lõppotsuse projekti rakendamise ja selle lõpliku kuju kohta vastu 2012. aastal. Samuti rõhutab Poola, et kõik kolm uuringut kinnitasid projekti elujõulisust ja näitasid, et turumajanduse tingimustes tegutsev investor oleks projekti ellu viinud.
- (59) Vastupidise stsenaariumi kohta väidab Poola, et riigi seaduste kohaselt oli Kosakowol õigus kasutada Gdynia lennujaama alust maad vaid uue tsiviillennujaama rajamiseks. Poola selgitab, et seoses sellega renditi lennujaama ala 30 aastaks Kosakowole. Poola sõnul kohustab rendileping Kosakowot maad rentima vaid tsiviillennujaama rajamise ja/või käitamise eest vastutavale äriühingule. Poola väitel oleks riik võinud maa tagasi võtta, kui Kosakowo ei oleks maad kuue kuu jooksul tsiviillennujaama rajamiseks välja rentinud, kui maad oleks kasutatud muuks otstarbeks või kui lennujaam ei oleks tegevust alustanud kolme aasta jooksul. Kuna stsenaarium võimaldas Gdynia lennujaama kasutada/rentida vaid lennunduse tarbeks, ei saanud seda vastupidise stsenaariumi jaoks kasutada.

3.1.2. 2012. aasta uuringu peamiste eelduste usaldusvärsus

Liiklusmahu ja tulu prognoosid

- (60) Poola selgitab, et kavandatavad lennujaamamaksud põhinesid teiste lennujaamade kohaldatavatel teadaolevatel maksudel, et olemasolevat turgu mitte häirida, tagades samas reisijate liikluse prognoositava mahu alusel projekti kasumlikkuse nõutaval tasemel. Poola sõnul ei erine lennujaamamaksud olulisel määral väiksemate lennujaamade kogutavatest standardsetest maksudest. Eelkõige kohaldatakse Gdynia lennujaama turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus prognoositud maksudega sarnaseid tavapäraseid lennujaamamakse äsja avatud Varssavi-Modlini ja Lublini piirkondlikes lennujaamades.
- (61) Vastuseks komisjoni märkusele, et Gdynia lennujaama jaoks ette nähtud maksud (25 zlotti (6,25 eurot) esimese kahe aasta jooksul ning seejärel 40 zlotti (10 eurot) iga lahkuva reisija kohta) ületavad Gdański lennujaamas kohaldatavaid diskonteeritud makse (24 zlotti, st 6 eurot) iga odavlennuettevõtja õhusõidukiga lahkuva reisija kohta, kui rahvusvahelist liini teenindatakse vähemalt kaks korda nädalas; ja riigisisel liinil on maks 12,5 zlotti (3,1 eurot), ütleb Poola, et äriplaanis on maksude tase keskmistatud kogu prognoosiperioodi (2014–2030) kohta, võttes arvesse, et Gdański lennujaama maksud peavad pikas plaanis pärast lennujaama teenustaseme paranemist tõusma.
- (62) Lisaks juhib Poola tähelepanu, et projekti kasumimarginaal, ajakohastatud (veidi suurem) lennuliikluse prognoos ja mõne tegevuskulu jagamine sõjaväega tähendab, et Gdynia lennujaam peaks suutma säilitada vähendatud reisijatasusid pikema aja vältel (vähendatud tasusid võiks kohaldada kuni 2021. aasta lõpuni), samal ajal kui nüüdispuhasväärtus riiklike aktsionäride jaoks püsib positiivne.
- (63) Samuti väidab Poola, et Pomorze (märtsis 2013) ajakohastatud liiklusprognoosis eeldatakse tihedamat liiklust kui 2012. aasta uuringus. Viimaste näitajate kohaselt teenindaks Gdynia lennujaam 2030. aastal 1 149 978 reisijat, mitte 1 083 746 reisijat. Pomorze puhul tervikuna eeldatakse reisijate arvu kasvu 7,8 miljonilt reisijalt kuni 9 miljonini 2030. aastal.
- (64) Poola arvates kinnitavad need näitajad, et Gdański lennujaam ja Gdynia lennujaam suudavad koos eksisteerida ja Pomorze turul ühiselt tegutseda. Poola leiab, et isegi kui Gdański lennujaama laiendatakse kavandatud läbilaskevõimega 7 miljonit reisijat, on Pomorzeli ruumi arendada lennuturgu veel ühe väikese piirkondliku lennujaama jaoks (läbilaskevõimega 1 miljon reisijat), mis täiendaks Gdański lennujaamas osutatavaid teenuseid.

Tabel 4

Gdynia lennujaama 2012. aasta uuringu liiklusprognoside ja (märtsis 2013) ajakohastatud liiklusprognoside võrdlus

Aasta	Äriline lennuliiklus		Äriline lennuliiklus		Üldlennundus	
	Reisijad (tuhandetes)		Õhusõidukite käitamine		Õhusõidukite käitamine	
	2012. aasta uuringu alusel	Ajakohastatud prognoos	2012. aasta uuringu alusel	Ajakohastatud prognoos	2012. aasta uuringu alusel	Ajakohastatud prognoos
	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku	Kokku
2009	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2014	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2015	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2016	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2017	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2018	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2019	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2020	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2021	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2022	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2023	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2024	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2025	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2026	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2027	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2028	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2029	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2030	1 083 746	1 149 978	[...]	[...]	[...]	[...]

Allikas: Poola esitatud teave.

Tegevuskulud (stiimulid lennuettevõtjatele, lennujaama sõjaliste operatsioonide kulud)

- (65) Poola selgitab, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus võetakse lennujaama turundus- ja reklaamimeetmeid arvesse järgmiste kulude hindamisel:
- i) tegevuskulud, mis prognoositakse kõikide Poola suurimate lennujaamade kättesaadavate raamatupidamisaruannete alusel,
 - ii) vastavalt liikidele muud kulud, mida Gdynia lennujaama puhul nähakse ette konservatiivselt kõrgel tasemel, võttes samuti arvesse asjaomaseid kulusid teistes lennujaamades.
- (66) Ühtlasi väidab Poola, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus eeldati, et kõik tegevuskulud kannab investor, võtmata seega arvesse tegevuskulude jagamist lennujaama sõjalise kasutajaga. Poola väidab, et eelduste kohaselt oleks jagatud taristu tegevuskulude osa pidanud tsiviil- ja sõjaliste lendude arvu puhul olema [...]. Samuti selgitab Poola, et taastamis- ja remondikulud moodustavad [...]. Poola rõhutab, et lennujaama ühiskasutuse eeskirjade (mis ei ole veel lennujaama sõjalise kasutajaga kokku lepitud) vastuvõtmine võimaldab kolmandate isikute teenustega seotud kulusid ja palgakulusid vähendada vähemalt [...] ulatuses. Poola sõnul suurendaks kõnealuse teguri kaasamine turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringutesse projekti kasumiprognosi.

Pikaajaline kasvumäär

- (67) Poola selgitab, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus kasutatud kasvumäär [...] % viitab nominaalsele jääkväärtusele.
- (68) Ühtlasi väidab Poola, et [...] % kasvumäär võrdub rahanduspoliitika nõukogu (Poola riigipanga otsuseid tegev organ) inflatsioonieesmärgiga Poolas. Poola märgib, et vastavalt Rahvusvahelise Valuutafondi viimasele prognoosile juulis 2013 on Poola SKP kasvumäär 2014. aastal 2,2 %, 2015. aastal 3 %, 2017. aastal 3,3 % ja 2018. aastal 3,8 %.

Andmete ajakohastamine novembris 2013

- (69) Novembris 2013 teatas Poola, et lennujaama käitaja oli saanud tolliameti ja energiainspektsiooni haldusotsuse, millega tal lubati müüa kütust õhusõidukitele otse. Lennujaama käitaja lootis saada kütuse müügist lisatulu ja parandada äriplaani majandustulemusi.
- (70) Poola sõnul nähti kõikides senistes turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringutes ette kütuse müümine välise teenusepakkuja kaudu. Lennujaama käitaja teostatava kütusemüügi korral kasvaks äriühingu sellest tegevusest tulenev kasumimarginaal [...] zlotilt ([...] eurolt) liitri kohta (kui kütust müüb väliskäitaja) [...] zlotini ([...] euron) (kui lennujaama käitaja müüb kütust otse).
- (71) Poola arvates parandaks see lisatulu 2012. aasta uuringu tulemust. Poola juhib tähelepanu, et sellega eeldatakse projekti nüüdispuhasväärtuse kasvu [...] miljonit zlotilt ([...] miljonit eurolt) [...] miljoni zlotini ([...] miljoni euron). Veel selgitab Poola, et sisemine tasuvuslavi suureneks [...] %-lt [...] %ni.
- (72) Poola väidab, et lisatulu võimaldaks hoida lennujaamamaksud pika aja jooksul lennuettevõtjate jaoks madalal.
- (73) Poola kinnitas, et usaldatavusel põhineva lähenemisviisi tõttu ei kaasanud lennujaam turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringusse kütuse otsemüüki õhusõidukite käitajatele. Uuringute ajal ei olnud lennujaama käitajal nõutavaid lube ega tagatist, et tal õnnestub need hankida.

- (74) Lisaks kinnitas Poola, et äriühing kavatseb pakkuda lennuettevõtjatele navigeerimisteenuseid (Poola aeronavigatsiooniteenuste ameti asemel). Poola juhib tähelepanu, et see võimaldaks vähendada lennuettevõtjate (praegu ametile) makstavat terminalitasu ja suurendada sellega Gdynia lennujaama atraktiivsust lennuettevõtjate jaoks. Tänu sellele suudaks lennujaama käitaja pakkuda lennuettevõtjatele naaberlennujaamadest konkurentsivõimelisemaid lennujaamamakse.

3.2. Kokkusobivuse hindamine

3.2.1. Investeeringisabi

- (75) Poola sõnul on järgitud 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud kokkusobivuskriteeriume.

Vastavus ühise huvi selgelt määratletud eesmärgile

- (76) Poola väidab, et Gdynia lennujaama rajamine Pomorze transpordisüsteemi osana aitab optimeerida olemasoleva taristu kasutamist ja avaldab regionaalarengule positiivset mõju, suurendades eelkõige lennujaamas töökohtade arvu ja lennundusturu tarneahelast saadavat tulu ning arendades turismi.
- (77) Poola viitab dokumendile „Regionaaltranspordi arengustrateegia Pomorzes aastatel 2007–2020”, mis põhineb piirkonna lennuliikluse prognoosidel ja milles tunnistatakse vajadust rajada Trójmiasto piirkonna elanike vajaduste rahuldamiseks tihedat koostööd tegev sõmlennujaam ⁽³²⁾.
- (78) Poola väitel on peamised argumendid sõlmjaama ehitamiseks Trójmiasto piirkonda järgmised: lennuliikluse elavdamine Poolas, võimaluste puudumine Gdański lennujaama teenindamisvõime suurendamiseks ja linnastu laiumine ligi 60 km (või üle 100 km, kui võtta arvesse ka Tczewi ja Wejherowo linna) suurusel maa-alal. Poola väidab, et kuigi Gdański lennujaam suudab praegu teenindada umbes viit miljonit reisijat, nähakse mõnes lennuliikluse prognoosis ette, et 2035. aastal võib lennujaama külastada üle kuue miljoni reisija. Ühelt poolt väitis Poola oma märkustes, et keskkonnast tingitud piirangud ja elamuarendus Gdański lennujaama lähedal piiravad selle edasise laienemise väljavaateid. Teiselt poolt põhjendas Poola oma 6. detsembri 2012. aasta märkustes Gdański lennujaama üldkavale viidates, et Gdański lennujaama laiendamiseks piiranguid ei ole.
- (79) Poola väidab, et sõmlennujaama ehitamist Trójmiasto piirkonda nõuab ka lennuohutus, kusjuures Gdynia lennujaam on varulennujaam, hädaolukorras maandumiseks kasutatav lennujaam (Gdynia lennujaamas on võimalik maanduda umbes 80 % kordadest, kui pilvkate ja nähtavus ei võimalda maanduda Gdański lennujaamas).
- (80) Viimaks väidab Poola, et Gdynia lennujaam vastab riiklikes ja piirkondlikes strateegiadokumentides Poola lennutaristu arendamise kohta kirja pandud eesmärkidele. Poola selgitab, et Gdynia lennujaama arendamisega loodetakse avaldada positiivset mõju Pomorze arengule ja olemasoleva sõjalise taristu kasutamisele ning et see täiendab Gdański lennujaama.

Taristu vajalikkus ja proportsionaalsus

- (81) Poola väidab, et taristu on vajalik ja seatud eesmärgiga proportsionaalne, sest lennujaama tegevus on tagasihoidlik (1,55 % Poola lennundusturust 2030. aastal), reisijaliikluse prognoositud maht ületab Gdański lennujaama laienemisvõimet, piirkond on turistidele atraktiivne ning Pomorze hakkab eelduste kohaselt kiiresti arenema.

⁽³²⁾ Trójmiasto on Pomorze kolme suuremat linna (Gdańsk, Gdynia ja Sopot) hõlmav linnastu. Trójmiasto piirkonnas on praegu kolm lennujaama: Lech Wałęsa lennujaam Gdańskis, sõjaväelennuväli Pruszcz Gdańskis ning sõjaväelennuväli Gdynia ja Kosakowo piiril (Gdynia-Oksywie).

- (82) Poola rõhutab Gdynia sõjaväelennuvälja strateegilist rolli piirkonnas ja märgib, et olemasoleva taristu kasutamine viib investeerimiskulud miinimumini ja positiivse mõju regionaalsele arengule maksimumini.
- (83) Samuti juhib Poola tähelepanu, et kulud on hoitud minimaalsed ja investeeringut on tõhustatud tehniliste lahenduste abil nagu näiteks üldise lennuterminali ehitamine nii üldise lennuliikluse kui ka reisijate jaoks, enamiku lennuteenuste (piirivalve, toll, politsei, tuletõrje, haldus) paigutamine samasse hoonesse ja olemasolevate hoonete kohandamine nende optimaalseks kasutamiseks. Lisaks jagatakse taristu tegevuskulusid sõjaväega.

Kasutamisega seotud rahuldavad keskpika ajavahemiku väljavaated

- (84) Poola juhib tähelepanu, et Gdynia-Kosakowo lennujaama keskpika ajavahemiku kasutusvõimalused on rahuldavad tänu Pomorze SKP kasvule, mis eelduste kohaselt ületab Poola ja ELi keskmist, piirkonna atraktiivsusele turistide jaoks, selle staatusele välisinvesteeringute sõlmpunktina ja lennuliikluse prognoositavale kasvule.
- (85) Poola rõhutab, et kavandatav koostöö Gdański lennujaamaga ja kahe lennujaama pakutavate teenuste vastastikune täiendus (Gdynia lennujaam hakkab teenindama peamiselt üldist lennuliiklust) tugevdavad Gdynia-Kosakowo lennujaama keskpikki ja pikaajalisi väljavaateid.
- (86) Ühtlasi selgitab Poola, et lennujaam kavatab arendada lennujaama alal ka spetsiaalseid lennundusega seotud teenuseid, nagu lihtsate varuosade tootmine, lennukidetailide parandamine või teiste osade/toodete valmistamine, mille puhul on täpselt ajastatud varustamine oluline.
- (87) Poola viitab projekti atraktiivsuse kinnitamiseks kommertspangaga allkirjastatud kavatsuste protokollile, milles pank väljendab valmisolekut alustada läbirääkimisi Gdynia-Kosakowo lennujaama investeeringu rahastamise kohta.

Ühiste huvidega vastuolus olev mõju kaubanduse arengule

- (88) Kuna Gdynia-Kosakowo lennujaama turuosa on väike (hakkab teenindama aastas vähem kui üht miljonit reisijat), leiab Poola, et projekti mõju kaubandusele ei ole vastuolus ühiste huvidega. Lennuliikluse kasvu arvestades eeldab Poola, et Gdański ja Gdynia lennujaam moodustavad koostööd tegeva lennunduskeskuse, mis teenindab Pomorze Trójmiasto piirkonda ja pakub vastastikku lisateenuseid.
- (89) Poola rõhutab, et Gdynia lennujaam ei konkureeri Gdański lennujaamaga, kuna see keskendub üldlennunduse sektori teenuste (hooldus, remont ja ülevaatusteenused, lennuakadeemia) osutamisele ja koostööle Gdynia sadamaga.
- (90) Lisaks väidab Poola, et Gdynia-Kosakowo lennujaama tellimus- ja odavlennud ei tule Gdański lennujaama, vaid üldiselt suurema heaolu ja liikuvuse arvelt. Poola juhib tähelepanu, et Gdański lennujaama kasvumäär ja tehtavate lennutoimingute laad osutavad, et käitatavate lendude arv väheneb varem või hiljem. Poola väidab, et kõnealused järeldused on esitatud projekti „Lech Wałęsa nimelise Gdański lennujaama laiendamine” keskkonnamõju hinnangus.
- (91) Poola selgitab, et Gdynia-Kosakowo lennujaama tehtav investeering võib vähendada Gdański lennujaama tegevuse piiramisega kaasnevat finants- ja sotsiaalkulusid. Poola juhib tähelepanu, et liikluse osaline suunamine Gdański lennujaamast Gdynia lennujaama võimaldab mõlema lennujaama läbilaskevõimet paremini ära kasutada.

Abi vajalikkus ja ergutav mõju

- (92) Poola väidab, et ilma rahastamiseta riiklikest vahenditest ei oleks äriühing projekti ellu viinud. Poola märgib, et tagati vaid minimaalne abi ning et projekti kulusid vähendati ja optimeeriti olemasoleva sõjalise taristu kasutamiseega.
- (93) Poola arvates on kapitalisüstid Gdynia lennujaama vajalikud ja need on hoitud minimaalsed, nagu näitab:
- i) projekti sisemine tasuvuslävi [...] %, mis ületab vaid pisut diskontomäära (aktsiakapitali hinda), mis on [...] % (vastavalt 2012. aasta uuringule);
 - ii) finantsprognosides kirjeldatud vajadus võtta lennujaama tegevuse rahastamiseks käibekapitali laen, sest vastasel juhul võiks Gdynia-Kosakowo Airport Ltd kaotada likviidsuse;
 - iii) asjaolu, et omakapitalist rahastamise maht on kapitalikulude kogusummast väiksem (rahastamine omakapitalist jääb alla [...] rahalistest kogukuludest prognoosiperioodil, sealhulgas kapitalikulud kokku).
- (94) Lisaks selgitab Poola abimeetme proportsionaalsust, võrreldes selle riiklikku rahastamist (reaalselt umbes 148 miljonit zlotti) investeerimisega täiesti uude objekti (Lublina-Świdniku lennujaam, mille ehitamise netokulud olid umbes 420 miljonit zlotti), ning sõjaväelennuväljal põhineva investeeringuga (Varsavi-Modlini lennujaam, mille ehitamine on siimaani maksma läinud ligi 454 miljonit zlotti).

3.2.2. Tegevusabi

- (95) Poola väidab, et projekt vastab regionaalabi suunistes tegevusabi suhtes sätestatud kokkusobivuskriteeriumidele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga a hõlmatud piirkonnas. Poola arvates võib projekti tegevusabi kohta väita järgmist:
- i) see on mõeldud eelnevalt määratletud kulude rahastamiseks;
 - ii) see on viidud vajaliku miinimumini ja antud ajutiselt (tegevuskulude jaoks on abi antud sellises ulatuses ja ajavahemikuks, mis on vajalik lennujaama tegevuse alustamiseks, st kuni 2018. aasta lõpuni);
 - iii) väheneb järk-järgult [...] %-lt kapitalikuludest 2013. aastal kuni [...] %ni 2018. aastal;
 - iv) on mõeldud projekti regionaalarenguga seotud eesmärkide saavutamiseks ja olemasolevate piirangute leevendamiseks. Võttes arvesse abi summat seoses selle positiivse mõjuga Pomorze arengule, väidab Poola, et seda tuleb lugeda proportsionaalseks.
- (96) Ühtlasi rõhutab Poola, et abi on mõeldud väikesele lennujaamale, mis suudab teenindada kuni üks miljon reisijat aastas, mis tähendab, et konkurentsi moonutamise ja ühiste huvide vastase mõju oht on minimaalne, eelkõige pidades silmas Gdynia ja Gdański lennujaama kavandavat koostööd ja nende koostöö vastastikust täiendavust.
- (97) Samuti juhib Poola tähelepanu, et koostöö, mille üle praegu lennujaama sõjalise kasutajaga läbirääkimisi peetakse, ja viimase osalemine lennujaama tegevuskuludes vähendavad äriühingu kahjumit ja tegevuskulusid.

4. KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSED

- (98) Pärast seda, kui komisjon avaldas otsuse algatada Gdynia ja Kosakowo poolt äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud abi suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 ettenähtud menetlus, ei ole talle kolmandatelt isikutelt märkusi laekunud.

5. HINNANG

5.1. Riigiabi olemasolu

- (99) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”.
- (100) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 esitatud kriteeriumid on kumulatiivsed. Et teha kindlaks, kas kõnealune meede kujutab endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peavad olema täidetud kõik alljärgnevad tingimused. Nimelt peab rahaline toetus
- olema saadud riigilt või riigi ressurssidest;
 - soodustama teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist;
 - kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi ja
 - mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust.

5.1.1. Majandustegevus ja ettevõtja mõiste

- (101) Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab komisjon kõigepealt määrama, kas Gdynia-Kosakowo Airport Ltd on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ettevõtja. Ettevõtja mõiste hõlmab mis tahes üksust, mis tegeleb majandustegevusega, olenemata tema õiguslikust staatusest ja tema rahastamise viisist⁽³³⁾. Mis tahes tegevus, mis hõlmab kaupade või teenuste pakkumist konkreetsel turul, on majandustegevus⁽³⁴⁾.
- (102) Oma Leipzig-Halle lennujaama kohtuasjas kinnitas Euroopa Kohus, et lennujaama käitamine ärilisel eesmärgil ja lennujaama taristu ehitamine kujutavad endast majandustegevust⁽³⁵⁾. Kui lennujaama käitaja tegeleb majandustegevusega, pakkudes tasu eest lennujaamateenuseid, olenemata oma õiguslikust staatusest või rahastamise viisist, on tegemist majandustegevusega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ning seetõttu saab asutamislepingu riigiabi käsitlevaid eeskirju kohaldada riigilt või riigi ressurssidest lennujaama käitajale antud eeliste suhtes⁽³⁶⁾.
- (103) Sellega seoses märgib komisjon, et lennujaama käitaja Gdynia-Kosakowo Airport Ltd peab käesoleva otsuse esemeks olevat taristut käitama ärilistel alustel. Kuna lennujaama käitaja võtab kasutajatelt selle taristu kasutamise eest tasu, tuleb viimast lugeda äriliselt kasutatavaks. Sellest tulenevalt kujutab taristut kasutatav üksus endast Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ettevõtjat.
- (104) Siiski ei pruugi kogu lennujaama käitaja tegevus olla majanduslikku laadi⁽³⁷⁾. Euroopa Kohus on leidnud, et ülesandeid, mille eest vastutab tavaliselt riik oma suveräänse võimu alusel, ei käsitleta majandustegevusena ja selle suhtes ei kohaldata riigiabi eeskirju. Lennujaama puhul loetakse tegevust nagu lennujuhtimine, politsei, toll, tuletõrje, tsiviillennunduse kaitsmiseks ebaseadusliku sekkumise eest vajalik tegevus ning selle jaoks vajaliku

⁽³³⁾ Otsused kohtuasjades C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EU:C:1998:303, EKL 1998, lk I-3851); C-41/90: Höfner ja Elser (EU:C:1991:161, EKL 1991, lk I-1979); C-244/94: Fédération Française des Sociétés d'Assurances vs. Ministère de l'Agriculture et de la Pêche (EU:C:1995:392, EKL 1995, lk I-4013); C-55/96: Job Centre (EU:C:1997:603, EKL 1997, lk I-7119).

⁽³⁴⁾ Otsused kohtuasjades C-118/85: komisjon vs. Itaalia (EU:C:1987:283, EKL 1987, lk 2599); C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EU:C:1998:303, EKL 1998, lk I-3851);

⁽³⁵⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-455/08: Flughafen Leipzig-Halle GmbH ja Mitteldeutsche Flughafen AG vs. komisjon, ja T-443/08: Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt vs. komisjon (EU:T:2011:117, EKL 2011, lk II-01311), kinnitanud Euroopa Kohus, otsus kohtuasjas C-288/11 P: Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle vs. komisjon (EU:C:2012:821); vt ka otsus kohtuasjas T-128/98: Aéroports de Paris vs. komisjon (EU:T:2000:290, EKL 2000, lk II-3929), kinnitanud Euroopa Kohus, otsus kohtuasjas C-82/01P: (EU:C:2002:617, EKL 2002, lk I-9297) ning otsus kohtuasjas T-196/04: Ryanair vs. komisjon (EU:T:2008:585, EKL 2008, lk II-3643).

⁽³⁶⁾ Otsused kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: Poucet vs. AGV ja Pistre vs. Cancave (EU:C:1993:63, EKL 1993, lk I-637).

⁽³⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EU:C:1994:7, EKL 1994, lk I-43).

taristu ja vahenditega seotud investeeringuid üldiselt mittemajanduslikeks⁽³⁸⁾. Kuigi sellise mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine ei kujuta endast riigiabi, peab see olema ette nähtud vaid sellisest tegevusest tulenevate kulude hüvitamiseks ning seda ei või kasutada teist liiki majandustegevusega seotud kulude katmiseks⁽³⁹⁾.

- (105) Väljakujunenud kohtupraktikas kinnitatakse, et kui avaliku sektori asutused vabastavad ettevõtjaid nende majandustegevusest tulenevate kulude tasumisest, on tegemist eelise⁽⁴⁰⁾. Seega, kui õigussüsteemis on tavapärane eeldada, et lennujaamade käitajad tasuvad teatavate teenuste kulud, siis need lennujaamade käitajad, kes ei pea neid kulusid tasuma, võivad saada eelise, isegi kui kõnealuseid teenuseid loetakse mittemajanduslikuks. Seepärast on vaja lennujaama käitaja suhtes kohaldatavat õigusraamistikku analüüsida, et hinnata, kas selle õigusraamistiku kohaselt peavad lennujaamade käitajad kandma kulusid, mis on seotud mõne olemuselt mittemajandusliku, kuid nende majandustegevusega kaasneva tegevusega.
- (106) Komisjon märgib, et 2. juuli 2013. aasta menetluse algatamise otsuses ei hinnanud ta, kas Poola õigusega nõutakse lennujaamade käitajatelt mittemajanduslikuks loetavate teenuste kulude katmist. Otsuses sedastatakse selgesõnaliselt, et investeeringud tuletõrjutajatele, tolliametnikele, lennujaama turvatöötajatele, politseinikele ja piirivalvuritele mõeldud hoonetesse ja varustusse on seotud avalike huvidega ega kujuta endast seetõttu riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses⁽⁴¹⁾. Nagu on selgitatud põhjenduses 18, leiab komisjon, et sellel konkreetsel juhul ei peaks ta seda järeldust lõppotsuses kahtluse alla seadma.
- (107) Menetluse algatamise otsuses nimetatud summa [...] miljonit zlotti ([...] miljonit eurot), mis on mõeldud avalike huvidega seotud hoonetesse ja varustusse investeerimise kuludeks, on seotud 2012. aasta uuringuga. 2010. aasta uuringu kohaselt ulatuksid avalike huvidega seotud kulud [...] miljoni zlotini ([...] miljoni euroni)⁽⁴²⁾ ning 2011. aasta uuringus nimetatakse [...] miljoni zloti ([...] miljoni euro) suurust summat⁽⁴³⁾.
- (108) Eespool osutatut silmas pidades jätab komisjon 2010. ja 2011. aasta uuringut hinnates kõrvale selle osa investeringust, mis puudutab väidetavalt avalike huvidega seotud tegevust. Kuna investeringute selle osa rahastamist ei loeta riigiabiks, ei nõua komisjon ka selle tagasimaksmist.

5.1.2. Riigi vahendid ja seostatavus riigiga

- (109) Riigiabi mõistet kohaldatakse mis tahes riigi ressursside kaudu kas riigi enda või talle antud volituste piires tegutseva vahendusorgani poolt antud eelise suhtes⁽⁴⁴⁾. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 kohaselt on kohalike omavalitsuste vahendid riigi vahendid⁽⁴⁵⁾. Praegusel juhul pärineb äriühingusse Gdynia-Kosakowo Airport Ltd tehtud kapitalisüst kahelt kohalikult omavalitsuselt, Gdynialt ja Kosakowolt. Seepärast leiab komisjon, et nende kahe omavalitsuse vahendid on riigi ressurssid.
- (110) Komisjon leiab, et ei ole oluline, kas meede antakse otsetoetusena (Gdynia ja Kosakowo rahaline sissemakse) või vahetatakse osa lennujaama käitaja võlast omakapitali eest ühe tema riikliku aktsionäri võla (Kosakowole tasutav rendisumma) vastu. Renditulu moodustab osa Kosakowo rahalistest vahenditest ja kujutab endast seetõttu riigiabi.

⁽³⁸⁾ Vt eelkõige otsused kohtuasjades C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43, punkt 30), ja C-113/07 P: Selex Sistemi Integrati vs. komisjon (EU:C:2009:191, EKL 2009, lk I-2207, punkt 71).

⁽³⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-343/95: Cali & Figli vs. Servizi ecologici porto di Genova (EU:C:1997:160, EKL 1997, lk I-1547); komisjoni 19. märtsi 2003. aasta otsus N 309/2002; komisjoni 16. oktoobri 2002. aasta otsus N 438/2002, Abi Belgia sadamavaldajatele ametiülesannete täitmiseks.

⁽⁴⁰⁾ Vt muu hulgas otsus kohtuasjas C-172/03: Wolfgang Heiser vs. Finanzamt Innsbruck (EU:C:2005:130, EKL 2005, lk I-01627, punkt 36) ja viidatud kohtuasjad.

⁽⁴¹⁾ Menetluse algatamise otsuse põhjendus 25.

⁽⁴²⁾ 2010. aasta uuringus ei viidata, milline osa investeringutest on seotud avalike huvidega. Seepärast on komisjon avalike huvidega seotud investeringute summa määramiseks kasutanud 2011. aasta uuringus rakendatud meetodit. Vt põhjendus 132.

⁽⁴³⁾ Üldkohtu menetluse käigus viitas Kosakowo, et väidetavalt avalike huvidega seotud investeringutele on kulutatud [...] miljonit zlotti ([...] miljonit eurot).

⁽⁴⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EU:C:2002:294, EKL, 2002, lk I-4397).

⁽⁴⁵⁾ 12. mai 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-267/08 ja T-279/08: Nord-Pas-de-Calais (EU:T:2011:209, EKL 2011, lk II-01999, punkt 108).

- (111) Seega leiab komisjon, et äriühingusse Gdynia-Kosakowo Airport Ltd tehtud kapitalisüsti rahastati riigi ressurssides ja see on seostatav riigiga.

5.1.3. Majanduslik eelis

5.1.3.1. Kokkuvõte

- (112) Komisjon leiab, et Poola väidab ühelt poolt, et kapitalisüstitid on kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega, pidades samas teiselt poolt abi siseturuga kokkusobivaks, kuna lennujaama käitaja ei oleks investeringut teinud ilma rahastamiseta riiklikest vahenditest.
- (113) Et määratleda, kas praegusel juhul annab kõnealune meede äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd eelise, mida ta ei oleks saanud tavalistel turutingimustel, peab komisjon võrdlema lennujaama käitaja riiklike aktsionäride käitumist turumajandusliku investori käitumisega, kes juhindub pikaajalisema kasumlikkuse väljavaadetest ⁽⁴⁶⁾.
- (114) Hinnangus tuleks kõrvale jätta kogu positiivne mõju lennujaama asukoha piirkonna majandusele, kuna kohus on selgitanud, et turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu kohaldamisel on asjakohane küsida, kas sarnastes tingimustes oleks erainvestor kõnealuse kapitali märkinud, võttes arvesse tulu saamise prognoositavust ja jättes kõrvale kõik sotsiaalsed, regionaalpoliitilised ja valdkondlikud kaalutlused ⁽⁴⁷⁾.
- (115) Poola väidab, et kõnealused meetmed ei anna Gdynia lennujaamale eelist, sest need on kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega. Nagu on kirjeldatud punktis 3.1, esitas Poola selle kinnitamiseks PWC tehtud turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringute tulemused ⁽⁴⁸⁾. Novembris 2013 edastas Poola lisateavet, kinnitades, et uued tuluallikad (st kütuse müük ja navigatsiooniteenused) parandavad projekti nüüdispuhasväärtust. Menetluse algatamise otsuse ajal oli Poola esitanud vaid 2012. aasta uuringu.
- (116) Hoolimata sellest, et aktsionäride 2011. aasta kokkulepe kohustas Gdyniat ja Kosakowot tegema investeerimisprojekti rahastamiseks kuni 2040. aastani rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid, väidab Poola, et kapitalisüstitide siseturuga kokkusobivuse hindamisel on oluline vaid 2012. aasta uuring ja hilisem teave tuluvoogude kohta.
- (117) Allpool analüüsib komisjon kõigepealt Poola ametiasutuste väidet, et küsimust, kas lennujaama käitaja sai eelise, tuleks hinnata 2012. aasta uuringu ja hilisema teabe, mitte aga 2010. ja 2011. aasta uuringu alusel (punkt 5.1.3.2). Seejärel hindab komisjon, kas turumajandusliku investeerimise põhimõtte on 2010. aasta uuringu (punkt 5.1.3.3), 2011. aasta uuringu ja 2012. aasta uuringu (punkt 5.1.3.4) alusel täidetud.

5.1.3.2. 2010. aasta uuringu sobivus majandusliku eelise hindamiseks

- (118) Stardust Marine'i kohtuasjas sedastas kohus, et „[...] uurimaks, kas riik oli tegutsenud kui arukas turumajanduslikult tegutsev investor, tuleb end viia selle ajastu konteksti, mille käigus finantsabimeetmed vastu võeti, et hinnata riigi tegevuse majanduslikku mõistlikkust, ja seega tuleb hoiduda mis tahes hilisemale olukorrale põhinevast hinnangust” ⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴⁶⁾ Otsused kohtuasjades C-305/89: Itaalia vs. komisjon („Alfa Romeo”) (EU:C:1991:142, EKL 1991, lk I-1603); T-296/97: Alitalia vs. komisjon (EU:T:2000:289, EKL 2000, lk II-3871).

⁽⁴⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-40/85: Belgia vs. komisjon (EU:C:1986:305, EKL 1986, lk I-2321).

⁽⁴⁸⁾ Ehkki komisjon palus Poola ametiasutustel esitada arvutuste tegemiseks koostatud Exceli tabelid koos valemitega, esitasid Poola ametiasutused Exceli tabelid ilma valemitega.

⁽⁴⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EU:C:2002:294, EKL 2002, lk I-4397).

- (119) Lisaks otsustas kohus EDFi kohtuasjas, et „[...] kui majandushinnangud koostatakse pärast selle eelise andmist, ei piisa asjaomase liikmesriigi tehtud investeeringu tegeliku kasumlikkuse tagantjäreli tuvastamisest või tegelikult kasutatud menetluse valiku hilisemast põhjendamisest, selleks et tõendada, et liikmesriik tegi enne eelise andmist või eelise andmise ajal niisuguse otsuse aktsionärina”⁽⁵⁰⁾.
- (120) Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamiseks peab komisjon viima end selle ajastu konteksti, mille käigus võeti vastu konkreetse otsused endise sõjaväelennuvälja muutmise kohta tsiviillennuväljaks. Komisjon peab oma hinnangus samuti tuginema teabele ja eeldustele, mis olid riiklikele aktsionäridele kättesaadavad investeerimisprojekti rahastamise korraldust käsitleva otsuse vastuvõtmise ajal.
- (121) Komisjon peab 2010. aasta uuringut kõige asjakohasemaks, et määrata, kas Gdynia ja Kosakowo omavalitsus tegutsesid erainvestorina. Riigi sekkumise turutingimustele vastavuse hindamisel tuleks tõepoolest aluseks võtta eelanalüüs, võttes arvesse investeerimisotsuse tegemise ajal kättesaadavat teavet ja andmeid.
- (122) Komisjoni arvates tehti enne 2010. aastat ainult kõnealuse investeerimisprojektiga seotud uuringuid ja ettevalmistustöid. Need hõlmasid investeerimisprojekti üldkava, keskkonnanaruannet, üldise lennuterminali projektidokumente, haldushoone ja tuletõrjajate hoone projektidokumente, spetsiaalseid lennundusdokumente ja muid uuringuid. 2010. aasta lõpuks ulatus nende uuringute maksumus [...] miljoni zlotini ([...] miljoni euron) ⁽⁵¹⁾.
- (123) Lisaks viisid lennujaama käitaja riiklikud aktsionärid Poola väitel 2010. aastal lõpule kõnealuse investeerimisprojekti ettevalmistused. Samal aastal suurendasid riiklikud aktsionärid investeerimisprojekti elluviimiseks äriühingu aktsiakapitali 6,05 miljoni zlotini (ligikaudu 1,5 miljoni euron). Suuremad investeeringud põhivarasse (nagu näiteks üldise lennuterminali ehitus) pidid kavakohaselt algama 2011. aastal, kuid algasid tegelikult 2012. aastal. Komisjon usub, et iga erainvestor oleks sel hetkel hinnanud projekti eeldatavat tulusust. Kui investeerimiskava ei oleks osutanud vastuvõetavale tulususele või kui see oleks põhinenud kaheldavatel eeldustel, ei oleks erainvestor kava rakendamist alustanud ega lisaks juba põhjenduses 122 nimetatud ettevalmistustöödele kulutatule sellesse rohkem raha panustanud. Kapitalisüsteid seoses märgib komisjon, et esimese olulise kapitalisüstei kohta summas 4,4 miljoni zloti tehti otsus 29. juulil 2010 (ületas senist kapitali summas 1,7 miljoni zloti peaaegu neli korda), kohe pärast 2010. aasta uuringu lõpuleviimist 16. juulil 2010. Lisaks allkirjastati 11. märtsil 2011 aktsionäride kokkulepe äriühingu aktsiakapitali edasise suurendamise kohta kuni 2040. aastani ⁽⁵²⁾ (nimetatud põhjenduses 28) (st enne teise turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu lõpuleviimist 13. mail 2011). Pealegi sõlmiti samal ajal, vastavalt 7. ja 11. märtsil 2011, käitamiskokkulepe lennujaama sõjalise kasutajaga ja maa rendileping (nimetatud põhjenduses 27). Samuti sõlmis Kosakowo 9. septembril 2010, mõni kuu pärast 2010. aasta uuringut (vt põhjendus 26) riigivarede ametiga rendilepingu sõjaväelennuvälja aluse maa kohta. Seda maad võis kasutada vaid uue tsiviillennuvälja rajamiseks (vt põhjendused 25 ja 59).
- (124) Ühtlasi rõhutab komisjon, et Poola kinnitused ⁽⁵³⁾ põhineb 29. juulil 2010 otsustatud kapitalisüst projektile antud majanduslikul hinnangul, mis sisaldas 2010. aasta uuringus. Seepärast on selge, et selles etapis olid riiklikud aktsionärid võtnud ühemõtteliselt enda kanda kõnealuse investeerimisprojekti, mille rakendamisele pidi kuluma 30 aastat ning mille puhul võis määrata lepingutrahvi, kui pooled ei täida oma kohustusi projekti lõpuni septembris 2040, nagu on sätestatud aktsionäride kokkuleppes (nimetatud põhjenduses 28).

⁽⁵⁰⁾ Otsus kohtuasjas C-124/10P: Euroopa Komisjon vs. Électricité de France (EDF) (EU:C:2012:318, punkt 85).

⁽⁵¹⁾ Vt 2012. aasta uuringu punkt 4.7.5. Poola märkuste kohaselt oli Gdynia lennujaama tehtud kapitalisüsteid summa 26. juunil 2009 ühtekokku 1,691 miljoni zloti (ligikaudu 423 000 eurot). Projekti ettevalmistamisel tehtud uuringute rahastamiseks oli kasutatud vaid [...] miljoni zloti (umbes [...] miljoni eurot).

⁽⁵²⁾ Kokkuleppega nähakse ette Gdynia rahaline sissemakse kogusummas 59,048 miljoni zloti (14,8 miljoni eurot) ajavahemikus 2011–2013 ja Kosakowo mitterahaline sissemakse (iga-aastase renditasu vahetamine aktsiate vastu) ajavahemikul 2011–2040.

⁽⁵³⁾ 6. augusti 2013. aasta kiri.

- (125) Turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise esimese kordusuuringu ajaks 2011. aastal olid riiklikud aktsionärid investeerinud äriühingusse juba 6,05 miljonit zloti (vt tabel 3) ja teise kordusuuringu lõpetamise ajaks juulis 2012 kokku 64,810 miljonit zloti (st umbes 70 % kogu investeeritud kapitalist).
- (126) Lisaks eelnimetatud kapitalistidele lennujaama käitajasse kirjeldatakse mitmes Poola ametiasutuste esitatud turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus ka kapitalikulude prognoosi (edaspidi „kapitalikulud“), st kapitali väljavoolu kuni 2030. aastani. Eelkõige – nagu on kirjeldatud tabelis 1 – selgitatakse 2012. aasta uuringus, et investeeringud kinnisvarasse on jaotatud nelja etappi. On oluline, et Poola esitatud teabe kohaselt ulatusid kapitalikulud 2012. aastal [...] miljoni zlotini (millest üle poole kulutati veel enne 2012. aasta uuringu alustamist). Joonisel 1 on näidatud aastased (nominaalsed) kapitalikulud vastavalt 2012. aasta uuringule (ehkki avalike huvidega seotud kulud on välja jäetud).

Joonis 1

Aastased kapitalikulud (2012. aasta uuring, välja arvatud avalike huvidega seotud kulud)

[...]

- (127) 2011. ja 2012. aasta uuringus hinnati ainult 2010. aasta uuringu alusel 2010. aastal tehtud investeerimisprojekti alustamise algse otsuse muudatusi. Kaks järgnevat uuringut näitavad, et aktsionärid juhendasid turul toimunud sündmustest ja kohandasid projekti mahtu vastavalt sellele (olenevalt investeeringu liigist kas suurendasid või vähendasid seda). Need muudatused olid aga vähetähtsad võrreldes üldise otsusega muuta sõjaväebaas tsiviillennujaamaks. Joonisel 2 on näidatud (nominaalsed) kapitalikulud vastavalt 2010., 2011. ja 2012. aasta uuringule (jättes välja avalike huvidega seotud kulud). Kuigi investeeringute ajastust ja ulatust kohandati nii 2011. kui ka 2012. aastal, võib, näha, et need muudatused ei olnud projekti kogumahuga võrreldes märkimisväärsed. 2010. aastal olid nominaalsed kapitalikulud hinnanguliselt [...] miljonit zloti ning seda näitajat suurendati 2011. aastal umbes [...] miljoni zlotini (peamiselt uue investeeringu tõttu maanteetaristusse).

Joonis 2

Kapitalikulud (tuhandetes zlottides) vastavalt 2010., 2011. ja 2012. aasta uuringule (välja arvatud avalike huvidega seotud kulud)

[...]

- (128) Põhjendustes 122 ja 127 leiab komisjon, et hindamaks, kas Gdynia ja Kosakowo käitused turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestorina, peab ta oma hinnangus tuginema peamiselt 2010. aasta uuringule, jättes kõrvale edasise arengu ja teabe, mida ei olnud kõnealuse investeerimisprojekti rakendamise otsuse tegemise ajal riiklike aktsionäride käsutuses.
- (129) Võib eeldada, et erainvestor kohandab oma investeerimiskava selle rakendamise käigus vastavalt muutuvatele oludele. Kuid siinse juhtumi puhul on komisjonil vaja hinnata, kas erainvestor oleks alustanud sõjaväelennuvälja tsiviillennuväljaks muutmise projekti. Selleks on vaja täpselt määrata, millal võeti tegelikult vastu peamine otsus projekt teoks teha. Toimikus olevate tõendite kohaselt (kapitalistid ja rendilepingud) olid põhisammud tehtud juba enne 2011. aasta uuringut. Arvestades, et iga erainvestor hindaks enne mahukate vahendite investeerimist või siduvate lepinguliste kohustuste sõlmimist projekti rahalist kasumlikkust, on investeeringu vastavust turutingimustele hinnates kõige asjakohasem analüüsida 2010. aasta uuringut.

- (130) 2011. ja 2012. aasta uuringus kohandatakse algset investeerimiskava, mille alusel võeti vastu algne otsus teha algust sõjalennuvälja muutmise projektiga. Seega ei saa järgnevate turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringute järel tehtud kapitalisüste vaadelda eraldiseisvana.

5.1.3.3. Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine 2010. aasta uuringu alusel

- (131) 2010. aasta uuring põhineb äriplaamil, milles prognoositi tulevased rahavood ajavahemikul 2010–2040. Turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu tegemise ajal eeldas Poola, et lennujaam hakkab üldist lennuliiklust haldama 2011. aastal, tellimuslende 2013. aastal ja odavlende 2015. aastal. Selle tulemusena oleks teenindatud reisijate arv kasvanud stabiilselt [...] reisijalt 2013. aastal kuni ligi [...] miljoni reisijani 2024. ja 1,753 miljoni reisijani 2040. aastal (nagu on näidatud allpool tabelis 5).

Tabel 5

Gdynia lennujaama lennuliikluse prognoos 2010. aasta uuringus (tuhandetes)

Reisijate arvu kujunemise prognoos (turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine, 2010)										
Aasta	2013	2014	2015	2016	2020	2024	2028	2032	2036	2040
Reisijate arv	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	1 752 835

- (132) Poola esitatud 2010. aasta uuring hõlmab väidetavalt avalike huvidega seotud kulude rahastamiseks vajalikku kapitali, kuid seal ei täpsustata nende kulude suurust. Samal ajal jäetakse 2011. aasta uuringust need kapitalikulud välja, kuid esitatakse nende suurus. Investeeringuprojekti maht on 2010. ja 2011. aasta uuringus sisuliselt sama. Peale avalike huvidega seotud kulude väljajätmise erineb 2011. aasta uuring 2010. aasta uuringust vaid selle poolest, et see sisaldab ajakohastatud andmeid kulude ja diskontomäära kohta, maanteetaristu tõendatud kulusid, Kosakowo ja lennujaama käitaja vahel allkirjastatud rendilepingu majandustulemusi ning Kosakowo ja Gdynia vahel kokku lepitud kapitalisüste ajakava. Et jätta 2010. aasta uuringu nüüdispuhasväärtuse arvutustest välja avalike huvidega seotud väidetavad kulud, kohaldas komisjon avalike huvidega seotud kulude arvele langevate kapitaliinvesteeringute osa määramiseks seega sama meetodikat nagu 2011. aasta uuringus. Eelkõige leitakse 2011. aasta uuringus⁽⁵⁴⁾, et [...] % (reisija- ja üldlennuterminali) kuludest loetakse seotuks avalike huvidega; avalike huvidega on seotud ka [...] % tuletõrjujaid majutava mitmeotstarbelise hoone kuludest, nagu ka kõik piirdeaia, seireseadmete, pagasi läbivaatamise seadmete, lennujaama turvateenistuse varustusega seotud kulud (kokku [...] miljonit zloti; [...] miljonit eurot). Jättes välja samad kapitalikulude artiklid ja kasutades eri hoonete puhul sama avalike huvidega seotud kulude osakaalu (kuna need näitajad põhinevad kõnealustes hoonetes turvaülesannete jaoks eraldatud põrandapinnal, mis kahe uuringu vahel ei muutunud), arvutas komisjon välja investeerimiskulude osakaalu 2010. aasta uuringus, mis tuleks käesoleva otsuse tähenduses turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringust välja jätta, sest need on seotud avalike huvidega. Need kulud ulatuvad [...] miljoni zlotini (ehk [...] miljoni euroni).
- (133) Lisaks oleks äriühing hakanud 2010. aasta uuringu kohaselt amortisatsioonieelset ärikasumit teenima alates 2018. aastast. Seevastu kumulatiivselt on kogu diskonteeritud rahavoog (st liites igal aastal eelmiste aastate rahavood) tervel ajavahemikul 2010–2040 prognooside kohaselt negatiivne (nagu on näidatud joonisel 3). Teisisõnu ei piisa alates 2018. aastast teenida loodetavatest positiivsetest rahavoogudest varasemate investeerimisperiodide väga negatiivsete rahavoogude hüvitamiseks. Nagu näha, jääb projekti kumulatiivne diskonteeritud rahavoog negatiivseks kuni 2040. aastani.

⁽⁵⁴⁾ Vt 2011. aasta uuringu lk 35.

Joonis 3

Kumulatiivne diskonteeritud rahavoog (tuhandetes zlottides) (2010. aasta uuring)

[...]

Allikas: 2010. aasta uuring ja välja arvatud avalike huvidega seotud kulud.

- (134) Eeldatakse, et pärast 2040. aastat hakkab lennujaama käitaja väärtus kasvama ja vaba rahavoog kasvab stabiilselt [...] %. Selle eelduse põhjal arvutas Poola lennujaama käitaja jääkväärtuse 2040. aastal. Diskonteeritud jääkväärtus ulatub [...] miljoni zlotini. Algse 2010. aasta algse uuringu tulemusena saadi positiivseks omakapitali väärtuseks ⁽⁵⁵⁾ [...] miljonit zloti (st ligikaudu [...] miljonit eurot). See positiivne omakapitali väärtus tuleneb erinevusest võrreldes [...] miljoni zloti suuruse jääkväärtusega, mis on absoluutväärtuses suurem kui ettevõtte vabade rahavoogude hinnanguline nüüdispuhasväärtus ([...]) miljonit zloti ajavahemikul 2010–2040. Investeeringuprojekti hinnanguline sisemine tasuvuslävi oli [...] %, mis ületab lennujaama käitaja eeldatavat kapitalikulu ([...]) %. Kui avalike huvidega seotud kulud välja jätta, püsib ettevõtte vabade rahavoogude nüüdispuhasväärtus ([...]) miljoni zloti juures negatiivne ning projekt muutub kasumlikuks vaid tänu arvutatud jääkväärtusele [...] miljonit zloti. Seepärast on projekti positiivne omakapitali väärtus (jättes välja avalike huvidega seotud kulud) [...] miljonit zloti (st ligikaudu [...] miljonit eurot).
- (135) Seega muutub projekt kasumlikuks vaid juhul, kui eeldatakse, et pärast 30aastast rendiperioodi jääbki lennujaama käitaja lennujaama alaliselt käitama ja väärtus kasvab stabiilselt [...] % aastas (st jääkväärtus ⁽⁵⁶⁾). Kuid nagu on öeldud põhjendustes 25–27, kuulub lennujaama alune maa Poola riigile, kes rentis selle Kosakowole 30 aastaks kuni septembrini 2040. Seejärel andis Kosakowo maa 30 aastaks rendile äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd. Poola kehtiva õiguse kohaselt (tsiviilseadustiku artiklid 48 ja 191) kuuluvad seepärast kõik renditud varale ehitatavad hooned ja rajatised, mis asuvad maa-alal alaliselt, vara omanikule (riigivarade ametile), mitte äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd või Kosakowole. Rendilepingus sätestatakse, et renditud vara tuleb rendileandjale tagastada [...] jooksul pärast rendilepingu lõppemist (paragrahvi 4 lõige 16). Rendilepinguga ei nähta ette ühepoolset õigust pikendada rendiaega pärast seda ajavahemikku ega õigust saada lennujaama taristusse tehtud investeeringute eest hüvitist. Samuti pole sugugi selge, kas selliseid õigusi on võimalik Poola tsiviilõiguse üldsätete alusel nõuda. Veelgi enam, rendilepingutes (paragrahvi 4 lõige 11 ja paragrahvi 5 lõige 4) sätestatakse, et kui lennujaama käitaja lõpetab oma majandustegevuse, tuleb taristu riigile ilma hüvitiseta üle anda. Seepärast tundub ebamõistlik tugineda uuringus esitatud täpsele summale, kuivõrd 9. septembri 2010. aasta rendilepingu tingimuste kohaselt ei kuulu lennujaama taristu ei lennujaama käitajale ega aktsionäridele. Seega ei ole turumajandusliku investeeringu põhimõtte uuringutes kasutatud investeeringu jääkväärtus usaldusväärne ja on suure tõenäosusega ülehinnatud.
- (136) Komisjon märgib, et pealegi moodustab Gdynia lennujaama käitaja tulevaste rahavoogude põhiosa prognoositav tulu, mis oleneb reisijate arvust ja lennuettevõtjate makstud lennujaamatasude suurusest. 2010. aasta uuringus langeb odav- ja tellimuslendude (reisijad, maandumine, parkimistasud) arvele [80–90] % kogu 2040. aasta tuludest ja keskmiselt [80–90] % terve hinnatud ajavahemiku, täpsemalt 2010.–2040. aasta kogutuludest. See on vastuolus Poola väitega, et Gdynia lennujaama tegevus täiendaks Gdański lennujaama oma, sest Gdynia keskenduks üldisele lennundusele. Nagu eespool osutatud andmetest tegelikult näha, on odav- ja tellimuslennud enamiku prognoosi kaasatud aastate jooksul peamine tuluallikas. Ent nagu allpool täpsemalt selgitatakse, tuleb suurem osa Gdański lennujaama tulust samuti odav- ja tellimuslendudest (vt põhjendus 140).
- (137) Seoses reisijate ja lennuettevõtjate nõudlusega leiab komisjon, et Gdynia lennujaamal on sama teeninduspiirkond Gdański lennujaamaga, mis asub Gdynia-Kosakowo lennujaamast vaid 25 km kaugusel. Gdański lennujaama läbilaskevõimet suurendati 2012. aastal kuni viie miljoni reisijani ja edasine laiendamine kuni seitsme miljoni

⁽⁵⁵⁾ Kõnealune omakapitali väärtus hõlmab rahavoogude nüüdispuhasväärtust 2012–2040 ja Gdynia lennujaama 2040. aastaks arvutatud diskonteeritud jääkväärtust.

⁽⁵⁶⁾ Jääkväärtus arvutatakse üksikasjalikus prognoosis sisalduva viimase aasta rahavoogude prognoosi alusel, mida kohandatakse, et võtta arvesse taristu pideva käitamise tagamiseks vajalikku asendusinvesteeringut.

reisija teenindamiseks on kavandatud 2015. aastaks. Laiendamise ajakava oli avalikult teada juba 2010. aastal, st 2010. aasta uuringu ettevalmistamise ajal ⁽⁵⁷⁾. Veelgi enam, Gdański lennujaama läbilaskevõime suurendamisest riikliku rahastamise abil viie miljoni reisijani teatati 24. septembril 2008 riigiabi juhtumi nr N 472/08 raames ka komisjonile ning komisjon kiitis selle heaks 5. veebruaril 2009 ⁽⁵⁸⁾.

- (138) Poola teavitas komisjoni, et Gdański lennujaama jaoks 2010. aastal koostatud üldkavas ⁽⁵⁹⁾ nähakse ette lennuraja, perrooni ja lennujaama muu taristu laiendamine, mille tulemusena suudaks Gdański lennujaam teenindada tulevikus üle kümne miljoni reisija aastas.
- (139) Edasi märgib komisjon, et 2010. aastal teenindas Gdański lennujaam 2,2 miljonit reisijat (st kasutas oma läbilaskevõimest 45 %, sealhulgas lisanduv läbilaskevõime). Gdański lennujaama kohta esitatud prognooside kohaselt kasutatakse 2020. aastaks olemasolevast läbilaskevõimest vaid 50–60 % ⁽⁶⁰⁾. Kõnealustes prognoosides ei võeta arvesse Gdynia lennujaama tegevuse alustamist (st eeldatakse, et kogu teeninduspiirkonnandluse rahuldab Gdański lennujaam). Komisjon märgib, et Gdański lennujaam suudab piirkonna nõudlust rahuldada pikka aega, st vähemalt kuni 2030. aastani, isegi reisijaliikluse dünaamilise kasvu puhul.
- (140) Nagu eespool näidatud, eeldatakse 2010. aasta uuringus, et enamik Gdynia lennujaama tulust (keskmiselt [80–90] % kogu ajavahemikul 2012–2040) tuleb odav- ja tellimuslendudest. Sellega seoses märgib komisjon, et ka Gdański lennujaam teenindab peamiselt odav- ja tellimuslende. 2010. aastal reisis 72 % kõigist Gdański lennujaamas teenindatud reisijatest odav- ja tellimuslendudega ⁽⁶¹⁾.
- (141) Arvestades lähedust teisele olemasolevale ja ülekoormuseta lennujaamale, kes järgib sama ärimudelit ja kellel on pikas perspektiivis piisavalt ammendamata läbilaskevõimet, leiab komisjon, et Gdynia lennujaama käitaja suutlikkus meelitada kohale liiklust ja reisijaid oleneb olulisel määral lennuettevõtjatele pakutavate lennujaamatasude tasemest, eelkõige võrreldes oma lähimate konkurentide tasemega.
- (142) Sellega seoses märgib komisjon, et 2010. aasta uuringus nähakse tellimus- ja odavlendude puhul ette reisijatasu 25 zlotti (6,25 eurot) reisija kohta kuni 2014. aastani ja 40 zlotti (10 eurot) reisija kohta alates 2015. aastast (kuni 2040. aastani). Selliste lendude maandumistasuks määrati 25 zlotti (6,25 eurot) tonni kohta kogu ajavahemiku jooksul (eelduste kohaselt oli keskmine maksimaalne stardimass 70 tonni), samal ajal kui parkimistasuks hinnati 4 zlotti (1,0 eurot) 24 tunniks tonni kohta (keskmine maksimaalne stardimass 70 tonni). 2010. aasta uuringu kohaselt määrati hinnad tasemel, mis oli 2010. aasta uuringu ajal võrreldav teiste piirkonna lennujaamade tasemega. Gdynia lennujaama hinnad määrati ka eeldusel, et Gdański lennujaam ei konkureeri temaga.
- (143) Ühtlasi märgib komisjon, et Gdański lennujaama alates 31. detsembrist 2008 kasutatud tariifide kavas kinnitatakse standardseks reisijatasuks 48 zlotti (12 eurot) reisija kohta, standardseks maandumistasuks rohkem kui kahetonnise lennuki puhul (st sealhulgas kõik tellimus- ja odavlennuettevõtjate õhusõidukid) 25 zlotti (6,25 eurot) tonni kohta ja parkimistasuks 4,5 zlotti (1,25 eurot) 24 tunniks tonni kohta.
- (144) Komisjon märgib aga, et Gdański lennujaamas kohaldatav tariifide tase võimaldab muu hulgas odavlendude puhul ka mitmesuguseid allahindlusi ja hinnavähendeid. Gdański lennujaam kohaldab vähendatud reisijatasu 24 zlotti

⁽⁵⁷⁾ Vt nt komisjoni 3. juuni 2009. aasta otsus nr C(2009) 4445, millega anti ühenduse rahalist abi üleeuroopaliste transpordivõrkude valdkonnas.

⁽⁵⁸⁾ Vt joonealune märkus 9.

⁽⁵⁹⁾ Üldkava anti töösse veebruaris 2010 ja esitati novembris 2010.

⁽⁶⁰⁾ Reisijaliiklus (aastane reisijate arv tuhandetes) Gdański lennujaamas.

Reisijate tegelik arv:

Aasta	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Reisijad	466	672	1 256	1 715	1 954	1 911	2 232	2 463	2 906

Reisijate arvu kujunemise prognoos:

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Reisijad	3 153	3 311	3 477	3 616	3 760	3 911	4 067	4 230

⁽⁶¹⁾ Odavlennud 64,5 %, tellimuslennud 7,5 %. Nii 2009. kui ka 2011. aastal oli see näitaja 70 %.

(6 eurot) reisija kohta kõikidel uutel liinidel (alates 1. jaanuarist 2004) ja kõikide lendude sageduste suurendamisel, kui kasutatakse õhusõidukeid stardimassiga vahemikus 50–100 tonni (nt Airbus A320 ja Boeing 737 ning muud odavlennuettevõtjate kasutatavad õhusõidukid). Sellistel liinidel vähendatakse ka maandumistasu 50 % (st 12,5 zlotini tonni kohta). Parkimistasu tühistatakse täielikult, kui liin on käigus vähemalt kuus korda nädalas. Lisaks vähendatakse kõigepealt standardset reisijatasu kõikidel riigisisestel regulaarliinidel 23 zloti võrra. Seejärel kohaldatakse asjakohast allahindlust. Võttes arvesse Gdański lennujaamas kohaldatavaid allahindlusi ja hinnavähendeid, leiab komisjon, et Gdynia lennujaama lennujaamatasud ületasid keskmiselt tunduvalt naaberlennujaamas kehtestatud tasusid. Kõnealuseid lennujaamatasusid kohaldades ei suuda Gdynia uue turuletulijana kohale meelitada piisavalt palju lennuettevõtjaid, kui samas teeninduspiirkonnas tegutseb ammendamata läbilaskevõimet omav lennuväli, mis kohaldab uutel liinidel madalamaid netotasusid ja suurendab lendude sagedust olemasolevatel liinidel. Samuti märgib komisjon, et Gdański lennujaamatasude kavas nähakse ette soodustasude kohaldamine kuni 31. detsembrini 2028. Kuna 2010. aasta uuringus (mis põhineb lennujaama käitaja selleaegsel äriplaanel) käsitletakse lennujaamatasusid lennujaama käitaja peamise tuluallikana, peab komisjon seda lahendust tõendiks, et 2010. aasta uuring ei ole piisavalt veenev ega usaldusväärne näitamaks, et erainvestor oleks kõnealuse investeerimisprojekti ette võtnud.

- (145) Arvestades, et nii Gdynia kui ka Gdański lennujaam keskenduksid peamiselt odav- ja tellimuslendudele, et Gdański lennujaam ei kasuta kogu oma läbilaskevõimet, et selle tegelikud tasud on Gdynia äriplaanis kirjeldatutest madalamad, ning arvestades kahe lennujaama omavahelist lähedust, peab komisjon ekslikuks eeldust, et kahe lennujaama vahel puudub hinnakonkurents.
- (146) Ühtlasi märgib komisjon, et 2010. aasta uuringu koostamise ajal olid Poola teises ja kolmandas lähimas piirkondlikus lennujaamas – Bydgoszczi lennujaamas (asub Gdynia lennujaamast 196 kilomeetri ehk 2 tunni ja 19 minuti pikkuse autosõidu kaugusel) ja Szczecini lennujaamas (asub Gdynia lennujaamast 296 kilomeetri ehk 4 tunni ja 24 minuti pikkuse autosõidu kaugusel) – kohaldatavad netotasud hulga madalamad ⁽⁶²⁾.
- (147) Eespool nimetatut silmas pidades on komisjoni arvates – võttes arvesse teise ülekoormuseta ja sama ärimudelit kasutava lennujaama lähedust – 2010. aasta uuringus osutatud lennujaamatasud, mis ületavad Gdańskis ja teistes lähikonnas asuvates piirkondlikes lennujaamades kohaldatavaid tasusid, ebarealistlikud. Gdynia lennujaama konkurentsiolukorda arvestades põhinesid 2010. aasta uuringus esitatud liiklusprognosid ebarealistlikel eeldustel.
- (148) Veel tuleb märkida, et 2010. aasta uuring ei hõlmanud ei tundlikkuse analüüsi ega mingit muud tulemuse tõenäosuse hinnangut (nagu halvim võimalik stsenaarium, ideaalne ja baasstsenaarium). Seepärast järeldeb komisjon, et 2010. aasta uuringus esitatud stsenaarium näib reisijate liikluse arengu ja tasude taseme puhul tuginevat ülemäära optimistlikele eeldustele.
- (149) Komisjon tegi hulga tundlikkusarvutusi ning märgib, et odav- ja tellimuslendudega seotud iga-aastase tulu vähendamise [..] % võrra (prognosiperioodil 2010–2040) piisab selleks, et projekt muutuks kahjumlikuks, hoolimata märkimisväärsest jääkväärtusest, mis juba iseenesest on ebaselge, nagu selgitatud põhjenduses 135. Tulud võivad sel moel kahaneda, kui tasud on eeldatust väiksemad ja/või liiklus hõredam. Sellega seoses väärrib äramärkimist, et 2010. aasta uuringu jaoks kasutatud äriplaanis on lennujaamatasud juba [..] % võrra suuremad kui Gdański lennujaamas ⁽⁶³⁾. Sellega seoses on väga ebatõenäoline, et Gdynia lennujaam suudaks lennuliiklust

⁽⁶²⁾ Bydgoszczi lennujaam: standardtasu iga lahkava reisija kohta on 30 zloti (7,5 eurot); standardne maandumistasu on 45 zloti/tonn (11,25 eurot) esimese kahe tonni maksimaalse stardimassi kohta, 40 zloti/tonn (10 eurot) 2–15 tonni maksimaalse stardimassi kohta, 35 zloti/tonn (8,75 eurot) 15–40 tonni maksimaalse stardimassi kohta, 30 zloti/tonn (7,5 eurot) 40–60 tonni maksimaalse stardimassi kohta, 25 zloti/tonn (6,25 eurot) 60–80 tonni maksimaalse stardimassi ja 20 zloti/tonn (5 eurot) iga tonni kohta 80 tonni ületava maksimaalse stardimassi puhul; standardtasu parkimise puhul on 8 zloti/tonn/24 tundi (2 eurot; esimesed neli tundi parkimist on tasuta). Allahindlused: reisijatasusid võidakse alandada 5 %st (kui lennuettevõtjal lahkub 100–300 reisijat Bydgoszczi lennujaamast igas kuus) kuni 50 %ni (kui lennuettevõtjal lahkub üle 8 000 reisija Bydgoszczi lennujaamast igas kuus); maandumistasu – 50 % allahindlus uue liini toimimise esimese 12 kuu jooksul, 50 % maandumise puhul kella 14.00–20.00; maandumis- ja parkimistasud: 10 % lennuettevõtja puhul, kes teeb 4–10 lendu kuus, 15 % 11–30 lennu puhul kuus, 20 % rohkem kui 31 lennu puhul kuus. Szczecini lennujaam: standardtasu iga lahkava reisija kohta on 35 zloti (8,75 eurot); standardne maandumistasu on 70 zloti/tonn (17,5 eurot); standardne parkimistasu on 8 zloti/tonn/24 tundi (esimesed kaks tundi on tasuta). Allahindlused: alates 20 %st (kui lennuettevõtja pakub lahkuvatele reisijatele üle 800 koha nädalas) kuni 90 %ni (kui pakutakse üle 1 300 koha).

⁽⁶³⁾ Reisijatasude arvutamine odavlennuettevõtjate puhul.

suurendada, ilma et teeks äriplaanis näidatud 40 zloti (10 euro) suurusest tasust olulist soodustust. See, et lennujaamatasude näiliselt tähtsusetu vähendamine (realistlike eelduste põhjal) mõjutab nüüdispuhasväärtust sedavõrd tugevalt, seab algse äriplaani usaldusväarsuse tõsise kahtluse alla.

- (150) Ehkki 2010. aasta uuring põhines sel ajal kättesaadavatel liiklusprognosidel ja hilisemat teavet ei tohiks turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringu hindamiseks otse kasutada, märgib komisjon siiski, et sellised prognoosid olid suures ulatuses ülemäära optimistlikud. 2010. ja 2012. aasta liiklusprognoside võrdlemisel ilmnevad tõepoolest olulised erinevused. Lisaks projekti alguse edasilükkumisele vähendati liiklusprognose kogu „positiivse amortisatsioonieelse ärikasumi” perioodil igal aastal [...] võrra [...] %ni. Selline oluline korrigeerimine kõigest kahe aasta järel, ilma et olud oleksid märkimisväärselt muutunud, võimaldab algsete eelduste mõistlikkust kasulikul viisil kontrollida. Lisaks kinnitab see asjaolu, et komisjonipoolses tundlikkuse kontrollis (mille maht on võrdluses palju väiksem) rõhutatakse nende ootuste ebarealistlikkust, mis olid viinud järelduseni, et projekt tasub end ära.

Tabel 6

2010. ja 2012. aasta uuringus kasutatud reisijate liikluse prognooside võrdlus

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Reisijate koguarv 2010. aasta turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Reisijate koguarv 2012. aasta turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus	—	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Vahe		– 53 %	– 69 %	– 55 %	– 38 %	– 36 %	– 29 %	– 27 %	– 25 %
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Reisijate koguarv 2010. aasta turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	1 343 234
Reisijate koguarv 2012. aasta turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringus	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	1 083 746
Vahe	– 23 %	– 21 %	– 19 %	– 17 %	– 17 %	– 18 %	– 18 %	– 19 %	– 19 %

- (151) Edasised tundlikkuskatsed näitavad, et kui üldine tulu oleks kogu prognoosiperioodi jooksul vaid [...] % aastas väiksem või tulu [...] % väiksem ja tegevuskulud [...] % suuremad, oleks projekt juba kahjumlik. Seepärast on investeringu kasumlikkus põhieelduste väikeste muutuste suhtes väga tundlik. Komisjoni arvates on sellised muutused järgnenud turumajanduse põhimõtte järgimise uuringutes tehtud muudatustega võrreldes väheolulised.
- (152) Veelgi enam, komisjon leiab, et 2010. aasta uuringu positiivsed tulemused sõltuvad suurel määral samuti investeringu jääkväärtusest äriplaanis käsitletud perioodi lõpul (st 2040. aastal). Äriühingu diskonteeritud rahavoog ajavahemikul 2010–2040 on tõepoolest negatiivne ja ulatub (– [...] miljoni zlotini). Diskonteeritud jääkväärtus oli 30. juunil 2010 [...] miljonit zlotiti.

- (153) Kui vaadelda arvutuste aluseks olnud eeldusi, siis jääkväärtuse arvutamine tugines eeldusele, et investeeringu rahavoo aastane kasvumäär ulatub pärast 2040. aastat alaliselt [...] %ni. Üldjuhul ei tohiks ettevõtja kasvumäär ületada selle majanduse kasvutempot, kus ta tegutseb (st SKP kasvu seisukohast). Jääkväärtus arvutatakse tõepoolest ajal, kui ettevõtte jõuab eelduste kohaselt küpsusetappi ja kui kiire kasvu ajajärk on ettevõtte jaoks seega läbi. Arvestades et majanduses osalevad eeldatavasti nii kiire kui ka stabiilse kasvuga ettevõtjad, peaks küpsete ettevõtete kasvumäär olema seega madalam kui majanduse keskmine kasvumäär tervikuna. Poola ei täpsustanud oma märkustes, millistel alustel ta valis pikaajaliseks kasvumääraks [...] %, kuid selgitas, et pikaajaline kasvumäär on nominaalne kasvumäär. IMFi teabe põhjal leidis komisjon, et Poola kohta 2010. aasta alguses kättesaadavate SKP reaalse kasvu prognooside kohaselt ulatus Poola majanduse nominaalne kasvumäär 5,6 %st 2011. aastal kuni 6,6 %ni 2015. aastal. Kui inflatsioon on 2,5 %, on SKP eeldatav kasvumäär 4 %. Seega võib [...] % valik Gdynia lennujaama nominaalseks kasvumääraks näida esmapilgul kooskõlas sel ajal kättesaadava teabega ja üldise tavaga valida majanduse kasvutempot madalam kasvumäär. Kuid valides pikaajalise kasvumäära inflatsioonist kõrgemana (mis oli aprillis 2010 hinnanguliselt 2,5 %), eeldatakse äriplaanis, et lennujaama kasv jätkub igal aastal pärast 2040. aastat.

Tabel 7

Aprillis 2010 SKP ja inflatsiooni kohta kättesaadavad IMFi andmed ja prognoosid

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SKP kasv, % (püsivhinnad)	1,70	2,70	3,20	3,90	4,00	4,00	4,00
SKP kasv, % (jooksevhinnad)	5,50	4,40	5,60	6,20	6,60	6,50	6,60
Inflatsioon, %	4,20	3,50	2,30	2,40	2,50	2,50	2,50

Allikas: Rahvusvaheline Valuutafond, World Economic Outlooki andmebaas, aprill 2010 (laaditud alla aadressilt <http://www.imf.org/external/data.htm>).

- (154) Lisaks märgib komisjon, et pidades silmas erakordselt pikka prognoosiperioodi ja jääkväärtuse arvutamist alles väga kaugeks kuupäevaks, on kõige kohasema kasvumäära määramine seda keerulisem ja ebakindlus seda suurem. SKP kasvu prognoositakse rohkem kui viieaastaseks perioodiks tõepoolest harva, samal ajal kui antud juhul pidi mudel prognoosima lennujaama mõistlikku kasvumäära pärast 30 aasta pikkust tegutsemist. See näitab, et arukas investor oleks teinud mitu tundlikkuse katset.
- (155) Käesoleva juhtumi puhul jääkväärtuse arvutamiseks kasutatud stabiilse kasvumäära mudeli puhul tuleb prognoosida ka kuupäev, millal ettevõtte hakkab kasvama stabiilse määraga, mida ta suudab pidevalt säilitada. 2010. aasta uuringus määrati kõnealune kuupäev 2040. aastasse, mis tähendab 30aastast prognoosiperioodi (2010–2040). 2012. aasta uuringus vähendati prognoosiperioodi 18 aastani (2012–2030) ja jääkväärtus arvutati seepärast 2030. aasta kohta. Kui sama ajakava rakendada 2010. aasta uuringu puhul, väheneb projekti nüüdispuhasväärtus märgatavalt, kukkudes ([...] miljonit zlotti ehk [...] miljonit eurot).
- (156) Samuti märgib komisjon, et 2012. aasta uuringus nimetatakse spetsiaalselt, et arukas investor oleks arvestanud asjaoluga, et projekt nõuab enne kasumisse jõudmist eriti kaua aega (vt 2012. aasta uuringu punkt 4.10.1.2, milles sedastatakse: „Nüüdispuhasväärtuse positiivne tulemus tõendab, et investeerimine Gdynia-Kosakowo lennujaama võib olla potentsiaalsetele investoritele põnev ettevõtmine. Kuid enne otsustamist peavad investorid arvesse võtma ka taristusse investeerimise projektidele iseloomuliku pikka investeerimisperioodi“).

Kokkuvõte

- (157) Gdynia-Kosakowo lennujaama muutmise projekt nõuab märkimisväärseid investeeringuid ja selle rahavood on pikka aega negatiivsed. Äriplaanist on tõepoolest näha, et prognoosiperioodil 2010–2040 on kumulatiivne diskonteeritud rahavoog negatiivne (– [...] miljonit zloti ehk – [...] miljonit eurot). Äriplaani kohaselt annab projekt positiivse tulemuse ainult tänu 2040. aastaks ja sealt edasi arvatud diskonteeritud jääkväärtusele [...] miljonit zloti, eeldusel et lennujaam kasvab igal aastal ja sealt edasi nominaalmääruga [...] %). Nagu on aga selgitatud põhjenduses 135, selgub, et maa ei kuulu ei lennujaama käitajale ega aktsionäridele, kuivõrd see jääb riigivarade ameti omandisse, seega ei ole lennujaama kohta esitatud jääkväärtus usaldusväärne. Veelgi enam, hoolimata sellise pikaajalise projektiga kaasnevast olulisest ebaselgusest, ei sisalda äriplaani tundlikkuse analüüsi ja erineb seega analüüsist, mida arukas investor oleks sellise projekti puhul teinud.
- (158) Lisaks järeldati komisjoni analüüsis, et äriplaani tugineb hulgale ülemäära optimistlikele ja ebarealistlikele eeldustele, arvestades lähedal asuvat Gdański lennujaama, millel on sama ärimudel, ammendamata läbilaskevõime ja laienemiskaavad. Mitu tundlikkuse katset näitavad, et projekti nüüdispuhasväärtus muutub eelduste väikeste ja realistlike muutuste tulemusena negatiivseks.
- (159) Eespool toodud silmas pidades leiab komisjon, et erainvestor ei oleks 2010. aasta uuringu alusel otsustanud investeerimisprojekti alustada. Seepärast annab Gdynia ja Kosakowo omavalitsuse otsus rahastada lennuvälja muutmist tsiviillennujaamaks lennujaama käitajale majandusliku eelise, mida ta ei oleks tavalistel turutingimustel saanud.

5.1.3.4. Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine 2011. ja 2012. aasta uuringu alusel

Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine 2011. aasta uuringu alusel

- (160) Turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringut korrati esimest korda mais 2011. Ehkki pärast kõnealust uuringut tehtud kapitalisüste lubati enne maid 2011 (vt põhjendus 51 eespool), on komisjon samuti hinnanud, kas selles majandusuuringus sisalduva teabe põhjal võib järeldada, et kapitalisüstid kajastasid turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori käitumist. 2011. aasta uuringus jäeti projekti tulu samaks, kuid kapitalikulud suurendati (vt joonis 2 kumulatiivse investeerimiskulu kohta). Ühtlasi võetakse uuringus arvesse eelmisi kapitalisüste ja juba tehtud kapitaliinvesteeringuid. Kapitali kaalutud keskmist hinda alandati pisut ([...] %-lt [...] %ni) ja pikaajalist kasvumäära vähendati [...] %-lt [...] %ni. Kordusuuringute tulemusena saadi hulga väiksem nüüdispuhasväärtus [...] miljonit zloti (umbes [...] eurot). Selle põhjuseks olid suuremad kulud (diskonteeritud rahavoog ajavahemikul 2011–2030 ulatuks – [...] miljoni zlotini) ja jääkväärtus väheneks pisut [...] miljoni zlotini.
- (161) Reisijate nõudluse ja sellega seotud tuluga seoses leiab komisjon, et põhjendustes 136–141 esitatud argumendid Gdynia konkureerimise kohta lennuettevõtjate ja reisijate pärast Gdański lennujaamaga kehtivad ka 2011. aasta uuringu hindamisel.
- (162) Eelkõige leiab komisjon, et 2011. aasta uuringus nimetatud lennujaamatasude suurus oli sama mis 2010. aasta uuringus.
- (163) Kuna Gdański, Bydgoszczi ja Szczecini lennujaamas kohaldati 2011. ja 2010. aastal samu tasusid (sealhulgas samu allahindlusi), kattub komisjoni Gdynia lennujaamatasude suurust käsitlev hinnang 2011. aasta uuringus 2010. aasta uuringu kohta antud hinnanguga (vt põhjendused 141–147).

- (164) Komisjon leiab, et kasumlikkuse väljavaatest juhitud turumajanduse tingimustes tegutsev investor ei oleks kõnealust projekti hõlmavas investeerimisotsuses tuginenud tasude suurusele, mis ületab tunduvalt teistes Poola piirkondlikes lennujaamades ⁽⁶⁴⁾, eelkõige Gdański lennujaamas kohaldatavaid netotasusid.
- (165) Sellega seoses märgib komisjon, et teiste Poola piirkondlike lennujaamade (nt Gdańsk, Bydgoszcz, Szczecin, Lublin) lennujaamatasudega võrreldavate vähendatud tasude puhul muutuks omakapitali väärtus negatiivseks.
- (166) Komisjon tegi hulga tundlikkusarvutusi ning märgib, et odav- ja tellimuslendudega seotud reisijatasudest teenitava iga-aastase tulu vähendamisest vaid [...] % võrra (prognoosiperioodil 2010–2040) piisab selleks, et projekt muutuks kahjumlikuks, hoolimata märkimisväärsest jääkväärtusest.
- (167) Edasised tundlikkuskatsed näitavad, et kui üldine tulu oleks kogu prognoosiperioodi jooksul vaid [...] % aastas väiksem või kui tulu oleks [...] % väiksem ja tegevuskulud [...] % suuremad, oleks projekt juba kahjumlik. Seepärast on investeringu kasumlikkus põhieelduste väikeste muutuste suhtes väga tundlik.
- (168) Veelgi enam, komisjon leiab, et 2011. aasta uuringu positiivsed tulemused sõltuvad suurel määral samuti investeringu jääkväärtusest äriplaanis käsitletud perioodi lõpul (st 2040. aastal). Nagu on selgitatud põhjenduses 135, on kahtlane, et taristu jääkväärtus läheks täielikult või kas või osaliselt lennujaama käitajale ja tema aktsionäridele.
- (169) Seega järeldab komisjon, et nii nagu 2010. aasta uuring, põhineb ka 2011. aasta uuring ebarealistlikel eeldustel eelkõige liiklusprognooside ja lennujaamatasude kohta. Niisiis ei ole ka 2011. aasta uuringu kohaselt Gdynia ja Kosakowo omavalitsuse otsus rahastada Gdynia-Kosakowo (Gdynia-Oksywie) lennuvälja muutmist tsiviillennuväljaks kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega ning seepärast annab see lennujaama käitajale majandusliku eelise, mida ta ei oleks tavalistel turutingimustel saanud.

Turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine 2012. aasta uuringu alusel

- (170) Poola leiab, et komisjon peaks hindama turumajandusliku investeerimise põhimõtte kokkusobivust siseturuga 2012. aasta uuringu alusel. Komisjon märgib, et 2012. aasta uuringus võetakse arvesse eelnevaid kapitalisüste ja juba tehtud kapitalikulutusi. 2012. aasta uuring näitab, et äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd rahastamine toob aktsionäride jaoks kaasa positiivse omakapitali väärtuse [...] miljonit zlotti (ligikaudu [...] miljonit eurot). Lisaks ületab investeerimisprojekti sisemine tasuvuslävi [...] % lennujaama käitaja prognoositud kapitalikulu ([...] %) ⁽⁶⁵⁾.
- (171) 2012. aasta uuringus võrreldi äriühingu omakapitali väärtust edasiste investeringutega olukorras, kus uus lennujaam hakkab tegutsema (edaspidi „baasstsenaarium“), äriühingu omakapitali väärtusega ilma edasiste investeringuteta olukorras, kus investeerimisprojekt lõpetatakse juunis 2012 (edaspidi „vastupidine stsenaarium“) ⁽⁶⁶⁾.

⁽⁶⁴⁾ Lisaks Gdański, Bydgoszczi ja Szczecini lennujaamadele analüüsis komisjon ka detsembris 2012 avatud Lublini piirkondliku lennujaama tasusid. Standardtasu iga lahkuva reisija kohta on Lublini lennujaamas 34 zlotti (8,5 eurot); standardne maandumistasu on 36 zlotti/tonn; standardne parkimistasu on 15 zlotti/tonn/24 tundi (esimesed neli tundi parkimist on tasuta). Allahindlused: kui lennuettevõtja avab Lublini lennujaamas oma esinduse, jääb standardtasu iga lahkuva reisija kohta esimese viie hooaja (2,5 aasta) vältel vahemikku 4,21–5,76 zlotti (1,05–1,44 eurot); parkimis- ja maandumistasu suhtes kohaldatakse 99 % soodustust. Pärast viit hooaega tehakse soodustusi uute liinide puhul. Reisija-, maandumis- ja parkimistasu puhul jääb soodustus vahemikku 95 %st liini toimimise esimese aasta jooksul kuni 25–65 %ni viiendal aastal (olenevalt reisijate arvust). Pärast viiendat aastat kohaldatakse 60 % soodustust, kui lennuettevõtja teenindab rohkem kui 250 000 Lublini lennujaamast lahkuvat reisijat.

⁽⁶⁵⁾ Kõnealused arvutused hõlmavad avalike huvidega seotud kulusid.

⁽⁶⁶⁾ Kuna turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuring tehti juunis 2012, põhineb analüüs sellel ajal.

- (172) Selline meetod on põhimõtteliselt vigane, et hinnata seda, kas sõjaväelennuvälja muutmine tsiviilennuväljaks hõlmab riigiabi, sest selles ei võeta arvesse juba tehtud märkimisväärseid kapitaliinvesteeringuid lennujaama. Korrektne vastupidine stsenaarium oleks olnud projekti rakendamist mitte alustada. Komisjon märgib, et erainvestor ei oleks projekti üldse investeerinud, kui uue tsiviilennujaama väljaarendamise kavad selles piirkonnas ei oleks sisaldanud reaalselt väljavaadet selliselt investeeringult tulu teenida. 2012. aasta uuringus määratletud vastupidist stsenaariumi moonutavad seepärast varasemad otsused, mis ei kajastanud erainvestori käitumist. Nagu varasemad kapitalisüstid, mis kujutavad endast riigiabi, sest erainvestor ei oleks neid teinud, kätkevad ka hilisemad kapitaliinvesteeringud samasse projekti endas riigiabi.
- (173) Komisjon leiab, et Poola esitatud 2012. aasta uuringus sisalduv baasstsenaarium põhineb äriplaanel, milles nähakse ajavahemikul 2012–2030 (st kiire kasvu perioodil) ette edasisi rahavooge omakapitali investeerijatele ⁽⁶⁷⁾. Edasiste rahavoogude prognoosimisel on lähtutud eeldusest, et lennujaam alustab tegevust 2013. aastal. 2012. aasta uuringu tegemise ajal lootis Poola, et lennujaam teenindab 2014. aastal ligikaudu [...] reisijat ja laiendab 2020. aastal oma tegevust järk-järgult [...] reisijani ning 2028. aastal umbes [...] reisijani (vt reisijate arvu kujunemise prognoos tabelis 8).

Tabel 8

Gdynia lennujaama reisijaliikluse prognoosid (tuhandetes)

Reisijate arvu kujunemise prognoos										
Aasta	2013	2014	2015	2017	2018	2019	2020	2023	2026	2030
Kokku	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	1 083,7

- (174) 2012. aasta uuringu kohaselt eeldatakse, et pärast 2030. aastat jätkub lennujaama käitaja kasv stabiilsel määral [...]. Selle eelduse põhjal arvutas Poola lennujaama käitaja jääkväärtuse 2030. aastal.
- (175) Komisjon märgib, et nagu ka 2010. ja 2011. aasta uuringus, moodustab Gdynia lennujaama käitaja tulevaste rahavoogude põhiosa lennundustegevusest prognoositav tulu, mis oleneb reisijate arvust ja lennuettevõtjate makstavate lennujaamatasude tasemest.
- (176) Reisijate hulga prognoosiga seoses väidab Poola, et koos Poola SKP kasvu ja piirkonna arenguga kasvab aja jooksul nõudlus ka reisilendude järele. Seepärast on Poola arvamusel, et liikluse kohta esitatud prognoosid on konservatiivsed ning et tegelik liiklus võib kujuneda prognoositust tihedamaks. Poola arvates nähakse märtsis 2013 ajakohastatud liiklusprognoosis ette suuremat liiklustihedust kui 2012. aasta uuringus.
- (177) Poola väidab, et äriplaani kohaselt teenindab Gdynia alla [...] % piirkonna reisijaliiklusest. Veelgi enam, Poola arvates on Pomorze lennundusturul ruumi veel ühele väikesele lennujaamale, kes täiendaks Gdański lennujaama pakutavaid teenuseid.
- (178) Reisijate nõudluse ja sellega seotud tuluga seoses leiab komisjon, et eespool põhjendustes 136–147 ja 161–165 esitatud väited 2010. ja 2011. aasta uuringu kohta kehtivad ka 2012. aasta uuringu hindamise puhul.

⁽⁶⁷⁾ Omakapitali investeerimist käsitlevate otsuste hindamise meetodina kasutatakse laialdaselt äriühingu omakapitali väärtuse hindamist. Omakapitali väärtus on äriühingu väärtus selle omanike või aktsionäride jaoks. Selle arvutamiseks liidetakse kõik tulevased omakapitali investeerijatele kättesaadavad rahavood, mida diskonteeritakse asjakohase tulumääraga. Diskontomäärana kasutatakse üldiselt aktsiakapitali hinda, mis kajastab rahavoogude riske.

- (179) Komisjon leiab, et turumajanduse tingimustes tegutsev investor ei kehtestaks suuremaid tasusid eeldusel, et Gdański lennujaama tasud kasvavad pika aja jooksul. Sellega seoses märgib komisjon, et Gdański lennujaamas kohaldatavate tasude kavas nähakse ette soodustuste pakkumine kuni 2028. aastani (st vaid kahe aasta võrra lühema ajavahemiku jooksul kui 2012. aasta uuringus käsitletud ajavahemik). Seega leiab komisjon, et isegi kui Gdański lennujaamatasud suureneksid pärast 2028. aastat, on äriplaani perioodiks (st kuni 2030. aastani) prognoositavad keskmised lennujaamatasud kõrgemad kui keskmine tase konkureerivas lennujaamas.
- (180) Poola kinnitas, et 2012. aasta uuringus võetakse arvesse lennuväljal sõjaväelise tegevusega seotud tegevuskulusid. Eeldatakse, et need kulud hüvitab riik. Ühtlasi kinnitas Poola, et Gdynia lennujaam ja sõjaline kasutaja ei ole kulude (nii tegevus- kui ka investeerimiskulude) jagamise kohta ametlikku kokkulepet veel saavutanud.
- (181) Komisjoni arvates tugineks turumajanduse tingimustes tegutsev investor oma hinnangutes ainult investeerimisotsuse ajal prognoositavatele tulemustele. Seepärast leiab komisjon, et hinnates investeeringu kooskõllalisust turumajandusliku investeerimise põhimõttega, ei tohiks arvesse võtta kulude võimalikku vähenemist, mis tuleneb nende jagamisest sõjaväelise kasutajaga (ega mõju lennujaama üldkuludele ja tuludele). Õigupoolest ei esitata 2012. aasta uuringus ka arvulist hinnangut selle kohta, mil määral lennujaama käitajal õnnestuks sellega seoses kuludelt säästa.
- (182) Nii nagu 2010. aasta uuringu puhul, on projekti diskonteeritud rahavood ajavahemikul 2012–2030 negatiivsed, nagu näidatud joonisel 4. Lennujaama rahavood muutuvad positiivseks kõigepealt 2020. aastal, kuid pikk investeerimisperiood tähendab, et diskonteeritud kumulatiivne rahavoog püsib prognoosiperioodil negatiivne.

Joonis 4

Kumulatiivne diskonteeritud rahavoog (zlottides) 2012. aasta uuringus (välja arvatud avalike huvidega seotud kulud)

[...]

- (183) Seega jõuab komisjon järeldusele, et 2012. aasta uuringut ei saa lugeda õigeaks vahendiks, millega hinnata, kas Gdynia ja Kosakowo omavalitsuse otsus rahastada Gdynia lennuvälja muutmist tsiviillennuväljaks on kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringuga. 2012. aasta uuringu ajal olid aktsionäride investeerimisotsused juba tehtud. Samuti leiab komisjon, et 2012. aasta uuringu järel tehtud kapitalisüste ei saa pidada eraldi vastu võetud sõltumatuteks investeerimisotsusteks, sest need käsitlevad sama investeerimisprojekti, mida riiklikud aktsionärid hakkasid hiljemalt 2010. aastal ellu viima, ning 2012. aasta uuring kajastab vaid algse projekti kohandusi või muudatusi.

Andmete ajakohastamine novembris 2013

- (184) Samuti arvab komisjon, et hinnates investeeringu kooskõla turumajandusliku investeerimise põhimõttega, ei tohiks arvesse võtta investeerimiskava muudatusi, mis on tehtud eesmärgiga teenida lennujaamas (väliskäitaja vahendusega) kütuse müümisest ja navigatsiooniteenuste pakkumisest lisatulu. Poola kinnitas, et kõnealuseid võimalikke uusi tuluallikaid ei kaasatud ei Gdynia lennujaama 2010., 2011. ega 2012. aasta uuringusse, sest uuringute koostamise ajal kahtlesid riiklikud aktsionärid ja äriühing kõikide selliste teenuste osutamiseks vajalike lubade ja kontsessioonide saamises sellisel määral, et nad ei kaasanud seda tulu oma prognoosidesse (isegi mitte optimistliku stsenaariumina). Kuna nõutavate lubade ja kontsessioonide hankimine oli turumajandusliku investeerimise põhimõtte järgimise uuringute ajal ebatõenäoline, ei saa komisjon neid tagantjärele arvesse võtta.

Kokkuvõte

- (185) Gdynia ja Kosakowo poolne riiklike vahendite eraldamine lennujaama käitajale ei ole kooskõlas turumajandusliku investeerimise põhimõttega. Seepärast leiab komisjon, et kõnealune meede annab äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd majandusliku eelise, mida ta tavalistel turutingimustel ei oleks saanud.

5.1.4. Valikulisus

- (186) Et meedet määratletaks riigiabina, peab ta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt soodustama „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist”. Siinse juhtumi korral märgib komisjon, et kapitalisüstid puudutavad vaid äriühingut Gdynia-Kosakowo Airport Ltd. Seepärast on need Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses sisuliselt valikulised.

5.1.5. Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (187) Liikmesriigi antav abi kahjustab liidusisest kaubandust, kui see parandab ettevõtja seisundit võrreldes tema konkurentidega siseturul⁽⁶⁸⁾. Kõnealuse meetmega antav majanduslik eelis tugevdab lennujaama käitaja majanduslikku seisundit, sest lennujaama käitaja saab alustada äritegevust ilma investeerimis- ja tegevuskulusid tasumata.
- (188) Nagu on hinnatud punktis 5.1.1, on lennujaama käitamine majandustegevus. Ühelt poolt on olemas konkurents lennujaamade vahel lennuettevõtjate ja asjaomase lennuliikluse (reisijate- ja kaubavedu) ligimeelitamiseks ja teiselt poolt lennujaamade käitajate vahel, kes võivad omavahel konkureerida konkreetse lennujaama käitamise õiguse nimel. Veelgi enam, komisjon rõhutab eriti odavlennuettevõtjate puhul, et erinevates teeninduspiirkondades ja erinevates liikmesriikides asuvad lennujaamad võivad omavahel konkureerida ka nende lennuettevõtjate nimel. Komisjon märgib, et Gdynia lennujaam teenindab kuni 2020. aastani ligikaudu [...] 000 reisijat ja 2030. aastal kuni üks miljon reisijat.
- (189) Nagu on osutatud 2005. aasta lennundussuuniste punktis 40, ei ole isegi väikeseid lennujaamu võimalik Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalast välja jätta, arvestades et nad konkureerivad teiste väikeste lennujaamadega eelkõige odav- ja tellimuslendude ligimeelitamiseks. Komisjon leiab, et see võib kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (190) Põhjendustes 187–189 esitatud argumentide alusel tugevdab Gdynia lennujaama käitajale antud majanduslik eelis tema seisundit konkurentide ees liidu lennundusteenuste pakkujate turul. Seepärast moonutab uuritav riiklik rahastus konkurentsi või ähvardab seda moonutada ning kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

5.1.6. Kokkuvõte

- (191) Pidades silmas põhjendustes 101–190 esitatud argumente, leiab komisjon, et äriühingusse Gdynia-Kosakowo Airport Ltd tehtud kapitalisüstid kujutavad endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kuna rahastamine oli äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd juba kättesaadavaks tehtud, leiab komisjon samuti, et Poola ei ole järginud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud keeldu⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁸⁾ Otsus kohtuasjas T-214/95: Het Vlaamse Gewest vs. komisjon (EU:T:1998:77, EKL 1998, lk II-717).

⁽⁶⁹⁾ Otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost vs. komisjon (EU:T:2004:4, EKL 2004, lk II-127).

5.2. Abi kokkusobivus siseturuga

- (192) Komisjon on uurinud, kas kõnealust abi saab pidada kokkusobivaks siseturuga. Nagu eespool kirjeldatud, hõlmab abi Gdynia lennujaama rajamisega seotud investeerimiskulude rahastamist ja tegevuskulude rahastamist lennujaama esimestel tegevusaastatel (st kuni 2019. aastani, sealhulgas nii 2010. kui ka 2012. aasta uuringu kohaselt).

5.2.1. 2005. ja 2014. aasta lennundussuuniste kohaldatavus

- (193) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikega 3 nähakse ette mitu erandit lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud üldeeskirjast, et riigiabi ei ole siseturuga kokkusobiv. Kõnealust abi saab hinnata Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel, milles sätestatakse, et siseturuga kokkusobivaks võib pidada „abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega”.
- (194) Selles suhtes nähakse 2005. aasta lennundussuunistega ning 31. märtsi 2014. aasta suunistega lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta („2014. aasta lennundussuunistes”) ⁽⁷⁰⁾ ette raamistik, millega hinnata, kas lennujaamadele antava abi võib kuulutada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivaks.
- (195) Kooskõlas 2014. aasta lennundussuunistega kohaldatakse komisjoni teatist ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta ⁽⁷¹⁾ lennujaamadele antud ebaseadusliku investeerimisabi suhtes. Kui ebaseaduslikku investeerimisabi anti enne 4. aprilli 2014, kohaldab komisjon ebaseadusliku investeerimisabi andmise ajal kehtinud kokkusobivuseeskirju. Vastavalt sellele kohaldab komisjon 2005. aasta lennundussuunistes enne 4. aprilli 2014 lennujaamadele antud ebaseadusliku investeerimisabi suhtes sätestatud põhimõtteid ⁽⁷²⁾.
- (196) 2014. aasta lennundussuuniste alusel ei tohiks ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitleva teatise sätteid kohaldada enne 4. aprilli 2014 lennujaamadele antud ebaseaduslikku tegevusabi käsitlevate menetluses olevate juhtumite suhtes. Selle asemel kohaldab komisjon 2014. aasta lennundussuunistes sätestatud põhimõtteid kõigi lennujaamadele antud tegevusabi juhtumite (menetletavate teadete ja ebaseadusliku teatamata abi) suhtes isegi juhul, kui abi anti enne 4. aprilli 2014 ⁽⁷³⁾.
- (197) Kapitalisüstid kujutavad endast enne 4. aprilli 2014 äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud ebaseaduslikku riigiabi (vt põhjendus 191).

5.2.2. Investeerimisabi ja tegevusabi erinevus

- (198) Pidades silmas 2014. aasta lennundussuuniste põhjendustes 196–197 osutatud sätteid, peab komisjon määrama, kas kõnealune meede kujutab endast ebaseaduslikku investeeringut või tegevusabi.
- (199) 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunkti 18 kohaselt on investeeringuteks ettenähtud abi määratletud kui „abi põhivara rahastamiseks, eelkõige kapitalikulude rahastamisvajaku katmiseks”.
- (200) Tegevusabi tähendab aga abi lennujaama tulude ja tegevuskulude vahe katmiseks, kusjuures viimane määratletakse kuludena, „mis on seotud lennujaamateenuste osutamisega, sh sellised kulukategooriad nagu personalikulud, sisseostetud teenused, sideteenused, jäätmehandluse, energia-, hooldus-, rendi- ja halduskulud, kuid nende hulka ei kuulu

⁽⁷⁰⁾ Komisjoni teatis „Suunistes lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta” (ELT C 99, 4.4.2014, lk 3).

⁽⁷¹⁾ ELT C 119, 22.5.2002, lk 22.

⁽⁷²⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 173.

⁽⁷³⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 172.

kapitalikulud, lennujaama poolt lennuettevõtjatele antav turundustoetus või muud stimuleerivad maksed ning avalike ülesannetega seonduvad kulud”⁽⁷⁴⁾.

- (201) Neid määratlusi arvestades tuleb äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud riigiabi lugeda investeerimisabiks, kuivõrd see oli mõeldud põhivara rahastamiseks. Investeerimisabi kujutab endast ka see osa iga-aastastest kapitalisüstidest, mis katab lennujaama käitaja kulud, mis ei ole veel kaetud amortisatsioonieelse ärikasumiga (see tähendab varade iga-aastane amortisatsioon, rahastamiskulud jne), millest on lahutatud põhjendustes 102–107 määratletud avalike huvidega seotud kulud.
- (202) Seevastu lennujaama käitajale antud tegevusabiga on tegemist selle osa puhul iga-aastastest kapitalisüstidest, mida kasutati äriühingu Gdynia-Kosakowo Airport Ltd iga-aastaste tegevuskulude⁽⁷⁵⁾ katmiseks, millest on maha arvatud amortisatsioonieelse ärikasumi hulka arvatud kulud, mida loetakse põhjenduste 102–107 kohaselt avalike huvidega seotud kuludeks.

5.2.3. Investeerimisabi

- (203) Lennujaama taristu rahastamiseks antav riigiabi on kokkusobiv Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c, kui see vastab 2005. aasta lennundussuuniste punktis 61 sätestatud tingimustele:
- i) taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile (piirkondlik areng, juurdepääs jne);
 - ii) taristu on vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud eesmärgiga;
 - iii) taristu pakub piisavaid kasutusväljavaateid keskpikaks ajavahemikuks, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga;
 - iv) juurdepääs taristule on avatud kõigile võimalikele kasutajatele võrdselt ja mittediskrimineerivalt;
 - v) kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- (204) Peale selle peab lennujaamadele antav riigiabi – nagu mis tahes muu riigiabimeede – olema siseturuga kokkusobivuse tagamiseks ergutava mõjuga ning vajalik ja proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.
- (205) Poola arvates vastab Gdynia lennuvälja muutmise projekti riiklik rahastamine kõikidele 2005. aasta lennundussuunistes investeerimisabile esitatavatele kriteeriumidele.
- i) *Taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile (piirkondlik areng, juurdepääs jne)*
- (206) Komisjon märgib, et Pomorzet teenindab tõhusalt juba Gdański lennujaam, mis asub kavandatavast uuest lennujaamast vaid 25 km kaugusel.
- (207) Gdański lennujaam asub Trójmiasto ringtee lähedal, mis kuulub Gdyniast, Sopotist ja Gdańskist mööduva kiirtee S6 juurde ning tagab suurele osale Pomorze elanikest hõlpsa juurdepääsu lennujaamale. Uue lennujaama ehitamine iseenesest ei parandaks ühendust märkimisväärselt isegi Gdynia elanike jaoks, sest nii Gdynia kui ka Gdański lennujaam asuvad Gdynia keskusest umbes 20–25minutilise autosõidu kaugusel.

⁽⁷⁴⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunktid 21, 22 ja 23.

⁽⁷⁵⁾ Väljendatud intressi-, maksu-, kulumi- ja amortisatsioonieelse tuluna.

- (208) Samuti märgib komisjon, et praegu liidu struktuurifondide kaasfinantseerimisel ehitatav Trójmiasto raudteeühendus võimaldab nii Gdański kui ka Gdynia elanikel sõita kesklinnast Gdański lennujaama umbes 25 minutiga. Trójmiasto raudtee tagab ka teistele Pomorze piirkondade elanikele otsese või ümberistumisega ühenduse Gdański lennujaamaga.
- (209) Ühtlasi märgib komisjon, et Gdański lennujaam suudab praegu teenindada viit miljonit reisijat aastas, samas kui tegelik reisijate liiklus oli 2010.–2013. aastal järgmine: 2010 – 2,2 miljonit, 2011 – 2,5 miljonit, 2012 – 2,9 miljonit, 2013 – 2,8 miljonit. Samuti märgib komisjon, et praegu on käimas Gdański lennujaama laiendustööd seitsme miljoni reisija teenindamiseks aastas. Investeering plaanitakse lõpule viia 2015. aastal.
- (210) Pealegi on Poola poolt Pomorze kohta esitatud ja 2012. aasta uuringu koostamiseks kasutatud liiklusprognoosi kohaselt piirkonna kogunõudlus [...] miljonit reisijat aastas [...].

Tabel 9

Pomorze liiklusprognoos (miljonites)

2013	2015	2017	2019	2020	2023	2026	2027	2028	2030
2,8	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	7,7

- (211) Ühtlasi märgib komisjon, et Poola esitatud teabe kohaselt nähakse Gdański lennujaama üldkavas ette lennujaama edasine laiendamine rohkem kui kümne miljoni reisija teenindamiseks aastas. Seepärast võidakse tulevikus teha reisijate liiklusest olenevalt otsus suurendada Gdański lennujaama läbilaskevõimet üle seitsme miljoni reisija.
- (212) Poola sõnul näitab (märtsis 2013 koostatud) ajakohastatud prognoos, et eelduste kohaselt ületab teeninduspiirkonna nõudlus 2012. aasta liiklusprognoosi. Muudetud prognooside kohaselt on 2030. aastal nõudlus teeninduspiirkonnas umbes üheksa miljonit reisijat. Isegi see prognoos näitab, et Gdański lennujaamast üksinda ilma edasiste investeeringuteta piisab piirkonna nõudluse rahuldamiseks vähemalt kuni 2025. aastani (põhjenduses 63 kirjeldatud kohandatud liiklusprognooside kohaselt).
- (213) Pealegi on Poola esitatud teabe kohaselt Gdański lennujaama lennuraja läbilaskevõime 40–44 lendu tunnis, samal ajal kui praegune tegelik kasutus on keskmiselt 4,7 lendu tunnis.
- (214) Poola esitatud teabe alusel (vt põhjendused 209–213 eespool) märgib komisjon, et Gdański lennujaama teenindamisvõimest kasutatakse järgmistel aastatel ära vaid 50–60 %. Selle tulemusena suudab Gdański lennujaam isegi reisijate arvu kiire kasvu korral Pomorzes lennuettevõtjate ja reisijate nõudlust pikka aega rahuldada.
- (215) Veel märgib komisjon, et Gdański lennujaam pakub lende rohkem kui 40 sihtkohta kodu- ja välismaal (nii otse sihtkohta kui ka sõlmlennujaamadesse nagu näiteks Frankfurt, München, Varssavi ja Kopenhaagen).
- (216) Nagu on osutatud põhjenduses 78, väidab Poola ühelt poolt, et Gdański lennujaama laiendamisvõimalused on planeerimise ja keskkonnaga seotud põhjustel piiratud. Teisest küljest väidab ta aga samuti, et võimalused Gdański lennujaama läbilaskevõimet suurendada on piiramatud. Kuna läbilaskevõime laiendamise piiranguid käsitlevad argumendid on vastuolulised ega ole nagunii põhjendatud, leiab komisjon, et ta ei saa oma hinnangut nendele rajada.

- (217) Pidades silmas Gdański lennujaama ammendamata läbilaskevõimet, mida ei kasutata pikemal perioodil täielikult ära, ning plaani selle lennujaama läbilaskevõimet vajaduse korral veelgi suurendada, ei usu komisjon, et teise lennujaama rajamine Pomorzes soodustaks piirkonna arengut. Lisaks märgib komisjon, et Pomorze ühendus maailmaga on tänu Gdański lennujaamale juba niigi hea ning et uus lennujaam ei paranda ühendust piirkonnaga.
- (218) Ühtlasi märgib komisjon, et Gdynia lennujaama ärimudel osutab sellele, et ta konkureeriks odav- ja tellimuslendude ning üldiselt lennundusturul reisijate nimel Gdański lennujaamaga. Lisaks ei õigusta uue varulennujaama ja hädaolukorras maandumiseks kasutatava lennujaama rajamine Gdynia lennujaama tehtavate investeeringute mahtu.
- (219) Nagu on öeldud põhjenduses 77, viitab Poola dokumendile „Regionaaltranspordi arengustrateegia Pomorze vojevoodkonnas aastatel 2007–2020”, milles Poola sõnul tunnistati vajadust rajada Pomorzeti teenindav tihedat koostööd tegev sõmlennujaam.
- (220) Komisjon märgib aga, et dokumendis „Regionaaltranspordi arengustrateegia Pomorze vojevoodkonnas aastatel 2007–2020” esitatakse vaid võimalikud strateegilised suunad, mille kohaselt piirkonna transporti võiks või tuleks arendada. Gdynia lennujaama kohta tehtud järeldused on väga üldist laadi. Pealegi ei sätestata dokumendis rakendusmeetmeid, mis tagaksid Gdynia lennujaama kasutamise tsiviillendudeks. Samuti ei kehtestata selles kõnealust eesmärki käsitlevaid kohustusi. Vastupidi, dokumendis rõhutatakse: „Gdynia Kosakowo või Slupsk Redzikowo lennujaama äritegevuse arendamise kavades tuleks keskenduda peamiselt läbilaskevõimele, mis on majanduslikult jätkusuutlik, rahuldab olemasoleva nõudluse ja võimaldab käidelda kaupa seal, kus see on kasumlik”.
- (221) Samamoodi on väga üldist laadi 29. aprillil 2005 kaitseministeeriumi, transpordiministeeriumi, Gdański lennujaama ja mitme piirkondliku omavalitsuse poolt allkirjastatud kavatsuste protokoll (nimetatud käesoleva otsuse põhjenduses 21), milles väljendatakse vaid kavatsust alustada Kosakowo sõjaväelennuväljal tsiviillende.
- (222) Veel märgib komisjon, et pärast otsuse 2014/883/EL vastuvõtmist tegi Pomorze vojevoodkonna marssal koos Gdański ja Sopot linnapeaga (kaks piirkonna kolmest suuremast linnast ja Gdański lennujaama aktsionärid) kirjaliku avalduse. Selles kinnitasid nad, et 29. aprilli 2005. aasta protokollil allkirjastades ei olnud neil kavas alustada Gdynias uue lennujaama ehitust. Avalduse kohaselt allkirjastati kavatsuste protokoll vaid selleks, et säilitada olemasolev sõjaväelennuvälja taristu, tulevaseks koostööks Gdański lennujaamaga. Sellega seoses võib Gdynia lennujaam teenindada vaid üldlennuliiklust.
- (223) Samuti rõhutasid kohalikud omavalitsused, et Gdynia lennujaama muutmise otsus oli Gdynia ja Kosakowo sõltumatu otsus, kusjuures neid teavitati korduvalt, et see investering ei ole majanduslikult põhjendatud.
- (224) 6. augusti 2013. aasta kirjaga teatas Poola, et Gdański lennujaama aktsionärid (sealhulgas Gdynia) olid 30. juulil 2013 (st pärast ametliku uurimismenetluse algatamist) otsustanud moodustada töörühma Gdynia ja Gdański lennujaama võimalike koostöösenaariumide analüüsimiseks. 30. oktoobri 2013. aasta kirjaga (esitati komisjonile 4. novembril 2013) teatas Gdynia linnapea, et töörühm oli soovitanud Gdański lennujaama aktsionäridel need kaks Pomorze lennujaama ühendada (nii et Gdański lennujaam võtab Gdynia lennujaama üle). Samuti teatas linnapea, et sellise ühinemise üksikasju veel analüüsitakse.
- (225) Komisjoni arvates moodustati töörühm vaid ametliku uurimismenetluse alustamise tõttu ja seda ei saa pidada tõendiks piirkonna transpordistrateegia elluviimisest. Samuti tuleks rõhutada, et komisjoni ei teavitatud nende kahe Pomorze lennujaama koostööd käsitlevatest eelnevatest ega järgnevatest meetmetest. Komisjon märgib ka, et Gdynia ja Gdański lennujaama koostöö sõmlennujaamana ei välista taristu dubleerimist, mis ei põhine tegelikul transpordivajadusel.

(226) Eespool esitatud silmas pidades leiab komisjon, et investeerimine Gdynia lennujaama toob lihtsalt kaasa taristu dubleerimise, mis ei vasta ühise huvi selgelt määratletud eesmärgile.

ii) *Taristu on vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud eesmärgiga*

(227) Nagu on osutatud põhjendustes 206–226, leiab komisjon, et Gdański lennujaam teenindab Gdynia lennujaama teeninduspiirkonda tõhusalt nii praegu kui ka edaspidi. Lisaks järgivad mõlemad lennujaamad sarnast ärimudelit ning keskenduvad peamiselt odav- ja tellimuslendudele.

(228) Ühise huvi selgelt määratletud eesmärgi puudumise tõttu leiab komisjon, et taristut ei saa lugeda ühisest huvist lähtuva eesmärgi suhtes vajalikuks ega proportsionaalseks (vt ka põhjendus 226).

iii) *Taristu pakub piisavaid kasutusväljavaateid keskpikaks ajavahemikuks, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga*

(229) Nagu on märgitud punktis i, asub Gdynia lennujaam olemasolevast Gdański lennujaamast vaid 25 km kaugusel ning neil kahel lennujaamal on sama teeninduspiirkond ja sarnane ärimudel.

(230) Praegu kasutatakse Gdański lennujaama läbilaskevõimist ära alla 60 %. Praegu tehtavaid investeeringuid arvesse võttes suudab Gdański lennujaam teenindada piirkonda olenevalt kasutatud prognoosidest kuni vähemalt 2025.–2028. aastani ning lennujaama on võimalik edaspidi laiendada.

(231) Ühtlasi märgib komisjon, et Gdynia lennujaama äriplaani kohaselt teeniks lennujaam umbes [80–90] % tulust odav- ja tellimuslennuettevõtjate teenindamisest. See tähendab, et ta keskenduks turgudele, kus toimub Gdański lennujaama äritegevuse põhiosa.

(232) Sellega seoses märgib komisjon ka, et Poola ei ole esitanud tõendeid võimaliku koostöö kohta lennujaamade vahel (vt ka põhjendused 224 ja 225).

(233) Plaanidest teenida tulu muust lennundus- ja mittelennundustegevusest (tootmine ja teenused) ei piisaks iseenesest ka Gdynia lennujaama käitamise seotud suurte tegevuskulude katmiseks.

(234) Seepärast leiab komisjon, et Gdynia lennujaama kasutusväljavaated keskpikas ajavahemikus ei ole rahuldavad.

iv) *Juurdepääs taristule on avatud kõigile võimalikele kasutajatele võrdselt ja mittediskrimineerivalt*

(235) Poola kinnitas, et kõik võimalikud kasutajad saavad juurdepääsu lennujaama taristule võrdsetel ja mittediskrimineerivatel alustel ilma äriliselt põhjendamatu diskrimineerimiseta.

v) *Kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega*

(236) Komisjon märgib, et Poola ei ole esitanud tõendeid, et Gdynia ja Gdański lennujaam moodustavad koos lennundusalase koostöövõrgustiku. Loogika ütleb, et need kaks lennujaama peaksid tegelikult samade reisijate nimel konkureerima.

- (237) Lisaks märgib komisjon, et Gdynia lennujaam (mille tulust ligikaudu [80–90] % teenitakse odav- ja tellimuslendudele) ja investeeringu maht (nt terminal, mis suudab teenindada 0,5 miljonit reisijat aastas ja mida edaspidi laiendatakse) ei põhjenda piisavalt väidet, et Gdynia lennujaam keskenduks üldisele lennuliiklusele ja osutaks teenuseid ainult või peamiselt üldlennunduse sektorile.
- (238) Võttes arvesse eespool osutatut ja asjaolu, et mõlemad lennujaamad keskenduksid odav- ja tellimuslendudele, leiab komisjon, et abi on suunatud lennujaamale, mis konkureeriks otseselt teise lennujaamaga samas teeninduspiirkonnas, ilma et tekiks nõudlus lennujaama teenuste järele, mida olemasolev lennujaam ei suudaks pakkuda.
- (239) Seepärast leiab komisjon, et kõnealune abi mõjutaks kaubandust ulatuses, mis on vastuolus ühiste huvidega. Kõnealust järeltust kinnitab ühisest huvist lähtuva eesmärgi puudumine, mille saavutamiseks abi oleks mõeldud.

vi) *Abi vajalikkus ja ergutav mõju*

- (240) Poola esitatud andmete põhjal leiab komisjon, et investeerimiskulud võivad olla madalamad kui teiste võrreldavate piirkondlike lennujaamade ehitamiseks Poolas. Seda peamiselt tänu sõjalennuvälja olemasoleva taristu kasutamisele. Veelgi enam, Poola väidab, et ilma abita lennujaama käitaja investeeringut ei teeks.
- (241) Edasi märgib komisjon, et seda liiki investeeringu tagasiteenimiseni jõudmiseks vajalik pikk periood tähendab, et abisaaja motiveerimiseks investeeringuga jätkama võib olla vaja riiklikku rahastamist. Lisaks, kuna investeeringu prognoositavat kasumlikkust ei ole võimalik määrata (vt põhjendus 185) ja turumajanduse tingimustes tegutsev investor sellise projektiga ei tegeleks, on tõepoolest tõenäoline, et abi paneks lennujaama käitaja tegutsema.
- (242) Kuid ühise huvi selgelt määratletud eesmärgi puudumisel järeltust komisjon, et abi ei saa pidada selle eesmärgi suhtes vajalikuks ja proportsionaalseks.
- (243) Seepärast leiab komisjon, et Gdynia ja Kosakowo investeerimisabi äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd ei ole kooskõlas 2005. aasta lennundussuunistega ja seda ei saa pidada siseturuga kokkusobivaks.

5.2.4. *Tegevusabi*

- (244) Komisjon tugines tegevusabi kohta antavas hinnangus otsuse 2014/883/EL põhjenduses 227 järeltustele, et „tegevusabi andmine investeerimisprojekti käitamise tagamiseks, mille jooksul saadakse kasu siseturuga kokkusobimatust investeerimisabist, on oma olemuselt siseturuga kokkusobimatu“. Siseturuga kokkusobimatu investeerimisabita ei oleks Gdynia lennujaama olemas, sest seda rahastatakse täies ulatuses sellest abist, ja tegevusabi ei saa anda lennujaama taristule, mida ei ole olemas.
- (245) See 2005. aasta lennundussuuniste alusel tehtud järeltust kehtib samavõrra ka 2014. aasta lennundussuuniste kohaselt ja sellest piisab järeldamaks, et lennujaama käitajale antud tegevusabi on siseturuga kokkusobimatu.
- (246) Veelgi enam, 2014. aasta lennundussuunistes kehtestatud esimene kokkusobivustingimus – mille kohaselt võib tegevusabi lugeda siseturuga kokkusobivaks, kui see aitab kaasa ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamisele, suurendades liidu kodanike liikuvust ning piirkondade ühendusvõimalusi või aidates kaasa regionaalarengule – ei ole ilmselgelt täidetud, kui kõnealune tegevusabi on mõeldud sellise lennujaama tegevuse tagamiseks, mis on ehitatud üksnes siseturuga kokkusobimatu investeerimisabi toel.

- (247) Seega leiab komisjon, et ka põhjendused 203 jj (mis näitavad, et äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud investeerimisabi ei vasta lennujaama taristu dubleerimise tõttu ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamise tingimusele ning on seetõttu 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt siseturuga kokkusobimatu) näitavad, et äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud tegevusabi on samamoodi siseturuga kokkusobimatu, nagu on juba järeldatud otsuses 2014/883/EL. Äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud tegevusabi (nagu investeerimisabigi) toob lihtsalt kaasa lennujaama taristu dubleerimise piirkonnas, mida näib juba hästi teenindavat ülekoormuseta lennujaam ja mis seetõttu ei aita kaasa ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamisele.
- (248) Ammendavuse huvides märgib komisjon, et samale järeldusele jõutaks siis, kui tegevusabi hinnataks Poola viidatud regionaalabi eeskirju arvestades. Sellisel juhul peaks komisjon arvesse võtma asjaolu, et Gdynia lennujaam asub ebasoodsas olukorras olevas piirkonnas, mille suhtes kehtib Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis a sätestatud erand, mistõttu komisjon peaks hindama, kas kõnealust tegevusabi saab lugeda regionaalabi suuniste alusel kokkusobivaks siseturuga.
- (249) Regionaalabi suuniste punkti 76 kohaselt võib tegevusabi anda piirkondades, mille suhtes kehtib Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis a osutatud erand, tingimusel et on täidetud järgmised kumulatiivsed kriteeriumid: i) abi andmine on õigustatud regionaalarengu ja abi olemuse seisukohast ning ii) abi määr on proportsionaalne puudustega, mille leevendamiseks abi antakse.
- (250) Poola arvates on tegevusabi regionaalabi suuniste punktiga 76 kokkusobiv (vt põhjendused 95–97).
- (251) Kuna Gdański lennujaam teenindab juba Pomorzet ja uus lennujaam ei paranda ühendust selle piirkonnaga, ei saa komisjon teha järeldust, et abi aitaks regionaalarengule kaasa.
- (252) Seepärast leiab komisjon, et tegevusabi ei saa lugeda proportsionaalseks puudustega, mida selle abil tahetakse leevendada, sest Pomorze ei näi kannatavat kehva ühenduse all.
- (253) Veelgi enam, komisjon asub seisukohale, et hinnatud tegevusabi on eraldatud varem määratletud kulude rahastamiseks. Kuid pidades silmas komisjoni hinnangut Gdynia lennujaama äriplaanile ning punktis 5.1.3 esitatud tulu ja kulude prognoositavale tasemele, ei ole võimalik järeldada, et abi piirduks vajaliku miinimumiga, seda antaks üleminekuperioodil ja see oleks vähenev. Eelkõige ei ole lennujaama käitaja prognoositava kasumlikkusega seotud ebaselguse (vt abi olemasolu käsitlev punkt) tõttu võimalik tagada, et abi antakse üleminekuperioodil ja et see on vähenev.
- (254) Seepärast leiab komisjon, et Gdynia ja Kosakowo poolt äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud tegevusabi ei ole kokkusobiv siseturuga, kuivõrd sellega püütakse tagada sellise lennujaama käitamine, mis on olemas vaid tänu siseturuga kokkusobimatule investeerimisabile ja mis (nagu investeerimisabigi) toob lihtsalt kaasa lennujaama taristu dubleerimise.

5.2.5. Järeldus abi kokkusobivuse kohta

- (255) Seega teeb komisjon järelduse, et äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd antud riigiabi on siseturuga kokkusobimatu.
- (256) Komisjon ei ole tuvastanud ühtki teist siseturuga kokkusobivust käsitlevat sätet, mille alusel saaks kõnealust abi lugeda aluslepinguga kokkusobivaks. Samuti ei ole Poola viidanud ühelegi siseturuga kokkusobivust käsitlevale sättele ega esitanud mõjuvaid argumente, mis võimaldaksid komisjonil lugeda kõnealust abi siseturuga kokkusobivaks.

- (257) Investeeringis- ja tegevusabi, mida Poola on andnud või kavatab anda äriühingule Gdynia-Kosakowo Airport Ltd, on siseturuga kokkusobimatu. Poola on riigiabi andnud ebaseaduslikult, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3.

6. SISSELOUUDMINE

- (258) Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et liikmesriik peab sellise abi andmise lõpetama või seda muutma ⁽⁷⁶⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et riigi kohustus tühistada abi, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on ette nähtud selleks, et taastada varasem olukord ⁽⁷⁷⁾. Sellega seoses on Euroopa Kohus sedastanud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina saanud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelistest, mis tal turul konkurentide ees olid, ja on taastatud abi andmisele eelnenud olukord ⁽⁷⁸⁾.
- (259) Selle kohtupraktika põhjal sätestati nõukogu määruse (EÜ) nr 659/99 ⁽⁷⁹⁾ artiklis 14: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada”.
- (260) Seepärast tuleb eespool nimetatud riigiabi Poola ametiasutustele juba välja makstud ulatuses tagastada.
- (261) Komisjon tuletab meelde väljakujunenud kohtupraktikas kinnitatut, et asjaolu, et ettevõtjad on raskustes või pankrotis, ei mõjuta liikmesriigi kohustust abi sisse nõuda ⁽⁸⁰⁾. Nendel juhtudel võib osutada võimalikuks taastada endine olukord ja kõrvaldada ebaseaduslikult makstud abi tulemusena tekkinud konkurentsi moonutamine põhimõtteliselt sellise abi tagasimaksmisega seotud kohustuse kandmisega võlanimekirja ⁽⁸¹⁾. Asjaomase abi tagastamisega seonduva nõude kandmine võlanimekirja võimaldab lugeda abi tagasinõudmise kohustuse täidetuks üksnes siis, kui olukorras, kus riigi ametiasutustel ei olnud võimalik tagasi nõuda kogu abisummat, päädib pankrotimenetlus ebaseaduslikku abi saanud ettevõtja likvideerimisega, st tema tegevuse lõpliku lõpetamisega ⁽⁸²⁾.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE.

Artikkel 1

Otsus 2014/883/EL tühistatakse.

Artikkel 2

1. 28. augustist 2007 kuni 17. juunini 2013 äriühingusse Gdynia-Kosakowo Airport Ltd tehtud kapitalisüstid kujutavad endast riigiabi, mida Poola andis ebaseaduslikult, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3, ning mis on kokkusobimatu siseturuga, välja arvatud niivõrd, kui võrd need kapitalisüstid kulutati selliseks tegevuseks vajalikele investeeringutele, mida tuleb vastavalt otsusele C(2013) 4045 final lugeda seotuks avalike huvidega.

⁽⁷⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EU:C:1973:87, EKL 1973, lk 813, punkt 13).

⁽⁷⁷⁾ Otsus liidetud kohtuasjades C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EU:C:1994:325, EKL 1994, lk I-04103, punkt 75).

⁽⁷⁸⁾ Otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EU:C:1999:311, EKL 1999, lk I-03671, punktid 64–65).

⁽⁷⁹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 83, 27.3.1999, lk 1).

⁽⁸⁰⁾ Otsused kohtuasjades C-42/93: Hispaania vs. komisjon („Merco”) (EU:C:1994:326, EKL 1994, lk I-4175, punkt 33; C-496/09: komisjon vs. Itaalia (EU:C:2011:740, EKL 2011, lk I-11483, punkt 72).

⁽⁸¹⁾ Otsused kohtuasjades C-277/00: Saksamaa vs. komisjon („SMI”) (EU:C:2004:238, EKL 2004, lk I-4355, punkt 85; 52/84: komisjon vs. Belgia (EU:C:1986:3, EKL 1968, lk 89, punkt 14); C-142/87: Belgia vs. komisjon („Tubemeuse”) (EU:C:1990:125, EKL 1990, lk I-959, punktid 60–62).

⁽⁸²⁾ Otsus kohtuasjas C-610/10: komisjon vs. Hispaania („Magesa”) (EU:C:2012:781, punkt 104), ja viidatud kohtuasjad.

2. Kapitalisüstid, mida Poola kavatseb teha äriühingusse Gdynia-Kosakowo Airport Ltd pärast 17. juunit 2013 Gdynia-Kosakowo sõjaväelennuvälja muutmiseks tsiviilennuväljaks, kujutavad endast riigiabi, mis on siseturuga kokkusobimatu. Seega ei tohi seda riigiabi anda.

Artikkel 3

1. Poola nõuab artikli 2 lõikes 1 osutatud abi abisaajalt sisse.
2. Tagasinõutavatelt summadelt arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil need anti abisaaja käsutusse, kuni nende tegeliku sissenõudmiseni. Intressi arvutatakse liitintressina kooskõlas komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatükiga ⁽⁸³⁾.
3. Poola tühistab alates käesoleva otsuse teatavastegemisest kõik artikli 2 lõikes 2 osutatud abi veel tegemata maksed.

Artikkel 4

1. Artikli 2 lõikes 1 osutatud abi ja artikli 3 lõikes 2 osutatud intress nõutakse tagasi viivitamata ja tõhusalt.
2. Poola tagab käesoleva otsuse rakendamise nelja kuu jooksul alates otsuse teatavastegemise kuupäevast.

Artikkel 5

1. Kahe kuu jooksul pärast käesoleva otsuse teatavastegemist esitab Poola komisjonile järgmise teabe:
 - a) abisaajalt sissenõutav kogusumma (põhisumma ja intress);
 - b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete üksikasjalik kirjeldus;
 - c) dokumendid, mis kinnitavad, et abisaajale on antud korraldus abi tagasi maksta.
2. Poola teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmete rakendamisest, kuni artikli 2 lõikes 1 osutatud abi ja artikli 3 lõikes 2 nimetatud intress on täielikult tagasi makstud. Poola esitab komisjoni taotluse korral viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete kohta. Ta esitab ka üksikasjaliku teabe abisaajalt juba sisse nõutud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 6

Käesolev otsus on adresseeritud Poola Vabariigile.

Brüssel, 26. veebruar 2015

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

⁽⁸³⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

LISA

TEAVE ANTUD, SISSEŅUTAVA JA JUBA SISSE NÕUTUD RIIGIABI SUMMADE KOHTA

Abisaaja	Saadud abi kogusumma (*)	Sissenõutava abi kogusumma (*) (põhisumma)	Juba sisse nõutud kogusumma (*)	
			Põhisumma	Sissenõutav intress

(*) Miljonit kohalikus vääringus.

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1587,**7. mai 2015,****riigiabi SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Portugal andis ettevõtjale Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A.***(teatavaks tehtud numbri C(2015) 3036 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

võttes arvesse komisjoni otsust algatada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetlus riigiabi SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN) suhtes ⁽¹⁾,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool osutatud sätetele

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) Portugali ametiasutused esitasid 3. oktoobri 2012. aasta e-kirjaga komisjonile mitteametlikult lühikese kokkuvõtte riigiabi meetmete kohta, mille eesmärk on maksimeerida äriühingu Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A. (edaspidi „ENVC“) erastamisest saadav tulu. Esitatud teabe põhjal otsustas komisjon 5. oktoobril 2012. aastal algatada *ex officio* menetluse, mis registreeriti numbri SA.35546 (2012/CP) all. Portugali teavitati menetluse algatamisest 11. oktoobri 2012. aasta kirjaga.
- (2) Komisjon küsis täiendavat teavet 12. oktoobri 2012. aasta kirjaga, millele Portugal vastas 9. novembri 2012. aasta e-kirjaga ja 20. novembri 2012. aasta kirjaga. Esitatud teabest selgus, et äriühing ENVC oli varem saanud kasu mitmest meetmest, mis võisid kujutada endast riigiabi. 16. oktoobril 2012. aastal toimus Portugali ametiasutustega konverentskõne. Portugali ametiasutuste palvel toimus 11. detsembril 2012. aastal komisjoni ja Portugali ametiasutuste esindajate kohtumine. Portugal esitas lisateavet 28. detsembri 2012. aasta kirjaga ja 18. jaanuari 2013. aasta e-kirjaga.
- (3) 23. jaanuari 2013. aasta kirjaga teatas komisjon Portugalile, et on otsustanud kõnealuse abi suhtes algatada Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse (edaspidi „menetluse algatamise otsus“).
- (4) Komisjoni menetluse algatamise otsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽²⁾ ning selles kutsuti huvitatud isikuid üles esitama märkusi. Portugal esitas oma märkused menetluse algatamise otsuse kohta 12. märtsi 2013. aasta kirjaga. Komisjon ei saanud huvitatud isikutelt ühtegi märkust.
- (5) Kogu ametliku uurimismenetluse jooksul esitas Portugal vastusena komisjoni teabenõuetele mitmel korral teavet. Peale selle korraldasid komisjoni ja Portugali ametiasutuste esindajad konverentskõnesid 27. mail 2013. aastal, 29. juulil 2013. aastal, 13. novembril 2013. aastal ja 20. jaanuaril 2015. aastal. Komisjon ja Portugali ametiasutuste esindajad kohtusid ka 17. märtsil 2014. aastal.

⁽¹⁾ Riigiabi – Portugal – Riigiabi SA.35546 (2013/C) (ex 2012/NN) – Varasemad meetmed Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A. toetamiseks – Kutse märkuste esitamiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikele 2 (ELT C 95, 3.4.2013, lk 118).

⁽²⁾ Vt joonealune märkus nr 1.

- (6) 27. veebruari 2015. aasta kirjaga palus Portugal komisjonilt kinnitust, et mis tahes võimalikku abi tagasinõudmise kohustust ei laiendataks äriühingule WestSea. Sama kirjaga kinnitas Portugal loobumist oma õigustest, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 342 koostoimes määruse nr 1/1958 artikliga 3⁽³⁾, ning nõustus sellega, et käesolev otsus võetakse vastu ja sellest teavitatakse inglise keeles.

2. TAUST

2.1. Abisaaja

- (7) Äriühing ENVC oli Portugali laevaehitustehas, mis asutati 1944. aastal ja natsionaliseeriti 1975. aastal. See kuulus täielikult riigile äriühingu EMPORDEF (Empresa Portuguesa de Defesa (SGPS), S.A.) (edaspidi „EMPORDEF“) kaudu, mis kujutab endast täielikult riigile kuuluvat äriühingut ning kontrollib omakorda mitmeid riigile kuuluvaid ettevõtjaid kaitsesektoris.
- (8) Komisjoni menetluse algatamise otsuse tegemise ajaks (vt põhjendus 3) oli äriühingul ENVC umbes 638 töötajat ning tegemist oli ainukese laevaehitustehasega Portugalis, mis suutis ehitada sõjalaevu⁽⁴⁾. Sel ajal tegeles äriühing ENVC bituumeni veoks ette nähtud kahe tankeri ehitamisega. Need tankerid oli tellinud äriühing Petróleos de Venezuela S.A (edaspidi „PDVSA“), mis kuulus täielikult Venezuela riigile.
- (9) Äriühing ENVC kasutas maad kontsessioonilepingu alusel. Kõnealune kontsessioonileping sõlmiti äriühinguga ENVC 1946. aastal ning seda muudeti seejärel aastatel 1948, 1949 ja 1974. 1989. aastal laiendati kontsessiooni-lepinguga hõlmatud ala ning lepingu kehtivust pikendati 2031. aastani (algselt pidi leping kehtima 2006. aastani)⁽⁵⁾.

2.2. Erastamismenetlus

- (10) Menetluse algatamise otsuse tegemise ajal tegutses äriühing ENVC veel aktiivselt turul. Valitsus otsustas 13. augusti 2012. aasta dekreetseadusega nr 186/2012 äriühingu uuesti erastada⁽⁶⁾.
- (11) Erastamisprotsess pidi toimuma Portugali erastamiseseaduse⁽⁷⁾ alusel. Protsessi käsitlevad erieeskirjad – s.t dekreetseadus nr 186/2012 ja ministrite nõukogu otsus nr 73/2012 – avaldati Portugali ametlikus väljaandes vastavalt 13. augustil 2012 ja 29. augustil 2012⁽⁸⁾. Ministrite nõukogu otsuses nr 73/2012 selgitati, et erastamise käigus müüakse otse (mitte pakkumismenetluse raames) kuni 95 % äriühingu ENVC aktsiakapitalist.
- (12) Portugal märkis, et äriühing EMPORDEF ja selle finantsnõustajad suutsid kindlaks teha üle 70 võimaliku investori. Kolm investorit esitasid 5. novembril 2012 (tähtaeg) siduvad pakkumused, kuid vaid kaks neist tunnistati sobivaks, nimelt Brasiilia äriühingu Rio Nave Serviços Navais ja Venemaa äriühingu JSC River Sea Industrial Trading esitatud pakkumused⁽⁹⁾.
- (13) Ministrite nõukogu 17. aprilli 2013. aasta otsusega lükkas Portugali valitsus nr 27/2013 tagasi ainsa kehtiva pakkumuse äriühingult JSC River Sea Industrial Trading (äriühingu Rio Nave Serviços Navais pakkumus oli vahepeal kaotanud kehtivuse), väites, et äriühingu tingimused ei olnud mõistlikud ja neid ei olnud võimalik täita.

⁽³⁾ Määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385/58).

⁽⁴⁾ Portugali esitatud teabe põhjal ilmneb, et tootmisvõimsus sõjaliseks otstarbeks ette nähtud laevade ehitusega tegeleva tööjõu mõttes oli kõige suurem 2005. aastal, mil selline tegevus moodustas 33 % äriühingu ENVC kogutegevusest (sealhulgas ehitus, parandus jne). Aastatel 2006–2011 moodustas sõjaliseks otstarbeks mõeldud laevade ehitamisel rakendatud keskmine tootmisvõimsus ligikaudu 11 %, kuid 2012. aastal langes see täiesti nulli, sest Portugali sõjavägi tühistas sõjalaevade ehitamise tellimuse.

⁽⁵⁾ Kontsessioonilepingut muudeti 2005. ja 2007. aastal eesmärgiga lubada äriühingul ENVC sõlmida maaga seotud kontsessiooni allhankeleping tuulegeneraatorite tootmiseks.

⁽⁶⁾ Kõnealune protsess ei olnud hõlmatud vastastikuse mõistmise memorandumiga, mis käsitles konkreetseid majandustingimusi ning mille olid allkirjastanud Portugal komisjon, Rahvusvaheline Valuutafond ja Euroopa Keskpang.

⁽⁷⁾ *Lei Quadro das Privatizações*; heaks kiidetud 5. aprilli 1990. aasta seadusega nr 11/90 ning uuesti avaldatud 13. septembri 2011. aasta seadusega nr 50/2011.

⁽⁸⁾ Vastavalt ametlik väljaanne (*Diário da República*) nr 156, 13. august 2012, lk 4364, ning ametlik väljaanne nr 167, 29. august 2012, lk 4838.

⁽⁹⁾ Kuigi äriühing Volstad Maritime esitas 5. novembril 2012. aastal siduva pakkumuse, see diskvalifitseeriti, sest pakkumus oli esitatud pärast tähtaega, s.t pärast kl 10.

- (14) Portugali valitsus andis 24. juuli 2013. aasta dekreetseadusega nr 98/2013 äriühingule ENVC loa sõlmida kontsessiooni allhankaleping seoses maaga, millel tema tegevus toimus. Lepingu sõlmimise menetlust alustati 31. juulil 2013. Pakkumusi oli kaks, kuid sobivaks tunnistati vaid see pakkumus, mille äriühing Martifer-Energy Systems SGPS, S.A. esitas koos äriühinguga Navalria-Docas, Construções e Reparações Navais, S.A. (oma ühise tütarettevõtja WestSea kaudu). Portugal kinnitas, et äriühingu WestSea pakkumus valiti välja 11. oktoobril 2013.
- (15) Pidades silmas äriühingu ENVC finantsseisundit (äriühing oli 2013. aasta keskpaigaks teeninud üle 264 miljoni euro kahjumit), nägi Portugali valitsus ministrite nõukogu 5. detsembri 2013. aasta otsusega nr 86/2013 ette äriühingu ENVC likvideerimise. Samal ajal andis valitsus äriühingu ENVC juhatusele ülesande hakata müüma äriühingu varasid ja maksimeerima nende varade väärtust läbipaistva müügi abil.
- (16) Äriühing ENVC korraldas 4. märtsil 2014. aastal aktsionäride üldkoosoleku, millel EMPORDEF äriühingu ENVC ainuosanikuna kinnitas otsust jätkata äriühingu ENVC vara müüki ja koondada tol ajal umbes 607 töötajat eesmärgiga äriühing võimalikult kiiresti likvideerida.
- (17) Pärast vajalike korralduste tegemist äriühingu ENVC aktsionäride üldkoosoleku otsuse täitmiseks (müüa varad ja koondada töötajad) palus Portugali valitsus Portugali haldusvaldkonna vanemametnike valimise ja värbamise ametil (*Comissão de Recrutamento e Seleção para a Administração Pública*) (edaspidi „CRESAP“) nimetada äriühingu ENVC likvideerimise eest vastutav likvideerimisrühm. Portugali ametiasutused kinnitasid, et äriühing ENVC likvideeritakse lähikuudel.

3. MEETMETE KIRJELDUS

- (18) Teabest, mille Portugal esitas ametliku uurimismenetluse käigus, ilmneb, et äriühing ENVC sai varem kasu mitmest abimeetmest (edaspidi „**varasemad meetmed**“).
- (19) Mõnda varasemat meetet võimaldas äriühing EMPORDEF või Portugali riigikassa eesmärgiga katta äriühingu ENVC tegevuskulud ja/või kahjum aastatel 2006–2013. Tabelis 1 on esitatud kokkuvõtte nende meetmete kohta.

Tabel 1

Varasemad meetmed, mida võimaldati äriühingu ENVC tegevuskulude ja/või kahjumi katmiseks.

Kuupäev	Meede	Meetme võimaldaja	Summa (eurodes)
11. mai 2006	Äriühingu ENVC kapitali suurendamine	EMPORDEF	24 875 000
2012/2013	Intressi kandvad laenud tegevuskulude katteks – üksikasjad on esitatud I lisas	EMPORDEF	101 118 066,03
i) 31. jaanuar 2006 ii) 11. detsember 2008 iii) 28. aprill 2010 iv) 27. aprill 2011	Laenud tegevuskulude katteks	Direção-Geral do Tesouro e Finanças (DGTF)	i) 30 000 000 ii) 8 000 000 iii) 5 000 000 iv) 13 000 000

- (20) Äriühingu ENVC aktsionäride üldkoosolekul (kusjuures äriühingu ainus aktsionär oli äriühing EMPORDEF) 11. mail 2006 otsustati suurendada äriühingu ENVC kapitali 24,875 miljoni euro võrra (edaspidi „**2006. aasta kapitalisuurendamine**”) ⁽¹⁰⁾. Portugali sõnul oli 2006. aasta kapitalisuurendamine vajalik selleks, et äriühing ENVC saaks täita oma finants- ja ärikohustusi (eelkõige Portugali mereväe ees), ning suurendamise läbiviimisel võeti arvesse äriühingu ENVC jaoks 17. augustil 2005. aastal koostatud ümberkorraldamiskava (vt põhjendus 47). Lisaks märgib Portugal, et 2006. aasta kapitalisuurendamine oli vajalik Portugali äriseadustiku (*Código das Sociedades Comerciais*) artikli 35 järgimiseks, kusjuures alternatiivina oleks võinud äriühingu ENVC kapitali vähendada või äriühingu likvideerida.
- (21) 2012. aastal ja 2013. aasta alguses lõpetasid mitmed pangad laenude andmise äriühingule ENVC ning olid nõus laenu pakkuma ainult seoses äriühinguga EMPORDEF. Selle tulemusel ning eesmärgiga tagada äriühingu ENVC tegevuse jätkamine pakkus äriühing EMPORDEF ainuaktsionärina finantstoetust äriühingule ENVC mitme intressi kandva laenu näol kogusummas 101 118 066,03 eurot (edaspidi „**2012. ja 2013. aasta laenud**”) ⁽¹¹⁾. Portugal selgitab, et need laenud anti tegevuskulude katteks ja olemasolevate pangalaenudega seoses krediitpikenduse saamiseks. 2012. ja 2013. aasta laenude suhtes kohaldatavad intressimäärad on eri lepingute puhul erinevad. Portugal väidab, et intressimäärad, mida äriühing EMPORDEF kohaldas äriühingu ENVC suhtes, olid võrdsed äriühingu EMPORDEF aluseks olevate laenude suhtes kohaldatavate intressimääradega. 2014. aasta veebruariks ei olnud äriühing ENVC tagastanud 2012. ja 2013. aasta võlgu ega tasunud mingit intressi.
- (22) Peale selle võimaldas Portugali riigikassa (*Direção-Geral do Tesouro e Finanças – DGTf*) äriühingule ENVC aastatel 2006, 2008, 2010 ja 2011 rahastamist summas 56 miljonit eurot mitme laenulepingu kujul (edaspidi „**DGTf laenud**”). Portugal väidab, et kohaldatav intressimäär oli võrdne EURIBORiga, millele oli lisatud riskimarginaal, mis oli erinev sõltuvalt lepingust. DGTf laenud anti eesmärgiga katta äriühingu ENVC varasemaid täitmata finantskohustusi ja sularahavajadust, et saada hakkama äriühingu tegevuskuludega. Portugal kinnitas, et DGTf laene ei ole tagastatud ⁽¹²⁾.
- (23) Peale selle esitas Portugal teavet mitme teise meetme kohta, mida seoses äriühinguga ENVC oli varem võetud. Tabelis 2 on esitatud kokkuvõtte nende meetmete kohta.

Tabel 2

Muud varem äriühingule ENVC võimaldatud meetmed ⁽¹⁾

Kuupäev	Meede	Meetme võimaldaja	Summa (eurodes)
29. november 2011	Kinnituskiri laenule, mille oli andnud <i>Banco Comercial Português</i> (BCP)	EMPORDEF	990 000
3. november 2011	Kinnituskiri BCP antud laenule	EMPORDEF	400 000
30. september 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	EMPORDEF	12 500 000
31. august 2010	Kinnituskiri kahele valmisolekua-krediitvile, mille oli väljastanud <i>Caixa Geral de Depósitos</i> (CGD)	EMPORDEF	12 890 000 ⁽²⁾
24. juuni 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	EMPORDEF	5 000 000

⁽¹⁰⁾ 28. detsembril 2012. aastal esitatud teabes osutas Portugal kapitalisuurendamisele, mis paistab olevat aset leidnud 2009. aastal. Samas kinnitas Portugal ametliku uurimismenetluse raames, et 2009. aastal ei toimunud mingit kapitalisuurendamist.

⁽¹¹⁾ Selle meetme raames võttis äriühing EMPORDEF enda kanda äriühingu ENVC võla äriühingu Parvalorem ees summas 5 111 910,08 eurot ning samuti kogunenud ja tasumata intressid summas 5 281 882,02 eurot.

⁽¹²⁾ Portugal märkis, et äriühing ENVC maksis intresse seoses 2006. ja 2008. aasta DGTf laenudega viiel korral aastatel 2006–2010 kokku summas 3 291 293,50 eurot.

Kuupäev	Meede	Meetme võimaldaja	Summa (eurodes)
25. november 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud CGD	EMPORDEF	15 000 000
7. september 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud <i>Banco Espírito Santo</i> (BES)	EMPORDEF	4 500 000
26. juuni 2008	Kinnituskiri BCP-le täitmisgarantiina seoses kahe laevaehituslepinguga	EMPORDEF	14 512 500
8. jaanuar 2007	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud CGD	EMPORDEF	5 000 000
—	Abi laevaehituseks aastatel 2000–2005 ⁽³⁾ – üksikasjad on esitatud II lisas	DGTF	27 129 933,20
—	Abi kutsealaseks koolituseks aastatel 2005–2006 ⁽⁴⁾	DGTF	257 791
23. detsember 2009	Laen laeva Atlântida ehitamiseks	EMPORDEF	37 000 000

⁽¹⁾ Menetluse algatamise otsus hõlmas muude meetmete hulgas ka kinnituskirja äriühingult EMPORDEF seoses CGD väljastatud akreditiividega summas 12 890 000 eurot. Portugal selgitas ametliku uurimismenetluse käigus, et tegemist on meetmega, mida on kirjeldatud põhjenduses 24.

⁽²⁾ Ametliku uurimismenetluse käigus selgitas Portugal, et valmisolekuakreditiividega oli kaetud 12 890 000 eurot, s.t 10 % kahe bituumenitankeri ehituskuludest (128 900 000 eurot). Peale selle selgitas Portugal, et valmisolekuakreditiivide väljastamise leping sõlmiti 2010. aastal, mitte aga 2012. aastal, nagu väideti menetluse algatamise otsuses.

⁽³⁾ Portugali esitatud teabe kohaselt anti laevaehituseks abi 14 lepinguga seotud toetuste kujul aastatel 2000–2005, mitte aga aastatel 2000–2007, nagu oli märgitud menetluse algatamise otsuses.

⁽⁴⁾ Portugal on selgitanud, et kutsealaseks koolitamiseks mõeldud abi anti 2005. ja 2006. aastal, mitte aga aastatel 2000–2007, nagu on märgitud menetluse algatamise otsuses.

- (24) 2010. aastal sõlmis äriühing ENVC lepingu äriühinguga PDVSA kahe bituumenitankeri ehitamiseks. Lepingu väärtus oli kummagi laeva puhul 64,45 miljonit eurot, lepingute koguväärtus oli seega 128,9 miljonit eurot. Ehituslepingu kohaselt pidi äriühing PDVSA tegema äriühingule ENVC ettemakse, mis moodustas 10 % lepingu koguväärtusest, s.t 12,89 miljonit eurot, kusjuures eeltingimusena pidi ta saama kaks valmisolekuakreditiivi, mille eesmärk oli tagada äriühingule PDVSA tema sissemakse, kui äriühing ENVC ei peaks täitma oma lepingulisi kohustusi. Kaks valmisolekuakreditiivi väljastas CGD äriühingult EMPORDEF saadud kinnituskirjade alusel ning need võeti välja 28. veebruaril 2014 ja 31. märtsil 2014.
- (25) Samuti selgitab Portugal, et aastatel 2007–2011 väljastas äriühing EMPORDEF mitmeid muid kinnituskirju ja garantiisid äriühingu ENVC ja kommertsbankade vaheliste rahastamislepingute toetamiseks (eespool põhjenduses 24 ja käesolevas põhjenduses kirjeldatud kinnituskirjadele osutatakse koos kui **kinnituskirjad** – nende kogusumma on 70 792 500 miljonit eurot). Portugal märgib, et äriühing EMPORDEF ei nõudnud äriühingult ENVC kunagi kinnituskirjade eest tasu.
- (26) Aastatel 2000–2005 sai äriühing ENVC mitmeid toetusi laevaehituseks summas 27 129 933,20 eurot (edaspidi „**laevaehitustoetused**“). See summa vastab mitmetele tagastamatutele toetustele mitmete laevade ja tankerite ehitamiseks, mis Portugali väitel anti kooskõlas dekreetseadusega nr 296/89, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 87/167/EMÜ ⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ Nõukogu direktiiv 87/167/EMÜ, 26. jaanuar 1987, laevaehitusele antava abi kohta (EÜT L 69, 12.3.1987, lk 55).

- (27) Peale selle sai äriühing ENVC finantsabi kutsealaseks koolituseks summas 257 791 eurot (edaspidi „**kutsealase koolituse toetused**”) aastatel 2005–2006 Euroopa Sotsiaalfondist toetatud ning tööhõivet, koolitust ja sotsiaalarengut käsitleva rakenduskava alusel.
- (28) Seoses laevaga Atlântida selgitab Portugal, et laeva ehitamiseks viidi 2006. aastal läbi rahvusvaheline avalik pakkumismenetlus, kus osalesid vaid äriühing ENVC ja veel üks äriühing. Mõlemad pakkumused lükati siiski tagasi, sest need ei vastanud nõutud hanketingimustele. Laeva ehitamine anti äriühingule ENVC hiljem otseste läbirääkimiste tulemusel äriühinguga Atlanticoline (aktsiaselts, mis vastutab ookeanitranspordi eest Assooridel). Laeva Atlântida ehitamise lepingu algne väärtus oli 39,95 miljonit eurot ning see tõusis hiljem 45,35 miljonile eurole. Äriühing Atlanticoline lõpetas hiljem oma lepingu äriühinguga ENVC, väites, et laev Atlântida ei suuda saavutada ettenähtud kiirust.
- (29) Selleks et lõpetada äriühingute Atlanticoline ja ENVC vaheline konflikt, sai äriühing EMPORDEF 23. detsembril 2009. aastal CGD-lt laenu summas 37 miljonit eurot. Laenulepingus märgiti, et äriühing EMPORDEF pidi laenu kasutama eesmärgiga anda äriühingule ENVC vajalikud rahalised vahendid, et võimaldada äriühingul ENVC lõpetada kohtuvaidlus äriühinguga Atlanticoline. Intressimäär oli kuue kuu EURIBOR pluss 2 % riskimarginaal (edaspidi „**laevaga Atlântida seotud laen**”).
- (30) Valminud laevaga seoses korraldati pakkumismenetlus 2014. aastal. Sellest müügiprotsessist anti teada riiklikes ja rahvusvahelistes ajalehtedes ning parima pakkuja valimisel oli ainus kriteerium hind. Ostuleping ostjaga (Mystic Cruises SA) summas 8,75 miljonit eurot allkirjastati 30. septembril 2014.

4. MENETLUSE ALGATAMISE OTSUS

- (31) 23. jaanuaril 2013 otsustas komisjon algatada ametliku uurimismenetluse. Menetluse algatamise otsuses oli komisjon algselt seisukohal, et äriühingut ENVC võib käsitleda raskustes oleva äriühinguna ühenduse 2004. aasta suuniste (raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta) ⁽¹⁴⁾ (edaspidi „**2004. aasta suunised**”) tähenduses, võttes eelkõige arvesse äriühingu märkimisväärset kahjumit alates aastast 2000.
- (32) Kuigi komisjon rõhutas oma menetluse algatamise otsuses, et talle oli edastatud vaid piiratud ulatuses teavet varasemate meetmete kohta, jõudis ta esialgsele seisukohale, et kõik need hõlmasid riigi vahendeid ja olid seostatavad riigiga ⁽¹⁵⁾. Samuti oli komisjon esialgu seisukohal, et varem võimaldatud meetmetega anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis, sest tundus ebatõenäoline, et mis tahes mõistlik eraõiguslik ettevõtja oleks võimaldanud äriühingule ENVC varasemaid meetmeid, pidades silmas seda, millistes raskustes äriühing ENVC tol ajal oli. Eelis oli oma laadilt valikuline, sest selle sai ainukesena äriühing ENVC.
- (33) Peale selle märkis komisjon, et varasemad meetmed mõjutasid tõenäoliselt liikmesriikide vahelist kaubandust, kuna äriühing ENVC konkureeris Euroopa Liidu muude liikmesriikide ja ka ülejäänud maailma laevaehitus-tehastega. Varasemad meetmed võimaldasid seega äriühingul ENVC jätkata tegutsemist, mille tulemusel ei pidanud ta – erinevalt konkurentidest – seisma silmitsi tagajärgedega, mis oleksid tavaolukorras tulenenud tema halbadest finantstulemustest.
- (34) Eespool toodu põhjal oli komisjon esialgu seisukohal, et varasemad meetmed kujutasid endast riigiabi ELI toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kuna varasemaid meetmeid oli võimaldatud ELI toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud teavitamiskohustust ja rakendamiskeeldu rikkudes, märkis komisjon ka seda, et need meetmed tundusid kujutavat endast ebaseaduslikku riigiabi.

⁽¹⁴⁾ ELT C 244, 1.10.2004, lk 2. 1. augustil 2014 jõustusid suuniste raskustes olevate mittefinantsettevõtete päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1) (edaspidi „2014. aasta suunised”). 2014. aasta suuniste punkti 135 kohaselt kohaldab komisjon neid suuniseid 1. augustist 2014 kuni 31. detsembrini 2020. Kuid vastavalt 2014. aasta suuniste punktile 138 hinnatakse käesoleva otsusega hõlmatud varasemaid meetmeid abi andmise ajal kehtinud suuniste, s.t 2004. aasta suuniste alusel või vajaduse korral 1999. aasta ühenduse suuniste (raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (EÜT C 288, 9.10.1999, lk 2) (edaspidi „1999. aasta suunised”)) alusel.

⁽¹⁵⁾ Seoses äriühinguga EMPORDEF täheldas komisjon menetluse algatamise otsuse põhjendustes 46–48, et kõnealuse äriühingu otsus tundub olevat seostatav Portugali riigiga kohtuasjas *Stardust Marine* tehtud otsuse tähenduses (otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EU:C:2002:294)).

- (35) Komisjon väljendas kahtlusi ka varasemate meetmete siseturuga kokkusobivuse suhtes, eriti seetõttu, et Portugali ametiasutused ei esitanud ühtki kokkusobivuse võimalikku põhjendust.
- (36) Sellest olenemata hindas komisjon, kas varasemate meetmete suhtes oleks esmapilgul tõenäoline kohaldada mis tahes võimalikke ELi toimimise lepingus sätestatud kokkusobivuse põhjendusi. Pärast ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 2 sätestatud erandite kohaldatavuse kõrvalejätmist täheldas komisjon esialgu, et kohaldada võib olla võimalik vaid ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c sätestatud erandit.
- (37) Komisjoni arvates tundus, et varasemaid meetmeid ei olnud võimaldatud vastavalt varasemate meetmete andmise ajal kehtinud, laevaehitussektoris kohaldatavatele konkreetsetele riigiabi eeskirjadele, s.t laevaehitusele antava riigiabi raamistikule⁽¹⁶⁾ või selle eelkäijatele⁽¹⁷⁾. Pidades silmas asjaolu, et äriühing ENVC tundus olevat raskustes äriühing 2004. aasta suuniste tähenduses sel ajal, mil varasemaid meetmeid võimaldati, märkis komisjon, et ainus asjakohane kokkusobivuse alus on see, mis käsitleb raskustes olevate äriühingute päästmist ja ümberkorraldamist ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel, s.t 2004. aasta suunised.
- (38) Komisjon märkis, et 2004. aasta suuniste punktis 3.1 sätestatud päästmisabi tingimused ei tundunud olevat täidetud. Peale selle täheldas komisjon seoses 2004. aasta suuniste punktiga 3.2 kindlaks määratud ümberkorraldamisabiga, et Portugal ei suutnud tõendada, et varasemad meetmed oleksid sisaldanud mis tahes vajalikke elemente, mille alusel võiks neid meetmeid käsitada siseturuga kokkusobiva ümberkorraldamisabina (ümberkorraldamiskava, omapanus, kompensatsioonimeetmed jne). Seega puudusid komisjonil tõendid selle kohta, et mis tahes varasemaid meetmeid võiks käsitada 2004. aasta suuniste alusel siseturuga kokkusobiva päästmis- või ümberkorraldamisabina.
- (39) Eespool toodut silmas pidades väljendas komisjon kahtlust, kas varem äriühingule ENVC võimaldatud meetmed on kokkusobivad siseturuga.
- (40) Peale selle esitas komisjon mitu tähelepanekut meetmete kohta, mida Portugal kavatses võtta seoses äriühingu ENVC erastamisega. Kuigi äriühingu ENVC erastamisega kaasnevad kavandatud meetmed ei olnud menetluse algatamise otsusega hõlmatud, leidis komisjon äriühingu ENVC majanduslikku olukorda ja kavandatud meetmete laadi silmas pidades, et on tõenäoline, et need meetmed hõlmavad riigiabi. Komisjon täheldab siiski, et Portugal lükkas tagasi ainsa kehtiva pakkumise äriühingu ENVC erastamiseks ja otsustas selle asemel äriühingu hoopis likvideerida (vt põhjendused 14 ja 15). Selle alusel mõistab komisjon, et äriühingu ENVC erastamisega kaasneva pidanud meetmeid ei võimaldatud ning sellepärast neid käesolevas otsuses ei käsitleta.

5. PORTUGALI MÄRKUSED MENETLUSE ALGATAMISE OTSUSE KOHTA

- (41) Komisjoni menetluse algatamise otsuse kohta esitatud tähelepanekutes märkis Portugal, et olenemata kahjumist, mida äriühing ENVC oli alates 2000. aastast – ja eelkõige alates 2009. aastast – kandnud, oli otsus hoida äriühingut n-ö vee peal piisavate vahendite pakkumise abil äriühingu EMPORDEF jaoks mõistlik ja turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega kooskõlas olev valik.
- (42) Äriühingu ENVC raskustega seoses märkis Portugal, et äriühingu finantsseisundi tõsidus ilmnis alles aastatel 2009–2010 ning olukorra pöördumatust tunnistati alles äriühingu 2012. majandusaasta aruandes.
- (43) Peale selle selgitas Portugal, et **2006. aasta kapitalisuurendamine** tulenes Portugali äriseadustiku artikli 35 kohastest juriidilistest kohustustest. Selle sätte kohaselt tuleb juhul, kui pool asjaomase äriühingu aktsiakapitalist on kaotatud, valida järgmise vahel: i) äriühing tuleb likvideerida; ii) äriühingu aktsiakapitali tuleb vähendada vähemalt äriühingu omakapitali (*capital próprio*) võrra; või iii) äriühingu aktsionärid peavad panustama aktsiakapitali. Sellele tuginedes otsustasid äriühingu ENVC aktsionärid 2006. aastal süstida äriühingusse kapitali summas 24,875 miljonit eurot.

⁽¹⁶⁾ ELT C 364, 14.12.2011, lk 9.

⁽¹⁷⁾ Nimelt laevaehitusele antava riigiabi 2004. aasta raamistik (ELT C 317, 30.12.2003, lk 11) ja nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrus (EÜ) nr 1540/98, millega kehtestatakse laevaehitusele antavale abile uued eeskirjad (EÜTL 202, 18.7.1998, lk 1).

- (44) Portugali sõnul tehti see otsus usus, et Portugali äriseadustiku artikli 35 kohased alternatiivsed võimalused ei lubaks äriühingul ENVC täita oma finants- ja ärikohustusi (eelkõige Portugali mereväe ees). 2006. aastal oli äriühingul ENVC 15 ehitustellimust kokku summas 386 miljonit eurot.
- (45) Portugal väidab, et turumajanduse tingimustes tegutsev investor oleks samuti otsustanud äriühingu ENVC kapitali suurendamise kasuks ja võimaldanud äriühingul tegevust jätkata, tugedades seeläbi äriühingu konkurentsivõimet laevaehitusturul.
- (46) 14. veebruaril 2014. aastal esitatud teabes märkis Portugal, et 2006. aasta kapitalisuurendamise elluviimise otsuse tegemisel peeti silmas mitte ainult äriühingu tellimusi, vaid ka 2005. aasta augustist pärinevat äriühingu ENVC ümberkorraldamiskava.
- (47) Nimetatud ümberkorraldamiskava (mille projekt ka esitati) koostas Banco Português de Investimento S.A. (BPI) ning see hõlmas ajavahemikku 2005–2009. Ümberkorraldamiskava kohaselt peaks äriühing ENVC keskenduma elujõulisuse taastamiseks militaarvaldkonnaga seotud tegevusele, kuigi kavas tunnistati, et äriühingu ENVC rahaline ja majanduslik jätkusuutlikkus sõltus juhtimisoskustest, olemasolevate lepingute täitmisest ja laevaehitusturu arengust.
- (48) Ümberkorraldamiskavas ei kvantifitseeritud tol ajal äriühingul ENVC olemas olnud lepingute täitmata jätmisega seotud kulusid. Samas äriühingu tegevuse lõpetamisega seotud kulud (sealhulgas kulud, mis kaasneksid töötajate koondamisega ja kohustustega seotud nõuete rahuldamisega) olid hinnanguliselt 175 miljonit eurot. Portugal väitis, et kuna likvideerimine oli koormavam kui kapitalisuurendamine, otsustati viimase variandi kasuks.
- (49) Peale selle selgitab Portugal, et ümberkorraldamiskavas tunnistati vajadust toetada äriühingut ENVC, sest äriühing ei suutnud aastatel 2005–2007 enam omal käel tegevust jätkata. Samas täheldab Portugal, et Portugali finantsinspektsiooni (*Inspecção-Geral de Finanças* (IGF), üksus, mille ülesanne on teostada järelevalvet Portugali avalikõiguslike äriühingute üle) 2009. aasta aruandes märgiti, et äriühingu ENVC ümberkorraldamiskava ei olnud piisaval määral rakendatud ning et finants- ja majandusprognoosid aastateks 2008–2011 olid liiga optimistlikud.
- (50) Seoses **2012. ja 2013. aasta laenudega** väidab Portugal, et äriühingu ENVC suhtes kohaldati samasuguseid intressimäärasid, millega äriühing EMPORDEF sai laenu turult. Sellepärast peaksid intressimäärad vastama turutingimustele ning need ei tohiks sisaldada abi. Kuna äriühing EMPORDEF oli äriühingu ENVC ainuaktsionär, võib Portugali sõnul pidada äriühingut EMPORDEF viimase astme vastutajaks äriühingu ENVC laenude ja kohustuste eest. Sellepärast väidab Portugal, et äriühing EMPORDEF ei suurendanud oma riski, sidudes end veelgi enam äriühinguga ENVC 2012. ja 2013. aasta laenude kaudu.
- (51) 14. veebruaril 2014. aastal esitatud teabes selgitas Portugal, et 2014. aasta veebruariks ei olnud äriühing ENVC 2012. ja 2013. aasta laene tagasi maksnud ega tasunud ka mis tahes intressi. Peale selle märkis Portugal ka seda, et äriühingule ENVC antud laenudega kaasnesid vajaduse korral äriühingu EMPORDEF kinnituskirjad.
- (52) Seoses **DGTFi** aastatel 2006, 2008, 2010 ja 2011 **antud laenudega** on Portugal seisukohal, et need laenud anti turutingimustel, sest intressimäär oli EURIBOR pluss riskimarginaal, mis oli iga laenulepingu puhul erinev. Portugal märgib samuti seda, et DGTFi laenude andmisel võeti arvesse ka äriühingu ENVC tellimusi, mis andsid alust põhjendatud ootusteks, et äriühing ENVC suudab laenud tagasi maksta.
- (53) Samuti rõhutab Portugal, et **kinnituskirjade** kasutamine on eraõiguslike äriühingute vahel tavapärane vahend, mille abil tagada juurdepääs finantsturgudele väiksema laenuvõimega äriühingutele. Portugal märgib, et äriühingut EMPORDEF peetakse äriühingu ENVC laenudega seoses igal juhul viimase astme vastutajaks, sest äriühing EMPORDEF on äriühingu ENVC ainuaktsionär. Igal juhul tunnistab Portugal, et äriühing EMPORDEF ei nõudnud äriühingult ENVC kunagi kinnituskirjade eest tasu.

- (54) **Laevaehitustoetustega** seoses väidab Portugal, et need toetused anti vastavalt dekreetseadusele nr 296/89 – millega rakendatakse direktiivi 87/167/EMÜ – ning et sellepärast on nende toetuste näol tegemist laevaehitussektorile antava siseturuga kokkusobiva abiga. **Kutsealase koolituse toetustega** seoses väidab Portugal, et selliseid toetusi pakuti kõigile äriühingutele, kes vastasid regulatiivsetele tingimustele, ning sellepärast ei oleks äriühing ENVC nende toetuste kaudu saanud lubamatut valikulist eelist.
- (55) **Laevaga Atlântida** seoses täheldab Portugal, et 2012. aasta juunis oli selle laeva turuväärtus hinnanguliselt 29,24 miljonit eurot, kui võtta arvesse muu hulgas laeva majanduslikku vananemist ning füüsilise ja funktsionaalse väärtuse vähenemist. Sellega seoses väidab Portugal, et puudub mis tahes põhjus arvata, et laeva ehitamisel sai äriühing ENVC põhjendamatu eelise, pidades silmas, et ehituskulud olid suuremad lepingus märgitud hinnast.

6. MEETMETE HINDAMINE

- (56) Käesolevas otsuses käsitletakse kõigepealt seda, kas äriühing ENVC on raskustes olev äriühing 2004. aasta suuniste tähenduses ⁽¹⁸⁾. Seejärel analüüsitakse, kas kontrollitavad meetmed hõlmavad riigijabi äriühingule ENVC ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ning kas selline abi on selle olemasolu korral seaduslik ja kokkusobiv siseturuga.

6.1. Äriühingu ENVC raskused

- (57) Nagu eespool põhjenduses 42 märgitud, väidab Portugal, et äriühingu ENVC finantsseisundi tõsidus ilmnis alles aastatel 2009–2010 ning olukorra pöördumatust tunnistati alles äriühingu 2012. majandusaasta aruandes.
- (58) Komisjon kordab oma seisukohti, mida väljendati menetluse algatamise otsuses. 2004. aasta ümberkorraldamise suuniste punkti 9 kohaselt peab komisjon äriühingut raskustes olevaks siis, kui see ei suuda kas oma või omanikelt/osanikelt/aktsionäridelt või krediidiandjatelt saadud vahenditega peatada kahjumit, mis ametiasutuste sekkumiseta viiks lühema või keskmise ajavahemiku jooksul peaaegu kindlasti äriühingu tegevuse lõpetamiseni.
- (59) 2004. aasta ümberkorraldamise suuniste punktis 10 on selgitatud, et piiratud vastutusega äriühingut loetakse raskustes olevaks juhul, kui see on kaotanud üle poole oma osa- või aktsiakapitalist ja üle veerandi sellest kapitalist viimase 12 kuu jooksul või kui see vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.
- (60) 2004. aasta suuniste punktis 11 on lisatud, et isegi kui ei esine ühtegi punktis 10 loetletud tingimust, võib äriühingu siiski lugeda raskustes olevaks, eriti juhul, kui eksisteerivad tavapärased raskustes oleva äriühingu tunnused, näiteks suurenev kahjum, vähenev käive, kasvav laoseis, ülevõimsus, kahanev rahakäive, kasvav võlg, suurenevad intressinõuded ning vähenev või puuduv varade puhasväärtus.
- (61) Komisjon täheldab, et äriühing ENVC on piiratud vastutusega äriühing, kes on pidevalt teada andnud märkimisväärsest kahjumist vähemalt alates aastast 2000 (vt tabel 3).

Tabel 3

Äriühingu ENVC lõpptulem aastatel 2000–2013

	Lõpptulem (miljonit eurot)
2000	– 2,72
2001	– 4,98
2002	– 11,12

⁽¹⁸⁾ Vt joonealune märkus nr 14.

	Lõpptulem (miljonit eurot)
2003	- 26,87
2004	- 27,02
2005	- 14,38
2006	- 5,26
2007	- 8,04
2008	- 12,07
2009	- 22,26
2010	- 41,90
2011	- 22,70
2012	- 8,78
2013	- 52,42

Allikas: äriühingu EMPORDEF 2006., 2007., 2008., 2012. ja 2013. majandusaasta aruanded (kättesaadavad veebisaidil <http://www.empordef.pt/main.html>), äriühingu ENVC 2001., 2002., 2003., 2009., 2010. ja 2011. majandusaasta aruanded.

- (62) Lisaks äriühingu ENVC märkimisväärsele kahjumile, mis on esimene märk äriühingu raskustesse sattumisest, on olemas ka muud tavapäraseid märgid, mis kinnitavad, et äriühing on raskustes 2004. aasta suuniste tähenduses. Näiteks oli äriühingu ENVC käive pidevalt langenud vähemalt alates 2008. aastast – 2008. aastal oli käive 129,62 miljonit eurot ning see langes 55,58 miljonile eurole 2009. aastal, 20,22 miljonile eurole 2010. aastal ja 15,11 miljonile eurole 2011. aastal. Kuigi 2012. aastal käive suurenes (käive oli 30,38 miljonit eurot) tänu logistikalaevaga seotud täiendavatele töödele ⁽¹⁹⁾, oli see suurenemine ühekordne ning 2013. aastal langes käive taas, seekord 3,79 miljonile eurole.
- (63) Peale selle oli äriühingu ENVC omakapital negatiivne alates vähemalt 2009. aastast: – 25,62 miljonit eurot 2009. aastal, – 74,49 miljonit eurot 2010. aastal, – 129,63 miljonit eurot 2011. aastal, – 142,45 miljonit eurot 2012. aastal ja – 193,46 miljonit eurot 2013. aastal ⁽²⁰⁾.
- (64) Portugali sõnul (vt põhjendus 43) oli 2006. aasta kapitalisuurendamine vajalik Portugali äriseadustiku artikli 35 järgimiseks, kusjuures alternatiivina oleks võinud vähendada äriühingu ENVC kapitali või äriühingu likvideerida. Lisaks rõhutati 2005. aasta augustis BPI koostatud ümberkorraldamiskavas (vt põhjendus 47), et alates 2003. aasta lõpust oli äriühing ENVC tehnilises pankrotis (*falência técnica*). Peale selle täheldab komisjon, et IGF-i 2009. aasta aruandes on märgitud, et 31. detsembril 2005 ja 2008. aasta lõpus oli äriühing ENVC taas tehnilises pankrotis. Sellepärast tundub, et sel ajal, mil äriühing ENVC oli tehnilises pankrotis, olid äriühingul kõik pankrotis äriühingu tunnused, välja arvatud see, et pädev kohus ei olnud tunnistanud äriühingut pankrotis olevaks. See annab alust arvata, et äriühing vastas siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võimalikust hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele kooskõlas 2004. aasta suuniste punktiga 10 vähemalt 2003., 2005. ja 2008. aasta lõpus.
- (65) Eespool toodud silmas pidades järeldab komisjon, et varasemate meetmete võimaldamise ajal oli ENVC raskustes äriühing 2004. aasta suuniste tähenduses.

⁽¹⁹⁾ Allikas: äriühingu EMPORDEF 2012. majandusaasta aruanne.

⁽²⁰⁾ Allikas: äriühingu EMPORDEF 2012. ja 2013. majandusaasta aruanne. Äriühingu ENVC 2001., 2002. ja 2003. majandusaasta aruannetest ilmneb, et äriühingu ENVC omakapital oli negatiivne ka 2000. aastal (– 5,99 miljonit eurot), 2001. aastal (– 10,97 miljonit eurot), 2002. aastal (– 22,09 miljonit eurot) ja 2003. aastal (– 48,97 miljonit eurot).

6.2. Abi olemasolu

- (66) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (67) Selleks et teha järeldus riigiabi olemasolu kohta, tuleb järelikult hinnata, kas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 loetletud kumulatiivsed kriteeriumid (riigi ressursside ülekandmine, valikulise eelise andmine, konkurentsi võimalik kahjustamine ja ELi sisese kaubanduse mõjutamine) on kindlaks määratud meetmete puhul täidetud.
- (68) Sellega seoses märgib komisjon juba praegu, et Portugal ei vaidlusta **laevaehitustoetuste** riigiabile omast laadi, sest neid toetusi anti Portugali ametiasutuste sõnul vastavalt dekreetseadusele nr 296/89, millega rakendatakse direktiivi 87/167/EMÜ. Komisjon hindab nende toetuste kokkusobivust siseturuga punktis 6.4.
- (69) Seoses **kutsealase koolituse toetustega**, mida 2005. ja 2006. aastal võimaldati summas 257 791 eurot, väidab Portugal, et need anti Euroopa Sotsiaalfondist toetatud ning tööhõivet, koolitust ja sotsiaalarengut käsitleva rakenduskava alusel. Komisjon täheldab, et need rahalised vahendid kujutavad iseenesest riigiabi, sest neid pakkus liikmesriik struktuurifondide raames aastatel 2000–2006. Sellepärast hindab komisjon otseselt nende toetuste kokkusobivust siserutuga punktis 6.4.

6.2.1. Riigi vahendid ja riigiga seostatavus

- (70) Portugal ei vaidlusta komisjoni esialgseid järeldusi, mis on menetluse algatamise otsuses esitatud seoses riigi ressursside olemasolu ja riigiga seostatavusega.
- (71) Kõigepealt rõhutab komisjon, et DGTFi laenud, laevaehitustoetused ja kutsealase koolituse toetused anti otse riigi eelarvest (peamiselt DGTFi kaudu) ning sellepärast ei ole kahtlust selles, et need varasemad meetmed hõlmavad riigi ressursse ja on seostatavad riigiga.
- (72) Seoses äriühinguga EMPORDEF leiab komisjon veel seda, et äriühingu meetmed hõlmasid riigi ressursse (võttes arvesse, et äriühingu EMPORDEF eelarve tuleb otse riigilt) ning et need meetmed on seostatavad riigiga kohtuasjas *Stardust Marine* tehtud otsuse tähenduses⁽²¹⁾. Kõigepealt täheldab komisjon, et tegemist on avalik-õigusliku äriühinguga, mis kuulub täielikult riigile: äriühingu EMPORDEF ainuaktsionär riigi esindajana on DGTF. Peale selle teostab äriühingu EMPORDEF üle otsest finantsjärelevalvet avaliku halduse ja rahandusministeerium ning otsest sektorispetsiifilist järelevalvet kaitseministeerium⁽²²⁾.
- (73) Peale selle on äriühingu EMPORDEF veebisaidi kohaselt tema tegevus kooskõlas ühingu ainuaktsionäri, s.t riigi eesmärkide, poliitika ja sihtidega⁽²³⁾. Lisaks nimetab äriühingu EMPORDEF presidendi ja tippjuhid ametisse otse kaitseminister⁽²⁴⁾.

⁽²¹⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EU:C:2002:29).

⁽²²⁾ Allikas: <http://www.empordef.pt/main.html>.

⁽²³⁾ Allikas: <http://www.empordef.pt/uk/main.html>.

⁽²⁴⁾ Ametisse nimetatute nimekiri on esitatud kaitseministeeriumi veebisaidil (<http://www.portugal.gov.pt/pt/o-governo/nomeacoes/ministerio-da-defesa-nacional.aspx>). Vt ka äriühingu EMPORDEF veebisait (<http://www.empordef.pt/main.html>) ning mitmed pressiteated, näiteks http://www.dn.pt/inicio/portugal/interior.aspx?content_id=1768612 või http://www.dn.pt/inicio/portugal/interior.aspx?content_id=1950754.

- (74) Samuti on äriühingu ENVC kavandatud erastamist käsitlevates eeskirjades (vt punkt 2.2) selgelt öeldud, et lõpliku otsuse teeb Portugali valitsus, mitte aga äriühing EMPORDEF. Kaudsete tõenditega seoses täheldab komisjon, et Portugali kaitseministeerium avaldas 4. jaanuaril 2012. aastal pressiteate, milles öeldi järgmist: „2. juulil 2011. aastal otsustas kaitseministeerium peatada [äriühingu ENVC] likvideerimise. Augustis andis kaitseminister äriühingu EMPORDEF uuele juhtkonnale ülesande leida lahendus, mille abil oleks võimalik vältida äriühingu ENVC likvideerimist ja tegevuse lõpetamist”⁽²⁵⁾. Peale selle andis kaitseministeerium mitmel korral avalikult teada sammudest, mida kavatakse astuda seoses äriühingu ENVC kavandatud erastamisega⁽²⁶⁾. Kui erastamiskavadest otsustati loobuda, andis Portugali valitsus äriühingule EMPORDEF volitused äriühinguga ENVC seotud vajalike meetmete võtmiseks⁽²⁷⁾.
- (75) Eespool toodud silmas pidades järeldab komisjon, et äriühingu EMPORDEF meetmed on seostatavad riigiga ning et äriühingule ENVC varem võimaldatud meetmed hõlmasid riigi ressursse.

6.2.2. Valikuline eelis

- (76) Seoses küsimusega, kas varasemate meetmetega anti äriühingule ENVC lubamatu valikuline eelis, täheldab komisjon, et Portugali arvates ei antud sellist eelist enamiku varasemate meetmetega, sest need meetmed on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega.
- (77) Menetluse algatamise otsuses märkis komisjon, et tol hetkel kättesaadavast vähesest teabest olenemata tundus ebatõenäoline, et mis tahes arukalt tegutsev eraõiguslik ettevõtja oleks võimaldanud äriühingule ENVC varasemaid meetmeid. Võttes arvesse raskusi, milles äriühing ENVC oli tol ajal, oli komisjon tõepoolest esialgu seisukohal, et mõistlik turuosaline ei oleks sellist rahastamist pakkunud sellisele äriühingule nagu ENVC. Peale selle jõudis komisjon algselt järeldusele, et eelis on oma laadilt valikuline, sest selle sai ainukesena äriühing ENVC.
- (78) **2006. aasta kapitalisuurendamisega** seoses ei jaga komisjon Portugaliga arvamust, et turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks otsustanud äriühingu ENVC likvideerimise asemel äriühingu kapitali suurendamise kasuks, et anda äriühingule võimalus jätkata tegevust laevaehitusturul, pidades eelkõige silmas asjaolu, et äriühingult oli tol hetkel tellitud 15 ehitusprojekti summas 386 miljonit eurot (vt põhjendus 44).
- (79) Kõigepealt täheldab komisjon, et mõistlik turuosaline oleks võtnud arvesse seda, kas majanduslikult oleks olnud mõttekam äriühing likvideerida või anda täiendavat kapitali, pidades silmas äriühingu ENVC kehvi majandustulemusi aastatel 2000–2006 ning võttes arvesse ka juba enne 2006. aasta kapitalisuurendamist äriühingule ENVC riigi võimaldatud meetmeid (s.t ühte DGTFi laenu summas 30 miljonit eurot, mis anti 2006. aasta jaanuaris/veebruaris, laevaehitustoetusi summas üle 27 miljoni euro ning kutsealase koolituse toetusi).
- (80) Kuigi tellimuste summa tundus ületavat nendest varasematest meetmetest saadud summat, on komisjon seisukohal, et mõistlik turuosaline oleks arvesse võtnud ka tõenäosust, kas äriühing ENVC oleks suutnud ehitada

⁽²⁵⁾ Portugalikeelne originaaltekst on järgmine: „[...] no passado dia 2 de julho de 2011 o Ministério da Defesa Nacional decidiu suspender o desmantelamento dos Estaleiros Navais de Viana do Castelo. Em agosto, o Ministério da Defesa Nacional mandou a nova administração da Empordef para que fosse encontrada uma solução que evitasse esse desmantelamento e encerramento dos ENVC”. Vt <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministerio-da-defesa-nacional/mantenha-se-atualizado/20120104-mdn-envc.aspx>.

⁽²⁶⁾ Vt nt <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministerio-da-defesa-nacional/mantenha-se-atualizado/20120319-mdn-modelo-reprivatizacao.aspx>, <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministerio-da-defesa-nacional/mantenha-se-atualizado/20120502-mdn-envc.aspx> ja <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministerio-da-defesa-nacional/mantenha-se-atualizado/20120713-seamdn-envc.aspx>.

⁽²⁷⁾ Vt nt <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministro-da-presidencia-e-dos-assuntos-parlamentares/documentos-oficiais/20131205-comunicado-cm.aspx>. Riigi kaasatust äriühingu EMPORDEF meetmetesse tõendab veelgi järgmine Portugali valitsuse pressiteade: <http://www.portugal.gov.pt/pt/os-ministerios/ministerio-da-defesa-nacional/mantenha-se-atualizado/20140205-mdn-comunicado-estaleiros.aspx>.

kasumiga ja/või lepingutähtaegu järgides, et vältida trahvide maksmist ⁽²⁸⁾. Portugali esitatud teabe kohaselt ei anna miski alust arvata, et äriühing EMPORDEF võttis neid kaalutlusi arvesse 2006. aasta kapitalisuurendamise ajal.

- (81) Lisaks märgib Portugal, et BPI poolt 2005. aasta augustis koostatud ümberkorraldamiskava kohaselt olid äriühingu ENVC tegevuse lõpetamisega seotud kulud hinnanguliselt 175 miljonit eurot. Portugal väitis, et kuna likvideerimine oli koormavam kui kapitalisuurendamine, otsustati viimase variandi kasuks.
- (82) Sellega seoses täheldab komisjon, et tõendid ei toeta BPI ümberkorraldamiskavas esitatud prognoose. Sellele tuginedes ei saa komisjon hinnata selle prognoosi täpsust ja järeldada, kas äriühingu EMPORDEF jaoks oli tõepoolest majanduslikult kasulikum suurendada kapitali, mitte aga likvideerida äriühingut.
- (83) Peale selle täheldab komisjon, et BPI koostatud ümberkorraldamiskavas märgiti, et äriühing ENVC ise ei olnud võimeline taastama oma elujõulisust ning et äriühing vajas väliseid vahendeid summas 45–50 miljonit eurot baasstsenaariumi korral ja 70–80 miljonit eurot negatiivse stsenaariumi korral. 2006. aasta kapitalisuurendamisega pakutud summa (24,875 miljonit eurot) on märkimisväärselt väiksem võrreldes nende prognoosidega ega oleks aidanud äriühingut ENVC taastada elujõulisust.
- (84) Lõpetuseks märgib komisjon, et äriühing ENVC vajas põhjalikku ümberkorraldamist, nagu oli öeldud BPI koostatud ümberkorraldamiskavas. Kuigi ümberkorraldamiskava on pelgalt kavand, on selles juba juhitud tähelepanu äriühingu ENVC raskustele ja vajadusele täiendavate väliste vahendite järele. Samas öeldakse ümberkorraldamiskavas selgelt, et äriühingu ENVC elujõulisuse taastamine sõltub olulisel määral äriühingu juhtkonna suutlikkusest pidada kinni lepingutingimustest ja võtta arvesse laevaehitusturu arengut. Sellega seoses täheldab komisjon, et Portugal ei ole esitanud tõendeid selle kohta, et äriühing EMPORDEF võttis neid elemente arvesse 2006. aasta kapitalisuurendamise ajal, kusjuures see kapitalisuurendamine ei olnud igal juhul nii suur, mis ümberkorraldamiskavas esitatud prognooside kohaselt oleks võimaldanud taastada äriühingul oma elujõulisuse.
- (85) Eespool toodut silmas pidades jõuab komisjon järeldusele, et turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja ei oleks võimaldanud 2006. aasta kapitalisuurendamist ning et sellepärast anti kõnealuse kapitalisuurendamisega äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.
- (86) Seoses **2012. ja 2013. aastal** äriühingu EMPORDEF antud **laenudega** kogusummas 101 118 066,03 eurot järeldab komisjon Portugali esitatud teabe põhjal, et 2012. aastal allkirjastas äriühing EMPORDEF äriühinguga ENVC 70 lepingut, mis tavaliselt olid lühiajalised 90päevase tähtajaga lepingud. Erineva suurusega laene anti mitmel korral ja nende suhtes kohaldati erinevaid intressimäärasid, milleks oli peamiselt kolme kuu EURIBOR pluss riskimarginaal. Samas mõne lepingu puhul kasutati fikseeritud intressi, eelkõige alates 2012. aasta oktoobrist allkirjastatud lepingute puhul (vt näiteks lepingud, mis allkirjastati 30. märtsil 2012. aastal summas 16,7 miljonit eurot intressimääraga 2 %, 2. novembril 2012. aastal summas 10,570 miljonit eurot intressimääraga 5,871 % või 1. detsembril 2012. aastal summas 1 miljon eurot sama intressimääraga, s.t 5,871 %). Samuti ilmneb, et laenulepingutel puudus tagatis.
- (87) Portugal väidab, et DGTFi laenude puhul ei olnud tegemist abiga, võttes arvesse asjaolu, et äriühing EMPORDEF kohaldas äriühingu ENVC suhtes sama intressimäära, millega ta sai summad turult. Kuna igal juhul käsitatakse äriühingut EMPORDEF vastutavana seoses äriühingu ENVC võlgade ja kohustustega, sest ta oli äriühingu ENVC ainuaktsionär, väidab Portugal, et äriühing EMPORDEF ei suurendanud oma riski, sidudes end veelgi enam äriühinguga ENVC.
- (88) Esiteks ei tundu, et äriühing EMPORDEF vastutaks kõigi äriühingu ENVC võlgade ja kohustuste eest, võttes arvesse, et äriühingud EMPORDEF ja ENVC on aktsiaseltsid (*sociedade anónima*). Üldjuhul piirdub aktsiaseltside puhul liikmete (aktsionäride) vastutus nende aktsiate nimiväärtusega vastavalt Portugali äriseadustiku artiklile 271 ⁽²⁹⁾. Selle põhjal võttis äriühing EMPORDEF äriühingule ENVC 2012. ja 2013. aastal antud laenudega täiendava riski, mis oli suurem tema aktsiate väärtusest selles äriühingus.

⁽²⁸⁾ Sellega seoses täheldab komisjon tagantjärele esitatud tõendite alusel, et IGFi 2009. aasta aruandes (vt põhjendus 49) tõsteti esile asjaolu, et aastatel 2005–2007 tarnis äriühing ENVC 11 laeva, mille ehituskulud olid 15,4 % võrra suuremad kokkulepitud lepingujärgsetest kuludest (tuleb märkida, et äriühingu ENVC prognoositud kulud olid juba 4,1 % suuremad lepingus kokkulepitud kuludest, mis tähendab, et äriühing ehitaks laeva igal juhul kahjumiga).

⁽²⁹⁾ Allikas: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/annexes_accounting_report_2011/portugal_en.pdf.

- (89) Olenemata eespool kirjeldatust leiab komisjon igal juhul, et äriühing EMPORDEF ei käitunud turumajanduse tingimustes tegutseva aruka investorina, kui ta andis 2012. ja 2013. aastal laenu äriühingule ENVC. Tol ajal oli äriühingu ENVC finantsseisund äärmiselt raske: tema kahjum oli eelmisel aastal olnud 22,70 miljonit eurot (vt tabel 3) ja tema negatiivne omakapital oli 129,63 miljonit eurot (vt põhjendus 63). Äriühingu ENVC raskusi silmas pidades leiab komisjon, et turumajanduse tingimustes tegutsev investor oleks hinnanud äriühingu ENVC finantsseisundit ning analüüsinud äriühingu suutlikkust maksta tagasi laene ja tasuda intresse. Sellega seoses täheldab komisjon, et mitmed finantseerimisasutused – kelle puhul ei ole komisjonil alust kahtlustada, et nad ei toiminud turumajanduse tingimustes tegutsevate investoritena – olid keeldunud äriühingule ENVC otse laenu andmast. See iseenesest näitab, et turud ei uskunud enam, et äriühing ENVC suudaks laene tagasi maksta.
- (90) Äriühing EMPORDEF pelgalt kopeeris intressimäärad, millega ta turult laenu sai, ning andis sellega äriühingule ENVC põhjendamatu eelise, sest äriühingule ENVC ei oleks selliseid tingimusi võimaldatud – tegelikult ei õnnestunud äriühingul ENVC üldse turult laenu saada. Kuigi mõned intressimäärad, mida äriühing EMPORDEF äriühingu ENVC suhtes kohaldas, võivad tunduda suhteliselt kõrged (nt kolme kuu EURIBOR pluss 8,431 % 30. mail 2012. aastal allkirjastatud lepingu puhul), leiab komisjon, et ükski eraõiguslik finantseerimisasutus ei oleks ilmselgelt raskustes olevale äriühingule sellist laenu tagatiseta andnud.
- (91) Samuti märgib komisjon, et kui esimeste lepingute 90päevane tähtaeg oli saabunud, oleks äriühingul EMPORDEF võimalik olnud täheldada, et äriühing ENVC ei olnud tagasi maksnud laenu põhisummat ega tasunud mingeid intresse (vt põhjendus 51). Sellele tuginedes leiab komisjon, et turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja ei oleks andnud äriühingule ENVC täiendavaid laene.
- (92) Sellepärast järeltab komisjon, et 2012. ja 2013. aasta laenudega anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.
- (93) Nüüd hindab komisjon seda, kas **DGTFi laenudega** summas 56 miljonit eurot anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis. Portugal märgib, et nende laenude puhul oli intressimäär kuue kuu EURIBOR pluss riskimarginaal, mis oli erinev sõltuvalt konkreetsest lepingust. Portugali sõnul oleks selline hüvitis investori jaoks rahuldav ning seega oleks välistatud põhjendamatu eelise ja riigiabi olemasolu. Samuti märgib Portugal, et DGTFi laene andes võeti arvesse äriühingu ENVC tellimusi.
- (94) Komisjon ei saa nõustuda Portugali seisukohaga, et kui intressimäär on kuue kuu EURIBOR pluss konkreetsest lepingust sõltuv riskimarginaal, on DGTFi laenud turuga kokkusobivad. Tabelis 4 on kokkuvõtlikult esitatud DGTFi laenude puhul kohaldatavad koguintressimäärad laenulepingute allkirjastamise ajal.

Tabel 4

DGTFi laenude puhul kohaldatavad koguintressimäärad.

Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa eurodes	Kuue kuu EURIBOR (a) (%)	Riskimarginaal ⁽¹⁾ (b)	Koguintressimäär (a) + (b) (%)
31. jaanuar 2006	30 000 000	2,698	150 baaspunkti	4,198 ⁽²⁾
11. detsember 2008	8 000 000	3,417	100 baaspunkti	4,417
28. aprill 2010	5 000 000	0,964	100 baaspunkti	1,964
27. aprill 2011 (maksti välja kahe osamaksena 2011. aasta aprillis ja 2011. aasta juunis)	13 000 000	1,661	3,907 % (aprill 2011) 3,580 % (juuni 2011)	5,568 (aprill 2011) 5,241 (juuni 2011)

⁽¹⁾ 27. aprillil 2011. aastal allkirjastatud lepingu puhul kohaldati Portugali valitsemissektori võla puhul kasutatud varade vahetuslepingu riskimarginaali võrdset marginaali ja samasugust tähtaega (Portugali esitatud andmed).

⁽²⁾ Alates 2010. aastast ühtlustati intressimäär 11. detsembri 2008. aasta laenu intressimääraga.

- (95) Selleks et veenduda DGTFi laenude puhul kohaldatud intressimäärade turuga kokkusobivuses, kasutab komisjon parima kättesaadava lähendina tol ajal kohaldatud eeskirjadest tulenevaid viitemäärasid.
- (96) Nagu märgitud punktis 6.1, kaalub komisjon esiteks seda, kas äriühingut ENVC saab pidada 2006. ja 2008. aastal raskustes olevaks äriühinguks. Seoses konkreetselt 2006. aasta DGTFi laenuga täheldab komisjon, et IGFi 2009. aasta aruande kohaselt oli äriühing ENVC 31. detsembril 2005. aastal tehnilises pankrotis. 2008. aasta DGTFi laenuga seoses ilmneb samast aruandest, et 2008. aasta lõpus oli äriühing ENVC taas tehnilises pankrotis (vt põhjendus 64).
- (97) 2006. aasta DGTFi laenu kohta oli komisjoni 1997. aasta teatise viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi kohta⁽³⁰⁾, mida kõnealusel ajal kohaldati, sätestatud, et baasmäär (3,70 % Portugalis 2006. aasta jaanuari seisuga)⁽³¹⁾ tuli suurendada konkreetselt riski hõlmavates olukordades preemia võrra, mis moodustas 400 baaspunkti või rohkem. Sellega seoses rõhutab komisjon äriühingu ENVC raskusi tol ajal ja asjaolu, et äriühing oli tehnilises pankrotis. Samuti nõustus äriühing ENVC 2006. aasta DGTFi laenulepingu kohaselt andma tagatiseks tulu teatavate laevade ehitamisest Portugali mereväele. Samas ei olnud selge, kas turule orienteeritud laenuandja oleks sellise tagatisega nõustunud, pidades silmas probleeme, mis äriühingul ENVC olid seoses kasumliku ehitamisega ja/või lepingutähtaegade järgimisega (sellega seoses vt põhjendus 80 ja joonealune märkus nr 28). Igal juhul ei ole komisjonile esitatud tõendeid, mis võimaldaksid tal tutvuda vastavate ehituslepingutega. Sellepärast leiab komisjon, et mõistlik oleks kohaldada vähemalt 400 baaspunkti suurust marginaali. Selle tulemusel oleks kohaldatav viitemäär vähemalt 7,70 %, mis on oluliselt suurem tegelikult DGTFi kohaldatud intressimäärast 4,198 %.
- (98) 2008. aasta DGTFi laenuga seoses on tol hetkel kohaldatud komisjoni 2008. aasta teatise (viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta)⁽³²⁾ sätestatud, et baasmäär (2,05 % Portugalis 2008. aasta detsembris)⁽³³⁾ lisatakse marginaal vastavalt asjaomase ettevõtja krediidireitingule ja pakutava tagatise tasemele. Pidades silmas äriühingu ENVC raskusi tol ajal ja väikest tagatist (vt põhjendus 97, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*), peaks kohaldatav marginaal olema vähemalt 1 000 baaspunkti. Selle tulemusel oleks kohaldatav viitemäär vähemalt 12,05 %, mis on samuti suurem tegelikult DGTFi kohaldatud intressimäärast 4,417 %.
- (99) 2010. ja 2011. aasta DGTFi laenudega seoses kordab komisjon oma seisukohta, et äriühingut ENVC võib pidada raskustes olevaks äriühinguks laenude andmise ajal (vt punkt 6.1). Vastavalt tol ajal kohaldamisele kuulunud komisjoni 2008. aasta teatisele (viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta) oli Portugali puhul kohaldatav baasmäär 2008. aasta aprillis 1,24 % ja 2011. aasta aprillis 1,49 %.
- (100) 2010. aasta DGTFi laenuga seoses täheldab komisjon, et konkreetne tagatis puudub – on vaid äriühingu ENVC lubadus kasutada kaitseministeeriumiga sõlmitud konkreetse raamlepingu alusel saadud tulu laenu tagasimaksmiseks. Selle põhjal ja äriühingu ENVC toleaegeid raskusi silmas pidades on komisjon seisukohal, et kohaldatav marginaal peaks olema vähemalt 1 000 baaspunkti. Seega kohaldatav viitemäär oleks vähemalt 11,24 % võrreldes DGTFi kohaldatud palju madalama määraga, milleks oli 1,964 %.
- (101) Peale selle täheldab komisjon seoses 2011. aasta DGTFi laenuga, et nagu 2010. aasta DGTFi laenu puhul, ei ole ka selle laenuga seoses põhimõtteliselt antud tagatist, vaid pelgalt äriühingu ENVC lubadus kasutada kaitseministeeriumiga sõlmitud konkreetse raamlepingu alusel saadavat tulu laenu tagasimaksmiseks ning selle lubaduse pidi kinnitama äriühingu ENVC haldusnõukogu ja heaks kiitma kaitseminister. Seega on ülimalt küsitav, kas turule orienteeritud laenuandja peaks sellist tagatist piisavaks. Sellest tulenevalt ning võttes arvesse asjaolu, et äriühing ENVC oli tol ajal raskustes, leiab komisjon, et kohaldatav marginaal peaks olema vähemalt 1 000 baaspunkti, mille tulemusel oleks viitemäär vähemalt 11,49 %, s.t palju suurem äriühingu ENVC suhtes tegelikult kohaldatud intressimäärast (5,568 % 2011. aasta aprillis ja 5,241 % 2011. aasta juunis).
- (102) Eespool toodud silmas pidades järeldeb komisjon, et DGTFi laenudega anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.

⁽³⁰⁾ EÜT C 273, 9.9.1997, lk 3.

⁽³¹⁾ Allikas: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates_eu25_en.pdf.

⁽³²⁾ ELT C 14, 19.1.2008, lk 6.

⁽³³⁾ Allikas: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/base_rates_eu27_en.pdf.

- (103) Seoses äriühingu EMPORDEF aastatel 2007–2011 väljastatud **kinnituskirjadega** täheldab komisjon esiteks, et need on oma laadilt väga sarnased garantiile, sest enamikus neist kirjadest märkis äriühing EMPORDEF konkreetselt, et ta kavatseb teha kõik vajaliku eesmärgiga tagada, et äriühingul ENVC oleksid olemas vajalikud vahendid aluseks oleva laenulepingu tingimuste täitmiseks. Samas on 8. jaanuari 2007. aasta ja 26. juuni 2008. aasta kinnituskirjade sõnastus teistsugune. Neis kirjades märgib äriühing EMPORDEF, et äriühing ENVC kuulub täielikult talle ning seda osalust ei kavatseta vähendada; vastasel juhul on lubatud laenu andval pangal nõuda, et äriühing ENVC maksaks laenu tagasi enne tähtaja saabumist. Pelgalt selline väide ei võimalda komisjonil järeldada, et äriühing EMPORDEF vastutaks äriühingu ENVC vastavate laenudega seotud makseviituse korral ning sellepärast ei tundu nende kinnituskirjade samastamine garantiiga olevat õige. Sellepärast ei leita, et nende kinnituskirjadega anti äriühingule ENVC eelis.
- (104) Ülejäänud, s.t 2009., 2010. ja 2011. aasta kinnituskirjadega seoses – ja võttes arvesse asjaolu, et äriühing EMPORDEF väidab end olevat valmis abistama juhul, kui äriühing ENVC ei täida aluseks olevast laenulepingust tulenevaid kohustusi – tundub olevat ilmne, et need kinnituskirjad on samaväärsed garantiiga, sest äriühing EMPORDEF veenab laenu andvat finantseerimisasutust, et ta teeb omalt poolt kõik vajaliku, et äriühingul ENVC oleksid olemas vajalikud vahendid laenude tagasimaksmiseks. Tavapärane turuosaline oleks seda laadi garantii pakkumise eest küsinud vastutasuks preemiat, kuid äriühing EMPORDEF ei teinud seda kunagi, olenemata märkimisväärsest riskist, et äriühing ENVC ei suuda laene tagasi maksta, pidades silmas raskusi, mis äriühingul tol ajal olid.
- (105) Komisjoni teatise (EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes) ⁽³⁴⁾ (edaspidi „garantiisid käsitlev teatis“) punkti 2.2 kohaselt „tuleks riski võtmine hüvitada asjakohase preemiaga. Kui laenusaaaja preemiat ei maksa või maksab vähe, on see tema jaoks eelis. Võrreldes garantii puudumisega, võimaldab riigigarantii laenusaaajal kapitaliturgudel saada tavalisest paremate finantstingimustega laenu. Tavaliselt õnnestub laenusaaajal riigigarantii abil kokku leppida madalamates intressimäärades ja/või pakkuda väiksemat tagatist. Mõnel juhul ei õnnestu laenusaaajal ilma riigigarantiita leida ka mis tahes tingimustel laenu andvat finantsasutust“. Sellepärast on oluline uurida, kas garantiid oleks olnud põhimõtteliselt võimalik saada turutingimustel finantsturgudel ning kas garantii eest maksti turupreemiat ⁽³⁵⁾.
- (106) Komisjon täheldab, et kinnituskirjade eest ei makstud hüvitist ning et äriühing ENVC ei maksanud äriühingule EMPORDEF mingit preemiat. Seega ei hüvitatud äriühingule EMPORDEF kaasnenud riski. Sellest iseenesest piisab järeldamiseks, et kinnituskirjadega – mille tunnused on väga sarnased garantiile – anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.
- (107) Seoses Portugali väitega, et äriühingut EMPORDEF peetakse igal juhul viimase etapi vastutajaks äriühingu ENVC võlgade eest, sest äriühing EMPORDEF oli äriühingu ENVC ainuaktsionär, osutab komisjon oma selgitustele, mis on esitatud põhjenduses 88, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*.
- (108) Sellepärast on komisjon seisukohal, et 2009., 2010. ja 2011. aasta kinnituskirjadega anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.
- (109) **Laevaga Atlântida seotud laenuga** seoses täheldab komisjon, et 2009. aasta detsembris andis äriühing EMPORDEF äriühingule ENVC CGD-lt saadud 37 miljonit eurot kohtuvaidluse lõpetamiseks äriühinguga Atlanticoline. Tol ajal, kui äriühing ENVC oli tõepoolest raskustes olev äriühing, oleks mõistlik turuosaline hinnanud äriühingu ENVC olukorda ja tema suutlikkust laen tagasi maksta, selle asemel et lihtsalt kanda raha üle äriühingule ENVC. Samuti oleks mõistlik turuosaline hinnanud tegevusega seotud riske ja võimalust müüa laev teisele ostjale – nagu ka lõpuks 2014. aasta septembris juhtus (vt põhjendus 30). Lisaks täheldab komisjon, et laen anti äriühingule EMPORDEF aastaintressiga kuue kuu EURIBOR pluss 2 %, mis lepingu sõlmimise ajal tähendas, et intressimäär oli 2,993 %. Samas, kooskõlas tol ajal kohaldamisele kuulunud komisjoni 2008. aasta teatisega viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta oli Portugali suhtes 2009. aasta detsembris kohaldatav baasmäär 1,45 %, millele tuleks äriühingu ENVC raskusi ja korralike tagatiste puudumist silmas pidades lisada vähemalt marginaal 1 000 baaspunkti. Seega oleks kohaldatav viitemäär vähemalt 11,45 %.

⁽³⁴⁾ ELT C 155, 20.6.2008, lk 10. Vt ka komisjoni 2000. aasta teatis EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes (EÜT C 71, 11.3.2000, lk 14).

⁽³⁵⁾ Vt nt komisjoni 23. juuli 2008. aasta otsuse 2008/948/EÜ (Saksamaa meetmete kohta ettevõtte DHL ja Leipzig/Halle lennujaama kasuks C 48/06 (ex N 227/06)) põhjendused 249 ja 250 (ELT L 346, 23.12.2008, lk 1).

- (110) Komisjon mõistab, et äriühing ENVC ei maksnud äriühingule EMPORDEF tagasi 37 miljoni euro suurust laenu laeva Atlântida eest ning ei maksnud sellelt summalt mingeid intresse, välja arvatud 2010. aastal intressidena tasutud 840 480,54 eurot. Sellele tuginedes ja eespool toodud silmas pidades järeldeb komisjon, et laevaga Atlântida seotud laenuga anti äriühingule ENVC põhjendamatu eelis.

6.2.3. Konkurentsi moonutamine ja ELi sisese kaubanduse kahjustamine

- (111) Varasemad meetmed mõjutavad tõenäoliselt liikmesriikide vahelist kaubandust, kuna äriühing ENVC konkureerib Euroopa Liidu muude liikmesriikide ja ka ülejäänud maailma laevaehitustehastega. Kõnealused varasemad meetmed võimaldasid seega äriühingul ENVC jätkata tegutsemist, mille tulemusel ei pidanud ta – erinevalt konkurentidest – seisma silmitsi tagajärgedega, mis oleksid tavaolukorras tulenenud tema halvadest finantstulemustest. Sellepärast moonutasid ka varasemad meetmed konkurentsi.

6.2.4. Järeldused riigiabi olemasolu ja selle suuruse kohta

- (112) Eespool kirjeldatud hindamise põhjal järeldeb komisjon, et varasemad meetmed kujutavad endast riigiabi, sest need vastavad ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud riigiabi määratluses esitatud tingimustele, välja arvatud 8. jaanuari 2007. aasta ja 26. juuni 2008. aasta kinnituskirjad (vt põhjendus 103).
- (113) Nagu on öeldud põhjendustes 68 ja 69, kujutavad **laevaehitustoetused** ja **kutsealase koolituse toetused** endast tervikuna riigiabi vastavalt summas 27 129 933,20 eurot ja 257 791 eurot.
- (114) Ülejäänud varasemate meetmetega seoses kordab komisjon, et pidades silmas äriühingu ENVC raskusi tol ajal, ei oleks ükski turule orienteeritud äriühing selliseid meetmeid võimaldanud. Sel põhjusel on komisjon seisukohal, et äriühing ENVC sai riigiabi summas, mis on võrdne tervikuna **2006. aasta kapitalisuuendamisega** (24,875 miljonit eurot).
- (115) Seoses 2009., 2010. ja 2011. aasta **kinnituskirjadega** kordab komisjon, et need on oma laadilt väga sarnased garantiile (vt põhjendused 103 ja 104). Sellega seoses on garantiisid käsitleva teatise punktis 4.1 öeldud järgmist: „Komisjon märgib, et raskustes olevatelt ettevõtjatelt nõuab võimalik turugarant laenu andmisel kõrget garantiipreemiat, arvestades summa suurust, mis jääks maksmata, kui ettevõtja ei suuda täita lepingust tulenevaid kohustusi. Kui tõenäosus, et laenusaja pole võimeline laenu tagasi maksma, muutub eriti suureks, ei pruugi sellist turumäära leiduda ja garantii abielement võib erakorralistel asjaoludel olla sama suur kui kõnealuse garantiiga tegelikult kaetav summa”.
- (116) Komisjon täheldab, et pangad andsid äriühingule ENVC laenu ainult äriühingu EMPORDEF n-ö garantiide (mis anti kinnituskirjade kujul) olemasolu tõttu, millega veendi panku, et äriühing EMPORDEF teeb kõik vajaliku eesmärgiga tagada, et äriühing ENVC maksab laenu tagasi. Lisaks märgib komisjon, et kinnituskirjad väljastati tasuta ajal, mil äriühing ENVC oli raskustes, ja olenemata märkimisväärsest riskist, et nimetatud äriühing ei suuda täita oma kohustusi. Peale selle täheldab komisjon, et äriühing ENVC oli vähemalt kolmel korral olnud tehnilises pankrotis (vt põhjendus 64) ning sellest olenemata otsustas äriühing EMPORDEF väljastada kinnituskirjad preemiat saamata. Seda silmas pidades järeldeb komisjon, et puudub mis tahes turumäär, mida oleks võimalik kasutada mõistliku võrdlusnäitajana, ning sellepärast on komisjon seisukohal, et äriühing ENVC sai riigiabi tervikuna 2009., 2010. ja 2011. aasta kinnituskirjadega tagatud summas (s.t 51 280 000 eurot).
- (117) Samalaadset loogikat tuleb kasutada äriühingule ENVC antud laenude puhul, s.t **2012. ja 2013. aasta laenu, DGTFi laenude ja laevaga Atlântida seotud laenu** puhul. Äriühing EMPORDEF ja DGTF andsid need laenu äriühingule ENVC ajal, mil äriühing oli raskustes ning mil ükski kaalutlev turuosaline neid laene andnud ei oleks. See on eriti ilmne 2012. ja 2013. aasta laenude puhul, sest nagu märgitud põhjenduses 21, ei andnud pangad

enam äriühingule ENVC laenu ja olid nõus seda tegema vaid seoses äriühinguga EMPORDEF. Samuti täheldab komisjon, et DGTFi laen ja laevaga Atlântida seotud laen anti ajavahemikul 2006–2011: neil aastatel olid eraõiguslikud pangad nõus äriühingule ENVC laenu andma ainult äriühingu EMPORDEF pakutud garantii (kinnituskirjade kujul) alusel. See näitab, et ükski turuosaline ei soovinud anda laenu äriühingule ENVC üksinda. Sellepärast järeldab komisjon eespool toodud silmas pidades, et äriühing ENVC sai riigiabi, mis kokku on võrdne 2012. ja 2013. aasta laenudega (101 118 066,03 eurot), DGTFi laenudega (vastavalt 30 miljonit eurot, 8 miljonit eurot, 5 miljonit eurot ja 13 miljonit eurot) ja laevaga Atlântida seotud laenuga (37 miljonit eurot).

6.3. Ebaseaduslik abi

- (118) ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 on sätestatud, et liikmesriik ei tohi rakendada abimeedet enne, kui komisjon on võtnud vastu seda meedet lubava otsuse.
- (119) Komisjon täheldab, et Portugal võimaldas varasemaid meetmeid äriühingule ENVC, teavitamata sellest eelnevalt komisjoni heakskiidu saamise eesmärgil (välja arvatud põhjenduses 125 märgitud erandite puhul). Komisjon leiab, et Portugal ei järginud rakendamiskeeldu ning on seetõttu rikkunud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohast kohustust.

6.4. Varasemate meetmete kokkusobivus siseturuga

- (120) Sel määral, mil eespool kindlaks määratud meetmed kujutavad endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, tuleb hinnata nende kokkusobivust siseturuga kõnealuse artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandite valguses.
- (121) Euroopa Kohtu praktika kohaselt on liikmesriigi ülesanne esitada siseturuga kokkusobivuse võimalikud põhjused ja tõendada, et sellise kokkusobivuse tingimused on täidetud⁽³⁶⁾. Portugali ametiasutused leiavad, et enamik varasemaid meetmeid ei kujuta endast riigiabi ja seega ei ole põhjust hinnata nende kokkusobivust siseturuga.
- (122) Sellest olenemata hindas komisjon, kas varasemate meetmete suhtes oleks võimalik kohaldada mis tahes võimalikke ELi toimimise lepingus sätestatud kokkusobivuse põhjendusi.
- (123) **Laevaehitustoetustega** seoses väidab Portugal, et need toetused anti vastavalt dekreetseadusele nr 296/89, millega rakendatakse direktiivi 87/167/EMÜ (vt põhjendus 68). Kuid nagu komisjon märkis juba ka menetluse algatamise otsuses, ei kohaldata seda direktiivi enam alates 31. detsembrist 1990 (vt direktiivi artikkel 13).
- (124) Peale selle ei ole Portugal esitanud mingeid tõendeid selle kohta, et laevaehitustoetused oleksid kokkusobivad mis tahes hiljem kohaldatud õiguslike alustega, millele tuginedes võiks laevaehituseks antud abi tunnistada siseturuga kokkusobivaks.
- (125) Ainus erand on seotud kahe laevaehitustoetusega, mis anti äriühingule ENVC 2003. ja 2005. aastal kahe laeva ehitamiseks (lepingud C224 ja C225 – vt II lisa). Nende toetuste andmist lubas komisjon juhtumi C 33/2004⁽³⁷⁾ puhul tehtud otsuses, tuginedes määrusele (EÜ) nr 1540/98. Sellepärast järeldab komisjon esitatud teabe põhjal, et toetused seoses lepingutega C224 ja C225 summas 2 675 275 eurot lepingu kohta (või kokku 5 350 550 eurot) kujutavad endast siseturuga kokkusobivat riigiabi laevaehitusele.
- (126) Komisjon järeldab siiski, et ülejäänud laevaehitustoetused (summas 21 779 383,21 eurot) – mille riigibile omast laadi Portugal ei vaidlusta – ei ole kokkusobivad siseturuga.

⁽³⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-364/90: Itaalia vs. komisjon (EU:C:1993:157).

⁽³⁷⁾ 2006/946/EÜ: komisjoni otsus 2006/946/EÜ, 6. september 2005, riigiabi kohta, Portugal – ettevõtja Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A. ehitatud kahe kemikaalitankeri tarnetähtaja pikendamise (ELT L 383, 28.12.2006, lk 16).

- (127) Seoses **ülejäanud varasemate meetmetega** (välja arvatud 8. jaanuari 2007. aasta ja 26. juuni 2008. aasta kinnituskirjad) tuleb märkida sarnaselt menetluse algatamise otsuses öeldule, et pidades silmas meetmete laadi ja äriühingu ENVC raskusi, tunduvad ainsad asjakohased kokkusobivuse kriteeriumid olevat need, mis käsitlevad abi raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt 2004. aasta suuniste alusel ⁽³⁸⁾.
- (128) Kõigepealt kordab komisjon menetluse algatamise otsuses tehtud järeldusi, et 2004. aasta suuniste punktis 3.1 sätestatud päästmisabi tingimused ei ole täidetud. 2004. aasta suuniste punkti 25 alapunkti a kohaselt peab abi moodustumata likviidsustoetusest laenugarantiide või laenukena; mõlemal juhul tuleb laenult võtta intressi, mis on vähemalt võrreldav heas majanduslikus olukorras olevatelt äriühingutelt võetava intressiga. Näiteks 2006. aasta kapitalisuurendamine sellele tingimusele juba ei vastaks.
- (129) Peale selle lisatakse punkti 25 alapunktis a, et laenu tuleb tagasi maksta ja kõik garantiid peavad lõppema mitte hiljem kui kuus kuud pärast esimese väljamakse tegemist äriühingule. Nagu eespool selgitatud, ei olnud see nii ühegi hinnatava varasema meetme puhul.
- (130) Punkti 25 alapunktis b on sätestatud, et päästmisabi peab olema põhjendatud tõsiste sotsiaalsete raskustega ja sellel ei tohi olla lubamatut kahjulikku kõrvalmõju teistele liikmesriikidele. Portugal ei ole esitanud tõendeid selle kohta, et mis tahes varasemate meetmete puhul see nii oli.
- (131) Samuti nõutakse teavitamata päästmisabi korral punkti 25 alapunktis c, et liikmesriik peab edastama komisjonile ümberkorraldamiskava või likvideerimiskava või tõendi laenu täieliku tagasimaksmise kohta ja/või garantii lõppemise kohta hiljemalt kuus kuud pärast päästmisabi võimaldava meetme esmakordset rakendamist. Taas kord tuleb märkida, et Portugal ei täitnud seda nõutavat siseturuga kokkusobivuse tingimust.
- (132) Punkti 25 alapunkti d kohaselt peab abi olema piiratud summaga, mis on vajalik äriühingu tegevuse jätkamiseks. Pidades silmas kõigi varasemate meetmete alusel antud märkimisväärseid abisummasid, järeldab komisjon, et ka seda tingimust ei täidetud.
- (133) Peale selle nõutakse 2004. aasta suuniste punkti 25 alapunktis e, et kinni tuleb pidada ühekordse abi tingimusest. Selle tingimuse kohaselt ei luba komisjon täiendava päästmis- või ümberkorraldamisabi andmist, kui viimasest päästmisabi andmisest või ümberkorraldamisperioodi lõppemisest on möödunud alla kümne aasta. Pidades silmas riigi arvukaid sekkumisi varasemate meetmetega hõlmatud perioodil, on ilmne, et ühekordse abi tingimust ei järgitud ning et äriühing ENVC sai mitmel korral ebaseaduslikku riigiabi.
- (134) Seoses 2004. aasta suuniste punktiga 3.2 kindlaks määratud ümberkorraldamisabiga täheldab komisjon, et Portugal ei teavitanud komisjoni ühestki eespool ümberkorraldamisabina kindlaks määratud meetmest ega suutnud seega tõendada, et on olemas mis tahes nõutud elemendid, mille alusel käsitada neid meetmeid ümberkorraldamisabina (ümberkorraldamiskava, omapanus, kompensatsioonimeetmed jne).
- (135) Eelkõige 2004. aasta suuniste punktis 34 on sätestatud, et ümberkorraldamisabi võib anda üksnes juhul, kui see tehakse sõltuvaks ümberkorraldamiskava elluviimisest; kui ümberkorraldamiskava koosneb üksikabidest, peab komisjon selle eelnevalt heaks kiitma. Peale selle peab mis tahes ümberkorraldamisabi hõlmama meetmeid, mille abil piüütakse vältida põhjendamatuid konkurentsimoonusi (kompensatsioonimeetmed – vt punktid 38–42), ning samuti tuleb ette näha abisaaja omapanus, mis äriühingu ENVC puhul oleks pidanud olema 50 % ümberkorraldamiskuludest, pidades silmas asjaolu, et tegemist oli suure ettevõtjaga (vt punktid 38–45). Lisaks tuleb päästmisabi puhul kinni pidada ühekordse abi tingimusest.

⁽³⁸⁾ Seoses kutsealaseks koolituseks mõeldud toetustega täheldab komisjon, et tol ajal kohaldatud ja aastaid 2000–2006 hõlmanud regionaalabi suuniste (EÜT C 74, 10.3.1998, lk 9) kohaselt oli välistatud regionaalabi andmine raskustes olevatele äriühingutele.

- (136) Kõigepealt kordab komisjon, et ühekordse abi tingimusest ei ole kinni peetud (vt põhjendus 133). Komisjon täheldab, et mitmeid varasemaid meetmeid võimaldati väljaspool kavandatud ümberkorraldamisperioodi (2005–2009). Sellega rikuti ühekordse abi tingimust ning sellest piisab järeldamiseks, et varasemaid meetmeid ei saa käsitada siseturuga kokkusobiva ümberkorraldamisabina 2004. aasta suuniste tähenduses.
- (137) Igal juhul rõhutab komisjon, et Portugal esitas BPI koostatud ümberkorraldamiskava alles 2014. aastal, s.t viis aastat pärast kavandatud ümberkorraldamisperioodi (2005–2009) lõppu. Peale selle rõhutab komisjon, et BPI koostatud kava tundub olevat arutlemiseks valmistatud kavand. Kuigi tundub, et ümberkorraldamiskava sisaldab mõnda 2004. aasta suuniste kohaselt nõutavat elementi, ei hõlma see kindlasti mingeid kompensatsioonimeetmeid ja selles ei nähta ette mingit äriühingu ENVC omanust. Sellepärast ei saa järeldada, et BPI koostatud ümberkorraldamiskava vastaks 2004. aasta suunistes esitatud vajalikele tingimustele.
- (138) Mis tahes kavandatud kompensatsioonimeetmete ja äriühingu ENVC omanuse puudumisel ning pidades silmas, et ühekordse abi tingimusest ei ole kinni peetud, järeldab komisjon, et ülejäänud varasemaid meetmeid ei saa käsitada siseturuga kokkusobiva ümberkorraldamisabina raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevate suuniste kohaselt.

6.5. Järeldus kokkusobivuse kohta

- (139) Eespool toodut silmas pidades leiab komisjon, et laevaehitustoetused seoses lepingutega C224 ja C225 summas 2 675 275 eurot lepingu kohta (vt põhjendus 125) kujutavad endast siseturuga kokkusobivat abi laevaehitusele.
- (140) Peale selle leiab komisjon, et ülejäänud varasemad meetmed (s.t 2006. aasta kapitalisuurendamine, 2012. ja 2013. aasta laenu, DGTFi laenu, 2009., 2010. ja 2011. aasta kinnituskirjad, kutsealase koolituse toetused, laenu seoses laevaga Atlántida ja ülejäänud laevaehitustoetused) ei vasta 2004. aasta suunistes sätestatud tingimustele. Komisjon ei ole suutnud tuvastada mis tahes muid siseturuga kokkusobivuse põhjendusi. Sellepärast leiab komisjon, et ülejäänud varasemad meetmed hõlmavad riigiabi, mis ei ole siseturuga kokkusobiv.

6.6. Sissenõudmine

- (141) ELi toimimise lepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et asjaomane liikmesriik peab sellise abi andmise lõpetama või seda muutma⁽³⁹⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et liikmesriigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud selleks, et taastada varasem olukord⁽⁴⁰⁾.
- (142) Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina saanud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelisest, mis tal turul konkurentide ees oli, ja kui on taastatud abi väljamaksmisele eelnenud olukord⁽⁴¹⁾.
- (143) Kooskõlas kohtupraktikaga on nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽⁴²⁾ artikli 14 lõikes 1 öeldud järgmist: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada [...]”. Sama määruse artiklis 15 on selgitatud, et „[k]omisjonil on õigus abi tagasi nõuda kümne aasta jooksul”, mille „kulg algab päevast, mil abisaajale antakse ebaseaduslikku abi [...]”. Igasugune komisjonipoolne või komisjoni nõudmise peale liikmesriigipoolne ebaseadusliku abiga seotud tegevus katkestab nimetatud tähtaja kulgemise”. Kuna komisjoni esimene samm seoses juhtumiga SA.35546 leidis aset 11. oktoobril 2012 (vt põhjendus 1), ei saa siseturuga kokkusobimatu abi mis tahes tagasinõudmine hõlmata abi, mis anti enne 11. oktoobrit 2002.

⁽³⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EU:C:1973:87, punkt 13).

⁽⁴⁰⁾ Otsus kohtuasjades C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EU:C:1994:325, punkt 75).

⁽⁴¹⁾ Otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EU:C:1999:311, punktid 64 ja 65).

⁽⁴²⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

- (144) Sellega seoses täheldab komisjon, et mõned laevaehitustoetused anti enne 11. oktoobrit 2002, eelkõige toetused seoses lepingutega C206, C211, C217, C218, C219, C220, C221 ja C222 (vt II lisa). Sellepärast on nende lepingutega seotud ja siseturuga kokkusobimatu abi (summas 11 297 009,19 eurot) puhul möödunud kümneaastane aegumisperiood ja seda abi ei saa tagasi nõuda.
- (145) Ülejäänud varasemate meetmete kaudu antud ebaseaduslik ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi (vt tabel 5) tuleb tagasi nõuda eesmärgiga taastada olukord, mis eksisteeris turul enne sellise abi andmist. Abi tuleks tagasi nõuda alates kuupäevast, mil abisaaja sai eelise, s.t alates ajast, mil abi anti abisaaja käsutusse, kuni tegeliku tagasimaksmiseni, ning abisaajal tuleb tasuda abisumma pealt intressi kuni abi tegeliku tagasimaksmiseni.

Tabel 5

Tagasimaksmisele kuuluvad summad (eurodes)

Kuupäev	Meede	Tagasimaksmisele kuuluv summa (1)
11. mai 2006	2006. aasta kapitalisuurendamine	24 875 000
2012/2013	2012. ja 2013. aasta laenud	101 118 066,03
i) 31. jaanuar 2006 ii) 11. detsember 2008 iii) 28. aprill 2010 iv) 27. aprill 2011	DGTFi laenud	i) 30 000 000 ii) 8 000 000 iii) 5 000 000 iv) 13 000 000
29. november 2011	Kinnituskirjad BCP antud laenule	990 000
3. november 2011	Kinnituskiri BCP antud laenule	400 000
30. september 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	12 500 000
31. august 2010	Kinnituskiri kahele valmisolekuakreditiivile, mille oli väljastanud CGD	12 890 000
24. juuni 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	5 000 000
25. november 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud CGD	15 000 000
7. september 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud BES	4 500 000
—	Laevaehitustoetused (lepingud C212, C213, C214 ja C223)	10 482 374,01 (2)
—	Abi kutsealaseks koolituseks aastatel 2005–2006	257 791
23. detsember 2009	Laevaga Atlántida seotud laen	37 000 000

(1) Vajaduse korral tuleb sissenõudmise kohustust kohaldada ka ENVC poolt maksmisele kuuluva, kuid veel tasumata intressisumma suhtes.

(2) Selle arv näitaja puhul on arvesse võetud kõik laevaehitustoetused (i), millest on maha arvatud need summad, mille suhtes kohaldatakse kümneaastast aegumisperioodi (ii), ja siseturuga kokkusobivaks riigiabiks tunnustatud toetused (iii), s.t (i) 27 129 933,20 eurot – (ii) 11 279 009,19 eurot – (iii) 5 350 550 eurot = 10 482 374,01 eurot.

7. ÄRIÜHINGUTE ENVC JA WESTSEA VAHELISE MAJANDUSLIKU JÄRJEPIDEVUSE HINDAMINE

- (146) Äriühing ENVC korraldas 4. märtsil 2014. aastal aktsionäride üldkoosoleku, millel äriühing EMPORDEF kinnitas äriühingu ENVC ainuosanikuna otsust jätkata äriühingu ENVC vara müüki ning koondada töötajad eesmärgiga likvideerida äriühing võimalikult kiiresti.
- (147) Pidades silmas äriühingu ENVC likvideerimist tulevikus, esitas Portugal 27. veebruaril 2015. aastal komisjonile kahest osast koosneva taotluse.
- „a) Kui komisjon teeb negatiivse otsuse, millega nõutakse ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasinõudmist äriühingult ENVC, müüakse suur osa äriühingu ENVC varast ning äriühingu ENVC tegevuse lõpetamise protsess on põhimõtteliselt lõpetatud. Seda asjaolu arvesse võttes palub Portugal komisjonil kinnitada, et eespool kirjeldatud tingimustel ei kujuta kõnealuse vara müük abi ostjate jaoks.
- b) Kui komisjon teeb negatiivse otsuse, millega nõutakse ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasinõudmist äriühingult ENVC, peaks Portugali riik tagasi nõudma siseturuga kokkusobimatu abi. Seda asjaolu arvesse võttes paluvad Portugali ametiasutused komisjonil kinnitada, et sellist tagasinõudmiskohustust ei laiendataks äriühingu WestSea suhtes olenemata sellest, et nimetatud äriühing võtab üle mõned äriühingu ENVC varad”.
- (148) Tõepoolest peab liikmesriik juhul, kui komisjon on teinud ettevõtjale antud abi siseturuga kokkusobivuse kohta ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaselt negatiivse otsuse, kõnealuse siseturuga kokkusobimatu abi tavaliselt tagasi nõudma. Abi tagasinõudmise kohustus võib laieneda uuele äriühingule, kellele vana äriühing andis üle või müüs osa oma varast, kui selle üleandmise või müügi laad viib järelduseni, et kahe äriühingu vahel on majanduslik järjepidevus. Isegi majandusliku järjepidevuse puudumisel võib ostja saada (uut) riigiabi, kui vara müüakse alla turuväärtuse.
- (149) Käesolevas otsuses ei hinda komisjon kahe bituumentankeri ehitamise lepingute loovutamist ⁽⁴³⁾, mis ei ole veel aset leidnud.
- (150) Selleks et otsustada, kas vara ostja(te)le kaasneb riigiabi, peab komisjon a) kindlaks tegema, kas igasuguse vara müük toimub turuhinnaga; ning b) võtma arvesse ka muid järgmises põhjenduses nimetatud kriteeriume.
- (151) Vastavalt kohtu otsusele kohtuasjas Itaalia ja SIM 2 vs. komisjon ⁽⁴⁴⁾ – millest komisjon lähtus oma otsustes seoses äriühingutega Olympic Airlines, Alitalia ja SERNAM ⁽⁴⁵⁾ – hinnatakse varasema (abi saanud) üksuse ja ostja vahelist majanduslikku järjepidevust teatavate näitajate alusel. Arvesse võidakse võtta järgmisi tegureid: i) varade müügi ulatus (vara ja kohustused, tööjõu säilitamine, varade kogum); ii) müügihind; iii) ostja(te) isik; iv) müügihetk (pärast esialgse hindamise alustamist, pärast ametliku uurimismenetluse algatamist või pärast lõpliku otsuse tegemist); ning v) tehingu majanduslik loogika. Sellele näitajate kogumile andis Üldkohus kinnituse oma 28. märtsi 2012. aasta otsusega kohtuasjas Ryanair vs. komisjon ⁽⁴⁶⁾, millega kinnitati äriühingut Alitalia käsitlevat otsust.

⁽⁴³⁾ Vt põhjendus 24. Algselt äriühingute PDVSA ja ENVC vahel sõlmitud leping kahe bituumentankeri ehitamiseks on üle antud äriühingule EMPORDEF. Portugal on lubanud, et lepingu nende osadega seoses, mis saavad olema hõlmatud alltöövõtulepingutega, korraldatakse läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja tingimusteta pakkumismenetlused, mis on avatud nii Portugalist kui ka mujalt pärit pakkujatele ning parimate tarnijate ja teenuseosutajate valimisel on ainus kriteerium parim hind. Samuti lubati jätta äriühing ENVC menetlusest kõrvale, kui äriühingu likvideerimine ja tegevuse lõpetamine ei ole nende pakkumismenetluste väljakuulutamise ajaks lõpule viidud.

⁽⁴⁴⁾ Otsus kohtuasjades C-328/99 ja C-399/00: Itaalia ja SIM 2 Multimedia SpA vs. komisjon (EU:C:2003:252).

⁽⁴⁵⁾ Komisjoni otsus, 17. september 2008, riigiabi nr N 321/2008, N 322/2008 ja N 323/2008 – Kreeka – *Vente de certains actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services*; komisjoni otsus, 12. november 2008, riigiabi N 510/2008 – Itaalia – *Alitalia varade müük*; komisjoni otsus, 4. aprill 2012, riigiabi nr SA.34547 – Prantsusmaa – *Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire*.

⁽⁴⁶⁾ 28. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas T-123/09: Ryanair Ltd vs. komisjon, (EKL 2012; EU:T:2012:164), kinnitatud apellatsiooniga seoses 13. juunil 2013. aastal tehtud otsusega kohtuasjas C-287/12 P: Ryanair Ltd vs. komisjon (EKL 2013; EU:C:2013:395).

7.1. Varade müügi ulatus

- (152) Selleks et vältida majanduslikku järjepidevust, peab komisjon veenduma, et üleantava äriühingu varad ja muud elemendid kujutavad endast vaid üht osa varasemast ettevõttest või tema tegevusest. Mida suurem on algse äriühingu osa, mis antakse üle uuele üksusele, seda suurem on tõenäosus, et nende varadega seotud majandustegevus saab jätkuvalt kasu eelisest, mis tuleneb eelmisele üksusele antud siseturuga kokkusobimatust abist.
- (153) Äriühingu ENVC peamised varad hõlmasid järgmist: i) Viana do Castelo sadama kontsessioonileping seoses maaga, kus asub laevaehitustehas; ning ii) erinevad seadmed ja toorained. Kõik need varad müüdi nii Portugalist kui ka mujalt pärit pakkujatele avatud, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja tingimusteta pakkumismenetluste käigus, kusjuures parima pakkuja valimisel oli ainus kriteerium parim hind.
- (154) *Kontsessiooni allhankeleping seoses maaga, kus laevaehitustehas asub*, sõlmiti pärast pakkumismenetlust 2031. aasta märtsini äriühinguga WestSea, mis on Portugali valdusettevõtja Martifer ja Portugali laevaehitustehase Navalria ühine tütarettevõtja. Äriühing WestSea maksab aastas renti 419 233,95 eurot ning tagatiseks 435 500 eurot.
- (155) *Erinevad seadmed ja toorained*, sealhulgas sõidukid ja suured tõstukid/kraanad, müüdi 120 väikese pakkumismenetluse raames 884 kaubapartiina. Selle tulemusel sai ostja kogumüügitulust (s.t 3 358 905,13 eurost) keskmiselt 55 981,75 eurot kaubaühiku kohta, kusjuures hinnad jäid vahemikku 10 eurost kuni 1,035 miljoni euroni. Timori transpordi- ja kommunikatsiooniministeerium (*Ministério dos Transportes e Comunicações de Timor*) oli kõige suurem ostja, omandades 31 % müüdüd varadest. Äriühing WestSea omandas alla 20 % müüdüd varadest.
- (156) *Töötajatega seoses tuleb märkida*, et ühtegi töölepingut ei antud üle ühelegi ostjale: 596 töölepingut on juba lõpetatud ning ülejäänud 13 töötaja koondamine on pooleli. Pakkumistingimused ei sisaldanud mingeid spetsiifilisi tingimusi töölepingute või töötajate üleandmise kohta äriühingult ENVC ostjale.
- (157) Eespool toodud asjaolude tõttu järeltab komisjon, et äriühingu WestSea omandatud või omandatavate varade ulatust on märkimisväärselt vähendatud võrreldes äriühingule ENVC kuulunud ja tema varasemas tegevuses kasutatud varadega.

7.2. Müügihind

- (158) Selleks et vältida majanduslikku järjepidevust äriühingute ENVC ja WestSea vahel, peab komisjon veenduma, et üleantava äriühingu varad või muud elemendid müüdi või müüakse turuhinnaga. Turuhind on hind, mille erainvestor võiks määrata tavapärase konkurentsi tingimustes ⁽⁴⁷⁾.
- (159) Kontsessiooni allhankeleping seoses maaga, kus laevaehitustehas asub, ning erinevad seadmed ja toorained on loovutatud avatud, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja tingimusteta pakkumismenetluste raames, kusjuures parimate pakkujate valimisel oli ainus kriteerium parim hind.
- (160) Eespool toodut arvesse võttes järeltab komisjon, et selle kontsessiooni allhankelepingu üleandmine, mis on seotud maaga, kus asub laevaehitustehas, ning äriühingu ENVC erinevate seadmete ja toorainete müük äriühingule WestSea toimus avatud, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja tingimusteta pakkumismenetluste käigus parimale pakkujale ja seega turuhinnaga.

7.3. Ostjate isik

- (161) Selleks et vältida majanduslikku järjepidevust, peab komisjon veenduma, et üleantava äriühingu varade ja muude elementide ostjatel ei oleks majanduslikku või korporatiivset seost äriühinguga ENVC.

⁽⁴⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-239/09: Seydaland (EU:C:2010:778), punkt 34.

- (162) Seoses selle maa kontsessioonilepinguga, kus asub laevaehitustehas, kinnitavad Portugali ametiasutused, et äriühingul WestSea puuduvad mis tahes majanduslikud või korporatiivsed seosed äriühinguga ENVC või Portugali riigiga.
- (163) Seoses juba loovutatud eri seadmete ja toorainetega kinnitavad Portugali ametiasutused, et ühelgi suuremal ostjal ei ole majanduslikke või korporatiivseid seoseid äriühingu ENVC või selle aktsionäridega.
- (164) Eespool toodud arvesse võttes järeltab komisjon, et äriühing WestSea on äriühingust ENVC ja tema aktsionäridest sõltumatu üksus.

7.4. Müügi aeg

- (165) Selleks et vältida majanduslikku järjepidevust, peab komisjon veenduma, et üleantava äriühingu varade ja muude elementide müügi ajale tuginedes ei hoiduta kõrvale komisjoni otsusest siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmise kohta.
- (166) Komisjon märgib, et selle kontsessiooni allhankelepingu pakkumismenetlus, mis on seotud maaga, kus asub laevaehitustehas, ning samuti varade ja seadmete soetamise pakkumismenetlus algatati ja lõpetati enne seda, kui komisjon võttis vastu käesoleva lõpliku otsuse.
- (167) Peale selle – nagu on märgitud põhjenduses 1 – oli Portugal see, kes pöördus esimesena komisjoni poole eesmärgiga korraldada nõuetekohaselt äriühingu ENVC erastamine kooskõlas ELi riigiabieeskirjadega. Seega näitab sündmuste järjekord, et erastamist ei plaanitud kasutada kui mehhanismi, mille abil hoiduda kõrvale komisjoni kehtivatest negatiivsetest otsustest või pooleliolevast uurimisest.
- (168) Eespool toodud silmas pidades järeltab komisjon, et asjaolu, et kontsessiooni allhankelepingu sõlmimine seoses maaga, kus laevaehitustehas asub, ning ka äriühingu ENVC eri seadmete ja toorainete omandamine toimus enne seda, kui komisjon võttis vastu käesoleva lõpliku otsuse, ei näita, et on püütud kõrvale hoiduda võimalikust abi tagasinõudmist käsitlevast komisjoni otsusest.

7.5. Tehingu majanduslik loogika

- (169) Selleks et vältida majanduslikku järjepidevust, peab komisjon veenduma, et üleantava äriühingu varade ja muude elementide ostjad ei kasutaks neid varasid samal viisil nagu eelmine omanik, vaid kasutaks neid teistsuguse tegevuse või strateegia jaoks.
- (170) Mõningaid äriühingu WestSea soetatud äriühingu ENVC varasid võidakse kasutada sama üldtegevuse (laevaehitus) jaoks, eelkõige maad, kus laevaehitustehas asub. Samas pelgalt fakt, et ostja tegutseb eelmise üksusega samas majandussektoris, ei viita tingimata asjaolule, et tegemist on majandusliku järjepidevusega. Äriühing WestSea ei ole kohustatud üle võtma äriühingu ENVC mis tahes töötajaid või töölepinguid. Peale selle kaasab äriühing WestSea laevaehitustehase oma äristrateegiasse eesmärgiga tagada sünergia muude laevaehitustehastega. Äriühingul WestSea on võimalus korraldada oma tegevust äriühingu ENVC tegevustingimustest erinevatel tingimustel ning ta võib kasutada vabalt valitud ärimudelit.
- (171) Eespool toodud asjaolude tõttu järeltab komisjon, et äriühing WestSea integreerib need elemendid oma strateegiasse ja kasutab neid eesmärgiga järgida oma majanduslikku loogikat.

7.6. Järeldused äriühingute ENVC ja WestSea vahelise majandusliku järjepidevuse kohta

- (172) Esiteks, äriühingu WestSea omandatud varade ulatust on märkimisväärselt vähendatud võrreldes äriühingu ENVC varade ulatusega ja tema varasema tegevusega. Teiseks, kontsessiooni allhankelepingu sõlmimine seoses maaga, kus laevaehitustehas asub, ning eri seadmete ja toorainete omandamine toimus avatud, läbipaistvate, mittediskrimineerivate ja tingimusteta pakkumismenetluste käigus. Kolmandaks on äriühing WestSea äriühingust ENVC ja tema aktsionäridest sõltumatu üksus. Neljandaks, sellise kontsessiooni allhankelepingu sõlmimise hetk seoses maaga, kus laevaehitustehas asub, ning ka äriühingu ENVC eri seadmete ja toorainete omandamise hetk ei näita, et on püütud kõrvale hoiduda võimalikust abi tagasinõudmist käsitlevast komisjoni otsusest. Viiendaks, äriühing WestSea integreerib äriühingu ENVC varad oma strateegiasse ning kasutab neid oma majandusliku loogika järgimiseks.

(173) Sellest tulenevalt järeltab komisjon, et äriühingute ENVC ja WestSea vahel puudub majanduslik järjepidevus.

8. JÄRELDUS

(174) Komisjon leiab, et varasemad meetmed – välja arvatud 8. jaanuari 2007. aasta ja 26. juuni 2008. aasta kinnituskirjad – kujutavad endast riigiabi äriühingule ENVC ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

(175) Endast riigiabi kujutavad varasemad meetmed ei ole kokkusobivad siseturuga (välja arvatud kaks laevaehitustoetust, milleks komisjon andis loa juhtumiga C 33/2004 seoses tehtud otsusega), sest 2004. aasta suuniste asjaomased tingimused ei olnud täidetud ning kindlaks ei suudetud teha mis tahes muid kokkusobivuse põhjendusi.

(176) Peale selle leiab komisjon, et Portugal on ebaseaduslikult rakendanud eespool osutatud meetmeid ELi toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes.

(177) Siseturuga kokkusobimatu riigiabi tuleb abisaajalt sisse nõuda, nagu on kirjeldatud punktis 6.6.

(178) Selline sissenõudmine ei laiene äriühingule WestSea, sest nimetatud äriühingu ja äriühingu ENVC vahel puudub majanduslik järjepidevus.

(179) Lõpetuseks märgib komisjon, et Portugal oli nõus käesoleva otsuse vastuvõtmise ja sellest teavitamisega inglise keeles,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. 8. jaanuari 2007. aasta ja 26. juuni 2008. aasta kinnituskirjad ei kujuta endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

2. Lepingutega C224 ja C225 (mille koguväärtus on 5 350 550 eurot) seotud laevaehitustoetustega kaasnev riigiabi on kokkusobiv siseturuga.

3. Allpool esitatud tabelis osutatud riigiabi, mida Portugal rakendas ebaseaduslikult, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3, ei ole siseturuga kokkusobiv.

Kuupäev	Meede	Summa
11. mai 2006	2006. aasta kapitalisuurendamine	24 875 000
2012/2013	2012. ja 2013. aasta laenud	101 118 066,03
i) 31. jaanuar 2006 ii) 11. detsember 2008 iii) 28. aprill 2010 iv) 27. aprill 2011	DGTFi laenud	i) 30 000 000 ii) 8 000 000 iii) 5 000 000 iv) 13 000 000
29. november 2011	Kinnituskirjad BCP antud laenule	990 000
3. november 2011	Kinnituskiri BCP antud laenule	400 000
30. september 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	12 500 000
31. august 2010	Kinnituskiri kahele valmisolekuakreditiivile, mille oli väljastanud CGD	12 890 000

Kuupäev	Meede	Summa
24. juuni 2010	Kinnituskiri BCP antud laenule	5 000 000
25. november 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud CGD	15 000 000
7. september 2009	Kinnituskiri vaba tagasimaksega laenule, mille oli andnud BES	4 500 000
—	Laevaehitustoetused (lepingud C212, C213, C214 ja C223)	10 482 374,01
—	Laevaehitustoetused (lepingud C206, C211, C217, C218, C219, C220, C221 ja C222)	11 279 009,01
—	Abi kutsealaseks koolituseks aastatel 2005–2006	257 791
23. detsember 2009	Laevaga Atlântida seotud laen	37 000 000

Artikkel 2

- Portugal nõuab tagasi artikli 1 lõikes 2 osutatud siseturuga kokkusobimatu abi (sealhulgas vajaduse korral kogunenud intressid, mida äriühing ENVC ei ole tasunud), välja arvatud laevaehitustoetused, mis on seotud lepingutega C206, C211, C217, C218, C219, C220, C221 ja C222 (kogusumma 11 279 009,01 eurot), sest nende suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 659/1999 artiklis 15 kehtestatud kümneaastast aegumisperioodi.
- Selline siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmine ei hõlma äriühingut WestSea.
- Tagasinõutavatel summadel arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil need anti abisaaja käsutusse, kuni nende tegeliku tagasimaksamiseni.
- Intress arvutatakse liitintressina vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 ⁽⁴⁸⁾ V peatükile ja komisjoni määrusele (EÜ) nr 271/2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 794/2004 ⁽⁴⁹⁾.
- Portugal tühistab alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast kõik ettenähtud väljamaksed nende olemasolu korral.

Artikkel 3

- Artikli 1 lõikes 2 osutatud abi tuleb tagasi nõuda viivitamata ja tõhusalt.
- Portugal tagab, et käesolev otsus rakendatakse nelja kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavastegemise kuupäevast.

Artikkel 4

- Kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavastegemisest esitab Portugal järgmise teabe:
 - igalt abisaajalt sissenõutav kogusumma (põhisumma ja intress);
 - käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete üksikasjalik kirjeldus;
 - dokumendid, milles kinnitatakse, et abisaajale on antud korraldus abi tagasi maksta.

⁽⁴⁸⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

⁽⁴⁹⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 271/2008, 30. jaanuar 2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 82, 25.3.2008, lk 1).

2. Portugal teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmete rakendamisest, kuni artikli 1 lõikes 2 osutatud abi on lõplikult tagasi makstud. Portugal esitab komisjoni taotlusel viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete kohta. Lisaks edastab Portugal üksikasjalikud andmed abisummade ja intressi kohta, mille abisaaja on juba tagasi maksnud.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud Portugalile.

Brüssel, 7. mai 2015

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

I LISA

2012. JA 2013. AASTA LAENUD

Allkirjastamise kuupäev	Summa	Kohaldatud intressimäär
6. jaanuar 2012	970 000,00	7,108 %
9. jaanuar 2012	175 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 7,108 %
31. jaanuar 2012	3 445 258,51	Kolme kuu EURIBOR + 6,62 %
8. veebruar 2012	64 741,49	Kolme kuu EURIBOR + 6,62 %
30. märts 2012	1 026 647,44	Kolme kuu EURIBOR + 7,887 %
30. märts 2012	16 700 000,00	2 %
30. aprill 2012	1 268 536,13	Kolme kuu EURIBOR + 5 %
2. mai 2012	48 997,82	Kolme kuu EURIBOR + 7,887 %
30. mai 2012	1 100 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,431 %
31. mai 2012	5 375 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,5 %
31. mai 2012	834 830,96	Kolme kuu EURIBOR + 8,451 %
1. juuni 2012	12 844 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %
5. juuni 2012	281 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %
6. juuni 2012	345 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 7,682 %
8. juuni 2012	1 449 714,00	Kolme kuu EURIBOR + 7,682 %
11. juuni 2012	696 481,42	Kolme kuu EURIBOR + 7,682 %
21. juuni 2012	177 979,74	Kolme kuu EURIBOR + 7,682 %
21. juuni 2012	4 785 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,1509 %
22. juuni 2012	118 070,71	Kolme kuu EURIBOR + 7,682 %
25. juuni 2012	83 694,43	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %
26. juuni 2012	1 163 308,28	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %
29. juuni 2012	664 537,83	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %
3. juuli 2012	272 811,37	Kolme kuu EURIBOR + 8,5 %
11. juuli 2012	71 104,02	Kolme kuu EURIBOR + 4,976 %

Allkirjastamise kuupäev	Summa	Kohaldatud intressimäär
11. juuli 2012	1 742 275,55	Kolme kuu EURIBOR + 8,1509 %
13. juuli 2012	40 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,431 %
19. juuli 2012	45 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,956 %
27. juuli 2012	1 000 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,78 %
31. juuli 2012	400 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,182 %
31. juuli 2012	1 450 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,756 %
2. august 2012	100 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,182 %
14. august 2012	275 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,151 %
17. august 2012	180 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 8,1509 %
20. august 2012	1 186 322,44	Kolme kuu EURIBOR + 8,1509 %
20. august 2012	400 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
24. august 2012	600 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
13. september 2012	365 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
19. september 2012	5 111 910,08	Äriühingu ENVC võlg äriühingu Parvalorem ees; selle laenu võttis üle äriühing EMPORDEF
21. september 2012	19 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
25. september 2012	1 180 491,65	Kolme kuu EURIBOR + 4,668 %
27. september 2012	1 050 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
28. september 2012	48 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 5,624 %
12. oktoober 2012	120 000,00	5,871 %
16. oktoober 2012	15 000,00	8,1509 %
19. oktoober 2012	566 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,64 %
26. oktoober 2012	1 000 000,00	Kolme kuu EURIBOR + 4,64 %
29. oktoober 2012	84 685,34	8,151 %
30. oktoober 2012	120 000,00	8,1509 %
2. november 2012	10 570 971,04	5,871 %
9. november 2012	5 227,50	4,459 %

Allkirjastamise kuupäev	Summa	Kohaldatud intressimäär
27. november 2012	250 000,00	5,871 %
28. november 2012	250 000,00	8,1509 %
29. november 2012	200 000,00	7,915 %
29. november 2012	120 000,00	5,871 %
30. november 2012	84 685,12	5,871 %
3. detsember 2012	300 000,00	4,459 %
3. detsember 2012	35 000,00	7,915 %
7. detsember 2012	1 500,00	8,151 %
11. detsember 2012	100 000,00	4,459 %
14. detsember 2012	180 000,00	4,459 %
19. detsember 2012	200 000,00	4,459 %
20. detsember 2012	29 159,75	4,459 %
21. detsember 2012	1 000 000,00	5,871 %
28. detsember 2012	5 000 000,00	7,915 %
31. detsember 2012	16 500,00	4,459 %
4. jaanuar 2013	120 000,00	4,459 %
9. jaanuar 2013	84 756,80	4,459 %
11. jaanuar 2013	260 000,00	7,911 %
17. jaanuar 2013	200 000,00	8,15 %
8. veebruar 2013	5 767 984,59	4,165 %
31. mai 2013	5 281 882,02	Intress, mille äriühing ENVC peab tasuma äriühingule EMPOR-DEF 2012. aasta laenude eest
Kokku:		
101 118 066,03		

II LISA

LAEVAEHITUSTOETUSED

Lepingu number	2000	2001	2002	2003	2004	2005	KOKKU	Toetuse andmise akt (Despacho)	Ametlikes väljaannetes (Diário da República) avaldamise kuupäev
C206	679 362,74						679 362,74		
C211			2 081 867,70				2 081 867,70	245/2002, 31.12.2001	6.4.2002
C212			1 629 892,00	407 473,00			2 037 365,00	882/2002, 25.12.2002	12.12.2002
C213			2 265 871,06	541 732,94	701 901,00		3 509 505,00	880/2002, 25.12.2002	12.12.2002
C214			2 807 604,01		701 901,00		3 509 505,01	880/2002, 25.12.2002	12.12.2002
C217		1 415 887,71					1 415 887,71	158/2001, 29.12.2000	16.2.2001
C218		1 415 887,71					1 415 887,71	158/2001, 29.12.2000	16.2.2001
C219		1 425 998,34					1 425 998,34	158/2001, 29.12.2000	16.2.2001
C220		1 425 998,34					1 425 998,34	158/2001, 29.12.2000	16.2.2001
C221	1 140 802,66	276 446,76	8 753,90				1 426 003,32	810/2000, 25.7.2000	5.8.2000
C222			1 426 003,33				1 426 003,33	244/2002, 31.12.2001	6.4.2002
C223			1 425 999,00				1 425 999,00	881/2002, 25.11.2002	12.12.2002

Lepingu number	2000	2001	2002	2003	2004	2005	KOKKU	Toetuse andmise akt (<i>Despacho</i>)	Ametlikes väljaannetes (<i>Diário da República</i>) avaldamise kuupäev
C224				2 140 220,00		535 055,00	2 675 275,00	879/2002, 25.11.2002	12.12.2002
C225				2 140 220,00		535 055,00	2 675 275,00	879/2002, 25.11.2002	12.12.2002
	1 820 165,40	5 960 218,86	11 645 991,00	5 229 645,94	1 403 802,00	1 070 110,00	27 129 933,20		

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET